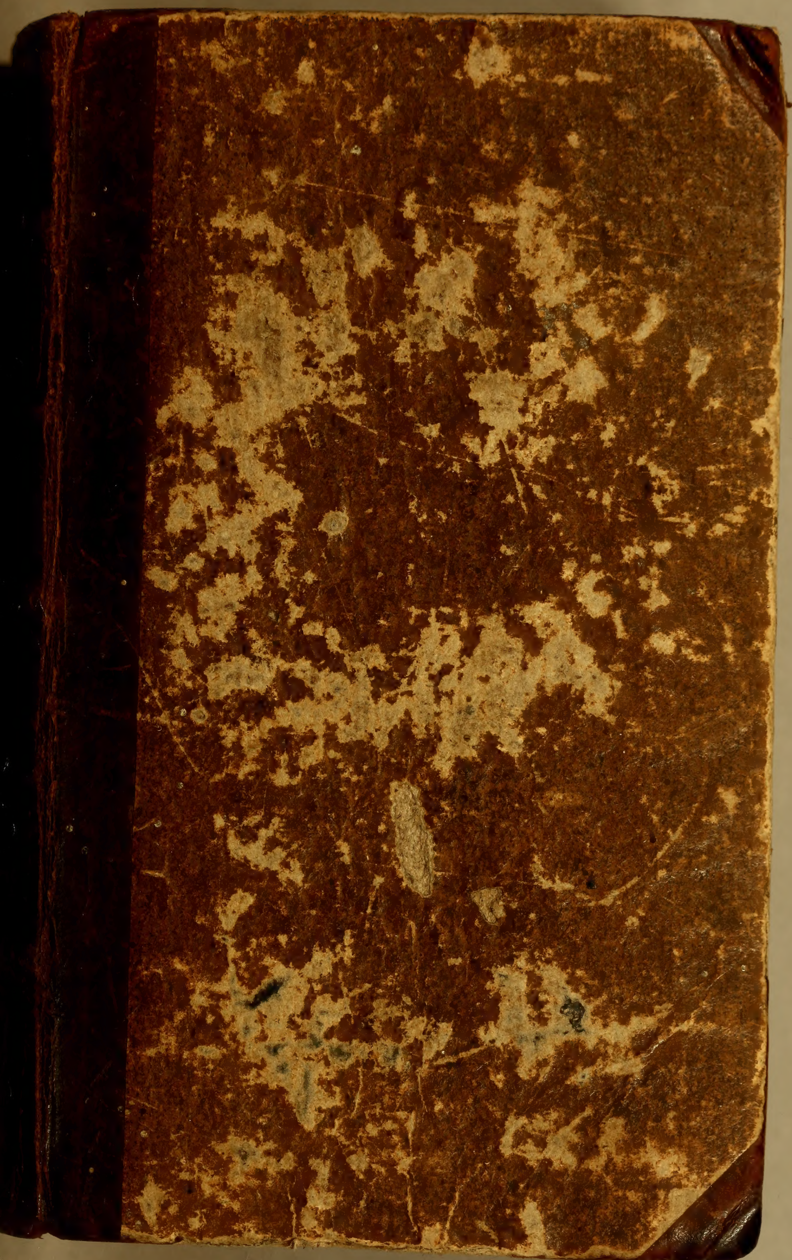

3 delar

[illegible]

Elin Bengtsdötter

Hagen d. 9. decemb: 1792.

[illegible]

Elin Bengtsdötter

Hagen d. 9 december 1792

35—

GAUDEO

Historisk Beskrifning

öfwer

Mißionen

ibland

Indianerne i Norra America.

Första Delen.

(4)

Georg Hinrich Loskiels

Historiske Beskrifning,

Öfwer

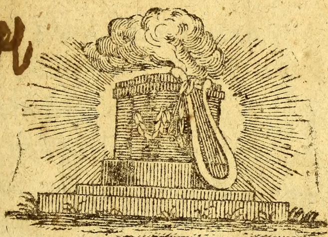
Evangeliska Brödernes

Mißions-Arbete

Ibland

Indianerne uti Norra America.

Utgifwen i Barby 1789.

Öfwersättning.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Joh. Christ. Holmberg, 1792.

Auctorens Företal.

Ibland den Evangeliska Brödra-Unitetens hittils företagna Mißioner, är wäl den til Indianerne uti Norra America ostridigt en af de märkwärdigaste, så wäl för des öden skull, som i anseende til de Folkslag, som warit des föremål.

De förra äro i synnerhet märkwärdiga. Nästan alt ifrån Mißionens begynnelse har den haft många, och deribland mycket wärksamma, motståndare: Hon har ofta med grufwelig och långwarig grymhet warit bestormad. Nästan under beständiga oroligheter har hon uthärdat de swåraste betryck, långwariga och til en del blodiga förföljelser, och erfarit så owanligt många förändringar, at hon med skäl kan kallas en wandrande Mißion.

Likafullt har Guds underbara hand uppehållit henne och, fastän hon synts ofta wara undertryckt, dock låtit henne alt hitintils fortgå i Hans kraft.

Likaledes utmärka sig de hedniska folkslag, om hwilka här handlas, med sin wildhet, styfsinthet och hårdnackenhet, hwaruti til äfwentyrs intet folkslag på jorden öfwergår dem; Och dock segrar kraften af Försoningens Ord äfwen öfwer sådana obändiga och oböjliga Själar. At ådaga lägga detta för werlden, och at dymedelst något bidraga til Guds och wår Frälsares JEsu Christi namns förhärligande, är afsigten med denna Historiska Beskrifnings utgifwande, hälst man aldrig tydeligare och öfwertygeligare kan framlägga Evangelii sanning, än genom lefwande exempel, som med sig sjelfwa bewisa, at JEsus Christus sanfärdeligen är kommen i werlden, at göra syndare saliga, och äfwen wärkeligen saliggör alla, som wilja genom Honom komma til Gud.

In

Ju lifligare jag rönte detta, med desto mer förnöjelse åtog jag mig, uppå mina Bröders åstundan, at utarbeta denna Historia, som framställer sådana saliga exempel.

Men på det mine Låsare måtte först låra känna dessa folkslag i deras wilda tilstånd, så har jag hållit nödigt at förrut lemna en kort Beskrifning om de Indian-Nationer, dem wåre Mißionärer grundeligen lårt känna, om deras lefnadsart och sedwanor, om deras Politiska författning, samt deras förhållande i freds- och krigstider. Jemwål har det lilla, som tilfälligt wis härjämte anföres om Djur- Plante- och Sten-riket, sitt affeende på Indianerne. För materialierne til denna Beskrifning har jag dels at tacka den wördnadswärda Biskop August Gottlieb Spangenberg, som sjelf i många år warit i Norra America, jemwål ock uti Indian-Landet, dels, och wål det måsta, Mißionären David Zeisberger, som oafbrutit, i hela fyratio år, tjent wid denna Mißionen; och hwilkens trowärdighet är allmänt känd. Något

har

har jag jemwål tagit utur Doctor Robertsons Historia om America, Capitain Carvers resa igenom de inra Trakter af Norra America, och hwad jag uti Conrector Leistes beskrifning öfwer det Brittiska America funnit mera bestämt och fullständigt upgifwit; Dock blott så mycket af dessa Författare, som i det wäsendteliga warit fulleligen öfwerensstämmande med de förstnämdes Berättelser. Jemwäl har det warit mig mycket tilfredsställande, at denne Beskrifning, så wäl som hela mitt arbete, blifwit af förenämde Biskop Spangenberg och af flera tilförlåteliga Män, af hwilka några sjelfwe åfwen warit i Norra America och til en del ock uppehållit sig uti Indianlandet, på det nogaste öfwersedd och gillad, förrän den kommit på trycket. Wärdet af denna efterrättelse består således förnämligast i deras trowärdighet.

Til sjelfwa Mißions-Historien har jag utur Brödra-Unitets-Archiwet erhållit Authentiqve berättelser, dagböcker och bref, så wäl ifrån Mißionärerne, som andra

Män,

Mån, hwilka wi[d] detta Guds wärk warit wårksamme. Mitt hjerteliga åliggande har derwid warit, at skrifwa sanning, och intet annat än sanning. Hwadan jag ock icke förtegat de wid Mißionen undertiden förefallande Förseelser; At jag tillika beflitat mig, icke så mycket om et prydeligit och utzirat, som om et kårt och tydeligit skrifsätt, för at wäl förstås äfwen af ostuderade Låsare, faller lätteligen en hwar i ögonen.

Men alt mitt bemödande at kunna bifoga en riktig Charta öfwer de Tracter, hwaråst Mißionen sig befunnit, har warit förgäfwes; dels derföre, at i allmänhet inga tilförlåteliga Landt-Chartor öfwer Norra America äro för handen, och jag häldre wille lemna ingen, än en oriktig Charta, dels emedan Indian-Församlingen så ofta wandrat omkring, och bodt uti så långt ifrån hwarannan skilda Tracter, at det warit omöjeligit at på en enda Charta utsätta dem alla, såsom ända-

målet fordrat, och fåra Chartor hade gjort detta wärk dyrare.

Gerna hade jag bragt detta Arbete fört til slut; hälst Kongl. Danske Stats-Rådet Herr Johan Jacob von Moser redan år 1784 detsamma för Publicum anmält uti sin Skrift, under titul af: Norra America efter Freds-slutet 1783, sidan 184. Men mina Ämbets-sysslor hafwa icke tillåtit det. Imedlertid har denna Historien derigenom wunnit så mycket, at den nu sträcker sig alt intil medlet af år 1787.

För alla dem, som warit mig på något sätt härwid behjelpelige, betygar jag härmed offenteligen min hjerteliga tacksamhet.

I öfrigt är min bön til HErren, at Han för Sin nåden skull wille wälsigna detta mitt ringa arbete.

Strickenhof i Lifland d. 2 Maij 1788.

G. H. Loskiel.

Inne-

Innehållet af Första Delens

Första Afdelning.

Sidan.

Sjunde Afdelningen.

Ottonde Afdelningen.

Nionde Afdelningen.

Tionde Afdelningen.

Ellofte Afdelningen.

Innehållet af Andra Delens

Första Afdelning.

Andra Afdelningen.

Tre=

Sidan.

Tredje Afdelningen.

Fjerde Afdelningen.

Femte Afdelningen.

Sjette Afdelningen.

hüttens

Sidan.

Sjunde Afdelningen.

Ottonde Afdelningen.

Nionde Afdelningen.

Tionde Afdelningen.

Zeis=

Fjor-

Fjortonde Afdelningen.

Femtonde Afdelningen.

Sextonde Afdelningen.

Innehållet af Tredje Delens

Första Afdelning.

Andra Afdelningen.

Tredje Afdelningen.

Fjer-

Fjerde Afdelningen.

Femte Afdelningen.

Sjette Afdelningen.

Sjunde Afdelningen.

Åttonde Afdelningen.

Nionde Afdelningen.

Tretton-

Sidan.

Trettonde Afdelningen.

[illegible] 1803

Första Afdelningen.

Något om Indianernes härkomst i allmänhet. Om de Folkslag, hwarom här blifwer handlat, samt Landet hwilket de bebo.

De förste Europeer, som ankommo til Norra America, funno då redan detta Land wara bebodt af många Nationer, som alle inbegripas under det nu allmänt kända namnet: Indianer; hwilkas antal man dock ofta föreställer sig långt större, än det werkeligen är, emedan en och samma Nation stundom förekommer under flera namn.

Om deras ursprung wet man icke något wißt; Alt forskande derefter, jemwäl af de Lärda, har hittils icke annat åstadkommit, än en hop mer eller mindre sannolika gißningar, med hwilkas uprepande jag icke will beswära mina läsare, än mindre inlåta mig i något omdöme deröfwer.

Imedlertid lärer den minst fela, som med den berömda Engländaren Doctor Robertson will anse det stora Asiatiska Tartariet för de Americanske Indianers fädernesland.

Men mitt systemål är endast, at meddela en tilförlåtelig underrättelse om twenne af dessa

Nationer, nemligen: Delawarerne och Irokeserne.

Delawar-Nationen är fördelt i 3 stämmor. Den förste är Unami-stämman, som är den förnämste och likasom Nationens hufwud. Den andra stämman utgjöra **Wunalachtikos** och den tredje **Monsys**.

Namnet Delawar hafwa Europeerne otwifwelaktigt gifwit denna Nation, ty de sjelfwe kalla sig Lennilenape, det är Indianske männer; eller ock **Woapanachky**, det är, Folk som bo emot Solens upgång, emedan de fordom hafwa bodt wid sjön österut. Så kallas de ock af de andra Indianer-Nationerne.

Irokeserne hafwa bekommit detta namn af Fransoserne. De fleste Scribenter, som dem omtala, betjena sig ock af samma namn. Deremot kalla Engländarne dem nu för tiden, **De sex Nationer**, emedan de bestå af sex med hwarandra nära förbundna folkslag; äfwen som de för detta plägade kalla dem De fem Nationer, emedan blott 5 folkslag, i fordna tider, hörde til deras förbund. Men som man i denna Historia måste omtala dem, stundom efter de äldre, stundom efter de nyare tiderne, så har jag för tydeligheten skul wanligen kallat dem Irokeser. De sjelfwe kalla sig Aqwanuschioni; det är Förbundsfolk, för at beständigt erinra hwarandra, at deras magt och säkerhet består däruti, at de samfält hålla hand öfwer sitt Förbund. Af andra kallas de ock Mingos, jemwäl stundom Maqwajer. Desse sex Nationer äro: Mohaks, Oneider, Onondager, Cajuger, Senneker och Tusca-

scarorer. De sistnämde antogos först i Förbundet för wid paß 70 år sedan.

De öfrige Nationer, hwilka dels äro med Delawarerne och Irokeserne förbundne, dels eljest hafwa något sammanhang med dem och deras öden, äro Mahikander, Schawanos, Cherokeser, Twigtwees, Wawiachtanos, Kikapus, Moschkos, Tukaschas, Chipaways, Ottawas, Putewoatamen, Nantikoks, Wyondats eller Huroner, Chaktawas, Chikaavs och Creek-Indianer; andra folkslag at förtiga, som tilfälligt wis kunna i denna Historia förekomma.

Desse upräknade Indianer-Nationer bo samtelige bakom Nya-England, Nyyork, Nyyersey, Pensylvanien, Maryland, Wirginien, Norra och Södra Carolina, samt Georgien. Men de egentelige orter, där en hwar af dessa folkslag sig uppehålla, kan endast på höst upgifwas, dels i brist på någon tilförlåtelig Charta öfwer deras Länder, dels emedan åtskillige af dessa Nationer icke hafwa något bestämt hemwist, utan uppehålla sig än här, än där. Delawariske Nationen bor nu för tiden ungefär midt emellan sjön Erie och Ohjo-floden; men Irokeserne bebo nejden bakom Nyyork, Pensylvanien och Maryland, omkring insjöarna Erie och Ontario, äfwen ock längre wäster ut emot östra sidan af Mißisippi, likaledes längre ned i söder emot Ohjo. Mohaks bo mäst öster ut, äro til större delen bland det hwita folket *) kringspridde, och endast af et

*) Så kallas gemenligen Europeerne och deras afkomlingar i America, för at åtskilja dem från Indianerne.

ringa antal. Näst intil dem befinna sig Oneyderne och Tuskarorerne. Derefter från öster til wäster wistas Onondagerne, och sedan Cajugerne, samt sluteligen Seneckerne, hwilka således bo längst i wäster.

Mahikandrerne äro nära grannar til Irokeserne. Schawanos bo nedanom Delawarerne, närmare til Ohjo. Wyondats eller Huronerne befinna sig dels på wästra ändan af sjön Erie, omkring floden Sandusky, dels i nejden af Fort Detroit, emellan sjöarne Huron och Mischigan. Ottawas och Putewoatamen bo likaledes wäster om sjön Erie, dock tämeligen långt därifrån. Wawiachtanos och Twightwees finner man emellan floderne Sioto och Wabach, åfwen som Kikapus, Moschkos och Tukachschas, på båda sidor om Wabach, dock märkeligen ifrån hwarandra aflägse. Chipawais, en talrik Nation, träffar man på Norra sidan om sjön Erie. Af Nantikoks bo några i Maryland, de öfrige hafwa dragit först til Susqwehannah, och sluteligen än längre up emot Norden. Cherokeserne bebo bergstrakterne bakom Norra Carolina, emellan den i Ohjo fallande floden Cherokee och Södra Carolina, på Östra sidan af Mißisippi. Chaktawas eller Catabas hafwa sina hemwist bakom Georgien wid Mißisippi; och Creek-Indianerne, som äro grannar til Cherokeserne och Chaktawas, uppehålla sig bakom bergtrakterne af Carolina och Georgien, och indelas i Öfre, Mellan- och Nedre Creeks. Men emellan Creek-Indianerne och Cherokeeserne, längre i

wä-

wäster på östra sidan om Mißisippi, bo Chikasaus, på bäda sidor om floden Chikasau, som ock kallas Jason, och faller in i Mißisippi. Ibland dessa Indianer finner man ock Negrer, hwilka de dels inbragt såsom fångar, dels ock sielfwe hafwa rymt ifrån Europeerne och flygtat til Indianerne.

I hwad för et förhållande Delawarerne stå med Irokeserne sins emellan, samt med de ofwannämda Indianska folkslag, skal jag tilkänna gifwa, när jag kommer til deras Historia och Politiska författning, men will nu lämna en kort beskrifning om deras Land.

Detta Land, hwaruti äfwen finnas store Insiöar, hwilka här nedanföre än widare omnämnas, är beläget *) emellan 37:de och 48:de graden nordlig bredd, och 77:de och 92:dra graden wästlig längd ifrån Londons middagslinia räknat. Des högste längd inbegriper således wid paß 160, och des störste bredd wid paß 220 mil **). I öster gränsar detta Land til Nyyork och Pensylwanien: I söder til Ohjo-floden: I wäster til Mißisippi, och i Norr til Canada.

Denne del af Norra America är öfwermåtton watturik, och äger så många stora bäckar, floder och insiöar, at man nästan öfweralt kan färdas siöledes. I synnerhet är kädjan af förenämde stora insiöar något ganska märkwärdigt och präk-

 tigt;

*) Enligit den wid Capitain Carwers resa uti de inre Trakter af Norra America bifogade Charta.

**) Så ofta mil nämnas, så förstås altid därwid Tyska mil, hwaraf jag räknar en på 5 Engelska, och af sistnämda 75 på en grad.

tigt; och man kunde med skäl kalla dem inländska haf af friskt wattn, för deras widsträckta omkrets skull. Den förnämligaste är Öfwersjön, (Lacus superior) som är belägen emellan den 46:te och 50:de graden nordlig bredd, och den 84:de och 93:dje graden wästlig längd ifrån London. Så framt icke ännu större insjöar finnas i de Landskap af Norra America, dit ingen Europee hittils kommit, så är Öfwersjön den största i hela America, och förmodeligen den största insjö på hela jordkretsen. Enligit Carwers upgift, efter som han förmenar, skal des omkrets, enär man afmäter hela widden af hwarje wik, utgöra öfwer 320 mil. Benämde Capitain reste på denna sjö, öfwer 200 mil och bemärkte, at des botn til största delen består af en bergbädd. Wattnet är ganska rent och nästan så genomskinligt, som luften. Wid klart solsken är det omöjeligit, at längre, än några minuter, genom denne klara rymd betrakta de därunder liggande klippor; ocksä har wattnet i denna sjö den egenskap, at fastän ytan om somaren är ganska warm, så är dock det, som uphämtas på wid pass en famns djup, nästan iskalt. Stormar äro på denna sjö, likasom på Oceanen. Wågorne stiga där nästan så högt, och äro för skeppen icke mindre farlige. In uti denna sjö falla många floder, af hwilka jag allenast anmärker en liten, som just, innan den faller in i sjön, störtar sig ifrån toppen af et berg lodrätt ned öfwer 600 fots högd. Emedan han är ganska smal, ser han på långt håll ut såsom en hwit rand i luften.

Näst

Näst efter Öfwersjön är sjön Huron den största, och förenar sig med densamma genom en naturlig Canal, kallad St. Mariä-sund. Den är belägen emellan den 43:dje och 46:te graden Nordlig bredd, samt den 79:de och 85:te graden Wästlig längd ifrån London. Des skapnad är trekantig, och omkretsen innefattar inemot 200 mil. Ibland andra märkwärdigheter, har denne sjö en bugt, som kallas åske-bugten. Indianerne så wäl som Europeerne, hwilka kommit deröfwer, gifwa honom enhälligt detta namn, emedan de altid på densamma haft åskewäder.

Medelst et sund, som kallas Mischillimakinack, hänger Huron tilsammans med sjön Mischigan, som emellan den 42:dra och 46:te graden Nordlig bredd, samt 85:te och 87:de graden wästlig längd ifrån London, innefattar öfwer 100 mil i omkretsen. I densamma finnes en kedja af små Holmar, som kallas Bäfwer-holmarne, hwilka gifwa et wackert utseende.

Med Huron förenar sig ock likaledes sjön Erie genom en lång och bred Canal. Öarne i denna sjö äro fulle af Ormar, hwaribland de hwäsande och skallerormarne äro de märkwärdigaste. De senare träffar man här i större mängd, än på någon annan ort.

Genom Niagara floden förbinder sig slutetligen Erie med Ontario-sjön, belägen emellan 43:dje och 45:te graden Nordlig bredd, samt 76:te och 79:de graden Wästlig längd, ifrån NordOst til Sydwäst. Den är aflångt rund, och des omkrets är wid paß 100 mil. Ifrån denna Sjö utflyter den store Lorentz floden.

I alla deßa Sjöar, hwilka uptaga många floder och bäckar, förmärkes ingen ström, utan de hafwa et stillastående och derjämte särdeles rent, friskt och hälsosamt watten, äro äfwen fiskrike, och de största af dem djupe nog, at kunna befaras af stora skepp. Engländarne hafwa också i förra tider, på Ontario och Erie, för sin handel skull med Indianerne, hållit tämeligen stora skepp, hwilka til en del fört många stycken.

Af smärre Insjöar finnas i denna Trakt ännu flere, såsom Onejdersjön af 6 mils längd och nästan 3 mils bredd; Cajugersjön af nästan lika storlek; och i Seneker Landet hafwa wåre Mißionärer funnit åtskilliga, som warit än större. Uti de flästa betydeliga floder i deßa trakter träffar man många wattufall.

Den förnämligaste floden uti Delavarernes och Irokesernes Land, är Ohjo, hwilken minst 50 mil ofwanföre Pittsburg åt Nord-Ost har sit ursprung utur en tjock skogsmark, ungefär midt emellan sydöstra sidan af Ontario och Nordwästra sidan af Susqvehanna, hwilken flyter in i Pensylvanien. Denne flod kallas på Delavariska Alligevisipo; Europeerne hafwa deraf gjort det Namnet Alleghena; men Irokeserne kalla den Ohjo, det är den sköna floden.

Den har et segelbart och angenämt rinnande watten. Ifrån Pittsburg gå ofta store Fartyg på densamma alt intil Illinois-floden, därutur in i Mißisippi, ända til Ny-Orleans, en uti Mißisippi belägen Ö. Wid Pittsburg faller Monongehella, som har sin uprinnelse i Wirginien, in uti Ohjo, och 20 mil ifrån benämde

Stad

Stad norrut, faller Wenango, på Indianska Onenge, deruti. Här lämnar man Ohjo, då man reser til Presqvisle, til Sjön Erie eller Niagara, och färdas på Onenge. Men man träffar på den wägen et beswärligt Ed, hwaräst alt hwad man förer med sig måste fortskaffas 8 mil öfwer Land, och sedan åter inskeppas. Den som intet är wiß om, at finna et annat Fartyg för sig på andra sidan, ser sig nödsakad at jämwäl draga sit Fartyg med sig öfwer land.

Muskingum floden *) har sit ursprung wid Canahaga, utur en liten insjö, faller wid paß 40 mil nedanföre Pittsburg in uti Ohjo, och befares af Indianerne med lätta båtar, altifrån des uprinnelse intil des utlopp.

Ungefär 60 mil nedanföre Pittsburg, faller Sioto-floden och, längre wästerut Waback, uti Ohjo; men Sanduski-floden, som flyter ifrån Söder til Norr, faller in i Sjön Erie. Smultron floden, som bär detta namn af den myckenhet stora och wälsmakande smultron, som wära på des stränder, utlöper i Sjön Ontario; såsom ock de flästa smärre floder i denna nejd falla antingen in i Erie, eller Ontario.

Imedlertid uptager dock Ohjo-floden, under sit tämeligen långa lopp, ännu flere floder, än dem jag anfört. Han flyter ifrån Nordost til Sydwäst, och faller sluteligen wid paß 280 mil nedanföre Pittsburg in uti Mißißippi.

Bäckarne, som gemenligen kallas Kreeker, hwaraf detta Indianernes land äger en stor myc-

*) På Swenska Elgsöga, efter många djur af det slaget finnas deromkring.

kenhet, hafwa sit utlopp antingen uti Insjöarne eller i floderne.

Som Mißisippi- och Lorentz-floderne tilfälligt wis blifwit omtalte, så will jag blott anmärka, at deße twå hufwud-floder i Norra America hafwa sin uprinnelse ej mycket långt ifrån hwarandra, och falla in i hafwet wid paß 500 mil ifrån sitt ursprung.

Mißisippi, en af de största och skönaste floder i werlden, eger här och där wid stränderne gräsbewuxit land, hwaräst man ofta ser stora flockar af willebråd och i synnerhet Elgar beta, angenäma kullar, pyramider af berg och klippor, hwarifrån man har de förträffeligaste utsigter. Under sitt lopp uptager han ganska många floder, hwaribland några icke eftergifwa Donau- och Rehn-strömmen i storlek. Han äger några wattufall. Det märkwärdigaste af dem kallas St. Anton, hwilket gifwer et så starkt dån, at det kan höras 4 mil därifrån. Några mil nedanföre detta wattufall, är en märkwärdig håla, af et förskräckeligit djup; Indianerne kalla den samma den stora Andans boning. Wid paß 20 fot ifrån des ingång börjas en underjordisk sjö, hwilkens ända man alt hittils, för hålans mörker skull, icke kunnat utröna. Denne flod faller sluteligen, genom åtskilliga mynningar, in uti den Mexicanske Hafswiken.

Lorentzfloden wattnar en stor del af Canada, uptager många stora och små floder, och faller österut i Hafswiken af St. Lorentz, där den wid sin mynning är inemot 18 mil bred.

Ni-

Niagara, hwilken man kan anse såsom en wid paß sju mil lång arm af Lorentz-floden, är i synnerhet märkwärdig för des widtberömda wattufall skull. Denne flod, som uti en afläg- senhet af mer än 330 mil ifrån sin första up- rinnelse erhåller under sitt lopp beständig tilwäxt, störtar sig ned från en högd af 140 fot; uti en sträcka af halfannan mil faller denne mycket hastige ström wäl lika så många fot än djupare, och gjör et buller som otroligt långt därifrån kan höras. Utom Niagara, har Lorentzfloden ännu många wattufall, hwaräst man nödgas utlasta fartygen; men den blifwer dock mycket befaren.

Efter detta lilla omswep, wänder jag mig åter til Ohjo. På båda sidor om denna flod, är landet mycket underkastat öfwerswämningar, i synnerhet om wårtiden, då snön i Norden af- smälter. Imedlertid bidrager ock detta förmode- ligen något därtil, at jordmånen är där så fet och god; men i allmänhet är hela det landet, som Delawarerne och Irokeserne innehafwa, o- gement fruktbart; dock när det i några år å rad gifwit sin must, kräfwer det gödsel och bruk, som annorstädes.

Nejden omkring Wabach är mycket jämn. Man träffar där slätter af många mils längd, som frambringa idel gräs; och man kan resa hela dagar utan at blifwa warse en kulle, träd eller något af skog. På dessa slätter ser man ofta stora hjordar af Buffeloxar, til 100 stycken och däröfwer. Ju längre i wäster, desto frukt- barare och härligare skola Trakterne wara; men de äro ännu til större delen obebodde. Den för- näm-

nämste Bergstrakt i Delawarernes och Irokesernes Land är en del af de Apalachiske bergsträckor, som ock kallas Alleghene berg, och sträcker sig utan afbrott i åtskilliga grenar och rader ifrån Florida intil de Nordligaste länder i Norra America. Des långd skattas til mer än 500 mil; och är ibland de långsta man känner. Denne bergsträcka får olika namn i de särskilta landskap, som den genomgår. Den delen deraf t. e. som ligger wäster om Mißisippi i nejden af floden St. Peter, kallar man de glänsande bergen, för en obeskrifwelig mängd af stora Christaller, hwarmed de betäckas; Deße kasta, när solen skiner derpå, en sådan glans ifrån sig, at man på ganska långt håll kan se dem. Uti Pensylvanien kallar man denna bergsträcka de blå bergen, hwilkas högste kulle kallas det stora blå Berget, också Ulf-berget, emedan en myckenhet Wargar där finnas. Et annat kallas Jacobs högd. De högste berg som gifwas, då man reser ifrån Delavar-landet til Pittsburg, äro Siedling, Alleghenne-berget och Laurel. Thürnstein i nejden af Tulpehockin, har i storlek, bredd och högd mycken likhet med Alleghenne.

Ofwannämde bergsträcka skiljer Indianer-landet på östra sidan ifrån Pensylvanien och de öfriga nedanför belägna Colonie-länderne. På wästra sidan deraf, är landet wäl backigt och ojämt; men store berg finnas där icke. För öfrigt bestå bergen och högderne af lika slags jord, som det låga landet, hwilket merendels är med så tjock skog bewäxt, at solen knappast kan gå derigenom. En sådan skog kallas där gemenligen Schwamm.

Beträffande Climatet, så har man i allmänhet blifwit warse, at uti de länder af Norra America, som ligga under enahanda bredd med Europeiska Provincerne, är kölden likwäl om wintern mycket strängare och långwarigare. T. e. Den norre delen af de 13 förenade Staterne är belägen under enahanda bredd med Stora Britannien och största delen af Tyskland, men har i högsta måtto stränga wintrar och ganska korta somrar. Nya Skottland, den Norre delen af Nya England och större delen af Canada ligga under enahanda bredd med Frankrike samt den warmaste delen af Tyskland, men deras wintrar äro strängare och beständigare. Den södre delen af Nya Engeland, Ny-york, Ny-Jersey, Pensylvanien, samt södra delen af Canada, ligga under samma bredd med Spanien och Italien; men deras winter är likaledes strängare och beständigare; också är hettan om sommaren större, men skiftar ofta hastigt om med känbar köld. Maryland, Virginien och Norra Carolina ligga i lika bredd med de sydligaste Prowincer af Europa, men hafwa långt starkare köld och mycket mera snö. Detta hårda Climat torde wäl til stor del härröra deraf, at Nordan- och Nordwäst-wädren, som drabba dessa Provincer, framstryka öfwer et så widsträckt med berg, skogar och sjöar upfylt land, och blifwa derigenom mycket kalle; men också folkbristen i landet samt de stora skogarne bidraga icke litet dertil.

I Taciti tid woro wintrarne i Tyskland långt strängare och beständigare, än nu för tiden.

den. Det är således sannolikt, at Climatet i deßa Trakter blir alt mer mildradt, ju mer Inwånarnes antal förökes.

I Delavarernes Land är sommaren gemenligen ganska warm. De hetaste månader äro Julius och Augustus, då man icke gerna kan bruka ylle-kläder. Om hösten, ja ända til Jultiden, och ofta än längre, wet man icke där af någon märkelig köld. Händer det dock, at jorden wid någon klar natt fryser til, så tinar den åter om dagen up igen. I allmänhet är wintern där gemenligen lindrig, och wäderleken wid denna årstid merendels rägnig, fuktig och föränderlig. Efter et par sköna och klara dagar, kan man säkert räkna på, at wåt och mulen wäderlek åter infaller. Dock fryser gemenligen Muskingums-floden, emedan han ej har någon stark ström, en ja wäl ock twå gånger hwarje winter. I deßa Trakter wet man ej mycket af djup snö; den blir icke eller gerna länge liggandes; derföre hölls den wintern, som inföll i slutet af 1779 och början af 1780, för owanligt hård, emedan snön då en gång föll til 2 fots högd. Men den blef dock icke liggande öfwer 8 dagar, ehuru winterluften warade in i Februarii månad; deremot är wintren mycket kall och snön gemenligen djup uti Irokesernes land.

Erfarenheten lärer oß derjemte, at 20 mil längre i norr eller i söder gör en märkelig skilnad i Temperaturen, t. ex. wid Sandusky-floden är det mycket kallare, och snön faller där mycket djupare, än wid Muskingum. Och här är wintren åter starkare än wid Sioto, där snön nästan

stan aldrig blir liggandes. Likaså är wäderleken på den ena sidan af Alleghene-bergstrakten ej litet skiljaktig från den på andra sidan. Ty i Pensylvanien plägar östanwädret medföra regn; men wid Ohjo regnar det aldrig med denna wind. Också blåser den samme sällan därstädes, och warar icke gerna öfwer en half dag; men sunnan och wästan wädren medföra regn, och et landtregn med wästlig wind räcker ofta en hel wecka. Ja det rägnar wäl ock stundom med Nordwäst wind. Äska kommer där endast med sunnan, wästan och nordwäst; deremot plägar det i Pensylvanien klarna up med nordwäst.

Hwad Stenar och Mineralier i detta Landet angår, så är ej något synnerligit deraf bekant. Inwånarne känna althittils för få behof, hwarigenom de skulle kunna upmuntras och nödsakas, at uptäcka och undersöka dessa Jordens Producter; men deraf får man dock icke sluta, at derpå skulle wara brist. Imedlertid wet man, at uti de af Delawarerne och Irokeserne bebodda Trakter gifwas hwarken guld- eller silfweranwisningar, men koppar och bly här och där. Ibland annat finnas uti Öfwersjön många små öar, hwilka äro med kopparmalm likson betäckte. På andra ställen wisa sig åfwen ådror af gedigen koppar. Jernmalm gifwes där åfwenledes til öfwerflöd; men om den är af sådan godhet, som i Pensylvanien, måste tiden utwisa. Detta järn hålles för mycket bättre til Skepsbygnad, än det Europeiske, emedan det ej så snart angripes af det salta sjöwattnet. Bergklippor träffas här och där omkring Ohjo; men eljest

äro

åro de få, och omkring Muskingum aldeles inge; ty de fleste berg och backar bestå icke af sten. En wek sandsten, som finnes wid Ohjo, gifwer de båsta slipstenar. Et slags swart sten, som låter lätt skåra och arbeta sig, år hos Indianerne i högt wårde, ty de plåga deraf gjöra sina Tobakspipor. Kalksten har man ånnu icke funnit.

Man tråffar ock wid Ohjo et stort saltsleke, som Buflar och andre wilde Djur med mycket begår plåga upsöka. Salpeter finnes til myckenhet, och skal wara af sårdeles godhet.

Hwad ånnu mer med tilförlåtelighet kan sågas om detta Indianer-Landets öfriga Producter, förekommer wid tilfålle, då Indianernes lefnadssått och plågseder blifwa afhandlade.

Andra Afdelningen.

Indianernes kropps-egenskaper. De Wildas sinnes-beskaffenhet. Om de Indianska Tungomål, Wetenskaper och Konster.

Delawarerne och Irokeserne samt de med dem förbundne Nationer hafwa mycken likhet sins emellan, så i anseende til deras kropps som sinnes egenskaper. Mansfolken åro merendels smårte, af medelmåttig storlek, wålskapade och wål wåxte. Man ser sållan någon af dem wanlytt eller krympling. Qwinfolken åro små,

ej så wäl wäxte, och hafwa något plumpare utseende. Indianernes hud är af en rödbrun färg, i nära likhet med Koppar, dock med åtskillnad. Några äro så gulbrune, at de ej äro mycket olike Mulatter, andre åter så ljusbrune, at man ej skulle kunna skilja dem från bruna Européer, om icke deras hår och ögon utmärkte dem. Håret är kålswart, starkt, långt och groft, nästan som tagel. I ålderdomen blifwa de hwite. Krusige hår äro sällsynte.

Några Författares mening, som skulle Indianerne, i sjelfwa manna åldren, endast hafwa hår på sine hufwuden, men ej på alla öfriga delar af kroppen, är ogrundad. De äro däruti icke åtskilde från andra menniskjor; men som de anse hårwäxt på kroppen för något wanställande, så anwända de all möda, at ej något tekn deraf må skönjas.

Deras ögon äro store och swarte, och i deras råa tilstånd har i synnerhet mankönet en mycket wild och ofta förfärlig blick. Deras anletes drag äro ordentelige, och deras utseende merendels behageligt. Deras kinben stå något ut, dock märker man detta mera hos qwinnokönet än mankönet.

Men bägge hafwa de i allmänhet sköna hwita tänder, och man finner sällan någon frisk hafwa elak andedrägt.

I anseende til lifskrafterne, hafwa de et märkeligt företräde framför södra Americanerne och Inwånarne på Wäst-Indiska Öarne. Männerne äro starke fotgångare, lätte på benen och ogement skicklige at löpa fort. De hafwa en

ganska fin lukt samt owanlig skarp syn och hörsel.

De hafwa et så starkt minne, at de kunna uprepa den minsta omständighet, som i deras Råds-församlingar för flera år tilbaka förekommit, och weta noga at säga, på hwilken tid et sådant Råd är hållit, och öfwen hwarom talet war. Deras Inbillningskraft är öfwermåttan lislig, och bidrager mycket därtil, at de lätt och hastigt ernå färdighet i många ting.

Alt, som hörer til deras lefnadsart, eller efter deras insikt tjenar dem til fördel, lära de sig snart; och genom beständig öfning samt owanlig upmärksamhet på sina behof, hwartil de från barndomen wänjas, erhålla de många företräden framför andra Folkslag. Härtil kommer, at de gemenligen hafwa blott få föremål, hwarpå de rikta hela sin upmärksamhet, den de således icke mycket behöfwa dela. At deras förstånds krafter icke äro klene, och deras öfwerläggnings och omdömes kraft af naturen god, det wisar sig ganska tydligen wid flera tilfällen. Många af dem låta i sina gjöromål och umgänge med andra förspörja et godt sundt förnuft, handhafwa rättwisa och billighet, bewisandes därmed, at de se sakerne uti deras rätta ljus. Ju mera anledning de få at bruka sitt förstånd, desto mera blir man warse, at de äro dermed af Gud rikeligen begåfwade.

Så litet Indianerne äro odlade, så ytmärka de sig dock i sina seder så, at til efwentyrs intet annat Hedniskt folkslag wisar så mycket sken af godt och dygdigt. Man jemföre blott

deras upförande sins emellan, med dylika hedniska folkslags, så märkes lätteligen åtskilnaden til Indianernes fördel.

Efterföljande få anmärkningar, som wåre Mißionärer, genom et mångårigt umgänge och närmare bekantskap med dem, haft tilfälle at göra, bekräfta detta.

I allmänna sammanlefnaden och umgänget wisa Indianerne icke ringa utwärtes anständighet. Wanligen bemöta de, så wäl hwarannan, som främmande, wänligen och beskedligen, men utan toma höfligheter. Hela deras upförande wisar sig i allmänhet stadgat och försigtigt. I wigtiga händelser pläga de, med anseende af sinneslugn och alfwarsamhet, öfwerlägga hwart ord och hwarje handling, och akta sig för öfwerilningar. Wid nogare bekantskap med dem man har något at afhandla, uptäcker man dock lätt, at deras försiktighet härrörer förnämligast af mißtroende, och at deras sinnes-stillhet mera består uti sken. Konsten at förställa sig förstå de fullkomligen: Har en Indian, t. ex. genom eldswåda, förlorat sin egendom, så talar han derom med en kallsinnighet, som naturligtwis endast har rum i de obetydeligaste saker; dock gifwer wid sådana tilfällen den mindre högmodige tydeliga teckn til bedröfwelse.

I umgänget Könen emellan wisa de sig tuktiga och anständiga. Åtminstone märker man icke lätt något otuktigt, osedigt eller oanständigt uppenbarligen ibland dem, så at man icke kan neka, det de häruti wida öfwerträffa de flästa folkslag. Men derföre äro de icke frie från o-

tukt; och åfwen onaturlige synder äro icke owanlige bland dem.

De äro sällskapslike och wänlige. Inbördes besök äro hos dem mycket wanlige; därwid undwika de sorgfälligt trätor, gäckeri och alt slags förolämpande. De utskämma ingen, icke eller förebrå de någon i ansigtet, ja icke en gång en känd mördare. Jagt, fiskeri och deras statssaker utgöra gemenligen innehållet af deras förtroliga samtal. Därwid faller ingen den andra i talet. De roa sig gerna med nyheter, men om de äro sanne eller ogrundade, det kommer dem ofta icke så noga. Också derföre emottaga de gerna främande; dock fråga de dem icke om nyheter, förrän de rökt en pipa tobak. Eder och swordomar äro owanlige i deras samtal, hwartil de icke hafwa några ord-formler, såsom de bland andra folkslag äro inkomne.

Af deras förhållande gifwes anledning, at sluta til bästa förtroende för hwarandra. Sin jagtredskap och wildbråd låta de ofta ligga flera dagar ute; icke just derföre, at de kunna så mycket förlita sig på sina Landsmäns tro- och ärlighet; ty stöld är ibland dem icke så owanlig; utan för den ordsaken, at Indianerne hålla mißtroende sins emellan för et swårt förolämpande. När de altså göma sitt skutna wildbråd undan, så sker det blott för rofdjurens skull.

Atskilnad af stånd, med alla des följder, har ej rum bland Indianerne. De äro alle lika förnäme och frie. Blott förmögenhet, ålder, skicklighet, tapperhet och Embeten göra företrädet dem emellan. Den som förskaffar sina hus-

wud-

wudmän många Wampom, hålles för en förnäm och rik man. Ålderdomen är allestådes hos dem i stor aktning, ty de tro, at med en hög ålder är wisdom altid förknippad. Unge Indianer söka genom skänker, som de i bästa måtto göra ålderstegna män, at af dem erhålla nyttig underrättelse, huru de ock måtte kunna ernå en hög ålder. Men nu för tiden har Indianske ungdomen, jemwäl i detta afseendet, mycket försämrat sig. En skicklig Jägare, en tapper Krigsanförare och en klok Chef stå hos dem i stor aktning; och ingen Indian, ehuru fri han tycker sig wara, wägrar at följa sin Anförare och sin Chef i krig.

De älska skänker, och äro mycket benägne at anse dem såsom skyldigheter. De taga det illa, då man därmed icke fortfar. Några gamle män och qwinnor tiltro sig ega den konsten, at medelst en Beson utwärka, det dem måste gifwas skänker af kläder och lifsmedel; åtminstone är handeln med dylika Besons för dem mycket indrägtig.

Indianernes gästfrihet berömmes. De sträcka den ock til främande, som taga sin tilflykt til dem. De hålla det för en af sina heligaste plikter, som ingen törs undandraga sig. Den som förwägrar dem sådant, förolämpar dem, och blottställer sig sjelf för allmänt förakt och skymf, såsom ock för den förolämpades hämd.

Emot sina fiender äro de grufwelige och obewekelige, och när wreden hos dem får öfwerhand, så går det genast ut på mord och dråp. De weta wäl mästerligen dölja sina affecter, och

upskjuta deras tilfredsställande til läglig tid; men desto hästigare blifwer då utbrottet. Deras hämdgirighet har inga gränsor; och kunna de intet hämna sig sjelfwa, så upmana de sina Bröder och efterkommande därtil. Den längste tid förmår icke at utsläcka deras hat; och den aflägsnaste ort sätter icke fienden i säkerhet för deras hämd.

Hor, ägtenskaps-brott, stöld, lögn och bedrägeri hålla de för orätt och för skändeliga gerningar, dem de på särskilta sätt afstraffa.

Den förolämpade söker at wedergälla en ägtenskaps-brytare lika med lika, eller ock at skaffa honom ur wärlden. En otrogen Hustru blifwer antingen endast förskuten, eller ock aldeles af daga tagen.

En tjuf måste ersätta det stulna; men äger han sjelf intet, eller kan ej något af honom erhållas, så måste hans anförwanter plikta i hans ställe. Wid wåldsamma röfwerier tages häxerikonsten til hjelp, hwarmedelst röfwaren på et förborgat sätt skickas i den andra werlden.

Mord och dräp förekomma ganska ofta bland Indianerne, sedan de blifwit så omåtteligen begifne på at supa Rum. Sällan slutas någon deras Fest utan blodsutgjutelse. Skulden skjutes wäl endast på Rum, docklikwäl straffas ock et i fylleri begångit mord. Mördaren måste erlägga 100 famnar Wampum för en mans-person, och 200 för en qwinna. Men kan han det icke åstadkomma, som merendels händer, och hans anförwanter och wänner icke wilja eller kunna förhjelpa honom därtil, så måste han ge-

nom

nom flygten rädda sig undan blodshämnarens förföljelse. Aldralättast slipper den, som mördat sin blodsförwant; ty släkten, hwilken blodshämden allena tilkommer, wil icke gerna medelst mördarens hårda afstraffande förlora twenne medlemmar på en gång til sin släkts förswagande; derföre söka de gerna at i godo bemedla saken, eller aldeles frikalla mördaren. At stjäla, ljuga, träta, förtala och sladdra, därpå är i synnerhet qwinnokönet bland Indianerne begifwit.

Det är redan anmärkt, at Indianerne ega mycken skickelighet til allehanda arbeten. Några, som wistats mycket bland det hwita folket, hafwa t. e. utan egentelig underwisning begynt at smida och ganska wäl förfärdiga Bilor, yxor och dylikt, men det är likwäl något sällsynt; ty alt mödosamt och trägit arbete är dem widrigt. Hwarken blifwa de genom upfostran därtil hållne, eller af sina behof til sådant drefne. Indianerne i allmänhet, i synnerhet Manfolken, älska maklighet. De använda blott några månader trägit med jagt, som är deras hufwudyrke; den öfriga tiden af året tilbringa de mästadels i lättja. Men Qwinfolken tilfaller något mera arbete; ty de hafwa at allena besörja hela hushållningen. Blott hunger och brist kan rycka en Indian utur sin tröghet, och göra honom wärksam. — Nationens ära och wälstånd ligger Indianen mycket om hjertat; Ty oaktat hwarken magt eller lagar förbinda Indianerne med hwarandra, så anse de sig dock såsom et Folk, hwarom de hafwa et högt begrep, och hysa en owanlig tilgifwenhet för sin Stam. Sjelfständig-

digheten anse de såsom en deras Nations och hwar enda Indians alt annat öfwerträffande förmon. De lemna gerna Europeerne företräde i wißa konster; men förakta dem, emedan de synas wara förbundne til mödosam träldom. Företrädet, som de sjelfwe tro sig ega framför Europeerne uti jagt, fiskeri och äfwen i sedighet, wärdera de högre, än all Europeisk odling. Denne National-andan hos Indianerne wärkar til deras folks nytta de största bedrifter; At förswara sit folk, sky de ingen fara, uthärda med tålamod de kånbaraste smärtor, och gå sjelfwa döden oförskräckt til mötes. Äfwen i deras sista ögonblick bewisa de, för äran skull, den största känslolöshet; berömma sig emot sina fiender af sin behjertenhet, och trotsa med wild stolthet de häftigaste plågor och marter.

De hålla wäl Europeerne för et särdeles konstrikt och arbetsamt folk, men anse dem ock merendels för sina fiender. De hafwa til ingen ting mindre lust, än at bortbyta sitt lefnadssätt med det Europeiska. De säga, at likaså litet som fiskeri passar och efter Guds afsigt skal passa sig til fogelns lefnadsart, äfwen så illa skulle det skicka sig, om Indianerne wille lefwa på Europeernes sätt. Men at de icke hafwa godt öga til Europeerne, därtil mena de sig ega skäl nog. Wårt Land, säga de, hafwa de til en del tagit ifrån oß, inskränkt wår Jagtrevier med sin boskap, stiftat ibland oß mycket annat ondt, i synnerhet med Rums införande, och efter all liknelse är deras syftemål, at taga hela wårt land i besittning och at utrota oß. Och ehuru

denne widrighet är hos Delavarerne mycket mildrad genom et långwarigt umgänge med Europeerne, så hysa de dock i allmänhet hwarken kärlek eller förtroende til dem. Den mästa gunst hos Indianerne ega Fransoserne, som kunna rätt wäl lämpa sig efter deras lefnadsart och äro altid muntre. De sätta dem långt framför Engländarne.

Sedan sista Kriget, hwarigenom Americanske Colonierne wunno sjelfständigheten, kalla Indianerne alla hwita Americaner **Lång knifwar**, för de långa wärjor skull, som de buro.

Irokeserne hafwa bibehållit sig i den credit, at man kan trygga sig wid deras trofasthet at hålla offenteliga förbund.

Uti de följande Afdelningar gifwes Läsaren tilfälle, at närmare lära känna dessa Folkslags Character.

Nu något om deras Språk.

Jag tänker icke inlåta mig med undersökning, hwilket Språk bör anses såsom Modren för Irokesiskan, eller Delavariskan; detta är för det närwarande äfwen så många swårigheter underkastat, som undersökningen om dessa folkslagens ursprung. Jag anmärker allenast, at desse twenne tungomål äro, efter all sannolikhet, hufwudspråken uti hela Norra delen af Norra America, Terra Labrador undantagit, ifrån hwilka de öfrige förmodeligen hafwa sitt ursprung. Åtminstone hafwa wåre Mißionärer, som i detta ämne warit högst upmärksamme, icke lärt känna något språk, som ej haft likhet antingen med Irokesernes, eller Delavarernes, då deremot desse äro sins emellan aldeles olike.

De tre Delavariske stämmor hafwa wäl enahanda språk, men skiljaktiga dialecter. Unamis och Wunalachtikos, hwilka eljest bo nära tilhopa wid sjön i Pensylvanien och i Jerseys, ko ma hwarannan mycket nära i tungomålen; deremot är Monsys dialect, hwilka förr detta bodt bakom de blå bergen i Menißing, så skiljaktig från bägge de förenämnde, at de med möda skulle förstå hwarandra, om de icke hade så mycket at sysla sig emellan.

Delavariska språket har något behageligt och låter wackert så wäl i wanligt umgänge, som i offenteliga tal. I synnerhet är Unamis och Wunalachtikos språk ogement wälljudande, mycket behagligare, och för Tyskar lättare at lära, än språket hos Monsys, som i sit uttal hafwa något skarpt, och taga munnen wäl full. Deremot gifwer Monsys språket nyckelen til många uttryck hos Unamis och Wunalachtikos. Deße hafwa den wanan, at upsluka stafwelserna, och wäl aldeles utelemna dem, så at man, utan at känna Monsys språket, ej en gång skulle kunna stafwa många af deras ord eller träffa deras betydelse.

Delavarernes uttal är merendels lått, blott stafwelsen ch uphämtas djupt utur strupen. Jämwäl fattas dem bokstäfwerne ph, f och r; hwarföre de antingen utesluta dem aldeles i främmande namn, eller uttala dem annorlunda. T. ex. I stället för Philippus, säga de Pilippus; för Petrus, Petelus; i stället för Priscilla, Plisilla. De hafwa få enstafwiga, men desto flera mångstafwiga och en owanlig mängd sammansatta ord. Uti et ord af tre stafwelser faller accenten gemem-

menligen på den medlersta, men af flerstafwiga, på den som är näst den sista. Detta måste noga iakttagas, emedan meningen i många ord beror endast af accenten.

Med Delavariska språket komma, såsom förr är sagt, åtskillige andre språk mer eller mindre öfwerens. Detta beror af Nationernes granskap och umgånge med hwarandra. T. ex. Mahikander språket har den största likhet med Monsys, emedan begge deße stämmor tilförene bodt i Provincen Ny-york icke långt ifrån hwarandra. Också kommer Schavanos språk mycket öfwerens med Monsys, men ännu närmare med det Mahikandiska, blott at de merendels lägga accenten på den sista stafwelsen. Ottavas språket har åter någon likhet med Schavanos; såsom och Chipavas helt nära med Delavariskan. Twichtwees och Waviachtanos öfwerensstämma i språket med Schavanos. Kikapus, Tukachschas, Moschkos och Karhaskis språk skilja sig desto märkeligare ifrån det Delavariska, ju aflägsnare deße Folkslag bo ifrån hwarandra. Så hafwa ock de Nationers språk, hwilka förr bodt i Maryland wid sjön, ganska mycken likhet med Delavarernes, och skilja sig blott derifrån uti uttalet och accenten.

Irokeserne hafwa, såsom Delavarerne, endast Et språk, men en hwar af de sex förbundna Nationer har sin särskildta dialect. Men alle kunna de lätteligen förstå hwarandra. Mohaks, Oneiderne och Onondagerne skilja sig minst ifrån hwarandra; Cajugerne åter något mer ifrån de förra. Ännu märkeligare skilja sig Sene-

nekerne, och aldramäst Tuskarores. Med Irokeser-språket hafwa jemwäl åtskillige andre Indianer-språk mycken likhet, hwilken i Huronernes språk går så nära, at man med skäl kan hålla dem bägge för enahanda; blott dialecten är olika. Deremot är Chirokesernes språk en blandning af åtskilliga andra, i synnerhet af Schawanos, Irokesernes och Huronernes.

Men alle desse Indianer språk undergå tid efter annan märkeliga förändringar, hwartil Stämmornes förblandning sins emellan, eller med Europeerne, bidrager det mästa. Man kan t. ex. lätt föreställa sig, hwad för et blandat språk skal blifwa, då Fransoser lefwa i ägtenskap med Indianskor; och sådant war likwäl förr detta, i Canada, mycket wanligt och af den Fransyska Regeringen gynnat.

I saker, som röra Indianernes allmänna lefnad, äro deras språk mycket ordrike, och hafwa ofta flera namn på enahanda sak och de derwid förekommande olika omständigheter;Således har, t. ex. hos Delawarerne, en Björn icke mindre än 10 namn, alt efter des olika ålder och slag. En twå års gammal Björn kallas helt annorlunda, än en femårig, o. s. w. När de wilja tala om fiskande med krok, så nyttja de et helt annat ord, än då talet är om fiske med nät, och åter annorlunda, när de wilja beskrifwa fiskandet med ljuster. Ofta hafwa sådane ord ingen ringaste likhet med hwarannan. Men i allmänhet at tala, så äro Indianer-språken, så månge deraf man hittils lärt känna, mycket fattige; likwäl det ena mer och det andra mindre.

In-

Indianerne hafwa naturligt wis endast uttryck för de ting, hwarom de hafwa något begrep; och desse äro få. De gifwa sig icke eller någon möda, at wid nya kunskaper rikta sitt språk med nya ord; utan i slika händelser betjena de sig häldre af bilder eller widlyftiga beskrifningar. Derföre är det föredrag, som göres af deras Talemän, hwilka måst få röna denna språkets fattigdom, ganska rikt på bilder, och de måste ofta komma språket til hjelp med wissa kroppsställningar och åtbörder.

När Indianerne se några nya saker, plåga de säga: Desse äro de ting, som ej ännu hafwa något namn. Dock anställer understundom et helt sällskap öfwerläggning derom, huru de wilja kalla en ny sak, som blifwit dem märkwärdig. Så walde de t. ex., för at kunna nämna den bruna färgen, et ord som bemärker så mycket, at det bruna är mitt emellan swart och hwitt. På lika sätt upfunno de et namn för sko-spännen, dem de tilförene ej hade sedt, som betydde, at de äro band af metall, hwarmed man fäster sko-remmarne. I synnerhet fattas dem på uttryck i andeliga saker, hwarom de förut ingen kunskap egde; dock hafwa Delavarernes och Irokesernes språk, ifrån den tiden Guds ord blifwit bland dem predikat, i den delen märkeligen wunnit; och altsom de Troende Indianer wäxa i JEsu Christi kännedom, så blifwer ock deras språk tilökt och förbättrat.

För wältaligheten hafwa wäl Indianerne icke några faststälta reglor, docklikwäl måste deras Talemän wara wäl öfwade, om de skola winna

bifall

bifall. I sitt offenteliga föredragande pläga de tala mägta högtrafwande och med uphöjd röst, hwaruti Irokeserne öfwerträffa alla de öfriga Indianer. Desse, så wäl som Delavarerne, kunna i de dem bekanta ämnen uttrycka sig så begripeligen, bestämt och så kort, at deras talesätt ofta icke kunna öfwersättas utan en widlyftigare förklaring. Men de kunna ock, då de wilja, tala öfwermåtton mörkt, och med många ord säga ganska litet; så at Indianerne sielfwe hafwa nog at göra, at taga ut rätta meningen deraf. I synnerhet förstå de den konsten, at utsmycka en elak sak så, at man wäl wid första påseende skulle anse den för något godt. Därtil finna de i sina språk så många tjenliga ord och talesätt, som de behöfwa. Deras hufwudmän äro framför andra öfwade i denna konst. Man måste derföre noga wäga deras tal, ord ifrån ord, särdeles då man skal gifwa dem swar derpå. Altid har man ordsak wara wäl på sin wagt, at man genom deras tal icke må blifwa beswiken.

I öfrigit är Irokesernes språk för Tyskarne mycket lättare at lära, än det Delavariske.

Som skrif-konsten är för Indianerne okänd, så faller det en Europee ofta swårt at riktigt skrifwa deras ord. Detta oaktat har det lyckats Missionären David Zeisberger at författa och år 1776 i Philadelphia låta trycka en liten bok, at lära läsa på Delavariska och Engelska; hwarutur jag wil, til prof af det Delavariska språket, här meddela HErrans Bön.

Ki Wetòchemelenk, talli epian Awosſagame.

Machelendaſutch Ktellewunſowoagan. Kſakimawoagan pejevigetſch. Ktelite hewoagan legetſch talli Acquidhackamike, elgiqui leek talli Awosſagame. Milineen elgiſchquik gunigiſchuk Achpoan. Woak miwelendammauwineen 'n Tſchannauchſowoagannena, elgiqui niluna miwelendammauwenk nik Tſchetſchanilawequengik. Woak katſchi 'npawuneen li Achquetſchiechtowoaganüng, tſchukund ktennieen untſchi Medhicküng. Alod knihillatamen Kſakimawoagan, woak Ktallewusſowoagan, woak Ktallowilüsſowoagan, ne wuntſchi hallemiwi li hallamagamik. Amen!

På det Läſaren jämwäl må kunna ſe hwad ſkillnad är emellan det Delavariſka och Irokeſiſka ſpråket, så följa här et antal ord i bägge tungomålen.

	Delavariſka.	Irokeſiſka.
Bibel.	Mecheek Bambilum.	Gachiatochſeratogechti.
Bröd.	Achpoan.	Jocharachqua.
Broder.	Nimat.	Jattattegè.
Jord.	Hakky.	Uchwuntſia.
Evangelium.	Kikeviabtonacan.	Garrichwio.
Bön.	Pattamoéwoagan.	Unteraenaji.
Tro.	Wulistammuwoagan.	ne Wauntontak.
Nåd.	Wulantowoagan.	ne Agotaeri.
Gud.	Patamawos.	Hawonio.
Frälſare.	Wewulatenamohaluwit.	Unquanich.
Hjerta.	W'Dee	Aweriachſu.

	Delavariska.	Irokesiska.
Barn.	Amimens	Jkhàa.
Mann.	Lenno.	Etschinak.
Menniska.	W'Schillawemàn.	Unque.
Moder.	Ochwall.	Onurha.
Werldenes Skapare.	Kischellêmelang-cop.	Garochiade ne uchwunchschiade.
Syster.	Chiesmus.	Akzia.
Själ.	Tschitschank	Gaweriachsa.
Salighet.	Wulatenamôagan	Zenichaewe.
Son.	Qvises.	Hehàwak.
Dotter.	Danisf.	Echrojehawak.
Död.	Anggeln.	ne Jawoheje.
Fader.	Ochwall.	Johnika.
Sanning.	Keschachakileu.	Togesgezera.
Qwinna.	Ochqueue.	Echro.
Bedja.	Papachotamun.	Unteraenaji.
Förbarma.	Kschiwelemeln.	Agotaeri.
Förlösa.	Nihillalatschil.	Schungarawatgack.
Skapa.	Qvischitonneep.	ne Jechsai.
Äta.	Mizin.	Waunteconi.
Tro.	Welsèttammen.	Watontat.
Höra.	Pentammenen.	Wathontek.
Lefwa.	Pommauchsu	Tajonhe.
Lära.	Pommetoonheen.	Garichwaschdhh. Jorihonnie.
Predika.	Poemmetonhen.	Wachtárhas.
Sjunga.	Assuwi.	Wateraeonoto.
Dö.	Angellop.	Jawohéje.
Ondt.	Machtit.	Wahetke.
Godt.	Wullit.	Ojaneri.
Skönt.	Pschiki.	Ojaneri.

Wetenskaper och konster måste man icke söka bland Indianerne, icke en gång lust och benägenhet dertill. De äro icke blott okunnige uti

låsan-

låsande och skrifwande, utan det år ock swårt at bibringa dem något begrep derom. Wisar man dem et skrifwit papper eller en tryckt bok, och förtäljer dem något dårutur, så tänka somlige, at en Ande talar dymedelst hemligen med den, som låser, och säger honom alt hwad han will weta. Andre mena, at det skrefne pappe-ret kan tala tydeligen med den, til hwilken det år skrifwit, men så sakta, at ingen annan hörer det. Et bref år derföre hos Indianerne något wigtigt, i synnerhet når det år förseglat. Men icke wilja de gifwa sig möda at sjelfwe låra skrifkonsten. Hafwa de at hos det hwita folket underskrifwa Freds-fördrag, Contracter, Köpebref och dylikt, hwilket altid af deras Chiefs, Capitainer eller Råds-personer måste förråttas, så göra de det icke sjelfwe, utan låta underteckna sina namn af någon annan; men hwar och en såtter under sitt namn sitt bomårke, som antingen består i en liten hake, eller kors, eller Kalkon-Tuppfot, eller en Skyldpadda, eller någon annan figur. Månge skämmas då wid sina Indianska namn och se håldre, at dem af de hwita gifwes et annat. Några hafwa ock kommit så långt, at de kunna efterrita de första bokståfwerne af sina nya namn.

Emedan nu låsande och skrifwande år, såsom nämdt blifwit, en okånd sak bland Indianerne, och deras Historia beror endast på Traditioner, så år naturliga fögden deraf, at man, i stållet för sanna håndelser ifrån åldre tider, endast får af dem höra fabler om deras ursprung och Förfåder. Irokeserne t. ex. beråtta, at In-

dianerne i början hade bodt under jorden, och då de en gång tilfälligt wis hört om et skönt land på Jordens yta, hade de öfwergifwit sina underjordiska boningar och tagit det sköna landet i besittning. Delavarerne deremot påstå, at Himmelen wore af menniskjor bebodd, och därifrån wore Indianerne komne på jorden. En hafwande Hustru hade af sin man blifwit förskuten och från himmelen nedkastad; och af de twillingar hon framfödt, hade Landet blifwit befolkat. Men efter Nantikoks berättelse, hade sju Indianer på en gång funnits sittande wid Sjön och sjelfwe icke wetat, om de på samma ställe först blifwit skapade, eller om de kommit öfwer Sjön eller annorstädes ifrån; desse skulle sedan hafwa föröket sig och befolkat Landet. Enligit andras sägen äro de förste Indianer framkomne utur wattnet.

Desse dåraktige berättelser wilja til efwentyrs blott säga så mycket, at Indianerne hafwa kommit hit ifrån en annan werldsdel.

För öfrigit weta ock Delavarer och Irokeser om sina serskildta National-händelser i gamla tider ingen ting widare, än hwad dem är berättat af deras Förfäder, och hwad desse åter af sina hafwa hördt. Detta bibringa de likaledes sina Barn och föreställa det genom bilder, at göra det desto intryckeligare. När Delavarerne tala om sina Förfäder för Europeerne, så weta de aldrig annat at berätta, än at de warit store Krigsmän och gjordt många hjelte-bedrifter. At upräkna sina Ahnor är dem et nöje: De äga en sådan färdighet deruti, at de på det no-

gaste

gaste kunna upgifwa alla hufwud= och sido=linier. De pläga därwid Characterisera sina Förfäder: T. ex. den eller den war en förståndig och wis man, eller en stor Chjef, eller en berömd Krigs=man, eller en rik man, o. s. w.

Änskönt de nu föga bekymra sig om förra tiders händelser och äro okunnige uti läsande och skrifwande, så hafwa dock deras Förfäder redan från äldre tider insedt, at de nödwändigt måste hafwa något, hwarmedelst de på afstånd sig emellan kunde underrätta hwarannan, och bi=behålla åtankan af märkwärdiga ting, åtminstone för någon tid. J detta affeende hafwa de up=funnit sina Hjeroglypher och sina Bält eller Strängar of Wampom.

Deras Hjeroglypher äro betydande figurer, dem de merendels måla på träd, men sällan ri=sta i sten. De hafwa derwid den afsigt, antin=gen at warna för någon fara, eller at hjelpa en til rätta, eller utmärka den rätta wägen, eller göra någon förelupen sak kunnig, eller bibehålla åminnelsen af berömda män, märkwärdiga bedrif=ter och händelser. En enda sådan figur är för en kännare just det samma, som en skrift hos oß. De utwälja t. ex. et skönt stort träd, som står på en högd, taga barken af på ena sidan och skafwa trädet at det blir wäl hwitt; derpå må=la de med rödkrita den Krigsmannen, hwilkens berömd de ej wilja låta komma i förgätenhet, til=lika med hans krigsrustning, och under hans föt=ter så många menniskjor utan hufwud och ar=mar, som han med egen hand nedlagt fiender. En sådan målning kan wäl igenkännas på 50

 eller

eller flera år. Alle berömde Krigsmän göra sig derföre säker förhoppning, at deras Hjeltedater ännu länge efter deras död skola wara sedde och blifwa i åminnelse. Sådana målningar förstå samtelige Indianerne fulkomligen, och kunna så färdigt uplåsa deras betydelser, som wi et bref. När man reser med dem och kommer til et dylikt minnes-märke, så är det dem en helt egen förnöjelse, då man stadnar stilla och afhör, hwad de til sina Hjeltars beröm hafwa at säga. Men ofta är det så löjeligt och olikligt, at man knapt kan föreställa sig wara möjeligt at updikta något sådant.

Krigsmännerne måla wäl ock sjelfwe sina bedrifter och öden: t. ex. huru många de tagit til fånga; huru många Scalps de bekommit; huru manstark Truppen warit den de anfört; huru månge af dem omkommit, och dylikt mer. Hwaräst Indianer haft sit nattläger, där kan man af deras målningar se, huru många nätter de wistats i den nejden, samt huru många hjortar, björnar, m. m. de skutit. När ock Indianer på resor tilbringat någon natt i skogen, så kan man, ej allenast på tilställningarne af deras nattläger, utan ock af deras målningar tydeligen se, af hwilken Nation de warit; Ty de hafwa öfwer alt för sed, at måla träden på sådana ställen med röd färg eller med kol.

Nammen Bält och String eller Fathom of Wampom är Engelsk-Indianska, och bibehålles här med skäl, emedan det är allmänt bekant och i bruk. Wampom är et Irokesiskt ord, och betyder et Sjö-mysselskal; Bält är Engelska

och

och betyder en Gördel; följakteligen är et Belt of Wampom, en af Sjö-musselskal förfärdigad gjördel. String är likaledes Engelska, och kallas et snöre. String of Wampom, är altså et snöre eller tråd, hwarpå Musselskal äro trådde i rad. Är detta snöre en famn långt och man will wara rätt noga i sitt uttryck, så säger man ej String, utan betjenar sig af det Engelska ordet Fathom, det är: en famn. En Fathom of Wampom, är således et famns långt snöre med Musselskal; Men wanligen säger man: String of Wampom; snöret må wara långt eller kort.

Förrän Norra America af Europeerne war uptäkt gjorde Indianerne sina Belt och String merendels af små jämnskurna trådbitar, dem de färgade swarta eller hwita. Sällan gjorde de dem af Mussel-skal, på hwilka de satte et öfwer måttan högt wärde; hälst de i brist af tjenliga wärktyg behöfde mycken tid, at förfärdiga en Wampom; och dock hade deras arbete et plumpt och oformeligt utseende.

Europeerne begynte snart efter sin ankomst til America at af Mussel-skal nätt, formeligt och i myckenhet förfärdiga Wampom, förbytte dem til Indianerne emot andra waror, och dresswo därmed en ganska fördelaktig handel. Nu låto Indianerne sina Belt och String af tråd fara, och brukade sådana af idel Mussel-skal, hwilka wäl nu naturligt wis föllo alt mer och mer i priset, men förblefwo dock altid hos dem öfwermåtton dyrbara, och det äro de än i dag.

Desse Mussel-skal, som i synnerhet hämtas från Nya Englands och Wirginska Sjökuster, haf-

wa olika wärde, alt efter deras åtskilliga färgor; det gifwas brune, fiolette och hwite. De förre se ofta så mörke ut, at man häller dem för swarta, och äro dubbelt så dyre, som de hwite. Utaf sådana Sjö-Musselskal utsågas fyrkantiga styckeu, ungefärligen $\frac{1}{4}$ tum långe och $\frac{1}{8}$ tum tjocke, hwilka sedan på en omlöpande slipsten gjöras runde eller owale; längs efter båras et hål, så at groft segelgarn, en ståltråd, eller smal läderrem kan dragas igenom; därpå upträdas de, och däraf blifwa Strings eller Belt of Wampom.

Et enkelt Mussel-snöre kallas, såsom förr är nämt, en String eller Fathom of Wampom; men när några sådane Musselrader medelst en fin tråd hopfästas wid hwarannan, så utgjöra de en Belt of Wampom, som för sin bredd skull har utseende af en gördel. Belten bestå af 4 til 6 och flere rader Mussel-snören, äro 3 til 4 finger brede och wid paß af 3 fots längd, några längre, andre kortare. Därtil fordras altså 4, 8 til 12 och flere famnar Mussel-snören, alt efter som Beltens längd och bredd fordrar. Detta rättar sig efter wiktigheten af de saker, som antingen skola bekräftas eller uplysas; eller ock efter de personers anseende och wärde, til hwilka de skola öfwerlämnas. Ty wid alla Indianernes högtideliga afhandlingar så wäl dem emellan, som med Europeerne, blifwer alt, som föredrages, å ömse sidor befästat och likasom beseglat med en sådan String eller Belt of Wampom.

Fordom nyttjades, i stället för String och Belt, en winge af en stor Fogel. Bland några folk-

folkslag, som bo långre i Wåster, år sådant ånnu ösligt, såsom man det sedt hos några budskap, som komma från sådana Nationer til Delavarerne.

Men hos de sistnåmda, så ock hos Irokeserne och de med dem förbundna folkslag, har på lång tid icke nyttjats annat, ån idel sköna och nätt gjorda String och Belt of Wampom.

Wid en enda String kan mycket blifwa sagt, och et långt Tal hållas. Deremot wid en Belt blir blott litet sagt, som likwål altid har mycket at betyda, och ofta behöfwer utlåggning. Har en Talman wid en högtidelig sammankomst andragit en wigtig sats, så öfwerlåmnar han et enkelt Mussel-snöre och såger: Til bekråftande af mina ord, gifwer jag denna String of Wampom; men hufwudsaken i sitt Tal bekråftar han altid med en Belt of Wampom. Swaret, som dårpå meddelas, måste likaledes med String och Belt af samma storlek och antal blifwa stadfåst.

Men dårwid år icke lika mycket, af hwad för fårg eller annan beskaffenhet desse Wampom åro; ty de måste altid syfta på det, som dermed skal bekråftas.

De som bestå af bruna eller fioletta Wampom, som Indianerne kalla swarta, gifwa altid tilkånna något hårdt eller betånkeligt, åfwen som de hwite, något angenåmt. År altså Stringen eller Belt åmnad at bekråfta en skarp förmaning eller någon eftertryckelig förebråelse, så tagas endast swarte Wampom dårtil. Skall en Nation upfordras til Krig, eller Krig förklaras; så år Beltet likaledes swart, men anstrukit med

röd färg, den de kalla blodfärg, och midt deruppå synes med hwita Wampom et tekn af Bila.

Indianskorne förstå konsten at likasom hopwirka och med allehanda figurer utzira Belten of Wampom, alt som ändamålet det fordrar. Ty ocksä figurerne måste wara öfwerensstämmande med innehållet af det som blifwit föredragit derwid. Likasom de uti et swart Belt insätta hwita figurer, så nyttjas likaledes uti et hwitt Belt dunkelt färgade Wampom. Uti et Freds-Belt weta de at så behändigt upträda sina Wampom, at t. ex. de swarte föreställa twå hwarannan omfattande händer. I öfrigt är et Freds-Belt helt hwitt, af en famns längd och en god twärhands bredd. För at kunna urskilja dessa Belt ifrån hwarandra, infoga de en figur i hwart och et, som gifwer des betydelse tilkänna.

Krigs-Beltet undantagit, får intet rödt synas på något Belt eller String of Wampom. Måste de i nödfall betjena sig af et swart Belt, i stället för et hwitt, så öfwerstryka de det med en hwit lera, och då gäller det för lika, såsom et hwitt, om ock det bruna skulle lysa igenom.

Desse String och Belt of Wampom tjena Indianerne jemwäl til et medel at påminna sig det wäsentligaste af de Fördrag, som de slutat med närgränsande Indian-Stämmor, eller med det hwita folket; och de beropa sig därpå, likasom wi på skrifteliga handlingar. De utgöra deras Documenter, hwilka äro dem högst wigtige; derföre de ock sorgfälligt bewaras och i en kista tilhopa läggas. På wissa tider komma de tilsamman och studera dem åter igenom,

för

för at förnya de begrep, til hwilkas uttryckande och stadfästande de äro bestämde. De sätta sig omkring kistan, taga fram en String och Belt efter den andra och låta den gå omkring, på det hwar och en noga må kunna dem betragta. Därwid uprepa de samma ord, som wid des öfwerlämnande woro sagde och därmed blifwit förknippade. Härigenom är det dem möjeligit, at ännu efter många års förlopp noga weta alt, hwad de utlofwat, samt hwad andre lofwat dem. Som de hafwa för sed at wid slike tilfällen jemwäl tillåta unga Gossar, som med de förnämsta hufwudmän äro i nära skyldskap, at derwid wara åhörare; så blifwa desse härigenom ganska tidigt kunnige i deras Stats-saker; och på sådant sätt blifwer innehållet af deras Documenter beständigt förnyat, och kommer icke lätteligen i glömska.

Huru tilräckelige desse medel äro för dem, at jemwäl wid andra tilfällen länge bibehålla en sak i minne, kan man se af följande Exempel: En Man i Philadelphia hade gifwit en Indian en String of Wampom och derwid sagt: "Jag är din wän, och wil tjena dig hwaräst jag kan." Efter 40 års förlopp bar Indianen denna String til honom igen, och sade: "Broder! du har gifwit mig denna String of Wampom, med dessa ord: "Jag är din wän, och will tjena dig hwaräst jag kan." Nu är jag gammal, skröplig och fattig, gör nu såsom du har sagt!" Och han gjorde det.

Utom de nu beskrifna medel at bibehålla åtankan af wissa saker, hafwa Indianerne jemwäl

Hjeltewisor, som handla om deras tappra Måns bedrifter; de sjungas flitigt af dem, men blott ur minnet. Den ene lärer dem af den andra; och den som har gåfwa at dikta, gör nya därtil, så at det aldrig felas dem på wisor.

För at räkna sin egendom och förmögenhet, behöfwa de ringa kunskap i räknekonsten; dock äro de icke helt och hållit okunnige deruti. Det gifwas wål ock Nationer i Norra America, som endast kunna räkna til 10 eller 20. Wilja deße tilkännagifwa et större antal, peka de på sina hufwudhår, för at betekna, det den sakens mängd är för dem outsäjligt stor; men de folkslag, som drifwa handel med Europeerne, hafwa bragt konsten at räkna långt widare. Cherokeserne räkna ända til 100. Irokeserne och Delavarerne förstå äfwen så litet wåra ziffror, som wåra bokstäfwer; men räkna kunna de intil tusende och hundratusende. De räkna til 10 och göra et kors, räkna åter 10, och så fortfara de tils de äro färdige; sedan taga de tiotalen tilsamman och göra deraf hundrade, tusende och hundratusende. Qwinfolken pläga wid räknandet ock taga sina finger til hjelp.

De Indianer, som förstå sig uppå de Europeiska mynt-sorterne, hafwa lärdt det af de hwita, i synnerhet af Engländare och Holländare; de gifwa ock myntet nästan samma namn. T. ex. en Engelsk Pence heter hos Delavarerne, pennig. En Holländsk styfwer, Stipel o. s. w. Wilja de utmärka en penningsumma noga, så taga de Turkiskt hwete och räkna hwart korn för en

Pence

Pence eller styfwer, och räkna af så många de behöfwa för at betekna Holländska Gyllen, eller Engelska skillingar och Pund. De fleste bestämma årens antal efter wintrarne, eller ock efter höstarne. I denna punct hafwa de ingen regel.

När de hafwa bragt sin ålder öfwer 30 år, så äro så, som sedermera weta huru gamle de äro. Månge utmärka den medelst någon märkwärdig händelse, en sträng winter, djup snö, et Indianer-krig, eller den tid då Philadelphia eller Pittsburg blef bygd. T. ex. när Pittsburg anlades, war jag 10 år gammal. Också uttrycka de sig ofta sålunda: Om wåren då man kokar socker, det är i Mars, eller då man planterar, det är i Maj, fyller han eller hon så många år.

Om Geographien hafwa de äfwen så litet riktiga begrep, som om andra wetenskaper. Någre tänka at jorden simmar i watnet, och at en ohörd stor Skyldpadda bär den på sin rygg. Landtcharter kunna de någorlunda förstå, och tekna wäl äfwen sjelfwe sådana tämeligen tilförlåteliga på näfwer, öfwer bekanta trakter; orternes afstånd räkna de icke efter miltal utan efter dagsresor, hwaraf en hwar utgör til tre a 4 mil. Deßa indela de åter i halfwa och fjerdedels dagsresor, och utmärka detta på sina chartor medelst tecken med möjeligaste noggranhet. När de utskicka partier i krig eller på jagt, så kunna de i sina rådsförsamlingar tämeligen noga utstaka wägen för dem, samt huru mycken tid de dertil behöfwa.

I

I skogarne, som ofta äro af 50 och flera mils långd och bredd, förwillar en Indian sig icke lätteligen. Han känner flodernes lopp och bergens läge, och märker deßutom på trädens qwistar och mossa, hwar söder och norr är. Qwistarne äro gemenligen gröfre emot söder, och träden hafwa åt detta wäderstrek mindre mossa än emot Norr. Skiner solen klart, så finner han utom deß genast sin rätta kosa.

Sina gränsor utsätta de efter berg, insjöar floder och bäckar; hälst i räta linier.

Ibland stjernorna kunna de skilja ut Nordstjernan, och derefter rätta de sig nattetid på sina resor. Då solen går ned, hålla de före at hon går under wattnet. När ej månen skiner, säga de at hon är död; och några kalla de tre sista dagarne i Nedanet, Nakna dagar. Nytänningen kallas hos dem månens återuplifwande. Wid en Solens eller Månens förmörkelse säga de, at Solen eller Månen ligga i wanmagt.

Delavarer och Irokeser indela året i winter, wåhr, sommar och höst, och deßa årstiderne åter i månader; men deras räkning är icke mycket noga. De äro icke eller af lika mening, i anseende til tiden då de skola begynna året. De fleste börja det om wåhren; men andre följa häruti sit godtycko. Många, som kommit i bekantskap med Europeerne, begynna nu året lika med dem. Imedlertid äro de dock ense deruti, at hwarje månad bör hafwa sitt särskilta namn, som uttrycker årstiden då den infaller. Derföre kalla de Marz: Skäd-månad; emedan

den-

denne slags fisk wid den tiden i stor myckenhet upstiger i deras strånder och floder. Aprill kallas Plantmånad; emedan Turkiska Hwetet i slutet af denna månad, och på många orter i medlet deraf, kan planteras. Maj kallas den månad, då jorden omkring Turkiska Hwetet uphackas. Junius den månad, då Hjorten blir röd. Julius den månad, då Turkiska Hwetet kupas; Äfwensom Augustus kallas den månad, då Turkiska Hwetet börjar matas. September kallas den förste Höstmånaden, och October Skördemånaden. November Jagtmånaden, emedan de då skjuta de flesta Hjortar; och December den månad, då deße djur fålla sina horn. Januarius kalla de Ekorns månad, emedan de Ekornar, som uppehålla sig i jorden, då framkomma utur sina hålor; och Februarius Grodmånad, emedan Grodorne stundom låta redan wid denna tiden höra sig.

At indela tiden i weckor är för dem okåndt, de råkna icke eller efter dagar, utan efter nätter. I stället för at säga: så många dagar war jag på wägen, så säger en Indian: så många nätter war jag på resan; men war han ingen natt borta, så säger han: Jag war en dagsresa frånwarande. Halfwa dagar utmärka de medelst pekande til det stället på himmelen, där Solen står wid middagstiden; och fjerdedels dagar, utmärka de genom Solens up- och nedergång. Men at håruti göra sig tydliga, nyttja de sådana teckn, hwaraf man nogsamt kan finna deras mening. I allmänhet är Solens ställe på himmelen för dem det, hwad klockan är för oß. Derföre säger en Indian:

dian: Jag will komma til dig i dag, når Solen står dår eller dår. Också tjenar kornet dem ofta til et medel at beståmma tiden. Jag will, heter det, komma til dig når kornet år så eller så högt; eller jag wil göra det, når kornet blommar eller år moget.

Om orsakerne til det, som i naturen sig tildrager, weta de alsintet; hafwa icke eller någon åstundan at dårom få underråttelse. Åskan hålla de fleste för en Ande, som har sin boning uti bergen och går stundom ut at låta höra sig. Andre tilskrifwa det en stor kalkonupp i himmelen, andre åter de onda andarnes wrede.

Så liten insigt Indianerne hafwa i Wetenskaper och så ringa deras böjelse år dårtil, lika så litet bekymra de sig om Konstens alster. De se wål sådana gerna, men fråga intet huru de åro gjorde eller hwartil de åro gagnelige. Men beråttar man dem om en Man, som kan snållt springa eller år en synnerligt skicklig jågare, som med fårdighet kan spånna bågan och riktigt tråffa målet, som förstår behåndigt at styra en båt, som år sårdeles kunnig i krig, som kånner noga sit lands belågenhet, och som kan genom en mycket stor skog utan ledsagare finna wågen, och bårga sig med knapp föda; då höra de på med stor upmårksamhet, och weta intet nog at uphöja en sådan Månniskas konst och skicklighet.

Skola de hysa aktning för något konstarbete, så måste det angå jagt, fiskeri eller ock krig. Men alt sådant upwåcker ock i högsta måtto deras wettgirighet. Straxt wilja de göra det efter;

ter; och mången Indian, som aldrig sedt huru sådane saker göras, försöker det dock, har ingen möda ospard och ångrar ingen tid, som han derpå anwänder, blott han kan winna sit ändamål. Så gifwas t. ex. ibland Delavarerne och Irokeserne nu redan åtskillige, som af bößpipor göra rätt nätta och wäl dragna gewär, kunna ock reparera dem, hwadan ock bruket af sådana gewär är bland deßa Nationer nu för tiden tämeligen allmänt. Också ser man hos Schavanos många dylika. Däremot äro de ännu mycket sällsynte hos de folkslag, som bo längre in i landet och icke hafwa tilfälle at se dylika arbeten. De fläste hafwa blott dåliga skjutgewär.

Indianernes lätta båtar, hwilka gemenligen kallas Kanoes, må man räkna bland deras största konststycken. De bäste göras af näfwer och tunna knä af träd, hwilka genom andra längs efter lagda ribbor erhålla behörig styrka. Näfwern sömmas tilsammans med fina rötter, och fogningarne blifwa belagde med träspjälor och med hartz tilkittade. Bänkarne äro så inrättade som på de Europeiske båtarne. De göra Kanoes, hwaruti 20 Roddare kunna sitta. Et sådant fartyg är så lätt, at det beqwämligen kan bäras af en, twå til fyra man. Uti en båt, som 2 Indianer äro i stånd at bära, skal man kunna lasta ända til 2000 Skålpund. Deße lätte båtar äro mycket tjenlige för Indianerne och Europeerne til handel i därwarande trakter; hälst man för wattufall skull ofta måste utlasta och et långt stycke wäg draga warorne samt båten öfwer land, förrän man åter kan fortsätta farten,

ten. Men mycken warsamhet fordras wid deras nyttjande, at de intet må kantra eller stöta på en sandbank eller sten. Händer det senare, får den en öpning, som icke lätteligen kan tilstoppas. Dock härom mera, då det Indianske fisket kommer at omtalas.

I öfrigt härrörer Indianernes allmänna liknögdhet wid alt hwad konstigt är däraf, at de til sina behof icke mycket tarfwa hjelp af konsten.

Tredje Afdelningen.

De wilde Indianers Religions bruk och wantro.

Man bör i förwäg anmärka, at deße folkslags Religions kunskap beskrifwes här sådan, som den för närwarande är. Då Europeerne redan i så lång tid bodt dels i deras granskap, dels ibland dem, så har man skäl at förmoda, det Indianernes nu warande Religions kunskap är något skild ifrån den de förr haft.

At de Indianer, om hwilka här talas, haft en slags Religion och Gudstjenst-öfningar, kan icke nekas; men deras Religionswäsende är fullt af motsäjelser och utan sammanhang.

Allmänt tro de, at en Gud, eller efter deras talesätt, en stor god Ande är, som skapat Him-

Himmelen, Jorden och Menniskorne samt alla öfriga ting; ty at en Gud är, det är dem, så wäl som alla andra Hedningar, enligit Rom. 1: 19, 20, uppenbart; och denna stora sanning blifwer bland dem underhållen, dels genom Traditioner, dels genom egen eftertanke.

De föreställa sig Gud såsom Alsmägtig, den där kan göra så mycket godt, som Han will. De twifla ock icke, at Han ju är nådig och wälsinnad emot menniskorne; emedan Han meddelar alla frukter kraft at wäxa, gifwer regn och solsken, samt låter komma fisk och wildbråd til menniskors näring. Derwid äro de af den tanken, at Gud egenteligen för dem skapat wildbråd och fisk; men icke för det hwita folket. Åt dem hade Han förordnat Jagt och Fiskeri til deras lefnadsart; men handarbeten för det hwita folket. Också äro de allmänt öfwertygade, at det är Guds wilje, at de skola göra det goda och låta det onda.

De hafwa af ålder trodt at utom Gud gifwas gode och onde Andar, dem de hållit för Gudomligheter under honom.

Af de mäst ålderstegnas berättelser skönjes, at de i forntiden hafwa, serdeles wid Krigs- och Freds-beslut, förmant hwarannan, at icke lyda de onda, utan de goda Andarne, emedan desse ständigt råda til Frid. Begrepet om Mörksens Förste, Djefwulen, hafwa de först i senare tider bekommit af Europeerne. De hålla honom för en mycket mäktig Ande, som blott kan göra ondt, hwarföre de ock kalla honom Den Onde. De tro således en stor God, och en stor Ond Anda,

da, och tilskrifwa den förra alt det goda, och den senare alt det onda.

Wid paß för 30 år sedan har med Indianernes Religions-begrep en märkelig ändring föregått. Af deras egen Nation upstodo Predikanter, som föregåfwo, at de haft uppenbarelser, gjordt resor til Himmelen, och talat med Gud. De beskrefwo wäl sina Himmels-resor på olika sätt; men alle kommo däruti öfwerens, at man icke kan utan stor fara komma dit, emedan wägen til himmelen går rätt förbi helfwetets port; Då lurar Djefwulen på dem, och griper efter dem, som wilja gå til Gud; men de, som lyckligen äro komne igenom detta farliga ställe, hafwa först kommit til Guds Son, och ifrån Honom til Gud sjelf; af hwilken de, efter deras föregifwande, hade erhållit befallning at underrätta Indianerne om wägen til Himmelen. Af dem lärde då Indianerne, at Himmelen war Guds boning, men helfwetet wore den Ondes hemwist.

Några af dessa Predikanter hunno wäl icke fram til Guds boning, men de föregåfwo, at de dock warit den så nära, at de hade hördt Himmelens Tupp gala, eller sedt röken af de himmelske Skorstenarne upstiga.

Andre desse Nationers Lärare emotsade dessa Predikanter och påstodo, at man icke wißte af någon egentelig Guds boning, men wäl af et de goda Andarnes Land, som är belägit ofwanför den blå Himmelen, hwilken är såsom en skiljewägg emellan dessa Andars hemwist och menniskornes boning; men på et wißt mycket högt berg, öfwer hwilket Himmelen rörer sig up och

ned med et wåldigt dån, wore det altid möjeligit at komma in uti Andarnes Land. Twenne store Krigsmän hade i förra tider lyckeligen gjort resan dit; men hafwa wid återkomsten ingen ting berättat af alt hwad de där sedt och hördt.

Men jemwäl desse Lärare funno sina motståndare, hwilka hade en annan mening om de goda Andarnes Land och om wägen dit. De åberopade sig några Indianers wittnesbörd, hwilka et par dagar warit döde och emedlertid wistats på det goda stället, men när de åter kommit til lifs igen, hade de berättat, at Andarnes Land ligger i Himmelen söder ut, och at den klara strimman på Himmelen, som wi kalle wintergatan, wore wägen dithän, och at där wore en härlig Stad, hwilkens Inwånare hade alt uptänkeligt godt i öfwerflöd.

De förenämde Predikanter, hwilka föregåfwo sig hafwa warit hos Gud, utritade på en Hjort-hud twenne wägar, som förde til Himmelen; den ena för Indianerne, och den andra för det hwita folket. Den senare, sade de, hade i början gådt widt omkring, deremot hade Indianernes wäg warit mycket ginare; men nu hade det hwita folket tilspärrat wägen för dem, så at ock de numera måste taga en läng omwäg för at komma til Gud. Derjemte afskildrade de med färgor så wäl Guds boning, som helfwetet. På samma Hjort-hud målade de ock en wågskål, at föreställa det hwita folkets bedrägeliga Handel med Indianerne. Denne målning war likasom deras Lärobok, den de wid Predikandet utbredde

framför sig, och förklarade för sina åhörare hwarje strek och hwarje figur. At deras affigt dermed warit at upreta Indianerne emot de hwita, är lätt at finna.

I sina begrep om menniskan göra de skilnad på kropp och själ; den sistnämda hålla de för et andeligt och odödeligt wäsende. Deras begrep om en Andes natur hindrar dem icke, at föreställa sig alla goda Andar under mensklig skepelse; dock at de i skönhet och fullkomlighet öfwerträffa sjelfwa Indianernes skapnad, hwilka eljest, efter deras tanke, äro de skönaste bland menniskorne.

At de hålla själen för odödelig, til efwentyrs ock förmoda en kropsens upståndelse, gifwa de icke otydeligen tilkänna, då de säga: Wi Indianer kunne icke dö för altid; Turkiskt hwete går ju, når det kommer i jorden, dock åter up igen, och får lif. Månge tro själarnes flyttning, åfwensom de inbilla sig hafwa före sin födelse warit hos Gud och nedkommit från Honom, ja wäl ock, at de redan en gång lefwat här i werlden, och at de nu göra sitt andra lefnadslopp.

De föreställa sig, at när själen någon tid warit hos Gud, så blifwer det lämnat i des begag, om den åter will fara tilbaka til werlden, och å nyo födas. Dock de fläste Indianer tänka icke så långt. De förblifwa wid sina Fäders tro, at alle Indianer, som föra en god wandel, komma efter sin död på et godt ställe, där de hafwa mycket bättre än här, kunna lefwa i största öfwerflöd, dansa och wara glade; deremot alle, som här wandrat illa, måste utan

nå-

något boningsrum flygtigt swärma omkring, mißnöjde och bedröfwade.

Men äfwen den bästa föreställning om de goda Indianers lyckliga tilstånd efter detta lifwet, är icke mägtig at hos dem fördrifwa afsky för döden. De tänka icke gerna på döden; dock likwäl kunna de icke altid undwika åtankan deraf, och då öfwerfaller dem ångest och förskräckelse. I synnerhet rörer sig en känbar och mycket häftig dödsfruktan hos dem wid Askewäder. Den samma torde ock wara den krastigaste drifsjäder til deras Gudstjenst, och förnämsta orsak til det insteg, som deras Predikanter med sin Sedolära en tid bortåt hos dem funno.

Denne Sedolära war för Indianerne sträng nog; ty några af deras Lärare gjorde det til et oföränderligt wilkor, at de skulle afhålla sig från horeri, ägtenskaps-brott, mord, tjufweri, och i alt föra et godt och dygdigt lefwerne, om de wille komma til de goda Andarnes boning och hafwa andel i deras öfwerflöd och lustbarheter. Til den ändan måste de altigenom rena sig ifrån synden, hwartil et kräkmedel, som de gåfwo dem, skulle wara dem behjelpeligt.

Månge Indianer följde denna Lära trogit och kräktes så länge, at de woro döden hardt nära; ty de måste derjemte många dagar fasta, och tordes intet njuta annat än läkemedel; men minsta delen kunde fatta det beslut, at uthärda med denna långa och swåra cur.

Andre Predikanter deremot höllo prygel för at wara et tilförlåteligare medel til rening från synden. Efter deras anwisning war det nödigt,

at ifrån fotabjället alt up til halsen låta pryglla sig med 12 särskilta käppar, för at jaga synden ut genom halsen. Jemwäl desse hade ingen brist på upmärksama lärjungar; men ingen lärer förundra sig, om de genom dylika curer icke blefwo förbättrade utan slättare, än de woro förrut.

Ibland dessa Lärare gingo några så wida, at de satte sig i en Claß med Gud. De påstodo, at Indianernes lif och bestånd berodde af dem; och fordrade derföre af dem en owägerlig och noga lydnad. De satte sig dymedelst hos sina anhängare i största anseende, och erhöllo många skänker. Til och med de förståndigaste och mäst ansedde Indianer gåfwo dem bifall och åtföljde deras stränga föreskrifter; ehuru de derwid stodo i fara at förlora både hälsa och lif.

Men dessa Sedolärares lefnad och wandel stämde aldeles icke öfwerens med deras förmaningar til en god och dygdig lefnad. Ibland andra slätta saker införde de offenteligen månggifte; och hade wid sina Predikningar flera sina Hustrur omkring sig sittande; de gjorde sig just deraf en förtjenst, i det de föregåfwo sig hafwa, såsom med Gud synnerligen kände män, antagit sig dessa arma och okunniga qwinnor, blott at bringa dem uppå rätta wägen til Gud, och göra dem skickeliga til den ewiga lycksaligheten.

Detta behagade Åhörarena bättre än deras öfrige Lära; och man har märkt, at ifrån den tiden, har bruket af frillor, horeri, ägtenskaps-brott och dylike laster blifwit mycket allmännare bland Indianerne. Nu begynte det unga

ga folket at förakta de gamlas råd; och beflitade sig endast om sina Predikanters ynnest, hwilkas anhang blef rätt stort. Men desse Predikanter brukade den försiktigheten, at intet uppehålla sig länge på en ort, at deras bedrägeri icke skulle blifwa uppenbart.

Så skiljaktige dessa Indianske Predikanters Läror sig emellan woro, så instämde de dock deruti, at de elake Indianer, som ej efterlefde deras föreskrift, icke skulle komma i de goda Andarnas land, utan måste hålla sig på långt afstånd derifrån. De kunde wäl se, huru lustige de gode Indianerne där woro, men fingo dock icke komma ditin. De fingo ock intet annat at äta, än giftigt trä och giftiga rötter; de dogo beständigt en bitter död, och kunde dock icke fulleligen dö. Men aldrig hotade deße Predikanter sina åhörare med helswetet och med Djefwulen. Ja åtskillige af dem försäkrade, at Indianerne, om de ock hade lefwat än så slätt i werlden, komme de dock icke til Djefwulen. Han wore endast til för det onda hwita folket. Han uppehölle sig ock aldeles icke bland Indianerne, utan blott bland de hwita. At denna Läran fann hos det arma folket mycket bifall, kan man lätt föreställa sig.

Men dessa så kallade Predikanters anseende räckte blott så länge, tils de woro nog oförsigtige at åt alla dem, som trodde dem och rättade sig efter deras föreskrift, låfwa lycka på jagt, och i alla sina företaganden, magt at gå på wattnet såsom på land, och en ömnog skörd, om de ock ganska litet skulle plantera. Hwad kunde wäl lättare winna de tröga Indianers bifall,

fall, än dylike löften? Men när deras lättrogenhet blef straffad med hungers-nöd, så föll dessa lögn-Propheters anseende så hastigt, at de icke hade tid at medelst en ny list undwika denna stöt.

Fastän, efter de nyaste berättelserne, ännu altid några Indianer infinna sig, som söka at såsom Predikanter truga sig på sina Landsmän, är dock icke til förmodandes, at de någonsin mer skulle kunna ernå et så stort almänt anseende, som deras föregångare för 20 och 30 år sedan hade. Imedlertid är den skada som de förre åstadkommit, ganska stor; ty Indianernes hufwuden äro ännu upfylde af deras Lära.

Också höra Offer til Indianernes Religion; deras affigt är at försona Gud och de öfriga goda Andarne. Offren hafwa ifrån äldste tider warit brukelige ibland dem, och äro dem så wigtige och helige, at de tro, det de ofelbart skulle ådraga sig sjelfwa och hela sin Slägt allehanda sjukdomar, olyckor, sjelfwa döden och undergång, om de skulle underlåta Offren, eller blott försummeligen och icke i rättan tid dem förrätta. Egenteliga Offer-Präster och Tempel hafwa de icke. Wid stora Offer, hwaruti många hafwa del, företräda de älste männerne Prästernas ställe. Wid de smärre, förrättar den Offret, som det gifwer. Til stora Offer tilredes et stort och rymligit hus.

Mång-Gudadyrkan och grof Afgudatjenst hafwa wåre Mißionärer icke funnit bland Indianerne; imedlertid hafwa de dock något, som man kan hålla för et Afguda-beläte. Det är

deras Manitto, et af träd utskurit menniskjo-hufwud, hwilket de i lämpelig storlek bära på halsen eller i en pung hos sig, hänga den ock på sina barn, at bewara dem för sjukdomar, och at tilbringa dem lycka. Wid deras Offer blifwer et sådant beläte, i et menniskjohufwuds naturliga storlek, fastslagit wid en påle mitt i huset.

Men under det namnet Manitto förstå de ock andra ting, åt dem de offra, i synnerhet alla goda Andar.

De hålla ock Elementerne, nästan alla djur, och äfwen några wäxter, för serskildta Andar, af hwilka den ene altid är större och mäktigare än den andre.

De offra åt Haren, emedan Indianernes Stam-fader skal haft detta djurets namn.

Åt Turkiska Hwetet offras Björn-kött; deremot åt Hjortar och Björnar Turkiskt hwete; men åt fiskarne offra de små bröd, hwilka äro formade som fiskar; och dylikt mer. Men de wilja för ingen del erkänna, at de tilbedja och offra för de goda Andarna i och för sig sjelfwa, utan påstå, at de uti dem egenteligen dyrka Gud. Gud wille icke at de omedelbarligen skulle offra åt honom och honom tilbedja. Denna sin wilje hade han uppenbarat dem igenom drömar, och tillika gifwit dem anwisning, hwilka Kreatur de skulle hålla för Manitos, och huru de skulle offra åt dem.

Manitos äro Indianernes skydds-andar; En hwar har en eller flera, om hwilka han tror at de blifwit helt serskilt åt honom tilförordnade, at hjelpa och göra honom lyckelig. Den

 ene

ene har i en dröm erhållit Solen til sin skydds-Ande, en annan månen, den tredje en Uggla, den fjerde en Buffel o. s. w. En Indian, som ännu intet i en dröm bekommit någon skyddsande, är modfäldt, och anser sig såsom öfwergifwen. Men den, som har en sådan, är deröfwer högmodig och håller sig för stark och mägtig.

Ibland Indianernes offer-fester utmärka sig 5 slag i synnerhet, hwilka hwardera begås med sina egna Ceremonier; Jag wil beskrifwa dem såsom de hos Delavarerne brukas.

Den första offer-festen begås i en Familie eller Slägt en gång på twå år, gemenligen Höstetiden, sällan om wintern. Utom deras egenteliga slägtingar och wänner blifwa ock andre, ja äfwen Inwånare af angränsande byar, därtil budne. Som nu deras slägtingar äro många, så hafwa alla Indianer tilfälle at komma til deßa slags offer några gånger om året. Det tilkommer hufwudmannen för slägten at besörja om alt hwad dertil hörer. Han gör uträkning huru många Hjortar och Biörnar dertil erfordras, och utsänder ungt folk at skjuta dem. När deße hafwa dödat antalet fullt, så tåga de högtideligen dermed in i Byn, och lefwerera köttet in i offer-huset. Qwinfolken hafwa emedlertid framskaffat wed til kokning och stekande, samt torrt, långt gräs, hwarpå de budne få sitta eller ligga. Så snart Gästerne äro samlade, blifwer det kokta köttet i stora Kittlar jämte bröd af Turkiskt hwete frambu-rit och genom Tjenarne utdelt. Det är en lag, at alt hwad til offret är ämnat skal af Gäster-

ne.

ne aldeles förtäras. Endast af fettet gjuta några af de äldsta män en del i elden; och däruti består egenteligen offret. Benen upbrännas, at hundarne icke til äfwentyrs måge snappa up dem. Efter måltiden dansa qwinnor och män ganska sedigt. Derwid låter endast en sångare höra sig, som därjämte har et sköldpadd-skal med småsten uti, hwarmed han går fram och tilbaka och skramlar. Wiße drömar utgjöra innehållet af hans sång, hwarwid han tillika nämner om alla deras Manittos och alla de ting, som på något wis äro dem til nytta.

Har han sungit sig trött, så sätter han sig åter til bords, och sången fortsättes af en annan. Denne offerfäst räcker tre til fyra nätter, begynnes eftermiddagen och warar natten igenom intil morgonen.

Den andra offer-fästen skiljer sig från den förstnämde deruti, at endast manfolken nästan nakne därwid dansa, och äro ifrån hufwudet til fötterne öfwerstrukne med en hwit lera. Wid deras tredje offerfest blifwa efter måltiden 10 eller flere garfwade hjorthudar förärade til gamla män och qwinnor, hwilka med deßa hudar omswepte ställa sig utanför husen, med ansigtet emot Solens upgång, och med hög röst bedja Gud at han wille wälsigna deras wälgörare.

Den fjerde offer-festen hålles en wiß fråsseri-ande til ära, som efter deras mening aldrig kan blifwo mätt. Här måste gästerne upäta alt det tilredda björnköttet, och dricka fettet såsom watten. Magens öfwerlastande och kräkning är wid detta tilfälle icke owanligt.

Den

Den femte offerfästen anställes til eldens åra, hwilken skall wara alla Indianer-Nationers Stamfader. De tilegna honom ännu 12 Manittos, som äro dels af djurriket, dels af wäxter. Wid denna högtidlighet är hufwudsaken, at en ugn upsättes i offerhuset, hwartil tages 12 stänger, hwilka hwar och en måste wara af särskildt trädslag. Deße stötas ned i jorden och bindas ofwan tilsamman, samt rundt omkring med yllne täcken tätt omläggas, hwilket då icke ser olikt ut en bakugn. En man kan i knapt lag gå och stå i densamma. Först hålles en måltid, och däruppå göres ugnen het med 12 stora upglödgade stenar. Derefter krypa 12 män derin, och blifwa der så länge de någonsin kunna uthärda. Emedlertid blifwa af en gammal dertil utwald man 12 pipor Tobak efter hwarandra på de glödgade stenarne utströdde, som i det trånga rummet åstadkommer en wäldig rök. Denna Tobaken är det egenteliga offret, som hembäres Elden. När deße 12 män komma åter utur ugnen, så ligga de gemenligen en stund såsom afdånade. Wid denna Fest blifwer en stor Hjort-hud, hwarpå hufwud och horn ännu sitta qwar, uphängd på en Påle. Inför den samma framställa de sig, och hålla sin andagt med bön och sång. Dock wilja de icke blifwa ansedde som tilbådo de en Hjort. Endast Gud, säga de, blifwer derunder ärad.

För det unga folket blifwa wid deßa Fester en hop Wampoms utströdde på jorden; hwarwid en hwar bemödar sig ifrigt at slita åt sig de flesta, och derigenom ådagalägga sin skicklighet.

Til

Til slika Fester anordnas minst 4 Tjenare, hwilka hafwa full sysla både natt och dag så långe Festen räcker. Til belöning undfår hwar och en af dem en Famn Wampoms, och utomdes frihet at tilreda den läckraste spis, såsom socker, ägg, smör, blåbär och dylikt mer, och at med winst sälja det til Gästerne och åskådarne. Et allmänt supande utgör altid slutet af hwarje Fest.

Utom deßa stora offer-fester, hafwa de ännu flera små. Til privata offermåltider bjudas gäster, som icke höra til deras slägt. Deße måste ensamme förtära måltiden; då wärden och hans anhörige ingen ting njuta deraf.

Wid en särskildt Gudstjenstlig Fest woro en gång twänne af wåra Mißionärer, som icke förstodo Indianernes språk, såsom åskådare i et dem anwist hörn uti huset. Midt i huset lågo en hop kärfwar af Turkiskt hwete med fulla ar, hwaruti kokte hjort-kötts stycken på trådspett woro instuckne. Gästerne suto delte i Familier radtals på björnhudar i all stillhet. Fyra karlar gingo utanför huset och med en tjutande ton angåfwo et jämrande men korrt anskri. Så snart de åter kommo in, instämde hela sällskapet, som wäl bestod af ethundrade personer, en korrt sång. Derefter upstod en gammal gråhårig man och satte sig midt i huset för elden, där han af en hustru blef smord med flytande björn-fett. Först gjöt hon ur en flaska mycket fett på hans hufwud, smorde ock sedan hans bröst, skuldror och armar, hwarwid war en stor tystnad. Nu begynte den gamle mannen at orda, och det uti korrta satser, hwilka med mycken upmärksamhet

åhördes; derpå satte han sig åter ned på sitt ställe, och hela Församlingen begynte å nyo at sjunga. Derefter blefwo medelst gråsstrån, hwaraf hwarje gäst uttog sig et, sex tjenare utwalde, hwilka genast stälde sig bakom kornkärfwarne, och efter gifwit tecken af den gamla mannen utdelte bland familierne efter deras talrikhet de med kött wäträdda spetten. När detta war förtärt, blef åter sungit; Och nu blefwo, efter et nytt af den gamla gifwit tecken, hweteaxen af tjenarne med mycken hastighet kast de til Gästerne. Derwid gick det ganska bullersamt och glättigt til; Ty en hwar bemödade sig at rycka åt sig de flesta. Til et slut upbrändes Benen.

Stundom offrar Indianen när han är på jagt i all stillhet för sig sielf allena, för at blifwa lycklig. Han delar en Hjort i små stycken, kastar dem omkring på marken til spis för foglarne, sätter sig et litet stycke derifrån och i stillhet ser uppå huru de förtära köttet. Hörer en Indiansk Jägare en uggla skrika om natten, så utsrör han genast Tobak i Elden, mumlar något derwid, och wäntar sedan den följande dagen at göra en lycklig jagt.

Åt de dödas själar offra de spis- eller dricksoffer, då de tro dem hafwa blifwit förolämpade. Til et spisoffer måste et swin blifwa slagtadt, eller en Björn skjutas, hwaraf en aftonmåltid tilredes. Gäster bjudas därtil efter behag, och måltiden måste hållas i mörkret. Eld eller ljus får ej wara derwid. Då måltiden börjas, lägger en af de gamla något af maten för själarne,

talar

talar för dem och ber dem åter wara tilfreds; derpå försäkrar han de närwarande at själarne nu äro försonte. Til et dricksoffer erfordras nödwändigt Rum; det är et Wästindiskt af socker tilwärkat bränwin. Förrän däraf drickes, gå Gästerne på begrafningsplatsen, utgjuta något Rum på grafwarne, och en gammal man talar derunder med själarne, på lika sätt, som wid spisoffret; Sedan måste bränwinet blifwa utdruckit intil sista droppan.

En hustru, hwilkens barn blifwit dödt på främmande ort, går, om möjeligt är, en gång om året dit i sällskap med en annan, och offrar et dricks-offer på barnets graf.

Men dylike offer äro ock wid andra tilfällen mycket wanlige ibland dem. En behöfwer endast hafwa tand- eller hufwudwärk, så heter det genast: Andarne äro mißnöjde och wilja försonas. Carver berättar, at en förnäm Indian, som honom beledsagade, offrade sin Pipa, Tobakspung, armband och örringar åt wattufallet St. Anton, hwilket han trodde wara den store Gudens bonings-plats, den han derwid med mycken rörelse anropade om beskydd.

I mycket farliga omständigheter har man wäl ock blifwit warse, at en Indian lagt sig på ansigtet, ropat högt, kastat en hand full med Tobak i elden, och i ångsten utsagt de orden: "Se här! rök, och war god och gör mig intet illa." Det har man ansedt så, som han offrade åt den onda anden; men aldrig hafwa wåre Mißionärer derom kunnat blifwa förwißade. Mycket mer hafwa Indianerne afsky för den onde

de

da Anden, emedan de tro, at han endast umgår dermed, at genom det hwita folket tilfoga dem all möjelig skada. Imedlertid torde wäl en och annan offra åt honom just derföre, at han ej måtte tilfoga dem något ondt.

På drömmar sätta Indianerne mycket wärde; de hålla dem för Guds uppenbarelser. Men som wåre Missionärer, så af bibeln, som af erfarenheten äro förwissade, at Satan har sit wärk i dessa hedniska Indianer, så kan wäl ock denna Anden hafwa något inflytande på deras drömar, hwilka tyckas bära på sig ofta rätt tydeliga wedermälen deraf.

Utom ofwannämnda Predikanter, träffar man bland Indianerne bedragare, som til sin fördel missbruka deras utomordenteliga böjelse til wantro. Någre t. ex. föregifwa, at de lätt kunna skaffa regn af himmelen. När nu en dylik bedragare wid en långwarig torka märker några tecken til et annalkande regn, så låter han qwinfolken, hwilka för sina Kryddgårdar och plantager skull mäst längta derefter, på et listigt sätt förstå, at han wäl skulle kunna afhjelpa torkan, om de wille skaffa honom Tobak eller hwad han eljest gerna will hafwa. Glade öfwer et slikt anbud, gifwa de honom hwad de kunna; Derefter ritar han på något afsides ställe, en ring på jorden med et kors deruti, lägger Tobak, en kurbits och litet rödfärg i ringen, sätter sig bredewid, sjunger och skriker af alla krafter, på det de måtte höra honom. Dermed fortfar han ibland til dess regn kommer; så at ock eljest förståndige Indianer tro, at han igenom sin konst

det-

detsamma åstadkommit. Men lyckas det ej den gången, gifwer han det lättrogna folket hopp derom til en annan dag.

Et annat slags bedragare kallas nattgångare, emedan de insmyga sig nattetid i husen och stjäla; men Indianerne hålla dem icke för allmänna tjufwar, utan tro at de kunna förhäxa folket så at de icke upwakna.

De skadeligaste bedragare ibland Indianerne äro wäl de så kallade Trollkarlar. Några af dem äro endast storpratare de der skryta af stora konster, för at skräma annat folk, eller för at göra sig et stort namn; för deßa hafwa de altså ingen ordsak at frukta. Deremot gifwes det ibland deßa hedniska folkslag bofwar nog, dem djefwulen nyttjar til werktyg at mörda menniskor. Det wärsta derwid är at man gemenligen icke känner deßa människo-fiender; de weta at de sjelfwe icke äro säkre om sit lif, om de såsom Trollkarlar blifwa uppenbare. Derföre wakta de sig noga at icke låta det minsta märkas af sin förderfweliga konst. De se sig ock noga före at icke dricka för mycket, på det de ej måtte i fylleri förråda sig sjelfwa.

Deße, så wäl som de öfriga bedragare, söka, då de blifwa gamle, at bibringa sin konst åt andra. De utwälja sig gemenligen 12 a 14 års goßar, dem de weta at bedraga medelst andars uppenbarelser, som de sjelfwe listigt anställa; Häraf härröra berättelserne om de owanliga händelser, som wederfarits sådana goßar när de warit allena i skogen. Då har t. ex. för den ena en gammal man med hwit-grå hår wisat sig,

tröstat honom och sagt: Frukta dig intet, Jag är en klippa; det är mit namn, så skal du kalla mig. Jag är Herre öfwer hela jorden och alt hwad derpå är, jämwäl öfwer foglarna i luften, samt öfwer wind och wäder; Ingen kan stå mig emot, och denna magt will jag ock gifwa dig. Ingen skall kunna tilfoga dig någon skada, och du skall icke behöfwa frukta för någon; derpå följer underwisningen i den onda konsten, men i så otydeliga och förblomerade ord, at man swårligen kan gißa til meningen deraf; men emedan saken är gjord så wigtig för goßen, så tänker han derpå både dag och natt, och styrkes med åren i den mening, det honom är gifwen en synnerlig magt at göra utomordenteliga ting. Som han nu mera icke har någon Lärmästare, så måste han sjelf wara betänkt huru han må lära och utöfwa sin konst. Blir han ock omsider warse at han är bedragen, så will han dock icke gerna blifwa til skam, utan behålla sit beröm såsom en utomordentelig människa, och öfwar sina mörka konster intil ålderdomen, då han åter söker at bedraga andra unga goßar såsom han i sin ungdom blifwit förledd.

Fjerde Afdelningen.

Indianernes Klädedrägt, Boningar och Hushålls-Inrättningar.

På sin klädnad och granlåt göra Indianerne största upmärksamhet. Derwid förekom-

kommer mycket som är sällsamt, men föga konstigt.

Deras klädedrägt är i gemen lätt; ty myc=ket kläder hålla de för beswärligt. Manfolken hänga et stort ylle=täcke, som kallas på Engelska Blanket, helt löst antingen öfwer båda axlarna, eller och endast öfwer den wänstra, så at den högra armen är ledig, och binda eller sticka ihop de öfra hörnen framtil. Fordom brukades wanligen täcken af Kalkon=fjädrar, dem de med segel=garn af wild hampa flätade tilsamman, och hwilka nu för tiden allenast finnas här och där. Förmögne Indianer bära gemenligen kringom lifwet et wid paß tre alnar långt stycke kläde, blått, rödt eller swart, hwilket de äfwen swepa om sig såsom en Blanket. Stundom är det ne=danomkring utzirat med några rader band, ja äfwen med Wampom eller Coraller. Fattige Indianer betäcka sig blott med en Björnhud, och wid kall wäderlek taga äfwen de öfrige en Björnhud om sig, eller ock en Päls af Bäfwer eller andra ludna skinn, och det så, at hårsidan altid är inåt wänd. Deßa skinn bereda de an=tingen genom gnuggande i watten, eller ock hän=ga de dem up i rök och gnugga dem sedan mjuka.

Några bära hattar eller mößor, dem de kö=pa af de hwita; men rätt månge gå med bart hufwud. Mankönet låter aldrig sitt hår wäxa långt, och det är mycket allmänt ibland dem, at de så mycket rycka håren bort, at hufwudet är helt kahlt ända up til hießan, där en hårtapp af 2 tums diameter qwarlemnas; af densamma

flätas 2 tossar och omlindas med et band, hwilka de låta hånga ned, den ena på högra och den andra på wänstra sidan. De utzira wål ock hjeßan med en Fjäderbuske, som antingen står rätt up, eller på sned. Wid högtidligheter hånga de jämwål silfwer-ringar, Coraller eller Wampom, ja åfwen silfwer-spännen i sitt hår, eller ock båra de en gördel omkring hufwudet, med så många spännen utsmyckad som kunna få rum.

Den måsta möda och konst anwånda de på ansigtets prydande. De fårga det nästan dageligen, och altid når de gå til dans. De inbilla sig at detta målande anstår käcka mån myc-ket wål; och äro städse derwid betänkte på förändringar och nya moder. Framför alt ålska de Zinober-fårgen, och måla stundom hela hufwudet at det ser eldrödt ut. Deribland såtta de swarta fläckar, eller fårga de wål ock hälften af ansigtet och hufwudet swart och det andra rödt. Wid Muskingum finnes en gul ockra, som då den blir brånd gifwer en skön röd fårg; dermed måla sig förnämligast de Huroniske Krigsmån, hwilka icke tycka en resa af 20 mil wara för lång, blott för at skaffa sig denna fårg. Andre hålla den blå fårgen för ypperligare, ty, såga de, det år den stilla himmelens fårg, hwilken de anse såsom en Fredens afbild, och anföra den ofta i denna mening uti sina offenteliga Tal. När de altså wid tilfällen wilja betekna, at de emot andra folkslag eller slägter hysa fredligt sinnelag, så fårga de sig och sina gördlar med blått.

Fi-

Figurerne dem de måla i sina ansigten, äro af åtskilliga slag. Deruti följer en hwar sin phantasie, och anwänder all sin upfinningskraft för at öfwerträffa andra, och at hafwa något särdeles. Den ene prålar med en orm på hwardera kinbenet, en annan med en sköldpadda, hjort, biörn eller annat djur, som han utwalt til sitt sköldemärke.

Man ser ock Indianer, hwilka genombåra den delen af näsan som åtskiljer näsbärrarne, och deruti hänga en stor pärla, eller et stycke silfwer, guld eller Wampom.

Örlapparne, dem de uttänja så långt och bredt som möjeligt är, pryda de med pärlor, ringar, glänsande stenar, fjädrar, blommor, coraller eller kors af silfwer.

Et bredt band af idel violette Wampoms om halsen eller om armen, anse de för et oskattbart smycke, och den rike pryder jämwäl bröstet dermed.

Det sällsammaste wid deras granlåt är den sedwanan, at de med nål rista i huden och med krut inbränna allehanda figurer af ormar, foglar och dylikt. Mången är på hela öfra lifwet så fullt dermed teknad, at det på långt håll ser ut som wore han med et harnesk betäckt. Stundom förwärfwa de sig genom denna prydnad et särdeles namn, hwaröfwer de yfwas. Så kallades en Irokesisk Capitain, som betsat sit bröst helt swart, den swarta Prinsen.

Afsigten med deras granlåt är icke at behaga andra, utan at förskaffa sig et högt och förskräckande anseende; hwadan Krigsmannen al-

drig utsmyckar sig med mera kostnad och möda, än då han skall infinna sig i Rådet, eller i fält möta sin Nations fiender. Ibland ser man en Indian i en skön hwit skjorta ofwantil rödfärgad, hwilken han dragit öfwer de andra kläderna. En klädning eller hatt med guld- eller silfwer-snören, är Indianen wälkommen. Deras gördlar äro af läder eller af bast. I stället för byxor nyttja de på wißt sätt sina strumpor, som räcka öfwer knä, af blått eller rödt kläde sammansydde, samt äro utan fötter. Deras skor äro giorde af Hjorthudar utan klackar, och göras af Qwinfolken ofta rätt nätta. Hjorthudarna garfwa de med Hjortens hjärna, hwaraf de blifwa ogement mjuke. En del låta håret sitta qwar på huden, och göra jämwäl deraf skor, som äro lätte och mycket beqwäme. Randen omkring fotknölen är stundom utzirad med tenn- eller mäßings-bitar, som hänga på läder-remmar och wid gåendet eller dansandet göra et särdeles skrammel.

At Indianerne ymnigt bestryka kroppen med Björn- eller andra djurs fett, hwilket de ock stundom blanda med färg, sker i affigt at dymedelst bewara sina lemmar för styfhet, samt myggors och andra Insecters bett. Jämwäl hämmas derigenom den altför starka utdunstningen. Deras bruna färg blifwer härigenom än mörkare, och deras utseende smutsigt.

Tobaks-pungen är för Indianen et oumbärligt ting. Däruti har han pipa, tobak, eldbon och sin lilla knif. Han bär den altid med sig, tillika med sin lilla Bila och långa knif i

gör-

gördeln. Denne pung är merendels gjord af skinnet utaf en helt ung Utter, eller en ung Bäfwer eller Räf, och är deß öpning wid halsen. Indianerne som älska granlåt så mycket, at de sträcka den ända til Tobaks-pungen, uttaga djurets ögon och insätta pärlor i stället, eller låta de qwinfolken konstigt nrzira den med coraller. Många bruka ock en Buffel-klöf, hwaruti hänger en Tobakspung af Hjortskin, som är brokot och nätt stickad.

Indianen har gerna et wackert piphufwud, hälst af röd Marmor. Men sådant finnes blott hos deras Chiefs och Capitainer, emedan denne slags Marmor är något rar, och hämtas ifrån Mißisippi. Man ser flera sådana som äro gjorde af en slags rödkrita, hwilken ofta införes til försälgning af de Indianer, som bo wid Marmor-floden wästan om Mißisippi, hwaräst de taga den utur et berg.

Så mycket de Indianske Manfolken älska ståt och granlåt för sina egna personer, så måhne äro ock de gifte ibland dem, at sådant icke eller måtte brista för deras hustrur. I synnerhet äro Delavarerne allmänt derpå betänkte at deras hustrur måtte wara wäl klädde, och nöja sig i alla fall häldre sjelfwe med sämre drägt. Mången Man skulle hålla det aldeles för en skam, at wara bättre klädd än hans hustru.

Qwinfolken skilja sig i klädedrägten förnämligast medelst kjortelen, som består af et ungefär 3 alnar långt stycke kläde, öfwer höfterna fastbundit, och hänger endast litet nedan om knäet. Denna kommer hwarken dag eller natt af deras

kropp. En lång kjortel skulle wara dem beswärlig i den tjocka skogen, och wid arbetet hinderlig. Deras högtids-kjortel är blå eller röd, äfwen ock swart, och rundt omkring utzirad, ofta från ofwan til nedan, med röda, gula eller blå band. De måst wälmående Qwinnor bära på öfwerlifwet et hwitt linnyg af ganska fint lärft, som räcker nästan til knä och är färgat med rödt omkring halsen. Andra hafwa brokuga linnyg af lärft eller cattun, som de öfwer bröstet utzira med en hop silfwer-spännen. Några bära ock sådana på kjortelen.

Alla Qwinfolk låta håret wäxa frift, hwarföre det ock räcker på många ända til knä. Igenom deß afskärande skulle en Indianska anse sig wanhedrad. Detta händer stundom de liderliga af dem. De smörja sitt hår flitigt med Björnfett, at det må bli glänsande.

Delawariske hustrurne fläta ej sina hår, utan lägga dem mångfalt tilsamman, och omlinda dem med et kläde; Men några binda dem tilhopa baktil, uprulla dem och binda om dem med band eller med et ormskinn, at det nästan ser ut som bure de en hårpung. Deremot bära Irokesernes, Schawanos och Huronernes hustrur en toss, som räcker dem til höfterne, omlindad med kläde och deröfwer med rödt band. De rike utsmycka denna toss med silfwer-smyckeken ifrån ofwan til nedan, hwaraf den blifwer tämeligen tung. Några Delawariske hustrur göra wäl ock detsamma; men det är dock icke så allmänt ibland dem, som hos Irokeserne, hwilka i sin klädnad och granlåt wida öfwerträffa alla

öfriga

öfriga Indianer-Nationer, och äro det mönster som efterapas af de andra.

Indianskorne måla icke sina ansigten med många figurer, utan göra understundom en röd fläck på hwardera kinbenet, färga ögonbrynen och hjeßan likaså; månge färga jämwäl kanterne på öronen samt tinningarne. I öronen, på halsen och bröstet bära de hängen af Coraller, små kors, runda sköldar och halfmånar, gjorda af silfwer eller Mußelskal. Med armspännen af silfwer smycka sig både män och hustrur ganska gerna; men at betsa sin hud är ej så wanligt hos de sistnämda som hos de förra. Ganska sällan ser man ibland Delavarer och Irokeser någon qwinna, som håller det för anständigt at deruti likna Manfolken. Hustrurnes strumpor och skor äro ej olike männernes. De bära allenast et par öfwerskor af linne, med eller utan band.

Til sina boningar wälja Indianerne i synnerhet sådana ställen, där wed och watten är i nejden, samt något lågt liggande land af fet jordmon til plantering af Turkiskt hwete. Derföre träffar man gemenligen deras byar belägna wid en Insjö, flod eller å, dock de samma på högländte platser, för at ej komma i äfwentyr wid infallande höga wårfloder, som ofta förekomma.

Förrän bekantskapen begyntes med Europeerne, wißte Indianerne icke af andra boningshus än hyddor af bark, inuti beklädde med säf och täckte med näfwer, hwaß eller långt, torrt gräs. I slika hyddor bo Irokeserne ännu, så

ock andre Indian-Slägter, hwilka äro aflägsne från Europeernas granskap. Men Delavarerne hafwa genom umgänge med Europeerne lärt at nyttja hus af timmer, dem de antingen sielfwe upbygga, eller låta dem byggas af de hwita för betalning.

En Indianer-hydda bygges på följande sätt: Af saftfulla träd, i synnerhet lindar, tages 3 til 4 alnars långa barkar, hwilka med pålagda stenar göras raka som et bräde. Derefter blifwa hyddans wäggar anlagde med pålar, som drifwas ned i jorden och med twärstånger sammanbindas. Denne ställning blifwer både utan och innan beklädd med den dertil beredda barken; och altsammans fästes tilhopa med bast eller Hyckeri-qwistar som äro sege och böjelige. På samma sätt betäckes med bark sjelfwa taket, som från båda sidor går snedt up i höjden. För rökens utgång göres en öpning på taket, och på wäggen en ingång til hyddan. I stället för dörr, nyttjas et stycke bark utan lås eller regel. En stör, ståld emot dörren utanföre, beteknar at ingen är hemma. Dagsljuset faller in genom öpningar som tilslutas med små skottluckor.

Emellan Delavarernes och Irokesernes boningar är den åtskillnad, at de förres tak äro spitsige, men de senares runde och likasom hwälfde. Ibland de förra har gerna hwar Familie sitt eget hus, hwarföre de merendels äro små; Men hos Irokeserne äro många hus rätt långe med 3 til 4 Eldstäder försedde, och af lika så många med hwarannan beslägtade Familier bebodde. Et antal dylika hus eller hyddor, som

stå tilsammans, utgöra en By eller Indianer-Stad. Är platsen omgifwen af tjocka och tätt intil hwarandra nedslagna pålar, så anse de den för en Fästning. Wid sina byars anläggning följa de ingen wiß plan, utan en hwar bygger hwaräst och huru han tycker skickligast och beqwämligast wara. Sådane byar äro sällan store. Inuti deras hus finnes hwarken stor beqwämlighet eller husgeråd af många slag. Gemenligen äro deras hyddor mycket låge, utan afdelning i kamrar, och utan golf. Midt i huset är Eldstaden, omkring hwilken äro lafwar eller bänkar af bräder, som tillika tjena de där boende för bord och sängställen. Deras Blanket, som om dagen utgör deras Råck, är om natten deras täcke. Til underbädd nyttjas en ogarfwad Hjort- eller Björnhud, eller ock en matta af säf. Någre bruka jemwäl sådana mattor at hänga på wäggarne, dels för zirat, dels at utestänga kölden.

Deras förråd af lifsmedel och andra saker uphänga de på stänger, som gå twärt igenom hyddan.

I fordna tider bestod deras elddon af et stycke torrt bräde, uppå hwilket en liten rund och torr käpp emellan bägge händerne hastigt wreds eller triflades omkring, så länge til deß det tog eld. Deras knifwar woro af flinta i form af en långsidig trekant, tämmeligen tunn, och på de twå långa sidorna skarp. Deras bilor, som likaledes woro af sten, 6 til 8 tum långa, och hade en afslipad ägg, fastgjordes wid et träskaft, men nyttjades ej at fälla skog, utan

en-

endast til at tassa trådet, at det måtte torka. Kittlar ock kokkäril gjorde de af lera, som de med fint stötte Musselskal upblandade, och brände starkt i eld, hwaraf den blef swart altigenom.

Sådana knifwar, bilor och tämmeligen stora stycken af deras fordna krukor, hwaruti musselskalen ännu synas, träffar man ofta på sådana ställen där Indianer i äldre tider hafwa bodt. Men sedan Europeerne kommo i landet, bruka Indianerne nu mäst öfweralt eldstål, yxor och knifwar efter Europeiskt sätt, jämwäl mässings kettlar, som äro mycket lätte. Sina skålar ock skedar göra de sjelfwe rätt snygga af hårdt träd. De äro merendels runde ock tämeligen store. Dermur sörpla de i sig maten, och i nödfall betjena sig flere af en och samma sked.

Renlighet är icke wanlig hos Indianerne. Deras kettlar, skålar och skedar twättas sällan, men wäl slekas de af hundarne. Dock äro Irokeserne mycket osnyggare än Delavarerne, och ibland dem hafwa åter Unamis och Waviaktenos i renlighet mycket företräde framför Monsys. Imedlertid gifwes ock hus och hyddor bland Irokeserne, där det ser tämmeligen renligt ut, så at man ej behöfwer wara betänkelig at hwila hos dem öfwer natten.

Emedan hundarne altid ligga i deras hus och omkring eldbrasan, så wankas det öfweralt mycket loppor. Icke eller är det brist på wägglöß och annor slags ohyra, men de allmänna flugorne skola träffas til större mängd i de hwitas hus än uti Indianernes. Omkring de senares ser man ofta om sommar-aftnarne hopetals af

så

så kallade blixt-löß eller Eldflugor. Deras bakdel kastar en glans ifrån sig likt glödande kohl. Et halft dußin sådane Insecter, som alle på en gång gifwa sitt sken ifrån sig, göra i mörkret den finaste skrift låslig. Man finner dem förnämligast wid lågländta och morasiga trakter, där man skulle kunna anse dem för en otalig myckenhet flygande ljus.

Uti Indianernes boningar underhålles beständigt eld, hwarigenom åtgår mycken wed. Stenkohl finnas öfweralt i därwarande trakter, som i Pittsburg nyttjas så wäl til spiseld, som i smedjor. Men Indianerne bry sig ej derom, emedan de ingen brist hafwa på wed.

Fordom då deras bilor, som förrberördt är, woro af sten, kunde de icke hugga sin wed i små stycken, utan de brände af den så korrt som de wille hafwa. De gjorde nämligen eld omkring trädens stammar, och brände dem så länge till deß de föllo omkull; då de åter lode så mycken eld inunder, som behöfdes för at afbränna dem i så små klabbar, som de orkade bära. Här och där är det ännu brukligt.

At spara skog, därpå äro de icke omtänkte: de bränna icke allenast up mycken wed i sina hus onödigtwis, utan föröda ock många träd genom barkens afskalande. Men den största skadan på skogen sker genom skogseld, som antingen händelse-wis upkommer och utbreder sig, eller af Indianerne sjelfwa påtändes så wäl om wåren, som om hösten, för at bortbränna det gamla torra gräset, så at nytt bete må kunna upwäxa för hjortarne. Denna skogseld kan ofta

ta gripa om sig flera mil, och förtärer barken wid trädens rot, at de måtte förtorka. Beklageligast ser det ut när det träffar Tall eller Furu-skog.

Af denna och andra orsaker härrörer sluteligen skogsbrist, och deraf blifwa de nödsakade at söka sig andra boningsplatser; den mödan at hämta weden långt ifrån, är dem olidelig, och är icke sällan anledning til en ny Indianer-bys anläggande.

Femte Afdelningen.

Indianernes Giftermål, Ceremonier, Ägtenskap och Barna upfostran.

Delavarer och Irokeser gifta sig tidigt. Manfolken ofta i det adertonde, och qwinfolken i det fjortonde året. Giftermål med blodsförwanter eller nära anhöriga har icke rum hos dem. Det skall ock, efter deras enhälliga påstående, wara egenteliga orsaken hwarföre Indianer-Nationerne indelt sig i stämmor, på det ingen någonsin må komma i frestelse och fara at ägta sin nära blodsförwant; hwilket nu icke gerna är möjeligt, då hwar och en, som will bygga ägtenskap, wäljer aldrig någon af sin egen, utan af en annan stam.

Hos Irokeserne händer icke sällan, at barn om 4 a 5 år redan blifwa för hwarandra utsedde.

de. I sådant fall måste flickans moder gemenligen skicka en korg med bröd til goßens hus, en eller twå gånger i weckan, jämwäl för honom ditskaffa wed; Deremot måste goßens Föräldrar förse flickan med kött och kläder, ock det intil deß båda blifwa giftwuxne. Men då ankommer det likwäl på båda personernas fria beslut, om de wilja hafwa hwarannan eller ej, ty ingen warder dertil twungen.

Har en Delavarisk flicka första gången sin rening, så måste hon under den tiden wistas i en afskild hydda utom byen; därwid blifwer hennes hufwud skylt i 12 dagars tid, så at ingen kan se henne; Hon måste intaga kräkmedel, äta litet och får intet arbeta. Sedan blifwer hon twagen och i nya kläder klädd. Men ännu i twå månaders tid får ingen se henne. Slutet häraf är, at hon blir förklarad för Manbar. Hos de andra Indianska Nationer göras icke härwid så många omständigheter.

Will en fullwäxt Indian fria, så sänder han til den Persons anförwandter, som han sig utwalt, en skänk af Blanket, kläde, lärft, stundom ock et par Belt of Wampom. Äro deße nöjde med Friarens skänker, goda namn och uppförande, så göra de flickan giftermålsanbudet kunnigt, och hon lemnar gemenligen derpå et sådant swar, som med hennes Föräldrars och anhörigas godtfinnande är enligt. Derpå föres hon til sin Brudgumme utan widare omständigheter. Men winner Friarens anbud icke bifall, så gifwes sådant honom tilkänna medelst skänkernas återsändande.

Efter

Efter fullpordat bröllop, blifwa skänkerne, som Friaren gifwit, utdelte bland den unga hustruns wänner. Deremot föra de på et högtidligt sätt Turkiskt hwete, bönor, kittlar, fat, skedar, mjölsikt, korgar, bilor och dylikt hem i huset til det nygifta paret. Deße bo likwäl gemenligen så länge hos någon af sina slägtingar, tils de kunna bygga sig et eget hus.

Somlige Nationer wästerut hålla wäl ägtenskaps-brott för en stor mißgerning, hwilket de strängeligen straffa; men det unga folket ibland Delavarer, Irokeser och andra med dem förbundna Folkslag hafwa redan från längre tid tilbaka sällan hållit waraktiga ägtenskap; i synnerhet om de icke snart fådt barn. Ofta öfwergifwer en Indian sin hustru för det hon har et barn at gifwa di, och gifter sig med en annan, ifrån hwilken han med tiden för lika orsak skiljer sig.

Också öfwergifwa hustrurne sina män, förnämligen när de af dem i förstone få många skänker, och sedan intet hafwa mer at förwänta. I hopp at åter erhålla skänker, gifta de sig sedan med andra. Intet sällan skiljer sig en hustru från sin Man, af den orsak at hon från början icke haft något tycke för honom, utan blifwit af sina anhöriga, blott för at få behålla skänkerne, öfwertalt at åtminstone för en kort tid taga honom. Derföre anse ock månge Indianer sina hustrur såsom främlingar; Mången säjer ock rent ut: Min hustru är icke min anförwandt; Det är, hon är icke med mig i skyldskap, och går mig icke widare an.

Dock

Dock åro icke alle månner lika nöjde med detta deras hustrurs låttsinniga upförande. Mången går deß hustrus otrohet så til hjertat, at han af förtwiflan åter en giftig rot, som ofelbart inom et par timmar dödar honom. Stundom bringa hustrurne sig om lifwet, af harm öfwer sina måns otrohet. At förekomma slika bedröfweliga följder, betjena sig några af wißa medel, som åro midt emellan gifft och låkedom, det de kalla Beson, hwilket de tilskrifwa en trulldoms-kraft. De tro nåmligen, at når en maka hemligen bår sådant hos sig, så wårkar det på den andra makan, så at deß kårlek och trohet blir oföränderlig. Men blir detta uptäkt, så finner den andra makan sig så förolämpad derigenom, at ägtenskapet uphäfwes, och ingen försoning år då mer at tånka på. Likwål gifwes ock Indianer, som föra sit ägtenskap ordenteligt, och lefwa med en och samma hustru wål i 50 år. I sådana Familier åro gemenligen de flästa barnen. Man finner Mån, som med sina hustrur lefwa endrägtigt, blott för at intet skiljas wid sina barn. Många Indianer hålla sig ock frillor, hwilka dock för husfriden skull icke töras bo hos dem i huset; ty det tilstådja icke de råtta hustrurne, men låta sig dock behaga at blifwa qwar hos sina mån för barnens skull. Indianernes ägtenskap åro aldrig faste, icke en gång hos de åldriga ibland dem. En obetydelig och ringa sak, et ojämt ord, kan skilja dem åt.

Mång-gifte år hos Delavarer och Irokeser tillåtligt, men icke så wanligt som hos många andra Indianer-Nationer, dår deras Chiefs haf-

wa 6 til 10 och wäl flera hustrur; men de ringare taga sig så många som de kunna nära. Rätt sällan har en Delavar eller Irokes twå, och ännu mera sällsynt at han har flera rätta hustrur; Ty hustrid är hos dem i högt wärde, och det af kärlek för beqwämlighet, som gäller framför alt. Med en Negrinna gifter sig en Indian utan betänkande, så ock en Neger med en Indianska.

Emot de sina antaga Indianerne et sken af liknöjdhet, hwaröfwer man måste sig förundra. En husfader, som efter en lång bortowaro blir af de sina emottagen, går dem med stålthet förbi, utan at bemöta dem med en hälsning, eller at fråga huru de må. Efterrättelse om sina barns wälförhållande eller olycka, då de äro i krig, synes ingen ting röra honom. Men merendels är detta en förställd kallsinnighet, hwarmed han will göra sig stor; och man skulle bedraga sig, om man wille deraf sluta, at den naturliga känslan wore hos dem qwafd.

I afseende på gifta folkets förhållande i hushållsståndet, är emellan Delavarer och Irokeser mycken åtskillnad. Hos Delavarerne gå Männerne på jagt eller fiske, skaffa köt i huset, försörja hustru och barn med kläder, bygga och förbättra sina hus eller hyddor, och inhägna marken. Hustrurne deremot koka, bära in wed, bruka jorden och sköta trägården, hwarwid dock Männerne komma dem ofta til hjelp. Hushållningen låter mannen sin hustru bestyra efter behag; och waktar sig at icke föreskrifwa henne något af de syslor som henne tilkomma. Hon

ko:

kokar wanligen twå gånger om dagen. Men gör hon det en gång icke i rättan tid, eller aldeles icke, så bannas han intet, utan går häldre ut på besök; ty han wet at man sätter honom mat fram hwar han kommer. Han plägar aldrig lägga något wedträd på elden, så framt han icke budit gäster, eller wid någon annan särdeles tilfällighet. Märker han sin hustru hafwa någon synnerlig längtan efter kött, eller hon gifwer honom det på långt håll at förstå, så går han gemenligen fastande ut om morgonen, och kommer icke gerna tomhändt hem, om det än skulle dröja til sent på aftonen. Bringar han då hem en Hjort, så kastar han den neder utanför dörren, går in i huset och säger icke et ord. Men hustrun har då redan hört at han afkastat sin börda, gifwer honom mat, uphänger hans wåta kläder at torkas, och först efteråt tager hon in wildbrädet i huset. Dermed får hon då handla och wandla som hon will. Mannen läter behaga sig, om hon ock skänker sina wänner det mästa deraf, som hos dem är wanligt. Will mannen gå på jagt eller eljest resa bort, så säger han sin hustru det; och hon wet då redan utan widare påminnelse, at hon för honom bör tillaga resekost.

Upkommer någon oenighet äkta makar emellan, så är det första som mannen derwid gör, at han begifwer sig med bössan til skogs, utan at säga sin hustrn hwart han går. Ofta kommer han ej hem igen förrän efter några dagar; Imedlertid kan stundom deras twedrägt wara å ömse sidor glömd, och de lefwa sedan i frid tilhopa.

De flåste ägta makar hafwa sins emellan så öfwerenskommit, at alt hwad mannen förwärfwar på jagt hörer hustrun til; Så snart han bragt hem hudarne och köttet, anser han det såsom sin hustrus egendom. Deremot blifwer alt det mannen tilägnat, som hustrun skött och inbärgat af åkren och trägården; och hon måste deraf förse honom med alt hwad han behöfwer på jagt eller eljest. Men somlige månner behålla hudarna sielfwe, köpa för hustru och barn hwad de behöfwa, och låta dem ej lida nöd. Hafwa de kor, så höra de hustrun til, men hästarne mannen; Dock lemnar han wäl henne ock en häst, som hon kan så anse såsom sin egen.

Af alt detta är klart, at Delavarernes hustrur hafwa så goda wilkor, som Indianernes lefnadsart kan medgifwa. Men hos Irokeserne är deras belägenhet ej så förmonlig. Den wilda Irokesen är högmodig öfwer sin styrka, manhaftighet och andra sitt köns företräden; och bemöter sin hustru med kallsinnighet, förakt och ej sällan med grofhet. Utom jagt och krig, synes han hålla alt annat arbete för neſligt, och derföre öfwerlemnar han det åt hustrun. På hennes lott faller altså en myckenhet sysslor. Hon måste icke allenast ensam besörja alla göromål i hushållet och på fältet, utan måste ock inhägna marken, förbättra i hyddan, och såsom sin sak anse och uträtta alt arbete. På resor bär hon renseln, ja ock wäl sin Mans bössa efter honom, och när han har skutit något willdbråd, så låter han sin hustru bära det hem.

De

De Indianske qwinnorne äro i allmänhet af en synnerlig stark kropps-beskaffenhet, och wid sina barnsängar behöfwa de sällan hjelp af andra. Egenteliga Jordgummor hafwa de icke, men på erfarna qwinnor, som med råd och dåd kunna wara dem behjelpelige, hafwa de ingen brist. Inemot deras barnsängstid, tillaga de sjelfwe alt hwad de til sin egen lättnad och skötsel samt barnens omwårdnad finna wara af nöden; och hwila gemenligen endast några timar efter förlossningen ifrån sina hushålls-sysslor. Några rätt starke hustrur kunna helt ensamme i skogen framföda sina barn, och med dem sedan komma hem til huset.

Straxt barnet är framfödt lägges det på et bräde, hwarpå mossa är utbredd, och inweklas uti et skinn eller kläde. En sådan wagga, hwarwid på båda sidor äro fästade små krokot böjde käppar, at barnet ej må falla ut, blifwer med remar hängd wid en gren af et träd, eller fästes den ock på något annat ställe, medan mödrarne förrätta sina öfriga sysslor. Dock blifwer den seden, at binda barnet fast wid små bräder, nu mer och mer aflagd.

De fläste mödrar däggja sina barn intil det andra året och längre. När detta intet låter sig göra, födes barnet med wälling af Turkiskt Hwete.

Oaktat de gifta sig tidigt, hafwa de dock icke många, och sällan öfwer sex barn. Til dem hafwa de en öm kärlek; och man kan icke lättare tilwinna sig Föräldrarnes ynnest, än då man smeker deras barn eller gifwer dem skänker.

Gemenligen båra mödrarne sina barn på ryggen i Blånkets wid alla sina göromål. Deras fordna maner, at stålla de små barnen uprätta på et bräde, och med et band fästa fötterna därwid, och så fästa det på ryggen medelst en dragrem, är nu nästan öfweralt kommit utur bruk; de många exempel, af hwilkas förolyckade barn, hafwa wäckt afsky för en sådan slags skötsel.

Barnen blifwa wid alla tilfällen ansedde såsom modren tilhörige. Wid förekommande ägtenskaps=skillnad tilfalla de henne allesamman. Blott de fullwärte äga full frihet at förblifwa hos Fadren. Båda twå äro mycket angelägne om at winna sina barns kärlek. Deruti ligger grunden til deras upförande emot dem. De wilja nämligen icke förlora barnens tilböjelse, medelst inskränkning af barnens egenwilja. Hwad man egenteligen kallar barna=aga, har icke rum hos dem. Barnen hafwa sin fria wilja och blifwa aldrig twungne til något. Föräldrarne taga sig til wara för at slå eller på annat sätt tukta dem, af fruktan at barnen måtte komma ihåg det någon gång, och hämnas på dem. Likwäl träffar man ofta ibland dem rätt artiga barn, som äro sina föräldrar til wiljes och emot hwar man tjenstaktige; hwilket är en naturlig följd af Föräldrarnes förnuftiga upförande emot dem; likasom motsatsen wärkar hat, bitterhet och förakt emot föräldrarne.

På sina barns klädnad och granlåt anwända de icke mycket. Intil sjette året, ja ock längre, går gossen naken. Den första klädning han

der=

derefter undfår, består i en smal rimsa af blått kläde, som går ledigt emellan benen, och är fastbundit med en rem; Flickorne deremot få en liten kjortel så snart de kunna gå.

Gemenligen gifwer Fadren sitt barn wid deß femte eller sjette år et namn, som han föregifwer sig hafwa i en dröm fått weta. Detta sker wid et offer på et högtidligt sätt med sång. Det kalla de at bedja öfwer barnet. Likaså högtidligt gå de til wäga, då de gifwa en fullwäxt, som redan har et namn, ännu et dertil, at hedra honom. Men när modren gifwer barnet et namn, så gör hon intet så många omständigheter derwid, utan kallar det efter någon egenskap som hon i synnerhet tycker om hos barnet, såsom: det sköna barnet, storögat och dylikt. Et barn, som hon intet älskar, gifwer hon wäl ock et fult namn.

När flickorne wäxa til, söka mödrarne efter hand at wänja dem til arbete; låta dem derföre wid tilfällen gå sig tilhanda, och äro i allmänhet omtänkte at de i tid måtte lära sig qwinfolks-sysslor. Goßarne åter hållas icke til något arbete; de följa altså sina egna infall, företaga sig hwad dem lyster, och ingen hindrar dem. Tilfoga de androm skada, så blifwa de blott i godo derom erinrade, och Föräldrarne betala skadan twå til tredubbelt, hälldre än at de skulle straffa sina barn derföre.

Som Goßarne skola blifwa Jägare och Krigsmän, så öfwa de sig rätt tidigt med at handtera båge och skjuta til måls. När de blifwa äldre, så skjuta de dufwor, ekornar och an-

nat smått wildbråd, och årnå deruti mycken fårdighet. Blifwer Gossen ån större, så får han bössa eller stußare. Den förste Hjort, som han skjuter, blifwer altid en anledning til et Gåstabud. År det en Hjerthane, så skånkes han genast med hull och hår åt en gammal Man, hwilken dermed tracterar alla gamla mån i byen. De gifwa då under måltiden denna Gosse, som blott derwid år åskådare, allehanda goda lårdomar rörande jagt och hela hans lefnadssått. I synnerhet förmana de honom at hysa högaktning för gamla och gråhåriga mån, och at bewisa dem lydnad. Tillika bedja de Gud för honom om lycka och lång lefnad. Men år första wildbrådet en hona, så skånkes det åt en gammal gumma, som på lika sått derwid förhåller sig såsom den gamle mannen med Hjorthanen.

Stundom blifwa ock unge gossar på et besynnerligit sått, beredde til det man gerna önskade hafwa dem, eller ock pröfwas de hwartil de hafwa någon sårdeles skicklighet. Til den åndan låter man dem så ofta och så strångt fasta, at de nåstan förlora alla sina lifs-krafter, råka uti sållsamma phantasier, och hafwa underliga drömmar, hwaröfwer de så långe befrågas, tils de ånteligen fådt en dröm af betydelse, eller ock föregifwit sig hafwa haft en sådan dröm. Denne dröm warder ordenteligen uttydd, och til följe deraf förkunnas dem högtidligen hwartil de åro beståmde. Detta inpråglar sig djupt i deras sinne, och ju åldre de blifwa, desto ifrigare söka de ernå sitt förmenta kall; och hålla sig då för helt besynnerliga mån, de dår för andra hafwa myc-

mycket företräde; Således blifwer det af en sådan Goße en Läkare, en stor Jägare, en riker Man, en Trullkarl, en Capitain, alt efter drömens beskaffenhet, eller fast mer blifwer han det, hwartil hans Föräldrar eller slägtingar hafwa honom bestämt. Derwid förhåller han sig i sin privata lefnad, redan såsom yngling, aldeles efter egit godtycko, känner sin frihet och tål intet twång. Föräldrarne anse sådant med wälbehag, och gläder sig ofta en Fader at hafwa en så manhaftig Son, som kan styra sig sielf. I öfrigt blifwa barnen genom Föräldrarnes förmaningar och exempel likasom från waggan tilwande at kufwa alla paßioner, och deruti komma de otroligen långt.

Äro Föräldrarne förfäkrade at deras barn äro bergade, eller åtminstone i stånd at sjelfwe förskaffa sig kläder och föda, så sörja de icke widare för dem, bemöda sig ock aldrig derom at lemna dem et rikt arf. Ty hwarje Indian wet, at efter hans död kommer alt hwad han äger at tilfalla främande.

Blifwer en hustru Enka, så taga den dödas slägtingar bort alt som honom tilhört, och utdela til främmande folk, utan at deraf behålla något för sig sjelfwa. Sådant sker af ordsak at de wilja förgäta den döda, och at de befrukta, det torde åtankan af honom förnya sig hos dem, om de behöllo något af hans egendom. Barnen ärfwa altså äfwen så litet som Enkan och anhörige. Testamenterar Indianen sin bössa eller något annat uttryckeligen åt en sin wän, så blifwer det derwid, och ingen hafwer något at inwända deremot. Jämwäl behåller hustrun så-

som sin egendom qwar det han i sin lifstid henne skänkt. Man må altså icke undra deröfwer, at de gifte ibland Indianerne icke hafwa sin egendom gemensamt. Wore det annorlunda, så skulle hustrun efter mannens död behålla åfwen så litet som mannen efter hustruns död.

En Enka, som will iakttaga gammal sed, får icke gifta sig åter inom et år; Ty mannen öfwergifwer henne, såsom Indianerne säga, icke förrän efter et år; då först går hans själ til sit rum. Likafullt får hon sjelf se til, huru hon må försörja sig, och lefwer gemenligen usla dagar; i synnerhet om hon än hafwer små barn. Kött kan hon icke en gång få för betalning; Ty Indianerne hafwa den widskepelsen, at deras bößa förderfwas, at den sedan icke kan döda, om en Enka får äta af det de skjutit; dock får hon stundom oförmärkt något af sina goda wänner. Men när Enko-året är förflutit, så blir hon af hennes döda mans slägtingar med kläder och föda försedd, så ock hennes barn likaledes. Ocksä föreslå de henne gerna en annan man; eller åtminstone säga de henne, at hon nu är fri, och kan styra och råda för sig sjelf. Men har hon ej hällit sit Enko-år ut, utan gått i förtid i et annat gifte, så bekymra de sig icke widare om henne. På lika sätt blifwer en Enkling af sin döda hustrus slägtingar behandlad. De tro at han ännu hörer til deras Familie. Är Enkling-året til ända lupit, så skaffa de gerna honom en hustru efter deras tycke. Har den döde til äfwentyrs lemnat en ogift Syster efter sig, så winlägga de sig förnämligast derom, at han äg-

tar

kar henne. Härtil bifogar jag ännu den anmärkning, at Indianernes slägtskaper äro ogement widsträckte, derigenom at de så ofta byta om hustrur.

Sjette Afdelningen.

Indianernes Föda, Åkerbruk och Boskaps-skötsel.

Indianernes wanlige spis består i kött, fisk, skal- och träd-frukter. De äta nästan alla djur som de fånga på jagt, men mäst och aldrahälst Hjort- och Björnkött. Irokeser och Delavarer och alla med dem förbundne folkslag äta aldrig köttet rått, men ofta, åfwen som annan mat, osaltat, ehuru de icke hafwa brist på salt.

Wid Ohjo och Muskingum finnas flere rikhaltige saltkällor, gemenligen wid stranden af en å, eller ock midt uti densamma på en sandbank. Men Indianerne göra sig af lättja ingen nytta deraf, utan köpa saltet dyrt af de hwita.

Deras måltid, hwarwid merendels går osnyggt til, består wanligen blott af en rätt; de äta så ofta de känna sig hungriga, utan at binda sig wid någon wiß tima. Då de wilja steka kött, upträdes det på et spett af hårdt trädslag.

De älska högeligen Mußlor och Ostron; och de, som hafwa nära til Ostron-bankar, lefwa ofta några weckor blott af Ostron. De pläga lika-

likaledes äta Landt-Skildpaddor, hwilka där finnas af et qwarters bredd, och något deröfwer i längden: jämwäl gråshoppor, hwaraf stundom store skarar betäcka träden, och göra dem helt kahla.

Ibland skal-frugterne, som tjena Indianerne til föda, är förnämligast det bekanta Turkiska hwetet, som ock kallas Wälskkorn, (Zea Mays *) hwaraf Irokeserne hafwa et annat slag än Delavarerne wid Muskingum. Det förra slaget mognar förr, än det sénare, hwilket där förmodeligen aldrig hinner til full mognad. Denne frugt utgör hufwudsaken för Indianernes åkerbruk. Til Wälskkorns fält utwälja de et lågt, fett land, wid floder och åar, som bär rikeligen många år efter hwarannan; men är et Fält utmattat, så anlägga de et nytt. Ty at göda weta de icke af, och på jord hafwa de ingen brist.

Ofta måste de först rödja landet rent från träd och buskar; de förstnämnde pläga de döda, när de om wårtiden hugga genom barken rundt omkring trädet. Fälten omgifwa de med höga gärdesgårdar, hufwudsakeligen för at befreda dem från hästarne, som utan wallhjon gå omkring på skogen.

Wälskkornet planteras så snart icke någon frost är mer at befara, hwilket Indianerne sluta, då de se at Hasselbusken (Corylus Avellana) blommar. Wälskkornsplantornes rensning med hackor gör Indianskorne mycken möda; ty den feta jorden framalstrar mycket gräs och andra onyttiga wärter. I förra tider nyttjades härtil et

*) De Latinska namnen äro Linnéeske.

et slags hackor, gjorde antingen af skulderbladen på en Hjort, eller af Skildpadd-skal, som på sten slipades och wid et trådskaft fastgjordes. Nu betjena de sig af skyfflar och hackor af järn. Wälskkornet blir ofta öfwer 8 fots högd, och deß stjelk är öfwer en tum tjock, och har, så länge den är grön, en sockerartad saft.

Delavarerne och Irokeserne tilreda Wälsk-kornet på tolf särskildta sätt. 1:o) Koka de det med skalet tils det blir helt mjukt och låter sig wäl ätas, eller 2:o) til deß det är inemot mjukt, då afgnugga de skalet med en skarp lut, skölja kornet från luten och koka det fulleligen mjukt. 3:o) Steka de kornet, såsom det är, i het aska. 4:o) Stötes det i små stycken, hwilka sedan kokas tils de blifwa ätelige. 5:o) Stampas det i stampho eller trädmortel til mjöl, rensas från skal, och göres deraf en wälling. 6:o) Göra de af mjölet en deg med kalt watten, och deraf kakor, wid paß 2 finger tjocka, och af en flat hands widd; Deße inweklas i blad och gräddas i het aska, som med glödande kohl omlägges; och detta utgör deras bröd. 7:o) Blanda de torra blåbär i besagde deg, hwaraf brödet blifwer mer wälsmakande. 8:o) Sönderhacka de stekt eller torkat Hjort-kött, eller ock rökt ål, helt fint och koka tilsammans med kornet. 9:o) göra de det til en gröt, och koka med färskt kött. Detta är en af de wanligaste rätter, hwartil de pläga äta Wälskkornsbröd. 10:o) Steka de sitt korn i het aska, tils det blir helt brunt: Sedan stöta de det til mjöl, upblanda det med socker, och stampa hårdt tilsammans i en säck,

Det

Det är deras Cinnamon. 11:o) Taga de kornet innan det är fullmoget, låta det förwålla i sjudande watten, därpå torka de det och förwara det. Sådant köper understundom det hwita folket af dem, och göra sig soppa däraf, eller förwålla det och äta det med ättika och bomolja såsom Sallat. 12:o) Steka de hela axen, så snart kornen äro fullt utwäxte, men äro ännu i mjölk. Til denna för dem så angenäma Rätt åtgår en myckenhet korn. För at minska denna åtgång, eller åtminstone at göra åtkomsten beswärligare, hafwa de hälst sina åkerfält icke mycket nära til boningsplatsen.

De plantera ock et slags bönor, dem de kalla Jordbönor, (Grund-nötter.) (Arachis hypogæa.) emedan de wäxa uti jorden. Kokte likna de Castanier til smaken; men rå kunna de icke ätas. Här och där plantera de wanliga trägårds-bönor, (Phaseolus vulg.) hwilka af Indianerne merendels ätas med Björnkött. På många orter planteras ock Kartoffler, (Solanum tuberosum.) hwilka egenteligen hafwa sin uprinnelse ifrån Norra America, och först af Irrländare blifwit öfwerförde til Europa, under namn af Potatoes.

Af Kurbitser (Cucurbita Pepo.) har man här fyra särskildta slag, de där af åtskilliga Nationer, som bo längre wästerut, brukas i stället för bröd. Tranhals, et slag deraf, som öfwerträffar de öfriga i storlek, och uphänges gemenligen til winter-förråd, emedan det kan hålla sig några månader. Meloner (Cucumis melo.) wäxa där icke af sig sjelfwa, utan blifwa updragne.

Mån-

Många Indianer updraga jemwäl hwarjehanda andra slags wäxter, såsom hwitkål, rofwor, med mera, hwartil de bekomma frön af det hwita folket.

Indianernes åkerbruk, hwilket Irokeserne ännu starkare drifwa än Delavarerne, inskränkes dock i allmänhet til deras yttersta nödtorft; ty de åtnöja sig i alla fall med de äteliga jordwäxter, som wäxa dem för hand, utan deras åtgärd; hwartil egenteligen höra Kartoffler (Solanum Tuberosum) och Palsternackor, (Pastinaca Sativa.) hwaraf de baka sig et slags bröd.

Deras åkergröda förwara de i runda gropar, dem de upgräfwa i jorden i något afstånd från husen, belägga med torrt löf eller gräs, och betäcka det med gräs och jord. Slika förråd söka de gerna at fördölja, emedan de weta at de, så länge något är öfrigt, måste gifwa deraf åt den, som lider brist och har sig bekant deras förråd. Men derigenom upkommer icke sällan hungersnöd; Ty många ibland dem äro så lättjefulle, at de icke sjelfwe något plantera, utan förlita sig derpå, at andre icke wåga neka, at med dem dela sitt förråd. Emedan nu på detta sättet de idoge icke få njuta mer af sitt arbete än lättingarne, så plantera de tid efter annan alt mindre. Infaller en hård winter, då de för djup snö skull icke kunna gå på jagt, så upkommer lätteligen en allmän hungersnöd, hwarwid ofta många menniskor komma om lifwet. Nöden lärer dem då at tilreda sig mat af gräsrötter och af inre barken på träden, i synnerhet af unga Ekar.

Med

Med frugtgifwande plantor, buskar ock träd är detta landet rikeligen begåfwat.

Smultron (Fragaria vesca.) som äro särdeles store och wälsmakande, wäxa i sådan myckenhet, at store fält äro dermed så betäckte, som woro de med et rödt kläde öfwerhölgde. Wilde krusbär, (Ribes grossularia.) swarte winbär, (Rubus fructicosus.) Brambär, (R. Idæus.) Hallon och blåbär (Vaccinium myrtillus.) wäxa jemwäl i myckenhet; de sistnämde merendels på backar. Röde winbär updrifwas i Trägårdar. Af Tranbär gifwas twå slag, det ena wäxer uti sanka ställen på helt små stjelkar, som icke äro så höge som blåbärsstjelkar; men det andra slaget wäxer på små träd.

Stickbärbusken (Ribes nigrum Pensylvanicum.) har swarta bär af en så amper saft, at man deraf kunde storkna, och detta har gifwit anledning til Buskens namn.

Mullbärsträden (Morus Rubra) blifwa där mycket höge och gifwa bruna bär, hwaraf de wilda Turkiska hönsen föda sig, jemwäl ock om wintern af deß affalna blad.

Winstockar (Vitis vinifera.) wäxa hopetals, och blifwa i låga dälder owanligt tjocke och långe. Man finner ofta rankor, som slingrat sig up til spetsen af de högsta träd, och åter nedlöpande ligga med sin yttersta ända på jorden. Men deras drufwor äro tämeligen sure. På de högländta ställen blifwa rankorne smale och klene; emedan de ofta af skogselden blifwa skadade; men drufworne äro smakeligare, och man kan bereda win af dem. Björnarne besöka deßa

win-

winträd rätt flitigt, och weta altid at utsöka sig de bästa drufworna.

Ibland Körsbärsträden (Prunus Padus.) är det swarta ganska fruktbärande; deras bär äro ungefärligen af lika storlek med winbär, och wäxa i skapnad af drufwor; de äro icke äteliga, men gifwa bränwinet en angenäm smak och en skön röd färg. Detta trädslag är tjenligt til finare slags snickare-arbete. Det röda Körsbärsträdet Prunus (Canadensis.) wäxer icke öfwer 8 til 10 fot högt, är likaledes mycket fruktbärande. Deß bär wäxa jämwäl Drufwe wis, såsom de swarta; men de ätas icke gerna, emedan de smaka af Alun. Sand-Kersbär, (Prunus Cerasus.) wäxa endast i sand, på fyra fots höga buskar i så stor myckenhet at qwistarne blifwa nedböjde på sanden. De hafwa en särdeles god lukt, och äro ej större än bößkulor. Man håller dem tjenligare at syltas i Bränwin än alla andra Kersbär. Ännu et slags wälsmakande Kersbär wäxa derstädes, i synnerhet wid Muskingum, uti ymnighet på höga tjocka träd, som inuti äro röda och tjenliga til finare snickare-arbete.

Wilda Plommon (Prunus domestica.) finnas i myckenhet. Indianerne hålla de röda och gröna för bäst, hwilka hafwa både god smak och angenäm lukt.

Persike-Trädet (Amygdalus Persica.) ser man här och där i stor myckenhet; likaledes wilda citroner eller Maj-äplen, (Podophyllum peltatum.) deßa wäxa på stjelk icke öfwer en fots högd, och hafwa en angenäm sötsyrlig smak; men roten är mycket giftig och dödar inom få timar.

Wild-Apel (Malus Sylvestris.) wäxer til stort öfwerflöd; och som Indianerne älska bittra och sura frugter, så besöka de dem flitigt, och äta ymnogt däraf.

Peppar-Trädet (Carica papaija.) hafwa wåre Mißionärer ingenstädes sedt, utom wid Ohjo; det bär en skön gulskalig frukt, til storlek och utseende lik en medelmåttig Gurka, och har både en angenäm lukt och smak, med twå til tre kärnor, som se ut som mandlar.

Af wanliga Castanier (Fagus Castanea.) finnas hela skogar fulla. Deras frugt är något mindre än den Europeiska, men sötare och smakligare. När Castanierne äro mogne, så göra Indianerne sig icke den mödan at ordenteligen afplocka dem, utan finna beqwämare at nedfälla trädet. Deße Castanier låta gemenligen äta sig rå; men wanligen kokas de, och gifwa då en ganska fet soppa. Man kan ock bränna dem såsom Coffe-bönor, och deraf tilreda en dryck, som til smaken kommer Coffet nära, och som tillika är lindrigt afförande. Et annat slags Castanier äro större, men icke ätelige.

Pinkepinck (Fagus pumila.) är en buske, som wäxer wid paß til 3 alnars högd. Blomman liknar Castanie-blomman, allenast något mindre. Frugten är af en Castanie art, aflång och rund, spitsig åt båda ändar, har et swartbrunt skal, och smakar som en rått söt Haßelnöt.

Det allmänna Walnöts-trädet (Juglans regia.) wäxer merendels i Dalar som hafwa fet jordmohn, blifwer högt och tjockt, och utbreder sina grenar widt omkring. Nötterne hafwa tunna

na skal, och kärnorne äro goda at äta. Utom detta gifwas här ännu twå slags walnötter, hwita (Juglans alba.) och swarta, Cinerea.) så kallade efter trädet, hwaraf det förra dock icke är helt hwitt, utan gråaktigt, men det senare har en mörkbrun färg, som stundom faller i violett. Detta nyttjas mycket af snickare til bord, skåp och dylikt. Nötterne hafwa hårda skal, men äro mycket oljaktige, och ätas sällan. Et annat slags Walnöts=träd är Hyckeri trädet. (Juglans alba.) Det som har en skråflig bark, är til sit inre af hwitaktig färg, hafwer sina tågor och ogement mycken saft. Deß nötter smaka söta och äro med et tjockt hårdt skal omgifna. Men det andra Hyckeri=slaget, som har slät bark, bär nötter af en bitter smak, men de gifwa olja som är nyttig til afförande. De släta Hyckeri=nötterne, hwilka somliga år wäxa ganska ymnogt, samlas af Indianerne til stor myckenhet, dem de ej allenast äta rå, utan det göres ock et slags nötmjölk af dem, som är angenäm och födande. Månge tilreda ock en god olja af denna frugt. De steka nämligen nötterne med sina skal, i het askmörja, stampa dem sedan små och koka dem i watten; Då nu oljan lägger sig ofwanpå, skumas hon af, och därmed afredes deras mat.

Smör= eller Oljnöts=trädet (Juglans nigra.) wäxer förnämligast på en warm jordmohn. Deß stam blir sällan öfwer 1 $\frac{1}{2}$ aln i omkrets, har många grenar, och deß blad likna Walnöt=trädets. Deß nötter hafwa skal, som ock äro lika Walnötters, endast något mjukare, äro jämwäl mycket längre och tjockare, hafwa följakteligen

mycket större kärnor, som innehålla ganska ymnog olja, af en rätt angenäm lukt. Med detta trädets inre bark färgas en skön purpur, dock skall den blifwa stundom mörkare, stundom ljusare, som kommer an på i hwad månad barken afskalas.

De härwarande Haßel-nötter (Coryllus avellana.) äro helt lika de Europeiska.

Frugt-Trägårdar träffar man aldrig hos Delavarerne, de där rätt ofta ömsa boningsplatser, men wäl wid Irokesernes byar. Af Blomstergårdar weta de icke någondera alt hittils.

Angenämare än alla frugt-träd är för Indianerne Ahorn eller Lönn-trädet, (Acer Saccarinum.) utaf hwilkets saft de bereda sitt socker. Deraf gifwes twå slag: Den hårda och den mjuka. Saften af den hårda Ahorn är sötast. Deß träd har sköna ådror, och nyttjas til Snickare-arbete. Det wäxer gemenligen på backar, i synnerhet där wattenkällor äro; och deß blomma är röd. Den mjuka Ahorn gifwer ymnogare, men ej så söt saft. Deß träd är inuti icke så brokugt som det förra. Det wäxer mäst på ängar och i dalar som äga fet jordmohn; hafwer hwit blomma, rak stam och mindre qwistig än det hårda. Deß blad äro mycket större, och falla mer i mörkgrönt; äfwen låter trädet bättre klyfwa sig, ehuru det ock är hårdt och segt. De tjockaste af båda Ahorns träden äro af en alns Diameter och derutöfwer. Men de medelmåttiga, som ännu äro unga och i sin wäxt, gifwa den bästa och ymnogaste saften. För Trädets hårdhet skull

kal-

kallas det af Delavarerne Stenträd, men af Irokeserne Socker-träd. Om wårtiden då snön går bort, som wid Muskingum och Ohjo gemenligen sker i Febr. men i de Trakter, som ligga längre i Norden, först i Mars, blifwer Ahorn, såsom Björken, saftfull. Då tager Sockerkokningen sin begynnelse; ehuruwäl det wid Muskingum ock sker om hösten, och äfwen i sielfwa wintern stundom i nödfall, då wäderleken är blid. Man förfar dermed på följande sätt.

Hwarje Familie förser sig först och främst med måssings-kettlar til Sockrets kokning, och med några större och smärre trädtråg eller skålar af bark, at deri uphämta saften. Är nu detta alt i beredskap, så huggas på Ahorn-trädet nedantil på snedden en skråma, hwilken under den tiden det flyter, å nyo måste twå til tre gånger upfriskas, och wid nedra kanten inslås en tunn kil, tre til fyra finger bred, eller ock inpassas en näfwer-tratt, hwarigenom saften flyter uti de nedsatta träd-tråg eller Fat.

Som ymnogast flyter saften när det frusit eller rimat om natten, och solen sedan skiner om dagen. Om natten hörer flytandet gemenligen up, äfwen då torka eller regnwäder infaller, eller om det et par nätter intet fryser. Alt efter som wäderleken är gynnande, warar flytnings-tiden en eller twå månader. Wid slutet däraf, plägar saften löpa mycket starkt en eller twå gånger, och det natt och dag; hwad sedan fås är icke mer så godt, och blifwer wanligen kokat til sirap. Saften som har en brunaktig färg, blir utan widare tilsats i början kokad uti Måssings-

kettlar wid sakta eld, tils den blifwer tjock som honung, och sedan uti större qwantitet inkokad, hwarwid den blir alt brunare. Utur ketteln öses den genast i breda träd-käril, af 2 tums djuplek, och röres om tils det kallnar, hwarmedelst sockret blir så fint och grynigt, som det Wästindiska. I brist af sådana käril, afkyles den inkokta saften i kettelen, då däraf göres kakor eller Sockerstycken, som blifwa mycket härde sedan de kallnat.

Detta Socker, hwilket Indianerne anwända, dels til matlagning, dels at äta såsom bröd, är hälsosammare och sötare än det så kallade Thomas-sockret.

Sockerkokningen är hufwudsakeligen qwinsolkens arbete, hwarwid deras möda gemenligen blir rikeligen belönt. I en kettel, som häller 60 til 70 kannors rymd efter Dresdner mått, samt 2 små kettlar til påfyllning, kan på en wåhr lätteligen kokas et par hundrade skålpund säcker, och derjämte en ansenlig myckenhet sirap. På saft brister det dem icke gerna, hälst Ahorn-träden äro ogement rika på saft. Man har exempel at et enda träd gifwit öfwer 300 kannor god socker-saft, och därtil äfwen så mycket sirapswatten. Til et skålpund socker ätgår 35 til 40 kannor saft, följakteligen kan et enda träd gifwa 8 skålpund socker, och dertil med mycken sirap. Wanligen kan et träd nyttjas 8 til 9 år, och gifwer ändock saft, fast det är altomkring sönderhackat.

Tobaken (Nicotiana tabacum.) som til sin uprinnelse är en Americansk wärt, den Europeerne

erne först år 1584 lårde kånna, råknas hos alla Indianer ibland de oumbårliga behofwen för Mankönet. Ibland Delavarerne och Irokeserne år den allmånnast, som i Europa kallas Brasilie-tobak, men dår, Indianer Tobak. För deß starkhet skull röka de honom icke ensam, utan upblanda honom med torkada blad utaf Sumach, Rus glabrum, eller med en planta, som af dem kallas Degokimak, hwilkens blad liknar lagerbårsblad, eller ock med röda barken af et slags Wide, som kallas Rödtråd.

Indianernes wanlige dryck under måltiden, år spadet af deras mat; Deßutom dricka de watten. Jåmwål ålska de mycket en dryck, som tilredes af torkada blåbår med socker och watten.

Til starka drycker, hafwa de en omåttelig lystnad, och åro i nyttjandet dåraf omåttelige. Brånwinet, och i synnerhet Rom, som Europeerne lårt dem, ty wårr! kånna, bårtrycker flera månniskjor ibland dem, ån alla deras Krig.

Boskapsskötseln hos Indianerne år af ånnu mindre betydelighet ån deras åkerbruk. En Indian jagar håldre efter wildt i skogen, ån han sköter boskap hemma. Wål hafwa några, för at få mjölk och smör, begynt at hålla kor; men de flåste hafwa ej andra kreatur, ån Hundar, Swin och Håstar.

Deras hundar, sårdeles de Delavariske, hafwa något af warg-arten; då de blifwa onde, wisa de genast tånderna; men angripa dock icke någon warg, om de ock blifwa hitsade dårtil. Swinen åro lika de Europeiska.

Af hästar äro Indianerne store älskare, men bruka dem intet til arbete, utan blott til at rida uppå, och kosta icke mycket på deras underhåll. Gemenligen hänga de skällor på dem, och låta dem söka sig födan på ängar eller i skogar, därifrån de stundom komma til husen om nätterne, för at sleka den af urin saltaktiga jorden. När de wilja nyttja hästarne, upsöka de dem först i skogen. En hwar känner igen sin skälla tämeligt noga, går efter deß ljud, ropar hästen til sig, och lockar honom med korn, tils han låter taga sig fatt.

Både om wåhren, sommaren och hösten finnes gräs til öfwerflöd, så wäl i skogarne, som på flacka landet. På de feta slåtterne wäxer det ofta til den höjd, at en karl til häst knapt med sin hand kan nå yttersta ändan på gräs-strået. När det är torrt, sätta Indianerne eld därpå, at med askan göda marken, och dymedelst förskaffa nytt bete åt kreaturen, samt förhindra ungskogens upwäxande på slåttmarken. Ocksä äro allehanda slags swampar, som där wäxa i ömnoghet, en mycket begärlig föda för kreaturen, hwilka med sådan åtrå löpa derefter, at man ofta icke kan hålla dem tilsamman. Åtskilliga källor innehålla något koksalt eller ock saltpetter, och besökas derföre flitigt, både af hästar och boskap.

Utom stora och små bromsar, äro ock de så kallade Trädbockar en stor pläga för boskapen; de senare fästa sig ock gerna på människjor, äta sig in i hullet och suga sig fulla, hwaraf de blif-

blifwa så tjocke som en liten hasselnöt, men falla då af sig sjelfwa bårt.

Om winterfoder för boskapen äro Indianerne föga bekymrade, emedan djup snö sällan faller, och wäderleken merendels är mild. Boskapen kan då, ehuru som knappast, bringa sig fram, i synnerhet på låglänta ställen, där gräset wintren igenom håller sig grönt, och står wid slutet af Mars, eller i början af April, åter i sin fulla wäxt. Utomdeß wäxer här och där, wid källor, wintergräs, som ock likaledes tjenar kreaturen til föda. Men på de skogslupna fälten hafwa hästarne om wintren intet annat at äta, än små qwistar af unga trän, i synnerhet af Sassafraß (Laurus Sasafras), som där finnas til myckenhet; jämwäl en slags grön mossa, som wäxer på wissa trän, och är til utseende nästan såsom hö.

Sjunde Afdelningen.

Indianernes Jagt och Fiske.

Jagt är Indianernes förnämsta och nödigaste syßla; hålles ock af dem, näst krig, för den berömligaste. Derföre finner man ibland dem, och förnämligast bland Delawarerne, rätt många skickeliga och erfarna Jägare.

Redan som gossar, lära de at klattra sig i träden, för at fånga något eller blott at se sig om, och skärpa sin syn, derföre kunna de se

skarpt på långt håll, hwilket i synnerhet på jagt kommer dem wäl til paß. Jemwäl förslå de nästan bättre, än inrättade sporr-hundar, at updrifwa det wilda och med wißhet förfölja det på spåret. Emedan de ock från barndomen öfwa sig i löpande, så ernå de deruti en sådan färdighet, at om en hjort icke faller för första skottet, så löpa de straxt honom efter, och gemenligen hinna up honom, i synnerhet då de aflägga sin Blanket.

De känna otaliga konstgrep, at bringa det wilda i sit wåld; Ty derom winlägga de sig från barndomen, och månge uppehålla sig til den ändan hela året i skogen.

I fordna tider nyttjade Indianerne til jagt endast bågar och pilar, hwilkas spets bestod af en lång trekantig och hwaß flintsten; Jemwäl ännu bruka hela Indianska Nationer i Wäst och Nordwäst, inga andra gewär til jagt; den förmon är derwid, at det wilda ej blir derigenom så skyttert som af eldgewär. Men Delawarer och Irokeser bruka nu refflada bössor til jagt med mycken färdighet. Äfwen utom jagt, öfwa Delavarerne sig mycket at skjuta til måls. Båge och pil nyttja de endast åt obetydeliga djur, dem de icke wilja wåga något bösseskott uppå. Rätte Jägare köpa sig intet annat krut, än det som är utwalt godt, och de bästa reffelbössor.

Förrän Indianen går ut på någon långwarig jagt, skjuter han mången gång först en eller flera hjortar, och anställer deraf en offermåltid, hwartil han bjuder gamla Män, at de

måtte för honom utbedja lycka på jagten. Månge bada och måla sig, innan de fara på jagt, och den som wil göra rått wål, fastar förut, och gör det wål ock å nyo i skogen. Wid fastandet afhålla de sig ifrån all mat och dryck, utan at blifwa derwid trumpne och mißnöjde. De fasta, som de såga, egenteligen för at kunna desto båttre drömma, hwartil en tom mage, efter deras mening, skal wara mycket bidragande. Men drömmar hålla de nödige, för at få weta, hwarest det måsta wilda kan tråffas, och at tillika låra kånna de båsta medel, at under påstående jagt afwånda de onda Andarnes wrede. Ser han uti drömen, tilåfwentyrs, en långesedan död Indian, som såger til honom: om du offrar åt mig, så skal du få skjuta hjortar nog, så gör han genast anstalt til offer, och honom til åra upbrånner antingen en hel hjort, eller en del deraf.

Men de flåste jågare, hafwa gerna utom deß en Jagt-Beson, den de tilskrifwa en förmåga, at förskaffa dem en lycklig Jagt. Desse Beson, blifwa af gamla Mån, som icke mera kunna jaga, förfårdigade af rötter, örter eller et wißt slags frö, och försåljas dyrt. De åro af åtskillig godhet, och en hwar söker få den båsta sorten, om det ån kostade en stor del af hans egendom.

En fårdeles slags Beson, såsom låkemedel intagen, åstadkommer en stark kråkning, men år ej mycket allmån. Enligit Jågarnes mening skal det i stållet för den wåntade lyckan, tilskynda olycka, om icke alla Ceremonier derwid på det no-

nogaste iakttagas. En Jägare som äger en sådan, och icke på några dagar får skjuta något, intager om morgonen, på nygter mage, en dosis deraf, och följer derwid på det nogaste de honom föreskrefna reglor. Är icke eller den dagen lycklig, så förlorar han dock icke förtroendet för sin Beson, utan tilskrifwer bristen på lyckan häldre en annan ordsak: t. ex. en Mißionärs närwarelse. Andre föregifwa sig äga den konsten, at betaga Hjorten sin lukt, och at nödga alt slags wildt at komma sig på skotthåll när.

Et sällskap, som går ut på jagt, wäljer den skickeligaste til anförare, i synnerhet om han är Medlem i Rådet. Den samme åligger at handhafwa Jagtreglorne, t. ex. at ingen Jägare må öfwergifwa sällskapet, tils Jagten är slutad. Har någon sårat et wildbråd, och en annan dödar, eller finner det dödt, så tilhörer huden honom, som först skjutit på det, och den andre får köttet til hälften, eller helt och hållit. Skjuta flere af dem på en gång, och man icke kan noga bestämma, hwilken som träffat först eller bäst, så gifwa de huden åt den äldsta ibland sig, fastän han icke skutit med, och honom blifwer då den äran tilerkänd, at han skutit wildbrådet. Derföre, då de gamle icke komma wäl ut med at skjuta, så erhålla de dock nästan altid, wid slika tilfällen, några hudar; De behöfwa blott skjuta med, de måge träffa eller ej. Men köttet delas altid ut ibland alla, dock så, at de gamle erhålla större andelar. Yttermera hafwa de den sedwanan, i synnerhet Unamis, at då en Jägare skutit en Hjort, och en annan kommer

mer dertil, eller endast ser honom på långt håll, så skänker han honom hela djuret, och går genast längre bort, at upsöka något annat wildbråd.

Wanligen blifwa Indianerne 3 til 4 weckor, ja ofta några månader på jagten. På den tiden då wattnet stiger, kommer det ofta så hastigt, at de på sina båtar måste skyndsammast rädda sig; och på flacka fältet drunknar då en myckenhet wildbråd.

En Jägare, som icke har lust at hålla sig til något Jagt-sällskap, gör sin jagt, antingen helt allena, eller tager han med sig hustru och barn, och bygger sig en hydda af bark, på någon plats, som han tager til sit hufwudqvarter. Af en skuten Hjort tager han huden och så mycket kött han mägtar bära; det öfriga hänger han i et träd, til tjenst för en hwar, som wil begagna sig deraf. Det kött som han tager med sig, förtäres antingen färskt, eller stekes det til framdeles nyttjande. De bästa stycken upträdas på små spett, hwilka sättas i jorden framför elden, åt den sidan röken går, och wändes då och då. När desse stycken äro wäl genomstekte, läggas de at kallna i en säck, eller upträdas på snören och hängas i luften.

Indianernes bästa Jagt-tid är om hösten, ifrån September til Januarius, då det wilda är fett och hudarne goda. Deras förnämsta jagt är Hjort-jagten.

Nord-Americanske Hjortar, (Cervus Elaphus) äro röde alt ifrån Maji intil September, då de röda håren affalla, och de bekomma i deras

ras ställe grå och mycket tjocka hår til winter-pälsar. De hafwa, som bekant är, et starkt wäderkorn, och fälla sina horn i Januario. Deras swans, som är wid en half alns längd, hålla de i wädret då de springa, och som den är hwit på inra sidan, så kan han skönjas på mycket långt håll. Sina ungar, hwaraf de årligen hafwa en eller twå, få de gemenligen i Junii månad.

Man finner ock där, ehuru sällan, en hwit Hjort, som likwäl om sommaren hafwer några röda och om wintren grå fläckar. Indianerne hålla honom för Hjortarnes Konung, til hwilken de andre sälla sig och honom åtfölja.

Längre i Norden, t. ex. i nejden af Onondago, och wid de stora Insjöarne, äro Hjortarne mycket större än wid Muskingum; och några och 40 mil längre i Sydwäst äro de åter ansenligt mindre.

I förra tider skjöto Indianerne endast så mycket wildt, som de til kläder och föda hade af nöden, emedan både Män och Qwinnor klädde sig med skinn. På den tiden war altså en stor myckenhet wildbråd. Nu, då en stor Hjorthud wanligen gäller en Spansk daler, blifwa dessa djur, för handeln skull, mycket efterjagade. En skickelig Jägare skjuter på en höst 50 til 150 Hjortar; och således måste naturligtwis wibrådet mycket minskas.

Til denna Jagt fara Indianerne ut, hälst i stora sällskaper. De kringsluta en krets och tända eld på det torra löfwet och gräset rundt omkring. Då draga sig Hjortarne ifrån elden

innåt;

innåt; Eldens krets blir trångre, Jägarne maka sig efter, och då de inneslutit det wilda, så kan intet deraf undslippa. I denna händelse, då jagten anställes at få hudar och skinn, så blifwer det mästa köttet qwar i skogen liggande, och tjenar Rofdjuren til föda.

Nord-Americanske Älgarne (Cervus alces) äro mycket större, men ock mycket skyggare, än Hjorten, och äro nästan af den höjd och tiocklek, som en medelmåttig Häst. Omkring Ohjo och Muskingum, träffar man dem icke, men längre i Norden skola de finnas til myckenhet. De Älgar, som man då och då får se uti Irokesernes land, komma dit öfwer ifrån Canada.

Musedjuret är icke olikt Älgen, endast at deß ben äro längre och swansen korrtare; Delavarerne och Irokeserne jaga åfwen så litet efter Älgar och Musedjur, som efter Bufflar. (Bos Bison.)

Desse äro större än ordinäre oxar, hafwa tjocka korrta horn och långt skägg. Hufwudet är tjockt och har mycket hår, som faller ned öfwer ögonen, och gifwer djuret et förfärligit utseende. På ryggen har han en puckel, som lika med den öfriga kroppen, är betäckt med långa hår, eller råttare, med en fin, brun eller black hårblandad ull. Deß ben äro mycket korta. Han är rädd för människjor, och en enda hund kan jaga många sådana; men sårad angriper han wäl ock Jägaren med grymhet. Skjutes en Buffelko til döds, så står hennes kalf helt stilla wid henne, tils Jägaren aftagit huden, och då följer han honom efter til jagthyndan,

dan, och öfwergifwer honom icke mer. Buffel-köttet är föröfrigt godt at äta. Men huden hålles bland Indianerne i ringa wärde.

I fordna tider woro dessa djur i myckenhet wid Muskingum; men så snart en tract blir bebodd, draga de sig bårt; derföre träffar man dem nu blott wid denna flodens mynning. Men omkring Sioto, och längre neder, får man se stora hjordar af dem.

Då hjortjagten är slutad, begynnes Björn-jagten med början af Jan. och räcker intil Maji.

Den därstädes wanliga Björn (Ursus arctos niger) är helt swart, har korrta öron, et tämmeligt tjockt hufwud, spetsigt tryne, och en mycket korrt swans, men stora starka klor. Han klättrar sig up i de högsta träden, för at skaka neder windrufwor, Castanier och Ekollon. Jemwäl älskar han honing. Denna föda gör hans kött ogement saftigt och wälsmakande.

Där gifwes wäl ock, fastän sällan, et slags swartare Björnar, som äro wida större än de wanlige, äro mycket härrike om benen, men om kroppen nästan kahle, och se helt glatte ut. Indianerne kalla en sådan Björn för Björn-Konung, emedan de andra Björnarne gerna följa honom efter.

De därwarande Björnar äta alle kött, och söka med begär derefter. Det wilda, som Indianerne uphänga i träden, är dem en funnen spis. De stora Björnarne äro öfwermåttan glupska; och uti Irokesernes land, där de äro allmännare, anfalla de qwinnor och barn, så ock wärnlösa Manspersoner.

Emot

Emot December månads slut pläga Björnarne, sedan de ätit sig wäl feta, lägga sig uti jde. Det samma bereda de åt sig, antingen uti ihåliga stående trän, eller i Bergsrefwor, eller ock i tjocka skogssnår. De fleste öfwergifwa dessa sina qvarter genast wid wårens början, men de, som hafwa ungar, icke gerna före Maji. Under denna tid förtära de ingen mat, utan lefwa, som man säger, på hullet.

Under påstående Hjortjagt, skjuta Indianerne ingen Björn; men då den är förbi, så gå de på Björnjagt. De äro ganska skickelige at upsöka Björnarne i deras jde. Wil intet Björnen gå utur det ihåliga trädet, så hugga de det omkull, och döda honom gemenligen i första skottet. Björnar, som uppehälla sig i de wilda träsken, blifwa af Irokeserne fångade med giller af stockar.

Dessa djur äro med sit saftiga och wälsmakande kött för Indianerne nyttiga, så ock med sit ister, som icke snart härsknar. Björnhudarne sälja de sällan, emedan de icke hållas i särdeles wärde, utan de nyttja dem häldre i sina lägerställen, hwartil de för deras myckna hår, äro mycket goda. De hwita köpa gerna de feta björnsidorna, och nyttja dem i stället för smör och olja i sallat.

Båwer-Jagten är ostridigt den indrägtigaste för Indianerne, i anseende til Båwerskinnens dyrhet. De efterjaga derföre dessa djur i alla årstider. Uti Irokesernes land öfwas denne jagt som starkast; men hjortjagten deremot i Delavare-landet.

De därwarande Bäwrar (Castor Fiber) hafwa en swartbrun färg, och är i öfrigt ingen skilnad emellan dem och de Europeiska. Emedan dessa djurens förundranswärda skickelighet at bygga sig hus är förut allmänt känd, så wäl som deras lefnadsart och hushållning, så ock nyttan af deras hår, så skulle det wara öfwerflödigt at här uprepa sådant. Bäwrarne fångas i snaror, nät och järn-giller; eller ock ihjälslås de med påkar. Uti gillren lockas de med en slags wällukande olja, den Indianerne förstå at tilreda. I förra tider uppehöllo Bäwrar sig i stor myckenhet wid Muskingum. Men sedan så många blifwit årligen fångade, har deras antal mycket minskats. Fastän dessa djur, egenteligen för deras skinn skull, så ifrigt efterspanas, så tjenar dock äfwen deras kött Indianerne til spis, i synnerhet deras stjert, som är fiskartad. Månge Indianer tillåta icke sina hundar gnaga Bäwerns benknokar, emedan de befrukta, at Bäwrarnes Andar kunde dymedelst förbittras och förderfwa deras tilkommande jagt.

Det torde förmodeligen wara många läsare angenämt, at här finna någon underrättelse, jemwäl om de öfriga här befinteliga diur. Många af dem blifwa af Indianerne likaledes fångade eller förföljde; En del för det de äro dem nyttiga, en del för det de äro dem skadeliga.

Fyrfota Diende Djur.

Det därwarande Panterdjuret (Felis discolor Schreb. Tab. CIV, 3.) är så stort som en

en stark bandhund, wid paß 2 alnar i långden, hafwer små afkortada öron, et tjockt kattlikt hufwud, korrta ben och hwassa klor, en lång swans och et grått skinn med röda hår bemängt. Deß tjutande liknar et barnskrik; men et wißt låte, som följer dårpå, förråder Panterdjuret. När det förtår sit rof, knarrar det som en katt. Deß kött åtes af många, och deß skinn år godt til täcken. Det wistas i tjock småskog, stiger up i träden och lurar efter swin, hjortar och andra djur. At springa äger det en särdeles färdighet, och wid fångandet af sit rof röjer det en ogemen styrka. Med ett skutt söker det at gripa rofwet; men har det gjort et felsprång, så förföljer det icke widare det samma. Af et dödat djur äter det endast litet, och låter det öfriga blifwa liggandes. När det åter blir hungrigt, söker det sig et annat: Jagar man et Panterdjur, om det än wore med en liten hund, så förswarar det sig aldrig på marken, utan springer i et träd; men derifrån gör det mordiska utfall; och när et skott gådt felt, så står Jägaren i mycken fara. Wanligen anfaller det icke människjor. Men kommer Jägare eller resande på et sådant ställe, där Pantern har sina ungar, så äro de wisserligen i stor fara. Den som då flyr för det, han år förlorad. Utan snarare måste man icke lämna det utur ögnasigtet, utan baklänges begifwa sig så småningom undan. Har man skjutit miste på djuret, så måste man desto skarpare se det i ögonen. Men dertil hörer en behjertenhet, som hos Indianer-

ne är wanlig, af hwilka många på sådant sätt rådbat sig.

Hjortens, Älgens och Musedjurets förskräckeligaste fiende, är Kuggwar, eller Ulfbjörnen (Felis Concolor Schreber, Tab. (CIV) som i storlek liknar en Warg. Han gjör sitt anfall antingen ifrån något bakhåll oförmärkt, eller klattrar han sig up i något träd och lurar, til deß någotdera af förenämnde djur, för köld eller heta skul, tager därunder sin skygd; då springer han det på nacken, afbiter halsådran och kastar det til jorden, hwarwid han slingrar sin långa swans omkring djurets hals. Den enda utwäg at undslippa honom är, då något watten fins i nejden, at djuret genast tager sin tilflygt dit; Ty Ulfbjörnen skyr detta Element. Han är ock en skräck för Björnar, så at de fly, äfwen då de se honom ligga död.

Bergkatten, (Felis Catus ferus Schr. T. CVII A.) är til skapnaden som en tam katt; men är mycket större och har rödletta eller orangefärgada hår, med swarta strimor. Den är öfwermåtton wild, och wågar sig jemwäl på Hjortar, hwilka han, lika Kuggwardjuret, springer på nacken och utsuger blodet. I synnerhet jagar han efter Swin.

Nord-Americanske wargar (Canis lupus) äro något smärre, än i Europa, grå och nästan helt swarte, samt i myckenhet. Emedan deras skinn icke gälla mycket i handel och wandel, så skjutas de af Indianerne blott såsom skadedjur. De bryta sig ofta in i deras jagthyddor,

hyddor, bärtröstwa det skjutna wildbrådet, eller sönderrifwa deras hjorthudar. Människjor anfalla de sällan. Indianerne nyttja understundom en tamd Warg til Jagthund. De åro Hjortarnes grymma fiender, emot hwilka de nattetid, ofta i stora hopar, med förfärligt tjutande församla sig. Hjortarne finna sin räddning i åar och floder, där dessa rof-djur icke kunna efterspana dem.

Ibland Wildswinen (Sus Scrofa) gifwes et slag, som man kallar Grundswin, de åro icke så stora som de tamda; men i öfrigit dem lika, och tjena Indianerne til spis.

Af Räfwar (Canis Vulpes) finner man wid Ohjo och Muskingum röda, grå och swarta; men wid Missisippi silfwerfärgade.

Racoondjuret (Urſus Lotor) eller Schupp, är endast hälften så stor, som en wanlig katt. Dess mun går spetsigt ut; framfötterna brukar det som händer, hwarmed det förer maten til munnen; det plaskar ock med dem i grunda bäckar, och upsöker små Musslor i sanden, til sin föda, då det icke har tilgång på ollon och castanier. Bakfötterne likna Björnens. Höst och winter är det mycket fett, och såsom Björnar tilbringar det wintren uti ihåliga trån, utan föda. Dock förblifwer det endast 2 månader i detta sit ide, då wintren är sträng, men eljest endast 4 weckor. Dess kött låter äta sig, och smakar som Björnkött; af dess hår göres goda hatar.

Fisk-Uttern (Muſtela Lutra canadenſ: Schreber T. CXXVI B) den man där finner til myckenhet,

kenhet, anfaller både hundar och månniskjor, då han håftigt förföljes. Han lefwer om sommaren af fisk; men om wintren af barken på trån, och af jordwåxter. Deß kött år osundt, och ätes endast i hungersnöd. Han flyttar sig stundom långa stycken öfwer land, ifrån en båck til den andra.

Sump-Uttern (Mustela Lutris, Schr. T. 128) förer en och samma lefnadsart; men skiljer sig endast dåruti, at deß skinn år swartare, ån något annat djurs skinn, hwarföre det i Norra America blifwit et ordspråk: så swart som en Sump-Utter. Deß swans år rund och helt kahl. Han uppehåller sig hålst wid kållor och floder, och luktar af Muskus.

Pigg-Swinet (Hystrix Cristata, Schr. T. 167) finner man alsintet wid Muskingum, sållan wid Ohjo, men måst uti Irokesernes land. Deras bo år merendels uti ihåliga trån, dit de helt behåndigt kunna klånga sig up; de åtas begårligt af Indianerne; ty deras kött smakar som swinkött, och år gemenligen fett. Men Americanska Piggswinen skilja sig från andra länders, medelst sin skapnad och taggars långd. Til storleken likna de en medelmåttig hund, och til utseendet nåstan en Råf, blott at hufwudet år mera likt en Kanins; Taggarne åro mörkbruna, de långsta och starkaste åro af et halmstrås tjocklek, hwarmed de förstå behåndigt förswara sig, och som de intet kunna springa fort, så wånda de altid sin med taggar försedda rygg emot sin fiende, och den hund, som wågar antasta dem, får jåmmerligen plikta för sin oförwågenhet.

Op-

Oppossum (Didelphis oppossum Schr. T. 146) är wid paß af en half alns långd, hwitgrå; och närer sig gerna af kött: Finner han en död Hjort, så kryper han in i deß kropp, och förtärer den. Han klänger sig up i träden, och när han wil såfwa, hänger han sig med sin skallota swans på en gren. Kommer man honom hastigt uppå, så bjuder han icke til at fly undan, utan lägger sig såsom död, rör sig ock icke, om man ock fattar uti och wänder om honom. Men gås man et stycke ifrån, och han ser, at man är nog långt bärta, makar han sig sakta undan.

Honan är förseDD med en påse under buken, hwaruti hon så länge bär sina ungar med sig, til deß rummet blir dem för trångt, då de begynna löpa efter modren. Ligger et kullfallit träd henne i wägen, så för hon ungarne antingen omkring, eller lyfter hon den ena efter den andra öfwer detsamma, och fortsätter sin kosa. Blir Oppossum af et djur förföljgt, så tager det sin tilflygt up i et träd, och uppehåller sig på smala ändan af en qwist, dit deß fiende icke wågar sig efter. Köttet liknar swin-kött, och ätes af många hwita, men icke gerna af Indianerne.

Coati, (Viverra Nasua, Schr. 118), är litet mindre än en Bäfwer, har ock sådana ben; men kroppen liknar et Gräswins, och hufwudet en Räfs, endast med kortare öron, som äro runda och utan hår. Det klänger sig up i träden för at hämta neder frukt til sin föda, i synnerhet nötter. Det brukar sina framfötter såsom händer, at äta med. Den tiden nötterne mogna, finna Indianerne deß kött smakeligast.

Gråswinet (Ursus meles) Schr. T. 141) har sin kula eller boning i jorden; föder sig af gräs, watten-meloner och kurbitz. Detta djur idislar; då det blir förföljdt och kan icke uphinna sin kula, klänger det sig up i et träd. Deß kött är wälsmakande och ätes af Indianerne.

De wilda kattorne, (Felis Catus ferus) hafwa grått skinn, nära sig af rof; besöka gerna Indianernes jagthyddor, där de taga bort mångt stycke kött.

Stink-Djuret, (Viverra Putorius) som ock kallas Pißkattan, är något mindre än en Iller, och har nästan utseende af en tam katt. Deß skinn är glänsande, färgen smutsigt hwit, med åtskilliga swarta fläckar. Deß swans är lång och yfwig som på en Räf. Det uppehåller sig förnämligast i småskog, ser wänligt ut, men går ej ur wägen för någon; och den som kommer det för när, blir illa lönt. Ty så snart det tror sig wara i fara, eller blir ondt, så sprutar det bakifrån sig hela 3 famnar långt en tun, obeskrifweligt stinkande wätska, hwaraf luften på hundrade steg omkring blir så smittad, at ingen människja kan blott en minut dermed uthärda, emedan denna wätska wida öfwerträffar alt, hwad Djurriket frambringar af stinkande saker. Kommer allenast en droppa däraf på kläderne, så måste de, för en tid lång, nedgräfwas i jorden, om de skola blifwa befriade från denna odrägeliga lukt; men sjelf måste man bada sig, förrän man åter må komma i något sällskap. I ögonen förordsakar denna wätska en mycket swidande smärta, ja ock wäl blindhet. En

hund,

hund, som af Stinkdjuret blifwit bestänkt, löper omkring, gnäller som wore han piskad, och wältrar sig ofta omkring af otålighet. Kan blåsan, däruti denna wätska ligger, warsamt uttagas, så är Stinkdjurets kött wälsmakande; men spiller man blott en droppa deraf ut, så upfyller deß stank hela huset, och genomtränger alla där befinteliga matwaror. Det beswärligaste är, at detta Stinkdjur gerna besöker källrar och wisthus, ty ingen wågar med wåld uttaga denna orena gäst, hälst deß stank skulle eljest blifwa odrägeligare, än den skada det på annat sätt kunde åstadkomma.

Uti Irokeserlandet gifwes et slags små wilda djur, som Engländarne kalla Mårdar (Mustela Martis) men som förmodeligen är en art Zobel (Mustela Zibelina). Dessa små djurs skinn hållas i högt pris; hwadan de af Indianerne fångas til myckenhet, i trådgiller, och säljas til de hwita.

Hararne där i landet (Lepus timidus) äro små och ej til myckenhet, hälst de för roffoglar och andra wilda djur icke kunna komma sig före. I de Länder, som äro mera i Norden, äro de af lika storlek som de Europeiske. Där gifwes ock helt hwita Harar.

Ibland de Nord-Americanska Eckornar, äro de grå (Sciurus Niger, Cinereus vulgaris) störst, och de röda minst; men bägge slagen äro sällsynta, de swarta deremot til myckenhet. De hafwa alla et mört kött. Derföre Indianerne ofta skjuta dem åt de sjuka; men äta dem eljest icke utan i nödfall. Jord-Eckornar (Sciurus glis)

hafwa sina boningar i jorden, och äro något mindre än Råttor i allmänhet. De göra myc-ken skada på fälten på wälskkornet, kurbitsar och watten-melloner. När wälskkornet är mogit, pläga de deraf rikeligen samla sin winterföda, såsom ock af nötter, castanier och ollon. Stundom finner man at de i sina förrådshus hafwa särskildt rum för hwarje slags frugt. De flygande Eckornar (Sciurus volans) hafwa wäl egenteligen inga wingar, men en tunn lös hud, som binder framföttren med bakfötterne, gifwer dem en förmögenhet at likasom flyga ifrån et träd til et annat, då de ej äro långt afskilda. Men ifrån jorden kunna de ej flyga up.

Ondathra, (Castor Zibethicus) som ock kallas Muskus-råttan, för den myckna Muskus hon hos sig hyser, är ej mycket större än en stor Råtta; hon kallas jemwäl Båfwer-Råtta, emedan hon tyckes likna en Båfwer i smått, endast at swansen ej är så bred, som Båfwerswansen, utan måstadels owalrund. För öfrigt bygger Ondathra nästan så konstigt, som Båfwern, har ock sin boningsplats wid watten; men kan endast lefwa på landet. Om wintren lefwer detta djur af blad och rötter, men om sommaren af smultron, hallon och andra frugter. För qwarndammar äro dessa djur skadliga, emedan de gräfwa sina gångar däruti.

Ormar gifwes i Delavarernes och Iroqueser nes Land i stor myckenhet, och af åtskilliga slag.

Den farligaste af dem är Rassel- eller Skallerormen, (Crotalus horridus) sådane finnas både

de swarte och gule; de sistnämnde äro störst och inemot 3 alnar långe, då de äro fullwäxte, samt 9 tum i omkrets, där de äro som tjockast. Deras skinn äro skönt teknade; den öfra delen af kroppen brun, blandadt med rödgult, och genomkorsad med många helt swarta strek, som skifta i guldfärg. Buken är ljusblå. De swarta hafwa med de gula enahanda färgor; men i en annan blandning. Båda slagen äro, på hwardera sidan af öfra käften frammantil försedda med 2 smala, mycket hwaßa tänder, dem de hastigt kunna utsträcka och indraga, och wid tandroten hafwa de en liten blåsa, utur hwilken, när de bitas, en giftig wätska tränger in i såret. Skallrorne wid stjertens spets, hwaraf desse ormar bära namn, äro hornaktige ringar, såsom en kedja i hwarannan fogade, som ökas hwart år med en, til deß de bekommit 20. Dessa göra et skrammel då ormen rörer sig, som förråder honom. Han angriper aldrig, men wiker ock icke undan, då man möter honom, utan håller sig stilla, tils han märker fara, då skallrar han, drager sig tilhopa i form af en snäcka, sträcker up hufwudet i höjden, och rusar med mycken grymhet på den, som kommer honom nog nära; och detta gör han twå til tre gånger å rad. Deß bett förorsakar en feberaktig kyla, och kring såret upkommer en swullnad, som efterhand utbreder sig öfwer hela kroppen. I heta sommardagar, är deras bett ofta dödande på stället; Men Indianerne känna medel emot deß wärkningar så wäl, at man har få exempel, at någon dödt af de följder skallerormens bett medföra,

föra. Et bitit boskapskreatur kan inom 24 timar wara utan fara, när de rätta medel blifwa brukade; men i annor händelse är deß död owndwikelig. Endast swin kunna desse ormar icke skada; utan twärtom upäta de ormarne hopetals. Blifwer detta djur upretat, och kan intet hämnas, så biter det sig sielft, och dör inom få timar. En af Skallerormens besynnerliga egenskaper är, at han med sin blick så kan förtjusa en fogel eller Eckorn och draga den til sig, at det arma lilla djuret, ehuru mycket det kämpar däremot, måste tumla ned ur trädet, och ändteligen löpa in i ormens gap, som slekar det och med sin spott gör det halt, så at det wid upslukandet må gå lätt neder. Uti steniga, bergaktiga och hälst obebodda platser, wistas desse ormar som måst, och förökа sig owanligen mycket. Wid slutet af året krypa de i sina hålor, där de hopetals ligga öfwer hwarannan och hafwa föga lif. Då de om wåren komma fram igen, dö månge bort. Ofta ser man då stora hopar liggandes döde öfwer hwarannau, hwilka med sin stank upfylla hela luften. Et slags helt små Skallerormar, som knappast äro af en half alns längd, hafwa wåre Mißionärer funnit wid Muskingum. Gemenligen äro inge ormar där til sådan myckenhet som Skallerormarne.

Utom deß finnes flere andra slags ormar af åtskillig storlek, färg och egenskaper; swarte, gule, kopparfärgade, gröne, skäckige. Någre hafwa förmögenhet at slingra sig up i träden, och såsom Skallerormen förtjusa, efter allmän sägen, foglar och små Eckorner. En del göra skada med

med sin giftiga andedrägt; Til äfwentyrs ligger ock Skallerormens förtjusningskraft däruti. Andre hafwa styrka nog, at hastigt slingra sig om och förqwäfwa de stora roffoglarne, när de af dem blifwa antastade. Några lefwa i wattnet och föda sig af fisk. Icke alle äro giftige; tordes hända endast så hos hwilka bristen på styrka blifwit ersatt medelst giftet. De fläste hafwa den wanan, at först med sin spott fukta sit rof och sedan upsluka det helt, men långsamt och med möda.

Alle ormar aflägga sitt skinn om wåren, och wisa sig då med det nya i sin största fägring. De stora swarta ormarnes nya skinn, är helt mörkt och glänsande.

Ormödlor (Lacerta.) äro där sällsynta. Deremot gifwes det 7 til 8 slags Landt-Skildpaddor (Testudo coriacea.) af mångfaldiga färgor. De minsta af dem äro de skönaste, men deras bett hålles för giftigt.

De största Americanska grodor äro de så kallade Ox-hufwuden, (Bullfrock, Rana boans.) hwilka uppehålla sig i floder och stora bäckar. De äro wäl sex gånger så stora som de allmänna grodor, och hafwa namn af sitt rop, som liknar en Oxes wrålande, men ännu mer genomträngande. Några få af dem kunna altså åstadkomma et nästan odrägeligt larm, i synnerhet nattetid.

De wanliga grodor (Ranā pipiens.) Natur-forskaren St. 18. sid. 185. äro bruna men skälla intet, utan gifwa et läte ifrån sig, som låter likt et korrt pipande. Om wåren räcker

detta

detta pipandet hela natten igenom. Irokeserne fånga dem om nätterne wid Eldsken, och äta dem färska eller torkade. Gröna grodor äro där sällsynta, och finnas endast i floder och bäckar.

Träd paddan, som uppehåller sig på träden, dels wid barken, dels ock i sprickor, liknar en wanlig groda, och är til färgen så enahanda med trädet, hwarwid hon fäster sig, at man med möda kan urskilja henne. Sommartiden äro de på många ställen til sådan myckenhet, at man af deras läte från alla kanter nästan kan blifwa döf.

Foglar.

Den härwarande allmänna Örnen (Falco Leucocephalus.) med hwitt hufwud och stjert, bygger sit näste i klykor uti et högt tjockt träd, där han lägger en stor hop qwistar och ris til grundwal, och öfwergifwer det icke gerna, utan förbättrar det hwarje wåhr. Bittida begifwer han sig ut på rof, och bringar foglar, Eckornar ormar och fiskar til sina ungar. Men med fiskandet är han mången gång olycklig, ty då han har fäst sina klor i en stor fisk, kan han icke så lätt draga dem ut igen, utan måste duka med under wattnet och dränkes. Hälst söker han efter det unga wildbrådet; men benöjer sig ock med mußlor, dem han högt up i luften släpper ned emot något berg, för at öpna dem. Deße Örnar äro stundom rätt talrike. Men det gifwes ock här et annat slag af Örnar, dem wåre Mißionärer icke sett annorstädes än omkring Muskingum och Ohjo. Indianerne kalla dem twåtaggiga Örnar, (Falco furcatus.) emedan deras stjert är klufwen. Denne Örn swingar sig

ofta

ofta up til en förfärlig högd; Men när han wäsar sig nära, så anse Indianerne sådant för tecken til ombytelig wäderlek eller regn. Han närer sig af ormar och andra djur, såsom den hwithöfdiga örnen, men alt i flygten, utan at sätta sig. Sitt näste bygger han i träd, men mycket fördäldt.

Tranan (Ardea Grus.) håller sig gerna på slätter och wid floder; då hon blir sårad, ställer hon sig för Jägaren i motwärn, och har stor styrka i sina wingar. Deß kött ätes sällan af Indianer.

Wilde Swanor (Anas Cygnus.) finnas wid Ohjo och Muskingum. Deras kött, såsom Indianerne berätta, smakar likt Björnkött, och är ofta ganska fett. I nejden af de stora Insjöarne finner man et större slag af Swanor, som kallas Trumpetare, emedan deras skri har någon likhet med Trumpet klang.

Kråfgåsen eller Pelikan (Pelicanus Onocrotalus. har wid undra käften en stor Påse, hwarutur hon föder sina ungar med fiskar; och som deße stundom kunna wara blodige, så torde deraf den Fabeln upkommit, at hon närer sina ungar med blod ur sitt egit bröst.

Willgäß (Anas anser ferus.) wisa sig derstädes höst och wåhr, och uppehålla sig en god tid i landet. Några blifwa wäl ock qwar hela wintern öfwer, och andra hela Sommaren; Men de fläste draga om wintern längre i Söder, och emot Sommaren til Norden, där de uppehålla sig mäst uti Insjöar, och återkomma höstetiden med sina ungar.

Wilda

Wilde Kalkoner (Maleagris Gallopavo.) hålla sig derstädes om hösten hundradetals tilsamman, men skingra sig om våren i skogen. De äro större än de tama; och sätta sig gemenligen så högt up i träden, at de endast med kula kunna skjutas. Om wintern äro deras fjädrar glänsande swarta, men om sommaren brunaktiga med swarta fläckar på wingarne. Deras ägg blifwa af Indianerne flitigt upsökte och förtärde. Det gifwes ock et slag wilde Kalkoner, som icke äro ätelige, emedan deras kött har mycket widrig smak.

Af Ugglor finnes där många slag, större och smärre, de där nattetid låta nogsamt höra sig i skogarne. Den stora hwita Ugglan (Strix Nyctea.) så ock den lilla falk-Ugglan (Strix passerina.) förfölja deras rof, jämwäl wid klara Solskenet.

Fisk-ljusen (Falco haliætus.) förstår at behändigt uphämta sin föda ur wattnet. Då han swäfwar tätt öfwer wattnet skall han ega en förmögenhet at draga fiskarne til sig, hwilket skall härröra af en olja, som han i en liten påse har uti sig. Så mycket är wist, at om man med en droppa af denna olja fugtar betet på metkroken, så nappar fisken så begärigt, som skulle han icke kunna emotstå detta.

Fiskhägern (Ardea Americana.) har långa ben, stora wingar och är i högsta måtto mager.

Ännu gifwes derstädes twänne slags roffoglar, som lefwa af fisk, dem jag icke wet namn på. Den ene öfwerträffar örnen i storlek den andre är liten och gör sit näste i jorden,

Wid

wid branta stränder, där han för sig tilreder djupa gångar, hwilka äro just så wida som han behöfwer för at krypa derin.

Natt-Höken, (Caprimulgus Europæus.) som ock kallas nattswala, är mindre än wanlig Hök, flyger förträffeligen snällt, och wisar sig sällan utan i skymningen, då han ostyrigt swärmar omkring hufwudet på en wandrande. Före Åskewäder ser man deßa slags foglar hoptals tilsamman högt i luften. Emot natten draga de sig nära til husen, och fortsätta sitt jämmerliga läte alt intil midnatten. Sätter någon af dem sig neder på något hus, så anser den widskeppeliga Indianen det, såsom förebåd til någon olycka. Med större säkerhet sluta de at köldeu uphörer, då denne fogel låter höra sig wårtiden.

Sten-Falken, Wipan, Korpen, Kråkan och Dufwe-Höken äro derstädes inhemske.

Fasaner, (Fasianus Colchicus.) hållas af Indianer icke i stort wärde; Och om de icke uti den myckenhet roffoglar, som där finnas, hade så glupska fiender, så skulle de där warande skogar dermed upfyllas. De föröka sig ganska mycket, så at en endg höna kan utkläcka öfwer 20 ungar på en gång. Om wintern göma de sig för roffoglarne i snön, hwarunder de ofta löpa långa sträckor.

De här warande Hjerpar (Tetrao Phasianellus.) äro något större än Fasaner.

Wilda Änder (Anas ferus.) flytta wäl ock såsom wildgäßen; dock gifwas några slag, som förblifwa där i nejden hela sommaren öfwer. T. ex. Träd-Änderne, hwilka merendels bygga

sina bo uti ihåliga, öfwer wattnet hängande träd, hwarifrån de kasta sina ungar, en efter annan i wattnet, och sedan simma ut med dem.

Lomen, (Colymbus.) en wattufogel, något större än en And, är icke ätelig, och för sin behändighet at dyka, swår at skjuta. Deß skinn nyttjas af många Indianer til taskor, hwaruti de bära med sig Pipa, Tobak, Eld-don, Knif m. m.

De därwarande Rapphöns (Tetrao Perdrix.) äro små och uppehålla sig gerna i bebyggda Trakter. Deras kött är wekt och mycket wälsmakande.

Om Sommaren komma gröna Papegojor (Psittacus.) i därwarande Trakter, dock icke til stort antal; Men längre Söderut finnas de i myckenhet.

Jämwäl uppehålla sig därstädes hwita Fiskmåsar (Larus.) wid floderne.

De wilda Dufworne (Columba Migratoria.) äro askfärgade. Hanarne äro utmärkte med rödt bröst. De flytta gemenligen om wåren til Norden, och om hösten til Söder tilbaka. Somliga år komma de dit til sådan myckenhet, at de förmörka luften; hwaräst en sådan swärm af dem slå neder, åstadkomma de på träd och frugter såsom gräshoppor en gruflig ödeläggelse. Derwid göra de et sådant dån, at folket kan där hwarken höra eller förstå hwarannan. År 1778 war deras swärm så stor, at på de ställen, där den lägrat sig om natten, låg deras träck efter dem ända til en Alns högd. Indianerne slogo ihjäl dem med påkar om natten, och buro sedan många börder hem. Den-

Denna Dufwejagt tycka de mycket om, och den är dem jämwäl indrägtig. En Indian kan wäl skjuta 30 i et skott neder af trädet. Stundom gå flere Indianer i sällskap at fånga dem mot nätterne, med facklor gjorda af halm och stickor, dem de först antända då de komma midt ibland Dufworne, hwilka af Eldskenet blifwa förblindade, och af Indianerne med käppar ihjälslagne. Wid en sådan jagt erhöll et sällskap Indianer på en natt öfwer 1800 Dufwor. Deras kött är smakligt och ätes af Indianerne färskt, rökt och torkat. Då Irokeserne märka at ungarne blifwa fullsjädrade, så fälla de trädet där deras bo är, och få ofta wäl 100 par ungar i et enda träd. Turturdufworne äro mindre, och man finner dem altid partals.

Mygg-Höken, som lefwer af flugor och mygg, dem han fångar i flygten, är så stor som en Turturdufwa, och har en hwit rund fläck på hwardera wingen, hwilken, då han flyger, gifwer et sken från sig, som wore den genomskinlig.

Skarpsågaren, som hörer til Gök-slägtet, gör et sådant dån i skogarne, som om en såg droges fram och tilbaka.

Spottfogeln, (Turdus Polyglottus.) något större än en Trast, finnes derstädes til myckenhet; deß sång har mycken likhet med Näcktergalens, hwilken i America är sällsynt, men han apar ock efter andra foglars låten, jemwäl hundars och kattors.

Såsskäran eller Wipperwill, är grå, och något mindre än Turturdufwan, och uppehåller

sig gerna i korn-åkrar, han skriker natten igenom, likt sitt namn.

Blåfogeln, som har sitt namn af sin sköna Himmelsblå färg, låter om wåren sig höra och se förr, än alla andra foglar.

En fogel, hwilken månge Indianer kalla den store Andens Fogel, tyckes wara Paradisfogel; har en förträffligt skön gestalt, är stor som en swala, omkring halsen är han med ljusgrönt schatterad, har 4 eller 5 stjert-fjädrar, som äro tre gånger så långa som hans kropp, och skiftar skönt i grönt och purpur.

Där gifwes ock Snäppor, Hackspikar af åtskilliga slag och färgor; Trastar med rödt bröst, Swalor, Wipor, Starar, Kattfoglar, Finkar, Talgoxar, Kungsfoglar.

Honingsfogeln (Trochillus Mellisugus.) är den wackraste af alla därwarande foglar, mycket mindre än Kuugsfogeln; deß fjädrar äro obeskrifligt sköna. Et slag af dem har på hufwudet en tofs af en glänsande Agat-färg, är röd i bröstet och hwit under buken, men ryggen, wingarne och stjerten hafwa den prägtigaste ljusgröna färg, och öfwer hela kroppen små guldfärgade fläckar. Emedan han likt bien swingar sig omkring blommorne, utan at sätta sig ned på dem, och af dem utsuger honingssaft, som utgör deß hela föda, så kallas han Honings-fogel. Han är öfwermåttan hastig i sin flygt, hwarwid han gifwer et sorl ifrån sig, hwaraf han ock stundom kallas sorlfogel.

Fiskeri.

Nu kommer jag til Fiske, som näst jagten är Indianernes käraste syssla. Man ser redan små gossar med pil och båge wada uti grunda wattubäckar, för at skjuta fiskar.

Indianerne hafwa wäl ock, då de gå ut på jagt och resor, altid hos sig krok eller Harpuner för at fiska; men så gå de ock wissa tider egentligen ut på fiskfångst, antingen ensamme eller i sällskap. Derwid nyttja de sina af bark til större delen nätt gjorda Canoes eller lätta båtar, hwilka redan frammanföre äro beskrifne. De fara icke allenast med dem på stora floder, utan jämwäl på de stora Insjöarne; och emedan de äro lätta, så slå wågorne där mindre in, än uti de Europeiska båtarne. Medelst en Hartzaktig bark af et slags Alm, den de sönderklappa och besukta, göra de dessa Fartyg wattentäta. Men de göra ock Canoes af tjocka stammar, som äro af et lätt trädslag, förnämligast af Cypress. Urhålkningen sker til större delen med eld. Det öfriga arbetet göra de färdigt med Bila. Slike båtar hafwa utseende af långa tråg, och äro af åtskillig storlek.

Det så kallade Skogsnätsfisket företages af flera i sällskap, emedan dertil fordras många händer, och tilgår på följande sätt.

Då Skedfisken (Clupea Alosa.) wårtiden upstiger i floderne, så bygga Indianerne en stendam, där floden ej är för djup; men ej i en rät linea från ena stranden til den andra, utan i twå delar, som wetta emot hwarannan. Midt uti, där desse strand-dammar mötas åt, blir en

öpning för watnets aflopp, de bygga en stor öpen kista, med genombårada hål i bottnen. Wid en lina af wilda winrankor, som når ifrån den ena stranden til den andra, fästa de wid paß 3 alnars långa buskar, ungefär 2 famnar ifrån hwarandra; Dermed går et sällskap Indianer, inemot en fjerdedels mil ofwanför den gjorda stendammen, och delar sig där så, at några på den ena sidan och några på den andra sidan om floden, hålla hwar sin ända af linan. Det tredje partiet sitter i några båtar på floden, och med tråd klykor uppehåller linan, at den intet af tyngden nedsjunker, dock så, at de derwid fästade buskar räcka ned i watnet. Sedan nalkas de småningom til stendammen. Fiskarne fly således strömmen utföre, til dammen, hwaräst Indianerne, stående på bägge armarne af dammen, med stånger och stort skriande drifwa dem, at genom Dammens öpning falla gerad ned i kistan, där de blifwa liggande torre, emedan watnet genast aflöper genom hålen på kistans botten. På båda sidor om kistan äro åter folk som slagta de fångna fiskarne och kasta dem i båtar. På detta sätt fånga Indianerne mången gång på en half dag öfwer tusende stycken Skådfisk och annan fisk. I Carolina nyttja Indianerne stundom eld til sitt fiskeri. En slags fisk springer af sig sjelf i båten där Elden underhålles.

Ibland de fiskar, hwarmed floder och Insjöar i Irokesernes och Delavarernes land äro ganska rikt wälsignade, will jag i synnerhet anmärka följande.

Örnfisken är utan fjäll och ätelig. I Muskingum ser man endast små af detta slag; Men wid Ohio äro de ogement store. En annan fisk, (Lophius?) som i öfrigt liknar Örnfisken, men som jag ej kan gifwa namn, har en wärt frampå hufwudet, som är lik en gåsnäbb, men bredare och nästan sex tum lång, dermed han bökar i sand och gyttja, för at söka sin föda. Men munnen har han under hufwudet.

Där gifwes ännu et slags fisk, (Lophius Vespertilis.) som har fyra kårta fötter; men är i öfrigt lik en Örnfisk. Deß fenar äro kårta, munnen wid, och han är högst 3 qwarter lång.

Buffel-fisken blir så kallad både af Indianer och de hwita, emedan man hör honom stundom wråla i wattnet. Den är 3 qwarter, högst en aln lång, och 5 til sex tum bred; Har en krokig rygg, stickande spolar, trång mun, litet hufwud, och deruti twå hwita stenar, som på en sida äro platte, men på den andra något upböjde. Han är tandlös; men har wid öpningen af halsen 2 flata starka inkarfwade benknotor, som paßa emot hwarannan, hwarmed han sammanklämmer de hårda mußlor, hwilka utgöra deß föda, och hwarmed man ock fångar honom på krok. Men Indianerne sticka honom gemenligen med järnspett, som de merendels sjelfwe förfärdiga. Han kan sönderklämma et finger, då man sticker honom det i munnen, jämwäl då han synes redan wara halfdöd.

I Muskingum är Stör, (Accipenser Sturio.) den största fisken, 3 til 4 fot lång.

Salm, eller Lax, (Salmo Salar.) är där den bästa och förnämsta fisk, och til en del mycket stor, har röda fläckar såsom Foreller. Om hösten, då laxen stiger up i bäckarne, är den lättast at fånga; ehurnwäl Laxfångsten räcker hela Sommaren öfwer.

Foreller (Salmo Fario.) finnas i de friska bäckarne til stor myckenhet. I öfra sjön skola de wara owanligt sköne, och en enda kan stundom wäga 50 skålpund. Om wintern torkas de i luften, och på en enda natt kunna de frysa så hårdt til, at de hålla sig lika så wäl som woro de insaltade.

Ålar (Muræna Anguilla.) äro wid Muskingum och Ohjo sällsynte, men uti Insjöarne fånga Indianerne i korgar mången natt til tusende och torka dem. De äro mycket fete.

Darrålen (Gymnotus Electricus.) har det besynnerliga med sig, at eho som antingen rör wid honom, eller wattnet som omgifwer honom, känner en Electrisk skakning; men med nät eller refwar af silke, kan man tryggt fånga honom. Ingen annan fisk wågar gerna nalkas honom. Endast några slags kräftor kunna göra det utan skada.

Katervels, (Silurus Catus.) är ungefär 3 qwarter lång, brunaktig, utan fjäll, och har stort rundt hufwud såsom en katt. På särskilra ställen i hufwudet, framskjuta 3 til 4 skarpa, starka, wid paß 2 tum långa horn. Deß fenar äro brunaktiga och mycket hårda. Han wäger 5 til 6 skålpund. Deß kött är mycket fett och smakar som Ål.

Den

Den redan omnämnde Schäd-fisken eller Maj-fisken (Clupea Alosa.) som ock kallas Mal, wäger wid paß 4 skålpund, och då han är saltad, smakar som sill.

Rock- eller Sten-fisken, hwaraf mången wäger öfwer 10 skålpund, har starka ben och et hwitt wälsmakande kött.

Gäddor (Esox lucius.) gifwas i Ohjo af owanlig storlek; jämwäl fångas här och där Karp. (Cyprinus Carpo.)

Swartfisken, såsom Indianerne kalla honom, har stora brunagtiga fjäll, litet hufwud, liten, rund och mycket wek mund, inga tänder, är intet platt utan rund, och en af de bästa fiskar at äta.

Snabel-fisken har en smal näbb, full med skarpa tänder, åfwen ock fjäll; ätes icke gerna af Indianerne.

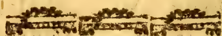
Flod-Skildpaddor äro därstädes af en annan art, än dem man finner i Pensylvanien, där de hafwa hårdt skal. Här äro deras skal helt mjuka, hufwudet litet och spitsigt, såsom på Sjö-Skildpaddorne. Indianerne skjuta dem, emedan de eljest icke gerna låta sig fånga, ty de komma sällan utur wattnet til stranden.

Kräftor.

I de stora floderne, som hafwa Ebb och flod, finnas stora kräftor; Indianerne fånga dem med at fästa en bit kött på et rep af bast, det de lägga i strömmen, då de hänga sig fast wid köttet och blifwa på det sättet uppdragna.

Jemwål finner man där et slags Taskkråftor, som icke åro större än en Sachsisk Gyllen.

Det tildrog sig om wåren 1765, at wid Wajomik blefwo twå Skjälar (Phoca Vitulina) af Indianerne skjutne i Susqvehanna, 70 til 80 mil från sjön. Deras förundran öfwer deßa dem helt okända djur, war öfwermåttan stor. Ändtligen höllo de råd, hwad de skulle göra dermed, och om de skulle äta dem eller ej. En gammal Indian gjorde det utslaget: at emedan Gud tilskickat dem deßa djur, så måtte de ock wara äteliga. De andre gåfwo honom bifall, anråttade en måltid, och funno köttet smakligt.

Åttonde Afdelningen.

Indianernes handel. Deras sätt at resa. De wildas Dans och Spel.

De wahror som Europeerne föra til Indianerne, bestå hufwudsakligen i följande: Kläden, Linne, färdigsydda Skjortor, yllna Täcken, Cattuner, Kallmink, Tråd, ylle- och siden-Band, Krut och Bly, räfflade Bössor, Wampom, Knifwar, Färgor, Ståltråd, Mäßings-kettlar, Silfwer-skjort-knappar, Spännen, Arm-spännen, Fingerbårar, Synålar, Ringar, Speglar, Kammar, Yxor och andra werktyg. Deßa wah-

wahror förbytas emot skinn af hjortar, båfwer, Uttrar, Racoon, Råfwar, wilda Kattor m. m. Som jagten idkas starkast hos Delavarerne, så hafwa ock de med Europeerne, som i Fredstider föra til Indianernes byar sina wahror hopetals, en mycket betydligare handel, än Irokeserne och andre Nationer.

De flästa wahror hafwa wäl sit bestämda pris. Men ofta förledes Indianen, af begärelse til en wahra, at betala den öfwermåtton dyrt. Deremot är det brukeligt, at han får återlemna wahran, och igenfordra sin betalning, när han straxt efter handeln är ångerköpt.

Det är wäl icke så lätt för Indianerne at i handel bedraga de hwita; Men lyckas det Indianerne at bestjäla dem eller at på annat sätt bringa til sig deras wahror, så hafwa de en stor glädje deröfwer. Indianerne taga gerna på Credit, och låfwa betalning då de återkomma från sin jagt. Men då de komma hem med sina skinn, och träffa andra Handelsmän i samma nejd, så handla de med dem, och bekymra sig icke widare om dem, hwilka de äro betalning skyldige. Blifwa de påminte, så hålla de det för et mißfirmande. At betala gammal skuld, förekommer dem likasom nödgades de gifwa bort sina wahror för intet.

När Indianerne förmoda et krig, hwilket de dock sorgfälligt söka at dölja, så taga de på Credit alt hwad de kunna få. Ty så snart kriget utbryter, så är alt betalt, ock då äro de handlande, som befinna sig ibland dem, först i fara, icke allenast at förlora hela deras förmögen-

genhet, utan ock sit lif. Icke eller wåga de sig til dem med sina waror, alt för tidigt efter sedan et Indian-krig är slutat. I det sist förslutna Indian-kriget, omkring året 1763, då det en gång såg ut som wore kriget til ända, begaf sig et talrikt handels-sällskap, med en stor hop waror, på wägen til Huronerne: Desse fingo underättelse derom, och skickade ut et antal krigare emot dem; men då desse sågo, at Köpmännen woro dem för öfwerlägse, sökte de medelst bedrägeri få dem i sit wåld, och sade til dem, at kriget åter hade börjat; man hade erhållit underrättelse om deras ankomst, et stort antal krigare, hade begifwit sig på wägen, at bringa dem alla om lifwet, men de hade medlidande med dem, och hade fördenskull förekommit de andra, och wille nu gifwa dessa handlande et godt råd, huru de skulle kunna rädda sit lif: De skulle nämligen strax öfwerlämna sig åt dem såsom fångar, och låta binda sig; då nu krigarne, som redan woro hardt nära, kommo och finge se dem förut wara fångne, skulle de intet wåga tilfoga dem något widare ondt Och sedan wille deße föra dem i säkerhet i deras byar, och besörja at de icke eller skulle förlora något af sina waror. De handlande woro så dåraktige och trodde dem. De läto binda sig, hulpo til at binda hwarannan, för at rätt hastigt undkomma faran; men blefwo alle på stället mördade. Huronerne gjorde derwid et rikt byte; och skröto sedan öfweralt af sin skicklighet at bedraga det hwita folket.

Den förderfligaste handel för Indianerne, är den redan ofta omnämda Rom-handelen. I fredstider, och i synnerhet då Indianerne begå sina offerfäster, finner man nästan ständigt Europeiska Romhandlare hos dem, hwilka af skamlig winningslystnad mißbruka Indianernes dåraktighet. Ty när desse komma sig in med at supa, så är dem all ting falt, och ingen ting dem så kärt, som de icke bortgifwa för Rom. En Mißionär såg i Schomoko wid Susqvehanna därpå et synnerligt exempel. En Indiansk Romhandlare stälte sig med et litet fastage Rom, däruti han instuckit et halmstrå, på en plats, där månge Indianer woro samlade, och ropade ut, at en hwar skulle för intet få smaka på hans Rom, genom halmstrået; då kom en Indian med en betänklig upsyn och långsamma steg gående til Romkärilet; men på en gång wände han sig om igen, och lopp hastigt tilbaka. Efter en liten stund kom han åter och gjorde aldeles lika som förra gången; men då han kom tredje resan igen, låt han af säljaren öfwertala sig, och med mycken farhåga sugade han genom halmstrået til sig några droppar af Romen. Knapt hade han smakat den, så köpte han för de wampom, han hade på sig, et litet glas fullt af Rom; och nu uphörde han icke förr, än han hade gifwit bort det yllna täcket, som han hade på kroppen, sin refflada bössa och hwad han eljest kunde äga.

Smärta och ånger öfwer förlusten af deras oumbärligaste saker, har redan ofta föranlåtit dem, at hos Europeernas Landt-Regering uttryckeligen

keligen begära, det måtte Romhandlare förbiudas at föra Rom in i deras land. Men slika förbud uträtta icke mycket; Ty om ock de Europeiske Romhandlare blifwa en tid borta, så söka Indianerne up dem, och månge af dem, i synnerhet qwinfolken, idka sjelfwe en Romhandel.

Lika så litet har det kunnat hämma detta onda, at deras egne hufwudmän och Rådspersoner ofta förnyat sina beslut, at ingen skulle mer föra starka drycker i sina byar. Gemenligen förbröto sig lagstiftarne sjelfwe först deremot; icke eller feltes det hos de öfriga på listiga ränker, at förskaffa sig Rom. De anstälte t. ex. et Romoffer, hwartil icke annat än Rom får nyttjas; Och som det anses såsom en Gudstjenstlig handling, så måste Hufwudmännen tillåta, at Rom blifwer hämtad.

I handel sins emellan hafwa de ingen betänklighet wid, at på det grofwaste förfördela hwarannan. Säljaren begär efter godtycko; emedan han wet, at hans landsmän, så framt de icke wore i nöd, eller mycket pickhägade på waran, skulle wißt icke wända sig til honom, utan häldre til det hwita folket. Wid denna handel nyttjas Wampom i stället för pengar, hälst dessa Mußlor skattas hos dem så högt, som guld, silfwer och ädla stenar hos Europeerne. Cherokeserne, som nu på en tid wandra ofta til och ifrån Delavarerne, tilföra dem gemenligen utur sit land swarta, lätta och wäl gjorda Tobakspipor til köps.

När Indianerne hafwa en resa för sig, låtsa de som skulle det wara dem aldeles lika, om

sim wädret blifwer klart eller mulit. Detta oaktat, förekommer det dock ofta i deras böner, at bedja om klar och skön himmel. Deras proviant, som de taga med sig på resan, består i Wälskkornmjöl, det de antingen äta torrt, eller upblandat med socker och watten, och bereda deraf en kylande och tillika en födande dryck; eller ock koka de mjölet i watten til en slags soppa.

På långa resor taga de icke wälskkornsbröd med sig, ty om sommartiden blir det inom 3 til 4 dagar förskämt och icke ätéligt. Kött finna de öfweralt i skogarne, emedan där allestådes wankas hwarjehanda slags wildt. I fordna tider förde de altid eld med sig, hwartil de betjente sig af trädswampar, hwilka höllo eld från morgonen til aftonen. Nu bära de fleste på sig Europeiska eldtyg.

På sina resor göra de sig icke gerna brått om; Ty i skogarne äro de öfweralt lika som hemma. Sällan lemna de sina nattläger mycket bittida; De måste först med maklighet äta sig wäl mätta, sedan undersöka de sin klädnad, med hwars lagande de ofta länge uppehålla sig. För Europeer, som nödgas resa med i deras sällskap, är detta något rätt oangenämt, i synnerhet då de på en bestämd tid wilja komma på utsatt ort och ställe. Likwäl är det båst at beqwäma sig efter dem, för at icke göra dem owilliga, hälst man icke kan umbära deras hjelp; Ty utan en Indiansk wägwisare, kan man uti Indian-landet icke taga sig fram. Men hafwa de en gång begifwit sig på wägen, så går det gemenligen i en sträcka tils solen går ned, då de på en be-

qwäm

qwäm plats taga sit lägerställe. Är det rägnigt, så skala de bark af träden, och i hast upbygga sig en hydda, det är, de sätta et tak på 4 stolpar, hwarunder de kunna ligga torre.

At de i skogar, där ingen wäg eller gångstig är til finnandes, kunna flera dagar å rad fortsätta resan, utan at förwilla sig, det är förut anmärkt. Af swårigheter låta de icke gerna uppehålla sig på resan. Ofta äro bäckar och floder så upswälde, at en Europee icke kan komma fort utan Indianernes hjelp; men desse förstå at hjelpa sig wäl, och äro så öfwade i simmande, at de ock kunna med lätthet taga sig fram öfwer den stridaste ström. Gå de i sällskap på resor, så lefwa de i gemenskap. Wanligen utwäljes då en såsom til anförare, och under wägen idkar det unga manskapet sin jagt. Hafwa de skjutit något wildt och burit fram til nattlägret, så lägges det ned wid anförarens eld; och de wänta af honom at han utdelar köttet ibland dem alla. När landets Hufwudmän hafwa en resa at göra, så taga de gerna med sig några af det unga manskapet, som måste jaga åt dem.

Det bekanta snärjelgräset, som här och där wärer i myckenhet, och med sina widt omkringlöpande rankor, lätteligen snärjer sig omkring wandrarens fötter, gör resan ofta mycket beswärlig. Den myckna mygg, som wistas i skogarne, äro också en stor plåga. Men emot dessa, skydda Indianerne sig i sina nattläger, medelst eldning.

I åtskilliga trakter uppehålla sig Indianske röfwareband, som anfalla och plundra de resande, och skona icke ens sina landsmän. De bestå af folk, hwilka för ganska grofwa brott skul, blifwit af sina slägtstammar förskutne.

Uti Irokesernes land, och andra längre i Norden belägna orter, där wintren plägar wara sträng, äro Indianerne försedde med snöskor, med hwilka de kunna taga sig fram i djupaste snö. Desse skor göras af klufna trädqwistar, liknande tunnband, hwilka böjas så, at de framåt äro runde och ganske smale, men bakåt spitsige, och midt uti, wide; Sålorne flätas tilsamman af hjorthudsremmar, såsom et groft rissel, så at snön kan falla igenom; Frammanföre, intet aldeles midt uppå, ligger et twärträd, med små hål på båda ändar, derigenom remmarne dragas; på detta träd sättes foten och fastbindes med remmarne, så at största delen af skon släpar bakefter. Men wid Muskingum, där djup snö nästan aldrig blifwer liggande, behöfwa de ej slika skor; derföre ock Delavarerne icke hållas för så skickelige wandringsmän om wintren, som Irokeserne. Indianske slädor bestå af 2 tunna bräder, som tilsammans äro wid pass 1 aln breda och 3 alnar långa; de äro upbögde framtil, och på sidorne med smala lister beslagne.

Då Indianer ensamme wilja fara öfwer watten, göra de sig i största hast en båt af et enda långt och bredt näfwerstycke, det de utspänna med tunna krokigt bögda käppar och bringa i behörig form. Men äro personerne flere, eller

är deras last, som de hafwa at föra, stor, så betjena de sig af ofwanbeskrefna fartyg, som äro af försigtigt afskalade näfwerstycken sammansydde. De rätt stora båtarne af detta slag, kantra icke gerna, emedan de äro mycket brede och bära tung last; men hålla sällan längre än et år. Fordom woro desse i allmänt bruk; men nu nyttjas de endast i nödfall, hälst Indianerne äro försedde med wärktyg hwarmed de, utan mycken möda, förfärdiga båtar af träd. När deras sjöresor räcka länge, så pläga månge Indianer med sig föra de stycken, som de behöfwa til sina nattbyddor, nämligen några böjeliga stänger, och af Waß flätade mattor, eller ock näfwer.

Äro Manfolken hemma wistande, så fördrifwa de med allehanda lustbarheter den tid, som de ej försofwa eller tilbringa med frossande; och Qwinfolken deltaga jemwäl deruti, så mycket deras sysslor tillåta.

Dansen, är en af deras käraste kroppsöfningar. Hwarje högtidelig sammankomst är med en dans förknippad. Ja, det går sällan någon natt förbi, at icke dans hålles, hwartil förnämligast de unge af bägge könen begärigt infinna sig.

Delavarerne och Irokeserne hafwa åtskilliga slags dansar. De dagliga hålla de antingen i et stort hus, eller på en fri plats omkring en eld. De dansa i en ring och hafwa altid en fördansare, hwarefter de öfrige rätta sig. Manfolken äro främst och qwinfolken besluta ringen. Dessa dansa med mycken anständighet, som wore det en den alfwarligaste handling,

ling; de skratta icke, tala ock intet med manfolken, än mindre skämta de med dem; Ty sådant skulle icke gifwa dem et godt namn. De hoppa och springa äfwen intet, utan slå allenast wäxelwis den ena foten framför den andra, och så tilbaka igen, dock så at de altid komma litet fram. På detta sättet halka de med myckèn lätthet fram til et wißt ställe, och sedan åter tilbaka igen. Derwid hålla de sig mycket raka och låta armarne hänga tätt ned til lifwet. Men manfolken deremot håppa och stampa at jorden gungar, och skratta öfwerljudt. Därpå kan man rätt få se huru wige och lätte på benen de äro. Deras hela musik består wanligen i en trumma, bestående af en tunna eller kettel, eller ock af nedra ändan på et ihåligt träd; deröfwer spännes en tunn hjorthud, hwaruppå slås med en enda pinne. Detta lätet är däligt, och tjenar endast til at utmärka tacten, hwilken Indianerne på det nogaste i akttaga, om de än dansade aldrig så många tilsammans. Är en omgång dans til slut, så hwila de litet; men Trumslagaren fortfar at sjunga, tils en annan dans-omgång begynnes. En sådan dans räcker gemenligen öfwer midnatt.

Wid en annan dans, som är endast för Manspersoner, står den ene up i ordning efter den andra, då en hwar dansar särskilt med mycken lätthet och dristighet. Han besjunger derwid sina egna, eller förfäders dater, och sällskäpet, som sitter omkring honom i en ring på jorden, gifwer honom tacten an, med en grof ton, den de alle på en gång med stor häftighet utstöta.

Ifrån dessa wanliga dansar äro de åtskilde, som allenast wid synerliga tilfällen anställas. Den förnämligaste bland dem är Fridsdansen, som ock kallas Kalumet eller Pipdansen, emedan Kalumet eller Fridspipan, wid en sådan dans blifwer öfwerlämnad. Denne är ock för åskådarne angenäm; emedan dermed tilgår på et mindre wildt sätt, än wid de öfriga. De som dansa, gifwa hwarandra handen, och i en sluten ring håppa en stund omkring. Hastigt släpper fördansaren sin ena grannes hand, men håller den andras fast, hoppar på et och samma ställe, wrider sig omkring, och drager på detta sättet til sig hela raden, at den likaledes weklar sig omkring honom, då alle sluteligen stå tilsammans i en klump; men i hast fara de åter ut ifrån hwarandra i deras förra ordning, och hålla hwarannan fast i handen under alla dessa wändningar och förändringar. Detta skall föreställa wänskapskedjan. Derwid anstämmes jemwäl en sång, som blott är gjord för denna högtidelighet.

Krigsdansen deremot är förfärlig; den anställa de altid, når de draga ut i krig, eller återkomma derifrån. Ingen annan tager del i den, än de werklige krigare. Desse bewäpna sig dertil, som skulle de strax draga ut i fält. Den ene bär då sin bössa eller krigsbila; den andre en lång knif; den tredje en krigsklubba; den fjerde en stor påk, och dylikt mera; eller infinna de sig alle med krigsklubban. Dermed slå de omkring sig, och beteckna dymedelst, huru de wilja umgås med sina fiender, eller huru de redan förhållit sig emot dem. Derwid ställa de sig så grymt wilda och onda, at det är rätt

hiske-

hiskeligit at se derpå. En anförare begynner dansen, och besjunger derwid sina och sina förfäders hjeltebedrifter. När han är färdig med berättelsen om en märkwärdig dat, slår han med sin krigsklubba af alla krafter emot en påle, som dertil är midt i ringen nedsatt i jorden. Således dansar en hwar, när ordningen kommer til honom, besjunger sin familiers tappra gerningar, och sluter med et slag på pålen. Til slut dansa de alle på en gång, hwilket är det förfärligaste skådespelet; Ty då antaga de sig de hiskeligaste och grymmaste ställningar, hotande at ihjälslå, sönderhugga och genomstinga hwarannan. Men de förstå at med en owanlig färdighet undwika hugget eller slaget. För at göra hela detta skådespel desto gråseligare, uphäfwa de et lika wildsint skri, som de i sina slagtningar pläga göra; så at man wäl skulle hålla dem för en hop ursinniga människjor. Wid dessa dansar nyttja de ock stundom et slags pipor af rör, som gifwa från sig et genomträngande widrigt ljud.

Irokeserne anställa ock ofta krigsdansen i fredstider, för at högtideligen, tid från tid, fira åminnelsen af sina hjeltedater. Offerdansen anställes wid offerfästerne och andra offenteliga fröjdebetygelser.

Indianerne äro Spel-lystnaden så högt tilgifne, at de ofta bortspela sina wapen, husgeråd, kläder och alt det de ega. Irokesernes och Delavarernes förnämsta spel är med tärning, et urgammalt Indianiskt spel. Tärningarne äro af Plommonstenar gjorde, ovalrunde och något platte, på den ena sidan swart- och på den andra gulfärgade; dermed spela endast 2 personer

i sender. Fatet hwaruti desse tärningar ligga, uplyftes af spelarena wäxelwis och sättes hårdt ned på bordet eller jorden, då tärningarne hwarje gång falla annorlunda; den som wid sit slag får det största antal af prisfärgen, den räknar fem, och den för hwilken detta lyckats åtta gånger, har wunnit spel.

Under påstående spel, äro åskådarne i myckem rörelse, och uphöja et wäldigt skri wid hwarje kast, som är något afgörande. Men spelarne sjelfwe göra hiskeliga miner på ansigtet, knoka på tärningarne, och på de onda andar, som tilbringa motspelaren lyckan.

Stundom spela hela byar, ja wäl hela slägter emot hwarannan. En Mißionär war en gång ögnawitne dertil, at 2 Irokesiske byar förde tilsammans många waror, såsom Blänkets, kläden, skjortor, lärfter, och dylikt mer, och sedan spelte derom med hwarandra. Detta warade i 8 dagar. Dagligen kommo de tilsamman, och en hwar af dessa byamän, måste en gång uplyfta och nedsätta fatet; då det war skedt, och en hwars kast blifwit anteknadt, skildes de åter från hwarannan för den dagen. Om aftonen samlades hwardera partiet för sig och offrade, på det de måtte winna. Då gick en af dem sjungande omkring elden, och strödde tobak derpå, och derefter dansades.

När den tiden war til slut, som för spelet blifwit utsatt, blefwo kasten emot hwarandra jämförda, då den byn, som hade wunnit, drog i triumph hem med warorna. Kort, kjäggle- och bållspel, hafwa de lärdt af Europeerne.

Nionde Afdelningen.

Indianernes Sjukdomar och Botemedel. De Wildas Begrafningssätt, och huru de sörja sina döda.

Indianerne, som här omtalas, äro underkastade nästan flera slags sjukdomar, än Européerne, hwartil deras lefnadssätt, och i synnerhet jagten, mycket bidrager; Ty på sin jagt smyga de sig icke allenast omkring uti skogen, för at oförmärkt öfwerrumpla wildbrådet, utan löpa ock sedan så fort efter det, at de ofta uttrötta Hjortarne, och så ihärdigt, at de mången gång komma öfwer 2 mil ifrån sin jagthydda. Wid bördors lyftande eller bärande weta de ock då icke at iakttaga hwarken mått eller mål. At släpa en Hjort, som håller 100 til 150 skålpund, utur skogen en lång wäg hem, håller en Indian för helt lätt, åtminstone låts han, som wore det honom icke tungt, än skönt man ser, at han därunder måtte digna. Derwid hungra de ofta ifrån morgonen bittida intil natten. Dertil kommer det ofta förefallande hastiga ombyte ifrån yttersta brist til det rikaste öfwerflöd, hwarwid de icke sätta några skrankor för sin appetit. Följderna häraf wisa sig gemenligen i ålderdomen, på det känbaraste.

Qwinfolken draga alla bördor med hufwudet, på et dragband, det de fästa omkring pannan; deruppå hänger hela bördan, som hwilar på ryggen, och icke sällan wäger öfwer en Centner.

ner. Deraf kan det härröra, at de wid tiltagande år ofta äro beswärade af wärk och styfhet i nacke och rygg.

Indianernes wanligaste sjukdomar äro häll och styng, slapphet och smärta i mage och bröst, Twinsot, Gickt, Rödsot och durchlopp, kalle och hetsige febrar. Fallande sjukan och raseri äro sällsynta. Hos Qwinkoner är blodflöd mycket wanligt; jämwäl ock hos ålderstegna.

Koppor tilfördes dem af Europeerne, och det är en af de förnämsta orsaker, hwarföre de äro Europeerne gramse. Ty denna sjukdom är dem öfwermåtton wämjefull och förfärlig. Man ser dem ock aldrig så mod- och rådlösa, som då den yppar sig bland dem. De kunna wäl låta sina närmaste blodsförwanter, som därmed äro behäftade, blifwa liggande i skogen ensamme, och endast sätta för dem litet mat och dryck. De sjuke tyckas sielfwe af förtwiflan blifwa genast så betagne, at de för otålighet icke weta hwart de skola wända sig; de fleste dö bort, innan kopporne ännu rätt slagit ut.

För någon tid tilbaka har ock Veneriska sjukan begynt inrita sig hos dem, och utbreder sig alt mer. Också denna sjukdoms införande tilskrifwa de Europeerne.

I allmänhet äro Indianerne usle sjukskjötare. Så länge någon ännu kan äta, hålla de honom icke för sjuk. Först då han förlorat all matlust, anses hans tilstånd farligt. Har han ligg-sår och kan icke mer röra sig, så lägges han bredewid elden på gräs eller hö, och gräfwes en grop under honom i jorden, där han

kan

kan förrätta sin nödtorft. En tunn soppa af sönderstött Turkiskt hwete, utan smör och salt, är de sjukas wanliga föda, hwilka dock icke altid underkasta sig denna diet, utan många äta och dricka hwad dem lyster.

Deras wanliga och första botemedel emot alla större och mindre sjukdomar, är swettande. Derföre finner man wid hwarje By en ifrån de andra husen något aflägsen swett-ugn, som antingen är gjord af pålar och bräder samt med jord betäckt, eller består den af en grop, gräfwen i en backe. Då de nu wilja swettas, så krypa de nakne därin, och låta inlägga några glödande stenar. Då tilslutes ungsdörren, och så komma de i en swett, som flyter droppewis af kroppen. Men så snart det blir dem för hett, krypa de ut och springa ned i et närbelägit watten, deruti de dock icke gerna förblifwa öfwer en half minut; utur det kalla wattnet krypa de åter hastigt in i ugnen igen, och detta förnya de 3 eller 4 gånger. Derefter röka de sin pipa med god smak, och känna icke mera någon matthet. Qwinfolken hafwa antingen särskilt swett-ugn, eller betjena de sig aldeles icke af denna cur.

Här och där träffar man större swett-ugnar, deruti flere personer kunna rymmas. Många begjuta då och då glödande stenar med watten, för at öka iman och befordra swettningen. — Många Indianer hafwa den wanan, at jämwäl i sunda dagar krypa in i swett-ugnen et par gånger i weckan at upfriska sig. Några bereda sig härigenom til at utföra en förrättning, som fordrar mycken öfwerläggning och list.

Wil swettande icke göra tilfyllest emot anfallet af en sjukdom, så försöka de andra medel. De fleste tro, at endast de medel hjelpa, som gifwas dem af Läkare, hwaraf rätt många äro at tilgå ibland Indianerne af båda könen.

Desse hafwa antingen lärdt sin konst af andra, eller sjelfwe gjordt försök med åtskilliga läkemedel, och dymedelst förwärfwat sig någon erfarenhet. I synnerhet de gamla Indianerne, som icke mer kunna med jagt förwärfwa sig något, lägga sig rätt gerna på läkarekonsten, emedan de derigenom finna sin rikeliga utkomst. Den ene har en god kännedom om några rötters och örters, den andre om trädbarkars kraft, dock weta de icke hwarest och huru de skola med säkerhet betjäna sig deraf; hwadan ock rätt många sjuke blifwa offer för deras okunnighet. Sina insigter hålla de gemenligen ganska hemliga, så at de wanligen med deras död gå förlorade. Dock meddela några de samma kårt för sin död, såsom et Testamente, åt en af sina barn eller goda wänner.

Indianske Läkare låta aldrig bero wid blotta nyttjandet af läkedomen, utan taga altid några besynnerliga hemlighetsfulla Ceremonier til hjelp, för at gifwa sina Curer det anseende, som wore derunder något mer än naturligt; sådant synes dem nödigt derföre, emedan deras Patienter tro, at i alla sjukdomar är något öfwernaturligt. Läkarne samla således rötter och örter med underliga Ceremonier, och bereda dem til läkemedel, under anropande af den stora andan, med hwilken de föregifwa sig stå uti en

syn=

synnerlig gemenskap. Jemwål den anwisning de gifwa den sjuka wid nyttjandet deraf, beledsagas med allehanda gyckelaktiga åtbörder och utlåtelser. De påstå sig kunna drifwa den onda Andan, som gör månniskorne sjuka, bårt i öknen och dår fastbinda honom. Men desto mera fordra de af sina Patienter den nogaste lydnad, och försäkra ofta med stort eftertryck at den, som föraktar dem och icke will nyttja deras botemedel, måste nödwändigt dö. Sin kallelse at utöfwa Låkarekonsten bewisa de i alt fall af besynnerliga drömmar som de haft i sin ungdom, hwarigenom dem wore meddelt en synnerlig magt at göra sjuka helbregda. Detta konstgrep tjenar dem icke sällan at åter befästa sitt wacklande anseende. Derwid låta de altid ganska wål betala sig. Will en sjuk hafwa låkare, så måste betalningen redan ligga i beredskap når Låkaren kommer i huset, och den måste wara ansenlig. År den ringa, så kunna Patienterne råkna på, at ock mindre omståndigheter och Ceremonier göres med dem, och at, efter deras tanke, botemedlen icke låra hjelpa. När derföre en sjuk år så fattig, at han intet kan åstadkomma betalningen, så tråda ofta deß anhörige tilsamman och skjuta ihop så mycket, at låkaren kan bli betald. Har nu med denna punkten sin riktighet, så begynner han at förhålla sig såsom låkare, gör sig öfwermåtton betydlig, och såger med mycken wißhet, hwad sjukdom det år, hwadan den hårrörer, och om den sjuke åter kan wedersås. Derwid föreskrifwer han honom omståndeligen, huru han i mat och dryck bör förhålla

hålla sig, jemwål hwad för et offer han måste göra; och härefter följa låkemedlen. Blir Patienten bättre, så tilskrifwer han det sin Låkares skicklighet. Händer twårtom, så wänder den sjuke sig til en annan Låkare, och ifrån den til den tredje, hwarigenom han kan råka i yttersta fattigdom.

Uti Qwinnokönets sjukdomar weta låkarinnorne åtskilliga medel, som mycket hastigt göra sin wårkan. Wid en swår förlossning, som ehuru icke ofta, dock stundom förekommer, äro de i stånd at hjelpa ganska snart. Då Mödrarne i brist af mjölk ej kunna gifwa sina barn di, så weta de at med en dryck snart afhjelpa denna brist. Men de göra ock största hemlighet af sin wetenskap.

Ceremonierne, hwaraf de Indianske Låkare wid sina Curer betjena sig, äro åtskilliga. Mången blåser först på den sjuka; Låkarens andedrägt skall efter deras inbillning, wara hälsosam. Sedan sprutar han med munnen et slags kryddwatten på den sjuka öfwer hela dess kropp, gör derwid hiskeliga grimacer, och låter höra et förfärligt skriande. Mången gång kryper låkaren in i Swett-ugnen, där han wåldigt swettas, tjuter och larmar, och ser då och då med grufliga åtbörder på den sjuka, som ligger framför ugnen, samt kånner honom på pulsen; sedan säger han honom sin dom, antingen at han snart skall blifwa bättre, eller at han icke står til at hjelpa. En Mißionär såg en Indiansk låkare, som hade så iklädt sig en Björnhud, at armarne woro trädde in uti framfötterne,

ne, benen uti bakfötterne och hufwudet uti Björn-
hufwudets hud, i hwilket han hade satt stora
ögon af glas. Så kom han, med en Kalabasch
i handen, beledsagad af en stor mängd folk,
sjungande och dansande, in uti den sjukas hyd-
da, grep med handen uti heta askan, kastade
den med et gräseligt skriande i luften, kom der-
uppå til den sjuka, och gjorde med några små
trädstickor hwarjehanda gyckleriee, som skulle
förhjelpa Patienten til hälsan.

Många af de ringare Indianer tro, at Lä-
karena kunna igenom slamrande med Kalaba-
schen så af Andarne weta sjukdomens ordsak,
sämwäl ock til intet göra de onda andarnes ill-
grep, som förorsakat sjukdomen. Om ock In-
dianerne äro öfwertygade om deras Läkares be-
drägeri, så betjena de sig dock af dem, emedan
de eljest måste lefwa i fruktan för deras konst
at hemligen döda. Derföre nyttjas Läkare nä-
stan wid alla in och utwärtes åkommor. Imed-
lertid blifwer mången Patient, sedan flere Läka-
re förgäfwes försökt sin konst på honom, likwäl
twälst genom en annans goda råd, som icke wa-
rit läkare.

Mången Indian blir emot sin wilje twun-
gen at föreställa en Läkare; ty när en sjuk läter
märka något synnerligt förtroende til honom och
enträgit begär deß hjelp, så måste han begifwa
sig dertil af fruktan, at denne en gång skulle illa
löna honom för sit wägrande. Förstår han då
at därwid bära sig nog behändigt och tokugt åt,
så blir han lika så rikeligen belönt, som wore
han den bästa läkare.

I stor fara handhafwa Läkarena sina sjuka på et högst wågsamt och häftigt sätt, emedan häftiga sjukdomar också fordra häftiga medel. Wid hetsiga febrar känna de många goda medel, wid hwilkas nyttjande de tämligen snart kunna förutse, om den sjuke skal komma sig eller dö. Ty då den sjuke gifwer öfwer läkemedlet, så hålles det för et kännemärke, at han swårligen går igenom, och erfarenheten har lärdt, at det merendels inträffat.

Wid inwärtes sjukdomar, hwilkas botande Indianske Läkare minst förstå, nyttja Patjenterne gerna Europeiska Läkare, för hwilka de hysa mycken aktning. De Indianske Läkarne söka också wid alla tilfällen at få lära något af dem. Til exempel, då Indianerne och Fransoserne år 1756 drogo i fält emot Engländarne, kom Weneriska sjukan ibland dem; hwaremot de wißte intet råd. Men sedan några Patienter blifwit af Europeiske Läkare i deras åsyn botade, så gjorde de ock dylika försök, som sluteligen skola lyckats dem.

Et hufwudfel af deras Läkare är, at de wid nyttjandet af inwärtes botemedel icke känna det rätta måttet, utan angripa ofta naturen för häftigt. Utwärtes skador förstå de bättre och lättare at bota. Stötar och sår sköta de merendels rätt wäl. Jemwäl kunna de så behändigt uttaga stickor, järnbitar och dylikt, at såret derwid icke blifwer större. De weta förträffeligen wäl at läka arm- och benbrott, at bringa förränkta leder i skick; det förra förekommer sällan, men det senare ganska ofta. En Indian, som

som helt allena i skogen förränkt sit knä eller fot, hjelper sig sjelf dermed, at han kryper til närmaste träd, wid hwilket han fäster den ena ändan af sit dragband, som han altid bär hos sig, och den andra ändan wid sin förränkta fot; lägger sig sedan på Ryggen, och drager så länge, tils den åter kommer i led.

En Dekokt af Bokträds-blad nyttja Läkare emot bränn- och kyl-sår, såsom et säkert och hastigt werkande medel. Uppå andra bölder och blodsår, dem man finner i myckenhet hos Indianerne, lägga de warm gröt och Turkiskt hwetemjöl, upmjuka dem dermed och öpna dem sedan. Til åderlåtning nyttjas et stycke flinta eller glas, som de binda wid en pinne, sätta det på ådren och slå däruppå, tils bloden kommer ut. Wid tänders utdragande är nästan hwar och en täng för dem lika god, den som klagar och skriker under denna plumpa Operation, blifwer af Läkaren och de närwarande utskrattad.

Gickt sköta de fläste Läkare såsom en blott utwärtes skada, bruka intet något inwärtes deremot, utan koppa den delen af kroppen, där smärtan kännes som häftigast; de rista nemligen huden med en knif, sätta en liten Kalabasch derpå, och i stället för lampa bränna de därwid näfwer. Men några taga ock inwärtes medel til hjelp, hwarmedelst det onda af grunden häfwes. Kunna de ej med twå eller tre slags rötter ärnå sit ändamål, så bruka de wäl tjugu slag på en gång. At bada och swettas är derwid altid en hufwudsak. Uti gickt nyttja månge hwit Walnöts-bark (Juglans Alba) utwärtes

tes. Dymedelst drifwes smärtan från et ställe til et annat, til deß materien, som förorsakar wärken, någorstädes utbryter. Denne bark är mycket hettande. När den legat en stund på, förorsakas däraf en swidande smärta, och huden blifwer såsom förbränd. Wid hufwudwärk lägga de en bit däraf på tinningarne, wid tandwärk på det kindbenet, där den skadade tanden befinner sig. Denne bark fint stött, kokad til en skarp lut, och på färska sår warm pålagd stillar förträffeligen blodet, och hindrar swullnad, men då den blifwit nyttjad en til twå dagar, måste något annat påläggas, til exempel Sarsaparil-rot (Smilax Sarsap.) hwilken är så helande, at såret snart läkes.

Förnämligast förstå de at bota ormbett, och hafwa et särskilt botemedel för hwarje slags giftigt ormbett, til exempel Skallerorms örten, (Polygala Senega) hwars blad äro mycket kraftiga emot Skallerormens bett. Detta medel har Gud rikeligen förlänt; ty den finnes i myckenhet öfwer alt, där deße ormar wistas. Det är märkwärdigt at just den tiden, då deßa djurens bett äro som aldrafarligast, har ock denna ört nått sin största fullkomlighet. Indianerne äro om detta motgiftets oswikliga kraft så öfwertygade, at mången för litet bränwin låter af Skallerormen bita sig. Man tuggar bladen, lägger dem genast på såret, låter den sjuka jemwäl intaga något af saften, eller ock fett eller smör; men wid åkommande törst förnekas den sjuka alt drickande. Den tuggade ormroten (Aristolochia Serpentaria) är likaledes tjenlig at pålägga. En

dekokt

dekokt af hwita Askens knopp eller bark (Fraxinu Carolin) inwärtes nyttjad, skall likaledes hindra detta giftets skadeliga werkan. Salt är et nyligen upräckt medel, lägges det strax på såret, eller twättas detsamma med sallaka, så skall ingen fara wara widare at befrukta. Jemwäl sjelfwa ormens fett, då det i såret ingnides, skal göra god werkan.

Den som genom deßa medel blifwit hulpen, plågar dock årligen en gång, wid den tiden han blifwit biten, hafwa en liten känning af denna farliga åkomma. Men göres Curen owåligt, så äro följderne bedröflige. I Pensylwanien blef en Gåße, som war biten i benet, icke grundeligen botad; det dröjde icke länge, så bekom hela benet Skallerormens färg; köttet ruttnade och affölt styckewis, och han tilsatte lifwet på et ömkeligt sätt. Torkat kött af Skallerormen, kokat i soppa, skal wara mera närande, än Huggorms-kött, och tjenligt emot Twinsot. Deß galla nyttjas ock til läkedom. Blifwer et boskaps-kreatur bitit, så nyttja Indianerne samma slags botemedel, och deß goda werkan wisar sig mycket snarare än hos människor.

Skinnet, som ormarne årligen aflägga, torkas af Indianerne, hwilka sedan stöta det helt fint, och nyttja det inwärtes wid många tilfällen. Barken af Stenbjörk (Betula?) fint stött och lagd i watten hålles af dem för et godt renings-medel. Barken och roten af den taggiga Asken (Aralia Spinosa) bruka de likaledes såsom blodrenande, då de deraf bereda en dekokt. Men hwarje Medicinsk dryck utgör hos dem en tämmeligen

meligen stor kjettil full. Ty alla medel, som skola hjelpa dem, måste lysa i ögonen, och emedan en sådan dryck icke är sårdeles stark, så kunna de ock fördraga en ansenlig myckenhet deraf.

Jag will här ännu anföra några af deras medicinska plantor. Tandwärks-trädet (Zanthoxylum Clava Herculis) har någon likhet med Asken, och kallas så, emedan Indianerne nyttja trädet såsom et medel emot tandwärk.

Tulpan-trädet (Liriodendron tulipifera) som ock träffas i Pensylwanien och i alla södra Provincer, är ibland de högsta och tjockaste träd; deß stam innehåller ofta öfwer 10 alnar i omkrets, och nyttjas til bräder, båtar, fat, skedar och allehanda snickare-arbeten. Blomman ser prägtig ut; men egenteligen liknar frukten en tilsluten Tulpan. Månge Indianer hålla denna frukt så ock skalet på roten för et säkert medel emot feber.

Hundeträdet (Cornus florida) ser man ock därstädes; dock wäxer det icke högt, blir ej eller tjockt. Deß bark skal efter mångas mening hafwa enahanda kraft med Chinabarken.

Wilda Lagerbär (Laurus æstivalis) wäxa i de feta dälderne til stor ömnoghet; de äro mindre än de wanliga Lagerbär, men smaka nästan lika. De wäxa på buskar, och trädet har en stark krydd-lukt och smak. Af det sistnämda, bereda Indianerne en medicinsk dryck.

Af Saßafras (Laurus sassafras) finnes stundom stammar öfwer 15 alnar höge, men gemenligen, och i synnerhet i de nordliga trak-

terne, hinner stammen blott til en buskes högd. Barken och rötterne torde wara af mera wärde än sjelfwa trädet. Blommorne nyttjas af många til Thee. Indianerne betjäna sig ock af bären.

Feberbusken (Sambucus Canadensis) liknar til utseende den Spanska Flädern, och gifwer rödaktiga bär, som hafwa en kryddaktig lukt. En dekokt af detta Träd eller deß knoppar, är et förträffeligt medel emot froßan. Indianerne bruka den ock emot all slags inflammation.

Det giftiga Fläder-trädet (Rhus Vernix) har den besynnerliga egenskap, at det är giftigt för många menniskor, äfwen då de blott komma det på några steg nära, och wädret förer trädets utdunstning til dem; då deremot andre menniskor kunna utan minsta olägenhet röra både wid trädets bark och blad, ja wäl tugga dem. Deß gift är wäl icke dödande; men hela kroppen swullnar deraf och blir med utslag öfwertäckt, som då detsamma mognar, liknar sammanflytande koppor. Indianerne bruka emot detta gift Saffrans-thee, äfwen ock en salfwa af grädda och Ibisch-rot (Althaæa Offic.)

Wintergrön (Pyrola Umbellata är et slags Myrthenbuske, och har hwita blemmor. Bären äro röda, stora som stärkbär, glätta och runda, och upnå sin mognad om wintren medelst snöns wärma. Indianerne äta deßa bär såsom magstärkande.

En slags Stenmoßa (Lichen Islandicus) hålles af dem för et godt medel emot Twinsot.

Nardus wäxer där wid bäckar på bergaktiga ställen, och blir omkring 3 qwarter hög. Plantan bär klasar af swarta bär, som äro något större än Fläderbär, och hafwa en balsamisk egenskap, at när man slår Bränwin på dem, så blifwer det et angenämt styrkande medel.

Gargit (Phytolacca decandra?) en stor ört, har wid paß 6 tum långa och öfwer 2 tum breda blad, gifwer röda bär, som kallas Dufwebär, emedan Dufworne äta dem mycket gärna. Lägges roten däraf på en febersjuks händer och fötter, så drager den fuktigheten starkt åt sig.

Jalappa (Convolvulus Jalappa) som wäxer ömnigt uti Indianlandet förordnas af Läkare til afförande; jemwäl emot benwärk stekes roten, samt skäres i tu och bindes på den sjukas fotsålä, så warmt han det kan täla.

Ipecacuanha (Viola Ipecacuanha) nyttja Indianerne icke allenast til kräkmedel, utan ock emot ormbett.

Sarsaparill (Smilax Sarsaparilla) hwaraf barken på rötterna nyttjas i Medicinen, wäxer i synnerhet uti Irokesernes land til stor myckenhet. Deß förträffeliga werkan är allmänt känd.

Sanickel (Sanicula Canadensi) har en rot, som då man gjuter bränwin därpå, är et godt läkemedel när man blifwit sårad.

Guldtråd (Fibra Aurea) är en planta, som endast wäxer på sumpiga ställen. Deß rötter likna et stort traßligt trådnystan, med en glänsande guldfärg. Indianerne nyttja den i synnerhet emot skador i munnen. Deß smak är ogement bitter.

Hwit-

Hwitrot (Convallaria verticillata) skattas af Indianerne mycket för deß blodrenande egenskap.

Mänge Indianer tro om en slags Scabiosa eller Ängwädd (Scabiosa Succisa) Djefwuls Afbett kallad, at densamma warit förr detta et allmänt botemedel emot alla möjeliga människo-sjukdomar, men at den onde Anden har mißunnat dem besittningen af detta härliga läkemedel, och genom sit bett beröfwat densamma en stor del af deß kraft.

Blodrot (Sangvinaria Canadensis) är et slags Grodblad. När man bryter deß rot, så drypa några droppar derutaf, som likna blod. Deß saft är et starkt men äfwentyrligt kräkemedel.

Ari rot (Arum maculatum) har en rot såsom en liten Rofwa, och denna har det besynnerliga, at då man slickar derpå, så blir tungan deraf inflammerad, sårad och stel, och förblifwer sådan enstund, utan at någon annan del af munnen därwid lider. Men torkas roten, så förlorar hon denna kraft och blifwer et godt läkemedel, förnämligast emot krankheter uti inelfworne.

Den Wirginska Ormroten (Aristolochia Serpentaria) är ogement bitter, och nyttjas af Indianerne i myckenhet såsom swettdrifwande och magstärkande medel.

Ginseng (Panax quinquefolium) en planta hwilkens rot först blef förd från Korea, öfwer Japan til Europa; wäxer wildt i norra America. Roten anses i China och andra Asiatiska länder såsom et Universal-medel, hwartil en hwar

alla sjukdomar tager sin tilflyckt. Tuggad skall den förträffeligen stärka magen. Fordom war den ganska dyr. I Holland gälde et lod 25 Gylden; men wid paß för 30 år sedan updrogs en Köpman i Norra America, at skicka til London en qwantitet af denna rot. Han åter anmodade några Indianer at förskaffa sig deraf så mycket de kunde, och betalte dem dyrt nog. Ifrån den tiden har priset på denna rot rätt märkligen fallit, sedan man nu såg, at den kunde erhållas i sådan myckenhet.

Et af Indianernes högtälskade läkemedel, är den olja som qwillar fram ur jorden, gemenligen med watten tillika.

En Indian, som hade kopporne, lade sig i et kärr at afkyla sig, och blef frisk; Wid detta tilfälle uptäcktes en oljekälla i kärret. Ifrån den tiden har man i Delawarnes och Irokesernes land påfunnit åtskilliga oljekällor. De äro antingen i rinnande eller stilla stående watten. I det senare samlar oljan sig på ytan, och blifwer afskummad; men i det förra flyter oljan bårt med wataet, hwarmed den samfält upwäller utur jorden. Jemwäl midt uti bäckar och floder har man förmärkt dylika oljekällor. Så hafwa ock någre af Mißionärerne uptäckt twå sådana uti Ohio-floden. Man finner dem lätteligen; deras starka lukt röjer dem. Man kan känna lukten af olja i bäckar och floder på et afstånd af 4 til 500 steg. Jordmånen i negden af olje-källorne är mager, gemenligen kall, leraktig och med sand betäckt. Också wäxer i negden deromkring, hwarken godt gräs eller träd, om icke några små krokiga ekar. Af sten-

stenkol tyckes oljan icke härröra; ty där olje-källor funnits, har man hittils icke märkt något spår til stenkol, utan blott sandsten, och i de trakter, der stenkol gifwes til myckenhet, til exempel wid Muskingum, äro inga olje-källor til finnandes, fast än Indianerne flitigt sökt derefter. Denna olja har en brun färg och en lukt, som något liknar lukten af tjära. Då Indianerne samla olja af stilla stäende watten, taga de först den gamla bort, som slås ut, emedan den eger en starkare lukt än den färska; därpå röra de häftigt up watnet, emedan oljans tilflytande ökas med rörelsen. När då watnet åter satt sig, ösa de oljan i en kjettil, och rensa den sedan ifrån det åtföljande wattnet medelst kokning. De nyttja den merendels utwärtes, och smörja dermed de lidande delarne, til exempel wid tandwärk, hufwudwärk, swullnader, gickt, förränkningar och dylikt mer. Månge nyttja den ock inwärtes, och det har åtminstone ännu icke skadat någon. Denna olja kan ock brännas i lampor. Indianerne låta ofta de hwita betala sig för densamma til 4 Guineer eller 24 Riksdaler kannan.

En af de bedröfligaste orsaker til Indianernes mäst smärtande sjukdomar och plötsliga dödsfall, är förgifwande med gift. Dertil fattas dem icke giftiga wäxter, hwilkas werkan är mycket olika. Et slag af deras gift werkar efter hand, i 3 til 4 månader, men ofelbart. Et annat slag förorsakar likaledes en wiß, men ännu långsammare död, först år och dag efteråt; och alla medel hjelpa deremot intet. Et wißt slags gift

 gör

gör hastigare werkan, men den är icke så ödelig. Genom kråkemedel, då det genast nyttjas, är den förgiftades räddning möjelig. Men utom detta, följer döden inom få timmar. Af detta gift betjena sig ock de Indianske sjelfmördarne.

Et särdeles slags gift hafwa Irokeser och Delavarer lärt at känna utaf Nantikoks, hwarmedelst de kunna utbreda sjukdomar och döden öfwer hela byar och trakter, så at folk dö bårt såsom genom pesten. Nantikoks, de olyckfalige upfinnare af detta mordiska medel, hafwa derigenom redan til största delen utödt sig sjelfwa. Men det skall werka endast i den händelsen, då några sådane bofwar äro ense, at nyttja detsamma. Förgäfwes hafwa Delavarerne några år bårtåt med alfware bemödat sig at utrota denna farliga giftblandning hos sig. De äro således altid i fruktan at blifwa förgiftade.

Til wißa sällsamma sjukdomar skola Trollkarlar wara skulden. Enligt Indianernes föregifwande, skola de rätte mästare i Trollkonsten kunna utan något gift, blott genom sin elaka konst, inom 24 timmar, eller et par dagar, döda en menniska, om hon ock wore hundrade eller flera mil ifrån dem. Andre skola kunna påtrolla en menniska en sjukdom, hwaraf hon kan få plågas i många år. Tro Läkarne, at en sjukdom härrörer af trulldom, så weta de intet råd. Men se de ock, at den sjuke blott tror sig wara förtrollad, så låta de honom gerna förblifwa i sin inbillning, på det, om curen lyckas, de måtte hafwa den äran, at jemwäl wara mästare öfwer trolldom.

På

På det hwita folket säga Indianerne, har deras gift och trolldom ingen kraft, för det myckna saltet skull, hwarmed de krydda sin mat. dermed söka de likwäl blott at göra Europeerne säkra; men det fattas aldeles icke på exempel, at jemwäl Europeer blifwit offer för deras förgiftande.

Så snart en Indian är död, påklädes liket nya kläder, ansigtet och skjortan målas röda, och det lägges på en matta eller en hud midt i hyddan. Bredewid samlas i en hög wapnen och alt hwad den döde lemnat efter sig. Om aftonen efter solens nedgång och om morgonen, innan hon upgår, församla sig anförwanterne af qwinnokönet omkring liket och begråta den döda. Deras tjutande är starkare eller swagare, alt efter som den döde warit mer eller mindre älskad, eller förnäm, eller såsom deß dödssätt warit mer eller mindre bedröfligt. Detta göres dagligen, intil deß liket är begrafwit.

Indianernes begrafningsplatser äro något aflägsne ifrån deras byar. Grafwen göres gemenligen af några ålderstegna qwinnor. Ty det unga folket skyr för detta arbetet. Förrän de fingo yxor och dylika werktyg, plägade de utsmycka grafwen innantil med träbarkar, och då liket war däruti nedsänkt, lades twärt öfwer grafwen några träklabbar, derofwanpå åter bark, och öfwer alt detta en stor hop jord. Nu för tiden sätta de gemenligen 3 bräder uti Grafwen, utan at spika dem ihop, så tilsamman, at liket kan ligga deruti, och med det fjerde brädet täc-

kes det. Jemwäl äro egenteliga likkistor nu mera icke owanliga hos dem.

Fordom gåfwo de den döda med sig i grafwen hans tobakspung, knif och elddon, tobak och pipa, båge och pil, eller bössa, krut och kulor, hudar och tyg til kläder, färg at måla sig med, en påse med wälskkorn och torkada blåbär; äfwenwäl hans kjettel, bila och annat mer husgeråd, i den mening, at de dödas själar hade i andarnes land enahanda behof och göromål, som i detta lifwet. Men detta har sedermera hos Delavarer och Irokeser nästan aldeles kommit utur bruk.

Är en kista gjord för liket, så blir densamma wid begrafningen först nedsatt i grafwen, sedan blifwer den döde jemte hela deß qwarlåtenskap, under så stort medfölje som möjeligt är, högtidligen utburen uti et helt nytt linnelakan, dock ohölgd, at deß prydnad må kunna wäl synas; derefter sänkes liket ned i kistan, betäckes med lakanet; hwarpå kistan tilspikas, och grafwen öfwertäckes med jord. Wid likets nedsänkande låta Qwinnorne höra et skräckeligt tjutande, men för Manfolken hålles wara skamligt at gråta; endast i stillhet så oförmärkt undfalla tårarne dem, då de icke kunna hämmas.

Wid likets hufwud, som altid wändes åt öster, upsättes en hög stolpe, hwarpå man kan se hwilken där ligger begrafwen. Är det en Chief, det är en Nations eller Stams öfwerhufwud, så blifwer denne stolpe endast nätt utarbetad, men icke något deruppå målat. Är det en Capitain, det är en Anförare för krigsfolket, så

så anstrykes stolpen röd, och hans hufwud och hjeltedater målas därpå. Har det warit eljest en tapper Krigsman, så blifwa ock hans dater, med röd färg målade på stolpen. Är det en läkare, så hänges på stolpen det lilla Skildpaddskalet, eller den Kalabasch, hwaraf han wid sin konsts utöfwande betjent sig.

Efter begrafningen utskiftas större delen af den dödas qwarlåtenskap emellan dem, som bitrådt wid begrafningen, hwartil aldrig tages någon af den dödas slägtingar, och det öfriga utdelas emellan de främmande, som följt med til grafwen, så at en hwar bekommer något deraf. Wid barns begrafning, eller då ingen ting blifwit efterlemnat, förfaller en slik utdelning af sig sjelf.

Härefter gå den dödas Moder, Mor- eller Fadermoder, eller en annan af närmaste blodsförwanter, både afton och morgon til grafwen at gråta. Härmed fortfares någon tid dagligen; jemwäl sättes mången gång något mat på grafwen, at den döde ej måtte lida hunger. Men efter någon tids förlopp gå de mera sällan, och ändtligen uphöres därmed helt och hållit.

Enkans första sorgegrad består gemenligen deruti, at hon sätter sig i askan wid elden och gråter jämmerligen. Men i hast löper hon til grafwen, där hon öfwerljudt och med många tårar begråter sin förlust, och wänder så genast om igen til sin aska. Hon äter inga ordentliga mål, dricker intet, sofwer ej, och låter i förstone sig icke tröstas af någon. Men efter en liten tid låter hon öfwertala sig at stå up, dricka Rom

och

och emottaga tröst. Imedlertid måste hon fortsätta den andra sorgegraden et helt år igenom, nämligen at kläda sig slätt, utan all prydnad, och sällan twätta sig. Så snart hon håller sig endast litet renlig, kammar sig ordentligen, eller smörjer sig, så blir det straxt så uttydt, som skulle hon gerna wilja åter gifta sig.

Hos Manfolken föregår, under sorgetiden, ingen förändring, hwarken i klädedrägt eller lefnadsart.

Nantikoks hafwa den besynnerliga sedwana, at de 3, 4, ja wäl flera månader efter begrafningen, åter upgräfwa liket, göra benen rena, torka och inwekla dem uti nytt rent linne, och så åter begrafwa dem. Derwid anställes gemenligen en fäst, och derpå anwändes det bästa de kunna finna. Då en af de förnäma Indianer är död, så skicka ofta långt derifrån boende Indianer högtidliga Sändebud til de efterlemnade at trösta dem öfwer deras förlust; hwilket dessa Sändebud framföra med många Ceremonier, och aftårka dem tårarne medelst många skänker. När en Chief har sorg, så kan ingen andraga något hos honom, eller öfwer något slags åliggande gå med honom til råds; Ja icke en gång det högtidligaste Budskap ifrån en annan Nation kan få företräde hos honom, förrän sorgen är tagen ifrån honom, och han åter blifwit tröstad. Detta sker wanligen medelst en String eller en par famnar Wampom, under et tal, hwarwid ibland annat blifwer sagt: Wi begrafwe den dödas ben och öfwertäcke dess graf med bark, på det at hwarken Himmelens dagg

dagg eller regn må falla derpå: Wi torke tårarne af dina ögon och borttage bedröfwelsen ifrån ditt hjerta: Wi lägge ditt hjerta til rätta och göre det gladt, o. s. w. Dermed är sorgen til ända, och han förrättar sit Embete såsom förr. Men då förmögne Europeer wilja trösta en Chief, så låta de det icke bero wid en String off Wampom, utan de inwekla den dödas ben i et stort stycke fint lärft; med et annat stycke betäcka de grafwen, och med några stycken Siden dukar torkas tårarne af den sörjandes ögon. Det will säga: De gifwa honom dessa stycken til skänks.

Är en Chief död, så betygar man på et högtideligt sätt inför hela Nationen sit deltagande uti deras förlust. Et exempel deraf: Då Cherokeeserne skickade et talrikt budskap til Delavarerne i Goschachkung, at förnya sit förbund med dem, så war de sednares förnämsta Öfwerhufwud, wid namn Netavatwees, just då blefwen död. Sändningebuden stadnade derföre wid paß en half mil ifrån Delavarernes by, och låto blott anmäla sig. Deruppå blefwo de af några Delavariska Hufwudmän den följande dagen hälsade at wara wälkomne, samt glädje betygad öfwer deras ankomst: De uttrykte sig i et tal deröfwer, ibland annat på följande sätt: "Wi utdrage de törnen, som I på Eder resa bekommit i Edra fötter, den sand och småsten, som fäst sig emellan Edra tåer, tage wi med sorgfällighet bort, och hwaräst I ären af törnen och buskar sargade, smörje wi med den bäst helande olja: Wi torke sweten af Edra anleten, stoftet utur Edra ögon, och rensa Edra öron, Eder

hals

hals och Edert hjerta ifrån alt ondt, som I på resan sett eller hört, eller til åfwentyrs kan hafwa intrångt i Edra hjertan. Sedan detta Tal blifwit med en String off Wampom bekråftat, tågade Hufwudmännerne med dessa Sändningebud til byen, under beledsagande af et stort antal Indianer. Under intåget hälsades Inwånarne af Cherokeeserne med en salfwa af deras gewär, hwilken af Inwånarne blef beswarad. Den förnämste af Sändebuden begynte deruppå en sång, hwarunder hela sällskapet uptrådde i Rådhuset, där alt war tillagat för deras ankomst. Sedan de hade satt sig, betygade Cherokeesiska Sändebudet sin sorg öfwer den Delavariska Chiefens död, och sit deltagande i Nationens smärta öfwer deß förlust, i det han sade: at han inweklar dennes ben uti en duk, begrafwer dem och betäcker grafwen med bark; Men på den sörjande Nationen torkar han tårarne af deß ögon, rensar deß öron och hals, och bårttager all bedröfwelse från deß hjerta. Wid talets slut öfwerlemnade han til bekråftelse håruppå en String off Wampom. Härefter blef Tobakspipan af Cherokeesernes förnämsta Sändningebud, och utaf lika så många Delavariska Hufwudmän, hwarefter annan utrökt; och beslöts denna underhandling med en måltid. Först den följande dagen skreds til hufwudsaken, hwarföre Sändningebuden egenteligen woro komne.

Tion-

Tionde Afdelningen.

Hwad sig tildragit med Indianerne efter Europeernes ankomst. Delavarernes och Irokesernes Politiska Författning.

De fleste Indian-Nationer, til hwilka wåre Mißionärer kommit, bebodde i förra tider en del af östra kusten utaf det förut warande Engelska America, nu de 13 förente Stater. Men af Europeerne blefwo de efter hand derifrån utträngde. Förrän desse kommo i landet, stodo några Indianer up i bland sina Landsmän, och föregåfwo en synnerlig uppenbarelse, förkunnandes dem flera gånger, at någon skulle komma öfwer det stora watnet til dem, de utnämde jemwäl dagen, på hwilken de skulle ankomma. Då de på samma dag, enligit Indianernes berättelse hade fådt se et Skepp, ropade de til sina Landsmän: Seen nu komma Gudarne at besöka oß. Så snart det hwita folket steg i land, blefwo de tilbedne af Indianerne; Men desse blefwo af dem begåfwade med knifwar, yxor, bössor och dylika waror. Dermed wißte Indianerne i förstone icke något at göra, men förwarade dem sorgfälligt och hängde dem wid sina högtider på halsen, och rent af tilbådo dem, samt offrade åt dem.

I början syntes det, som skulle Europeerne och Indianerne kunna lefwa stilla och fridsamt med hwarannan tilhopa. Ännu år 1781

lefde i Muskingum åtskillige rätt ålderstegne Indianer, som warit tilstädes wid de första husens upbyggande i Philadelphia. Deße betygade at at de hwite då för tiden umgåtts med Indianerne på det wänligaste; Så at de tycktes wara et folk med dem. Men då Europeerne begynte at til större antal alt mer nedsätta sig wid sjön och wid de segelbara floderne, samt alt widare, tid från tid, utbreda sit åkerbruk, handel och öfriga handteringar, så weko Hjortarne ifrån dessa negder up i skogarne, dit ock många Indianer följde dem efter. Ändtligen begynte Europeerne rent af at anfalla de ännu qwarblefna Indianer uti deras bonings-platser, och at med wåld fördrifwa dem derutur.

Europeernes ankomst gaf altså anleduing til hela folkslags utwandringar. En uttrångd Nation fördref den andra, skingrade dem, eller inskränkte deras landamären. Wid denna stora förändring förblefwo dock Irokeserne i besittning af sit land, det de ännu bebo. Delavarerne bodde fordom i negden af Philadelphia och widare bårt utmed sjön, likaledes i Jerseys, där nu för tiden Trenton, Brunschwig, Amboy och andra orter äro belägne, derifrån gjorde de, enligt deras egna berättelser, ofta infall i Cherokeesernas byar, som då woro belägne wid Ohjo och deß grenar, samt dödade många af dem. Stundom inställte de sig okände i Cherokesernes dansar nattetid, och plötsligen mördade många af dem midt under dansen.

Häftigare och äldre woro Delavarernes krig med Irokeserne. Efter Delavarernes före-

re-

regifwande, hade de altid warit Irokeserne öfwerlägsne, så at deße omsider insågo, at om kriget längre blifwit fortsatt, skulle deras fullkomliga undergång warit en oundwikelig påfölgd. De hade altså skickat Sändebud til Delavarerne med följande budskap: "Det är icke godt at alle Nationer föra krig, ty det måste slutligen medföra Indianernes undergång. Derföre hafwe wi warit betänkte på medel at förebygga detta onda, medan det ännu är tid. Det skall nemligen en Nation wara Hustru. Henne wele wi taga midt emellan oß; men de andre krigförande Nationer skola wara Männer och bo omkring hustrun. Ingen skall antasta henne eller tilfoga henne något ondt; om någon det gör, så wele wi genast tiltala den och säga: hwi slår du hustrun? och då skola alle Männer anfalla den, som slagit henne. Hustrun skall icke draga i krig, utan så mycket möjeligt är söka at wid magthålla freden. När då Männerne omkring henne någon gång begynna at slåß sins emellan, och kriget will blifwa häftigt, så skall hustrun hafwa magt at tiltala de samma och säga til dem: I Männer! Hwad gören I? at I sålunda slåß. Wi blifwe helt rädda. Betänken dock, at Edra qwinnor och barn måste omkomma, om I icke uphören. Wiljen I då sjelfwe utrota Eder af jorden? Och Männerne skola då genast höra hustrun, och lyda henne." Delavarerne föregifwa at de icke strax förmärkt Irokesernes afsigt, utan låtit sig behaga, at wara hustru; Då anstälte Irokeserne en högtidelighet, bödo Delavar-Nationen dertil, och höllo til deras

befullmägtigade et eftertryckeligt tal, som bestod af 3 hufwudpunkter. I den första förklarade de Delavar Nationen för Hustru, hwilket de uttryckte med följande talesätt: "Wi påkläde Eder en lång qwinnokjortel, som når ända ned til fötterna, och pryda Eder med örhängen." Och dermed gåfwo dem tilkänna, at de nu hädanefter icke skulle widare befatta sig med wapen. Den andra puncten war sålunda författad. "Wi hänge på Eder arm en Calabasch med olja och Medicin. Med oljan skolen I rensa de öfriga Nationernes öron, så at de måge höra på det goda, och ej på det onda; men Medicin skolen I nyttja på sådana folkslag, hwilka redan råkat på dåraktiga wågar, på det de åter måtte komma til sig sjelfwa, och wända sina hjertan til fred." Den tredje puncten, hwaruti de hänwiste Delavarerne til åkerbruk, såsom deras tilkommande handtering och lefnadssätt, war sålunda uttryckt: "Wi gifwe Eder härmedelst et stånd Turkiskt hwete och en hacka uti Eder hand." Hwardera puncten blef med Belt off Wampom bekräftad. Desse Belt äro intil denna dag sorgfälligt bewarade; Och deras betydelse blifwer tid från tid uprepad.

Alt ifrån detta besynnerliga fredsslut, hafwa Delavarerne blifwit af Irokeserne kallade Cusiner, det är: Syskone barn. Men de 3 Delavariske stämmor kalla hwarandra leksystrar: Men desse titlar nyttjas endast uti deras Rådsförsamlingar, och när de hafwa något betydligt at säga hwarannan.

Der-

Deremot påstå Irokeserne, at de warit Delavarernes öfwerwinnare, och at desse blott af nöd, och för at icke aldeles blifwa utrotade, hafwa måst låta sig behaga en qwinnas wärnlösa stånd. Det må nu wara härmed huru det will, så har dock Delavariske Nationen warit ifrån den tiden Fredsbewarerskan, uti hwilkens wård det stora Freds-Beltet och wänskapskedjan är anförtrodd. Han har at waka deröfwer, at den må oskadd wid magt hållas. Efter Indianernes föreställningssätt, hwilar medlersta delen af denna kedja uppå hennes skuldror, och fasthålles af henne, men de öfrige Indian-Nationer fatta den ena ändan af den samma, och Europeerne den andra.

Derwid har det förblifwit intil år 1755, då et Indian-krig utbrast med det hwita folket, i hwilket Delavarer och Irokeser tillika blefwo inweklade. Men dertil hörde en ny Tractat, hwarigenom, efter Indianernes uttryck, Delavariske Nations Qwinnokjortel blef något kårtare gjord, så at den räkte dem endast til knä; Tillika blef dem gifwen en bila i handen til at förswara sig med. Irokeserne sökte aldeles öfwertala dem, at låta bruka sig som hjelptroppar emot de hwita. Derföre gjorde de dem en gång i Pittsburg det förslag, at de häldre nu wille helt afkläda dem Qwinnokjortelen, och åter kläda dem såsom Männer. Men emedan Delavarerne icke hade lust at i detta krig wara en angripande del, tillika wäl förmärkte, at Irokeserne icke hade blott deras hjelp, utan ock deras undergång til systemål, så förkastade de detta för-

slag, hwaröfwer en af deras Chjefs, i de öfriz gas namn, sålunda förklarade sig: hwarföre welen I bärttaga kjortelen ifrån Hustrun? Jag säger Eder, om I det gören, så skolen I weta, at deruti äro djur, som skola bita Eder; Men hafwen I lust, så wilje wi åter försöka med hwarannan, och se til hwilken som winner. Denna trotsande utfordran lemnade Irokeserne i förstone obeswarad, men blefwo derigenom högst förbittrade; och efter någon tid, uppå Engländarnes anstiftande, öfwerföllo de dem, togo många af dem til fånga, besynnerligen af Monsys, utlefwererade dem til Engländarne, förstörde deras byar wid Susqvehanna, och dödade deras boskap. Denna grymma falskhet hafwa Delavarerne hittils icke förlåtit dem; och det är icke med Indianernes Caracter enligt, at det framdeles låter ske. Redan wid sidsta kriget hafwa de sökt tappert hämna sig på dessa trolösa.

Til Ohjo kom Delavar-Nationen för ungefär 80 år sedan; då de til en del blifwit af Europeerne trängde ifrån et stort stycke land upföre Delavare-floden. För at hämnas et öfwerfall af Cherokeeserne, gingo någre hundrade Delavarer at upsöka sina fiender i deras egit land. Desse woro innan deras ankomst undanflydde, och nu funno Delavarerne deras trakt wid Ohjo så angenäm, och Bäfwer-jagten wid Biberbäcken så indrägtig, at de derstädes nedsatte sig, och wäxte tid efter annan til. Detta landskap blef ock af Huronerne, som deraf woro rätte egare, formeligen til dem afträdt. Jemwäl hafwa Kikapus skänkt dem til deras jagt, en Di-

strict

strict wid Wabach, som gränsar intil deras land. Nu kalla Delavarerne hela trakten, så långt de watten sträcka sig, som falla in uti Ohjo floden, Alligevinengk, som betyder et land, dit de från mycket aflägsna orter begifwit sig. Här hafwa de bodt i ro intil år 1773. Men sedan Iroqueserne til Europeerne försält en stor Landtsträcka på Östra sidan om Ohjo, så hafwa många Delavarer blifwit nödsakade at draga til Muskingum.

De krigiske Schavanos hafwa fordom bodt i Florida, där de genom långwariga krig med Mosko-Nationen, på några få når, blifwit utödde. De öfwerblefne af dem drogo dels til Ohjo, dels til Susqvehanna, utan at hafwa något blifwande hemwist. Ändtligen erhöllo de, uppå sin begäran, tilstånd af Delavarerne at bo i deras land, och under deras beskydd; och blefwo at dem förklarade för deras barnabarn, likasom Mahikandrerne ock äro. Ifrån den tiden kallades Delavar-Nationen af Schavanos, Farfader. Detta förbund, som Delavarerne gjorde med Schavanos, biträddes af de öfriga Nationer, som lefde i wänskap med Delavarerne; hwarigenom Schavanos blefwo försatte i den säkerhet, at ingen Indian-Nation lärer lätteligen understå sig at angripa dem. De bodde derefter en lång tid i Forks off Delavara, sedan wid Susqvehanna uti Wajomik, där de tämeligen starkt förökade sig. Efter någon tid drogo de til den wästra armen af nämde flod, och ändtligen öfwer Stor Eiland til Ohjo.

Nu gjorde deras förökta antal, så ock förbundet med Delavarerne, dem åter modiga at följa sina krigiska böjelser, och de drogo i fält emot Cherokeeserne. Desse behöllo då mången gång öfwerhanden, och förfölgde Schavanos jemwäl i Delavarernes Gebit wid Ohjo, och dödade äfwen några af dem. Detta gaf anledning til et nytt krig emellan Delavarerne och Cherokeeserne. De sistnämde woro wäl från längre tid tilbaka mycket starke, men hade ock många fiender ibland de öfriga Nationerne, hwaribland Delavarerne woro de måst fruktanswärde; derföre sökte de sluteligen deras wänskap framför alt, gjorde med dem fred samt erkände dem för sin Farfader; och genom deras bemedling erhöllo de jemwäl fred med de 6 Nationerne. Detta skedde år 1768. Nu förblefwo Schavanos ännu en tid wid Ohjo, men drogo sedan derifrån til negden af Logstovn, och ändteligen til floden Sioto. Men härifrån blefwo de år 1780 af Congressens Troppar fördrefne, och deras bonings-platser fulleligen förstörde, emedan de flere gånger hade infallit, där de hwita satt sig neder, och hade föröfwat många mord. De måste altså flykta ännu längre Wäster ut.

Huru stark denne och andre Indian-Nationer äro, kan man icke noga utröna; ty Indianerne weta det antingen icke sjelfwe, eller wilja de åtminstone icke gerna blifwa härom befrågade. Dem är det angeläget, at de måtte af Europeerne hållas för mycket talrike.

Förrän Europeerne kommo i landet woro de mycket talrikare än nu förtiden, då man finner

ner Nationer ibland dem, som endast utgöra få hundrade människjor. Men emedan de skilja sig i tungomålet från hwarandra, så måste man låta dem passera för särskilta folkslag. En Nation, som kan ställa 1000 man i fält, räknas redan för stor ibland Indianerne. Cherokeeserne, dem man skattar til 15000 man, är den största.

Ordsaken til deras minskning är lått at utröna, som består uti omåttleligt njutande af starka drycker, uti förgifwande med gift, oordentligheter i deras ägtenskap, så ock de många krig, som de emot Europeerne samt stundom, genom dessas förledande, sins emellan hafwa fört. Jemwäl måste kopporne hafwa mycket bidragit dertil. Men så litet talrik hwar och en Indiansk Nation är, så blifwer dock hwar och en för sig, utan at förblanda sig med den andra; och en hwar söker på alt möjeligt sätt, at åtskilja sig från andra, såsom ibland annat medelst byggnadssättet af deras hyddor, så at man blott af en påles resning, som blifwit qwarstående i jorden, kan utröna, af hwilken Nation Inwånarne derstädes warit.

Hwart och et Indianskt folkslag är gemenligen dessutom indelt uti Stämmor, som hwardera inom sig utgöra en liten Stat. Delawar-Nationens första Stäma kallas den stora Skyldpaddan; den andra, Kalkonen; den tredje, Wargen, o. s. w.

Landet, som Indianska folkslagen bebo, hafwa de icke ordenteligen delt sig emellan. Den landtsträcka, där en Nation nedsatte sig, blef

deß egendom, emedan ingen gjorde dem densamma stridig. Men har en Nation fördrifwit en annan, så anser den segrande et sådant röfwat land för sin egendom, om den ock icke tager det i besittning. Sålunda bebo t. ex. Moschkos icke Schavonos-landet i Florida, hwarutur de hafwa fördrifwit dem, och räkna det likwäl för sin egendom.

För öfrigit känner hwart och et folkslag rätt noga sit Lands gränsor, och håller deröfwer alstwarsam hand; i synnerhet för jagten skull. Men ganska gerna uptaga de fördrifna Nationer i sina rymliga besittningar, emedan deras styrka derigenom ökes. På denna grund se de icke gerna, at deras antal igenom utflyttning minskas.

Enskilta Indianska Familier, som wid floderne uppehålla sig ibland de hwita, och derföre kallas strand- eller flod-Indianer, äro gemenligen et slätt pack, nästan såsom Zigener. De göra korgar, qwastar, trä-skedar, fat och dylikt, och försälja åt de hwita emot lifsmedel och klädes-persedlar.

Indian-Nationerne, och at man må nämna dem, Delavarerne och Irokeserne, hafwa ingen egentelig Borgerlig författning. De äro utan Öfwerhet, utan lagar och utan twång. Detta kalla de Frihet, och ingen ting i werlden är dem wigtigare. En hwar kan flytta bort, och slå up sin boning hwarest han will. Ofta begifwer sig en Familie til en något aflägsen ort, för at hafwa ro för de druckna. Andre bo gerna för sig allena, at desto ostördare kunna

idka den indrägtiga Rom-handeln. Intet på en Chjefs eller Råd-Församlings befallning, anlägges någon By, utan det ankommer på några Familiers fria öfwerenskommelse, som wid husens byggnad, jordens bearbetande o. s. w. läfwa hwarandra inbördes hjelp.

Hwar och en Nation utgör då likwäl et slutit sällskap, och såsom sådant har det en slags Regering ibland sig.

Alle Indian-Nationer hafwa sina hufwudmän, som ofta af Europeerne, fastän oriktigt, utgifwas för Konungar. Men en sådan Hufwudman eller Chjef är intet annat än den förste bland sina gelikar. Jag nyttjar det Engelska namnet Chjef, emedan det är almänt kändt och warit länge i bruk.

Delavarerne hafwa efter deras Stämmors antal tre hufwud-Chjefs, ibland hwilka Unami Stämmans Chjef är den förnämsta, och han följakteligen hela Nationens förste man. Hwar och en Chjef har åter sina Råd, som dels äro bepröfwade Krigsmän, dels andre gamle erfarne husfäder. Deße utgöra med honom Råds-församlingen, som har at besörja sin Stämmas wälfärd.

I angelägenheter, som angå alla tre stämmorne, träda de tre Chjefs och deras Råd genom ombud tilsamman.

En Chjef måste altid wara en medlem af den Stämma han skall förestå, men blir dertil icke wald af sjelfwa stämman, utan af de andra twå Stämmornes Chjef. Deße tillika med sina Råds-personer och sin hela Stämma församla

sig på et aftalt ställe, hwarifrån de sjungande draga ut i Procession til den By där walet skall för sig gå. Sedan de twå Chiefs satt sig ned wid twå eller tre eldar i Rådhuset, dit de ingå på den östra sidan, blifwa de af Byens Inwånare wänligt häisade. Sedan kungör en af Chiefs orsaken til deras sammankomst, utnämner den nya Chiefen och, såsom han uttrycker sig, aftorkar tårarne utaf hans ögon, rensar hans öron och hans hals, borttager ifrån hans hjerta all bedröfwelse öfwer den afsomnade Chiefs död, och tröstar honom deröfwer. Alt detta föredrager han med sjungande. Häruppå förklarar han honom ännu en gång högtidligen för Chief, och sätter honom i den aflednas ställe. Derpå förmanar han det unga folket at wara sin nya Hufwudman lydige och behjelpelige, hwar han behöfwer dem. Sedermera befräftar han sitt tal med twänne Belt, och erhåller det unga folkets löfte, at de gerna wilja upfylla alla sina skyldigheter. Likaledes förmanar han den nya Chiefens hustru, som i sällskap med några andra qwinnor är närwarande, at hon tillika med hela sitt kön skall wara den nya Chief-Hufwudmannen lydig och underdånig, hwilket hon å Qwinnokönets wägnar utlåfwar. Sluteligen föreställer han ock den nya Chiefen sina skyldigheter, at wårda freden och den återställa, at icke befatta sig med Krigs-saker, jämwäl at afhålla sit folk derifrån, altid draga omsorg för sit folks bästa, och låta sig äfwen behaga at af dem emottaga erinringar, om han i någor måtto skulle fela. Hwaruppå

denne högtideligen förbinder sig at noga iakttaga sina pligter. Alla deßa tal skje sjungande och bekräftas med Belt. Så tillträder den nya Chiefen sitt Embete, sedan hela Nationen gillat deß wal.

Den som på annat sätt kommer til detta Embetet, aktas icke af sitt folk.

Efter den berömda Delavar-Chjefen Netavatwes död, blef en Indian, som några af de förnäma och förmögna hwita i Pittsburg wille gynna, til detta stället befordrad; Men han hade icke allenast de andra Chjefs, utan ock sit egit Råd och hela Stämman emot sig. I denna händelse är altså ingen Regent ibland folket, och en hwar gjör och låter hwad honom godt synes.

En rättmätigt wald och högtideligen insatt Chjef blir älskad och ärad af sit folk, som under honom tycker sig wara säkert. Har han förstånd och skickelighet at göra sig hos Capitainerne och folket älskad, så understödja deße honom hos folket, och gå honom med råd och dåd tilhanda. En braf Capitain är en Chjefs högra hand. Hwarje förrättning, som honom af Chjefen updrages, måste han åtaga sig, om den ock wore förbunden med ögonskenlig lifsfara, derföre är han Capitain. Men blifwer han ock i wärf mot fienden skadad eller ock dödad, så hämnas sådant af hela Nationen.

Framför alt måste en Chief förstå at bibehålla Rådspersonerne på sin sida, emedan han utom dem intet kan uträtta. Chjef Netavatwes hade den wanan, at först öfwerlemna alla Natio-

tional-angelägenheter åt sina Råds-personer til öfwerläggning, utan at säga dem sina tankar; då de yttrade för honom sin mening, så gillade eller förbättrade han den, hwarwid han altid bifogade skäl, hwarföre det eller det måste ändras. På sådant sätt bibehöll han dem werksamma och sig i högaktning.

Wälmående Indianer äro jemwäl at anse såsom stöd för Chjefs, i det de understödja honom med Wampom, så ofta det behöfwes. Men wid owanliga händelser utgifwer hela Nationen en friwillig skatt af Wampom. Eljest tagas wanligen de nödige utgifterne utur Råds-kistan, som aldrig får blifwa tom, och det har Chjef at besörja, hwilken har densamma, så wäl som Råds-Archivet, uti sitt förwar.

En Chjef är i alla måtto berättigad och förpligtad at med biträde af sina Råds-personer hålla ordning wid magt uti sin Stämma, och at afhjelpa händel och oenigheter: men det må icke falla honom in at befalla eller bruka stränghet, twång och straff. I den händelsen skulle han genast se sig öfwergifwen af alla. Alt som har anseende af en uttryckelig befallning, blifwer af den om sin frihet så nitiska Indianen genast med förakt förkastat. En Chjef måste söka regera sitt folk endast genom grundeliga föreställningar och wänligt tiltal. Ofta kan han ock på denna wägen icke ernå den bästa affigt, utan nödgas bruka list. Sjelfwa sit Råd wågar han icke helt och hållit anförtro wißa saker; derföre går han försigtigt tilwäga, och söker efhand, och likasom styckewis, erhålla hwad han

icke

icke på en gång kan winna. Chjefs äro gemenligen wänlige, godsinte, gästfrie, språksamme, umgås kärligen med hwar man, och deras hus står hwarje Indian öpet; Ja aldeles främmande, då de komma i förrättningar, taga hos honom sitt härbärge, och blifwa på det bästa undfägnade. Förnämligast blifwa Sändebuden från en annan Nation af honom emottagne; men äro deße för många, så inrymmes dem ett särskilt hus, och de undfägnas på hela Byens bekostnad.

En Chjef är ock befogad at hämma och förbjuda de oordningar, som härröra af starka dryckers mißbruk; men rätt sällan äro Chjefs sjelfwe exemplariske och nog behjertade at häruti upfylla sin pligt.

En Chjef bör ock i möjeligaste måtto hålla sitt folk tilsammans, at de onödigtwis icke måtte skingra sig. Men är han icke älskad och i anseende, så äro Indianerne såsom en Biswärm utan Wise.

Wåldsamheter, dråp och dylikt, tilhörer icke Chjef, utan den förolämpade Familien, at straffa. Han har ock icke rättigheten at benåda.

För sit underhåll måste han sjelf hafwa omsorg, Ty ingen är skyldig at gifwa honom något. Men emedan många gäster blifwa i hans hus undfägnade, och där således är mycken utgift, så bispringa honom hans wänner och andre Indianer friwilligt med wildbråd, och hans hustrus wänner gå henne tilhanda wid planterande.

Will han aflägga et besök hos en annan Chief, så skickar han honom et stycke Tobak och låter säga honom: Rök deraf och se därwid hitåt, så skall du wid den eller den tiden få se mig komma til dig.

Delawarernes första Chiefs förnämsta skyldighet är, at bibehålla wänskap och förbund emellan Indian-Nationerne och Europeerne. Hwadan han ock med dem förer en slags brefwäxling, för at altid wara underrättad huru de emot hans Nation äro sinnade. Äfwen affärdar han budskap där det är nödigt, dock wanligen med de andra twå Chiefs wettskap och bifall.

Kommer et obehagligt anbud ifrån Europeerne eller Indianerne til Chiefs, det de ej fogligen kunna afslå, så gifwa de et twetydigt swar, öfwer hwilket en närmare förklaring wore ohöfligt at äska; och at gifwa den, är emot deras grundsatser.

Om smärre fel blifwer en Chief af sit folk erindra; men begår han et hufwudfel, hwarigenom det allmänna lider, T. e. då han låtit unga folket, utan at hindra dem, begå utswäfningar, dråp och dylikt mer, som lägges hela Nationen til last, och hwarigenom et krig kan förordsakas, så får han af de andra twå Chiefs en offentelig förebråelse, under lika sådana högtideligheter och Ceremonier, som wid hans insättande i Embetet föregingo; Och han måste låfwa at för det tilkommande bättre taga sitt Embete i akt. Sker detta icke, och han gör sig allmänt owärdig sitt folks förtroende, så blifwer

wer han af dem åfwergifwen, och dermed uphör hans Regering.

De String och Belt off Wampom, som en Chief i kraft af sitt Embete egde, blifwa efter hans död, tillika med Råds-sigillet, af Rådet i förwar tagit, til deß en ny Chief kommer i hans ställe.

En Chiefs söner kunna icke efterträda honom i hans wärdighet, emedan de blifwa för Modrens skull ansedde såsom främlingar; men i anseende til Barnabarn, Barna-barns-barn, eller Brors- och Syster-barn, blifwer detta skäl icke gällande. En Chiefs efterträdare är gemenligen en Person, som i hans lifstid altid warit hos honom, och således blifwit känd med Embets göromålen; och efter Delawarernes Lag måste det så wara.

Hwar och en sak af någon betydenhet afhandlas i Rådet, och utom deß bifall kan inket förslag sättas i werkställighet. Rådhuset är antingen Chiefs hus, som gemenligen är stort och rymligt, eller är en särskild byggnad dertil upförd. Rådspersonerne blifwa genom en Tjenare sammankallade. De taga med sig sina pipor och Tobak, och sätta sig i en krets på jorden omkring en stor eld. Qwinfolken hafwa intet tilträde til Råds-församlingarne. Endast några utses at upbära maten och underhålla elden, hwilket aktas för en icke ringa ära. Mat måste altid i Rådhuset wara til öfwerflöd. Ty at rådslå och äta omwäxla med hwartannat. Framför alt måste de nödiga String och Belt off Wampom ligga i beredskap; Emedan alt

alt, som dem förutan blifwer talat, anses som wore det sagt i wädret. De äro så wane wid nyttjandet af String off Wampom, at om de t. e. skola berätta för hwarandra enskilt innehållet af et budskap, så måste de nödwändigt derwid hålla något i handen, en rem, et band, eller et halmstrå.

I Rådet tänkes först, och sedan talas. Hufwud-Chjef öpnar Råds-Församlingen med et tal, hwaruti han tydeligen och noga, gemenligen i mycket starka uttryck, dock med förblomerat talesätt, föredrager de ämnen, hwarom rådslås skall. Altid äro sådana tal upfylda med bilder och liknelser. Wilja de t. e. uttrycka at twänne Nationer grunda eller återställa godt förstånd sig emellan, så säga de: "Wi anlägge en wäg, som sträcker sig til hundrade mil genom skogen: Wi hugge bårt törnen och buskar, rödje alla träd, klippor och stenar ur wägen, flytte berg undan, beströ wägen med hwit sand, och göre alt så klart och ljust, at den ene Nationen kan obehindradt se ända fram til den andra." Hwarje Rådsperson har frihet at säga sin tanke, och när han är färdig, så sätter han sig ned. I Delavarernes högtideliga tal råder mycken eld, och de flyta med liflighet och behag. Talarens förhållande är afpaßat efter hans högaktning för de närwarande, och efter sakens wigt. Ingen faller honom i talet; alle äro så upmärksamme och tyste, som wid en gudstjenst; Utan känsla af wördnad kan ingen inträda i en sådan församling.

Når

När alla slutat sitt tal, blifwer en af dem ålagd, at i et Tal kort sammanfatta allas särskilta meningar och förslager. Detta sker genast på stället, hwarwid ock de än nödige förbättringar tilläggas; och i allmänhet tilses, at alt hwad de wilja säga, uttryckes med så få ord som möjeligt är.

Til sådana afhandlingar, hwilkas för tidiga utspridande kunde åstadkomma betänkliga följder, lemnas inga åhörare tilträde. I andra händelser får en hwar höra på. Men endast Qwinfolken måste stå utanför huset.

Då en Chjef i Råds-Församlingen icke tör säga, hwarifrån han fått et eller annat budskap, så säger han, at någon om nattetid, då han satt wid sin eld, kommit up utur jorden, bredewid honom, och gifwit honom en String eller Belt off Wampom samt sagt honom det eller det i örat, hwarefter densamme åter krupit ned i jorden.

Då något är at föredraga i Rådet, så talar Chjef wanligen icke sjelf, utan har sin Talare, för hwilken han förrut sagt sin tanke, och lemnar åt honom at framföra den. Gemenligen gifwes Talaren föga eller alsingen tid at bereda sig på sit Tal. Man upgifwer honom endast kårteligen hufwud-punkterne, eller låter man honom blott höra på, när Chjefs hålla samtal sins emellan; då måste han wara i stånd at behörigen fatta alt, och föredraga det i et sammanhängande tal, i deß rätta form, och utan at stapla. Härtil hörer et redigt och klart förstånd, et säkert minne, öfning och kännedom af Stats-

språket eller af de besynnerliga talesätt och wändningar, hwaraf de betjena sig i Stats-saker.

Indianske Talare beflita sig i sina offentliga tal om en wiß wältalighet, hwarwid de dock mera måste rätta sig efter gammalt bruk, än efter konstens reglor. De hwilka danas til talare, hafwa tilstånd at i stillhet biwista Rådets sammankomster och at njuta Chiefs nära umgänge, som äro angelägne at underwisa dem. Sådane män nyttjas först til Sändebud, hwarwid de hafwa tilfälle at öfwa sig i talande, til deß de upnå den äran, at få såsom Talare i det församlade Rådet wisa sin skicklighet.

Fastän nu icke något som angår hela stämman, eller hela Delavariska Nationen, får företagas utan Rådets samtycke, så kan likwäl Rådet icke så det ringaste fram med wåld hos folket. Ty om än Rådet ock afgör något, som länder til Stämmans eller Nationens uppenbara fördel, så behåller dock en hwar sin fulla frihet at til deß utförande bidraga något eller intet.

För öfrigt är Delavariska Nationen berömd för sin tapperhet, sin böjelse til fred och för sitt stora anhang skull. Ty nästan alle til dem gränsande Indian-Nationer äro med dem förbundne; nämligen: Mahikandrerne, Schavanos, Cherokees, Tvichtvees, Wawiachtanos, Kikapus, Moschos, Tukachschas, Echipawais, Ottavas, Putewoatamen och Karhaski. Och alle deße kalla den Delavariska Nationen sin Farfader. Med deßa Nationer hafwa Delavarerne aldrig fört krig, undantagande med Cherokeserne, som förr är nämdt. Också med de stridbara

Hu-

Huronerne hafwa de altid förblifwit i god wänskap. Deras Statsklokhet består egenteligen deruti, at winna och bibehålla andra Nationers ynnest och wänskap. Främmande Indianer, som komma til dem på besök, bewisa de all ära och undfägna dem på det bästa, på det de wid hemkomsten må hafwa mycket at säga til deras beröm. I sednare tider har denne Nation, i synnerhet genom merbemälte Chjef Netavatwees, mer än förrut kommit sig före. Denne kloke Man, lät af alla krafter wara sig angelägit at försäkra sig om de öfriga Folkslagens wänskap, skickade ock som oftast Sändebud til sina Barnabarn, bibehöll dem wid fredliga tänkesätt, och bewiste sig wärkeligen såsom deras farfader. Uti kriget emellan Kronan England och deß Colonier, förblefwo de Neutrale. Detta hade den följd, at ock alle med dem förbundne Nationer förhöllo sig likaledes, undantagande de orolige och oartige Schavanos, hwilka förmodeligen lära småningom aldeles slita sig löfa ifrån sin Farfader. Så mycket om Delavarerne. Nu ock något om Irokeserne, eller de Sex förbundna Nationer.

Irokesen har en så hög tanke om sin frihet och sitt wärde, at han endast anser Konungen af England för sin like, emedan blott han är oafhängig, men alle Engländare äro undersåtare. Men de Engelska Ståthållarne pläga wid offentliga afhandlingar med Irokesernes Hufwudmän så uttrycka sig: "Wi och I äro Bröder, men Konungen af England är wår och Eder Fader, detta hafwa nu de fleste låtit gälla.

Irokesernes hufwudböjelse går ut på krig, hwartil de ifrån barndomen inöfwa sig. Det lärer wara få Indian-Nationer, utom de längst aflägsna, emot hwilka de icke fört hästiga, och til en del långwariga krig. Jemwäl hafwa de altifrån år 1600 ofta gått i fält emot Fransoserne.

Deßa sex med hwarandra förbundna Nationers politiska författning har någon likhet med den Republikanska. En hwar af dem är för sig oafhängig, eller, enligit deras egit utkryck, har sin egen eld, wid hwilken deras Chjefs, Hufwudmän och Råds-personer öfwerlägga om de särskilta National-angelägenheterne. Men alle hafwa en gemensam stor Eld, eller et samfält ständigt Råd i Onondago, som består af de sex Nationers ombud, och i hwilket alla dessa förbundna Nationers angelägenheter afhandlas.

Biskop Spangenberg uppehöll sig år 1745 några weckor i Onondago, och biwistade ofta det stora Rådet. Rådhuset war byggt af bark, såsom de andra husen, men på hwarje sida woro sex säten, hwardera för sex personer. Ingen hade där tilträde, utan den som hörde til det stora Rådet, eller för heders skull fick wara närwarande. När en talade, så tego alla de andre och rökte sina pipor. Hwad Talaren anförde skedde icke med en wanlig tale-ton, utan sjungande, hwarwid rösten höjdes wid hwarje punkt. Alt hwad Rådet war behagligt, blef af hela sammankomsten beswarat med et Nee, det är ja; och wid slutet af et föredrag gåfwo alle sitt bifall med et högljudat Hoho. Då det blef

blef middagstid, bars af twå män på en stång, en kjettel med mat til de församlade, hwilken först sattes för deras Gäster. I kjetteln hängde en träd-slef, så bred och djup som en skål, och war med en hake försedd. Dermed kunde man på en gång taga så mycket, at man hade nog. När gästerne woro färdige med sin måltid, anmodades Råds-personerne at äfwen taga mat för sig. Derwid tilgick alt mycket ordentligt och manerligt; Blott at än den ena och än den andra lade sig på ryggen och hwilade sig litet. Mången gång blefwo de ock lustige och skrattade mycket. Den som har något wärf hos Irokeserne, måste nödwändigt andraga det wid den stora elden i Onondago hos det därstädes församlade Rådet. At wara i synnerligt förstånd blott med deß enskildta Ledamöter, och til äfwentyrs genom skänker bringa dem på sin sida, är äfwentyrligt, både för den gifwande och den tagande. Sådant wäcker afwund hos de öfriga Råds-Ledamöterne. Hwad i skänker inflyter måste opartiskt delas emellan alla. Detta är en obrottslig förbunds-regel, hwars öfwerträdande förswagar deras samband. Emedan de weta at deras styrka består blott i enighet, så beifra de på det strängaste alt som kunde åstadkomma oenighet. Fördenskull kan man lika så litet uträtta hos dem med hemliga mutor, som med uppenbara hotelser. I gemen är deras Regering sträng, men uppå goda grundsatser inrättad. De hålla ock utaf egna medlemmar sina Agenter hos många Nationer, för at bewaka sin förmohn.

Irokeserne hafwa hos Engländarne och Fransoserne satt sig i en sådan aktning, at deße tåsla om deras wänskaps erhållande, eller tilbjuda dem at förnya densamma. Den handling som har wänskapens förnyande eller befästande til föremål, kalla Indianerne på sitt förblomerade sätt, at polera wänskaps kedjan, afskura rosten och göra den rätt klar och glänsande. Af begge Nationerne blifwa de högtidligen och prägtigt emottagne samt rikeligen begåfwade, då de i någon offentelig underhandling komma til dem. Wid sådana tilfällen köpte Engländarne ofta et stycke land af dem, hwaröfwer köpebref utfärdades och af Irokesernes hufwudmän på Indianskt sätt underteknades. Deße afhandlingar höllos merendels offenteligen, så at en hwar kunde höra derpå. När Gouverneuren föredrog något, hwaruppå Indianerne hade at förklara sig, så war gemenligen deras swar: Wi hafwe förstått hwad wår Broder Gouverneuren sagt oß Wi, wele nu öfwerlägga med hwarannan derom, och låta Gouverneuren weta, när wi med wårt swar äre färdige, på det wi åter måge komma tilsamman. Blef handel slutad, så öfwerlemnades dem betalningen mot Kjöpebrefwet. Denna bestod wanligen i en bestämd summa Spanska Daler; hwarförutan jemwål många skänker gåfwos af yllne täcken, Böſsor, krut, bly, bilor, knifwar, speglar och dylikt mer. Alt detta blef af Irokesernes ombud så fördelt, at en hwar af de sex förbundna Nationer bekom sin wißa andel, hwilken sedermera af deras egna hufwudmän åter fördeltes emellan folket.

Som

Som Irokeserne äro sorgfälligt omtänkte at dana ungt folk til sina Stats erenders betjenande; så ärwid de wigtigaste handlingar wanligen en ung goße, t. e. den förnämsta Chiefs Systerson, närwarande, hwilken ock tages med til gäst, wid derpå följande högtidliga måltider, ja wäl ock til sjelfwa Engelska Gouverneurens bord.

Hos Irokeserne har jämwäl en hwar af de sex förbundna folkslagen sin hufwud-Chief, och hwarje stämma sin särskildta. Af en sådan Chief förwänta Irokeserne at han måtte wara en god, om icke den yppersta, Jägare ibland dem, och at han af sin jagt jemwäl låter något komma sit folk til godo. Tillika måste han kunna såsom en god läkare bistå de sjuka med råd och dåd. Widare will man, at han måtte på det bästa antaga sig de Fader- och Moderlösa barnen, så ock besökande främlingar, samt i alla mål widmagthålla införda ordningar. Emedan han eger lika så liten magt som en Delavar-Chief, så måste han medelst klokhet och tjenstaktighet kunna sätta sig i anseende.

De fläste Nationer, som bo bakom de fordna Engelska Provincer, hafwa et wißt sammanhang med Irokeserne. Någre anses af dem såsom bröder, t. ex. de med dem förbundne Huroner; Andre åter såsom deras Cusiner, hwarmed de förbinda et begrep af underdånighet. Af de sistnämda förwänta de sig wid wissa tider en tribut, bestående i et antal Wampom; de anwisa dem jemwäl, hwarest de hafwa at nedsätta sig, och disponera wilkorligen öfwer deras land. Således försålde de t. ex. et stycke land, som el-

fest hade tilhört Delavarerne. Men desse hade ännu aldrig medgifwit, at de af Irokeserne blifwit öfwerwäldigade, och wille altså icke weta af Försälgningen, icke eller wika utur benämnde landstycke; Men Irokeserne hotade dem med döden, om de icke skulle bärtflytta, hwaruppå Delavarerne måste gifwa efter. De tillåta gerna sådana Cusiner bo på sitt land och midt ibland sig, men aldrig blifwa de walde til Ledamöter af det stora eller lilla Rådet. Drager någon af de sex Nationerne i fält och kommer til en Cusin, så måste denne bära hans bylte. Derföre äro de af andra folkslag mer fruktade än älskade.

Imedlertid hafwa dock år 1756 tio Nationer, som, at räkna från Philadelphia, bo wäster ut, förbundit sig med hwarandra emot Irokeserne; och de blefwo understödde af Fransoserne, som då förtiden hade krig med Engländarne. Det såg ut som skulle desse 10 förbundne Nationer gå löst på Engländarne; Men Irokeserne förmärkte snart, at det war hufwudsakeligen syftat på dem. Då England år 1760 gjorde fred med Frankrike, förblef detta förbund i sin fulla kraft, hwarmedelst sannolikt wanns det ändamål, at sätta skrankor för Irokesernes wälde.

De öfriga förr omnämda folkslagens Politiska Författning, såsom Mahikandrers, Schavanos, Cherokeesers, Huroners, o. s. w. liknar i det mästa Delavarernes författning.

I sista kriget emellan England och deß Colonier höllo de fleste Indiäner Konungen i Englands

lands parti. Sådant hade den följden, at desse Nationer blefwo af Congressens Troppar år 1779 helt och hållit från sitt land fördrifne, och alla deras byar förstörde; Et öde, hwars like de aldrig tilförene erfarit. Huru nu alt åter skall komma i ordning, sedan de förente Stater medelst freden blifwit försäkrade om sin oafhängighet, och hwad som lärer förändras uti Indian-Nationernes sammanhang sins emellan och de hwita, måste tiden utwisa.

Elloste Afdelningen.

Indianernes sätt at kriga samt deras högtidligheter, då de sluta fred.

Enligt de äldsta Indianers tilförlåteligaste berättelse, woro deras krig i fordna tider mycket långwarigare och häftigare, än nu för tiden, och hos några Nationer likasom ärfteliga. Här och där hwaräst byar warit, ser man ännu högar, som hafwa tydliga märken, at de genom människjohänder tilkommit. De samme hade ofwantil en öpning, hwaruti Indianerne nedsläpt sina hustrur och barn, til säkerhet för den annalkande fienden, och stält sig deromkring til deras förswar. I den affigt hade de, ofwanpå dessa högar rundt omkring, stora stockar och stenar i beredskap, som de störtade ned på de storman-

mande fienderne. Gemenligen fingo de derwid å ömsa sidor många döda, som icke särskilt hwar för sig, utan i en hop, samfält blefwo begrafne och med en stor jordhög betäckte. Dylika grafwar får man än i dag se här och där, hwilkgs höga ålder kan skönjas af de stora träd, som nu wäxa deruppå.

Indianernes wapen woro bågar, pilar och klubbor; de sistnämde gjorda af hårdaste trädslag, icke fullest af en arms längd, och på ändan försedde med en rund kolf, och mycket tunga. Til förswar nyttjade de sköldar af hårdt Buffelläder, som på yttra sidan, för at afhålla fiendens pilar, woro kupige; men på den inra inböjde, och äro nu hos Delavarer och Irokeser ur bruk; men af båge, pil och krigs-klubbba betjena de sig ännu, de sistnämde beslå de nu wid kolfwen med spikar och hwassa järnstycken. Bössor brukade de i början på särdeles Festdagar för sitt nöje; men nu förstå de at förträffeligen wäl betjena sig deraf i krig och på jagt. Hafwa de med fiender at göra, så taga de några kulor i munnen för at åter snart kunna ladda, eller hafwa de dem liggande i en taska på halsen. Utom bößor nyttja de ock bilan och den stora knifwen.

Delavarers och Irokesers Krigsmagt består af alla deras unga Manspersoner, och bland dem också Femtiåra Män. Detta krigsfolk står beständigt under Capitainens befäl, men i synnerhet i krigstider, då de utom hans wilja icke få företaga sig något, t. e. icke gå bårt ifrån sitt Compagnie, icke gå på jagt och dylikt mer. Emedan de weta at deras lif och ära bero til

stör=

största delen på Capitainens kloka anförande, så beqwäma de sig ock willigt til lydnad.

En Capitain är bland Indianerne, hwad en Öfwerste eller General är i Europa; han har flere eller färre anförare under sig, alt efter sit Manskaps myckenhet. Capitainerne erhålla sin rang hwarken genom wal eller födsel. Gemenligen är en dröm, som han i sin ungdom haft, dertil anledning, den han och andre så uttydt, som wore han emnad at blifwa Capitain; Han lägger således sig winning om at förwärfwa sig en Capitains egenskaper, och dem medelst bedrifter ådagalägga. Til en Capitains egenskaper räkna Indianerne klokhet, list, rådighet, tapperhet, oförskräckt mod, och framför alt lycka, at alt hwad han företager sig må slå wäl ut. Har en anförare, som ej ännu är Captain, 6 til 7 gånger i kriget icke förlorat någon man af sitt Compagnie, men deremot inbragt fångar eller segertecken, så blir han, utan widare omgång, erkänd för Capitain. Men förlorar han folk och kan icke med äfwen så många fångar ersätta deras ställe, så är hans anseende til slut, och han må icke mer låta falla sig in at blifwa Capitain. När en Indian i krig har förlorat sin Son eller någon sin anförwant, som han ogerna mister, så gifwer han en anförare, som har lust at blifwa Capitain, et Belt off Wampom, och anmodar honom, at i den förlorades ställe skaffa sig en fånge, som kunde ersätta den sörjande familiens förlust. Är denne i utförandet deraf lycklig, så hänger han det erhållna Belt genast på fångens hals, til et tecken, at han är ut-

sedd,

sedd, at i en familie blifwa uptagen. Öfwerlemnar han nu fången til den, som honom utsände, så tager han Beltet til sig, såsom en belöning, eller til erinran af sin tapperhet, som banat honom wägen at bli Capitain. Men är han i utförandet olycklig, så anses hans företagande, såsom en oduglig persons oförwägenhet, och hoppet at blifwa Capitain går förlorat. Emedan det således måst ankommer på lyckan, at upnå Capitains-wärdigheten, så gifwes ej månge sådane; dock finnas altid några i hwarje Stämma.

At begyna krig kallas hos Indianerne, at uplysta Bilan. Ordsakerna dertil hålla de altid för mycket wigtiga och rättmätiga. Den wanligaste ordsaken är hämnd öfwer liden oförrätt, hwartil ännu kommer hugen at förwärfwa sig namn af tapper Krigare. Denne lust är bland Irokeserne härskande, och de känna ingen större förtjenst, än at nedlägga eller taga til fånga många fiender. At sätta bägge dessa drifsjädrar i gång, förstå anförarne at nytja styrkan af sin krigiska wältalighet. "Edra dödade Landsmäns ben, säga de, ligga obetäckta; de upmana oß til hämnd, och det är wår skyldighet at åtlyda dem. Deras andar ropa til oß, och wi måste tilfredsställa dem. De högre Andarne, wår äras wäktare, ingifwa oß det beslut, at upsöka wåra bröders mördare. Låtom oß gå at upsluka dem! Sitten intet längre owerksamme: Följen driften af Eder medfödda tapperhet: Smörjen Edra hår: Målen Edra anleten: Fyllen Edra koger: Låten skogarne gifwa återskall

af

af Eder sång: Tröſten de ſlagnas andar och förſkaffen dem hämnd!" och ſådant mer. Uplifwade af dylika upmuntringar, gripa de med grymhet til wapen, anſtämma ſin krigswiſa, brinna af otålighet at få twå händerne i ſina fienders blod, och förfara ſedan emot ſina gemenſamma fiender, ſåſom en och ſamma ſjäl upeldade dem.

Angår krig, ſom ſkall begynnas, hela Nationen, ſå är deras föregående Rådſlag deröfwer omſtändeliga och långſamma, och de öfwerlägga ganſka moget, på ſit ſätt, beſkaffenheten af hwad ſom til företagande blifwit upgifwit, i det de jemföra alla fördelar och förluſter, ſom deraf kunde upkomma.

Det ſtår aldrig i en Chjefs magt at begynna krig, ſå länge Capitainerne icke dertil ſamtycka. Ockſå törs han ej antaga et Krigs Belt, utan med wilkor at lemna det ſina Capitainer til öfwerwägande, han måſte bibehålla freden ſå länge någon möjelighet är; Men märker han, at alle hans Capitainer och deras krigare, äro benägne för kriget, ſå är han nödſakad at åt dem öfwerlämna folkets ſak, och för den tiden likaſom nedlägga Regeringen, hwilken Capitainerne då antaga. Detta oaktat kunna Chjefs mycket bidraga dertil, at hindra eller beſordra utbrottet af et krig. Ty Indianerne tro almänt, at et krig icke kan lyckas, ſom blifwit börjat utan Chjefs ſamtycke. Men Capitainerne ſöka ock at ſtändigt wara i godt förſtånd med ſina Chjefs.

Är et krig beslutit, och de wilja derhos försäkra sig om et med dem förbundit folkslags bistånd, så försökes det, antingen genom öfwersändande af et stycke Tobak, eller genom et budskap. Med det förra gifwa de tilkänna, at Capitainerne wid rökandet skola öfwerlägga om de wilja deltaga i Fälttåget, eller icke. Wid det andra gifwa de en af sina hufwudmän det uppdrag, at begifwa sig til det förbundna Folket, så wäl med et Belt off Wampom, hwarpå budskapets afsigt är med figurer utmärkt, som ock en Bila med rödmåladt skaft. Har han då förut gifwit Nationens Chjef underrättelse om ändamålet af sit budskap, så gör han det äfwen i det församlade Rådet. Detta sker, i det han först nedlägger Bilan på jorden, och med Belt off Wampom i handen håller et lämpeligt Tal. Til slut beder han dem at uptaga bilan, och öfwerlemnar Beltet off Wampom. Blifwer detta emottagit och uphämtas Bilan af jorden, så är det så godt, som et högtideligt löfte om den åstundade hjelpen. Men sker intetdera, så slutar Sändebudet derutaf, at denne Nation will blifwa Neutral, eller ock är aldeles fiendtligt sinnad, och då skyndar han sig hem.

Hos några Indian-Nationer består krigsförklaringen deruti, at de til det folket, som de wilja angripa, skicka en rödmålad bila, hwilket för honom, som den öfwerlämnar, är högst äfwentyrligt, och icke sällan kostar honom lifwet. Ofta blir et sådant folkslag derigenom i ögnablicket bragt til den grymhet, at en liten Trupp genast, och utan at fråga hufwudmännerne om

lof

lof, begifwer sig på wägen, för at hugga en dylik bila, som den öfwerskickade, eller ock et rödt spjut eller pil, i hjertat på den första af den angripande Nationen, som träffas. Wilja de ännu mer förbittra sina fiender, så stympa de den dödas kropp på et sätt, som tilkännagifwer, at de icke hålla sina fiender för karlar. Men hos Irokeser och Delavarer samt de med dem förbundna folkslag är icke i bruk at genom Budskap gifwa en krigsförklaring. I det stället gå några krigare ut, och slå ihjäl den första de hälst finna af det fiendteliga partiet, och scalpa honom, det är: de draga hufwudswålen med här och alt af hufwudet på honom, hugga en bila uti honom, den de låta sitta qwar, eller lägga de en rödmålad träklubba på den dödade. Dymedelst blifwer den andra Nationen utfordrad, af hwilken ock snart en Capitain uptager det ditlagda mordgewäret, och skyndar sig derpå in i fiendens land, för at wedergälla dem på samma sätt. Bringar han med sig en scalp, såsom bewis af en lycklig utgång, så tror han sig hafwa förskaffat sin Nation rätt.

Tilrustningen til fälttoget uptager icke lång tid för Indianerne. Mycken träß hafwa de ej. En påse med det förr omtalte Cinnamonum, det är stött Wälsk korn blandat med Socker, utgjör hela provianten, den hwarje krigare bär med sig. Utom detta förese sig krigsfolket och i synnerhet Capitainerne ganska gerna, med en Beson, som skal hålla dem säkra för stick och skott. I denna afsigt låto Schwanos under slagtingen, som de år 1774 lefwerade de hwita, bära sin Krigs-beson på en stång emellan sig, på det

ku-

kulorne icke måtte träffa dem; Men båraren sjelf blef nedskuten, och hela Indianska Armeen slagen, hwarwid deras Besonföll i fiendens händer.

En af de wigtigaste förberedelser är, at hwarje Krigs-man målar sig med röd och swart färg. Den som derwid kan gifwa sig det hiskeligaste utseendet, håller sin prydning för ypperst. Många Capitainer fasta ock förrut, och gifwa akt på sina drömar, hwaraf de sluta til krigets utgång. Natten förrut innan samtlige krigsmännen upbryta, hålles en stor måltid, den ock Chiefs biwista. Dertil slagtas wanligen et swin, stundom ock et par hundar. Genom hundköttet tro de sig blifwa ännu mer behjertade och af krigs-anden upfyldte. Man har sett, at jemwäl många qwinfolk biwistat krigsmåltiden, samt med god appetit ätit af hundköttet. Will någon derwid rätt högtidligen ådagalägga sit krigiska mod, så tager han et stycke kött, wisar det för de närwarande, och upäter det wid deßa ord: "Så will jag ock äta mina fiender. Efter måltiden håller Capitainen med sit manskap den förut beskrefna krigsdansen. Hwarwid de intil andra dagens gryning skria sig hesa och trötta. Gemenligen dansar då den ena om den andra med swinhufwudet i handen. Men den mästa tiden dansar hela sällskapet tilsammans. Jemwäl kunna andre få se derpå, eller ock wäl dansa med. Häruppå begifwa sig krigarne, under Capitainens anförande, utur byen, en och en i sänder; wid de sista husen afskjuta de sina gewär, och Capitainen sjunger krigswisan. Emedan de utaf många wänner och slägtin-

gar, ja wäl ock af qwinnor, blifwa beledsagade alt intil det första nattlägret, så upslås det wid paß en half mil ifrån byen, och där hålla de ännu en krigsdans, och anträda så den följande dagen sin egenteliga marsch.

Som de gemenligen hafwa en lång wäg för sig, innan de komma in i fiendens land, så räcker icke deras proviant til, utan de måste taga jagt til hjelp, hwartil de anwända en eller twå dagar. Sit läger upslå de utan ringaste ordning, och sätta sina tält på de ställen de finna beqwämligast. I de trakter, där de icke hafwa något at befara, äro de föga waksamme; de fleste förströ sig på jagt, men infinna sig åter på samlingsplatsen på utsatt tid. Under marschen har den ene icke minsta företräde för den andra, icke en gång den öfwerste Capitainen. De utdela sin proviant lika emellan sig, så mycket möjeligt är, om ock allenast en beta bröd eller kött skulle belöpa sig på hwarje man.

Ofta gå de blott partie-wis 10 til 20 man ut, at så mycket mindre komma i brist af lifsmedel. Capitainen är derwid i högsta måtto sorgfällig om hwarje man af sit Compagnie, emedan han derföre måste wara answarig. Då en eller några uptröttnat låter han göra halt, tils de åter kunna följa med.

En Anförares förnämsta egenskap består dermi, at han förstår at skickeligen anställa et anfall och nedlägga många fiender, utan förlust på sin sida. De ådagalägga derwid en otrolig ståndaktighet och tolamod, äro ofta förundranswärdt wågsamme, och behjelpa sig med ganska

litet; ty så snart de gå in uti fiendeland, så wåga de icke mera at gå på jagt för sin bergning, emedan de derigenom kunde röja sig. De förse sig wäl förut med lifsmedel för några dagar, men som de ofta komma at ligga många weckor förborgade i skogen, förrän de kunna komma åt sina fiender, så lida de mycken hunger, törst och annan olägenhet.

Deras första omsorg går då ut på, at i det nogaste utforska alt, innan de wåga et anfall. Til den ändan göra de gerna nära wid den ort, som de wilja öfwerfalla, uti en skogsbacke gropar i jorden, dem de täcka med risqwistar, torf och dylikt, och hwaruti de endast underhålla en kol-eld. Derifrån gifwa de akt på alt, som går ut och in i den fiendtliga orten, utan at blifwa röjde. Hafwa de blott til föremål at göa en fånge, eller at taga en scalp, så wåga de ofta at werkställa sit upsåt om ljusa dagen. De stå på lur bakom tjocka trän, och förstå så behändigt smyga sig omkring dem, at de icke af en förbigående fiende uptäckas; och då han är förbi, nedlägga de honom med et skott, eller löpa de honom hastigt på lifwet, och hugga honom bilan i hufwudet. De äga ock en sådan färdighet at kasta bilan, at de sällan fela om målet. Efter en sådan gerning skynda de sig hastigt bårt, och tycka sig blott med en enda scalp wara rikeligen belönte för all sin möda och fara.

Men til at anfalla en hel familie eller by, wälja de hälst natten, då deras fiender ligga i djupaste sömnen. Hela dagen öfwer äro de då

i högsta måtton försigtige, så at de icke en gång hwiska wid hwarandra, utan tala endast genom tekn och miner, och krypa på händer och fötter för at winna närmare kunskap. Då den natten inbryter, som til anfallet är bestämd, lägga de sig platt ned på jorden, och hålla sig helt stilla, til deß anföraren gifwer et tekn. Då nalka de sig krypande til fienden på et böße skott nära. Wid förnyat tekn springa de alle på en gång up, gifwa eld, rusa in på fienden med yxor och klubbor, döda, scalpa, fånga alle menniskor de finna, sätta husen i brand, och uppehålla sig icke wid at göra byte. Knapt hafwa de nått sit ändamål, så gripa de til flyckten, hwartil de redan förrut uti skogen utmärkt åt sig den ginaste wägen, och stadna icke förr, än de tro sig wara i säkerhet. Förmoda de, at man lärer eftersätta dem, så söka de komma undan sina förföljare derigenom, at de göra sina spår okänbara, dem Indianerne så lätt utspana. Blifwa de detta oaktat uphunne, så slå de ihjäl sina fångar, scalpa dem, och skingra sig för at ensame desto lättare komma hem til sit land. Derwid uthärda de gemenligen mycken hunger och möda, samt behjelpa sig med bark, wilda örter och rötter.

Också i et förklarat krig, då de draga i fält emot sina fiender, hålla de för berömligare at genom list tilfoga dem skada, än genom et öpet anfall. De inhämta kunskaper om fiendens tilstånd, och finna de, at han ej med fördel kan angripas eller öfwerrumplas, så draga de sig tilbaka. Men finna de et anfall möjeligt, så gö-

ma de sig bakom trän, högar eller klippor, gå endast fram för at gifwa eld, och göma sig genast igen. Europeerne, som icke kände detta Indianska sätt at fäckta, hafwa lidit mycket derigenom.

När Indianerne erhållit seger, så känner deras grymhet inga gränsor; och när de stillat sin mordgirighet, så wända de åter hem i sit land på det skyndsammaste.

För de sårade hafwa de altid med sig ganska hälsosomma medel, och deras curer slå icke gerna felt. De illa sårade blifwa af deras kamrater med största willighet bårtburne; ingen lämnas i sticket, som möjeligen kan tagas med. Jämwäl släpa de bårt de döda eller åtminstone deras hufwudswål, at fienden ej måtte bekomma dem i sit wåld, hwadan man icke lätteligen kan utröna huru månge Indianer stupat.

Alle nedgjorde fiender blifwa, om möjeligt är, scalpade, hwilket de på följande sätt förrätta: de kasta människan til jorden, sätta en fot på deß hals, fatta med den wänstra handen i hans hår, och utspänna således swålen ifrån hufwudet, hwilken de med en hwaß knif skära rundt om, och sedan afrycka. Dertil behöfwer en skicklig Indian knapt en minuts tid. Blifwer den fina huden, som omedelbart betäcker hufwudskålen, med genomskuren, så är operationen genast dödande. I annor händelse har erfarenheten lärt, at en scalpad menniska kan blifwa wid lif. En sådan afdragen hufwudswål eller scalp måla Indianerne gemenligen röd, upsätta den på en röd stång til segertekn, och åstadkomma altid der,

med

med en stor glädje hos de sina. Sorgfälligt förwara de deßa bewis af sin tapperhet och på fienderne utöfwade hämd.

De taga gerna sina fångar med sig lefwande, men bundna intil deß de äro i säkerhet för den förföljande fienden. Om natten läggas fångarne ned på marken med armarne, halsen och benen bundna wid fasta pålar; och utom deß blir hwar och en medelst et tåg bunden wid en fri Indian, som således genast måste wakna, då den förre rörer sig hårdt. Detta oaktat komma de stundom undan. På fångna hwita manspersoner blifwer håret genast afskurit på Indianskt sätt, och hufwudet tillika med ansigtet målas rödt, at man knapt kan åtskilja dem från Indianerne. Komma twå krigare at träta om en fånge, hwem han skal tilhöra, så blir han dödad, för at göra et snart slut på trätan.

Så länge fångarne äro i krigarnes händer, blifwa de icke illa hållne, och hafwa äfwen så god kosthållning som de, under hwilkas wälde de stå. Desto hårdare bemötas de i det segrande folkets byar. När de komma sådana byar nära, så utropa krigarne så många dödsskri, som de med medföra segertekn, scalp eller fångar. På sådant tekn hasta män, qwinnor och barn ut, de ankommande til mötes, och ställa sig i twå rader. Uti deßa rader inträda då krigarne med stålthet, förande sina fångar och stänger med scalpar, samt nödga fångarne at dansa til åskådarnes nöje. Derpå anwises dem et hus i byen, dit de måste begifwa sig. Men så snart de begynna gå, så blifwa de af de i leder

stående byens Inwånare jämmerligen slagne med spön, käppar, bilor och knytnäfwar. Men komma de då, ehuruwäl altid blodige och sårade, in i huset, så äro de fullkomligen säkre. Indianske fångar, som äro kännare af detta barbariska bruk, förstå at medelst hastigt löpande til det anwista huset undgå denna grufliga medfart.

Fångar af qwinnokönet kunna genom byens qwinnor räddas derifrån, då de taga dem mellan sig och föra dem in i byen, hwilket ock ofta händer.

Sedan wårda sig krigarne om sina fångar å nyo, twätta deras sår, förbinda dem; och så snart maten blifwer framburen, gifwes den först til fångarne, men icke af medlidande, utan för at bibehålla dem wid godt utseende, och at göra sin triumph desto ärofullare, hwaruti de skola föras alla byar igenom, til deß de komma til hemorten.

Innan krigarnes afresa förlusta sig byens inwånare än en gång med de fångna. På en af dem binda de skällor, eller et snöre af hjortklöfwar om benen, at det måtte under dansen mycket slamra, och gifwa honom et knippe med korta käppar; af dem tager han så många han behagar, de öfriga återlemnar han. Så många käppar han behåller, så många korta dansar har han at göra, och gemenligen gör han detta med mycken lifaktighet, efter takten, som angifwes genom skramel af en Kalabasch, hwaruti små stenar äro lagde. Efter hwarje dans upräknar han kårteligen sina krigsbedrifter, och gifwer sedan en käpp ifrån sig. På sådant sätt fortfar han med sina dansar och berättelser, tils käpparne äro alle. Om än icke

åskådarne förstå hans språk, så sluta de dock af hans åtbörder och hela förhållande ganska såkert til meningen af hans ord. Ofta blifwa ock fångarne twingade at sjunga dödssången, som är af följande innehåll: "Jag går til döden och måste uthärda mycket, men jag will med tilbörlig ståndaktighet utstå de hårdaste qwal, som mine fiender kunna mig tilfoga. Jag will dö som en tapper man och gå til hjeltarne, hwilka på dylikt sätt aflidit." På sådant wis blifwa fångarne bemötte uti alla byar, hwarigenom deras wäg går; men äro de ändtligen til den bestämda orten framkomne, så blifwa många af dem i deras ställe, som antingen omkommit i kriget eller genom döden afgått, uti Familier uptagne; och ifrån den stunden anses de aldeles som det folkets medlemmar, til hwilka de nu höra. Utom denna sedwana hade Indianstämmorne redan för långesedan warit helt och hållit utrotade. Men detta är äfwen ordsaken, hwarföre de märkeligen förändrat sin caracter.

En sådan benådad blifwer genast på det bästa skött; hans sår twättas, han klädes, han får äta den bästa mat, som finnes i huset, och alle bemöda sig at trösta och upmuntra honom. De fångna qwinnorne falla gemenligen på männernes lott och hållas wäl; men gåßar och flickor bli uptagne i hushåll, der de nyttjas såsom tjenstehjon, eller säljas ock stundom til Européerne. När sådane i Familier uptagne fångar skicka sig wäl, så hafwa de intet at klaga öfwer. Mycket arbete pålägges dem icke, hälst Indianerne i allmänhet ej särdeles bry sig med

arbete. Rymma de undan och blifwa åter ertappade, så kan det kosta dem lifwet. Men sådane otacksamme emottagas icke eller altid af sina egna Nationer, utan warda stundom med förakt återwiste, då de gemenligen sälla sig til landstrykare. Hwite fångar, som uti Indianske Familier uptagas, få också Indianska namn; hälst nämnas de efter älskade döda personer, för at bibehålla deras åtanke. Månge af dem finna Indianska lefnadssättet så behageligt, at de wid fångars utlefwererande icke wilja återwända til de sina igen. Men förlorar en sådan til exempel Ankans ynnest, som honom uptagit, så låter hon utan widare omständigheter taga lifwet af honom, för at i Andarnes rike blifwa hennes första mans tjenare.

Men de fångar, som formeligen dömas til döden, hafwa gemenligen inom kortare eller långre tid at förwänta et pinsamt afrättande. Dertil församla sig Indianerne ofta ifrån långwäga orter, såsom til en fest, för at på en sådan olycklig rätt mätta sin grymhet och hämdelystnad. Den dömde blifwer naken, och stundom swartmålad med korpfjädrar på hufwudet, bunden wid en påle för et brinnande bål; då rifwer den ene honom naglarne af fingrarne, en annan biter et finger af honom och stoppar det i sin pipa, bjuder wäl ock den dömda at röka derutur. Andre krossa hans finger och tår emellan stenar, samt sweda honom med glödgat järn eller eldbränder. Andre sarga honom med knifwar, skära remmar utur hans kropp och gnugga salt uti det blodröda köttet. För at göra den

olyckliges

liges pinande desto långwarigare, blifwer det ofta afbrutit, så at det stundom räcker 3 til 4 dagar. Stundom måste han, så sönderskuren och halfbränd han är, löpa omkring pålen wid et kårt strek. Gifwer han medelst skriande sin smärta tilkänna, så blir han af sina pinare föraktad och bespottad; men förblifwer han ståndaktig, så berömma de honom såsom en käck och braf man. Se de ändtligen at föga mera känsla är qwar, så slå de honom fulleligen til döds och förbränna den sönderhuggna kroppen.

Detta omenskliga sätt at förfara med de til döden dömda fångar är i synnerhet hos Irokeser och Schavanos mycket allmänt, och de hafwa jämwäl i sednare tider gifwit ganska många hiskeliga prof deraf. Gemenligen uthärda Indianska krigsfolket en sådan långwarig och marterfull död med en obegripelig ståndaktighet, och afsjunga då derwid med stålthet omständeligen sina hjeltedater. Dymedelst söker månget tillika at upreta sina plågare, hwilka ock stundom i sit wredesmod hästa med hans död*).

Ofta kan en til döden dömd ännu blifwa friköpt. För några år sedan blef en ung Schwanos fången af Cherokeser och dömd til döden. Han war redan bunden wid pålen och

* Herr Carver beskrifwer en sådan afrättning på en Indian, hwarwid han warit åskådare. Trawe'ls throug North Amer. p. 338. seqq.

alt i beredskap til des afrättande, då en Cherokesisk qwinna kom med en börda waror, den hon kastade för dens fötter, som ägde fången, och bad honom at hon såsom en barnlös Änka måtte bekomma denna fånge, så wille hon erkänna honom för sin son. Hennes bön blef bewiljad. Schavauosen gafs lös och öfwerlämnades til henne; hwarefter han ännu samma dag på det båsta klädd gick omkring i byen. Hans befriarinna satte med tiden et så stort förlitande på hans trohet och tilgifwenhet, at hon tilstadde honom besöka sit folk och sin familie. Han swarade så wäl emot hennes förtroende, at han genom alt tiltal af sina anhöriga icke låt beweka sig, at öfwergifwa sin wälgörerska. En annan gång är åter ingen lösepenning tilräckelig nog, at frälsa den dömda fången ifrån Indianernes grymhet. Så tilbödo Engelske Köpmän Huronerne år 1779, för en fången hwit man, waror för några hundrade daler i lösen, utan at winna sit ändamål.

Man har eljest föregifwit, at Indianerne plågade upäta sina Fiender. Något dylikt må wäl fordom här och där hafwa händt, och för wåra Mißionärer hafwa några Indianer om sig bekänt, at de sjelfwe gjordt sådant; men allmän plågsed är det icke. I synnerhet sker det aldeles icke bland Delavarer och Irokeser. De skola wäl fordom i sin grymhet hafwa rifwit hjertat utur en fiendes kropp och upätit det rådt, men nu för tiden förefaller sådant sällan.

När en Indian-Nation will upreta den andra til krig emot den tredje, eller emot de

hwi-

hwita, så skicka de ofta til dem en eller flera fångar, och låta tillika säga dem: "Wi sände eder deßa fångar, endast derföre at i mågen koka eder litet soppa deraf." Derigenom ernå de ofta sin afsigt. Sådane fångar blifwa wäl icke ätne, men deras afrättande är oundwikeligt.

Sedan Irokeser och Delavarer samt de med dem förbundne Nationer dristat föra krig emot de hwita, så hafwa deras krig sig emellan blifwit sällsyntare. Uti kriget med de hwita finna de mera fördel; De erhålla flera fångar, flera scalper, och kunna lättare göra fred än i krigen med sina likar.

I et krig, som upkommer med de hwita, blifwa nu nästan alle Indian=Nationer mer eller mindre inwecklade. Will ock en Nation ej deltaga deruti, så kan den likwäl icke hindra, at ju några ostyrige bland dem sälla sig til något partie. Detta war händelsen i kriget emellan England och deß Colonier. Delavar=Chiefs hade straxt wid krigets början föresatt sig at blifwa Neutrale, och förmanade sit folk dageligen at icke låta öfwertala sig til deltagande deruti. Wid detta beslut förblef ock i allmänhet hela Nationen ståndaktigt, och lät sig icke bewekas, hwarken igenom löften eller hotelser, deraf Chiefs mången gång hårdt ansattes, för at afwika från sin föresats. Likafullt drogo många Delavarer med i fält.

Til et krig emot de hwita behöfwa Indianerne icke mycken anledning. En sak af ringa wärde är tilräckelig dertil. Ofta är kriget länge beslutit, och de wänta endast på en skensaker

or=

ordsak at begynna det. De förstå at dertil utsöka en tid, som för dem är den beqwämligaste. Man har förundrat sig öfwer at Irokeserne, oaktat deras djupt inrotade fruktan, at Europeerne måtte blifwa dem för mägtige, likafullt sålt åt dem den ena landsträckan efter den andra. Månge trodde, at det skedde endast för at undfå skänkerne, som köparen wid sådana tilfällen plägar gifwa; men erfarenheten utwiste, at deßa Länders bortsäljande tjente dem til förewändning för deras krig. Ty så snart det försålda Landet war tämmeligen uparbetat af de hwita, så drefwo de dem åter derifrån. Ofta hafwa de fortfarit med fiendtligheter midt under Fredsunderhandlingarne med de hwita, eller hafwa de snart åter börjat dem igen. Wid slika Critiska tider, kunna de hwite icke nogsamt wara på sin wakt emot Indianerne, särdeles emot Irokeserne. Deße kunna på det wänligaste bemöta en hwit man, som icke känner deras fiendteliga afsigter, de kunna wäl ock gifwa honom både mat och dricka, och likwäl sedan oförmodat hugga bilan i hufwudet på honom. För några år sedan innan ännu kriget emellan England och deß Colonier utbrustit, då Schavanos redan hade börjat hwarjehanda oroligheter, måste någre hwite, som wistades bland dem, gripa til flygten. En af deßa skilde sig från Sällskapet, och wid det han fick en Delavarisk by i ögonsigte, kom han i några Irokesers händer, hwilka först gåfwo honom mat, och sedan mördade honom. Men i Delavarernes Charakter är icke en sådan falskhet. Gifwa de en hwit man handen och hälsa honom

nom, så kan han med säkerhet räkna på deras wälwilja.

Wid Krigstider öfwerfalla Indianerne hälst de wärnlösa åboerne på enstaka plantager, och utbreda dymedelst skräck öfwer alla de andra, hwilkas Inwånare, för at rädda sit lif, lämna hus och hem, Boskap och lösören i sticket. Emedan Indianerne på sådana tider icke göra någon skillnad emellan särskilta Europeiska Nationer, och utöfwa sin grymhet utan afseende på oskuld, ålder eller kön, så blir förskräckelsen desto allmännare. Hade de t. ex. krig med Engländarne, så woro alle, som hade hwit hud, deras fiender. Uti et Sändebuds Person, som hade at göra dem Freds-förslager, aktade de ej folk-rätten, efter hwilken sådane persener icke böra förolämpas. Et slikt ärende war med lifsfara förbundit. Ganska sällan skänkte de en menniskja lifwet, som nedlade gewär och gaf sig fången. En gång eröfrade de en liten fästning med storm, hwaruti de, utan at sjelfwe förlora en man, bekommo 40 til 50 hwita fångar af män, qwinnor och barn. Denna lätt wunna seger hade bordt beweka dem til mindre hårdhet emot sina fångar; Men i det stället mördade de med kallsinnighet allesamman, så undantagna. Sjelfwa de små barnen slogo de til döds emot träden; så barbariskt förfara i synnerhet Irokeserne.

At göra fred beqwäma Indianerne sig icke förr, än de dertil af nöd blifwit twungne. Men så snart Freds-underhandlingar begynnas, så nedlägga Capitainerne sit befäl, som de under på-

stå-

stående krig förwaltat, och öfwerlemna det åter i Chiefs händer. En Capitain kan åfwen så litet sluta fred, som en Chjef kan begynna krig. Tilbjudes Capitainen fred, så kan han icke annat swar gifwa, än at han will frambringa anbudet för sin Chjef, och at han såsom Krigsman icke kan göra någon fred. Har Chjef böjelse til fred, så blifwer han i sit Embete åter werksam, tager krigsbilan utur Capitainens hand, och befaller honom at sätta sig ned, det är at göra Wapenhwila. Nu må Capitainen icke mera utöfwa några fiendtligheter, utan måste med sina underhafwande hålla sig stilla. Men som Chjef wet at denna sysslolöshet är för Capitainen mißhagelig, så wäljer han honom gemenligen til Sändebud wid Freds = afhandlingen. Det antager Capitainen af hjertat gerna; Ty han öker derigenom sin åra och aktning.

Til en Freds-underhandling, så wäl som til hwart och budskap til et annat folk, blir aldrig en enda Person allena förordnad; det måste åtminstone wara twå; men de kunna ock wara flere. Ofta består et dylikt budskap af 15 til 20 personer, alt efter de folkslags magt, som stå med hwarannan i underhandling. Men en af dem är Budskapets Hufwudman, hwilken saken egenteligen är anförtrodd, som är talare, och som hafwer String och Belt off Wampom at öfwerlemna. De öfrige hans medföljare höra upmärksamt på, och erinra honom, om han förgäter något i sit Tal.

Et sådant Sändninge-bud måste icke allenast wara en förständig och allmänt högaktad Man;

Man; utan han måste ock ega Kropps-styrka at uthärda de beswärligheter, som med et sådant wärf ofta äro förknippade.

Wid Sändebudens affärdande, som sker i det församlade Rådet, blifwer dem mer än en gång föresagt alt hwad de skola andraga, hwilket Talaren flere gånger måste uprepa i samma ordning, til deß han utan at stapla kan redigt framföra det. Är et snart fredsslut af nöden, så måste Sändebuden ofta resa genom natt och dag, hwilket i affigt på wägen icke är dem swårt. Ty den kunna de igenfinna i mörkret, om den wore en aldrig så litet banad gångstig, den en Europee knapt om ljusa dagen kunde uptäcka.

Et sådant budskap bär Freds-pipan framför sig, hwilken hos Indianerne är det samma som i Europa den hwita fahnan. Denna pipa hålles i den aktning, at et mißfirmande emot honom, som bär densamma, räknas för et sådant brott, som den stora Anden icke kan låta blifwa ostraffat. Men den brukas ock blott wid Freds eller Förbunds afslutande. Fransoserne kalla denna pipa Calumet, och den har gemenligen et hufwud af röd marmor; men efter röda färgen är et blodsteken, som intet skickar sig til Freds-underhandling, så öfwerstrykes den med hwit lera eller krita. Et sådant pip-hufwud är 6 til 8 tum widt, och 3 tum högt; Pipskaftet är af et hårdt träd-slag, swart, wäl af 2 Alnars längd, och med et skönt band omwicklat, som är med hwita Coraller genomwirkat, hwaruti Qwinfolken söka wisa sin konst. Ofta är det ock ut-

zirat

zirat med Igelkotts-taggar samt med gröna, gula och hwita fjädrar.

Nära wid mot-Partiets by eller läger, begynna Sändebuden sina sånger och dansar, och blifwa derpå inbudne til Hufwud-Chiefs boning, hwaråst dem förskaffas all beqwämlighet, så länge Freds-underhandlingen påstår.

Den samma öpnas sålunda, at hufwud-Chiefen eller de församlades President, drager några rökar utur den påtända Freds-pipan, sedan den förut med wördnad blifwit wänd emot himmelen och jorden. Denna Ceremonie är wäsentelig, och ingen Europeisk Ståthållare eller Sändebud, som med Indianerne will göra fred, kan undandraga sig densamma.

Sedan går pipan omkring bland Sändebuden och alla de församlade. En hwar håller den mrd mycken warsamhet och drager några rökar derutur.

Efter denna Ceremonie gör den förnämsta af Budskapet eller Talaren sit föredrag, gemenligen med en Indiansk stålthet, och låter ej märka någon böjelse til at gifwa efter, änskönt deß Nation wore stadd i yttersta nöd. Deremot anwänder han sin wältalighet at wisa wederparten, det deß egen fördel kräfwer at icke allenast önska en wapenhwila, utan ock en waraktig fred. Talaren måste wara god kännare af det, som angår icke allenast hans egit folk, utan jemwäl de audra Nationerne, samt förstå at gifwa hwar och en af dem, deß tilbörliga namn eller titel. Begynnelsen af talet, som beledsaga, med öfwerlämnande af en String eller Belt,

lyr-

lyder gemenligen sålunda: "Bröder, (Barna-barn, Fader) här öfwerlämnar jag en String off Wampom, dermed will jag rena dina ögon, at de måtte se skarpt: Jag will dermed rensa dina öron, at de måtte höra rätt: jag will dermed göra din hals hal, at mina ord måtte gå lätt ned; ty jag kommer icke förgäfwes o. s. w. Derpå följer då det, som han har at säga, uti idel kårta punkter, dem han hwar för sig bekräftar med en String eller Belt. Har han föredragit alla punkterne af sit budskap, så säger han: "Nu är jag färdig."

Blifwa nu deße String och Belt ibland de församlade omkringgifne och beskådade; så är det et tekn, at budskapet blir uptagit; deß beswarande sker lika så högtidligt. Sedan sändebuden tagit afträde, rådslås öfwer deras ord; hwarje String och Belt öfwerwägas, och man öfwerenskommer om swaret, som dem skal gifwas, samt lägger de til bekräftelse nödiga String och Belt i ordning. Häruppå blifwa sändebuden åter inkallade, och de församlades President, eller en annan dertil utsedd talare, försedd med et String off Wampom i sin hand, tiltalar dem ungefär med följande ord: "Bröder! (Cousiner, Farfader.) Denne String off Wampom skal bjuda dig wara wälkommen: Jag will dermed draga de törnen ur dina fötter, som til äfwentyrs der hafwa fastnat. Jag will dermed borttaga orenligheten, som fäst sig wid dina ådet: jag will dermed bårttaga den trötthet, som på resan anfallit dig, så at dina knän åter wara

ba starka och modiga o. s. w. hwarpå egenteliga swaret sedermera följer, hwilket jemwäl punctwis bekräftas med String och Belt, som öfwerlämnas til det förnämsta sändebudet. Är underhandlingen til nöjes å båda sidor afslutad, så blifwer en rödmålad krigsbila eller klubba i jorden nedgrafd til tekn, at all fiendtlighet emellan deßa begge folkslag är nphäfwen.

Öfwer den slutna fredens waraktighet plåga de så uttrycka sig: at de wilja öfwer bilan eller klubban plantera et träd, som skal wära up alt intil himmelen, och sådant mer. Sluteligen blifwa de afgifne String och Belt off Wampom å bägge sidor sorgfälligt bewarade.

Men winner et freds-budskap ickr bifall så tager den presiderande Chiefen icke emot de gifna stadfästelse-tekn; och om än sändebudet nedlägger dem på marken framför honom, så skjuter han dem ifrån sig med en käpp, då ingen får uptaga dem, utan han, som lagt dem dit, hwilket för honom är högst skymfeligt. På lika sätt afwises upfordrande til et krig, hwaruti Nationen icke will inwekla sig, eller eljest något obehagligt, som föreslås. Kommer et sådant afwist budskap åter hem igen, så är hos Delavarerne den plägsed, at den med käppen bortskutne String eller Belt kastas på jorden i Rådhuset, och blir där liggande, tils någon gammal Gumma til äfwentyrs uptager den.

Slutes et Förbund 2:ne Indian-Nationer emellan, så skicka de gemenligen en fredspipa til hwarannan, som då kallas förbundspipa; den blifwer sorgfälligt bewarad; och wanligen

ligen antändes den i det församlade Rådet när något emne förekommer, som rörer de begge förbundna Nationerne; då ock hwarje Råds ledamot drager åtminstone en rök derutur. Derwid blifwa de återigen tydligen erindrade om förbundet och tiden då det slöts.

Wid et förbunds förnyande är hu swudsaken, at wänskaps-Belten, hwilkas antal kan bestiga til 20 eller 30 och deröfwer, blifwa emot hwarannan utwäxlade. Hufwud-beltet är hwitt, med twå swarta rader infattat, och har wid hwar ända en swart fläck; igenom deßa warda de twänne Nationerne betecknade, och den helt hwita randen skall utmärka, at wägen ifrån den ena Nationen til den andra är rögd ifrån buskar, trän och stenar, och alla hinder bortskaffade, och at et fullkomligt godt förstånd är dem emellan. Dylika högtidligheter äro ständigt med dansar beledsagade, och för de många Belt skull, af hwilka för hwardera måste hållas tal, kan en sådan högtidlighet räcka några dagar. Til slut betjena sig Indianerne gemenligen af det uttrycket: at deras wänskap skal räcka så länge sol och måne skina, samt up- och nedergå, så länge stjernorne sitta på himmelen, och floderne flyta med watten.

Slut på Första Delen.

Historisk Beskrifning
Öfwer
Mißionen
Ibland
Indianerne i Norra America.

Andra Delen.

Första Afdelningen.

Brödra-Mißionens begynnelse ibland Indianerne i Norra America.

At frambära Evangelium til Hedniska Nationer, och i synnerhet til de förrut beskrefna folkslagen, at förkunna dem Guds råd om deras salighet, och at dymedelst förskaffa ibland dem en blifwande frugt, war ej något ringa företagande. Icke desto mindre war Evangeliska Brödra-Uniteten, redan år 1727, och altså straxt efter deß förnyande, alfwarligen betänkt uppå Hedningarnes omwändelse i allmänhet. Ty Bröderne trodde enhälligt, at de af Gud woro äfwen dertil kallade, at förkunna Evangelium om Jesu Christo för Hedniska folkslag, och förnämligast for sådana, om hwilkas salighet eljest ingen den tiden bekymrade sig.

Efter mångahanda sorgfälliga öfwerläggningar, affärdades år 1732 de första Hedninge-Buden ifrån Brödra-Uniteten til den Danska West-Indiska Ön St. Thomas, och följande året några Mißionärer til Grönland, hwilkas bemödande Gud bekrönt med rik wälsignelse, som af Historierne derom är bekant.

Icke långt härefter gafs jemwäl anledning at tänka på en Mißion ibland Indianerne i Norra America. Ty då de bekante Schwenkfeldare på hög befallning blefwo antydde, at begifwa sig utur Chursaxiska landet, så beslöto de af dem, som år 1725 blifwit uptagne i Berthelsdorff, et landtgods i öfra Lausitz tilhörigt Grefwe Nicolaus Ludvig von Zinzendorff och Pottendorff, at fara til Georgien i Norra America; och Grefwen bemödade sig genast at i London hos Föreståndarne för Georgiska Colonien utwärka en fri öfwerfart och benägit emottagande. Derpå afreste de 1734 ifrån Öfra Lausitz Men då de kommo til Holland, ändrade de sin tanke och gingo til Pensylvanien. Föreståndarne af Georgiska Colonien, som icke wille för den orsaken afbryta underhandlingen med Grefwe Zinzendorff, erbödo sig at inrymma honom et stycke land i Georgien, at låta det af Bröder upodlas och bebos. Detta anbud blef antagit, emedan man gjorde sig hopp, at genom detta medel få komma til de därwarande Indianer, i synnerhet Creeks, Chikasavs och Cherokees; också beslöto åfwen några Bröder at begifwa sig dit. Det första sällskapet afgick ifrån Herrnhut i November år 1734, under Bröderna Johan Töltschigs och Anton Seyfarts anförande, sedan de af Församlingen blifwit hjertligen wälsignade, och af förrbemälte Grefwe bekommit en skriftelig Instruction, deruti han förnämligast anbefalte dem, at i alt barnsligen öfwerlemna sig åt Guds wisa ledande, och för öfrigit noga tilse, at de icke förlorade sin samwetsfrihet, sorgfälligt wak-

wakta sig för alt disputerande i Religionssaker, altid hafwa för ögonen, at de af Gud bekommit i sina hiertan drift och kallelse, at med Christi Evangelium gå til Hedningarna, och derwid, så mycket görligt wore, lefwa af sina händers arbete. Sedan de nu någorlunda hade inrättat sig i Georgien, skulle en ordinerad Predikant dem tilskickas.

I London funno de den förr warande Adjunctum Theologiæ wid Faculteten i Halle, Herr August Gottlieb Spangenberg, hwilken för en och annan olika mening och mißförstånd, som upkommit emellan honom och hans Collega, blifwit ifrån Halle endtledigad, nästan på lika sätt som Hof-Rådet Wolff före honom. Spangenberg hade efter sin erhållna dimission wändt sig til Herrnhut, och war ej allenast en medlem af Brödra-Församlingen derstädes, utan ock en hjelpare wid deß betjenande. Men nu hade han det updrag, at i London med Föreståndaren af den Georgiska Colonien och med General Oglethorpe, då warande Gouverneur af samma Provins, reglera det nödiga til deras öfwerfart och inrättning derstädes. Denne wärde General förskaffade dem förskott til resan och andra utgifter; Men af Föreståndarne bewiljades dem boning i Staden Savannah och något land derjemte, til deß de med rödjande af en bestämd Trakt wid floden Ogeeche woro så wida komne, at de der kunde sätta sig ned; Och Spangenberg beledsagade dem. Om Wåren 1735, anlände denna första Colonie lyckligen til Georgien, och om Sommaren kom en ansenlig förstärkning efter, under David Nitschmans an-

 förande

förande. Desse bröder inrättade sig nu i Staden Savannah, och Gud wälsignade deras flit så, at de inom en kårt tid kunde icke allenast bestå för sig sjelfwa och med tacksägelse återbetala de dem i London förskutne penningar, utan ock kärleksrikt tjena sina grannar. Hos Föreståndaren i Georgien stodo de i god credit, såsom et stilla, ordenteligt och Gudfruktigt folk, som icke hade yttra fördelar, utan Hedningarnes frälsning, til ögnamärke. Man insåg ock wäl, at det skulle mycket bidraga til Statens bästa, om därwarande Indianer, såsom Landets egenteliga Inwånare, blefwo genom Evangelium omwände til JEsum Christum; Och man war altså benägen at befordra och understödja sådana människjokärliga afsigter. Det första som Bröderne företogo sig, för at winna sin affigt hos de i negden boende och til Creeks hörande Indianer, war inrättandet af et Scholehus för Indianska barn på Ön Irena wid Savannah-floden, wid paß en tysk mil belägen ofwan om Staden. Emedan några Indianer bodde där tilsamman, så bekommo Bröderne härigenom tillika tilfälle at til de arma Hedningarne bringa det stora budskap, at de hade en Frälsare, som dem förlöst, förwärfwat dem frihet ifrån synden och wunnit åt dem en ewig Salighet. Ty Indianerne, af hwilka många förstodo Engelskan, besökte dem gerna därstädes, och förde ofta dit med sig sin så kallade Konung eller Chief Tomo Tschatschi, för at, såsom de uttrykte sig, höra af dem det stora ordet. Jemwäl besökte de stundom Bröderna wänligen i Staden Savan-

vannah'; och af den berättelsen, som Spangenberg år 1736 lemnade om denna Colonie, såg man at de därwarande Indianer i allmänhet icke woro obenägne emot Bröderne, och at de wißte göra en noga årskilnad emellan dem och de andra hwita, som endast sökte egen fördel eller wandrade oordenteligen.

Det liknade sig således rätt wäl med denna lilla Colonie, både i anseende til deß bebyggande och Hedningarnes omwändelse. I Scholehuset bodde då Brodren Peter Rose med sin hustru, Bröderne Anton Seiffart, Biener, med några flera Bröder. Desse lefde altså midt ibland Indianerne, syßelsatte sig mycket med dem; Och at lära deras språk gick åfwen efter önskan, hwarwid det jemwäl kom dem til paß, at Herr Benjamin Ingham, en Engelsk Predikant, som hade med den andra Colonien kommit til Georgien och under resan fattat en synnerlig kärlek för Bröderne, här uppehöll sig någon tid, och halp til wid Scholans inrättande och betjening.

År 1737 blef Theologie Candidaten Petrus Böhler, genom Brödra-Församlingens Föreståndare i Herrnhut, kallad ifrån Universitetet i Jena til Predikant wid Brödra-Colonien i Georgien, och dertil behörigen ordinerad. Han anlände dit det följande året; Men Brodren Johan Töltschig reste tillika med förrberörde Engelska Predikant Ingham åter til Europa.

Imedlertid hade Spangenberg, sedan han inrättat Bröderne i Georgien, rest til Pensylvanien, derifrån på visitation til St. Thomas, och härifrån åter til Pensylvanien, hwarest han

uppehöll sig intil år 1739. Genom honom blef nu åfwen Brödra-Församlingens upmärksamhet wänd på de Hedniska Folkslagen uti därwarande trakter, i synnerhet på Irokeserne eller de så kallade Sex Nationer. För första efterrättelserne om dessa Nationer hade han at tacka Herr Conrad Weiser, Fredsdomare och Gouvernements Tolk i Pensylvanien. Denne Man blef om wintren 1736 af Gouvernören och Proprietåren af Pensylvanien skickad, at med Irokeserne munteligen afhandla om et krig, som emellan dem och de Wirginska Indianerne wille upkomma, samt at bilägga twisten. På denna resa af ungefär 100 Tyska mil hade han at utstå otroligt mycket beswär, i det han merendels til fots, med provision för några wecker på ryggen, under en sträng winter måste arbeta sig igenom en djup snö, många bäckar och floder, samt hiskeliga ödemarker. Twänne Indianer som träffade honom under wägen och förmärkte, at han af resans beswärligheter war nedslagen, förmante honom at icke låta sit mod falla; Ty, sade de, igenom det, som människjan lider på sin kropp, blifwa deß synder aftwagne. Detta ord trängde in i hans hjerta, och han bemannade sig, suckade til Gud och blef jemwäl styrkt.

Spangenberg, för hwilken han sedermera berättade detta, gaf underrättelse derom til Herrnhut, hwaräst detta Indianernes yttrande upwäckte den önskan, at snart kunna få säga dessa ännu blinda men dock omtänksamma Hedningar, hwad det endaste medlet wore, hwarigenom människjan kunde blifwa rentwagen ifrån sina synder.

Imed-

Imedlertid blef Brödra Colonien i Georgien oförmodat störd i sin förhoppningsfulla gång. De nästgränsande Spaniorer sökte fördrifwa Engländarne utur Georgien. Då nu ock Bröderne blefwo af de sistnämde upfordrade at gå i fält emot Spaniorerne, så undandrogo de sig det, emedan de redan i London hade förklarat, at de icke kunde eller skulle göra någon krigstjenst. Med åberopande af denna förklaring gjorde de hos Föreståndarne i London tjenliga föreställningar emot denna anfordran, och blefwo åfwen deruppå frikallade ifrån personlig krigstjenst; Men emedan folket, för detta undantag skull, blef upretat emot dem, så öfwergåfwo några Bröder år 1738 sina flererande plantager, sedan de i reda penningar betalt alla dem gjorda förskott, och gingo til Pensylwanien. De qwarblefne lemnades någon tid i ro; Men när man år 1739, då krigsnöden åter börjades, oroade dem å nyo angående krigstjensten, wille de ej andra gången klaga, utan gingo, tillika med sin Predikant Böhler, om wåren 1740 til sina Bröder i Pensylvanien. Härmed blef Mißionen i Georgien ibland Indianerne uphäfwen, som hade haft en så god början.

Men at så mycket möjeligt wore, bibehålla den redan wunna ingång ibland der warande Hedningar, bewiljades af Brödra Församlingen Engelska Predikanten Whitefields begäran, som gerna wille hafwa en Broder til hjelp wid de anstalter, som han i Georgien förehade at uprätta, och blef Broder Johan Hagen år 1740 dit afsänd, hwarwid man tillika hade

 den

den affigt, at han icke allenast skulle förnya och underhålla bekantskapen med Creek-Indianerne, utan ock med tiden söka komma ibland Cherokeserne, låra deras språk, och tjena dem med Evangelium.

Hagen, som ansåg sin kallelse ganska wigtig, anwände den tid, Whitefields syslor lemnade honom öfrig, med all trohet på Indianersaken; och först sökte han åter up Creeks, hos hwilka Bröderne hade bodt, men fann endast qwinfolken hemma; Manfolken woro alle gångne i fält med Generalen Oglethorpe emot Spaniorerne; och Tomo Tshatschi, deras Konung, war död. Här war altså för den tiden ingen ting för honom at uträtta. Desto mer lågo honom Cherokeeserne om hjertat. Men af deßa fann han ingen omkring Savanah, ty deras boningar woro 70 til 80 tyska mil derifrån belägne; och han kunde ej förfoga sig dit, utan at öfwergifwa Whitefields tjenst, hwilket hade warit emot hans anwisning. Härtil kom den tidning, at kopporne woro i gång hos Cherokeeserne, och hade inom kort tid bortryckt en stor del af samma Nation. Derigenom war det öfwerblefna folket mycket modfält; och som de trodde at kopporne kommit öfwer dem derföre, at de hade låtit af de hwita förleda sig til brännwins supande, så blefwo de hwite dem högst förhatelige. Wid slika omständigheter hade altså Bror Hagen hwarken warit wälkommen hos dem, icke eller i stånd at på något sätt ernå sit systemål. Men af 160 Cherokeser, som gått emot Spaniorerne, blefwo månge dödssjuke förde til Savanah. Deße betjente han någon tid i deras sjukdom, och för dem, som förstodo Engelskan, predi-

kade han Evangelium, lärde ock til den ändan något af deras språk; men han fann deras hjertan och öron tilslutna; och då han såg alt sit arbete wara förgäfwes, öfwergaf han dem.

Wid samma tid utbredde sig en skräck och fasa bland Europeerne, efter man förnam, at Indianerne för hwar och en, som af deras Nation blifwit död, wille döda en Europee, och åter rensa landet ifrån de hwita, hwarmed de ock werkeligen gjordt en mordisk början på en plantage. Emedan nu deßutom Herr Whitefield icke gerna såg, at Hagen befattade sig så mycket med Indianerne, han icke eller wille längre bruka honom til hjelp ibland sina upwäckta, emedan han emotsade läran om förkastelsen, som Whitefield begynte predika; så begaf han sig derifrån åter til Pensylvanien.

Emedlertid war Spangenberg år 1739 ifrån Pensylvanien återkommen til Tyskland; igenom hans förr omnämde skrifwelse, rörande de wildas i Noera America beklageliga tilstånd, hade i synnerhet månge ledige Bröder i Herrnhut fått en drift til at wåga sit lif derpå, at genom Evangelium göra deßa hedningar bekanta med sin Gud och Skapare. Tolf af dem utnämdes til Candidater wid Mißions-saken; och en, wid namn Cristian Hinrich Rauch, blef redan år 1739 ifrån Marienborn affärdad til Nyyork, för at se om han kunde finna en öpen dörr til Indianerne.

Man hade derwid icke afseende på något stort; ty den anwisning, som Gref von Zinzendorf, såsom Brödra-församlingens Föreståndare, plägade meddela dem, bestod hufwudsakeligen

gen deruti, at de i stillhet skulle gifwa akt, om ibland hedningarne til åfwentyrs någon wore, som Gud sielf genom sin nåd redan hade tilberedt at höra och anamma et lifsens ord; med den kunde de tala; ty Gud måste först gifwa hedningarne öron, at höra Evangelium, och hjerta at anamma det, eljest wore all möda och arbete förlorade, som man på dem anwände. Tillika anbefalte han dem at egenteligen inlåta sig blott med sådana hedningar, som eljest ingen betjente med Evangelium; ty wår kallelse wore icke, at bygga på främmande grund, eller störa någon i sit arbete, utan de skulle antaga sig de elända och öfwergifna. Den 16 Julii 1740 ankom benämde Mißionär til Staden Nyyork. Utan at det minsta känna det folket, för hwilka han skulle predika Evangelium, och utan at en gång weta, huru och hwaråst han skulle upsöka dem, men om sin kallelse fulleligen förwißad, hade han til Gud den fasta förtröstan, at Han skulle biştå honom och föra honom til de hedningar, til hwilka han war sänd. Som han nu i Nyyork hade aldeles ingen bekant, och wid sin ankomst icke wißte hwart han skulle wända sig; så war det honom til mycket stor glädje, at der oförmodeligen träffa Mißionären Fredrik Martin ifrån St. Thomas som snart gjorde honom bekant med några froma personer. För deßa uptäckte han sit förehafwande; men i stället för at upmuntra honom til deß utförande, förestälte de honom at redan åtskilliga Evangeliska Predikanters ofta förnyade kostsamma försök, at göra Indianerne til Christna, hade hittils warit utan wärkan. De hade wäl på en wiß ort en kyrka, där tid efter annan predikades för dem, och en Scholmästare at underwisa deras barn, men de förblefwo sedan som

förr

förr uti sina gamla synder, och woro i synnerhet lika så mycket begifne på fylleri-lasten, som någonsin tilförene; hwadan ock en Europee, som wille uppehålla sig ibland dem, icke wore säker om sit lif.

Mißionären åhörde dem med tolamod och tacksägelse för deras wålmenta råd, men lät sig för ingen del derigenom afskräckas. Full af tilförsigt til Honom som sagt, at Han icke skal låta sit ord komma fåfängt tilbaka, utan at det skall uträtta alt hwartil Han det sänder, tog han sin tilflyckt til bönen och anropte Gud enständigt, at Han sjelf wille föra och leda honom. Några dagar derefter erfor han, at Indianska sändebud befunno sig i Nyyork, för underhandlingar skull med Gouvernören. Han upsökte dem genast, och hade den owäntade glädje, at han strax kunde för nöd skull tala med dem, emedan de förstodo at uttrycka sig på Holländska språket.

Deße woro de förste hedningar, som han någonsin sedt; de hörde til Mahikander-Nationen, sågo wilde ut, och woro dertil med druckne. Sedan de blifwit nycktre upsökte han dem åter, inlät sig i synnerhet med twå af dem wid namn Tschoop och Schabasch, och tilsporde dem rent af, om de wål wille hafwa en Lärare, som wisade dem wägen til saligheten? Tschoop sade: Ja! han funne ofta hos sig en böjelse til något bättre än han hittils haft, men han wißte intet at hjelpa sig; om någon wore, som wille antaga sig honom och hans slägtingar, komma til dem och lära dem, så skulle han gerna se det, men de woro arme och jemwäl elake

men-

menniskor, dock tänkte han det skulle wäl gå, om endast en Lärare wille bo ibland dem. Schabasch yttrade sig på lika sätt. Uppå detta utlåtande, som han ansåg såsom en nådig Herrans wink, lofwade han dem på stället med glädje, at han wille resa med dem och besöka dem och deras folk; hwaruppå de med en Indiansk gravitet kallade honom til sit Folks Predikant. Men efter några dagar fann han dem åter så druckna, at de hwarken kunde tala eller gå. Wid det tredje besöket såg han dem åter nyktra, och gjorde aftal med dem at han wille resa förut, och at de hos en wiß Herre wid North-River, Martin Hofman benämd, skulle taga honom med sig. Men sedan han där i några dagar förgäfwes wäntat på sina ledsagare, gick han til en nästgränsande Indiansk ort at upsöka dem; Således gingo de miste om honom och fortsatte sin resa. Imedlertid erfor Rauch, at de bodde wid paß 5 Tyska mil öster om North-River wid gränsen af Connecktikut, en Provints af nya England, wid Stißiker-berget, uti en så kallad Indian-ort, wid n mn Schekomeko, och han begaf sig genast dit. Innan han kom dit, hade Tschoop och Schabasch redan anmält honom derstädes, såsom en man, den de kallat til sin lärare.

Wid ankomsten den 16 Aug. emottogo de honom på Indianskt sätt, med mycken w nskap. Han deremot gaf dem genast tilkänna ändamålet af sit besök, ungefär med deßs ord: Jag är af kärlek til eder kommen öfwer det stora werldshafwet at bringa eder den efterrättelsen, at Gud wår

wår Skapare af kärlek til oß blifwit månniskja, lefwat några och trettio år i werlden, gjort månniskorne mycket godt, och slutligen för wåra synder skull låtit fastnågla sig wid et korß, på hwilket Han för oß utgjutit sit blod och dödt, på det wi måtte förloßas ifrån wåra synder, genom Hans förtjenst blifwa salige och warda arfwingar af det ewiga lifwet, Han har snart derefter upstått ifrån de döda, samt upfarit til himmelen, ochsitter nu på sin härlighets Thron, men är dock altid när oß, fastån wi med wåra lekamliga ögon icke kunne se honom, och söker nu intet annat, än at bewisa oß kärlek, o. s. w. Denna omtalade föreställning åhörde de med mycken upmärksamhet och, såsom det syntes, med intryck.

Men då han åter andra dagen talade med dem derom, så måste han med bedröfwelse märka, at detta förekom hans åhörare löjeligt; ja til slut gjorde de spe af honom och bespottade honom uppenbarligen. Men han förblef ock härwid ståndaktig och besökte Indianerne alla dagar i deras hyddor, förehöll dem outtrötteligen och med eftertryck deras hjertas hela förderf, deras blindhet i andeliga ting, och beprisade för dem Guds nåd i Jesu Christo samt tron på Hans försonings-offer, såsom den endaste wäg på hwilken de kunde räddas. Dock tycktes det i början, efter hans egit uttryck, som hade djefwulen här sit rike med murar omgifwit, fast förreglat och tilslutit. Folgden af alla andra Predikanters hittils anwände möda, så wäl af den Engelska som den Romersk-Catholska kyrkan, bekräftade mer än mycket de erhällna underrättelser af wännerne i Nyyork. En Engelsk

gelsk Predikant i Sharen låt sig icke förtryta at så wäl på Engelska som på Indianska predika för dem, men det war förskräckeligt at se, huru fylleri jemte andra laster hos hans folk gick i swang, och huru mord och dråp ganska ofta förekommo. Derjemte wille de aldeles icke höra något om Christo, utan skrattade och gjorde gäck af Honom. Så war det hos Mahikandrerne, och intet bättre såg det ut ibland Irokeserne, af hwilka många buro rosenkransar och kors, dem de nyttjade såsom en tilökning på sin Indianska granlåt.

Til dessa så bedröfliga utsigter kom äfwen hos wår Mißionär torftighet och nöd i det yttra. På sina resor ifrån en Indian-ort til en annan, dem han måste göra til fots, efter han icke hade penningar at betala för ridhäst eller båtlega, måste han ofta i den tjocka skogen uthärda så stark hetta, at han måtte hafwa försmägtat. Ingenstädes wille man härbergera honom; och det gick honom, efter deß egen utlåtelse, såsom den där söker något, men icke finner.

Dock alt detta och ännu mera obehageligt förgat han gerna, då han efter någon tid blef warse, at ordet om Korßet begynte wisa sin mägtiga kraft. Tschoop, den aldrastörste drinkaren, blef af Jesu Christi nåd först fattad, och frågade honom, hwad den på Korßet slagtade Guds Sons blod dock måtte hafwa för enwerkan? Den kostbaraste skänk hade då icke kunnat wara för Mißionären angenämare, än denna utaf et bekymrat mod upkomna fråga, hwarwid

hans

hjerta blef brinnande, och hans mun flödade öfwer af Jesu blods kraft. Snart härefter blef ock Schabasch wäckt, och den helige Ande arbetade kraftigt på deßa twå wilda måns själar, hwilkom tårarne runno af kinderne, så ofta han talade med dem om Jesu lidande och död. De beklagade derwid ofta sin blindhet, at de tilförene tjent afgudar, och alsintet wetat om Frälsaren, som likwäl haft dem så kär, at han för dem blifwit död.

Deßa bewis af Guds kraft blefwo ryktbara. Också Christne grannar i Schekomeko, i synnerhet månge inwånare i Reinbeck, kommo derwid i rörelse; de blefwo så begärige til at höra det rena Evangelium, at Mißionären måste en gång i en lada hålla predikan för dem, hwaraf åtskillige hade en blifwande wälsignelse. Så fortfor han et helt år, och sökte på alt sätt at locka och beweka de arma hedningarne at komma til Jesum.

Men några hwite, som icke måtte hafwa warit nöjde med Indianernes omwändelse, förstodo at så upreta dem emot Broder Rauch, såsom en man, den der endast sökte bedraga och förföra dem, at de werkeligen hotade skjuta honom ihjäl, om han icke ginge sin wäg. Han fann derföre rådeligt, at för någon tid hålla sig undan. En i granskapet boende Bonde wid namn Rau, hos hwilken han sökte säkerhet, gjorde honom i början många inwändningar emot hans förehafwande at göra deßa wilda, de der woro såsom lefwande djeflar, til Christna människjor. Men då wår Broder betygade sin förtröstan, grundad på

kraften af Jesu Christi blod, som ock för de wilda blifwit utgutit, och huru han wore sinnad at förtjena sit bröd med sina händers arbete samt det lilla han förstod i Medicinen, så behagade detta den goda Bonden så, at han tilböd honom rum och uppehälle, om han wille förblifwa hos honom och underwisa hans barn, ty, lade han härtil, de hwite och wi sielfwe äro äfwen så elake och okunnige, som hedningarne. Mißionären antog detta med tacksägelse, såsom en Guds försorg, och blef nu Scholmästare. Men jemte den trohet, hwarmed han förrättade denna syßla, underlät han ej at dagligen besöka Indianerne i Schekomeko, fastän med ögonskenlig lifsfara. Ty de hwite i den negden fortforo at medelst hwarjehanda onda förtal och osanningar å nyo mer och mer uphetsa Indianerne emot honom, och skrämde dem dermed, at han en gång skulle föra deras ungdom öfwer hafwet och sälja den til slafwar. Härigenom blefwo ändtligen Tschoop och Schabasch helt förwillade och intagne emot honom. Några Indianer, dem man inbillade at de skulle komma til djefwulen, om de hörde på Rauch, lupo af ångest sin wäg. Således war, såsom han sjelf skrifwer, icke allenast förakt bespottelse och hån likasom hans dageliga bröd, utan åtskillige hwite försökte ock med hugg och slag mißhandla honom, som han dock med saktmodighet undwek. Några hade satt sig före at uphänga honom i et träd i skogen; andre bemödade sig at göra Indianerna druckna på det de i sit fylleri måtte slå honom ihjäl. Och werkeligen förföljde honom en Indi-

dian

dian en gång i stor grymhet med en bila, men stupade i watnet, och det war Mißionärens räddning. Ja ock hans käre Tschoop blef en gång så upretad emot honom, at han i första hettan wille skjuta honom ihjäl. Schabasch förföljde honom wäl icke, men sökte en lång tid allestådes at gå honom utur wägen. Emedlertid gick han dock ständigt efter bägge med synnerlig kärlek, bad för dem och utsådde wid alla tilfällen Guds ord med tårar, war derwid försigtig, men lät sig genom ingen ting störas i sit hjertliga förtroende til sin alsmägtiga beskyddare; och handlade med et godt samwete frimodigt och tröstefullt, såsom man ock kan inhämta af et bref från honom, hwaruti han ibland annat så uttrycker sig: "Jag är den owärdigaste lem af Brödra-församlingen, wet ock at Frälsaren icke behöfwer mig, och likwäl bewärdigar han mig at wara sin tjenare. Jag känner mig derwid så swag, som en mask, och skämes ofta inför Frälsaren öfwer min armod och oduglighet; stodo han ej mig dageligen bi, så skulle jag af satans starka motstånd redan längesedan hafwa kommit til korta. Men Herren uphjelper ständigt min swaghet; wißerligen måste jag tro hwad nu synes omöjligt; ty af det som bland hedningarne skall lända Gudi til lof, ser man ännu alsintet. Emedlertid will jag dock fortfara at förkunna Herrans död. Mit hjerta brinner af hunger och begär efter hedningarnes räddning; at wärfwa själar för Jesum, det är mig den wigtigaste sak, och den drifwer jag uppå Herrans ord, i trots för alt

hwad fienden, med hela sin magt, kan göra. Ingen af djefwulen förreglad port kan wara så stark, at Christus icke skulle kunna bryta den up o. s. w.

I denna barnsliga tilförsigt kom han ock icke på skam. Igenom hans ständigt oförskräckta mod och kärleksrika nedlåtande, kommo Indianerne efter hand på andra tankar. Ofta war han halfwa dagar i deras hyddor, åt och drack med dem, och stundom somnade han rätt tryggt in midt ibland dem med största sinnes stillhet. Denna sista omständighet i synnerhet, gjorde et stort intryck på meranämde Tschoop. Då denne en gång såg honom så tryggt sofwa i sin hydda, kunde han icke, såsom han sielf sedermera betygade, afhålla sig från deßa tankar: "Denne man är wißt icke någon elak människa; han fruktar ju intet ondt, icke en gång af oß, som dock äro så wilde, utan där sofwer han i all ro och sätter sit lif i wåra händer." Wid nogare eftertänkande blef han ändtligen fullt öfwertygad, at alla genom de hwita hittils utspridda rykten om denna mannen; måtte wara idel förtal. Denna sin öfwertygelse låt han ock då sina landsmän weta, och nu drögde det icke länge; så war förtroendet dem emellan å båda sidor fulleligen återställt. De hörde åter med begär uppå, när han talade om Jesu kärlek til arma syndare, och de begynte få smak för Evangelium.

Mißionären hade altså den förnöjelse at, se det hans arbete i Herranom icke war förgäfwes. Atskillige blefwo genom hans ord kraftigt rörde, och Tschoop war ock nu åter den förste, som

af

aftorkade hans tårar, i det han, til Mißionärens innerligaste glädje, betygade med mycket bekymmer, huru han önskade så på sit hjerta erfara Jesu blods kraft. Man kan tänka, huru kärkommit detta förtroende war för Broder Rauch, och med hwad eftertryck han måtte hafwa förkunnat försoningens ord för denna bekymrade syndaren; hwilket ock snart bewiste sig på honom med sådan kraft, at han framdeles icke allenast blef troende på Jesum, utan ock et wälsignat witne ibland sin Nation.

Den förändring, som med denna mannen föregick, war ganska ögonskenlig, ty han hade förut wid alla sammankomster warit den aldra wildaste, och medelst sin widlystighet åfwen blifwit krympling. Han sjelf berättade sedermera en gång i et sällskap, om anledningen til sin upwäckelse, med följande ord: "Bröder! jag har warit en hedning och är ibland hedningarne blifwen gammal, wet altså wäl, huru det med hedningarne är beskaffat. Det kom en gång en Predikant til oß; han wille lära oß, och begynte bewisa at en Gud är. Då sade wi, åh! menar du då, at wi ej wete det? Gå du man hem igen, hwadan du är kommen. En annan gång kom en Predikant och wille lära oß: I måsten icke stjäla, sade han, icke supa, icke ljuga, o. s. w. Wi swarade honom: du narr! menar du då, at wi icke wete det? lär det först sjelf, och lär dit folk, til hwilket du hörer, at de icke sådant göra. Ty hwilken super, hwilken stjäl, hwilken ljuger mer, än dit egit folk? och så affärdade wi honom. Efter någon tid

kom Christian Henrich (Rauch) til mig i min hydda, och satte sig bredewid mig. Innehållet af hans tal til mig war ungefär detta: "Jag kommer til dig i hans namn, som är himmelens och jordenes Herre: han låter dig weta, det han will gerna göra dig salig, och rycka dig utur det elände, hwaruti du ligger. Han är til den ändan blifwen menniska, har gifwit sit lif för menniskorne och utgutit sit blod för dem o. s. w." Han lade sig derpå i min hydda på et bräde och somnade in, ty han war trött af sin resa. Då tänkte jag: Ah! hwad är det för en man, han ligger där och sofwer så sött. Jag kunde ju genast slå honom ihjäl, och kasta honom i skogen — Hwilken skulle wäl fråga derefter? men han är utan bekymmer. Hans ord kunde jag likwäl intet blifwa qwitt; de föllo mig altid åter in, och äfwen då jag somnade, drömde jag om det blodet, som Christus för oß utgjutit. Då tänkte jag: detta är något annat; och jag uttydde för de andra Indianerne de ord, som Christian Henrich ytterligare talade med oß. På detta sätt har upwäckelsen ibland oß genom Guds nåd tagit sin början. Derföre säger jag eder, Bröder! prediken för hedningarne Christum och hans blod och hans död, om I ibland dem wiljen skaffa wälsignelse." Sedan nu Tschoop blifwit Evangelium lydig, så blef och Schabasch åter aldeles wunnen; mörksens krafter woro wäl ännu ständigt öfwer måttan werksamme at bibehålla Indianerne i allmänhet i syndens tjenst, och i synnerhet at återföra Tschoop och Schabasch

basch ifrån den goda wägen; men Jesu nåd behöll dock öfwerhanden, så at inom en kort tid en wacker hop samlade sig af sådana, som insågo sit osaliga tilstånd samt hjertligen längtade at derutur blifwa räddade. Och detta war icke blott goda rörelser, utan så wäl i Schekomeko såsom ock uti Wachqvatnach, Pachatgoch och andra nästgränsande Indian-orter blefwo ganska många i sina hjertan kraftigt öfwertygade om den Evangeliska lärans sanning. De kommo flitigt til församligsstunderne, och hos åtskilliga hade det den werkan, at de ändrade sit onda lefwerne.

Jemwäl bemödade sig Mißionären, at göra Indianska barn, ynglingar och män ännu bekantare med Holländska språket, och at underwisa dem i läsande, på det de måtte desto riktigare fatta hans ord, och uttyda dem för sina landsmän. I Junio 1741. gjorde han sit första besök hos Bröderne i Pensylvanien, dit emedlertid de Bröder och Systrar hwilka, såsom ofwanförmält är, hade öfwergifwit Georgien, lyckligen ankommit, och nu, uppå ofwanbemälte Engelska Methodist-Predikanten Withefields begäran, uppehöllo sig för en tid på det land, som han köpt til en Neger-scholas inrättande. Det hus som skulle upbyggas, hwartil han werkeligen lade grunden, kallade han Nazareth, hwaraf hela Baroniet ännu har sit namn. Men Bröderne skulle nu besörja om byggnadens fullbordande efter hans önskan, hwilket de äfwen åtogo sig, ehuru det war med stor fara förknippat, ty Indianerne, som icke wille begifwa sig utur det köpta landet, traktade efter Brödernes lif. Herr

Whitefield gjorde emedlertid en resa til Georgien, och kom wid slutet af år 1740 med sådan widrighet emot Bröderne tilbaka, at han nödgade dem draga dädan.

Men Gud hade redan sörgt för dem på annat sätt. En betydande Köpman utböd åt dem et stycke land til salu, som är belägit wid paß twå Tyska mil ifrån Nazareth, söder ut i det så kallade Forks of Delavare wid Lecha, en arm af Delavar-floden. Då nu äfwen Biskop David Nitschman med et sällskap ifrån Europa i December månad 1740 war ankommen til dem, så fattade de enhälligt det beslut, at köpa berörde landstycke, och där sätta sig neder.

Negden deromkring war öde och skogslupen, 15 Tyska mil belägen ifrån närmaste Stad, och hade til grannar blott twå enda af Europeer bebodda hus, et par Engelska mil öfwer floden; eljest träffade man widt och bredt intet annat, än de wildas kringspridda hyddor.

Här blef nu Församlingsorten Bethlehem efter hand upbygd, genom Brödernes beständiga flit, dem man tid efter annan förstärkte ifrån Europa.

Efter någon tid erböd Herr Whitefjeld sit Baronie Nazareth åt Bröderne, som de ock köpte och fullbordade det påbegynta huset; hwarefter en Brödra-Colonie ock här nedsatte sig, och gjorde med tiden jemwäl Nazareth til en angenäm församlingsort. Det mißförstånd, som med Indianerne för detta Baroniets besittning skull war upkommit, och som tycktes wara af widt ut-

seen-

seende, blef slutligen bilagt dels medelst Bröderness eftergifwande, för at intet förderfwa tilgången för sig til Indianernes hjertan, dels genom en underhandling med Irokeserne och deras bemedling, såsom man det närmare kan inhämta af Dawid Cranzes Brödra-Historia och August Gottlieb Spangenbergs utgifna lefwernes beskrifning om den Salige Herr Grefwen Von Zinzendorff, samt af Budingska Samlingarne. Jag har med få ord här omrört dessa begge församlingsorters uprinnelse, endast derföre, emedan icke allenast dessa församlingars härwarande Äldste-Collegium alt hittils haft at råda, understödja och i alla afseenden besörja om Mißionen ibland Indianerne, utan ock emedan dessa Församlingar sjelfwa, alt ifrån begynnelsen, stått i närmaste förbindelse med Indian-församlingarne och deras gång, samt tagit den aldra närmaste del i deras händelser.

Wid den tiden, då wår Mißionär gjorde besök i Betlehem, nemligen om sommaren 1741, woro ännu många Indianer af Delavar-Nationen i den nejden, de där icke förhöllo sig mycket wänligt emot Bröderne; men desse nyttjade alla tilfällen, at bewisa dem kärlighet och godhet; och någre Bröder gjorde det til sin sak, at göra dem bekanta med Frälsaren; i synnerhet anwände Christian Frölich mycken möda med deras så kallade Capitain, Jan, hwilken något förstod Engelskan. Denne fattade så mycken kärlek för Frölich, at han wille skänka honom sin son om 11 års ålder. Jemwäl böd han honom en gång til et stort gästabud, där det tilgick nä-

 stan

stan på lika sätt, som wid de i denna Historiens första del beskrifna offermåltider. Efter måltiden, som beslöts med en fullstämmig Indiansk sång, frågade Capitainen Brodren Frölich, huru detta honom behagade? Frölich swarade: Om I känden Guds Son, om hwilken jag sade dig något i går, så skullen I röna en helt annan kärlek och glädje. — Straxt berättade Capitanen för sina gäster, uppå deras tungomål, hwad Brodren hade förkunnat honom om Frälsaren; Frölich lade ännu mera härtil. De häpnade öfwer denna dem helt nya sak, och det blef en allmän tystnad. Sluteligen sade Frölich: I hafwen bedit och sungit, tilläten nu ock mig at bedja til Guds Son, torde hända Han gifwer Eder något at känna i Edra hjertan, fast I än icke förstå mina ord. — Af hjertat gerna, war deras swar; och straxt sopade de hyddan ren. Frölich föll då på sina knär midt ibland dem och bad innerligen til Gud wår Frälsare, at han måtte förbarma sig öfwer detta arma folket, för hwilka Han ock wore död. — Derwid blef honom hans hjerta så ömt, at han utgjöt många tårar, och månge Indianer greto med honom. En gaf honom derefter sin hand, och sade, han hade känt något i sit hjerta.

Jag kommer nu åter til wår Mißionär Rauch, hwilken sedan han i Bethlehem hade stärkt sig med Bröderne i kärlek och i tro, wände åter tilbaka til sin post. Biskop David Nitschman, hwilken såsom Visitator hade gjordt Hedna-Mißionen til et hufwudändamål för sin

up-

upmärksamhet, gick med honom, för at sjelf se det upgående utsädet och Nåde-arbetet ibland Indianerne; och han fann mycken ordsak at glädja sig öfwer Evangelii wälsignelse därstädes, betygade jemwäl för Bröderne wid sin återkomst sin hjertliga förnöjelse öfwer det, som han i Schekomeko hade funnit.

Brödra-Församlingen war emedlertid betänkt på, at förse Mißionären med hjelpare wid detta förhoppningsfulla werket. Ibland de utur Georgien bårtflyttade Bröder, utsågs dertil **Martin Mack**, sedermera Biskop, som ock hade upsigt öfwer Mißionen ibland Negrerne på de Danska Wäst-Indiska öarne, och i Oct. 1741 ankommo i enahanda afsikt Bröderne **Buttner**, **Pyrläus** och **Wilhelm Zander** til Pensylvanien ifrån Europa.

Imedlertid fortsatte Brodren **Rauch** med all trohet sit arbete så wäl ibland de wilda såsom ock med sin huswärds barn; och de arma wildarnes utlåtelser, som öfwer sit elända själatilstånd woro bekymrade, underhöllo och stärkte hans mod. Ibland annat hade han den glädjen, at Indianen **Tschoop** af egen drift dicterade för honom et bref til Bröderne i Pensylvanien, hwaraf följande är et utdrag: "Jag har warit en arm wild hedning, som i 40 år icke wetat mer än en hund. Jag war den störste drinkaren, den willigaste djefwulens slaf ibland de wilda, och som jag ingen ting wetat om Frälsaren, så har jag tjent förgängeliga afgudar, dem jag nu önskade i elden. Detta har jag ångrat med många tårar. Då jag hörde at han ock wore hed-

hedningarnes Frälsare, och jag äfwen är honom mit hjerta skyldig, så kände jag i mit hjerta et drag til honom. Men mine närmaste slägtingar, min hustru och mina barn, woro mine fiender, och min största fiende, war min hustrus moder; de sade, jag är icke så god som en hund, om jag icke mer trodde på deras Gud. Men emedan mina ögon woro öpnade, så war det mig en galenskap hwad de sade; ty jag wet, at de haf bekommit sin Gud af deras mormoder; den är gjord af läder, såsom en man, och med Wampom utsmyckad. Efter hon war den äldsta, så har hon gifwit oß honom, at inför honom tilbedja, och det hafwe wi gjort så länge, tils wår Lärare kom och sade oß om Guds lam, som för oß blinda menniskor har blödt sig til döds. Jag har ganska mycket förundrat mig deröfwer, och så ofta jag hörde predikas derom, blef mit hjerta warmt deraf. Också har jag ofta drömt, at wår Lärare stod för mig och predikade. Nu känner jag at jag tror, at min Förloßare kan hjelpa mig med sit blod, och ingen annan. Jag tror, at han är min Gud och min Förleßare, som för mig syndare är död på korßet. Jag wore gerna döpt, och har redan länge längtat derefter. Som jag är ofärdig, så kan jag icke komma fort wintertiden; men i April eller Maij, skall jag komma til Eder. Fienden har welat ofta göra mig otrogen, men hwad jag tilförene höll så kärt, blifwer mig dageligen mer och mer til träck. Jag är den arme wilde Tschoop."

Wid slutet af år 1741 kom Grefwen von Zinzendorf såsom Brödra-Fösamlingens Ordinarius

narius til Pensylvanien, för at taga i ögnasigte så wål Bröδernes dårwarande anstalter i allmänhet, som ock i synnerhet deras arbete ibland hedningarne.

Straxt efter hans ankomst blef Brodren Gottlob Buttner skickad til Brodren Rauch wid Schekomeko, för at besöka honom och bjuda honom til Brödra=Synoden, som skulle hållas i Oly. Denna påhälsning upmuntrade honom ganska mycket, och Buttner tilbragte hår 10 dagar med stor förnöjelse, och med förundran öfwer et så hårligt Guds werks begynnelse ibland så wilda hedningar. Den 14 Januarii 1742 höll Broder Buttner för 32 Indianer sin första predikan öfwer Col. 1, v. 13. Han hafwer uttagit oß ifrån mörksens wäldighet o. s. w.

Då de wilde sedermera hörde, at desse begge Bröder skulle resa til Pensylvanien, bådo Schabasch, Seim och Kjop om tilstånd at beledsaga dem, och at få besöka Bröderne i Pensylvanien, hwilket dem ock blef bewiljat. Tschoop kunde för sin lamhet skull, til sin stora grämelse, ej då resa med: Bröderne gingo altså den 22 Januarii tillika med de 3 omnämde Indianer ifrån Schekomeko. Som de färdades til fots och hade Indianer med sig, wille man på åtliga orter icke herbergera dem, på somliga ställen bespottade man dem, och låto dem betala all ting dyrt. Emedlertid halp Gud dem öfwer alt igenom, och den 9 Febr. hunno de öfwer Philadelphia lyckligen fram til Oly.

Hår hade redan Grefwe von Zinzendorf infunnit sig til en conferentz med många lärare

och

och arbetare af olika tänkesätt. På detta sällskapet gjorde de tre Indianske gästers närwaro, som af Guds nåd och Jesu kärlek woro kraftigt intagne, et helt egit intryck. Straxt efter deras ankomst infunno sig hos dem några Delawarer, för hwilka bemälte 3 Indianer, genast predikade om Jesu Christo, sin Herre och Gud, huru Han utgjutit Sitt blod til deras frälsning; men för Bröderne betygade de en stor längtan at blifwa döpte. Emedan de nu hade af hjertat anammat Evangelium, och hade i salighets-sanningarne åtnjutit en trogen underwisning, och trängtade alfwarligen efter nåden i Jesu blod, så blefwo de först förklarade för Dop-Candidater, och snart derefter beslöts at icke låta dem länge wänta, utan at, i närwaro af ofwannämnde församlade, göra dem delaktiga af det Heliga Dopet.

Den 11 Februarii 1742 war den til denna handling utnämnda och för denna Mißionen oförgäteliga dagen. Straxt om morgonen under den gemensamma bönen lät Guds närwarelse på det innerligaste känna sig. Men derefter kommo några illasinnade människjor ifrån granskapet, och gjorde et sådant larm, at alle hade så när skilgts åt, och den förestående wigtiga handlingen blifwit hindrad. Men stillheten blef återställd; och eftermiddagen blefwo först Mißionären Christian Henrich Rauch och hans utnämnde medhjelpare Gottlob Buttner, af Brödrakyrkans begge Biskopar, Brodren David Nitschman och Grefwen von Zinzendorf, medelst händers påläggning, ordinerade til Kyr-

kans

kans tjenare. Häruppå gjorde man uti en wiß Herr von Dirks lada, emedan i Oly intet war någon kyrka, nödiga anstalter til Dophandlingen, den Mißionären Rauch skulle förrätta. Det församlade sällskapet togo döplingarne midt ibland sig, inwigde dem med hjertelig bön och åkallan Herranom Jesu Christo til ewärdelig egendom; och så döpte ofwannämde Broder, under sit hjertas innerligaste rörelse, de 3 förstlingarne af de Norra Americanska Indianer, i namn Faders, Sons och den Heliga Andes, och kallade Schabasch Abraham, Seim Jsak och Kiop Jacob.

Den mägtiga Guds Nåd, som wid denna heliga handling war rådande, upfylte alla närwarande med wördnad och glädje; och werkan, som den hade på de döpta Indianerne, war en hwar til förundran. Deras hjertan woro deraf så upfylte, at de icke kunde tiga, utan förkunnade för alla hwita, som kommo i deras hyddor, denna dem wederfarna stora wälgärningen. Men i synnerhet predikade de för et sällskap Delavarer, som uppehöll sig i den negden och, icke utan Guds skickelse, just då återkom til Oly; de fortforo dermed hela natten igenom, så at då en uphörde, begynte åter den andra, och deras eldiga witnesbörd om Jesu satte alla deras åhörare i stor förundran. Straxt derefter foro de nydöpte åter sin wäg tilbaka, glade och wid godt mod; de gingo med Brodren Rauch först til Bethlehem, samt woro där några dagar til mycken wälsignelse; och såsom Bröder, fulle af anda och eld, wände de sig sedan hemåt med sin älskade Lärare, där de ibland sina slägtingar

och

och Landsmän med icke ringa intryck witnade om den nåd, som Gud med dem hade gjort.

Den 16 April samma år war i Schekomeko den första Sakramenterliga handling midt ibland de wilda, då Mißionären hade den glädjen, at döpa sin kära Tschoop, hwarwid han gaf honom det namnet Johannes. Denne Man, hwilken tilförne såg ut som en förfärlig Björn, war nu såsom et lamm, och man kunde icke åskåda honom utan at häpna öfwer den wäldiga kraften af Guds ord och Sacrament. Denna dophandling, ryktet derom, och förnämligast den stora och i alt afseende märkwärdiga förändring med de fyra nydöpta, upfylde de wilda widt och bredt omkring med förundran; såsom det ock wisade sig en ögonskenlig åtskilnad emellan de oomwända Indianer och de troende, i anseende til deras blick och hela wäsende. Nu grep Evangelii eld omkring sig, antände många hedningars hjertan; och det war en lust at se, huru de, 5 til 6 Tyska mil ifrån åtskilliga orter, kommo på besök til Schekomeko at höra Predikanten, som talade om en Gud, hwilken blifwit människja och hade älskat Indianerne så högt, at Han upoffrat Sit egit lif för at befria dem ifrån djefwulen och synden. Så bröt wåra Bröders manliga och ståndaktiga witnesbörd om Jesu försoning, sig öfwer alt igenom, samt blef af de nydöptas witnesbörd städse bekräftat, och det såg ut, som skulle en rik smärtos lön för Frälsaren bli samlad i dessa trakter.

Ibland de nydöpta war hos Johannes tilwäxten i nåden aldra märkeligast; också hade han en särdeles förmånlig gåfwa at uttrycka sig enfaldigt, tydeligt och träffande. Uti en skrifwelse til Grefwen von Zinzendorf, yttrade han sig om sit förra tilstånd, ibland annat, sålunda: "Den första känning hade han i sit hjerta bekommit wid en predikan om Jesu blod, och derwid tänkt." Det måtte wara något;" ty hans hjerta hade derwid altid blifwit warmt. Hans Lärare hade ock beständigt sagt, at ingen kunde hjelpa honom, utom den korßfästa Frälsaren, hwilken ock gerna wille det, om han endast läte hjelpa sig; men han hade ännu haft många saker så kära, at han tänkt, det wore icke möjeligt at öfwergifwa dem. Han hade hängt mycket fast wid kreaturet, warit full af egenkärlek, och hans buk hade warit hans Gud; Tillika hade han fruktat för menniskor, til deß det blef honom uppenbart, at om han icke af hela hjertat öfwerlemnade sig åt Frälsaren, skulle han för otron skull bli fördömd o. s. w. Et annat bref til Grefwen, där han än omständeligare beskrifwer den oro och bedröfwelse, hwaruti han råkat öfwer sin fordna förskräckeliga lefnad, slutar han med följande ord: Men nu är jag glad, ty jag wet at saliggöraren har gjort mycket med mig; nu är jag så full af blygd, som jag förut war bedröfwad. När jag kände en brinnande kärlek til Honom, så önskade jag mig genast Bröder, som ock älskade Honom; derföre älskar jag nu Brödren Rauch samt dig och mina Bröder, som här äro, ja Bröderne

allesammans, ocksa dem jag i min lefnad aldrig lärer få se. Alla dem, som älska Frälsaren, älskar ock jag och hälsar dem. Jag blifwer alt förnögdare, emedan Frälsaren ock gör flera andra saliga, och icke mig allena. Jag gläder mig mycket när wåre Bröder ständigt kungöra oß något af Hans ord. Det smakar mig alt bättre, och jag gifwer noga akt, at wara så, som det står i Biblen. Det är lätt. Det gifwes människor, som säga: Biblen är swår. Men jag är ännu ej kommen så långt, at den har blifwit mig swår. Det är mig alt sött och lätt. Därföre wäntar jag, til deß jag skal känna det swåra. Ännu wet jag intet annat än at det är lätt och sött, och jag wet icke eller mer at skrifwa, än at jag känner Saliggörarens blod.

Johannes din Broder.

Brodren Gottlob Buttner, som ännu intet kunde begifwa sig til Schekomeko, gjorde dock emedlertid hwad han kunde at befordra Evangelii utbredande ibland Indianerne, i det han dels ifrån Bethlehem företog sig några resor på besök in i landet, dels lät sig angelägit wara, at förkunna de Indianer Guds ord, som gjorde besök i Bethlehem. "Jag tänker ofta, skrifwer han en gång, med hjertans rörelse på mina kära Bröder i församlingen, och önskar, at de alle måtte helt och hållit blifwa Frälsarens, emedan det ännu gifwes så många orter, där han icke ens är nämd, mycket mindre känd. Om endast här i America woro 200 budbärare, så blefwe dock än-

ännu månge platser öfrige, hwilkom ock den stora saligheten tilhörer o. s. w.

Andra Afdelningen.

Grefwe von Zinzendorfs resor ibland Indianerne. Inrättning af den första Christliga Indian-Församlingen,

Jemwäl detta år 1742 gjorde Grefwen von Zinzendorf, som alfwarligen sysselsatte sig med hedningarnes omwändelse, tre resor at göra besök ibland Indianerne.

Innan han anträdde dem woro Mißionären Fredrik Martin, Gottlieb Israel och Georg Weber ifrån St. Thomas, med en deras omwända Negerslaf, och Broder Rauch med sin kära Johannes ifrån Schekomeko, ankomne til Bethlehem. Då war det Grefwen en besynnerlig förnöjelse, at tala med deßa elljest blinda hedningar, men som nu woro Jesu älskare och salige menniskor. Sedan han nu med de förenämda hedninge-budskap flera gånger hållit samtal angående arbetet ibland hedningarne, så afreste han ifrån Bethlehem den 24 Julii, och tog med sig, jemte sin dotter Benigna, 11 Bröder och 3 Systrar, som kunde dels tala Engelska och Holländska, dels

ock något Indianska, såsom ock en Indian til budskap och tolk. Först kommo de til Indianen Patemi, icke långt ifrån Nazareth, en sedig och beskedlig man, som talade wål Engelska och hade inrättat sig nästan som en Europee. Hans berättelse om några Indianernes offerbruk gaf Bröderne tilfälle, at för honom beprisa det för wåra synder offrade Guds Lam, hwarwid han war mycket upmärksam, och tog wål up Grefwens hälsosamma förmaningar.

Uti Clistowacka besökte de en gammal Indian, som war af de sina ansedd såsom en Präst, hwilkens lilla Sonson just då låg dödssjuk. Öfwer detta barnet bad Grefwen, och anbefallte det åt sin Skapare och återlösare. Men Bror Wilhelm Zander, som war med i sällskapet, förkunnade den gamla Indianen Guds råd om wår salighet, och denne, som förstod Engelskan, uprepade Broder Zanders ord för de hos honom församlade Indianer uppå deras tungomål, hwilket de ock tycktes gerna höra.

På en annan Indian-ort, hwarest måst Delavarer bodde, och dit wåre resande ankommo helt genomwåte af starkt owäder, tilböds dem på det wänligaste Capitainens hydda til nattherberge, i hwilken de torkade sig för elden, och fortsatte sin resa följande dagen öfwer de blå bergen i följe med en ibland Indianerne kringresande Köpman, wid namn Remberger.

I Pochapuchung upslogo de sina tält hos en Indiansk Läkare, hwilken icke allenast med rörelse åhörde alt hwad Zander sade honom om Jesu Christo, såsom menniskornes återlösare,

utan

utan ock npreyade hans ord med eftertryck för de tolf framför tältet församlade Indianer.

Den 30 Julii, kommo de öfwer et förskräckeligt högt och hiskeligt berg, wid floden Schuilkill. Grefwen, som blef warse Indianer på andra sidan, wadade genast igenom strömmen, som war 2 til tre fot djup, men blef af detta folket så kallsinnigt emottagen, at han helt bedröfwad wadade tilbaka. Men en Indian kom efter honom, för at bedja sällskapet komma öfwer, och så wadade Grefwen för tredje gången igenom wattnet, men hade ej orsak at ångra det; ty Indianerne begärde nu at höra Guds ord, hwilket Zander med kraft och eftertryck predikade. Til slut besökte Grefwen ännu Indian-orten Meniolagomekah, och wände sedan åter til Bethlehem igen.

Denna hans första resa ibland de wilda syntes wäl då icke uträtta mycket, men den gaf dock anledning til mera bekantskap och wänskap med Indianerne, och efter några års förlopp blefwo de fleste inwånarne i Meniolagomekah, jemte den Indianen, som följde med såsom budskap, omwände til Herren.

Wid denna tiden erhöll man en skrifwelse til församlingen i Bethlehem af Indian-Brodren Johannes, hwaruti det ibland annat heter:

"Mine käre Bröder och Systrar!

"Jag älskar Eder mycket. Huru mit hjerta är, det kan jag icke uttala. Jag känner at jag älskar Saliggöraren; men jag ser, at det än fattas mig mycket. Jag har ännu aldrig rätt

wetat hwad det är, at wara en rätt arm synda-re, men nu finner jag, när jag rätt af hjertat är fattig, så är jag rätt salig. Jag märker ganska wäl, at ingen förnöjelse är, utan hos min kära Frälsare, och jag will ock ingen an-nan hafwa, än hos Honom. Jag kan icke nog skämmas inför min kära Frälsare, när jag efter-tänker hwad Han på mig har gjordt. Ty jag war en ganska elak människa, så kall som et stycke is, så död som en sten; Men Hans blod har gjort mig wek och warm. Och detta måste jag ock säga för mina wänner, de andra Indianerne; ty jag tänker altid, när jag säger dem något om Saliggörarens blod, at de blifwa bättre på en time, än jag blifwit på twå år. De känna det ock ganska wäl, at det så måtte wara, ty de tro, at alla menniskor, som ännu synda, ic-ke ännu tro på den stora Guds Son. Ingen ting är mig wigtigare, än då jag hörer något om Saliggörarens blod. Jag ser ock, at det är det enda, som kan göra hjertan weka. Jag är nu såsom et stycke tråd i hans hand; om han will bruka mig, så will jag gerna låta mig bru-kas. Jag är redo at af hjertat gerna göra alt som står i Biblen." Och jag finner det så i sjelfwa werket, at man kan, när allenast Frälsaren är enom nådig.

Jag tror at alt det, som Bröderne säga mig, är godt, och at det så står i Biblen, och jag finner ock i mit hjerta, at det så är. Ty mit hjerta är en rigtig bok. Jag finner ock alt det deruti skrifwit, som jag skal predika och sä-ga för mina wänner. Jag ser at det är

gan-

ganska nödigt, at wi åfwen blifwe en Församling; såsom det står föreskrifwit uti Biblen, så wele wi göra. Jag längtar af hjertat derefter, ty wi äre af en ganska wild art; men Saliggöraren kan wäl göra oß tama och ordenteliga. Blifwe wi endast små och lydiga barn, så skall alt gå för sig; och dertil wille han med sit blod förhjelpa oß. Jag hälsar alla Bröder och Systrar hjertligen. Jag är en arm syndare.

Johannes utaf hedningarne.

Detta enfaldiga bref war så wäl för Gref Zinzendorf, som för hela Församlingen i Bethlehem, mycket fägnande, emedan man deraf på det tydligaste kunde skönja denna för en kort tid sedan så wilda menniskjans saliga hjerte-förändring, ehuru det än kunde här och där brista honom rätta uttryck. Då Grefwen i Aug. detta år reste med Conrad Weißer til Tulpehokin, mötte honom et stort Irokesernes budskap, de woro Sachems eller de Sex Nationernes öfwerhufwuden, som återkommo ifrån Philadelphia. Et så godt tilfälle, ehuru de woro i högsta grad obändige menniskjor, som förut samma dag ihjälskjutit en af sit egit folk, wille dock Grefwen nyttja, och låt dem genom Conrad Weißer förstå, at han hade Herrans ord at förkunna dem och deras folk: Afsigten wore hwarken at köpa land af dem, eller at med dem idka handel, utan at wisa dem til saligheten. Conrad Weißer tillade af sig sjelf ytterligare: Detta är den mannen, som Gud har sändt öfwer hafwet så wäl til Indianerne som til de hwita, at kungöra dem Guds wilja;" och

efter Indianskt sätt gaf han dem, til bekräftelse af sina ord, et stycke rödt kläde til skänks. Indianerne woro i början icke wid godt lynne, och det såg twifwelaktigt ut om swaret. Men i det samma kom en af Sändebudens hustrur ditin, med sit lilla barn på armen; hwilket, så snart det fick se Grefwen, hoppade af glädje emot honom och wisade sig mycket kärligt. Tillika föll barnets Fader Brodren Zander, den han förrut hade känt, kärligen om halsen. Detta gjorde på de öfriga et så godt intryck, at de nu gingo til Råds. Efter en half tima kommo Onondägernes och Cajugernes Sändebud til Grefwen, och tilfalade honom sålunda: " Broder, du är kommen denna långa wägen til oß öfwer hafwet, at predika för de hwita och för Indianerne. Du har icke wetat at wi äre här, och wi hafwe ock icke wetat något om dig, detta har skjedt af en hög hand ofwanefter. Kom til oß du och dina bröder, du skall wara oß wälkommen. Tag denna Fathom off Wampom til tekn, at wåra ord äro sanning. Härmed war nu emellan Bröderne och Irokeserne et slags förbund uprättat, hwaröfwer man ock då kunde wara så mycket mera glad, som Irokeserne eljest, för sit starka inflytande skull på de andra Nationerne, hade kunnat lägga det största hindret i wägen för Evangelii lopp.

Nu längtade Grefwen at komma til Schekomeko til Mißionären Rauch, och reste altså den 21 Augusti med sin dotter Benigna och Brodren Anton Seiffart ifrån Bethlehem, gick åter öfwer de blå bergen genom Menißing och

Sopus

Sopus, där ännu flere Bröder och Systrar, som tagit wägen öfwer Nyyork, stötte til honom. Genom skräckliga ödemarker, skogar och Moras, där de utstodo många beswärligheter, ankommo de den 27 lyckligen til Schekomeko, där Mißionären med glädje emottog dem i sin hydda. Dagen derefter flyttade de in uti det för dem af bark tilredda boningshus; Det war för Grefwen, efter deß egit utlåtande, det angenämaste hus som han någonsin bebodt. Hans tacksamhet för alt hwad han här såg och hörde af bewis på Jesu nåd, war öfwermåttan stor, och hans hjerta upfyldes af den ljufwaste förhoppning om det tilkommande. I synnerhet war det honom angenämt at syßelsätta sig med de 4 döpta Indianer, hwilka gjorde honom, såsom han skref, dageligen ny glädje. Då här en förbiresande Präst wille disputera med Grefwen om Guds Sons Person, låg just Indianen Johannes på jorden, emedan han war sjuk, och suckade til Jesum Christum, at Han dock måtte lära denna Prästen hwem Han wore. O huru skall han en gång skämmas, sade han derefter, när han rätt får känna wår Herre.

I öfrigt blefwo under Grefwens wistande i Schekomeko, ibland annat, följande punkter faststälde.

1:o) Emedan efter all liknelse för denna tiden icke är at förmoda hela Nationers omwändelse, så hade Mißionärerne icke at bemöda sig om en stor mängd, utan at man måtte få förstlingar, och ibland dem wäl grundade människjor.

2:o) Måste således deße så rätt trogit och sorgfälligt blifwa skötte.

3:o) Evangelii Predikan må wara för alla som hafwa lust at höra; men ingen måtte döpas, hos hwilken man icke förspörjer et lif af Gud, och en hjertlig tro på Christum.

4:o) Med den heliga Nattwarden skulle man handla än warsammare, och ej lemna någon tillträde därtil, som de icke förrut funnit rätt bepröfwad, och deß wandel Evangelio wärdig.

5:o) Om de Gudomliga sanningarne skulle man söka bibringa dem en tydlig kännedom efter Skriften; dock altid därwid taga i akt, at deras hufwud icke måtte deraf fatta mera, än deras hjertan kunde och åtnjöto.

6:o) Enligt de döptas enträgna begäran, skulle nu i Scheckomeko, så mycket sig göra lät, alting blifwa så inrättat, som i en Apostolisk Jesu Församling, efter den wishet, som Gud dertil skänkte.

Til följe deraf skulle

7:o) Goda ordningar fastställas och kunnige göras, som med saktmod och alfwarlighet borde handhafwas.

8:o De 4 Förstlingarne af de här warande Indianer skulle ock wara de förste, som Mißionären hade at bruka såsom hjelpare wid Herrans werk ibland deras Landsmän, icke derföre, at de woro först döpte, utan för den nåd och den anda skull, som hwilade uti och på dem. Johannes skulle wara Indiansk Lärare och Tolk, Abraham Äldste, Jacob Förmanare och Isac Sals-Tjenare.

Ändtligen blef

9:o Jemwål beslutit, at åter igen skulle 6 wilde, hwilka hjertligen långtade efter sina synders aftwagning, blifwa döpte.

Likmätigt deßa beslut, blef i Schekomeko början gjord til en Christlig Församlings Inrättning, de nödige ordningar förelagde och antagne, och de ofwann nde 4 Förstlingar såsom hjelpare behörigen framstälde, samt dertil med händers pålggning wälsignade. De woro efter Grefwens wittnesbörd sanne Gudsmän ibland sit folk, hwi kas samtal han och hans sällskap ofta med förundran biwistade. Den heliga döpelsen förrättade ock denna gången Mißionären Rauch med Anda och nåd uppå de Sex dertil utnämda Personer, den wil e Kaubus blef kallad Thimotheus, Kermelok Jonas, Herries Thomas, Abrahams Hustru Sara, Isacs Hustru Rebecca och Herries Hustru Ester.

Den första af Bröderne inrättade Christliga Indian-Församlingen uti Norra America bestod altså i sin början af 10 Personer, hwilkas hjertlighet, trohet och kärlek woro Grefwen outsäjligt wigtige. Äfwen som ock den agtning, hwilken dem wisades af de andra helt wilda Indianer, war förundranswärd.

Den 4 September höll Grefwen et rörande offenteligt afskedstal, söng til slut, omgifwen af en stor krets folk, åtskilliga verser på Hälländska språket, och reste, under en känning af den ömaste kärlek å båda sidor, med sit sällskap tilbaka til Bethlehem, dit några ännu odöpte Indianer beledsagade honom. Twänne af dem blefwo kärt

der

deruppå, sedan de inför hela Församlingen med frimodighet och til glädje beswarat de dem gjorda frågor, af Grefwen och Gottlob Buttner döpte, samt kaliade David och Josua. Detta war det första Hedninge-Dop i Bethlehem.

Emot slutet af September detta år, anträdde Gref von Zinzendorff sin tredje resa ibland Indianerne, och det ibland dem, som då bodde up åt Susqvehanna, en tämmeligen stor flod, som faller ut i Chesapeakbay. Emedan wid denna ström woro några orter, där Indianer af åtskilliga Nationer bodde tilsamman, så tog han med sig såsom Tolkar, Brodren Martin Mack och deß hustru, hwilka kunde tala Mahikander-språket med färdighet, och de twänne Indianerne Josua och David, som förstodo Holländska. Likaledes war Conrad Weißer willig at följa med, som war kunnig om Indianernes bruk och seder. Och som Susqvehanna är Höstetiden gemenligen så låg, at man kan wada derigenom, så togo de sin wäg til lands, och kommo genom tjocka skogar och djupa moras öfwer mycket branta och obanada berg, efter stort beswär, den 28 September lyckligen til Schomokin, där många Indianer bodde.

Grefwen hade gjort sig den förhoppning, at här träffa en af de ofwanomtalte Irokesiska Sändebud, nämligen Indianen Schikellimus, til hwilken Grefwen hade fattat en synnerlig kärlek; men Conrad Weißer höll det för omöjeligt, emedan han fått weta at Schikellimus

hade

hade åtagit sig bära et budskap til Onondago; men han hade på wägen dit updragit samma ärende til en annan Irokesernes Capitain, och war nu återkommen til Schomokin. Då nu Grefwen med sit sällskap där inträdde, kom Schikellimus til deras glädje och Weißers förundran dem til mötes. Til wälkomma bar en wild fram til Grefwen en skön Melon, hwilken han deremot skänkte sin ludna möſsa; men Schikellimus tryckte hans hand den ena gången efter den andra, och sökte derpå at af Conrad Weißer i hemlighet få weta ändamålet af Grefwens resa. Weißer sade honom, at Grefwen wore en den lefwande Gudens Tjenare, som predikade nåd och barmhertighet, och Schikellimus war glad at en sådan budbärare kom til hans Folk.

Den följande dagen kom han in uti Grefwens Tält. Grefwen satte sig emellan honom och Conrad Weißer, och lät först fråga honom, om han wille höra på Grefwen; Sade honom derefter, hwad som hade föranlåtit honom at göra denna resa, och beprisade för honom den nåden, som wår Herre Jesus Christus wore beredd at jemwäl wisa Hedningarne. Schikellimus swarade, at Grefwens afsigt war honom hierteligen kär, ock at han för sin del wille bidraga alt hwad han kunde til detta ändamåls winnande. Det gjorde han ock trogit, och sökte wara Bröderne til wiljes i hwad han kunde. När Grefwen en dag med sit sällskap wille bedja Lithanien, men Indianerne jemwäl samma stund woro syßelsatte med en lustbarhet, hwar-

wid

wid trumling, Musik och den wilda sången gjorde et stort larm, låt han genom Conrad Weißer säga Schikellimus, at Bröderne hade nu at tala med sin Gud, och straxt blef på hans föranstaltande alt stilla och tyst.

Den 30 September reste Grefwen med sit sällskap widare, men efter hans Indianske Ledsagare Josua war blifwen sjuk, så låt han Brodren Martin Mack med sin Hustru blifwa qwar i Schomokin at skjöta honom. Sedan nu rese-sällskapet under Schikellimi beledsagande hade ridit genom Susqvehanna, togo de sin kosa åt Otstonwackin och tillbragte natten i skogen: Följande dagen mötte dem en Indian, som jemte åtskilliga Indianska Tungomål åfwen förstod Fransyska och Engelska språken. Då de woro nära til Otstonwackin, red denne förut, utan at säga någon til derom, och efter all sannolikhet bidrog dertil, at Indianerne på denna ort emottogo de resande ganska wänligt på sit sätt. Här bodde då förtiden icke allenast Indianer af allehanda Nationer, utan ock Europeer, som hade antagit de wildas lefnadssätt. Ibland deßa war en gammal Hustru Montour, en Fransyska, som blifwit gift med en Indiansk krigsman, men hade uti et krig med Catavbas förlorat honom. Hos henne tog Grefwen sit härbärge, och hwilade et par dagar.

Ifrån Otstonvackin gick Petrus Böhler, tillika med Indianerne Josua och David, tilbaka til Bethlehem, och Weißer för göromål skull til Tulpehokin, men lofwade förwißo, at på utsatt tid wara hos Grefwen tilbaka. Deremot

emot war Martin Mack med sin Hustru från Schomokin återkommen, och reste med Grefwen och det öfriga Sällskapet til Wajomik.

Här bodde då Schavanos, et öfwermåttan fördärfwat, grufligt och i synnerhet mot Europeerne fiendtligen sinnat folk, åt hwilka Irokeserne inrymt denna Landsort, til at genom dem bewara ifrån Europeernes åtgärd de silfwerstrek, som där i negden skola finnas. Hos deßa ogina Wildar slog Grefwen up sit Tält, och förblef där i 20 dagar. Det wisade sig ock snart, at de werkeligen tänkte det han wore, såsom det är wanligt af Europeerne, ditkommen i werdsliga ärender, eller i afsigt at köpa land af dem. Grefwen sökte wäl snart at förklara dem sit ändamål; men det blef altid någon mißtanke hos dem öfrig. Imedlertid lät han dock detta icke hindra sig, at understundom hålla samtal om wår ewiga salighet, så wäl med deras anförare, som med andra af dem. Han fick ock om några af dem god förhoppning, at de icke förgäfwes skulle höra Evangelium, men i allmänhet fann han deras hjertan ännu icke uplåtna, och i synnerhet war deras Chief eller Konung ganska widrig; Likwäl tjente hondm hans wistande ibland dem at närmare lära känna de arma wilda, och ju mer han insåg deras ynkeliga tilstånd, desto ifrigare bad han för dem til Gud wår Frälsare. När han til den ändan gerna wille wara ensam i sit Tält, behöfde han endast med en knappnål hopfästa förhänget til ingången, och då understodo sig de wilda icke at gå in til honom.

Emed-

Emedlertid hade de dock fattat den föresats, at bringa honom och hans sällskap om lifwet. Men Gud förhindrade det; Ty på en gång blef **Conrad Weißer**, som deraf ingen ting wißte eller kunde weta, på en ort, där han öfwer den utsatta tiden blef uppehållen, så ängslig at han i största hast gick til Wajomik; och knapt war han framkommen, så blef Hedningarnes mordiska anslag uptäckt och til intet gjort.

Grefwens återresa ifrån Wajomik til den bebodda delen af Pensylvanien war, för det hårda owädret och det högt upstegna wattnet skull, beswärlig och långsam, ja ock ofta farlig, dock kommo de alle oskadde, glade och tacksamme den 9 November åter til Bethlehem.

Härifrån war emedlertid Mißionären **Gottlob Buttner** med sin Hustru, til Broder Rauchs stora glädje, anländ til Schekomeko, den första October. Deße bägge fridsens sändebud predikade gemensamt och ifrigt på Engelska eller Holländska, och **Johannes, Jonathan** och andre döpte Indianer öfwersatte och bekräftade ordet med stort eftertryck offenteligen och enskilt. Jemwäl höllo Mißionärerne esomoftast bibel-stunder, at göra sina åhörare efter hand rätt bekanta med den heliga Skrift; och en hwar kunde derwid fråga och begära uplysning, hwilket icke litet bidrog til förkofran i den saliggjörande kunskapen. Tillika blef Schekomeko af de nästgränsande orter ständigt besökt, och Indianerne stodo knapt at mättas med Guds ord. Många wilde, af hwilka en del lefwat såsom oskäliga djur, tjent stumma afgudar, blodtör-

törstige, de där i all skam och last warit såsom förfoffade, åhörde nu ordet om deras Frälsare och om Hans försoning, och mänge blefwo i Församlings-stunderne så rörde, at de icke kunde uphöra at gråta. Några föllo på sina ansigten, och gåfwo på detta och flera sätt tilkänna, huru kraftigt den hörda sanningen trängde sig in i deras hjertan. Hwad de hade hört hos Bröderne, det berättade de sedan hemma trogit och med glädje. I allmänhet war det en utmärkt nådetid för deßa arma Hedningar. Åtskillige förde ock sina barn til Bröderue, och bådo at de wille taga dem i sin skötsel. Ibland andra skänkte Thomas och Ester dem sin lilla Dotter, efter de trodde sig icke behörigen kunna upfostra henne. Detta barn blef i dopet kallat Martha, har sedermera blifwit en medlem af Församlingen i Bethlehem, och war til slut Scholmästarinna för flickorne wid Brödra-Församlingen i Litiz.

Sedan ännu flere, uppå deras trägna anhållan, undfått det heliga Dopet, fann man för godt at hwarje wecka hålla med de döpta en särskilt församlings-stund, hwaruti med dem, såsom et folk, hwilkom nåd wederfaren war, blef talat, sungit och bedit, och gemenligen slutades detta med fridsens kyß.

Deßa Församlings-stunder utmärkte sig rätt ljufligt med en ofta helt intagande känning af Guds närwarelse, och hade et ganska saligt inflytande på de döptas wandel, så at de nästboende Christne dymedelst gjordes uppmärksame. Så berättade, ibland andra, Jonathan, at of-

wannämde Bonde Johannes Rau, hade frågat honom, huru det komme til, at han nu mera intet war så ifrig på jagt, som eljest? Hwaruppå Jonathan swarade: "Ja det är sant, jag är intet mer så, will ock icke mer wara så begärig; mit begär skall mera wara ställdt på Saliggiörqren; Honom tilhöra all ting, och Han gifwer dem, när och til hwem han will. Förut tänkte jag under jagten på intet annat än at skjuta ihiäl; nu är mitt hjerta hos den kära Frälsaren och Hans sår; men när jag nu skjuter en Hjort, så tackar jag Gud derföre." En wild, som tillika hörde häruppå, frågade då, om djefwulen gifwer de onda Indianerne hjortar? och detta gaf tilfälle at tala med honom om Guds allmänna kärlek, som låter sin sol upgå öfwer goda och onda, och gifwer alt kött sin föda.

Uti de förenämde döptes församligsstunder, blef, jemte andra nödiga förmaningar, jemwäl påyrkat, at de skulle flitigt arbeta för at komma utur skuld, och at de måtte äta sit egit bröd. Och då någon af dem wandrade på något sätt anstöteligt, så underlät man icke at med Evangelisk alfwarlighet wisa dem til rätta.

Den 6 Dec. 1742 blef en egen begrafnings-plats inrättad för de döpta, och barnet Lazara war det första korn, som här blef utsådt. Sex dagar härefter hade Mißionärerne den glädjen at på en gång få döpa 15 personer i Jesu död.

Emot slutet af året, ankom Mißionären Martin Mack med sin hustru til Schekomeko; och Rauch reste derpå til Bethlehem. Abraham

ham sade wid detta tilfället, at han förr hade tänkt, at ingen sådan menniska wore mer i werlden som Rauch, men nu wore han tilfreds, endast Bröder ständigt bodde hos dem.

Mack fattade genast wid sit inträde så myckn kärlek för Indianerne, at hans hela hjerta, som han sjelf skriswer, hängde wid dem. Det erkände han såsom en nåd af Herren, och war ej mindre tacksam för det, at Gud jemwäl skänkte hans hustru en så önskelig ingång hos Indianskorne, at hon med dem kunde begynna enskilta sällskaper til hjertesamtal, på hwilka en egen wälsignelse hwilade.

Uti et bref berömde Mack den döpta Indianen Johannes, såsom et grundat och muntert Jesu wittne, öfwer hwilken han måste förundra sig, och Abraham, såsom en årewördig, stadgad och manlig Broder, som med sin wandel predikade, och jemwäl undfått gåfwor at med eftertryck witna om wår Frälsare.

Wid slutet af år 1742 belopp antalet af de döpta Indianerne til 31 personer, af hwilka de flästa erhållit denna nåden i Schekomeko, men några i Bethlehem, dit de flitigt gingo på besök. De woro samtligen af Mahikandrer-Nationen; ty Irokeserne tycktes då för tiden wilja häldre befordra Evangelii predikan hos andra, än at anamma den sjelfwe.

I öfrigt förmärkte Bröderne då redan, at de wid sit arbete ibland Indianerne måste gå warsamt och försigtigt til wäga; ty en del af deßa hedningar hyste en stor fiendskap emot alla Europeer, och woro dem fruktanswärde. Derföre

före måste Bröderne taga sigt i akt at de icke hos den Christna Öfwerheten måtte komma i mißtanka, för et politiskt hemligt förstånd med slika Indianer. En annan del wilde, hos hwilka Fransoserne wistats eller ännu wistades, woro i synnerhet ogine emot Engländarne, och Tyskarne mer bewågne, emedan de senare icke hade, som de sade, korßfäst sin landsman, den i Betlehem uti Fransosernes land födda Herran Jesum, såsom Engländarne hade gjordt. Här war altså åter å Brödernes sida all försigtighet nödig, för at undwika et sken af partiskhet, och at icke stöta sig, hwarken med de sednare eller de förra.

Tredje Afdelningen.

Grefwe von Zinzendorffs återresa til Europa wid början af år 1743. Mißionen i Schekomeko erhåller flera arbetare. Deras lefnadssätt ibland Indianerne. Det första besök i Pachatgoch och Potatik. Den första Nattwarden i Schekomeko. Den första där warande Kyrkas inwigning, och förbättrade inrättningar af deras sammankomster. Fiendtelige rörelser emot Brödernes arbete bland Indianer.

nerne. Det första besöket i Freehold och på flera ställen.

Det begär, hwarmed Indianerne anammade Evangelium om Jesu Christo, gaf anledning til förmodan, at man til denna Mißionens betjenande måste innan kårt förordna flera personer. På det nu Bröderne måtte följa enahanda grundsatser wid Evangelii förkunnande för hedningarne, och wid de döptas skötsel, så giorde Grefwen et utkast til en underrättelse för sändebud til hedningarne, hwarwid den Heliga Skrift och Brödernes då egande erfarenhet lades til grund.

Sedan nu denne wördige Herre hade uträttat alt hwad til hedningarnes omwändelse i Norra America kunde af honom göras för den tiden, och han derjemte hade affärdat Brodren Joseph Schaw til Schekomeko, at såsom Scholemästare antaga sig den därwarande Indian-Ungdomen; så anträdde han i början af 1743 sin återresa til Europa. Men Rauch, som hade gift sig i Betlehem, kom med sin hustru ilbaka på sin post, den han nu mera betjente gemensamt med Buttner och Mack. Icke långt derefter blefwo ock Bröderne Pyrläus och Senseman med deras Hustrur förordnade til Mißionen. likaledes Fredrik Post, som sedermera tog en döpt Indianska til Hustru. Buttner och hans Hustru uppehöllo sig mäst öfwer hela året 1743 uti Schekomeko. De andre tilbragte den mästa tiden på andra Indian-orter, hälst som i synnerhet innewånarne i Wachqwat-

nach och Pachgatgoch enständigt bådo Bröderne at antaga sig och oftare besöka dem. Wid det tilfället berättade deße Indianer, at några Hög-Tyskar i Freehold hade lofwat dem Rom, om de wille slå ihjäl Brodren Rauch, och förundrade sig, deröfwer at de hwite woro så förbittrade emot låran om Frälsaren, då de dock eljest berömde allehanda underliga saker. Häraf märkte man wäl, at wederwiljan emot Guds werk ibland hedningarne icke ännu hos många så kallade Christna hade lagt sig. Men Bröderne tego härwid, wälsignade dem som dem bannade, och låto deraf icke störa sig i sin kallese, utan med försakande af egen beqwämlighet upoffrade sig helt til arbetet ibland hedningarne..

Sit underhåll förtjente de merendels med allehanda arbete för Indianerne, hwilka dock icke woro i stånd at gifwa dem mycket derföre. Derjemte lefde de på Indianskt sätt, gingo ock merendels lika så klädde, hwaraf man på resor ofta ansåg dem för Indianer. Men när det, som de sjelfwe förwärfwade, icke wille förslå til deras underhåll, blefwo de ifrån Betlehem nödtorftigt understödde.

I sin kallelse och göromål hade de mycket motstånd och ofta utomordenteliga pröfningar at utstå. Den onda fiendens och hans werktygs list och magt trädde dem alleställes i wägen, och satte dem uti stor nöd och fara. Men Herren wår Frälsare understödde dem mägtigt, och skänkte dem ofta owanligt mod och tros kraft at til intet göra Satans anslag. Styrkte af deßa

här-

härliga bewis på Guds magt och nåd, förblefwo de orörlige i det beslut, at under kännedomen af all sin oförmögenhet, dock tröstligt och med barnslig förhoppning på Herrans hjelp, fortsätta sit arbete i Evangelio, och föredrogo Honom i bönen sit åliggande, med wiß försäkran om bönhörelse. Buttner t. e. wille en gång besöka utomkring, men fick på wägen blodspottning; då bad han barnsligt til Frälsaren, at Han måtte hjelpa honom, ty han måste i dag wara på den orten, alltså hade han ju icke tid at wara sjuk; och honom skedde efter hans tro.

De fleste af de utomkring wäckta Indianer, som besökte i Schekomeko, bodde i Pachatgoch, wid paß 5 tyska mil ifrån Schekomeko, uti Grefskapet Connecktikut. Deße, sedan de förgäfwes hade af Öfwerheten anhållit om en Christlig Predikant, wände sig nu til Bröderne och bådo, at någon måtte dem tilskickas, som förkunnade dem det söta ordet om Jesu. Mißionären Mack ankom derföre med sin hustru den 28 Januarii dit i denna affigt, och tog sit herberge hos ortens Capitain, som med sin familie war wäckt. De här warande wilde undfingo honom med mycken glädje och sade, at han och hans hustru måtte ju älska dem högt, efter de hade kunnat förmå sig at i så ganska elakt wäder komma til dem. Mack bekräftade detta och kungjorde dem deruppå affigten med sit besök.

Under hans wistande därstädes kom en af de Engelska såkallade New-Lights, och i en twå timars lång predikan bewiste de wilda, at den kära Guden wore mycket ond på dem, och skulle kasta

dem i helfwetet. Det arma folket, för hwilka deras synda-förderf icke mer war obekant, funno i den läran ingen tröst för sina själar; bådo derföre Brodren Mack om en predikan, och sade: den andra mannen predikade icke såsom de i Schekomeko; han hade icke sagt något om Jesu blod. Då nu Mack talade om deras lycksalighet, som tro på Frälsaren, upkom en stor rörelse ibland folket, och den ene sade til den andra: Ack om Frälsaren dock wille göra det så här, som i Schekomeko. Under et annat samtal begynte en hustru bitterligen at gråta, och sade: Jag wet wäl at jag har et ganska ondt hjerta, men jag kan icke hjelpa mig. Mack hänwiste henne kärleksfullt til Christum; och då han betygade för dem alla, at de endast genom tron på Jesu blod kunde ernå befrielse ifrån synden, så sade de sins emellan: "Ja, så är det, detta är den rätta wägen, den hafwe wi icke kännt: detta är icke blotta ord, det kommer ur det folkets hjertan."

Ofta gåfwo de med sina frågor lägenhet at tala dem til hjertat, och at närmare förklara för dem lifsens wäg; hwilket hade en sådan werkan, at Mack då skref: "Det är outsägeligt hwad själarne hafwa för en känning, när wi witne om Guds Lamb och deß blod; alt begynner at lefwa, när talet är derom." I allmänhet blefwo många själar på denna orten af Guds kärleks eld antände.

Ifrån Pachatgoch gjorde Mack et besök i Potatik, wid paß 15 tyska mil längre in i landet, och det på uttryckelig anmodan af den där warande Indian-Capitainen, en eljest ganska

elak

elak man, hwilken hitintils hade welat låta döda eller ihjälskjuta alla, som sade honom något om Jesu Christo. Den 4 Feb. anträdde Mack med sin hustru denna resa. Pachatgocherne utgjöto wid afskedstagandet många tårar, och bådo hjertligen, at han snart måtte komma til dem igen. I Potatik togo de hus i den första hydda de träffade. Indianen emottog dem ganska kärligt, och frågade dem genast, om de icke kommo ifrån Schekomeko, han kunde se uppå dem, at de woro derifrån. Härpå berättade han, at han för halftannat år sedan begynt at gå i kyrkan. Uppå frågan, hwad dertil föranlåtit honom, swarade han: hans dotter hade under sin sjukdom fruktat at bli fördömd, och derföre begärt en Christlig Predikant, för hwilken hon klagat sin nöd, och hwilken gifwit henne det rådet, at hon i sina lifsdagar icke mer skulle arbeta på Söndagen, icke stjäla, icke ljuga, flitigt gå i kyrkan och bedja, så skulle Gud antaga henne. Dotren hade derpå sagt til honom, fadren, han såge wäl, at det för henne nu wore för sent, at följa detta rådet; hon måste dö; men han skulle intet dröja så länge, eljest ginge han ock förlorad: hon hade ock werkeligen dödt, och han har altsedan beflitat sig om det goda, men det wille likwäl icke gå rätt wäl dermed: Söndagens firande tog han bäst i akt, men det öfriga öfwerträdde han den ena gången efter den andra. Predikanten, som derom blifwit rådfrågad, hade swarat honom: han ginge ännu icke nog flitigt i kyrkan. Men han funne, at det likafullt förblef på et och samma sätt med honom,

kårteligen, han wore bunden, och kunde icke komma ur stället. Mack frågade honom derpå, om han trodde på Jesum sin Förloßare? Swar: "Nej, det kan jag icke säga." Detta gaf anledning at betyga för honom, at når han lårde tro på Jesum Christum den ewiga Guden, som för hans skull blifwit månniska och med sit blod köpt honom lös ifrån Satan, så skulle han blifwa befriad ifrån icke endast at stjäla, supa, swärja och dylikt, utan ifrån hela syndenes tjenst. Han betygade, det han ännu aldrig hört sådant, och blef rått glad öfwer Macks ankomst, förde honom til de andra hedningarne, och berättade dem hwad han haft för et samtal med Mißionåren. Under detta kommo ganska månge tilsammans, för hwilka Mack förklarade ändamålet af sit besök, och han bad dem, at de wille låta honom och hans hustru få bo et par dagar i deras hyddor. Alle woro wänlige och kunde icke nog förundra sig deröfwer, at de för deras skull hade gått en så lång wäg genom skogen. Strax härpå blefwo budskap utsände at kalla härtil de öfriga Indianer, och om aftonen woro de alle tilhopa, gjorde många frågor, och förundrade sig öfwer alt hwad de sågo och hörde, i synnerhet ock deröfwer at deras gäster så frimodigt wågade sofwa och äta hos dem. Om den nåd, som wederfarits deras landmän i Schekomeko, hade de redan hört, wißte jemwäl hwad för et gudlöst folk desamme förut warit. Mack sade härpå: til et sådant saligt folk will ock Frälsaren göra eder, det kommer allenast derpå an, at äfwen I med hela edert elände öfwerlemnen eder åt Honom.

Han

Han skal då ock förlåta eder edra synder, befria eder ifrån edert slafweri, och göra eder til sådant folk, som Han hafwa will. Detta budskap war dem öfwermättan wigtigt, och samtalet warade intil midnatten. När Mack tystnat, uprepade de för hwarandra hans ord, hwars like de i all sin lefnad icke hade hört. Derjemte berättade de, at de Engelska Predikanterne hade lofwat döpa dem, så snart de skulle kunna läsa och utantil uprepa de tio Budorden. Månge af deßa Indianer talade Holländska eller Engelska, och hos de öfriga war Macks hustru, som ifrån barndomen hade wistats ibland Mahikandrer, sin mans folk. Följande dagen gaf sig en Engländare, af hwilka månge bodde i denna negd, mycken möda at öfwertala Mißionären, at taga sit herberge hos honom, emedan det wore äfwentyrligt at wistas dag och natt ibland Indianerne. Men Mack swarade sig wara endast för hedningarnes skull hitkommen, och wille derföre hos dem wistas. Några Indianer, som hade åhört deras samtal, förundrade sig deröfwer, och sade sedan för andra huru mycket Mack älskade dem: så högt hade ännu ingen menniska älskat dem; det måtte finnas få sådane menniskor i werlden; och de kunde icke nogsamt betyga sin tacksamhet emot Mißionären och hans hustru. Men Mack tog sig deraf anledning at säga dem, huru kär wår Frälsare hafwer människorne, och at, då man känner Hans kärlek i hjertat, så kan man lära at rätt älska sina medmenniskor. Nu kom ock ortens Capitain in, och sade sit folk, at om de wille omwända sig, så måste de göra det rätteligen

och helt Når han en gång begynte, så wille han ock göra det så. Den andra dagen kom en hustru helt bittida och sade til Brodren Mack, at hon hela natten igenom icke hade kunnat sofwa, emedan hans ord gått henne så djupt i hjertat, hon wore deraf blefwen helt orolig, hwarupå för henne gjordes tydligt at sådant wore et tekn, det wår Frälsare wille göra henne salig.

Här hade ock Mack et talrikt besök af Europeer, hwilka alle woro helt förundrade öfwer hans trygga wistande midt ibland de wilda. En af dem, som hörde Systren Mack tala med Indianskorne, frågade en Indian, hwad han tänkte om henne? och erhöll til swar: "Hon tror hwad hon säger: jag har i all min lifstid aldrig hört någon menniskja tala med sådan wißhet, som hon; hon har det i hjertat." Wid et sådant besök inkom en gång ofwannämde Capitain och sade til Europeerne, "de borde skämmas, at hafwa så länge warit ibland dem, och än aldrig sagt dem det, som de nu hörde af Mißionären; Han sade dem hwad han i sit egit hjerta hade erfarit, förde dem på deras hjertan huru der såg ut, och träffade rätt, de deremot pläddrade och läste utur böcker, och gjorde icke sielfwe hwad de sade; Nu wißte de dock huru de kunde bli salige" o. s. w. Europeerne föllo häröfwer i förundran och kunde ingen ting inwända deremot. Mack besökte ock den Engelska Predikanten i denna negd, som war ganska nögd med Brödernes arbete ibland de wilda, emedan han wißte sig intet råd med dem.

Då

Då nu Mack trodde sig wara färdig på denna orten, kommo alle wilde åter tilsamman, för at taga afsked af sina gäster. Uppå tilfrågan, om de hade honom kär? kunde de för hjerterörelse knapt swara. Derpå bad han öfwer dem, och anbefalte dem Guds nåd. De greto derwid mycket och sade: Wi känne, at wi äre arme syndare; och nu gån I bort och lemnen oß allena; Mack tröstade dem, och skyndade med sin hustru, helt förnögd öfwer detta besök, til Pachatgoch igen.

Mißionären Buttner tillika med Indianen Johannes inträffade där på samma tid, och strax derefter blefwo 6 af de där warande Indianer döpte. En stor Herrans nåd war wäldig ibland det arma folket: och man kunde, efter Mißionärens wittnesbörd, tydligen se, at den Helige Ande blef i dopet öfwer dem utguten; ty de tilbragte ofta halfwa nätterne i bön och om dagen förkunnade de Herrans död, wid alla tilfällen. Ibland deßa döpta war jemwäl den hittils warande Capitain uti Pachatgoch, wid namn Maweseman, hwilken blef kallad Gideon, såsom ock en son af Brodren Isaac i Schekomeko. Denne war wid paß för 8 weckor sedan ditkommen, at besöka sin Fader, den han på 8 år icke hade sett: emedan han icke ännu gerna wille höra Evangelium, så blef det honom där snart för trångt, och han lopp til Pachatgoch. Men här war just nu den första wäckelsen, han blef tillika fattad, hans oro blef alt större, och han kunde ej längre emotstå Guds nåd och Hans ords kraft,

utan

utan sökte och fann wid Jesu fötter syndernes förlåtelse.

Desse 6 döpte woro altså förstlingarne i Pachgatgoch, och deras exempel upmuntrade ganska många wilda, at efterfölja dem. Snart derefter kommo de, jemte andra Indianer, ifrån Pachgatgoch och Potatik, 27 til antalet, på besök til Schekomeko, at höra det söta lifsens ord. På dessa dagar woro Mißionärernes predikningar synnerligen lifaktige och eldige. Af de döptas uttryck öfwer wår Frälsare och på deras upförande emot hwarannan, kunde man rätt tydligen se, hwad den första kärleken är. Gideon bad derjemte, at en Broder måtte blifwa boende hos honom i Pachgatgoch, och ifrån Potatik insunno sig äfwen deputerade, at bedja om en lärare; hwilket bewekte Brodren Mack, at åter företaga et besök dit, då han å nyo fann dem alla begäriga efter Evangelii predikan.

Denna gången hade han tagit med sig öfwer 20 döpta Indianer ifrån Schekomeko, af hwilka en del bewiste sig såsom trogne hjelpare i Guds ords förkunnande.

I synnerhet utmärkte sig den oftanämnde Johannes häruti så, at alle hans Landsmän woro fulle af förundran öfwer honom. Han hade en förmånlig gåfwa, at kunna göra det rätt tydligt, som han wille säga, stundom ock genom liknelser. När han t. ex. wille beskrifwa det onda hjertat, så tog han et bräde, teknade derpå med kål et hjerta, hwarutur från alla sidor utgingo taggar och spetsar, och sade: "Si sådant är hjertat när Satan bor därinne.

Alt

Allt ondt kommer innan ifrån ut." Detta gjorde et starkare intryck, än det konstigaste tal. Jemwäl aflade Josua och Gideon rätt smorda wittnesbörd om nåden i Jesu blod; ty de kunde icke förtiga hwad de hade erfarit på sina hjertan.

Under den tiden, som Mack besökte i Potatik, blef Gideon qwar i Pachgatgoch. En dag kom en wild til honom, höll en bössa för hans hufwud, och sade: Nu will jag skjuta ihjäl dig, ty du talar ständigt om Fräsaren; har du något, så behåll det för dig. Gideon swarade: Om min Frälsare icke tillåter dig det, så kan du icke skjuta mig. Den wilde blef deraf så slagen, at han lade bårt sin bössa, och gick helt tyst och bedröfwad sin wäg. Hans hustru blef emedlertid dödeligen sjuk. Mack kom tilbaka til Pachgatgoch, den wilde skyndar sig til honom och beder at han måtte komma och säga honom, och hans hustru något om Gud, oaktat han 2 dagar förrut hade hotat at skjuta hwar och en til döds, som skulle säga honom något derom. Mack går dit, och finner en hop månniskjor församlade, för hwilka han och hans Indianske hjelpare Josua och Gideon förkunnade Guds salighet med sådan frimodighet, at mannen blef helt blödig, och ibland det arma folket kom en wäldig rörelse.

Afskedstagandet denna gången med själarne i Pachgatgoch war särdeles rörande. De wilde kommo alle tilsammans och sade, at oaktat de nu i 2 weckor hade åtnjutit så mycket, så woro de dock ännu ganska hungrige, och både

do angelägit om än en predikan. Mack talade altså ännu en gång om Jesu blods kraft; när han uphörde, begynte Josua; och då han för gråt icke mer kunde tala, fortsatte Samuel talet; och sluteligen bekräftades det ytterligare af Gideon. Ahörarne woro derwid så rörde, at Mißionären betygade sig i all sin lifstid icke hafwa biwistat något dylikt.

Äldste-Conferentzen i Betlehem, som hade upsigten öfwer hela Mißionen, låt stundom några Bröder ibland sig besöka Indian-Församlingarne. Således uppehöllo sig detta året Biskop Nitschman, Bröderne Böhler, Anton Seiffart, Hagen och Nathanael Seidel en tid lång i Schekomeko; och woro fulle af förundran och tacksamhet öfwer Andans och Guds krafts mägtiga bewisning ibland dessa så nådigt besökta hedningar. Först för några år sedan skref Anton Seiffart til mig, (Författare.) "Jag erinrar mig ännu med förnöjelse, huru jag under mitt wistande år 1743 i Schekomeko flera gånger såg, at hela den församlade hopen af mer än 100 personer, när de hörde Evangelium, greto öfwer sit syndaeländе och om sina synders förlåtelse. Det uttrycket i en sång." Och när' han lik en björn, blir han som lamb, och wor' han kall som is, blir han til flamm", blef här realiserat.

Några Bröder från Bethlehem besökte ock de wilda på andra trakter, i synnerhet Delavarerne, men hwilka då för tiden aldeles icke wille höra om de Christnas Gud. Wid slika resor, som woro med många beswärligheter, ja ofta

med

med lifsfara förknippade, blefwo Bröderne mången gång synnerligen tröstade och upmuntrade genom Brödra-Församlingens dagliga Lösen. En gång då twänne sådane Fridsens Sändebud måste gå både igenom en skogseld, så ock igenom en högt swallande bäck, lydde just den dagens Lösen sålunda: Om du går genom watten, skall jag wara när dig, at strömarne icke skola fördränka dig, och om du går igenom eld, skall du icke bränna dig, och lågan skall icke skada dig." Och fastän deßa besök för den tiden icke tycktes löna mödan, så gjorde dock den kärlek, hwarmed Bröderne bemötte Indianerne, et djupt intryck hos dem, och blef icke utan frugt.

Men i Schekomeko tilwäxte Indian-Församlingen märkeligen, så wäl i medlemmars antal, som uti den inre nåden; dock fattades dem ännu en hufwudsak, den heliga Nattwardens åtnjutande, och Mißionärerne trodde sig nu handla orätt, om de än längre läto de trogna af Indianerne umbära denna stora af Jesu Christo åt hela sin Församling Testamenterade skjänk. De utwalde derföre med mycken öfwerläggning 10 döpta, hwilka såsom de första skulle blifwa delaktige af den heliga Nattwarden. Man gaf dem förrut, på et högtidligt sätt, en korrt med Skriften öfwerensstämmande underwisning, at de, efter Jesu ord hade at i den heliga Nattwarden åtnjuta Hans Lekamen och blod, dymedelst blifwa med Honom i tron förenade, och derwid undfå en kraftig förnyelse af alla sina synders förlåtelse, hwaruppå man bad öfwer dem och anbefalte dem i Gud den helige Andes

trogna skötsel, at han måtte sjelf bereda dem til detta saliga åtnjutande.

Den 13 Martii detta år war den stora dagen, på hwilken Förstlingarne af Indianerne första gången kommo at åtnjuta detta högwärdiga Sakramentet. Förrut hade samtelige döpte efter Apostoliskt sätt en Agape eller kärleksmåltid, hwarwid talades om den nåd, som dels war dem redan wederfaren, dels ännu af wår Frälsare dem tiltänkt. Sedan kommo Nattwards-Candidaterne tilsamman, och man betjente dem med fotatwagningen, wälsignade dem med händers påläggning, och beslöt denna handling med fridsens kyß. Häruppå begick då denna lilla Indian-Församling den heliga Nattwarden efter Christi instiktelse, under en djupt böjande och hjerte-försmältande känning af hans Nådes närwaro och obegripeliga syndare-kärlek. Wid det deruppå följande tilbedjandet, skrifwer Mißionären, flöto wi i alle i tårar, och jag lärer aldrig förgäta denna första Nattward med Indianerne.

Wid den andra Nattwarden, som hölls den 27 Junii, woro 22 Indianer, och deribland några ifrån Pachatgoch. Dagen derefter sade en af dem, det han icke hade tänkt at man kunde wara så salig, som han i går hade kännt, men at detta låt sig icke uttalas. På lika sätt uttryckte sig flere.

Som nu de troende woro angelägne at försaka alt Hedniskt wäsende, och i alla stycken så förhålla sig, som det ägnar en Guds Församling, så blefwo de sins emellan ense, at i

sin

sin ort införa ännu flera Statuter eller Församlings-ordningar, än Grefwe von Zinzendorf redan anbefalt dem, hwilka hwar och en, som wille bo ibland dem, måste efterlefwa. Och på det de behörigen måtte handhafwas, så blef Brodren Cornelius, som förr warit Capitain bland de wilda, utnämd til upsigtshafware deröfwer. Denne kallade Inwånarne tilsamman, kungjorde dem på et anständigt sätt de nya ordningarne, och förestod sedan sit ämbete med mycken trohet och til Inwånarnes fulla nöje. Men efter en Nattward bad han at få nedlägga detta sit ämbete, emedan han, som han sade, hade i den heliga Nattwarden haft et sådant åtnjutande af Frälsaren, at han nu hälst wille göra sig ledig från alla yttre syßlor, för at kunna endast umgås med Honom. Han lät likwäl förmå sig at fortfara dermed, tils man kunde finna en annan i hans ställe, utbad sig endast at man icke måtte kalla honom Capitain, ty han wore den eländigaste bland alla sina Bröder.

I Julii detta år, blef den nya Kyrkan i Schekomeko färdig, och inwigdes i närwaro af några Äldste af Församlingen i Bethlehem. Hon war 15 alnar lång, 10 bred, samt hel och hållen af bark. Ifrån den tiden gjordes, i anseende til Församlings-stunderne, en bättre ordning. Wanligen hölls hwar morgon et tal öfwer en Biblisk Text, och om aftnarne esomoftast en sjungstund; Jemwäl inrättade man en art af Böne- och Församlings-dagar, då efterrättelser ifrån andra delar af Guds Rike blefwo uplästa, samt Böner, Förböner och Tacksägelser för

alla Menniskjor framburos gemensamt inför Gud.

Häröfwer betygade Indianerne en synnerlig glädje, jämwäl derföre, at de af efterrättelserne förnummo, at man på så många andra orter i bönen flitigt tänkte på dem.

På sådana dagar, och i allmänhet på Sön- och Högtids-dagar, gick det i Schekomeko ganska lifaktigt til, i det man wäl med rätta kan säga, at ifrån morgonen bittida intil natten förkunnades Herrans död, och om Hans fullgilltiga försoning war intet stillatigande. En gång ibland andra, då öfwer 100 wilde woro komne til besök, märkte man, at hwaräst endast 2 stodo tilsamman war altid samtalet om wår Frälsare och om Hans kärlek til syndare, som ådragit Honom så mycken marter. Och driften at wittna om Jesu, war hos de troende så stark, at sådant gemenligen utan uppehåll fortsattes til öfwer midnatten.

Utom deß funno Mißionärerne dagelig orsak, at låfwa Gud för den Heliga Andes saliga nåde-arbete på enskilta själar. Abraham, Isac, Jacob och Johannes samt deras Hustrur woro så wida komne i nådens kännedom, at man kunde tala med dem om ägtenskapet och en Gudi wälbehagelig gång deruti, enligt skriften, och at man kunde meddela dem Herrans wälsignelse dertil. Jemwäl sådane, som medelst et eller annat hade förorsakat Mißionärerne bedröfwelse, gjorde til större delen dem åter glädje deröfwer, at de snart läto bringa sig på rätta wägen igen. Johannes T. ex. war i nå-

gra

gra dagars tid i mycken oro: Han hade förgått sig emot sina Bröder, och wille wäl afbedja det hos Frälsaren, men kunde icke blifwa tilfreds, utan det hette beständigt i hans hjerta: Du måste dock afgöra det med dina Bröder. Han gjorde det omsider, och denna omständighet tjente därtil, at han bättre lärde känna sig sjelf. En annan döpt hade af en främmande Indian låtit förleda sig til dryckenskap; Detta gjorde Församlingen mycket ondt; men man bad dem offenteligen i en Församlings-stund, at icke hårdt bemöta honom, utan häldre, efter han det sjelf med stor smärta ångrade, hänwisa honom til Jesu medlidande hjerta, och innesluta honom i sina böner. Efter några dagar blef han försäkrad om Församlingens förlåtelse, och åter antagen. En gammal Indian wid namn Salomo, som i hjertat war fattad, men wille icke gerna synas wara en sådan syndare, som han kände sig, for af owilja sin wäg ifrån Schekomeko, med alla de sina, ock lofwade til äfwentyrs om 3 weckor komma igen; Men infann sig åter samma afton och betygade at han icke kunde fara widare. Detta hörde de öfrige troande Indianer och sade emellan sig: Han undslipper icke wår Frälsare. Den ännu odöpte Jonä Hustru fick det infall, at öfwergifwa sin man. Han frågade Mißionärerne huru han derwid skulle förhålla sig; Han wille som et litet barn lyda dem uti alt. Man gaf honom altså råd huru saktmodigt, kärligt, och dock ståndaktigt han hade at upföra sig; och Johannes blef skickad til Hustrun, at förmå henne åter wända om til sin

Man. Det gjorde en så god wärkan, at hon swarade honom: Det är sant, jag har et så slätt hjerta, at jag ständigt måste göra det onda, om jag än icke will. Men sedan Johannes med eftertryck sagt henne, huru hon ifrån detta onda hjertat kunde blifwa befriad, gick hon åter til sin man, och förblef hos honom, samt omwände sig sedermera.

Schekomeko war nu för denna tiden med Arbetare tilräckeligen försedd. Men på det ock för själarne i Pachgatgoch icke måtte tryta behörig skötsel, så reste Martin Mack med sin Hustru dit, upbyggde åt sig et hus af bark på Indianskt wis; och emedan denne plats war på alla sidor omgifwen af berg och klippor, och deraf likasom helt innesluten, så tänkte han flitigt på de orden som Bröderne så ofta hade sungit: Klippor, Bergsrefwor och wildaste skog, äro wåra af ålder bestämda ställen. Likafullt war han gerna här, och lät jämte sin hustru sig med glädje behaga för Herrans skull, at lefwa i armod och utstå många beswärligheter.

Men upwäckelsen i Pachgatgoch giorde tidigt et stort upseende hos Indianernes Christna grannar, af hwilka åtskillige försökte allehanda medel at göra Indianerne afwoga emot Bröderne; Ty emedan de til sin fördel begagnat sig af Hedningarnes liderliga lefnads-sätt, och under deras fylleri gjort dem allehanda orätt, så förtröt det dem icke litet, at Indianerne begynte nu i sanning omwända sig, och at afstå ifrån sådana synder, wid hwilka de hade haft sin winning. De sökte derföre at medelst allehanda falska be-

skyll-

skyllningar intaga Hedningarne emot Bröderne; och när detta icke så snart fann ingång hos dem, bragte de på sin sida en där i negden boende Engelsk Predikant, hwilken genom en Kyrkans Äldste lät antyda Indianerne, at de skulle söka sig en Predikant och Scholmästare ifrån Nya-England; Gouverneuren skulle besörja deß underhåll. Men Indianerne förklarade sig derpå, at de redan hade Lärare, med hwilka de woro rätt wäl nögde. Och på den inwändningen, at Bröderne icke hade den rätta läran, swarade de: I tillåten ju eljest folket gå sina wägar, om de ock äro än så onde, så låten oß ock gå Wår wäg, den må wara huru den will. I edra Städer äro många Kyrkor: I hafwen många Partier ibland eder, och en hwar säger sig hafwa rätt, och den andra icke, och likwäl tillåten I dem sin frihet; låten derföre oß ocksä tro hwad wi wele, änskönt I tänken at det icke är rätt." Men härigenom blefwo motståndarne än mer uphitsade; De kallade Bröderne offenteligen Papister och Landsförrädare; och Mack, Schav och Pyrläus, som just då woro komne på besök til Pachgatgoch, blefwo såsom Papister fängslade och i 3 dagar släpade omkring, tils de af Gouvernören i Connecticut blefwo förhörde och lösgifne. Men de måste likawäl förbinda sig, wid 100 Pund Sterlings wite, at förhålla sig efter Landets Lagar. Emedan de nu icke kände Provincial-Lagarne så noga, så höllo de för rådligast at, til undwikande af denna snara, begifwa sig til Schekomeko igen. Månge troende Indianer följde dem ef-

ter, och andre kommo tid efter annan dit på besök. Efter några månader gick dock Systren Mack åter til Packgatgoch at besöka sina kära Indianskor, och erfor derstädes, at Engelske Predikanterne ännu gjorde sig mycken möda at afwända Indianerne ifrån Bröderne, och at afhålla dem ifrån besök i Schekomeko. En af deßa Predikanter hade sagt til Indianerne, at de icke woro kloke, at de gingo så lång wäg och skaffade sig trötta ben; de skulle blott komma i hans Predikningar, så skulle de ock blifwa hulpne med något penningar. Men Gideon hade swarat: För penningar skull wille han icke höra hans ord; det wore honom och hans wänner derom til görandes, at rädda sina Själar, och derföre wore dem icke Schekomeko för långt aflägse, ty de hörde där lefwande ord.

Mißionären Rauch hade emedlertid gjort besök i negden af Albani, Schochary och Canat-Schochary wid NorthRiver, och kom den 23 Augusti til Freehold, hwaräst då just en stor mängd Indianer hade församlat sig omkring en dödssjuk menniskja; så snart den sjuke hörde at han war läraren iftån Schekomeko, förmante han sina landsmän at höra hans ord, och honom testamenterade han sit hus, i händelse han skulle dö, hwilket ock skedde samma natt. Indianerne, för hwilka Mißionären hade låtit weta afsigten med sit besök, lenmade honom efter hållen rådplägning det swar, at han skulle bo hos dem och säga dem, huru de måtte blifwa bekante med Gud, emedan det redan länge warit deras åstundan, at blifwa så, som folket i Schekomeko.

Han

Han begynte då genast at predika för dem om Jesu kärlek til arma syndare och om Hans blod och död. För några war det löjeligit, men andre woro stilla och syntes alfwarligen förundra sig. Wid paß 3 weckor derefter blefwo ock Indianerne här, af det hwita folket, emot honom upwiglade, och fingo mycken Rom til skänks, at de under ruset skulle taga honom af daga, eller ock hitsa sina hundar på honom. Dock stodo de wilde icke at bringa derhän; men de blefwo skygge för honom, emedan han blifwit för dem beskrifwen såsom en ganska farlig man. Emedlertid blefwo några af de wildaste bland därwarande Indianer efter hand wunne för Jesum. En af dem upbrände offenteligen sina hittils hafda afgudar, beklagade derwid, uti et tal til sina landsmän, sin förra blindhet, och at han ingen ting wetat om den rätta Guden, förmante dem derjemte, at likaledes gifwa sina hjertan åt Frälsaren, och talade så eftertyckeligt i denna saken, at de blefwo helt bestörte, och åtskillige alfwarligen bekymrade om sin Själs salighet. Wid slutet af året woro redan många själar i Freehold af Guds näd fattade; andre, som icke kunde begripa, huru detta tilgick, fingo mißtanka på Brodren Rauch, at han wore en trollkarl, som bibringade dem något, hwarigenom de måste blifwa såsom han.

Under dessa Brödernes bemödanden ibland Machikandrer och Delavarer, förglömde man icke Irokeserne. Men för at bibringa dem Evangelium, måste man lära det Macqvaiska eller Mohackiska språket, til hwilken ända Predikanten

Pyrläus först uppehöll sig 3 månader hos Conrad Weiser i Tulpehokin, men sedan, för at komma än widare i språket, begaf han sig med sin hustru in uti Irokesernes land til Juntarogo, hos den Engelska Mißionären Barkley.

Conrad Weißer, som såg sig nödsakad at resa honom efter, gjorde wid detta tilfälle besök i Schekomeko. Såsom en man, den der kände Indianerne noga, hade han altid twiflat om möjeligheten af deras omwändelse. Huru stor hans förundran nu war öfwer det, som han här såg och hörde, kan man bäst se af följande bref, som han sedermera skref til Mißionären Buttner wid Schekomeko: "Det gjorde mig senaste gången rätt ondt, at jag intet fick se dig, då jag war i Schekomeko, hwilket utan twifwel din kropps swaghet måtte hafwa hindrat; men jag war dock där, och reste därifrån med den aldrastörsta förnöjelse. Indianernes tro på Herran Jesum, deras enfald och okonstlada wäsende, deras erfarenhet af den genom Jesu blod til wäga bragte och af Bröderne predikade Nåden, gåfwo mig det aldrastörsta intryck och tros wißhet, at Herren är med Eder. Det war mig, som såge jag en liten hop af de första Christna tilsammans. Deras ålderstegne sutto under församlingsstunderne dels på bänkar, dels för trängsel i rummet, på jorden, med stor alfwarsamhet och andakt, samt hörde så på Läraren, som wille de taga honom orden ur hjertat. Johannes war tolk, och gjorde det på det aldraskönaste. Jag håller honom för en man, som är smord med anda och kraft. Jag förstår wäl

icke

icke Machikander-språket grundligen, dock äro deras sätt at föredraga en sak efter sina ideer mig så wäl bekanta, som för någon Europee i detta land. Kårt at säga, jag räknar det ock ibland de största nåder, som uti min lifstid äro mig skänkte, at jag warit i Schekomeko. Det språket: Jesus Christus i dag och i går, och Han thesslikes i ewighet, blef helt nytt och lefwande i mit hjerta, då jag såg den Americanska Kyrkans Patriarcher sitta deromkring, såsom wittnen om Wårs Herras Jesu Christi Förfoningsoffer. Deras bön måste komma i åtanka för Gud, och ifrån Himmelen måste det stridas emot deras fiender! Den Alsmägtige Guden gifwe dig och dina hjelpare en öpen dörr til de arma hedningarne! Detta är en hjertelig önskan af din ringa och uprigtiga wän C. W.

Emedlertid fann icke Pyrläus hos Herr Barkley det, som han hade förmodat. Denna man, som war intagen emot Bröderne, gjorde honom ifrån början många swårigheter, och sade honom ändteligen rent ut, at han icke kunde wara honom beforderlig til hans förehafwande, utan at ådraga sig et swårt answar: Han wore sjelf trött wid sit arbete bland Indianerne; språket wore så swårt, at han, efter mångårigt bemödande, dock icke wore i stånd at predika i det samma, utan hade blott med andras hjelp upsatt några predikningar, dem han tid efter annan föreläste Indianerne, men funne aldeles ingen förändring hos dem, i det de icke en gång hade uphört med supande och sina ansigtens fåfängliga målande. Emedan nu Pyrläus utom

deß war åfweralt på denna orten ganska noga observerad, och Herr Barkley icke gerna såg honom dår, så geck han til en annan ort wid paß 6 Tyska mil långre in i landet, dår han fann båttre tilfålle at i det Indianska språket winna sin affigt, men hade i det yttra en ófwermåtton beswårlig lefnad. Ibland annat måste han med sin hustru bo i et hus, dår de i 14 nåtter nódgades sofwa på blotta jorden utan tåcke, och blefwo dag och natt af ohyra plågade. Dock gjorde kårleken til Indianerne, at de gerna utstodo dessa och dylika plågor. Efter någon tid blef han återkallad til Schekomeko til Mißions-Conferentz. Derefter reste han med Brodren Anton Seiffart til Canatschochary, för at se, om han dår kunde ån grundligare låra Indianernes språk. Ifrån Bethlehem gjorde Brodren Bruce med sin hustru detta år en besóksresa til Ossitonwackin, och kom efter 4 weckor åter tilbaka, icke utan hopp, at ju Evangelium ibland dårwarande Indianer skulle finna ingång. Likaledes gjorde Brodren Senseman en resa ifrån Schekomeko til North-River, ånda up til Sohokants och Skathkak, och fann likaledes ingång hår och dår. För dessa och dylika bemódanden hóllo Bróderne sig rikeligen belónte derigenom, at Indian-Församlingen i Schekomeko wid slutet af år 1743 bestod af 63 dópta medlemmar, oberåknat Pachgatgocherne och en ansenlig myckenhet sådana Indianer, som hórde ordet och til en del redan woro kraftigt rórde.

Fjerde

Fjerde Afdelningen.

Wärkelig Förföljelse emot Mißionärerne och Församlingen i Schekomeko. Deras förhållande derwid.

Hitintils hade man ännu icke lagt i wägen för Brödernes arbete ibland hedningarne några hinder, som warit af skadliga följder. Jemwäl den första månaden i detta år 1744 hade Församlingen ännu ro, och förkofrade sig. I Schekomeko, såsom de troendes församlings-plats, besökte de döpte ifrån Pachgatgoch och Potatik rätt flitigt, blefwo ock tilbaka af Missionärerne och deras Indianska hjelpare besökte. Buttner war ifrån Januarius intil Maji i Bethlehem, dit ock Fridrik Post blef tibaka kallad. Emedlertid betjente Mack, Schaw och Senseman Församlingen i Schekomeko. Dagboken för denna tid innehåller flera hugneliga bewis, af Jesu Christi Nåds saliga werkan på de döpta Indianer.

En sjuk Broder sade, at när otålighet mången gång antastar honom, så beder han Frälsaren allenast at derifrån befria honom, och warder städse bönhörd.

Jonathan träffade en gång några Christna, som så hästigt disputerade med hwarandra om dopet och Nattwarden, at de sluteligen kommo i handgemäng. Ah, sade han, detta folket hafwa wißt icke Frälsaren, ty de tala om Honom, såsom folk talar om et främmande land.

Då

Då en Europee wille öfwertala Indianen Abraham, at Bröderne icke woro rättmätige Lärare, swarade denne: de måge wara hwad de wilja; jag wet hwad de hafwa sagt mig, och hwad Gud ifrån den tiden med mig gjort. Se dock mina fattiga wänner, huru druckne de ligga för Edra dörrar; hwarföre skicken I icke dem någon Lärare, som gör dem annorlunda, om de kunna något? För 4 år sedan, war jag ännu en sådan, såsom et få, och ingen af Eder bekymrade sig derom. Men Bröderne hafwa predikat för mig om Jesu blod, och det har efter deras ord ock bewisat sig så på mig, at jag ifrån syndens tjenst är förlossad; derföre äro mine Lärare gode nog för mig.

I Februario kommo några utskickade ifrån Indianerne i Westenhuck til Schekomeko, med tilfrågan om de wille lefwa i wänskap med deras nya Hufwudman; Indianske Bröderne predikade först Guds ord för dem, och sade til slut: Om wi alle trodde på Frälsaren, så behöfde wi inga sändebud, ty wi wore då utomdeß rätte wänner.

Också kom derifrån en utaf därwarande Predikanter döpt Indianska til Schekomeko, och berättade, huru hon i 2 år efter sit dop hade afhållit sig ifrån det grofwa syndandet, och hade tänkt, hon wore nu helt omwänd. Medelst hennes slägtingars enträgna föreställningar, at dansa icke wäre någon synd, emedan deras Predikant sjelf sagt, at det stode i Bibeln, dansa hafwer sin tid, hade hon låtit bewekа sig at åskåda en Indiansk lustbarhet. Men deruppå blif-

blifwit af lustan betagen, och hade alt sedan fört en skåndelig lefnad. Deröfwer wore hon nu förskräckt, och hade kommit hit, för at se, om hon ännu stode at hjelpas. Man wisade henne medlidsamt och kärligen med alt sit elände til Jesum, som fordom så wänligen uptog den stora synderskan i Phariseens hus.

Då Indianen Daniel på sin sjuksäng blef tilfrågad, om han gerna wille dö? log han kärligen och sade: det wore honom alt rätt, hwad den kåre Frälsaren gör. Under sin sjukdom predikade han flitigt för sina landsmän, och hans saliga åndalykt förorsakade ibland dem en mägtig rörelse. Hela Församlingen i Schekomeko beledsagade hans lik til grafwen, och sedan Mißionären derwid hållit den wanliga Lithurgien, framträdde Indianen Johannes, och höll et tal, om en troendes glädje i döden, hwilket gjorde mycket intryck. På lika sätt hafwa i detta år än flere döpte insomnat, hwilkas åndalyckt war salig och upbyggelig.

Indian-Församlingen bestod nu mera af Communicanter, Döpta, Dop-Candidater samt lärlingar; och en hwar af dessa fyra classer war efter sit mått af Herren benådad. I synnerhet war Herrans Nattward en högst wigtig sak för Communicanterne. De pröfwade sig före deß åtnjutande med en sådan stränghet, at Mißionårerne, som altid plågade tala enskilt med dem förut, hade gemenligen mer orsak at trösta och upmuntra, än afråda dem ifrån Nattwarden. Öfwer denna högwärdiga måltiden uttrykte sig, ibland andra, Johannes sålunda; Han kunde

tro

tro alt hwad Frälsaren hade sagt, och altså trodde han ock at Han i Nattwarden gaf Sin Lekamen och Sitt Blod, derföre, emedan Han hade sagt det. En annan sade, det han öfwer sit synda-elände ofta wore nedslagen, men när han åtnjöt den heliga Nattwarden, så uplifwades hans hjerta å nyo. En främmande Europee, som åskådade en Indian-församlingens nattward, sade efteråt, at han wäl hundrade gånger sielf gått till Nattwarden, men hade aldrig ännu känt något sådant, som denna gången wid åskådandet; Det hade sannfärdeligen warit en Herrans Nattward, och han lär wäl i all sin lifstid icke förgäta det.

Sålunda war den Församling beskaffad, emot hwilken en den bittraste förföljelse nu uphof sig. Europeiske grannarne bemödade sig alt fort, at medelst allehanda uptåg, ja wäl genom förförande til dryckenskap och andra synder, draga de troende Indianerne ifrån Bröderne, Men den farligaste war den beskyllningen, som skulle Bröderne, wid då warande oroligheter i Cangda, wara i förstånd med Fransoserne, och wid första tilfälle sätta Indianerne i wapen emot Engländarne. Detta med mycken djerfhet utspridda rykte satte ändtligen hela negden i fruktan och förskräckelse, så at Inwånarne i Sharen (Skärgården.) woro en hel wecka under gewär, och några Familier öfwergåfwo i hast sina Plantager.

Den 1 Martii kom Freds-Domaren Hegeman ifrån Filkentovn til Schekomeko, och förständigade Brodren Mack, at han enligt sin plikt måste underrätta sig om hwad Bröderen

ne woro för et folk, efter man beskyllde dem för de farligaste Låror och afsigter: Han sjelf trodde wål ingen ting af detta, han erkände Mißionen i Schekomeko för et Guds werk, emedan genom Brödernes tjenst hade af det wildaste folk blifwit sådane månniskjor, för hwilka han och de flåste andre Christne måste skåmmas. Likwål wore det för Bröderne sjelfwa godt, at han, för at tilfredsställa motståndarne, grundligen undersökte deras sak. Men emedan Buttner derwid skulle wara nårwarande, så bad han, at man måtte underråtta honom derom. Han afreste deruppå, och Bröderne förblefwo ifrån Öfwerhetens sida i ro, tils Buttner i Maj återkom ifrån Bethlehem, hwilket de genast anmålte hos Freds-Domaren. Derpå antyddes dem den 14 Maij genom en Corporal, at de nåsta Fredag skulle med gewår infinna sig til Excercering i Pickipsi, 5 Tyska mil ifrån Schekomeko. Men efter deras namn icke stodo på listan, så infunno de sig icke. Dock blef det dem snart derefter för andra gången tilsagt; och emedan Bröderne Rauch, Buttner och Schaw nu woro wid sina namn uptecknade, så gick Buttner några dagar förrut til Capitain Herrman i Reinbeck, och förestålde honom, huru de, i förmågo af sit kall at förkunna Hedningarne Evangelium, borde billigt wara frie ifrån all Krigstjenst. Hwarpå Capitainen låt förstå, at de måste bewisa och beswårja sit kalls råttmätighet. Derwid blef det för den gången. Men den 18 Junii blefwo de, wid tilsåjelse af arrest, åter instämde til den 23. Jemwål kom

Domaren ifrån Pickipsi med några Embetsmän och wid paß 12 man til Schekomeko, och läto Mißionärerne weta, at redan 2 Compagnier woro marschfärdige at arrestera dem, men han hade det förhindrat, för at sjelf undersöka saken. Han åstundade derföre, at af dem så weta, hwem som skickat dem dit, och hwad deras göromål war; Buttner swarade, at de woro af den Evangeliska Brödra-Kyrkan och af deras Biskopar hitskickade, och predikade Evangelium för Hedningarne. Domaren betygade at han wäl höll den emot dem gjorda beskyllning i afseende på Indianerne för ogrundad; Men om Bröderne woro Papister, såsom den Engelske Predikanten von Dover i bref til honom för wißo berättat, så kunde de icke längre blifwa tålde, och i allmänhet måste en hwar, som i detta landet wille bo, aflägga 2 Eder, hwaraf han genast öfwerlemnade åt Mißionären en afskrift. Den första innehöll: At Konung G e o r g wore den rättmätige Souverän til Kronan, och at man med någon Pretendent dertil icke wille hafwa at göra. Den andra: At man förkastade Transsubstantiationen, Mariä tilbedjande, Skärselden och dylikt. Buttner förklarade härpå, at han kunde försäkra om alt detta, men han hoppades, at man icke måtte af honom och hans medarbetare påstå den werkliga edgången; Ty fastån han icke wille göra den lagliga edgången för någon til synd, så önskade han dock af goda grunder, dem han ock wore beredd at upgifwa, at man måtte derifrån befria honom, hwarwid han likwäl underkastade sig det på men-

meneb utsatta straff, så snart han gjorde något som wore emot sin genom Ja och Nej gifna försäkran. Dermed war Domaren för denna gången tilfreds; men Bröderne måste wid 40 Pund Sterlings wite utlofwa, at den 16 October infinna sig wid Domstolen i Pickipsi. Han besökte derpå de troende Indianer uti deras arbete på marken, och tog höfligt afsked.

Den 22 Junii begåfwo sig Mißionärerne, enligt den erhållna befallningen, til Reinbeck. Johannes sade til dem wid afskedstagandet: Gån allenast Bröder! jag wet til hwilka J skolen komma; Men gån bara! Frälsaren är större än alt. Här skulle de nu inför Domstolen bewisa, at de woro rättmätige Lärare. Buttner upwiste sin skriftliga kallelse, jemte sit Ordinations-Bref af Biskop David Nitschman underskrifwit, med tilläggning at Ärke-Biskopen af Canterbury hade erkänt Brödra-kyrkan för en Biskoplig och Apostolisk Kyrka, och hoppades således at de likasom de andre Protestanterne blefwo tålde. Men då alt detta förkastades, sade Buttner: Nå min Herre! om då wår förklaring med hjerta och mun, om wåra skrifteliga Documenter, och wåra bewis at wi här i några år hafwe upfört oß ibland de wilda såsom Evangeliske Lärare, icke äro tilräckeliga, om wår Kyrka är eder okänd, och om wi icke skole få njuta de andra Protestantiska Kyrkors Privilegier, så äre wi här, och J kunnen dictera för oß wårt straff, wi stå under Öfwerheten, och wi kunne icke sätta oß emot henne, ja, om wi ock kunde det, så wele wi icke. Wi

utwälje häldre at lida. Denna ståndaktiga förklaring rörde Commendeuren och Domaren Herr Beckman, och han försäkrade det hans affigt icke wore at straffa Bröderne, utan at deras sak skulle blifwa undersökt, derföre ålades dem nu at infinna sig i October wid den Rätt, som skulle hållas i Pickipsi, och det uppå Gouvernörens i Nyyork befallning. Han behöll dem derpå qwar til måltids, och förafskedade dem med mycken höflighet.

Men som deras motståndares anklagningar ständigt öktes, och en stor rörelse upstod ibland folket, så fann Öfwerheten för godt at skynda med sakens undersökande; och Mißionärerne måste redan den 14 Julii inställa sig för en Öfwer-Rätt i Filkentovn, dit deras wän Johannes Rau beledsagade dem. Först skulle de aflägga den wanliga eden. Men de förblefwo wid sin en gång gifna förklaring. Deruppå blefwo 3 Wittnen emot dem afhörde, men deras utsago war dels så ogrundad, dels så obetydlig, at det gjorde ringa intryck på Öfwer-Rätten. Då ändteligen Johannes Rau, som hade kändt Bröderne ifrån begynnelsen, blef fordrad til witne, swarade han: At han icke kunde säga annat än godt om dem; han hade ofta med hela sit Hus warit uti deras Församlings-stunder, och hade aldrig sedt det ringaste af de sällsamma saker, som de beskyldes före. Därmed hade förhöret slut, och Bröderne blefwo frikallade.

Emedlertid hade de så ofta förnyade rykten om Brödernes farliga anslag blifwit Gouvernören i Nyyork Herr Clinton förebragte, så at han til at

sjelf

sielf undersöka saken, lät kalla dem för sig. Buttner och Senseman kommo derföre ifrån Schekomeko, och Schav från Bethlehem til Nyyork, hwarest deras ankomst gjorde mycket upseende; ty alle woro igenom de många onda rykten så upretade emot dem, at man redan talade om fängelse, gisslande och landsförwisning. Men Herr Beckman, som hade förhört Brödèrne i Reinbeck, och nu jemwäl war i Nyyork, tog deras partie offenteligt, och påstod at den mytta de hade giordt ibland Indianerne war onekelig. Den 11 Augusti blefwo de 3 Bröderne inför Gouverneuren och det hos honom församlade Rådet förhörde, hwar för sig. Frågorne woro mäst lika lydande med dem, som redan flere gånger blifwit dem gjorde, och så war det ock med deras swar.

Til slut gjorde Buttner följande förklaring til Gouverneuren: Wi stå under Gud och un"der Öfwerheten, den wi aldrig wele sätta oß "emot, utan wi lide häldre. I öfrigt är wår "sak Guds, hwilken alla människjors siälar til"höra. Wi hafwe blott för hans skull gått til "de wilda, at förkunna dem Evangelium om Je"su Christo. Penningar och ågodelar, Land och "dylikt har icke warit wår afsigt, skall ock icke "blifwa. Wår Frälsare har hittils hulpit oß, "han hielper oß ock wäl hädanefter; ty wi äre "i Hans hand och hänge så wid Honom, at wi "förwißo tro, at ingen ting kan wederfaras oß, "utan Hans tilstädjelse. Wi hafwe ock hos Ho"nom lärt at wara Öfwerheten, som Han satt "öfwer oß, trogne och lydige, icke af Politik,

"utan för samwetets skull. Wi hafwe under henne "hittils i Gudsfruktan kunnat föra et roligt lef= "werne, och önske det framgent. Emedlertid hafwe "wi beslutit at häldre lida alt, än at handla "emot wårt samwete. Derföre bedje wi Eder "Excellence ödmjukeligen, at icke beswära wårt "samwete med edgång, utan wäl öfwerwäga, at wi "såsom et armt folk wäl lide alt hwad man oß tilfo= "gar, men stå dock förwißo under Guds försorg, som "är Herren öfwer alla människjors samweten. "Wi bedje derföre på det hjertligaste, at icke blif= "wa hindrade uti det wälsignade werket, de ar= "ma wildarnes omwändelse. Wi låfwe Eder "Excellence all lydnad och Respect, hwartil wi "för samwetets skull agte oß förbundna." Här= uppå gaf man Bröderne tilkänna, at de måtte förblifwa i Staden, til deß Gouverneuren skul= le ytterligare låta dem weta sin wilje.

Följande dagen blefwo de åter af Rådet förhörde öfwer samma sak, och dem, oaktat Buttners wänliga föreställning, slutligen kun= gjort, at man höll för bäst at de flyttade utur Landet. Dock hade de ännu at afwackta Herr Gouverneurens ändtliga utslag. Han låt dem den 21 Augusti genom en Secretaire weta, at de hade tilstånd at gå hem, men de skulle af si= na Religions grundsatser göra sådant bruk, at icke någon mißtanke måtte emot dem upwäckas. At ställa dem i säkerhet för alt uplopp af Pö= beln, gaf Secreteraren dem härjämte et skrifteligt betyg öfwer deras befrielse af honom sjelf un= derteckmat. Sålunda kommo Buttner och Schaw den 9 September åter til Schekomeko,

men Senseman reste ifrån Nyyork til Bethlehem, at där aflemna berättelse om hwad som förelupit.

Buttner måste sedermera, i kraft af den ännu ouphäfna stämningen, åter i October infinna sig för Öfwer-Rätten i Pickipsi. Han war nu mycket sjuklig, och man lät honom wänta där i twå dagar uti et mycket hårdt wäder, ändteligen blef han på en wiß Herres förord förekallad; men emedan han emedlertid hade erhållit Gouverneurens wilkorliga befrielse, så blef han utan förhör tils widare frisagd. Då han kom hem, berättade Johannes för honom, huru han warit til mods öfwer det hwita folkets förfarande, och at hans Hustru hade sagt, det hon i skogen tänkt på Brodren Buttner, då har hennes hjerta blifwit så bedröfwat, at hon gråtit, ropat och tänkt: Min Gud! Hwi plåga då menniskjorne denna Brodren? Hwarföre låta de honom icke gå hem? Han är så sjuk, han har likwäl icke gjort något ondt, och predikar för oß huru wi kunne bli salige. Men Johannes hade derwid förklarat för henne och fört henne til sinnes, at det på lika sätt tilgått med Jesu Lärjungar.

Mack och Senseman besökte derpå Indianerne här och där i Nya England, och predikade för dem Fridsens Evangelium, hwilket war mångom et gladt budskap.

Det war wäl nu tydligt nog, at alla beskyllningar emot Bröderne hade warit antingen mißförstånd eller förtal. Månge, och ibland dem jemwäl ansedde Öfwerhets-Personer, insågo

nu redligheten af Brödernes affigt och nyttan af deras anstalter, i det Evangelii förkunnande ibland Indianerne hade hos dem werkat en förändring, hwaröfwer hwar man förundrade sig. Det war för motståndarne således icke annat öfrigt, än at inswepa saken så, at Bröderne skulle antingen göra ed eller rymma landet. Detta lyckades dem. Genom deras bearbetande utwerkades i October en Act hos Rådet i Nyyork, hwaruti befaltes, at alle mißtänkte personer skulle upfordras til Trohets Edens afläggande, och de, som sådant wägrade, skulle landförwisas. I en annan Act blef Bröderne uttryckeligen förbudit at lära Indianerne.

Nu kunde Mißionärerne icke annat göra än hörsamma, och de uphörde således at hålla församlingsstunder. Men Indian-Bröderne fortsatte dem sjelfwe ibland sig, och Guds kraft bewiste sig derwid i församlingen på et tilbedjanswärdt sätt.

Den 15 December kom Grefskapets Cherif jemte tre Fredsdomare til Schekomeko, och i Gouverneurens samt Rådets i Nyyork namn förbödo Bröderne alla församlingsstunder, och befalte Mißionärerne at den 17 i denna månad infinna sig för domstolen i Pickipsi. Emedan nu Buttner war mycket sjuk, så infunno sig endast Rauch och Mack där, och åhörde den nya Act, hwaruti Predikanterne ifrån Brödra-församlingen, som hade arbetat ibland Indianerne, blefwo förwiste landet, under den förewändning, som höllo de med Fransoserne, och blefwo wid högt wite warnade, at icke låta sig finnas ibland Indi-

dia

dianerne, om de icke förut hade aflagt den föreskrifna och ofwanförmälta eden. Buttner skref derom til Bethlehem: "Wi skole antingen draga hädan, eller blifwa hårdt straffade. — De "hota at wilja taga alt ifrån oß; Wi hafwe litet; taga de nu detta lilla, så hafwe just lika "mycket, som wår Herre hade här på iorden."

Under deßa omständigheter war Brödernes lösen: War stilla och förbida Herran! Då sedermera Husfäderne af de troende Indianer i Schekomeko woro sinnade, at inlägga klagomål öfwer förfarandet med deras Lärare, och tillika ingifwa en böneskrift til Gouverneuren i Nyyork, blefwo de af Mißionärerne derifrån kärligt afstyrkte samt anwiste at wara stilla och lida.

Emedlertid war Biskop Spangenberg, hwilken upsigten öfwer alla Brödernes anstalter i Norra America blifwit updragen, til Nyyork anländ; och hans första göromål war at besöka den betryckta församlingen i Schekomeko. Han inträffade derstädes med Capitain Garrison den 6 November och förblef där til den 18. I en sin berättelse til Brödra-församlingen om detta besök, säger han ibland annat: "Ju närmare wi kommo til Schekomeko, desto större wördnad funno wi hos folket för därwarande Guds werk. Fredsdomaren ifrån Milsy, en half mil från Schekomeko, red med oß dit, och sade under wägen, at han häldre wille låta afhugga sin hand, än behandla Bröderne efter den Act, som blifwit gjord emot dem, ty han säge med sina ögon, at nådes-Under hade skedt med India-

dianerne. Men då wi sielfwe kommo dit, o mine Bröder! det måste wara en död menniska, som icke flöte i tårar öfwer den nåd, som detta folket är wederfarit. Man kan icke beskrifwa hwad där låter sig kännas, utan man måste säga: detta har Gud gjort. Då wi redo in i Schekomeko, stod en man wid wägen, som hade en särdeles physionomie, just såsom Lutherus afmålas; då tänkte wi på Johannes, som war oß af Grefwen von Zinzendorf så beskrifwen, och hälsade honom genast med det namnet, och togo icke felt deri; han bad oß wara hiertligt wälkomna och förde oß strax til Syskonen. Då kom deras årewördige äldste, Abraham, emottog oß kärligt, och änskönt han på hwardera kinbenet hade en orm inbetsad, så lyste dock nåden så tydligen utur hans ansigte, at det böjer en i stoftet. De öfrige Hedninge-Arbetare kommo, den ene efter den andra, undfingo oß med med mycken kärleksbewisning, och det blef ingen utaf hela församlingen tilbaka, som icke ådagalade sin glädje öfwer wår ankomst. Allesammans sågo ut såsom lam. Då wi ännu så hade Indian-Bröder och Systrar omkring oß, togo wi til Biblen, och det språket föll mig i händerne: "Den som gör mins Faders wilje i himmelen, han är min Moder, Syster och Broder." En som war fallen i otrohet, wille gerna åter bli antagen, men Bröderne trodde honom icke ännu. Då wi nu wille hålla en kärleks-måltid med alla döpta, 70 til antalet, infann han sig ock, blef stående på något affstånd, och såg på Bröderne rätt syndaraktigt: wi ropade honom fram

fram, då satte han sig i et hörn, och såg rätt beskämd och ångerfull ut. En stor nåd förspordes wid denna kärleks-måltid. Jag talade om den salighet, som wi genom Jesu offer undfå, åberopade mig deras egen erfarenhet, och de bekräftade det. Sedan talade jag om Jesu efterfölgd och alt hwad derwid är at märka. Isaac höll derpå et förmanings-tal til Bröderne, at de dock altid skulle wara rätt böjde syndare och aldrig förgäta Jesu blod, derpå skulle de altid tänka flitigt, icke allenast då de wistades i Schekomeko, utan ock i skogen när de woro på jagt o. s. w. Wi slöto kärleks-måltiden med bön och tårar, och wälsignade deßa dyrköpte själar och wåra årewördiga Syskon, som hittils warit ibland dem, af hwilkas ståndaktighet i tro och lidande wåra hjertan ock blefwo obeskrifligen wederqweckta.

I öfrigt underrättade sig Spangenberg wid sin därwaro på det nogaste, om hwarje persons omständigheter, förmante dem alla, at förblifwa Herren wår Frälsare trogne, och säkerligen tro, at Han icke öfwergifwer dem; och han fann ordsak, at hjertligt glädja sig öfwer församlingens gång och de troende Indianers utlåtelser

Församlingen hade wäl icke detta år blifwit så märkeligen ökad, som i de förra, emedan endast åtta fullwäxte personer blifwit delaktige af den heliga döpelsen. Men de, som redan woro med församlingen införlifwade, hade mycket tilwuxit i nåde och kunskap, och hade nästan alla, oaktadt de många försökelser, förblifwit Guds

An-

Anda trogne. Om twenne, som hade låtit föra sig på willowägar, skref Büttner wid årets slut til Spangenberg: "Gläd dig med mig, ty jag hafwer funnit mit får, som borttappat war. Jonathan är åter min broder, och icke han allenast, utan ock Jonas, med hwilken det i tre månader icke stått wål til. Jag skrifwer det med tårar och med hjertlig tacksägelse til Frälsaren. Mit hjerta war ständigt hos Jonathan, och det war mig så, som måste han blifwa upsökt, fastän han war åtta tyska mil härifrån på jagt o. s. w." Det sistnämde har ock skedt; Rauch reste til honom, för at åter tilbjuda honom Brödernes frid, om han den wille emottaga. Då Jonathan blef honom warse, förskräcktes han, som hade han blifwit träffad af en åskeblixt. Men Rauch war wänlig och sade honom med mycken kärlek afsigten med sit besök, jemte den tilläggning, at om han än lopp 50 och flera mil undan, skulle Bröderne likwäl upsöka honom. Nu kunde Jonathan af förundran icke säga annat än: tänker Büttner ännu på mig? Är du endast för min skull här, har du eljest ingen ting här at beställa? Jag är usel; det står slätt til med mig. Rauch förmärkte wäl, at hans hjerta war hälsosamt skakat och angripit, men lät den aftonen derwid bero. Nästa morgon förnyade Jonathan samma frågor, gjorde ännu flera af lika slag, och begynte derpå bitterligen gråta, war rätt förkrossad til hjertat, ock kunde ej fatta, huru Bröderne ännu kunde älska en så skändelig menniska, då han så hade bedröfwat dem. Rauch

swa=

swarade: ja! wi älske dig likafullt; men Frälsaren älskar dig ännu mer. Då flöto hans tårar ännu starkare, och han begynte säga mycket om sit hjerta, samt huru eländig och jämmerlig han wore. När Mißionären åter lemnade honom, anhöll han högeligen, at Bröderne skulle bedja för honom, och loswade at snart återkomma til dem. Buttner hwilkens hjerta emot honom war brinnande, kunde knapt hinna wänta at få denna fattiga syndaren åter i sina armar; Ty han umgicks dag och natt med nästan intet annat, än huru han måtte bringa själar til Christum, bibehålla dem hos Honom, och at kärligen locka de wilsefarande åter til Honom. Deröfwer förgat han gerna mat och dryck, och sin hyddas bräckighet. Ändtligen ankom hans käre Jonathan, blödig och fruktande, lördagen derpå til Schekomeko, tillika med den förrnämde Jonas. Men Buttner tog honom strax serskildt, och gjorde med honom såsom den älskande Fadren med den förlorade Sonen, och Jonathan repade sig åter fulleligen, och kom i rätt hugnelig gång. Jemwäl hade Jesu nåd werkat mycket på Jonas, man kunde åter broderligen älska honom, och det gick med honom ifrån den tiden alt önskeligare och bättre.

Fem-

Femte Afdelningen.

Buttner afsomnar. De öfrige Mißionärer nödgas öfwergifwa Indian-församlingen. De blifwa försedde med nödtorftigt underhåll från Bethlehem. Hwad widrigheter Bröderne derwid haft at undergå. De första Delavarers dop. Något om Församlingens inre gång i Schekomeko. Spangenberg reser för församlingens skull til Onondago. Hennes betänkliga tilstånd wid slutet af år 1745.

Detta war en af de sista frögder, som det trogna Jesu witnet ibland Indianerne, Gottlob Buttner, hade här nedre. Redanför någon tid sedan hade han blifwit genom anfall af blodspottning mycket förswagad. Den härda lefnads-arten bland Indianerne, men förnämligast förföljelsen och de för den ordsaken så ofta förekomna högst beswärliga resor, jemte andra Själ och Kropp angripande tilfälligheter, ökade hans swaghet, och den 23 Februarii 1745 afsomnade han ljust och saligt i närwaro af alla Indianska Hjelparne, dem han inti' sin åndalykt förmante, at beständigt wara Jesum trogna. De måste på hans begäran sjunga för honom: Slut oß allesammman in uti helga Såren din, m. m. och åtskilliga andra verser, til deß han afsomnade under de tröstfulla orden: Din ögon och din mund, lekamen sammalund' hwarpå wi tro af

nå-

nåde, skall jag nu gå at skåda, och ingick så i sin Herres glädje.

Indianerne begreto honom, såsom Barn sin Moder. Han hyste och werkligen altid et moders hjerta emot dem, älskade dem ogement ömt och upoffrade sig nästan i 3 års tid til deras tjenst, så helt och hållit, at han derwid tilsatte alla sina krafter. De handterade och hans lik med mycken årebetygelse, swepte honom i hwitt, och begrofwo honom på Kyrkogården i Schekomeko, under många tårars utgjutande. Hans graf har ock sedan ofta blifwit suktad med de troende Indianers tårar. På hans Grafsten stå de orden: "Här hwilar Gottlob Buttner, som uppå sin korsfästa Guds befallning förde det budskapet til Hedningarne, at deras synder genom Jesu blod äro försonade, hwilket de ock anammat och hafwa låtit sig döpas til Herrans död." Hans sidsta bön war, at de måtte blifwa behållne intil Jesu Christi dag. Han war född den 29 December 1716, och affomnade i Herranom den 23 Februarii 1745.

Efter hans begrafning togo de troende Indianer i alfwarligt öfwerwägande, om de icke nu skulle flytta ifrån Schekomeko, af frugtan at de, om de blefwo allena, måtte efter hand åter fångslas i synden: särdeles som Äldste-Conferencen i Bethlehem war, genom förrberörde Öfwerhetens befallning, nödsakad at återkalla Mißionärerne ifrån Schekomeko, på det de icke medelst sit längre qwarblifwande därstädes måtte gifwa tilfälle til nya mißtankar. Deßa trogna Jesu Tjenares smärta, då de skulle öfwergifwa

sin

sin så hjertligen älskade Indian Församling, war obeskrifligt stor. Men i den wißa förhoppning, at deras oskuld en gång skulle komma för en dag, funno de sig wid at i stillhet afbida owädret, til(s) det efter Herrans wilje åter skulle skingra sig. Församlingen i Schekomeko fortsatte wäl, utan at hafwa Lärare, sina upbyggelse-stunder; Dock fann man nödigt at tid efter annan låta en eller flere i språket kunnige Bröder göra besök derstädes. Deße hade då med de troende enskilta hjerte-samtal, och höllo ofta särskilta öfwerläggningar med National-Hjelparne. Jemwäl biwistade de Församlings-stunderne, som deße höllo. Den Guds nåd derwid röntes, war Bröderne ofta til förundran. En Mißionär skref derom: "Jag kom om aftonen til Isacs hydda, då såg jag at den war helt full af Indianer, och Isak witnade rätt kraftigt om Frälsaren och Hans Blod. Jag gick intet in, utan föll på mina knän i skogen, tackade Frälsaren för Hans Nåd, och bad Honom därmed fortfara.

Indianerne besökte ock flitigt i Bethlehem, och där uppehöll sig esomoftast et betydeligt antal af dem, några weckor i sender. Här blefwo de af Bröderne ganska hjerteligt emottagne, och man bewiste dem all kärlek. Med de tilförlåteligaste och erfarnaste Hjelparne talade man utförligt om deras Församlings-gång. Dymedelst erhöllo de mera insigt at betjena de dem för den tiden anförtrodde själarne, och de gingo hwarje gång upfylte af nytt mod hem tilbaka.

Men

Men fiendtligheterne emot Bröderne uphörde ännu icke aldeles, utan blefwo stundom åter häftiga, hwarwid icke kan nekas at ju de wäckte Indianer här och där, medelst sin obetänksamma ifwer, dertil gåfwo anledning, ty de bestraffade de hwita för deras uppenbara synder; och då de blefwo tilfrågade, sade de sanningen ofta nog skarpt. Så frågade t. ex. en Domine, eller Holländsk Predikant i Westenhuk, en af honom döpt Indian, om han hade warit i Schekomeko, om han där hördt någon Predikan, och huru det där behagat honom; Indianen swarade: Han hade wißerligen warit där, han hade och där hört ord, och han hör det folket gerna, han tyckte mer om dem, än om honom Domine: Ty när detta folket tala, så wore det honom som kände han orden, huru de grepo honom i hjertat, och det hette altid derwid hos honom: Så är det i sanning! Men han, Domine går altid omkring sanningen, och kommer aldrig dertil. Han hade ock ingen kärlek til själarne; Ty när han bara hade döpt dem, så lät han dem gå, utan at widare fråga efter dem; Han gjorde det sämre än en som planterar Wälskkorn; Ty den ser likwäl ofta efter, om det också wäxer." En annan gång frågade en hwit Man Indianen Johannes, om Bröderne woro Papister? Denne wille härpå först weta, hwad Papisterne woro för folk, och då han hörde talas om Bilders tilbedjande, sade han; Han trodde det wore Papister, som tilbädo sina kor, hästar och plantager, såsom ock Indianerne för detta hade gjort. Men hwarföre, sade den förre, är dock Folket så

fiendteligt emot Bröderne? Johannes swarade: "Hwarföre hafwa människjorne korsfäst Herran Jesum och lagt Paulus i band och bojor?

Dylike oförskräckte men ofta otidige utlåtelser förökade motståndarnes fiendskap, och de Bröder, som i Mißions angelägenheter hade resor at göra, erforo derwid mångahanda betryck och förföljelser. Ibland andra tildrog sig sådant med Bröderne Fredric Post och David Zeisberger. Den sistnämde hade som gåße följt med Bröderne utur Georgien til Pensylvanien, hwaråst han grundeligen omwände sig, och sedermera fattade det beslut, at helt upoffra sig til Herrans tjenst ibland Hedningarne. Således, sedan han året förrut hade genom Predikanten Pyrlåus erhållit någon underwisning uti Irokesernes språk, gjorde han på första hälften af detta år en resa med nyßnämde Broder Post in uti Irokesernes land, hwilkas förhållande denna tid bortåt warit nog twetydigt; och som man beskyllde dem wara sinnade at til Fransosernes förmon deltaga i kriget, så war det intet under, at deße twå Bröders resa gjorde någon upmärksamhet. Mißionens fiender beskyllde dem derwid för förrädiska afsigter. Derföre blefwo de i Albanien oförmodat anhållne, i förwar tagne, och efter hwarjehanda förolämpande förde til Nyyork i fängelse. På samma dag hette Brödra-Församlingens Lösen: Salige ären I, när människjorne försmåda och förfölja Eder, och säga all ondt emot Eder, ljugande, för mina skull; Matth. 5. 11." Enligt detta Herrans ord, woro Bröderne i sin fången-

genskap muntre och tröstfulle, och anwände sin tid at öfwa sig i det Irokesiska språket. Jemwäl hade Gud upwäckt en Köpman i Nyyork, wid namn Thomas Noble, til at antaga sig dem. Han besökte dem genast, och försörgde dem på det kärligaste med mat och dryck samt andra behof, och skickade sin Bodbetjent Henrich van Vleck til Bethlehem med efterrättelse om deras öde. Ibland många andras besök, som de fingo i fängelset, war i synnerhet en Inwånares från nya England dem märkwärdigt. Denne man betragtade dem noga, war en stund tyst, men ändtligen utbrast han i dessa orden: "Fastän jag icke känner eder, så kan jag dock se på eder, at det är osanning hwad man beskyller eder före, och jag tror at I liden för Jesu namns skull; Jag förundrar mig öfwer Eder förnögdhet, men tror det måtte wara en salig sak, at för Jesu namn skull sitta i fängelse, och alla de, som Herran Jesum kär hafwa, måste ju blifwa hatade och förfölgde."

Då man nu, efter mångfaldiga förhör, icke kunde finna Bröderne skyldiga til någon enda förbrytelse, blefwo de ändtligen släppte utur fängelset, där de i 7 weckors tid suttit, och de kommo så åter til Bethlehem.

Mißionären Mack, som uti Mars månad reste med sin Hustru från Schekomeko til Bethlehem, tillika med Buttners Änka samt Brodren Posts Hustru och några små barn, hade under wägen mycket at utstå i Sopus utaf några upretade Freds-Domare. Efter nu Posts Hustru war en Indianska, så trodde man sig

hafwa tillräckelig grund at handtera detta sällskap såsom Landsförrädare. Folket lopp tilsamman, och det hade kunnat aflöpa illa för dem, om icke efter hwarjehanda uppenbart förolämpande, som de på gatan i köld och under starkt rägn måste uthärda, Öfwerste Löwenstein til deras lycka hade kommit til ställes; hwilken offenteligen förebrådde Freds-Domaren deß förfarande, som hade anhållit dem; och han försatte dem åter i frihet, hwarefter de, ehuru under många skälls- och smäde-ord, fortsatte sin wäg gladeligen. Mack slutar sin berättelse härom med de orden: Wår kära Frälsares ord war mig derwid wigtigt: Beder för dem som göra Eder skada och förfölja Eder.

Men wid så många wederwärdigheter sågo ock Bröderne til sin tröst många bewis derpå, at deras arbete i Herranom icke war förgäfwes.

I April detta år hade de den glädjen at i Jesu död döpa Förstlingarne af Delavarerne. Hittils hade de icke sett mycken frugt af sina flera besök hos denna Nation. Men de troende af Mahikandrer, som bodde i Schekomeko, hade på sina resor til Pensylvanien, som de gjorde genom Delavarernes land, kommit i bekantskap och umgänge med dem; och som deße bägge Nationer kunna för nöd skull förstå hwarandra; så blefwo Mahikandrerne Delavarernes Predikanter. Benämde Förstlingar woro nu, en man med sin hustru, hwilka hade en lång tid med stort intryck hört försoningens ord, men altid låtit genom sina widlyftiga slägtskaper hindra sig at anhålla om Döpelsen. Ändtligen

satte

satte de sig öfwer alla betänkligheter, betygade en stor längtan efter sina synders förlåtelse och det heliga Dopet, hwilket de ock erhöllo i Bethlehem, och blefwo kallade Gottlieb och Maria. De woro bägge af den så kallade Kungliga Stämman, hwadan ock deras förnäme anhörige ganska illa uptogo detta af dem gjorda steg, som efter deras mening wanhedrade Familien, och begärde för det första, at de en gång måtte komma til dem på besök. Men de gingo intet, af fruktan at lida någon skada til sina själar. Deruppå beslöto anförwandterne at hämta dem med wåld, i hwilken affigt 36 af dem, hwaribland woro många stridbare män, kommo til Bethlehem, och upförde sig i förstone ganska wildt. Men man förde dem genast i en stor Sal, där de fingo njuta mat och dryck. Gottlieb och Maria åto med dem, och andre Indianske Bröder och Systrar, som då woro i Bethlehem på besök, bådo dem på det wänligaste wara wälkomne. Spangenberg och andre Församlingens Tjenare betygade dem, huru det wore Bröderne kärt, at de en gång kommit til dem på besök. Öfwer detta oförwäntade bemötande förundrade de sig mycket, blefwo betänkelige öfwer sit förehafwande, förändrade efter hand sina åthäfwor, och blefwo språksamme. Gottlieb med Maria och flera Indianer beledsagade dem derpå i Qwarteret, som man för dem hade tilredt. Här framförde de likwäl sit ärende, och sade til den nyß omwända Gottlieb, De hade hört at de låtit döpa sig och woro altså blefne de hwitas slafwar. Emedan de

älskade dem, så woro de komne at höra, huru denna saken förehöll sig. Gottlieb, som just tyckte om detta tiltal, swarade med frimodighet, at han tilförene warit en gudlös menniska och älskat alt det som war ondt, hwilket dem wäl wore kunnigt, men han hade hört, at Gud blifwit en menniska samt dödt för menniskorne, och wille renwå syndarena med sit blod; detta har han ock nu gerna welat erfara, på det han icke mer behöfde tjena synden och djefwulen. Han hade icke derigenom blifwit en slaf, utan wore ännu lika så fri, som förrut. De öfrige Indianer, som woro närwarande, betygade detsamma, och bödo dem in, at äfwen deltaga uti Jesu stora nåd. Men häröfwer blefwo deße wilde män så illa wid, at de strax följande dagen helt bittida foro åter hem igen. Efter någon tid skickade de et budskap til Gottlieb, med begäran at han, emedan han wißte så mycket om Gud, måtte komma til dem och jemwäl säga något för dem derom. Men han dröjde länge innan han gjorde det. När han ändtligen kom til dem, och de frågade honom, hwarföre han intet kommit förr? swarade han: J weten, när et barn är nyß född, så kan det icke tala; et sådant nyfödt barn har jag ock warit, och derföre hade jag intet at säga eder, men nu är jag kommen at berätta er något. Derpå predikade han för dem om Frälsaren och den salighet, som är at finna hos Honom: kom rätt tröstad och munter tilbaka, och hade i September detta år den glädjen, at se sin köttsliga broder döpas med namnet Joachim.

En annan Delavar blef liggande sjuk på wägen til Bethlehem. Han hade förrut ofta besökt därstädes, dock utan at yttra någon förlägenhet om sin själs salighet. Men nu lät han säga Bröderne, at efter de hade Indianerne så kära, måtte de ock nu besöka honom. Det skedde; han uptäckte sit hiertas tilstånd och anbefalte sig i Brödernes åtanka och förbön. Straxt derpå inlopp tidning, at han war död, och det just på samma stund, som Församlingen i Bethlehem tänkte i sina offenteliga böner på honom. Han hade alfwarligen tilsagt sina bägge hustrur, at efter hans död gå til Betlehem och omwända sig til Jesum; en af dem gjorde det, och blef följande året döpt.

I detta år 1745 skulle en Synod hållas i Bethlehem, och Färsamlingen i Schekomeko blef genom en skrifwelse, som öfwerlemnades dem af Bröderne Rauch och Bischof wänligen budne at dit sända en deputerad.

Sedan man tydeligen förklarat dem ändamålet af en Synod, kommo husfäderne tilsammans at wälja en deputerad; och man sade dem widare huru en Broder, som i deras namn infinner sig wid Synoden, går i deras anda, och huru de, med sin bön måste understödja honom, om någon eljest hade något åliggande, det han gerna wille låta Församlingen weta, så kunde han det anförtro åt en sådan Broder, och det wore lika så, som om han sjelf derwid komme tilstädes. Han skulle sedan återbringa til dem Synodens wälsignelse och swar, samt meddela dem af det, som hans hjerta åtnjutit. Deras wal föll enhälligt på Jonathan, med det yt-

 trand,

trande, at de kunde gifwa honom med sig deras hela hjerta. Wid afresan hade de flerahanda wärf at andraga hos Församlingen. Jacob sade: Han later hälsa Församlingen och förmäler: det han finner, at när hans hjerta står wäl med Frälsaren, så står han ock wäl med Församlingen, äfwen ock: at det wore en stor synd, om man ej är upriktig emot Bröderne, ty Frälsaren känner ändå hjertat o. s. w. — På lika sätt förklarade sig ännu flere, och man såg deraf, huru kär de hade Församlingen i Bethlehem af hwilken de ock tibaka ömt älskades, och blefwo derom genom deras deputerade, wid återresan, af Synoden försäkrade.

Intet bewisar de troende Indianernes sinnes förändring märkeligare, än deras åstundan at låta upfostra sina barn i Bethlehem, på det de, så wida möjeligt war, måtte bewaras ifrån alla förförelser; ty Indianerne hafwa eljest, som redan förut är anmärkt, en så öfwerdrifwen kärlek til sina barn, at de straxt bli bedröfwade, då de icke ständigt kunna hafwa dem omkring sig. Men nu anhöllo de döpte föräldrarne sielfwe derom, at Bröderne måtte taga til sig deras barn, at upfostra dem för Frälsaren; och sedermera blef jemwäl deras bön til en del bewiljad.

Som man kan igenkänna den Anda, som råder i et sällskap, också på några enkla drag utaf deß medlemmar; så will jag utur detta årets dagbok meddela några sådana drag. Under et National-hjelparnes samtal begynte en at gråta. Uppå tilfrågan hwaröfwer han gret, gaf han til

swar,

swar, at han hade sett en man, som wid sit arbete swettades så, at hans skjorta och hela kropp blef wät; då har det blifwit honom rätt lefwande, huru Frälsaren för hans själ har swettats, derpå tänker han nu, och deröfwer brister honom hans hjerta.

Wid et annat tilfälle berättade Johannes, at han förleden winter under krigslarmet hade kommit i en Engelsk ort, där folket woro i mycken fruktan för Indianer: då hade genast alt folket kommit omkring honom och frågat, hwad höres för nytt? hwarpå han swarat, "det höres mångahanda nyheter: Mit nya är det, at det är godt at tro på Herran Jesum." Derpå hade de alle gått sin wäg, och låtit honom bli qwarstående. —

För en hustru afbrann deß hus, under det hon war syßelsatt med sit arbete ute på fältet, och det blef endast litet af hennes egendom räddat. Man beklagade henne derföre på det hjertligaste, men hon sade: det hade redan, medan hon war på fältet, blifwit henne rätt intryckligt, at hon genom Romförsälgning förwärfwat hela sin förmögenhet, och det wore icke godt; nu hade hon intet deremot, at alt blifwit upbränt.

Wid en kärleks-måltid, som en Syster anstält, at betyga sin glädje öfwer en Indianskas omwändelse, berättade en Broder med blygsel, at han nyligen wid et wildarnes gästabud hade i början låtit förleda sig at deltaga uti några deras fordna hedniska sedwänjor, men blifwit deröfwer orolig, och starkt afstått derifrån; och på den frågan, hwarföre han icke mer wille göra

ra det? swarat: de skulle icke nödga honom til något hwarwid hans hjerta blefwe oroligt. —

En Indianska ifrån Menißing besökte Johannes och betygade, at om hon bara först hade et godt hjerta, så skulle hon ock wilja hålla sig til Frälsaren. Ah! sade Johannes: du will gå på hufwudet! Hwar will du få et godt hjerta, om du icke först kommer til Jesum? —

En Europee, som war åsyna witne til den ömhet, hwarmed de troende Indianer emottogo en ifrån Bethlehem til dem på besök kommande Bröder, sade efteråt, at han ännu i all sin lifstid aldrig sedt någon menniskja, som så älskade, som desse Indianer. —

En dag höll en Indiansk hielpare följande tal til de döpta: "Bröder och Systrar! Jag will nu säga Eder ord om Jesu: Jesus har rätt mödosamt arbetat, at förtjena oß saligheten; Han har derwid swettats blodig swett: Nu säger Jesus: Jag har förlossat Eder alla, den ena med den andra: Jag har utgifwit min kropp och lif för Eder: Wälan! låtom oß ock nu alle gifwa Honom wåra hjertan; Nu mera är det ewiga lifwet endast i Hans Blod. Den som tror på Honom skall lefwa ewinnerliga. Men den som icke tror, den dör wisserligen. Men ingen måste dö, utan alle kunna hafwa det ewiga lifwet, om de komma til Jesum, ty Han will gerna emottaga dem, o. s. w.

Så tacksam man nu war derföre, at man tid efter annan kunde ifrån Bethlehem besöka de troende Indianer, och af dem åter blifwa besökte, så insågo dock Brödderne ganska wäl, at hām=

hämmandet af deras tienst icke kunde länge fortfara utan Församlingens skada.

Den Heliga Nattwarden kunde där icke hållas; och derigenom undandrogs Församlingen et wäsendtligt medel för tilwäxten i Näden.

De nyß omwände kunde icke döpas i Schekomeko; de få döp, som i detta år förekommo, skedde uti Bethlehem. National-hjelparnes witnesbörd woro wäl på själarne wälsignade, emedan de hade sin grund i Christi kärleks twång och uti erfarenheten. Det war hjertats språk, som gick åter til hjertan. Men deras föredrag kunde man dock icke kalla egenteligen lärotal. Och fastän Mißionärerne aldrig i egentligt förstånd dogmatiserade, så önskade de dock, enligt Frälsarens befallning, at lära de troende hedningar alt hwad Han budit sina lärjungar; och dertil hörde mer kännedom och gåfwor, än man af dessa Indianer kunde wänta. Tillika märkte man med förlägenhet, at fiendernes oupphörliga intalande gjorde här och där på åtskilliga af de troende något intryck. Den beskyllning, at Bröderne wille göra dem til slafwar, blef en gång för en af de första hjelparne så sannolik gjord, at han hardt nära hade blifwit willrädig om hela saken. Han erkände wäl snart med många tårar sin irring; men man såg dock deraf i hwad själsfara de swäfwade, och man önskade högeligen at få dem derifrån befriade. Man fann derföre i Bethlehem för godt, at försöka, om man kunde förmå de troende Indianer at flytta utur Nyyorkska Gebietet til en beqwäm ort i Pensylvanien. Til en början wille

man

man anwisa dem en plats, nära til Bethlehem; och sedermera war afsigten, at flytta dem til Wajomik wid Susqvehanna, där Församlingen hade fått njuta en fullkomlig kyrkofrihet; där ock de troende hade warit mindre utsatte för de hwitas förförelser, samt åfwen kunnat lämpeligen undwika alla anfordringar at deltaga i kriget. Dertil kom ock den tidning, at Schavanos, på några få når, hade flyttat ifrån Wajomik til Ohjo. Men på det ock ifrån Irokesernes sida, hwilka detta land tilhörde, icke något hinder skulle läggas i wägen, så blef beslutit at sända en deputation til deras stora Råd.

Til följe häraf gjorde Biskop Spangenberg, med Conrad Weißer samt Bröderne David Zeisberger och Scheboscḧ, en resa til Onondago, som warade ifrån Maji til Julii månad, hwarunder de hade mångahanda nöd at utstå, men rönte ock besynnerliga prof af Guds försyn. En gång ledo de stor hunger, emedan deras lifsmedel redan för några dagar sedan warit förtärde; men i detsamma funno de en fjerdedel af en Björn, som en Indian, efter han icke kunnat bära den med sig, hade uphängt wid wägen, at det måtte komma dem til godo, som tilåfwentyrs kunde fara denna wägen. På lika sätt blefwo de ofta hulpne, just då det war dem som nödigast. Häraf upmuntrade, woro de desto willigare at efter råd och ämne jemwäl bispringa andra behöfwande, som de träffade på wägen. Sålunda råkade de en dag 2 Irokesiska krigare, som hade förlorat alt och nu, nästan nakne, hade rest öfwer 100 Tyska mil. Den ene

åm=

åmnade sig til Onondago. Honom frågade Conrad Weißer, huru han tänkte komma fort? Han swarade: "Gud, som är i Himmelen, har ju skapat hela jorden och alla djur; Han föder ju så många menniskjor och djur i öknen. Han kan och will wäl ock uppehålla mig." Han och hans kamrat åto sedan utur Brödernes kjettel så länge de reste tilhopa, och således skedde dem efter deras tro.

Då nu Spangenberg med sit sällskap hade kommit til Onondago, så skedde där i stora Rådet på et högtideligit sätt et förnyande af det förbund, som Grefwen Von Zinzendorf hade gjort med Irokeserne, hwarwid de 3 Bröderne tillika blefwo Naturaliserade och fingo egna namn. Jemwäl wann det förslaget, at flytta de troende Indianerne ifrån Schekomeko til Wajomik, Irokesernes fullkomliga bifall. Men hos sjelfwa Församlingen uti Schekomeko fann detta förslag et motstånd, som man aldeles icke hade förmodat. De anförde, at Gouvernören i Nyyork hade uttryckeligen befalt dem, at blifwa på sin ort, och at han där wille beskydda dem, de kunde altså icke flytta bårt, utan at gifwa anledning til mißtanka, och derigenom torde larmet emot Bröderne blifwa ännu större; och i fall de bårtflyttade, så skulle likwäl deras ännu odöpte wänner och anförwanter blifwa där qwar, och åter gå helt in i werlden igen, hwilket skulle göra dem mycket ondt. Abraham i synnerhet sökte bringa de öfriga derifrån, och förestälde dem, at där wore krigarnes wäg til Catavas, och det gafs månge wilde där omkring; Qwin-

norne-

norne woro där så elaka, at de togo sig Männer hwar de wille; det skulle wara äfwentyrligt för deras ungdom, och dylikt mer. Men det drögde icke länge, så yppade sig en omständighet, som syntes göra det steget nödwändigt för Indianerne i Schekomeko, hwilket Bröderne hade tilstyrkt. Nemligen de hwite hade beslutit at med wåld fördrifwa Indian-Församlingen ifrån Schekomeko, och föregåfwo at landet, hwarpå församlings-orten stod, tilhörde andra ägare, de där nu wille taga det i besittning. Då nu Indianerne derföre inkommo til Regeringen i Nyyork, men icke blefwo hörde, och wäl insågo, at de måste flytta bårt, så begynte de efter handen at nogare öfwerwäga Brödernes förslag, och många betygade sin lust at bo wid Bethlehem, dit de emot årets slut flitigare kommo på besök, än eljest.

Indianernes tilstånd i Schekomeko war således denna tiden ganska beklageligt; de hwite bemästrade sig med wåld deras land, beställte Wäktare, som icke skulle därstädes tåla någon Broder ifrån Bethlehem. Kriget emellan Fransoserne och Engländarne förorsakade mycken skräck. Indianerne fruktade för bägge, men Engländarne trodde dem icke och gingo här och där med Bößor i kyrkorne; de oomwände Indianer i Wästenhuk sökte at draga de troende i Schekomeko på sin sida; Presbyterianerne deremot, som bodde omkring dem, gåfwo sig all möda, at medelst förklenliga rycktem om Bröderne och försmädelser emot deras Lärare, bringa dem under sig. De troende Indianer

woro fattige, och måste för födan skull ofta uppehålla sig ibland sådana för dem skadeliga menniskor. Jemwäl hade månge ibland dem, dels genom deras fordna liderliga lefnad, dels medelst deras onda grannars bedrägeri, råkat i skulder, och blefwo nu dagligen hårdt behandlade; man hotade dem med fängelse, och efter de ej sågo sig något råd at komma utur skuld, och wille likwäl icke rymma, så blef dem intet annat öfrigt, än at bedja Församlingen i Bethlehem, at äfwen i den delen antaga sig dem, hwilket ock med mycken willighet skedde. Men det wärsta war, at sedan deras trogne Lärare woro bortjagade, afkommo åtskillige ibland dem ifrån rätta wägen, och några föllo aldeles in i uppenbara synder, så at de woro inbördes söndrade, och til en del talade ondt emot hwarandra, och månge wißte icke nu mer, hwad de egentligen wille.

En så bedröflig förändring gick de Indianska hjelparne och församlingen i Betlehem, för hwilken de med smärta gåfwo detta tilkänna, ganska nära; och alle förenade sig at anropa Gud för detta arma folket, och at bedja om hans mägtiga hjelp.

Sjette Afdelningen.

1746.

Församlingens bårtflyttande ifrån Schekomeko. Deß wistande för en tid i Bethlehem och Friedenhütten. Gnadenhüttens upbyggande. Besök i Schomokin och Wajomik.

Wid början af år 1746 kom Biskop Fredric Cammerhof ifrån Europa til America, såsom Biskop Spangenbergs hjelpare, til at betjena hela Guds werk i denna Werlds-del, som war Brödra-församlingen anförtrodt, hwaraf Indian-församlingen utgjorde en betydlig del. Deße bägge jemte de öfrige medlemmarne af Äldsten-Collegium i Bethlehem gjorde sig nu all möda, at med de bästa råd komma denna beträngda församling til hjelp.

Pensylvanske Gouverneuren Thomas, som blifwit underrättad om de troende Indianers omständigheter, hade gifwit tilstånd, at alle, som wille taga sin tilflygt til Pensylvanien, skulle få bo därstädes obehindrat. Men Bröderne kunde ännu icke låta fara sin önskan, det Indianerne måtte taga det beslut, at allesammans flytta in i det fria Indian-landet til Wajomik; hwarföre Brodren Martin Mack skickades i Marts månad detta år, at noga bese den trakten. Han gjorde denna resa i sällskap af twå de mäst ansedda Delavarer, som hade besökt i Bethlehem, hwilka bewarade honom under wägen, som en ög-

ögnasten och bewisade honom, i synnerhet wid djupa strömmars genomwadande, all möjelig tjenst.

Men denna resa war helt fruktlös, i det Indianerne icke genom några föreställningar stodo at beweka til ditflyttning. Man såg sig således nödsakad, at för det första bjuda dem til Bethlehem och gifwa dem tilstånd at bygga åt sig tätt inwid denna församlingsorten.

Församlingen i Schekomeko blef beständigt af sina fiender alt håftigare förföljd. Ibland annat utspridde de öfwer alt, at 1000 man Fransoser redan woro i anmarsch, med hwilka Indianerne i Schekomeko skulle förena sig och då med eld och swärd ödelägga alt. Detta rykte bragte Inwånarne uti Reinbäck i sådan ångest, at de af Fredsdomaren bådo om befallning at slå ihjäl samteliga Indianerne i Schekomeko. Denna befallning gafs wäl icke, men deras begäran blef dock snart kunnig i Schekomeko, och de många derefter följde försmädelser och ofog, bragte de arma men ännu wid Schekomeko widhängsna Indianer i en sådan trångsel, at ändtligen någre af dem wågade antaga förenämde af Bröderne gjorda anbud at komma til Bethlehem.

Tio familier, som tilsammans utgjorde 44 personer, woro de förste, som under många tårars utgjutande flyttade ifrån Schekomeko, och blefwo med hjertlig kärlek och öpna armar emottagne i Bethlehem. Åtskillige af dem begynte genast at bygga några hus efter sit sätt, nära intil denna ort. Man inrättade för dem egna morgon- och afton-församlingsstunder, som

så mycket möjeligt war höllos på Mahikander-språket. Detta tilfredsställte dem något litet öfwer deras afflyttning ifrån det kåra Schekomeko, dår deras Gudstjenst warit så angenåm. Ännu rikeligare blefwo de tröstade, då snart derefter 2 Indianska Flickor döptes på kyrkosalen i Bethlehem. Denna handling war ganska högtidlig. Omkring Döplingarne sutto i en half-cirkel först de Systrar, som hade upsigten öfwer Flickorne, sedan Hedna-såndebudens Hustrur, derefter samtelige Indianerne, och omkring deßa, hela dem öfriga församlingen i Bethlehem, jemte många främmande och besökande. Den wid detta dop rådande känning af Guds närwarelse, upfylde allesamans, och i synnerhet wåra Indianer, med stor glädje och den tilförsigt, at de också här skulle hafwa lika så godt, som i Schekomeko. Men det, som måst upråttade deras fallna mod, war at de, efter anstäld pröfning om de woro stadde i en lefwande tro på Jesum och uti kärleken sins emellan, erhöllo den oförwäntade tilståndjelsen, at gemensamt med församlingen i Bethlehem åtnjuta den heliga Nattwarden. Sedan deras tro sålunda blifwit styrkt, kunde man nu utan betänkande åfwen begynna inrätta en nödig utwärtes ordning dem emellan. I denna afsigt tilsatte man et Församlings-Råd, hwilket de döpta Husmödrar jemwål kunde biwista. Detta är ibland Indianerne icke wanligt; men man hade en tid bärtåt ofta erfarit, at mången god sak, som med männerne war afgjord, kom icke til werkställighet, emedan Hustrurne gjort swårigheter deremot. Men nu då

de

de woro med och fingo höra skälen, hwarföre den eller den ordningen war nödig och hälsosam, så gick alt lätt och med nöje.

Dock likwäl war denna lilla anläggning, som man kallade Friedenshütten, blott en nödhjelp; ty Bröderne insågo wäl, at en Indianby så nära intil Bethlehem icke skulle i längden kunna ega bestånd. De hastade derföre at skaffa sina kära Indianer en annan plats, där de kunde bo mera för sig sjelfwa och efter sin fordna lefnads-art. Til den ändan köpte Församlingen i Bethlehem af några Herrar i Philadelphia et stycke land, wid paß 200 tunneland, belägit bakom de så kallade blå bergen wid Mahoni-floden, nära wid deß inlopp i Lecha, emellan Bethlehem och Wajomik, ungefär 6 tyska mil ifrån förstnämde ort, där Lecha flyter fram. Mißionären Mack begaf sig dit, tillika med andra hwita Bröder och några Indian-hjelpare, at anlägga denna nya ort, som sedermera kallades Gnadenhytten. Efter deßa följde inom några dagar än flere. Platsen behagade alla ganska wäl, och det blef nu dem emellan afgjort, at de wille detta år plantera både i Betlehem och Gnadenhütten, och at männerne skulle upehålla sig än wid den ena och än wid den andra orten, alt efter som arbetet fordrade, och så gick det förträffeligen fort med Gnadenhüttens anläggning. Indianerne woro flitige, muntre och förnöjde, samt förde hwarannan ofta til sinnes, huru lätt det går at arbeta, när man med hjertat befinner sig hos Jesum Christum och tänker på Hans swåra arbete, samt tilskrifwer den

goda fortgången och kroppens bewarande icke sin egen skicklighet och klokhet, utan endast Guds nåd. De hwite Bröderne hörde sådana utlåtelser med innerlig förnöjelse, och erkände alt mer at det lönar mödan, at med kropp och själ öfwerlämna sig til Indianernes tjenst.

När efterrättelsen om denna nya anläggning kom til Schekomeko och Pachatgoch, fingo många af de qwarblefne lust at flytta dit, och snart blef de sistas antal större än de förstas. Men för deras fiender, som wißerligen hade den afsigt, at fördrifwa dem ifrån Schekomeko, war det mycket mißhagligt at de wände sig til Bethlehem; och för at afhålla de än öfriga derifrån, spridde de ut, at de sist afreste Indianer, som welat begifwa sig til Bethlehem, blifwit under wägen mördade. Men slika rykten gjorde så litet intryck, at några familier, som just då woro i begrep at anträda resan til Bethlehem, aldeles icke låto derifrån afskräcka sig: en af dem sade: "Gå wi icke til Bethlehem, utan blifwe här eller begifwe oß någor annorstädes, så är det likasom kastade wi en snara om halsen på oß." Sålunda wandrade de efter hand derifrån, och det gick dermed alt lättare, samt med förnöjelse och i et så barnsligt förtroende til Herren at Han skulle hjelpa dem igenom, at det war rätt upbyggligt at se och höra derpå.

Medan denna utwandring påstod, gick likwål Gudstjensten i Schekomeko än en tid i sin gång; och de Indianska sanningens witnen förkunnade af egen erfarenhet enfaldigt och med stor kraft Evangelium om Christo för en myckenhet dels besökande, dels genomresande wilda, til blifwande wälsignelse för många. Deras sång war derwid ganska angenäm och wälljudande. Efter predi-

kan plågade de ock i lekamlig måtto fägna sina främmande och i brist af andra rum, buro de maten til dem i kyrkan, och höllo med dem under måltiden nyttiga samtal öfwer emnen, som angingo deras själs salighet.

Emedlertid war så många Indianers flyttning ifrån Schekomeko och Pachakgoch til Bethlehem och Gnadenhütten förbunden med icke ringa swårigheter både för Indianerne sielfwa och för Bröddra-församlingen i Bethlehem. När en familie wille afresa, så upsökte nästgränsande hwite gemenligen allehanda gamla skulder, dem de först skulle betala, och som de fleste af detta arma folket hwarken kunde läsa, skrifwa eller räkna, så måste de låta sig behaga alla fordringar man gjorde dem. Bröderne kunde icke underlåta at på et eller annat sätt komma dem til hjelp. Deras barn blefwo, på Föräldrarnes många böner, til största delen uptagne til upfostran wid barna-anstalterne i Bethlehem och Nazareth för någon tid. Detta, så wäl som alt annat för deras wistande tils widare i Bethlehem, hwarwid de samtligen måste förses med det nödwändiga, förordsakade Bröderne många utgifter, för hwilka ersättning aldrig kunde wäntas. Första anläggningen af Gnadenhütten war ock för Bröderne ganska kostsam; landet måste först rensas ifrån trän, uprödjas och til plantering beredas. Detta arbetet åtogo sig Bröderne med Indianernes biträde. De spisade ock under samma tid wid gemensamt bord. Men emedan Indianerne icke förstodo sig mycket på slikt arbete, och de efter sin natur woro liksom icke danade dertil, så war deras hjelp ej betydande, e-

huru willige de woro, utan det måsta föll på Bröderne. Emedlertid som deße betraktade saken såsom et Guds werk, såsågo de hwarken på kostnad, möda eller tidsspillan, utan dreswo Gnadenhüttens upbyggande med alla krafter, så mycket mera, som man nogsamt öfwertygades, at Indianernes närwarande utomordenteliga tilstånd war dem icke nyttigt. I synnerhet kunde ej den gemensama hushållningen länge fortsättas, hufwudsakeligen för det sällsama intryck skull, som den gjorde hos främmande Indianer. Ty emedan Bröderne hade under wård hela förrådet af lifsmedel och måste dermed sparsamt hushålla, så kunde Indianerne icke framsätta något för de främmande, som kommo i deras hus på besök, hwilket ej kunde förenas med den ibland dem införda gästfriheten. Häraf upkom den tankan hos de wilda Indianer, at de döpte ledo nöd hos de hwita, och måste wara deras tjenare, i synnerhet då de esomoftast sågo dem förrätta något för Indianer owanligt arbete. Man lät derföre, så snart möjligheten medgaf, hwarje famille begynna sin egen hushållning, hwartil en hwar Husfader tilmättes et stycke upodlad jord, och erhöll anwisning huru den behörigen borde brukas och planteras.

I Julio detta år blef Indian-församlingen i Gnadenhütten formligen och högtidligen inrättad, åtskilliga embeten tilsatta, Församlings-ordningar kungjorde, kyrkosalen inwigd, och alla närwarande och tilkommande denna ortens inwånare med bön och tårar anbefalde uti wår nosaste Guds och Frälsares nåd.

Imed-

Imedlertid blefwo omständigheterne i Schekomeko alt mer och mer betänklige. Bullret af kriget, som då fördes emellan Engländarne och Fransoserne, nalkades denna ort. Och emedan allenast en dagsresa derifrån et infall af Fransyska Indianer war gjort, hwarwid de hade mördat samt med eld och brand ödelagt alt, så blefwo ifrån Engelska sidan alle upbådade, som kunde båra wapen. Detta angick ock naturligt wis de i Schekomeko qwarblefna troende Indianer, som nu til större delen begynte inse, huru hälsosamt det hade warit för dem, om de i tid öfwergifwit denna ort. Åtskillige af dem drogo werkeligen i fält, och de öfrige lefde i fruktan och ångest. Jemwäl den förmån, at för en tid hafwa Mißionärer ifrån Bethlehem midtibland sig, såsom hittils städse skedt, kunde de icke njuta längre, än til den 24 Julii, då Bröderne Hagen och Post höllo en kärleksmåltid med de än öfriga döpta, och på anwisning af Älsten-Collegio i Bethlehem, öfwerlemnade dem skriftligen egande rättigheten til det Bröderne tilhöriga Församlings-huset, och anbefalte dem sedan i den goda Herdens nådiga omwårdnad, som för fåren utgifwit sit lif. På detta sätt slutade Bröderne med smärta, men ock tillika med innerligaste tacksäjelse til Gud, sit arbete i Schekomeko, denne förste Indianske Församlings-ort, hwaräst Evangelii ljus för denna nejdens hedningar först hade upgått, och där under 2 års tid 61 fullwäxte blifwit genom det heliga dopet i Christi kyrka införlifwade, oberäknade dem, som döptes i Bethlehem.

Nu bodde altså de troende Indianer på åtskilliga til en del långt från hwarannan afläg͏sna orter, nemligen i Gnadenhütten, Bethlehem, Pachatgoch, Wechqwatnach och Schekomeko, til hwilken sistnämde ort några woro ännu så widhänglige at de, oaktat krigsnöden och alla fiendernes ofog, icke kunde finna sig wid at öfwergifwa densamma. Gnadenhütten hade et useende, jemwäl hwad det yttra beträffar, af en rätt skön och angenäm församlings ort. Församlingshuset eller kyrkan, som war försedd med et litet torn och en klocka, stod midt uti en dal, och hade på ena sidan en högd, som utgjorde tämligen en half-cirkel, hwaruppå Indianernes hus woro byggde; på den andra sidan woro Mißionärernes boningar jemte kyrkogården. Och igenom denna ort gick den allmänna landswägen til Wajomik och andra orter. Mißionärerne skötte sielfwe sin jord, såsom ock de Indianske Husfäderne hwar och en sin, och den 18 Augusti hade de redan den glädjen, at wid en kärleksmåltid äta af den första wid Gnadenhütten wäxta frugt.

Christian Rauch och **Martin Mack** woro de förste Mißionärer, som bodde på denna platsen, betjenande Församlingen med ordet och Sacramenterne, och deras arbete war wälsignat. Med tiden blefwo de aflöste utaf andra Mißionärer, och deße efter en tid åter af de förra, eller ock af andra; emedan man i allmänhet trodde waranyttigt, at med församlings tjenarne ofta göra omwäxlingar, på det Indianerne icke

skul-

skulle fästa sig wid menniskor, utan altid sätta all sin tilförsigt endast på Gud.

De Indianer, som bodde bredewid eller i Bethlehem, hade nytta af et närmare umgänge med de hwita Bröderne och Systrarne, serdeles för tilwäxten i nåden och Jesu Christi kännedom. Deras hjertan upfyldes af tröst och glädje, och de sökte jemwäl at wara sina landsmän på de öfriga orterne til wälsignelse, i det de meddelte dem hwad de i sina hjertan erfarit, dels munteligen wid besök, dels ock skrifteligen; ty åtskillige ibland dem hade genom Brödernes underwisning lärt sig ganska wäl at skrifwa, andre dicterade sina ord för den som skref.

I Pachatgoch uppehöll sig då för tiden Brodren Fredric Post med sin hustru en tid bortåt, lefde i det yttra såsom en Indian, idkade sit Snickare-handtwerk, och predikade derhos Evangelium. Jemwäl gjordes här och i Wechqwatnach då och då besök ifrån Bethlehem och Gnadenhütten, för at icke låta den rykande wekan utslocknа.

Men wid då warande belägenhet af en på detta sätt fördelt Indian-församling, förekom mycket, som wär smärtande. Några män, som icke kunnat öfwertala sina hustrur at öfwergifwa Schekomeko, hade för en tid skilgt sig ifrån dem, likaså hade några hustrur utaf sina män, som woro wid Schekomeko alt för widhängige, icke låtit afhålla sig, at flytta til Bethlehem eller Gnadenhütten, och alla Brödernes föreställningar emot deßa oordningar hade warit förgäfwes; i än större myckenhet hade föräldrar

 skilgt

skilgt sig fråu sina barn, och barnen ifrån föräldrarne. Detta förorsakade således mycket klander hwar emot annan, hwarigenom kärlek och enighet icke befordrades. Jemwäl blefwo åtskillige, som redan bodde i Gnadenhütten, åter betänklige och efter hand mißnöjde, samt gåfwo sig ock aldeles bårt. Deßutom woro Brödernes fiender aldrig stilla, utan sökte på alt sätt bibringa Indianerne i Schekomeko, Pachatgoch och Wechqwatnach de elakaste ryckten om Bethlehem och Gnadenhütten; ja man hörde äfwen sådant ljuda ifrån många predikstolar. Några af de i Schekomeko qwarblifna blefwo härigenom willrådige, och kommo på det infall, at hos Engelska Gouverneuren anhålla om mera land, i hopp at draga än flera Indianer til at bo där, och at härigenom beweka Mißionärerne, at återkomma och förblifwa hos dem; men skulle deße icke hafwa lust dertil, så wille de göra hos Gouverneuren ansökning, at han måtte gifwa dem en Predikant. "De predika ju alle, sade de, hwad som står i Biblen." Och änskönt de icke kunde förena sig om deßa tankar, så betjente sig dock en nära intil boende Predikant i Westenhuk af detta tilfälle, at på alt sätt göra dem willrådiga i anseende til Bröderne, och draga dem til sig; han lockade dem til Westenhuk med tilhjelp af en där stående Officer, sökte upmuntra dem dels med smickrande ord, dels ock med dansa och supa, och gjorde hwad han kunde, för at förmå dem til at öfwerlemna sig åt hans ledande. Men så långt woro de likwäl ännu icke ifrån rätta

wä-

wägen afkomne, at de láto fånga sig i denna snaran; fast mera betygade de wid sin återkomst, huru illa lefnaden i Westenhuk behagat dem, och huru deras hjertan af ångest hade båswat.

De Indianer, som i afseende på Bröderne blifwit willrådige, sökte wål hindra ån den ena ån den andra familien från widare utflyttningar utur Schekomeko til Gnadenhütten, genom hårdaste tiltal, ja ock med wåld och medelst Öfwerhetens hjelp; men som Indianerne åro et fritt folk, så war alt bemödande af denna art förgåfwes. De qwarblefnes elände ökade sig emedlertid dag från dag, medelst den beståndiga krigsnöden samt den oaflåteliga anmaningen at draga i fålt emot Fransoserne; och i allmänhet war förwirringen i Schekomeko och Pachatgoch så stor, at den icke låter beskrifwa sig.

Mißionårerne nödgades för denna tiden hålla sig stilla, emedan de redan hos Öfwerheten woro mißtänkte, i det några af de willrådiga Indianerne hade så wida förgätit sig, at de falskeligen föregifwit, det de icke tordes draga i fålt och fäckta, emedan Bröderne icke wille det; dertil kom, at en Engländare offenteligen påstått och öfweralt utspridt, at Bröderne hade både öfwer- och under-gewår för 3000 man i beredskap til åfwen så många Indianers bewåpnande at hjelpa Fransoserne, och i synnerhet at ödelägga Pensylvanien. Brödra-församlingen i Bethlehem måste werkeligen, uppå Landt-Regeringens befallning, skicka en Deputerad til Newtown på råttegångsdagen at deröfwer förklara sig.

Då

Då blef nu ofwannämde Engländare, jemte de andra Brödernes åklagare, offenteligen til skam; och at deße sluppo undergå det dem af Domstolen ådömda swåra straff, derföre hade de endast at tacka den deputerade Brodren Henric Antes förbön, hwilken härwid hade den glädjen, at för en talrik församling aflägga et tröstefullt och kraftigt wittnesbörd om wår Frälsare och Hans stora syndare-kärlek. Emedlertid styrktes Bröderne af denna omständigheten i det sinnet, at wid sit arbete bland Indianerne med all möjelig försigtighet gå til wäga. Dock tröstade det dem icke litet, hwad Gud här och där gjorde med de förwillade, i det Han dertil förnämligast wälsignade den brefwäxling, som Indianerne sins emellan underhöllo, at många efter hand kommo åter tilrätta utur sin förwirring, och bragte jemwäl andra til eftertanka, i det de, då tilfälle gafs, aflade et hjertligt witnesbörd om sanningen. En ibland andra, hwilken af sina anhörige hotades at blifwa ihjälslagen, om han icke helt och hållit öfwergaf Bröderne, swarade dem: "så mågen I då slå mig ihjäl; jag wet at Bröderne äro rättskaffens, men jag är ännu icke rättskaffens." En annan, som wille wända tilbaka til Bröderne, och likaledes hotades med döden, förklarade rent ut, at han icke kunde blifwa annorlunda tilfreds, än at han måste gå til Bröderne, om hans slägtingar sedan slogo honom ihjäl, så kunde de likwäl icke döda hans själ, den wore köpt med Frälsarens blod, och altså mycket mer wärd än hans kropp. Åtskillige, hwilka grundeligen kände och ångrade sina afwikelser, skrefwo

sjelfwe eller låto skrifwa til Församlingen ganska bewekligt om förlåtelse. En af dem, wid namn Jacob, uttryckte sig i början af sit bref på följande sätt: "Med mig står det så til, som när en fader har et barn, hwilket han rätt älskar och kläder på b[illegible]sta sätt samt gifwer det allehanda wackra saker, hwad det hälst behöfwer, och låter det intet lida brist, men barnet är egenwilligt, går bårt ifrån fadren, och lyder icke hwad fadren säger, då förlorar barnet de wackra sakerne, som det hade hos fadren, kläderne gå sönder och falla af deß kropp, och det måste nästan gå naket; barnet besinnar sig wäl, huru det förut haft en så skön klädning och så många wackra saker; det gör barnet ondt, det bedröfwas deröfwer, och har ingen ro hwarken dag eller natt, men är derwid skyggt at gå tilbaka til fadren igen, och wet ändock icke hwad det skall göra: så står det til med mig" o. s. w. Sådana bref uplästes för Församlingarne uti Gnadenhütten och omkring Bethlehem, ja äfwen för Församligen på sistnämde ställe, och åhördes med mycken rörelse. Men de, som hade kommit til besinnande och kunde hwarken sjelfwe eller genom andra skrifwa, kommo til Bethlehem el. Gnadenhütten, bekände och beklagade sin afwikelse, ofta inför hela Församlingen, och bådo om förlåtelse, hwilken ock offenteligen, med innerligaste glädje och under otaliga tårars utgjutande meddeltes så wäl dem, hwilka munteligen, som ock dem, hwilka skrifteligen derom hade anhållit.

Då

Då nu Bröderne sågo at Gud, oaktat alt fiendernas motstånd likwäl på så många sätt rikligen wälsignade deras mödosamma arbete bland Indianerne, så tiltog deras drift at än widare utbreda Evangelium. I synnerhet lågo de sex Nationerne eller Irokeserne dem om hjertat, med hwilka de redan under åtskilliga bland dem gjorda resor fått någon bekantskap; Jemwäl hade deße lärt at skilja Bröderne, såsom et folk, de der inket dreswos af egennytta utan af människjo-kärlek, ifrån de andra hwita, hwilka för handlens skull foro omkring. Redan det förflutna året hade Mißionären Mack med sin Hustru gjort en resa til Schomokin, en ort på Irokesernes Gebiet, och där uppehållit sig et par månader, hwarwid de icke allenast haft at utstå sjukdomar och många beswärligheter, utan ock ofta blifwit upfylde af skräck och fasa öfwer de styggelser, som mera här gå i swang än på något annat ställe ibland de wilda. Jemwäl woro de många gånger i fara at af de druckna wilda blifwa mördade. Men begäret efter deßa arma människjo-själars frälsning samt en barnslig tro til deßa Jesu ord: **Jag är när Eder alla dagar!** uprättade så mycket deras mod at de, efter Macks uttryck, woro i sin usla Indianz Hydda ofta nögdare än i de prägtigaste hus i Philadelphia. Gud gjorde dem deßutom den glädjen, at de här och där kunde föredraga försoningens ord. Deßemellan hulpo de Indianerne wid arbetet på deras åkrar, och Turkiskt Hwete utan annan tilkost war deras dagliga spis, hwarmed de ock gerna läto sig nöja. I

fråi

från Schomokin giorde de besök på den stora i Susqvehanna belägna Ön, Longisland, och blefwo af därwarande Indianer, i synnerhet af deras Konung, ganska wänligt emottagne. Men för den tiden tycktes sjelfwa Evangelium icke göra så mycket intryck på dem, som icke fast mera berättelsen om Indianernes omwändelse i Schekomeko, hwilka eljest för deras wildhet skull woro widt och bredt bekante. Det ouphörliga supandet war ock här Mißionären i wägen. Äfwen den så kallade Konungen söp sig så drucken at han föll i elden och upbrände alt köttet på den ena handen. Wid Macks återkomst til Schomokin sökte en genomresande Schavanos at skräma honom, i det han hårdt tilltalade honom: "Folk, hwad wiljen i här? Irokeserne wilja icke at någon skall underwisa Indianerne. I ären såsom dufworne, hwaräst en sätter sig ned, dit flyger straxt en stor hop tilsammans; När I kommen til en ort, så förblir det icke wid en eller twå, utan straxt infinna sig flere." Men Mack, i stället för at swara, beprisade Jesu nåd, äfwen för denna wilda, och sedan han här utstrött en ymnig tåresåd, och skickat rätt många suckar til Gud för detta arma i Djefwulens bojor hiskeligen snärda folkslag, begaf han sig med sin Hustru på återresan til Bethlehem, som war i högsta måtto beswärlig, i thy de ej kunde komma öfwer de höga branta bergen, annorlunda än at krypa på händer och fötter, hwilket i synnerhet föll sig ganska beswärligt för Macks hustru, som då war i wälsignat tilstånd.

Macks berättelse om Indianernes tilstånd i Schomokin wäckte hos Äldste-Collegium i Bethlehem den önskan at kunna skicka dem en Broder, som kunde bo hos dem och dagligen predika Evangelium för dem. Dertil yppades ock i detta år et tilfälle: Nemligen at Irokeserne genom sin Agent eller Deputerad i Schomokin, den förenämde Schikellimus, förestälde Regeringens Tolk, Herr Conrad Weißer, och genom honom Gouverneuren af Pensylvanien, at de i brist af en smed måste ofta för en ringa sak skull, resa några 100 Engelska mil til Tulpehokin, ja wäl ock til Philadelphia; de begärde derföre at dem måtte skaffas en smed, som bodde hos dem i Schomokin. Nu syntes wäl denna post wara för en Europee ganska oangenäm, emedan orten war osund och de där warande Indianer woro kände för slåta betalare, at förtiga deras grufliga utswäfningar och den fara, hwarföre man ibland dem war blottstäld. Likwäl woro Bröderne glade, då Conrad Weißer gjorde dem det förslaget at sända den begärta Smeden til Schomokin, hwartil ock Gouverneuren af Pensylvanien gerna gaf tilstånd. Til följe häraf gick Brodren Mack dit i October detta år, beledsagad af en Indian at göra nödigt aftal med deras därwarande Öfwerhufwud Schikellimus och hans Råd, och at förnämligast faststälла den punkten, at en sådan smed, som af Bröderne skulle ditskickas, endast så länge kunde bo ibland dem, som Irokeserne lefde i uprigtig wänskap med Engländarne.

Emedlertid utbröto kopporne ibland wåra Indianer kring Bethlehem, och snart derefter jemwäl uti Gnadenhütten, hwarigenom 18 Personer, och deribland några trogne och brukbare Hjelpare gingo utur tiden, ibland hwilka Bröderne gerna hade längre behållit i synnerhet Johannes, Isac, David, Thomas, Jonas, Abraham och deß Hustru Sara, om hwilkas lefnadsomständigheter jag något litet will anföra.

Johannes war en af Förstlingarne, hwilkens redan meddelta bref icke utan nöje kan läsas. Äfwensom Han, såsom Hedning, warit en måstare i alt ondt, i det han med sina laster förenat mycket wett och snille, så blef han ock sedermera et Frälsarens utwalda redskap ibland sin Nation. Hans gåfwor blefwo genom Guds nåd helgade och anwände til wälsignelse för ganska många menniskjor, så hwita som bruna. Han war i sit tungomål en Talare, hwars like ganska så efter honom warit. Då han predikade, så war alt lefwande hos honom, och hans ord foro in såsom eld i hans Landsmäns hjertan. Hans själ betade i Evangelio, och han kunde aldrig underlåta, antingen han war hemma eller på resor, at witna om nåden i Jesu blod, och det gjorde honom lika mycket om han derwid hade Christna eller Hedningar til åhörare. Han war likasom stämplad til sit Folks Lärare, och förde detta Embete i Församlingen något öfwer fyra år. Tillika war han ibland sit folk en ärad Chjef, utom hwilkens råd och samtycke äfwen i Politiska angelägenheter ingen ting företogs. Kårt före sin sista sjukdom be-

sökte han Biskop Spangenberg, och sade til honom: "Jag har något at säga dig, jag har undersökt mitt hjerta, och det har jag gjort grundeligen, så at jag wet at det är sant hwad jag säger: Jag har wid några Indianers sjukdomar och aflidande frågat mit hjerta, om jag willigt kan hängifwa mit lif åt Frälsaren: och om Han ock skall taga mig emot, och då har jag funnit at det war Ja hos mig, at jag är Frälsarens och skall komma til Honom. Under sjukdomen stodo de troende Indianer fliteligt omkring honom och greto mycket, ty de hade honom ogement kär. Också då witnade han med kraft och eftertryck om Evangelii sanning, och upförde sig i alt intil ändan såsom en Jesu Christi Tjenare, til allas upbyggelse som honom sågo. Betraktelsen öfwer Jesu smärtor lindrade hos honom känslan af hans, och hans död war så förnögd och ljuflig, såsom en Guds Mans död.

Isak, likaledes en af Förstlingarne, war förr detta känd såsom en stor Trollkarl, och betedde sig sedermera såsom et Nådenes under. Efter sit Dop blef han mycket kärlig, och för sina gåfwor skull nyttjades han til Tjenare uti Församlingen wid Schekomeko, äfwen ock hos de främmande. Hans afsked utur denna werlden bewiste tydligen at hans tro war lefwande.

Dawid, hwilken ock redan år 1742 blifwit döpt, älskade wår Frälsare synnerligen ömt och war et wälsignat witne och arbetare bland sina Landsmän, dem han ock betjente såsom tolk. En gång predikade han för en hwit Man, som besökte honom uti Gnadenhütten, och frågade den-

densamma huru det då kom til af, oaktat de hwite kunna både läsa och skrifwa, och altså wäl kände Frälsarens Marter-Historia, de likwäl woro så döde emot Honom, ja wäl Honom gramse; då nu denne frågade honom, om han då lärde läsa? så swarade han, å ja! jag kan 5 sjelfljudande bokstäfwer, på dem studerar jag ständigt, jag må wara hemma eller på jagt. Den hwite frågade honom, hwad det då wore för bokstäfwer? swar: Det äro de 5 märkwärdiga wår korsfästa Frälsares sår, dem betragtar jag dageligen, och lärer deraf oupphörligen.

Thomas war likaledes en wälsignad arbetare och sanningens witne bland sit folk, hwadan ock många omwände Indianer hafwa några år efter hans död betygat, at de genom hans predikan bekommit det första intrycket af Jesu Christo, och at de aldrig kunnat blifwa hans ord qwitte.

Jonas, Johannis hjelpare i Läro-embetet, hade en särdeles gåfwa wid själars förande, och åtnjöt derföre allmän kärlek och aktning. Uti sin sjukdom war han ogement förnögd, sade förrut stunden til sin hädanfärd, lät ännu alla troende Indianer, som woro närwarande, komma för sin sjuksäng, och höll för dem et af sit hjertas fullhet flytande afskedstal, deruti han erinrade dem deras fordna osaliga tilstånd, beprisade den dem uppenbarade Jesu Nåd, och med många tårar bad dem förblifwa hos Honom, och at wara deras Lärare lydiga: Han skulle nu snart skåda Frälsaren och Hans sår, som han älskar, och dem han för dem hade predikat. Jemwäl

sade han dem förrut, med et synnerligit eftertryck, at fienden åter skulle winlägga sig om at förwilla och sikta dem; men de skulle icke gifwa honom något gehör, utan hålla sig til Jesum; Han skulle wäl taga dem i Sit beskydd och bewara dem. Detta tal blef dem, som det åhörde, oförgätligt och uprepades så ofta man tänkte på honom; Sedan han ock af sin hustru tagit et kärligt afsked, sade han til Brodren Rauch med en glad upsyn: "Må jag icke nu snart så skiljas hädan? Jag är mycket trött och will hwila; nu har jag arbetat ut," och strax derpå afsomnade han.

Abraham, också en af förstlingarne, war en, för sit förstånd och alfwar ibland sit folk, mycket agtad Chief. Wid Indian-Församlingens i Schekomeko inrättande blef han deras Äldste, hwilket embete han med mycken wärdighet förestod, och förwärfwade sig alla Bröders och Systrars agtning. Hans hustru Sara war en trogen hjelparinna bland sit kön, och utmärkte sig genom sit mogna förstånd och ordenteliga upförande.

Så förfärliga kopporne eljest äro för Indianerne, så rönte man dock ganska litet någon räddhåga derföre ibland de troende; alle gladde sig öfwer det saliga, ljusa och förnöjda wäsende, som fanns hos dem, hwilka i denna sjukdom afledo; månge önskade at snart så följa dem efter i den ewiga hwilan. Och en mägtig Guds Nåd war allmänt rådande bland detta folket.

Ibland dem, hwilka detta år uppehöllo sig i Bethlehem, war ock en blind Indianska, snart

åttatio år gammal, som redan för et år sedan haft stor längtan at komma dit, och hade yttrat sig, at om hon woro så lycklig, så skulle hon wisserligen blifwa döpt och då snart få gå til Gud. Efter et års förlopp beslöto åndtligen hennes widrigt sinnade anförwanter at upfylla hennes önskan, och förde henne på en kärra, den de samfält drogo under en tjugu dagars resa, til Bethlehem. Där hörde hon Evangelium med mycket begär, blef strax sjuk, bad med många tårar om det heliga dopet, och undfick detsamma på sin säng. Strax efter denna särdeles benådade handling sade hon. "Nu är min tid inne, at jag går hem och skådar Frälsaren sjelf; detta har ännu felats mig, ty jag har redan för et år sedan sagt, at jag skulle i Bethlehem bli döpt och så gå hem." Hon afsomnade ock werkeligen den följande morgonen.

Emot slutet af detta år besökte Biskop Spangenberg, jemte några Bröder, Indianerne i Wajomik, af hwilka de, enligt Spangenbergs uttryck, emottogos såsom Guds Änglar, och orden blefwo likasom tagne utur munnen på dem; Ty afsikten med detta besök, war ingen annan, än at ock för dessa wilda förkunna ordet om Korßet, och tillika för framtiden stifta en wänskap ewellan dem och Mahikander-Nationen, til hwilken de fleste troende Indianer hörde; hälst man ännu icke wille förlora hoppet at anlägga en Församlings-ort för Indianerne på den trakten.

Sjun-

Sjunde Afdelningen.

1747. 1748.

Kårt beskrifning om de inra Inrättningarne wid Församlingen i Gnadenhütten. En Mißionsplats anläggande i Schomokin. Camerhofs beswärliga ditresa.

Såluuda war den Indianska Brödra-Församlingen åter ordentligen inrättad. i Gnadenhütten och Fridenshütten, hwilken sednare likwäl nu efter hand, helt och hållit indrogs. Deras Gudstjenst war, ehuru lämpad efter deras särskilta omständigheter i det yttra, lika så inrättad, som wid de öfriga Brödra-Församlingarne. Dageligen höllos twå församlingsstunder; den ena helt bittida om morgonen, den andra om aftonen med sång och bön efter slutat arbete; och ofta hölls et tal öfwer dagsens lösen. Och så wäl uti dessa, som uti Sön- och Festedagarnes församlingsstunder, sökte Lärarene at bibringa de i deras skötsel anförtrodda får alt mera och mera kännedom i Evangelii rena sinne. Man öfwersatte ock mycket på Mahikandiska, som kunde wara Församlingen nyttigt, i synnerhet utur Biblen, och föreläste det offenteligen. På deßa Bibelstunder så ock på sjungstunderne hwilade en egen wälsignelse.

Döpta Föräldrars barn blefwo straxt efter födelsen, men fullwäxte personer gemenligen på Sön- och högtidsdagar döpte. De sistnämde blefwo förrut

ut grundligen underrättade, jemwäl stundom fört dop-handlingen offentligen befrågade om deras hjerteställning och insikter, och sedan de deröfwer lemnat tydliga swar blefwo de med händers påläggning absolverade och döpte; sedan de tilbedit, affärdade man dem med Herrans wälsignelse.

Med sammankomsterne för de döpta och Communicanterne fortfors på lika sätt, som om inrättningen wid Församlingen i Schekomeko är beskrifwit. Jemwäl hölls särskilte församlings-stunder för barnen, passande efter deras behof och begrep. Likaledes särskilte för de gifta enklingar, enkor, lediga Bröder, lediga Systrar, samt gåßar och flickor, för at tid efter annan upmuntra hwarje afdelning at mer och mer låta göra sig delaktiga af den wälsignelse, som ligger för dem i Christi förtjenst, och at med sin kropp och ande prisa Gud.

Den heliga Nattwarden höll man gemenligen hwar fjerde wecka. Åtnjutandet af detta högwärdiga goda tjente wåra Indianer städse til outsägelig wälsignelse och til befordran af trones frukter; derföre kallade de ock Nattwards-dagen för deras stora dag. Det war han ock i sjelfwa werket; och Mißionärerne kunde i sina berättelser icke finna ord nog, at beröma och upphöja den Guds kraft, som derwid bewiste sig.

Deßutom låg det Mißionärerne mycket om om hjertat, at wid deras själa-skötsel bewisa trohet emot en hwar, och at under den Heliga Andes ledande behandla dem med wishet, kärlek och tålamod. Ibland Qwinnokönet kommo deras Hustrur dem til hjelp, ja åfwen andra dertil ut-

fedda Systrar, hwilka ock derföre biwistade de Conferencer, som höllos öfwer Församlingens angelägenheter. Til denna själa-skötsel hörde hufwudsakeligen, at de dertil förordnade personer måste i e allenast förr hwarje Nattward förtroligen tala med dem, som i deras sj la-skötsel woro anförtrodde, om deras hjerte-tilstånd, utan ock altid hafwa för dem et trogit hjerta och et öppet öra.

Wid de samtal, som Mißionärerne höllo med de Indianska Hjelparne, sökte de göra dem alt mer och mer bekanta med de rätta Ideerne och Bibel-principierne, hörde deras tankar, anmärkningar eller hwad de kunde hafwa at förebringa, och bemödade sig oaflåtligen at emellan deßa oumbärliga hjelpare bibehålla en beständig kärlek, enighet, harmonie, för at genom dem desto bättre befordra Församlingens wål och förebygga all skada. Man måste ock, til den Gudomliga Nådens pris, erkänna, at de fleste ibland dem wandrade sin kallelse wärdigt, och legitimerade sig wid Församlingen såsom Guds Män. Mången gång lät man de bäst bepröfwade och begåfwade bland dem besörja de dagliga lägenheterne; deras föreställningssätt woro fulla af lif, ensald och kraft. Man försporde med nöje ibland dessa hjelparne en sanskyldig drift at witna. Ofta kunde man icke utan förundran åhöra, med hwad eftertryck de för sina besökande Landsmän förkunnade Herrans död, och huru de brunno af begär at skaffa själar til Christum. Wid sina witnesbörd lade de altid det skrifna försoningens ord til grund; "Så har Gud wår Skapare

pare älskat oß: Detta har Han gjort, för at göra oß saliga; Nu har hwar och en syndare fritt tilträde til Honom; så äre wi underwiste, wi hafwe antagit det, och på oß sjelfwa erfarit sanningen deraf." Stundom funno de derwid motsägelse, såsom, ibland andra, en wild förklarade sig en gång emot dem: "Han hade fast beslutit at alt framgent tro och lefwa efter Indianernes sätt; han hade en gång försökt at omwända sig, hade ock en tid bodt hos en Christen Predikant, hwilken hade föreskrifwit honom myc, ket, som han skulle göra, men Predikanten hade altid sjelf gjort twärt emot sin lära; Han hade ock länge bodt bland andra hwita, som alla egde den stora boken, i hwilken det stod huru de skulle lefwa; men han hade funnit at de, likasom Indianerne, lefde i alla synder; Ja han hade ännu aldrig sett någon menniskja, som förhöll sig efter den stora boken." De Indianska sanningens witnen swarade honom med stor frimodighet: "Se på wåra Lärare, de lefwa efter den stora boken, och se på oß, wi söke ock at derefter lefwa, och äre derwid förnöjde." Andre, som icke kunde inwända något emot sjelfwa läran, påstodo rent af, at det aldeles icke wore wälgjort at gifwa bårt det onda hjertat; ty för det närwarande fruktade likwäl ännu de hwite för deras onda hjerta; men om de gåfwo det ifrån sig, så skulle de hwite göra med dem hwad de wille. Men de troende wederlade sådant rätt lifligt med deras egna exempel: "När de hwite Romhandlare, sade de en gång, komma och tilbjuda Eder Rom, så låten I genast bedåra Eder;

der: I dricken och fyllen Eder, då göra de ju med Eder hwad de wilja; Edart onda hjerta beskyddar altså Eder icke för dem, utan snarare lefwererar Eder i deras händer; men då de komma til oß, så emottage wi icke deras Rom, fylle oß altså icke eller; då kunna de intet göra med oß hwad de wilja; wårt hjerta, som tror på Jesum, står dem emot och skyddar oß emot dem."

Beträffande de yttra ordningarne, så plägade man fastställa dem uti FörsamlingsRådet, och då utnämnde man ock de personer, som deröfwer skulle hålla hand.

Et betydande föremål för Mißionärernes upmärksamhet och omsorg war en förnuftig och Guds wilje likmätig ungdomens upfostran och betjenande, til hwilkas bästa en särskilt Conferentz hölls hwar wecka; Wid alla deßa arbeten i Församlingen underläto icke Mißionärerne at dels sjelfwe, dels medelst National-hjelparne, i kärlek och tolamod gå efter de affälliga och dem, som blifwit otrogne, och då et sådant förwillat får återkom til hjorden, så war det en stor glädje i hela Församlingen. Äfwen så stor och allmän war ock bedröfwelsen, när medlemmar af Församlingen förgingo sig i så måtto, at de icke längre kunde tålas i deß sköte. Man anbefalte stundom sådana själar, som icke wille låta warna sig, offenteligen til Församlingens åtanke och förbön. Men den som ock icke aktade detta och alla åtwarningar, den blef, om han icke sjelfmant gick bårt, på et kärligt sätt antydd, at han intet längre kunde wara en inwånare i Gna-

den.

denhütten. Så ogerna Mißionärerne gjorde detta, så war det dock högst nödigt, om folket icke skulle blifwa en blandad hop, utan en lefwande Jesu Församling.

Mißionärerne fruktade icke för något så mycket, som för et torrt Laodicäiskt wäsende. Genast wid något tekn deraf auropade de Herren, til deß en ny nådes och kärleks eld förspordes, at de derföre kunde i stoftet tilbedja Gud, och de kände sit mod til arbete å nyo styrkt. Derjemte stodo de med Äldste-Collegio i Bethlehem i ständig öfwerensstämmelse, blefwo af detsamma på alt sätt understödde, jemwäl ock af deß medlemmar besökte, samt då och då hugnade med hjertliga bref, som med wälsignelse Församlingen föreläštes.

När någon af deras medlemmar ernådde sin tros mål och saligt fulländade sit lopp; så tog sig en hwar deraf anledning at å nyo undersöka sit hjertas tilstånd, om han ock egde frimodighet at hwarje stund anbefalla sin anda uti Jesu händer.

Som nu, alt intil år 1754, de troende hedningars församling icke märkeligen stördes uti denna inrättning och i sin wackra, hugneliga gång, så kommer jag i det följande at icke widare omröra detta, utan blott anföra några märkwärdiga til den dageliga gången icke hörande händelser.

På Brödra-Synoderne, af hwilka år 1747 twå blefwo hållne i Pensylvanien, war Indianförsamlingens beförjande, och i allmänhet Evangeli utbredande ibland hedningarne, beständigt

et

et hufwud-föremål. Några Indianske Hjelpare, och med tiden ännu flere, biwistade deßa Synoder och skickade sig såsom nyttige medlemmar af densamma. Man tänkte ock på Negrerne i Nyyork, och Brodren Christian Frölich erhöll det updrag, at antaga sig dem och at, så mycket omständigheterne tilläto, betjena dem med Evangelio. Likaledes blefwo ock Schekomeko, Pachatgoch och Wechqwatnach, dels ifrån Bethlehem, dels ifrån Gnadenhütten, tid efter annan besökte, så wäl af hwita som af Indianska Bröder. Om wåren gjorde Mißionären Martin Mack å nyo en resa til Schomokin, och sedan han med Schikellimus och hans Råd hade kommit öfwerens om de wilkor, hwarmed en Smed ifrån Bröderne skulle bo hos dem, så reste Bröderne Hagen och Joseph Powel i Junio dit, at til detta behof upbygga et hus, hwarmed de, under Guds synnerliga bewarande, inom några weckor woro färdige; och wid slutet af Julio begaf sig Brodren Anton Schmidt med sin hustru til Schomokin, at förestå smedjan. När nu Brodren Hagen derstädes i September saligen afsomnade, så försogade sig Mißionären Mack med sin hustru ännu i samma månad åter dit, at wid denna nya post hafwa upsigt. De besökte Indianerne flitigt, och gjorde sig alla tilfällen til nytta, at bibringa dem Guds ord. Derwid hade de esomoftast ordsak at sucka öfwer där i swang gående styggelser. Ibland annat rördes de ganska mycket öfwer en Mahikanderskas jämmer, som redan genom förgift förlorat et barn, och hade nu den smärtan,

at ock hennes sidsta fyraåriga barn, igenom en elak menniskas åtgärd på samma sätt omkommit. Hennes högljudade gråt wid grafwen, och den ofta uprepade sången: "Trollkarlen har bragt mit barn om lifwet: Ack! mit barn har Trollkarlen om lifwet bragt: kunde icke utan medlidande åhöras. Systren Mack sökte derföre at göra henne bekant med Jesum Christum, den bästa wännen och tröstaren i nöd. Wid et sådant samtal frågade den bedröfwade modren med stor angelägenhet: Tror du då, at mit barn är hos eder Gud? Ja! swarade Macks hustru, det tror jag, efter wår Gud har barnen ganska kära; och om du lärer känna wår Gud, så skal du en gång finna den lilla Flickan hos Honom; Ty wår Gud är ock din Gud. Han har oß på enahanda sätt kära, och har så älskat oß, at han oß til godo blifwit en menniska, och är för dig och mig död, på det wi måtte lefwa ewigt och och saligt, o. s. w. Detta samtal blef icke utan wälsignad werkan så på hustrun, som på hennes man. Så blef ock en tretton års flicka igenom Macks Evangeliska witnesbörd wunnen för Jesum, och hon berättade ofta för sin moder om sit umgänge med Frälsaren; förblef ock sedermera, då hon med föräldrarne flyttat ifrån Schomokin, uti samma hjerteställning; och lät, så ofta hon hade tilfälle, säga Systren Mack, at hon ännu hade Frälsaren kär. Efter någon tid blef hon sjuk, och då hon förmärkte, at hennes ändalyckt nalkades, upmanade hon sin moder ganska hjertligen, at hafwa Frälsaren kär, och af åter gå til Bröderne i Schomokin, förordnade

ock

ock at Systren Mack skulle til åminnelse bekomma hennes ringa qwarlåtenskap, hwarefter hon saligt affsomnade. Barnets sidsta förordnande blef ock af modren trogit fullgjordt, hwilket är desto märkwärdigare, som Indianerne eljest hafwa den plägseden, at låta de döda så alla sina saker med sig i grafwen.

För öfrigt war Brödernes wistande i Schomokin förknippat med stora kostnader och beswärligheter, emedan alla lifsmedel måste i början skickas dem ifrån Bethlehem. Men emedan Schomokin war en ort, där Irokeserne på sina resor til Philadelphia och Wirginen gemenligen paßerade, jemwäl ock då de gingo på jagt, så hade Bröderne där tilfälle at med Nationen i allmänhet göra en rätt widsträckt bekantskap, och bana sig wäg at bibringa dem Evangelium.

För at härtil med tiden blifwa brukbare och skickelige, winlade sig ock många hedningesändebud i Bethlehem och Gnadenhütten, at låra det Maqwaiska eller Mohack-språket, såsom det allmännaste ibland Irokeserne; och Pyrläus, som redan hade kommit så wida i det Mahikandiska tungomålet, at han kunde underwisa andra deruti, och förfärdiga en Psalmbok för församligen i Gnadenhütten, såg sig ock nu i stånd at gifwa underwisning i det Maqwaiska språket, hwarmed han i Gnadenhütten syßelsatte sig hela dagen, ifrån klockan 4 om morgonen, så mycket hans prediko-embete lemnade honom tid dertil.

Som

Som de Indianska språken hafwa aldeles inga ord för många ideer och ämnen, så woro Bröderne nödsakade, at af Tyskan och Engelskan införa många til deras ändamål nödwändiga ord uti de Indianska språken, och med tiden blef man å ömse sidor derwid så wan, at det gick rätt wäl dermed. Det gåfwos ock Indianer i Gnadenhütten, som hade lust at lära Tyska språket; men det blef icke mycket deraf. Nog lättare war det för de Indianska lediga Bröder och Systrar, som man på deras trägna anhållan måtte låta bo i Bethlehem, och ännu lättare för de Indianska barnen, som befunno sig i Brödernes Tyska anstalter. Ty ehuru alfwarligt det war beslutit at återlemna Indianerne alla deras barn, så snart de kunde bo under sit eget Tak, så kunde man dock icke öfwer alt bringa det i wärkställighet. Några klarsynte föräldrar woro snart derom öfwertygade, at deras barn fingo i anstalterne en långt bättre upfostran, än de kunde hafwa hos sig, och bådo derföre enträgit at man måtte behålla dem. En Moder förordnade aldeles på et Testamenterligit sätt, at hennes twå barn skulle tilhöra brodren Spangenberg, såsom hans egna, på det han måtte upföda dem åt Frälsaren. Jemwäl föll det sjelfwa barnen swårt, at lemna brödernes angenäma anstalter; och månge af dem anhöllo så länge med bön och tårar, tils man gaf dem lof, at där qwarblifwa. Åtskilliga barn i Gnadenhütten lemnade föräldrarne ingen ro, innan de på det enständigaste utbedt sig deras uptagande i Bethlehemska anstalterne, hwilket man ock,

at ej wara obarmhertig, låt för den tiden skje. Efteråt såg man, at det icke war illa gjordt; de onekeliga bewis man rönte af den Heliga Andes nåde-arbete på dessa små barnens hjertan, gjorde dem, som hade om deras upfostran at besörja, en icke ringa glädje; och som man war sorgfällig derom, at de icke skulle förgäta sit modersmål, så blefwo de, då de woro fullwärte och artade sig wäl, desto brukbarare, emedan de ock hade lärt Tyska eller Engelska, eller ock begge språken.

En betydande angelägenhet för Bröderne år 1747 war Indianernes yttre utkomst i Gnadenhütten. Til tekn af en wärkelig sinnes-förändring hos dem, hörde äfwen det, at de gerna och muntert gingo til arbete, och wäl brukade de dem anwista åkerfält; men emedan de icke hade fyllest deraf, så köpte Bröderne i Bethlehem ännu en närgränsande plantage åt dem, hwilket förorsakade dem en ogemen fägnad. "Det har warit hittils, sade en af dem, som om wi legat i et för kårt sängställe och icke rätt kunnat utsträcka oß, nu är sängstället förlängt." Jemwäl blef en Sågqwarn bygd wid Gnadenhütten, som gick wäl, och förskaffade många Indianer et önskeligt tilfälle at förtjena något med timmerfällning, och at flotta bräder på Lecka-strömen til Bethlehem. Indianskorne gjorde qwastar, korgar och andra småsaker, och skickade alt til Bethlehem at säljas. Deßutom tjente jagten förnämligast til denna församlingens yttra utkomst, i det wäl mången gång 12 til 20 Hjortar och Björnar skjötos om dagen. Men blef

det ändock brist på Kött och Wälskkorn, så måste wild honing, Castanier, blåbär och dylikt ersätta sådant.

At Indianerne i Gnadenhütten likwäl måste ifrån Församlingen i Bethlehem njuta något underftöd i det yttra, war högst nödwändigt, emedan de icke allenast med wänlighet emottogo de hopetals på besök kommande wilda, som måstadelen woro af Delavarer och Schavanos, och gladde sig at de fingo höra Evangelium, utan ock undfägnade dem med lifsmedel efter råd och lägenhet.

Ingen ting gjorde mera intryck på de wilda Indianer, än at de troende umgingos så fredsamt och kärligt med hwarannan, och at de under alla beswärligheter woro så förnögde. Detta gaf deras witnesbörd om Jesu Christo et stort eftertryck, emedan det war likasom påtagligt at endast tron på Jesum och kärleken til Honom gjorde och bibehöll dem så fogliga, hjertliga och förnögda, då twärtom wederspelet wisade sig hos dem, hwilkom tro och kärlek til wår Frälsare fattades.

Sådana besök af de wilda woro wäl ganska angenäma för Bröderne i hopp at winna några af dem för Christum, dock förordsakade månge, som ofta upförde sig slätt och oordenteligt, icke ringa bekymmer för Bröderne och mycken öfwerläggning huru man derwid hade at förhålla sig. Genom et strängt förfarande skulle man hafwa afskräckt dem ifrån ytterligare besök, hwilka man dock hjerteligen önskade; och tålte man oordningar, så hade man at befara skada

i synnerhet för ungdomen. Man höll derföre rådligast at göra en åtskillnad. De som endast kommo af nyfikenhet på en kårt tid til besök, hade man tålamod med, låt de troende Indianers exempel predika för dem, och sökte i öfrigt, medelst noga handhafwande af de widtagna ordnings anstälter, at förebygga all skada och olägenhet; men åt dem, hwilka betygade en böjelse til at bo i Gnadenhütten, förklarade man rent af och alfwarligen, at dryckenskap, slagsmål och dylika saker här aldeles icke tåltes; Ändock war det icke altid möjeligt at kunna ifrån början förekomma alt ondt. Så kommo t. ex. ifrån Pachatgoch på en gång 26 Indianer til Gnadenhütten med det föregifwande, at de wille förblifwa därstädes för at höra Evangelium. Efter det nu icke war rum för dem i Gnadenhütten, så gjorde man anstalt at bygga en egen liten by för dem, icke långt derifrån; men det röjde sig snart, at detta aldeles icke war deras fulla alfware; mycket mer war deras umgånge til skada för åtskilliga Indian-Bröder, så at några Familier låto genom dem förföra sig at öfwergifwa Gnadenhütten. Deßa arma menniskjor, åfwensom alle de, hwilka af oredliga afsigter skilde sig ifrån församlingen, funno snart nog ordsak at bitterligen ångra sådant. En af dem wid namn Gideon, förklarade sig efteråt deröfwer med följande ord: "Han hade wid sin bortgång ifrån Gnadenhütten trodt, at han kunde bibehålla lif i sit hjerta, fastån han icke bodde ibland Bröderne; men han funne nu i sit hjerta, at han alt mer och mer dödde; och hans andra

andre Bröder, som gjort likaså, wore redan alle til sina hjertan återigen döde och sökte werlden. Han såg nu wäl at det för hans hjerta warit bäst, om han icke öfwergifwit Gnadenhütten.

I Januarii 1748 gjorde Biskop Camerhof, i sällskap med Brodren Joseph Povel, en resa til Sckomokin, som war i högsta måtton beswärlig, och förknippad med så många lifsfaror, förmedelst snö, is och watten, at man icke kan utan rysning läsa beskrifningen derom. Men Gud halp dem uti alt lyckligt igenom. Camerhof hade under resan några gånger tilfälle at för förwillade Christna predika försoningens ord med intryck på deras hjertan, och ansåg sig deraf redan wara rikeligen belönt, för alt sit utståndna beswär.

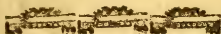
Hufwud-afsigten med hans resa war, at i Schomokin, ifrån hwilken ort man hoppades komma med Evangelium än widare ibland Iroseserne, inrätta alt til det ändamålet. Han höll derföre nödiga Conferenzer så wäl med de därwarande Bröder som med Schikellimus och hans Råd, och förkunnade dem derwid Jesu nåd med stor kraft samt til deras blifwande wälsignelse; och erfor wid sin återresa nya bewis af bönhörelse och Herrans underbara hjelp. Man gjorde ock sedermera det til sin skyldighet at ifrån Bethlehem, så ofta möjeligt war, medelst broderligo samtal upmuntra Bröderne i Schomokin, hälst deras post war af en besynnerlig swår beskaffenhet. Af de häftiga åskwäder och slagregn, som där äro wanliga, ledo deras Hus ofta skada; Hagel nedslog deras

Wälskkorns-land; Jemwäl skakades deras boning då och då af jordbäfningar, som satte dem i förskräckelse och farhåga. Dertil kom det hiskeliga Indianernes sylleri, för hwilka, då de äro öfwerlastade, man icke är säker om sit lif. Ganska ofta förordsakade dem de Nationers genomtåg, som krigade med Katawas, mycken ångslan och oro, emedan de handterade sina fångar af mankönet med stor grymhet. Hwarwid ock Bröderne, såsom hwitt folk, råkade esomoftast i fara, at af dem under sylleriet blifwa mördade. Endast Guds hand uppehöll Bröderne, och förtroendet til Honom stärkte dem, emedan de eljest wid de grufliga skådespel, dem de ofta nödgades se, och wid det mißhandlande, hwarföre de sjelfwe icke sällan woro utsatte, hade lätteligen kunnat duka under.

Ifrån Schomokin besökte Martin Mack och Dawid Zeisberger återigen Indianerne på Lång-Island och Stor-Island, 2 öar belägne ofwanföre Otstonwackin, i wästra armen af Susqvehanna. De funnno där många sjuka, men wågade icke gifwa dem något af sina läkemedel, ty om en sådan patient åfwen en lång tid derefter dödde; så hade Indianerne wißt gifwit Bröderne skuld derföre. Dessa uslingars stora elände, nedsänkte i alla hedniska styggelser, och jemwäl nu af hungersnöd och sjukdom plågade, gick Bröderne mycket til hjertat. De sökte beprisa för dem Jesu kärlek til deras själars frälsning; men de funno endast få öron öpnade; och erforo dertil med den grämelse, at man förekastade dem de där warande Christnas onda exempel,

för

för at dymedelst göra deras lära förkastelig. De kommo altså bedröfwade tilbaka, sedan de på denna swåra wandringsresa återigen warit ofta i fara, at genom druckna Indianer förlora sit lif.

Åttonde Afdelningen.

1748, 1749.

Brödernes Synod i Qvittopehill. Några besynnerliga omständigheter om Gnadenhütten. Johannes von Wattewille kommer dit: och upsöker derefter många af de döpta Indianer, som råkat på willowägar. Upwäckelse i Meniolagomekah. Blandade efterrättelser.

Strart efter Camerhofs återkomst ifrån Schomokin blef en Synod hållen i Qvittopehill, wid hwilken man med mycken kärlek tänkte på de Americanska Indianer, och förnyade förnämligast följande grundsatser: 1) At Bröderne icke trodde sig wara kallade at döpa hela hedniska Nationer, emedan det är bättre at winna en enda själ utaf hedningarne, som werkeligen tror och sådant i sjelfwa werket bewisar, än at hafwa hundrade och tusende, som endast antaga yttra formen af Christna, och låta sig dermed nöja. 2) at man

 icke

icke måste låta afskräcka sig af de många faror och beswärligheter, hwarmed tjensten ibland hedningar är förknippad, utan altid hafwa för ögonen, huru Frälsaren för wår skull icke aktade hwarken nöd eller död, och hwilade icke förr, än Han hade fullkomnat sit werk. Och om man med anwändande af alla sina kropps och själs-krafter icke mer uträttade, än at man förde en enda själ til Jesum, så wore det en ganska rik belöning. 3) At man städse hade at icke prediska något annat för hedningarne, än det enfaldiga Evangelium om Jesu Christo, och så ofta uprepa det samma, tils deras hjertan deraf blifwa uptände; hälst man fullt och fast är öfwertygad, at endast ordet om korßet är en Guds kraft, som förmår bringa syndaren utur mörkret til ljuset och grundligen förändra honom. 4) At Mißionärerne icke skulle hålla någon wara för usel och förderfwad, utan städse anse också den eländigaste hedning, som de träffade, såsom en menniskja den de tröstligen kunde tilbjuda Jesu Nåd.

Straxt derefter wisade sig et besynnerligt tilfälle at bringa den sistnämda satsen i utöfning. En liderlig Indianska kom, under förebärande af en god afsigt, til Gnadenhütten, men sökte förföra åtskilliga Bröder. Sedan man härom erhållit nog säker anledning, blef hon infór National-hjelparnes Conferenß framhafd, och henne antyddes at denne ort wore endast för sådana Indianer, som wore trötte wid syndens och satans tjenst, och gerna wille låta hjelpa sig derifrån. För dem funnes råd, om de än warit de

ar-

argaste horor, mördare och tjufwar, emedan Gud också för deras skull blifwit menniskja, och hade til at förlossa dem ifrån synden, utgutit sit blod och låtit sit lif. Sådane Indianer, som gerna wille göra sig detta Evangelium til nytta, woro dem altid wälkomne: men för andra wore Gnadenhütten icke; emedan de ej här funno sina gelikar, och för denna ordsak skull gåfwe man henne det råd, at åter begifwa sig derifrån så snart möjeligt wore. Dock likwäl skulle hon weta, at om hon en gång blifwer annorlunda sinnad, wille man med glädje emottaga henne, men förr icke.

Redan då hon först blef warse denna årewärda samling, begynte hon at darra, och under åhörande af talet, hwars like hon förr aldrig hört, wisade hon tydeligen at hennes samwete fördömde henne. Hon tog med tårar sit afträde och gick bårt. Efter et år hade Bröderne den glädjen at se denna arma menniskjan räddad. En Indian, den hon fått til man, och hwilken i et slagsmål förlorat sin nåsa, som blef afbiten, kom dymedelst til eftertanka, och då han genom sin hustru blef påmint om Bröderne, gingo de begge til Bethlehem och Gnadenhütten, för at, som de sade, lära känna den Guden, som hade med Sit blod förlöst Indianerne; och efter någon tid, blefwo de båda troende på Christum, och fingo i dopet namnen Daniel och Ruth.

Deremot hade ock Mißionärerne flera gånger ordsak at bedröfwas, när Församlingens medlemmar åter låto förleda sig til syndens tjenst.

På en annan Synod, som hölls i Junio 1748 uti Bethlehem, antog man några båst bepröfwade Indianska Bröder offenteligen til medhjelpare uti arbetet ibland deras Nation, hwilket tjente dem til ny uppmuntran. En af dem, wid namn Nicodemus, en utmärkt man och et sanfärdigt nådens Under, afsomnade uti Gnadenhütten i Augusti detta år. Uti sit oomwända tilstånd hade han warit öfwermåttan elak, begifwen på fylleri och alla laster, samt deruti bjifwit gammal. Ändock war han en af de första, hos hwilka ordet om korßet gick genom hjertat; och i December 1742, blef han delaktig af det heliga dopet. Af en björn war han nu blifwen et lamb. Han war af hjertat liten, bögd och lefwande i Tron, och hans wandel upbygglig, så at alle, som tilförene hade känt honom, ansågo honom med förundran. Efter hand erhöll han et ogement förstånd i Evangelio, så at han blef utnämd til Församlingens äldste i Gnadenhütten, och förwärfwade sig wid detta embete allmän aatning. Han stod i et oafbrutit umgänge med Wår Frälsare, betraktade Hans marter fruktbarligen och bad flitigt för sig och sit folk, det han mycket älskade. Då han hos dem märkte någon oredlighet, gick det honom mycket nära, och han talade deröfwer helt frimodigt. Hade han wid sina betraktelser erhållit någon särskilt insigt, så meddelte han det gerna, och som han war mycket benägen at tala genom liknelser, så fann man hans umgänge lika så upwäckande som nyttigt. Han hade t. ex. en gång betraktat qwarnen wid Gnadenhütten, och sade

de sedermera til en Mißionär: "Min Broder jag är rätt glad i mit hjerta. Frälsaren har gjort mig något kunnigt. Jag har warit i qwarnen och sett det stora hjulet och många andra hjul; där rörde sig alt och gick omkring, som hade det warit lefwande. Och på en gång blef alt dödt och orörligit. Då tänkte jag: Ack, det är sant, så snart watnet löper på det ena hjulet, så blifwer alt lefwande och rörer sig; men så snart watnet icke mera faller på det stora hjulet, så är alt dödt. Då tänkte jag widare: aldeles så är det med hjertan; wårt hjerta är dödt, så dödt som hjulet, men kommer endast Jesu blodström at flyta derpå, åh, då blir all ting lefwande samt rörer sig, och regerar hela menniskjan, så at man tydeligen kan se och märka, at där är lif. Men kommer man af ifrån Jesu sår, då blir hjertat trögt, och ändtligen aldeles åter dödt."

En annan gång sade han: "Jag har i dag farit öfwer Lecha med en båt, och blef af den starka strömmen drifwen långt ned; war ock i fara at blifwa kullkastad. Då tänkte jag: aldeles så går det med menniskjor i werlden, som ingen Frälsare hafwa, de bli af alla synder hänförde, utan at kunna hjelpa sig, och äro i fara at omkomma i synden och gå förlorade; men så snart den starka Frälsaren intager och regerar wårt hjerta, så är man icke mer så oförmögen at emotstå syndens och werldens förförelser, o. s. w.

Då läran om den Heliga Ande blef i hans hjerta alt tydeligare, förliknade han en gång sin kropp wid en liten båt, och sit hjerta wid rodret;

"men den Helige Ande, sade han, är den Mannen, som sitter i båten och förer rodret." Med de wilda, som kommo på besök, syßelsatte han sig mycket, och hans enfaldiga men grundeliga tal, och i synnerhet hans brinnande böner, woro många til stor wälsignelse. I sin sidsta sjukdom yppade han sina tankar, ibland annat, jemwäl öfwer upståndelsen, och sade: "Jag är nu gammal, och skall snart gå hem, och min kropp warder på Guds åker (Kyrkogården) utsådd; men det skall komma något skönt deraf, och när Frälsaren kommer at säga et ord, så skola alle, som länge warit afsomnade, framkomma nye och sköne." Han såg derwid så glad och ljus ut, som en Ängel, betygade och uprepade flere gånger sin innerliga längtan at wara hema när Herranom, och försäkrade, at han kände mycket litet af sina smärtor; han hadeför glädje i Herranom nästan förgätit dem; han wore arm och owärdig, och undrade desto mer öfwer Frälsarens kärleksfulla hjerta, som så nådigt höll Sig til honom. I denna saliga belägenhet förblef han til sin åndalyckt, hwilket hugneligen stadfästade sanningen af hans tro på Jesum Christum.

Ibland dem, som år 1748 blefwo döpte, woro Christian Renatus och Anna Charitas i synnerhet märkwärdige. Den förstnämde bodde förrut i Meniolagomekah, war en ryktbar Krigshjelte i Delavar-Nationen, ägde gestalt som en Jätte, och hade gjordt sig mycket fruktad. Tillika war han beryktad såsom en stor supare, och i allmänhet känd för et widunder i ondska. Tron på Evangelium gjorde honom til

en

en helt annan menniskja. Wid en dophandling i Gnadenhütten blef han så rörd, at han icke kunde afhålla sig från tårar. Ifrån den tiden gick det widare med honom; han erkände och bekände sina synder, sökte förlåtelse för dem, och blef tröstad genom Jesu Nåd. Hans omwändelse och dop gjorde mycket upseende bland Indianer och de hwita, af hwilka månge kommo til Gnadenhütten för at se, om det ock war sant. För alla dessa witnade han med glädje hwad Herren med hans själ gjort hade. — Anna Charitas war förstlingen af Schavanos-Nation, en ålderstegen men munter hustru, som hade stort förstånd. Hon hade länge bodt bland de hwita, och fick en gång så stark drift at gå til Bröderne, at oaktat de hwitas trägna afrådande, som för hennes husaktighet och renlighet skull gerna wille hafwa behållit henne hos sig, kom hon likafullt sjelfwa wintertiden i djup snö til Bethlehem, blef troende på Christum, och knnde icke förmå sig at åter gå bårt, förrän hennes trägna bön om det heliga dopet blifwit henne bewiljad.

För öfrigit utmärkte sig åren 1748 och 1749 förnämligast derutinnan, at många förwillada får blefwo återförda på rätta wägen. Icke allenast war brodren David Bischof deruti framför andra outtröttelig, utan Gud wälsignade ock derjemte helt synnerligen Biskop Johannes von Wattevills tjenst, hwilken i September 1748 kom på en visitation uti brödra-församlingarne i America. En hufwudassikt wid hans besök war at lära känna Indian-Församlingen; och redan wid slutet af benämde månad, begaf han sig til

Gnadenhütten, upphöll sig tre dagar därstädes, predikade med brinnande hjerta Evangelium för Församlingen, och gladde sig öfwer den nåd, som där war rådande. Et ankomit sällskap från St. Thomas ökade glädjen, och all ting förenade sig at beprisa Gud wår Frälsare, för Des omäteliga syndare-kärlek och för Hans försonings-kraft, som så ögonskenligen bewisade sig på bruna och swarta hedningar. Derifrån begaf sig **Johannes von Watteville** tillika med bröderne **Camerhof**, **Mack** och **David Zeisberger** til Wajomik, Neskopeko, Waballobank och Schomokin; på hwilken resa han tilbragte 3 weckor, besökte Schawanos, Chikasas och Nantikoks, och låt intet tilfälle gå förbi, at aflägga et lifaktigt witnesbörd om Christi dyra förtjenst. I Schomokin förnyade han med Chiefen Schikellimus det förbund, som hans Swärfader Herr Grefwe **von Zinzendorf** gjort med Irokeserne, öfwerlämnade dem den medförda skänk ifrån Grefwen, och erhöll derpå följande besked: "Johannes skulle säga Grefwen, som de pläga kalla **Johanan**: De sex Nationer, hans bröder, låta hälsa honom såsom deras broder: De hade honom ganska kär. De låta ock hälsa alla hans bröder, jemwäl dem alla älska de rätt mycket."

Wid December månads början samma år gjorde han, jemte **Camerhof** och **Nathanael Seidel**, en förnyad besöks-resa i Indian-landet och gick til Schekomeko, Wechqvatnach och Pachgatgoch. I Schekomeko funno de endast kyrkogården ännu i ordning, det öfriga war alt förstört. Imedlertid woro, både här och på de andra

dra 2 orterne, deras endaste ögnamärke de förwillade, dem de ock nästan alla träffade hema, dels i sina bonings-hus, dels i sina Jagt-hyddor; och Gud bekände sig til deras bemödande med utomordentelig kraft och nåd, at återigen komma dem på hjertat. Wisserligen funno de emellan dessa och dem, som förblifwit trogne, en ganska märkelig skilnad, ja äfwen i deras upsyn, och hela yttra wäsende; men de läto icke modet falla, utan förkunnade dem Försoningens Ord å nyo, upmuntrade dem at med alla sina otroheter kasta sig ned för Jesu fötter, anropa Honom om Hans förbarmande och benådande, och af hjertat åter öfwerlämna sig åt Honom; också försäkrade de dem på Församlingens wägnar, som de hade bedröfwat, om deß hjertligaste beredwillighet at förlåta och med ny kärlek omfatta dem. Dessa tröste-ord gjorde sin werkan. De arma skyggtra menniskjorne blefwo öppenhjertiga och bekände sina synder med många tårar. Ibland andra, förklarade sig Nathanael så: Han wißte, at han tilhörde Frälsaren och Församlingen; hans hästar gingo ofta långt bårt i skogen, men kommo dock åter til hans Hydda; så wore det ock med honom, han komme dock åter til Frälsaren och Församlingen." Men det är wißt, sade han, om man tager bort et kol ifrån elden, så brinner det icke mera rätt, och slocknar ändtligen aldeles, och äfwenså har ock mitt hjerta icke förblifwit rätt warmt, emedan jag icke blef qwar wid Församlingen."

Alle de, som åter infunno sig och begreto sin otrohet, blefwo, sedan man utförligt och grund-

ligen

ligen talt med hwar och en enskilt, offenteligen och med händers påläggning absolverade; de fleste kommo ock åter til den Heliga Nattwardens åtnjutande, och bröderne rönte derwid något af den glädje, som i Himelen upkommer då syndare omwända sig: Utom deß hade de den förnöjelsen, at döpa öfwer tjugu personer af hedningarne, hwaribland woro twenne gåssar. Den äldre af dem gick sedan af egen drift omkring, kyßte bröderne och sade: Nu har jag bröderne rätt kära, emedan de hafwa döpt mig uti Jesu död.

På återresan besökte de 3 bröderne i Jerseys den Ort, hwaräst Engelska Persbyterianska Prästen Herr Brainard på någon tid predikat för därwarande Indianer, döpt wid paß femtio af dem, och gjort med dem en efter yttra utseendet rätt god inrättning. Fast ännu föga spår kunde synas af en sann hjerte-förändring hos detta Folket, så woro bröderne i Bethlehem dock af den tankan, at man på intet sätt borde störa denna mannen i sit arbete bland Indianerne, utan häldre wore deras skyldighet at bedja för honom och af hjertat önska, at något godt måtte af hans bemödande framkomma.

Af de Indian-barn, hwilka, enligt hwad ofwan förmält är, upfostrades i anstalterne uti Bethlehem, Nazareth och Fredricstovn, hade 13 gåssar, jemte en negergåsse, i Januari 1749 den lyckan, at blifwa döpte i Jesu död, hwilket åstadkom så hos den hwita som bruna Församlingen en synnerlig fägnad. Man började wid detta

ta tilfälle at kläda Döplingarne i hwitt, hwilket sedan altid blifwit fortsatt.

Wid samma tid blefwo ock 2 fullwäxte döpte i Bethlehem, af hwilka den ene, wid namn Keposch, förr detta warit Delawar-Nationens Konung, och war nu inemot 80 år gammal. För många år sedan råkade han i en sjukdom, uti hwilken han ock, såsom det tycktes, blef död. Indianerne gjorde derpå alla anstalter at högtideligen begrafwa honom, och skickade budskap kring alla orter, at dertil bjuda sina Landsmän. Men innan alle hunno komma fram, gingo 3 dagar förbi, och på den tredje om morgonen kom han åter til sig igen, til icke liten förundran för de närwarande. Han sjelf förundrade sig icke mindre öfwer mängden af dem, som besökte honom och öfwer ändamålet af deras samling, wisste icke sielf huru det warit honom under hans förra tilstånd, men berättade, at medan det påstod, hade en ansenlig man i en hwit skinande klädnad wisat sig i luften, som hade dragit honom til sig ifrån jorden, wisat honom hans och Indianernes synder och styggelser, och förmant honom at bättra sitt lefwerne, när han komme tilbaka i werlden, samt förestälia Indianerne deras synder. Berättelsen härom war ibland Indianerne en allmänt bekant sak, långt förrän de wißte något om Evangelio; Jemwäl är det säkert, at denna mannen ifrån den tiden sökte ändra sitt lefwerne, och då han såg, at han i egen kraft icke förmådde det, har han åfwen i anledning af denna händelsen med begär anammat det honom sedermera förkunnade Evangelium.

Wid

Wid sitt Dop blef han kallad Salomo, och war sedan en ansedd och nyttig Församlingens medlem. Hans äldste son hade ifrån lång tid haft anfordran på sitt hjerta at omwända sig, men han stod länge emot, emedan han hoppades så efterfölja sin Fader i hans wärdighet. Omsider kunde han likwäl icke emotstå den Heliga Andes arbete, och blef i synnerhet en gång, wid åskådandet af en Dop-handling, så medtagen, at han för brodren Johannes von Wateville yppade hela sitt hjerta och bad om Döpelsen, hwilken Nåd icke långt efter fadrens Döpelse wederfors honom.

Pachgatgoch och Wechqvatnach, där de troende Indianer hade sedan sidsta wälsignade besöket åter erhållit en ordentlig inrättning, blefwo nu af brodren David Bruce betjente, hwilken wanligen bodde i et bröderne tilhörigt hus i Wechqvatnach, Gnadensee kallat; men han uppehöll sig ock ofta i Pachgatgoch; stundom gjorde han ock besök hos närgränsande Indianer, i synnerhet hos dem i Westenhuk, uppå Mahikandernes förnämsta Chiefs begäran, som där wistades; och han utströdde där öfwer alt Evangelii säd med mycken trohet. Men emedan han icke war ordinerad, så gjorde Biskop Camerhof, jemte brodren Gottlieb Betzold, i Martii 1749 åter en resa til förenämde orter, för at stärka där warande små Indian-församlingar uti Tron och tillika betjena dem med Sakramenterne; hwarwid de hade den glädjen at genom Dopet öka Församlingen med 20 personer. Uppå denna post förblef brodren Bruce, til deß han ingick i sin

ewi-

ewiga hwila, som skedde ännu i detta år, til sina älskade Indianers stora smärta. Han war under sin sjukdom ogement förnögd, til upbyggelse för alla dem, som besökte honom; och då han märkte, at hans sista stund war kommen, kallade han ännu til sig Indian-bröderne, som woro omkring honom, tog deras händer, lade dem på sitt bröst, bad dem ganska hjerteligen, at de ju alle måtte förblifwa beständige hos Frälsaren, och knapt hade han utsagt detta, så afsomnade han. Wid hans begrafning höll en National-hjelpare et af fullt hjerta flytande begrafningstal, i närwaro af många hwita, för hwilka hans witnesbörd om Christo jemwäl warit til wälsignelse. I Bruces ställe kom brodren Abraham Büninger, hwilken, jemte de öfriga gjöromålen, jemwäl trogit antog sig barnen och underwiste dem.

I April for Johannes von Watteville på visitation til St. Thomas, och kom i Junii til Norra America igen. Emedlertid reste bröderne Camerhof, Nathanael Seidel och flere, til Meniolagomekah, för at hos därwarande Indianer, uppå deras Chiefs ofta förnyade begäran, göra et besök, som ock icke war förgäfwes, emedan de funno därstädes god ingång med Evangelio. Den förnämsta Chiefen i denna stad, en ung ansenlig man, wid namn Georg Rex, blef snart derefter, jemte sin hustru, döpt i Bethlehem. Begge hafwa sedermera blifwit wälsignade hjelpare i Församlingen. Äfwen gjordes icke långt derefter Chiefens farfader, en blind hundraårig man, delagtig af det heliga Dopet,

och afsomnade 8 dagar derpå, som en salig och förnöjd Gubbe. Ifrån denna tiden blef Meniolagomekah flitigt besökt, och efter många själar befunno sig därstädes, som blefwo Evangelio lydige, så kom det på denna ort snart til en ordentelig Församlings inrättning; de därwarande Trogne erhöllo ock sin egen kyrko-gård. Meniolagomekah, som låg endast en god dagsresa ifrån Bethlehem, blef dels ifrån Gnadenhütten betjent med Ordet och Sakramenterne, dels kommo deß inwånare til Gnadenhütten och blefwo derstädes af samma nåd delaktige.

I Maji begåfwo sig månge Indianer ifrån Gnadenhütten til Bethlehem för at se tre troende Grönländare, som Mißionären Matheus Stach skulle återföra til deras fädernesland. Just wid samma tid befunno sig i Bethlehem en Gäße och en ung Indianska ifrån Berbice i Södra America, så at man derstädes hade det sällsynta nöje, at se troende hedningar tilsamans utaf tre så serskilta Nationer och tungomål, nemligen Arawacker, som bo under den 6:te graden, Mahikandrer och Delavarer under 41:sta, och Grönländare under 65:te graden. I denna Maji månad kommo 30 döpte Indianer, hwilka förrut från Schekomeko hade flyttat til Wechqwatnach, nu til Gnadenhütten, och förstärkte denna angenäma församlingsort, som för hela nejden war et under, och predikade wida mer, än ensame sanningens witnen, men de fingo ock deltaga i Christi smälek, emedan allehanda slags förtal icke felade. Likaså gick det med den nybegynta lilla församlingen i Meniolagomekah, hwarest motstån-

darne

darne gjorde sig all möda at bringa själarne i förwirring, medelst utspridande af de wanliga försmädelser emot Brödra-församlingen; men deras assigt slog dem felt, hwartil icke litet bidrog, at den omtalte döpte Chiefen, som nu hette Augustus, war en i trone stark och ganska förständig man, hwilken kunde om altsammans behörigen underrätta de troende uti hans ort; ibland annat uttryckte han sig en gång så: "Jag känner Bröderne och deras hjertan, och när jag derföre får höra något widrigt och mißtänkt, så will jag icke mera tro det, til deß jag sjelf kan gå och tala med Bröderne samt fråga dem, huru saken förhåller sig, och derefter will jag rätta mig; emedan jag wäl wet, at satan icke unnar mig och mit folk saligheten, utan söker på allehanda sätt göra oß skada." Wåre Indianer måste äfwen lära finna sig deruti, at man kallade dem än Måhriska Indianer, än Herrnhutare. Också de wilde Indianer, hwilka icke woro nöjde med Jesu lära, sökte medelst dikter och lögner af hwarjehanda slag förwilla sina landsmän, som hade omwändt sig til Christum. Så blef t. e., et budskap bragt til Gnadenhütten, af det innehåll: "At en Nantikok, som i Wajomik war dödssjuk, på en gång om natten förswunnit, men efter twå dagar åter nedkommit från himmelen, där Gud hade sagt honom, at det bruna folket hade Han gifwit offren, för at åter godtgöra hwad de icke gjort rätt; men det hwita folket hade Han gifwit Biblen, och låtit deruti insätta många sköna saker; men om de bruna menniskorne wille gå enahan-

da wäg med de hwita, det wore Honom en styggelse; ty de hwita menniskerne wore mycket kloka och hade en stor mun; om Indianerne inlåto sig med dem, så skulle de upsluka dem allesamans, och i synnerhet syftade de mycket efter deras barn, at de måtte bekomma dem i sit wåld. Gud hade befalt honom säga detta för alla Indianer." Budet tillade ännu til denna berättelse, at den mannen som talt med Gud, låter nu i Susqwehanna alla Indianer komma til hopa, och sedan will han ock komma til Gnadenhütten och sjelf kungöra altsamans, ty orden wore honom så wigtiga, at det wore honom, som wille de qwäfja honom. Sedan Indian-Bröderne åhört detta budskap försäkrade de budbäraren ganska eftertryckeligen, at denna mannen icke hade sedt den rätta Guden: och med mycken glädje förkunnade de härpå för budbäraren denna för hans hjerta hittils okända Guden, samt förde honom uti församligsstunderne; lifsens ord trängde så in i hans hjerta, at han icke allenast öfwer alt utspridde hwad han här sett och hördt, samt derigenom til intet gjorde den falska Prophetens affigt, utan ock sjelf af hjertat omwände sig, och blef kårt derefter döpt.

I Julio kommo deputerade af Irokeserne til Philadelphia at med Engelska Regeringen sluta et förbund, hwarpå Bröderne Johannes von Watteville, Spangenberg, Camerhof, Pyrläus och Nathanael Seidel begåfwo sig ock dit, samt förnyade med deßa deputerade i et Råd Brödernes förbindelse med

Irokeserne, och på deras begäran lofwade dem et besök.

I September besökte Johannes von Wattewille ännu en gång i Gnadenhütten, och lade derst des grundstenen til en ny kyrka, emedan den år 1746 upbyggda war redan myc ket förliten, så at predikningarne, måste wid starka besök, hållas under bar himmel. Derpå tog han afsked ifrån denna församling af bruna Indianer, som lemnat hos honom et djupt intryck, afreste i October åter til Europa, tillika med Biskop Spangenberg, hwilkens wälsignade tienst under några års tid i Amerika ocksä Indian-församlingen, som nu hade wuxit inalles til 500 personer, rikeligen och med tacksägelse njutit. Biskop Johan Nitschman hade redan förrut trädt i hans ställe. Men Biskop Camerhof fortfor, at med synnerlig ifwer wårda sig om hedningarnes omwändelse, och besökte åter i November detta år Indianerne i Schomokin och dem, som bo wid Susqwehanna upåt.

I Gnadenhütten blef för de små Gåszarne, de större Gåszarne och de unga lediga Bröderne, serskilt för hwarje Clasz, en Schole inrättad, som besörjdes af dertil skickeliga Bröder, åfwen som ock bland det andra könet en dylik blef inrättad för de små och de större Flickorne, samt för de unga lediga Systrarne, hwilken sednare betjentes af Systrar. Deszе Scholor woro för den Indiånska ungdomen öfwermåttan angenäme, och man rönte med förnöjelse, at de fläste gjorde sig godt gagn deraf. Jemwäl drog man för-

sorg för de fattigas underhåll, och i synnerhet för Enkor och faderlösa Barn, dem man fördelte på hushållen, hwilka ock genast ansågo dem såsom sig tilhöriga.

Wid denna tiden gjorde ofwanbemälte Presbyterianske Predikant, Herr Brainard ifrån Jerseys, et besök i Gnadenhütten, och hade åtskilliga af sina döpta Indianer med sig. Deße sistnämde sökte at förwilla inwånarena; Herr Brainard deremot war wänlig, besökte i Husen och förelade Indian-Bröderne, i synnerhet Christian Renatus, många frågor. Men denne yttrade sig, at han intet kunde beswara alla hans frågor, men så kunde han säga: at hans hjerta, altsedan han blef döpt och med Frälsarens blod ifrån synderne twagen, wore förnöjdt och saligt, wille ock förblifwa hos Jesum.

Gnadenhütten led wid slutet af detta år en stor förlust igenom Systren Macks död; hon war Enka efter den ofta omtalte Mißionären Mack, och hon hade med glädje upoffrat sig til Herrans tjenst ibland Indianskorne, samt derwid tilsatt sin hälsa, hwarföre ock hennes hemkallelse åstadkom stor sorg i församlingen. Af de öfriga år 1749 saligen affomnade, anförer jag endast den oftanämde Schikellimus i Schomokin. Såsom den förnämste Öfwerhetsperson och Irokesernes Gouverneur öfwer alla Indianer wid Susqwehanna alt up til Onondago, ansåg han för en skyldighet at hysa mißtroende til alla hwita, förhöll sig ock i början på lika sätt emot Bröderne, men blef efter hand

öf-

öfwertygad om deras goda afsigter, och fick dem hjerteligen kära. Hans genom mångahanda göromål förwärfwade werldsklokhet tillät honom dermid icke, at i ord yttra sig mycket derom; och när andre sökte imaga honom emot Bröderne, så plägade han ej säga dem emot, men man märkte tydligen, at sådana menniskor woro honom altid mißtänkte. På de sista åren blef han alt mer öppen, uptog altid i sit hus de Bröder, som besökte i Schomokin, gjorde dem godt, halp dem wid deras byggnad, och tog dem ofta i beskydd emot de wilda, då de woro druckne. Han sjelf war ej begifwen på dryckenskap, efter han, såsom han uttryckte sig, icke wille wara en narr. För sin egen säkerhet hade han upsatt åt sig en på stolpar stående byggnad, där han inneslöt sig, så ofta det igenom fylleri och dryckenskap war oroligt i orten. I denna byggnad tildrog det sig, at då Brodren Johannes Wattewille, med sit sällskap det förledna året gjorde besök och predikade några timar Evangelium för honom med eftertryck, blef hans hjerta uplåtit, så at han i förstone med stor upmärksamhet och likasom i djupa tankar, men sedan med tårar i ögonen, hörde til. Ifrån den tiden war läran om den korßfästa Jesum icke mera löjelig för honom, utan et anammanswärdt nåde-ord. Då han sedermera besökte i Bethlehem, föregick en ganska ögonskenlig förändring med honom, den han icke kunde dölja. Hans hjerta sökte och fann tröst, frid och frögd genom tron på sina synders Försonare, och Bröderne tänkte redan at at döpa honom; men de fingo då först weta, at

han allaredan såsom barn blifwit döpt i Canada af en Catholsk Pater, hwarföre de nu endast sökte göra denna honom så tidigt wederfarna Nåden för honom rätt wigtig. Det antog han, lade ock nu gerna bårt den lilla afgudabilden, som han plägade bära på sin hals, och på wißt sätt dyrkat. Efter hans återkomst til Schomokin kunde man tydeligen märka, at Gud hade gjort något besynnerligt med honom; ty han war öfwermåttan ljus, förnögd och kärlig. I detta tilstånd blef han sjuk, och efter några dagar gick han i förtröstan på Jesu förtjenst, saligt utur tiden, under Brodren Dawid Zeisbergers närwaro.

Nijonde Afdelningen.

1750. 1751.

Camerhofs och David Zeisbergers Resa til Onondago. Några omständigheter angående Gnadenhütten. Camerhof afsomnar. Blandade efterrättelser.

Den märkwärdigaste händelse, som tildrog sig år 1750, war den Resa som Biskop Camerhof, tillika med Brodren David Zeis-

Zeisberger, den 14 Maij anträdde til Onondago ibland Irokeserne, sedan de uppå skriftelig ansökning erhållit af Gouverneuren öfwer Pensylvanien et paß och förord til samtliga Kongl. Stor-Britanniska undersåtarne, at i alla nödiga fall bistå dem. I Waiomik, dit Bröderne Mack, Bezold och Horsefjeld följt dem, gjorde de en angenäm bekantskap med därwarande Nantikok Chiefs, af hwilka en war 87 år gammal, och en ganska förståndig Man. Då deße Hufwudmän begärde weta, hwarföre Bröderne så ofta besökte dem, nyttjade Camerhof detta goda tilfälle, at med warmt hjerta framlägga för dem och deras folk, som på uttrycklig befallning härtil måste församla sig, Guds råd om deras salighet, samt at bjuda dem til Jesum och til åtnjutande af Hans salighet, hwilket wore endaste ordsaken, hwarföre han och hans Bröder kommit til dem. Denna förklaring uptogs ganska wäl och blef icke utan wälsignelse. En Irokes af Kajuger-Nationen war deras wägwisare alt ifrån Wajomik. De gjorde resan med många beswärligheter sjöledes på Susqwehannah, ända til Tiaogu, wid paß 150 Engelska mil, lade om aftnarne altid i land, byggde sig en hydda af bark, och gåfwo hwart nattharbärge sit egit namn, hwaraf de inskuro första bokstafwen uti et träd.

På denna resa hade Camerhof det nöjet, at åter få se nästan alla af honom döpta Indianer ifrån negden af Susqwehanna, och träffa dem i et önskeligt tilstånd. De hade förblifwit trogne i Döpelse-nåden, och deras ljusa, för-

nögda wäsende utmärkte tydeligen, huru wäl deras själar befunno sig uti tron på Jesum Christum. Jemwäl deras ännu wilde Grannar besökte honom, och beswärade sig deröfwer, at de förenämde alt ifrån sin Döpelse woro helt andra menniskjor, i det de aldeles icke mera lefde såsom tilförene, och icke mera wille göra sällskap i de ting, som hos Indianer af ålder warit i bruk, gåfwo dem altså, utan at hafwa den afsigten, et så godt wittnesbörd, at Camerhof war ganska nögd och i stillhet lofwade Gud derföre.

Uti Tiaogu, en tämelig stor Indian-stad, och på andra orter wäcktes icke ringa förundran deröfwer, at Bröderne reste til Onondago, och woro äfwen bekante med Irokesernes stora hufwudmän; och emedan deras wägwisare gjorde detta wid alla tilfällen kunnigt, så gaf det dem öfweralt et wigtigt anseende.

Ifrån Tiaogu fortsatte de resan til lands, och hade nästan dageligen at kämpa med hinder som syntes oöfwerwinnerliga. Den 19 Junii hunno de fram til Onondago, Irokesernes hufwudstad, som är belägen uti en ganska angenäm och fruktbärande trakt, och består af 5 små städer eller byar, genom hwilka Zinocksaa-strömen flyter; de togo sit hemwist hos den förnämsta Chjefen Ganaßateko, som med glädje härbergerade dem.

Afsigten med denna resa war, at hos Irokesernes stora Råd aflägga det besök, som förra året i Philadelphia war utlåfwat, och tillika af dem erhålla tilstånd, at några Bröder fingo bo

i Onondago, eller i andra Hufwudstäder af Irokesernes Gebiet, för at rätteligen lära deras språk och deruti förkunna dem Evangelium.

Då nu Camerhof och Zeisberger behörigen hade anmält sig, blefwo de af det stora Rådet, som då bestod af 26 til större delen nog ålderstegna män af årewördigt utseende, högtideligen emottagne och hälsade, såsom Sändebud från Brödra Församlingarne på denna och på andra sidan om det stora wattnet; och deras anmälan togs under moget öfwerwägande. Det blef en lång underhandling, hwarwid Bröderne hade rätt många frågor at beswara, och de öfwerlemnade många Belt och Fathoms of Wampom. Camerhof förde derwid ordet; David Zeisberger, som redan kunde tala wäl Maqvaiska språket, öfwersatte hans ord, och på Rådets sida war Ganaßatecko den man, som skulle gifwa dem Rådets tankar tilkänna. Men emedan de fleste Rådets Ledamöter stundom råkade in uti supande, så blef derigenom underhandlingen hwarje gång afbruten.

Wid et sådant tilfälle beslöto Bröderne, med det stora Rådets samtycke, at göra en resa in uti Kajugernes och Sennekernes land til Zoneschio, de sistnämdes Hufwudstad, hwarmed de tilbragte öfwer 2 weckor. Deras afsigt war at försöka, om de i denna negd kunde med ingång förkunna försoningens ord; Men det war icke allenast en ogement swår och farlig resa, hwarwid de ibland sjelfwa Indianerne, förnämligast hos Senekerne, hade mycket at utstå af det nästan altid druckna förfärliga folket, i synnerhet

af

af druckna Qwinfolk, som i detta tilstånd woro likasom ursinniga. De wunno således icke sin afsigt, och hade endast at tilskrifwa Guds bewarande och räddning, at de likwäl kommo derifrån med lifwet.

Wid återkomsten til Onondago funno de, at Ganaßateko icke ännu hade hos det stora Rådet kommit widare med deras ansökning; de angrepo således saken sielfwe än en gång, och blefwo med Guds hjelp så lyckliga, at de den 20 Julii med wanliga högtidligheter erhöllo den Resolution: "At Irokeserne och Bröderne på denna och den andra sidan om det stora watnet skulle wara och förblifwa Bröder, och detta förbund skulle aldrig uphäfwas eller sönderslitas; Jemwäl skulle 2 Bröder hafwa tilstånd at bo i Onondago, eller i en annan Hufwudstad uti Irokesernes land, för at rätt wäl lära sig deras språk.

Hierteligen glade och tacksamme för Herrans hjelp, anträdde Bröderne genast sin återresa, och kommo den 17 Augusti til Bethlehem, sedan de ibland idel Indianer hade rest öfwer 1600 Engelska, det är inemot 300 Tyska mil. I Gnadenhütten förorsakade deras lyckliga återkomst en synnerlig frögd; Ty Indian-Bröderne och Systrarne hade för deras skull haft många sorgeliga tankar, at något ondt skulle dem wederfaras ibland Irokeserne.

Här war emedlertid en hufwudsaklig omsorg hos Mißionärerne, huru de, utan at träda Indianernes medfödda frihet för nära, måtte kunna med deras giftermål, i afseende på den

yttre

yttra formen, träffa en sådan inrättning, som en god Christelig ordning fordrar; och sedan de med National-hjelparne sådant nogа öfwerlagt, bragte de det ock werkligen derhän, at de, som wille med hwarandra träda i gifte, först trolofwades, sedan lystes det offenteligen för dem, och derefter wigdes de uti en Församlings-stund: Sedermera blefwo de, åfwen som det öfriga gifta folket, i deß särskilta sammankomster flitigt erinrade, huru de borde föra sit ägtenskap inför Guds ögon, samt gjöra alt hwad de gjorde med ord eller gerning i Jesu namn.

För öfrigt märktes den tiden en stor brist på sådana Bröder, som woro skicklige til tjenst ibland Indianerne. Ifrån Meniolagomekah kommo döpte och odöpte på Sön- och Högtids-dagar, 30 til 40 Personer i sender til Gnadenhütten, hwilkas härbärgering och undfägnande föll Inwånarne rätt beswärligt, och hindrade til en del dem sjelfwa at åtnjuta församlingsstunderne; Man beklagade derföre rätt mycket, at man icke kunde ditskicka någon Broder såsom Lärare; mycket mindre war man i stånd at låta besöka alla de orter, där en hunger efter Guds ord yttrade sig; Ty det war då för tiden i hela Indian-landet en stor wäckelse, förnämligast wid Susqvehanna.

På åtskilliga orter kommo de wilde sjelfwe tilsamman, at tala med hwarandra om Gud, och de gladde sig högeligen, när en Broder kom til dem, och förkunnade dem försoningens ord. Derföre erhöllo Bröderne **Nathanael Seidel** och **David Zeisberger**, hwilka wid årets slut

reste

reste på et besök til de Europeiska Församlingarne, det updrag, at wid deras återresa föra med sig några hjelpare til tjenst ibland Indianerne.

Wid sådana tilfällen plågade många Indian-Bröder och Systrar skrifwa til Herr Grefwen von Zinzendorf, til hans Måg Johannes von Watteville, och til andra deras bekanta i Europa, och deras bref, deruti de enfaldigt framlade sit hjerte-tilstånd, blefwo merendels offenteligen upläste i de Europeiska Brödra-församlingarne. Pachatgoch blef detta år, först af Brodren Grube, och sedermera jemwäl af Brodren Cammerhof besökt och med Sacramenterne betjent. I öfrigit fortfor Brodren Büninger at besörja den därwarande lilla församling, som i hyddor lägrat sig omkring hans Hydda, och denna Brodrens tjenst war mycket wälsignad både för gamla och unga. Men ifrån Wachwainach hade de fleste döpte efterhand flyttat til Gnadenhütten.

På det at denne sistnämde ort icke skulle wid slika omständigheter lida brist på uppehälle, så köpte Församlingen i Bethlehem et stycke land på norra sidan om Lecha, hwilket sedermera, såsom förr detta wid Mahony, fördeltes genom lottning emellan Inwånarne, til allas tilfredsställelse.

För skogseld skull, som på denna orten är mycket wanlig, hwarigenom husen kunna stå i fara, så ock för at hålla ordning på de farande och kommande, samt at hindra öfwerwåld, måste under Församlings-stunderne altid 2 Bröder hålla

la wakt på platsen, hwaruti alle fullwäxte manspersoner omwäxlade med hwarandra.

Af dem som år 1750 blefwo döpte, war en wiß Taddeus Kund, af Engländarne kallad Honest John, hwilken man för deß ombytliga sinnes-författning skull låtit tämligen långe wänta derpå. Men då han en gång hade sett på en Dophandling, sade han til en Broder: "Mit hjerta är bedröfwat at den stunden icke ännu är kommen, då ock jag kan bli döpt med Frälsarens blod." Brodren frågade honom derpå: Huru det warit honom wid Dophandlingen? Ack! sade han, det kan jag wäl icke beskrifwa dig, mit hjerta har gråtit i mig, och min kropp darrat." För Mißionärerne förklarade han sig helt rent ut, huru han wäl wißte at han hela sin lefnad igenom hade warit en slät menniskja, och gjort mycket ondt; han har ock icke kunnat hjelpa sig; men det hade aldrig förr warit honom så til mods som nu, at han gerna wore befriad ifrån det onda, och då han hörer predikas om Frälsaren, är det honom så wäl derwid, at han altid tänker: Ack, om jag likwäl wore äfwen så salig! Ack, om jag dock kunde bli döpt med Frälsarens blod, at ock jag finge et saligt hjerta: han blef ock snart derefter delaktig af denna efterlängtade Nåden, och kallad Gideon.

Äfwen så betänklige woro Bröderne öfwer en annan Indian, som af de hwita gemenligen kallades den store Jacob; han war boende i Meniolagomekah, och warit i många år en uppenbar fiende och bespottare, icke blott emot bröderne, utan hufwudsakeligen emot Evangelium,

hwars

hwars utbredande han af alla krafter och just med öfwerläggning sökt hindra. Likwäl kom Guds Ande honom under en sjukdom på hjertat, och wisade honom sit osäliga tilstånd, hwarpå han råkade i stort bekymmer, och längtade efter Brödernes påhälsning; han blef då af åtskilliga, i synnerhet af Camerhof besökt, och med all sin nöd wisad til Jesum. Ändteligen blefwo Bröderne öfwertygade at det war hans fulla alfware at omwända sig; han kände och begret sina synder, hans eljest så wilda blick förwandlade sig til en fattig syndares, och hans trägna bön at blifwa döpt, fortsattes alt ifrigare; "Mit hela hjerta, sade han til Brodren Camerhof, längtar at blifwa twagit med Frälsarens blod, och jag önskar at Han måtte förbarma sig öfwer mig, och gifwa mig kraft i hjertat, at jag uti all min lefnad aldrig mer måtte förgäta Honom, utan hafwa Honom af hela hjertat kär." Camerhof frågade honom derpå: om han då trodde af hela hjertat, at ingen i werlden kan hjelpa och göra honom salig, utan endast den sanna Guden, som är blefwen en menniskja för honom, på korset blifwit död för honom, och för honom utgutit sit blod? Ja sade han, det tror jag af alt hjertat, at ingen ting kan frälsa och rena mig ifrån mina synder utan endast Frälsarens blod, detta är ock förnämligast det, hwarefter mitt hjerta längtar." Och då Camerhof frågade honom ytterligare, om det då wore honom så, at han gerna wille för altid gifwa Frälsaren sit hjerta, själ och kropp, och helt wara Hans egendom? swarade han med

mycken frimodighet: Ack ja, om Han bara först twår mig i Sit blod, så skall Han wißt gifwa nåd och kraft i mitt hjerta dertil, at jag icke mera behöfwer tjena synden, utan kan lefwa för Honom." Camerhof döpte honom derpå, kallade honom Paulus, och Gud beseglade denna handling med känslan af Sin närwaro, som war mycket utmärkt. Denne blef ock nåden trogen intil ändan.

Sådane händelser hade på de öfriga odöpta en salig werkan, och National Hjelparne funno derwid ofta tilfälle, at trösta, lära och wisa dem tilrätta. Då, ibland andra, Augusti broder beklagade sig deröfwer, at han ännu icke wore god nog at bli döpt, swarade honom Augustus Min käre Broder, jag har förr detta likaledes tänkt, at jag först måste blifwa god, förrän jag komme til Frälsaren; men jag war helt willfarande. Den rätta Religion ärden, at wi, så fattige och elände wi äre, skole komma til Frälsaren, och blifwa i Hans blod twagne; då känne wi Honom i wårt hjerta, och Hans Ande lärer oß alt hwad wi skole blifwa, och hwad wi skole göra och låta.

År 1751 led Brödra-Församlingen i America, och i synnerhet Indian-Församlingen, en öfwermåttan stor förlust, genom Biskop Johan Fredrik Camerhofs frånfälle, hwilken, såsom af det föregående kan inhämtas, hade tjent densamma med synnerlig wälsignelse, men ock med tilsättande af alla sina kropps och själs krafter; hälst som i alla mål ingen möda och arbete war honom för swårt, och ingen fara för fruktans-

wård, når han endast kunde winna själar för sin Herre och Frälsare. Församlings-orten Gnadenhütten war för honom en oskattbar klenod. Då han icke war på resor, så gjorde han en gång hwarje månad derstädes besök, och stundom ännu oftare, i synnerhet de sista åren. Han njöt ock af denna Församling en allmän hjertlig kärlek och barnslig högaktning; och som han ägde et ogement wänligt och kärleksfullt wäsende, så hade ock de wildaste Hedningar en synerlig wördnad för honom, hwarpå man såg åtskilliga märkwärdiga Exempel. Ibland andra war en wild wid Susqvehannah, hwilken han förehöll deß Gudlösa lefnad, och tillika beprisade för honom Jesu nåd til hans frälsning, hwaröfwer denne blef så förtörnad, at han gick en lång wäg efter honom, i tanke at prygla honom dugtigt, eller snarare at slå honom ihjäl; men då han hunnit up honom, fann han honom så kärlig och wänlig, at han på stället ångrade sin onda föresats, tog Camerhofs förmaningar til hjertat, och gick helt annorlunda sinnad tilbaka, än han war kommen. Nu tänkte han än nogare öfwer sit fördömanswärda tilstånd, omwände sig til Honom, som gör den ogudaktiga rättfärdig, och hade den lyckan, at just samme man, den han welat döda, betjente honom med det heliga Dopet. Camerhof har under sin 4 åriga tjenst i America sjelf döpt 89 Indianer. Ännu i Januarii detta år, förrättade han en sådan handling i Gnadenhütten, och den 28 April lät Herren denna Sin trogna tjenare ingå i Sin rolighet. Indian-Församlingen begret ho-

honom så hjertligen och så länge, som til åfwentyrs ingen fader af sina barn blifwit begråten. och år 1782 erhöll man efterråttelse, at deras åtanke på honom då ännu war såsom minnet efter en stor Man.

Mißionärerne kände denna förlust aldramäst; men tröstade sig dermed, at Herren Sjelf aldrig skiljer sig ifrån Sit folk; och de förbundo sig med hwarannan til trohet i Hans tjenst. Derwid war dem Indian-Församlingens då warande trefnad och wälgång til icke ringa upmuntran. "Den som ännu aldrig, skrifwer då en af dem, sett en sådan församling, för honom kan man swårligen beskrifwa, huru det är en til mods, då man ser et sådant antal Guds folk tilhopa, som blifwit samlade utur Hedendomen, huru upmärksamt de höra ordet om Jesu Korß och död, huru ärlige och öpne de äro uti deras bekännelser, huru syndaraktige wid deras förseelser, huru hjertlige i kärleken sins emellan, huru medlidsame wid andras nöd, huru innerligen rörde wid det heliga Dopet, och huru intagne wid den heliga Nattwardens åtnjutande. Jemförer man nu detta folket med den ställning, i hwilken man såg dem före deras omwändelse, så kan man icke annat än häraf béprisa och beröma den Alsmägtiga kraft, som åtföljer Predikan om Jesu blod och död, icke annat än hjerteligen älska detta folket, och för deras skull willigt åtaga sig all möda och beswärlighet." I synnerhet woro de troendes okonstlade och enfaldige utlåtelser för Mißionärerne ganska angenäme. "Jag går, sade den

gamle Salomo, esomoftast för mig allena, och då löpa mig tårarne ned öfwer kinderne för glädje öfwer det, som Frälsaren gjort med mig." En annan, wid namn Josua, betygade en gång, at han hela natten icke hade kunnat sofwa för glädje öfwer den goda Frälsaren och öfwer det som Han för oß gjort. Hans hjerta måtte altid gråta, då han tänker på denna stora saken. Han hade ock gifwit sig åt Frälsaren med kropp och själ, til at endast lefwa för Honom, och det måtte nu gå honom huru det wille, så wißte han at han ingenstädes kunde må bättre, än hos Honom.

Samme Josua hade en dag et besynnerligit samtal med en Indian, wid namn Job, som wille wara mägta klok och lärd, kände Biblen, wißte at anföra mycket derutur, och för denna gången förfäktade den satsen, at wi äre mycket arma menniskjor, och at det icke är oß möjeligt at lefwa så, som Frälsaren gerna hafwa will. "Hafwa dock, sade han, just de menniskjor, som sågo och talade med Frälsaren Sjelf här på jorden, icke kunnat så lefwa och tro som Han gerna wille; huru mycket mer är det nu omöjeligt? Ja, min wän, swarade honom Josua, det är snart sagt at wi äre arma menniskjor, dock hjelper det oß widare intet, men så snart wi känne wår fattigdom i hjertat, så snart blifwe wi ock bekymrade, huru det skall bli oß hulpit, och då är Frälsaren genast beredd och willig: Han läter oß icke länge ropa och skria; Wi behöfwe ock intet först blidka Honom, ty Han är förrut god på oß. Han wäntar endast at wi med wåra

arma

arma hjertan måtte komma til Honom; Han hjelper oß strax. Jag will säga dig en liknelse: När du gått en lång wäg, och kommer in i en stad, och säger til folket: jag är hungrig, och de säga til dig; där är en Man, gå til honom, han skall gifwa dig at äta; ty han gifwer alla dem mat, som komma til honom: Skulle du wäl länge besinna dig, om du ock skulle gå til den mannen, om du nemligen wore rätt hungrig, och kände at du måste dö om du icke fick mat. Si, min wän, så är det med at wara arm; icke talet derom, utan känslan deraf drifwer oß til Frälsaren, och han gifwer Sjelf oß kraft at tro och lefwa så, som Han det hafwa will. Utan denna kraft kan man det ingalunda. Och du kommer altid at förblifwa en arm menniskja, och at hålla saken för omöjlig, så länge du icke erhållit denna kraft. Det är wäl sant, at det gick något trögt med det folket, som sågo Frälsaren här på jorden, och jag tror at ordsaken war denna: Menniskjorne sågo Honom wäl med sina lekamliga ögon, men deras hjertan kände ännu icke Hans blods kraft. Har du icke hört eller läst i Bibeln, at sedan Frälsaren war död och hade utgjutit Sit blod, det sedermera war mycket lättare at tro på Honom än förrut; Ja, har du ej läsit, at efter wår Frälsares upståndelse står skrifwit om flera hundrade Bröder och Systrar, huru de woro et hjerta och en själ. Emedan wi ock ännu kunne känna denna kraft af Jesu blod och död, så är icke mera swårt at tro på Jesum, och at göra hwad Han gerna will o. s. w. Andre

Indian-Bröder, som biwistade detta samtal, bekräftade sådant på det kraftigaste, med sin egen dagliga erfarenhet

Communicanternes sköna uttryck öfwer den wälsignelse, som de hwarje gång hade wid åtnjutandet af den heliga Nattwarden, woro icke allenast för Mißionärerne hjertefröjdande, utan upwäckte jemwäl hos dem, som ännu icke hade kommit dertil, en innerlig trängtan at snart bli delaktige af detta höga goda, änskjönt de, såsom de sjelfwe yttrade sig, icke woro denna nåden wärdige.

Ibland främmande Indianer, hwilkas besök i Gnadenhütten, detta år, war serdeles talrikt, infann sig ock en Schavanos, som hade med sin familie kommit hit hela 60 Tyska mil härifrån, endast i den affigt, at rätt lära känna Bröderne och deras lära, hwarom han hade hört mycket. Han uppehöll sig 4 weckor härstädes, sig och sin famille til stor wälsignelse. En annan besökande, som redan en gång förrut hört Guds ord i Gnadenhütten, men emot stått anfordran at det anamma, berättade at hans barn sedermera hade blifwit dödssjukt, och som han fruktade, at det arma barnet icke skulle ernå det ewiga lifwet, efter det ännu icke blifwit döpt, så hade han i denna sin ångest och nöd sprungit til skogen, och där skriat til Gud, at Han dock måtte göra hans barn friskt så wille han gifwa Honom sit barn och sig sjelf til ewig egendom. På sammo stund hade hans hjerta under många tårar blifwit lättat. Och när han kommit hem, hade han funnit barnet bättre. Derföre wore han nu kommen til Gnadenhütten, at

at bedja Bröderne förbarma sig öfwer honom, hans hustru och hans barn, och at antaga sig dem. Härwid runno tårarne utför hans kinder. På deß enständiga anhållan fick han ock tilstånd at bo i Gnadenhütten, och blef efter någon tid med hustru och barn döpt.

Et annat redan döpt gift par, som reste til Gnadenhütten med en son om 5 år, i hopp at få honom där döpt, berättade, at barnet hade på resan sagt til sin fader: "Jag är et rätt armt barn, och så länge jag icke med Frälsarens blod är i dopet aftwagen, så förblifwer jag ock ständigt så arm." När de derpå kommit til en flod, hade barnet fallit på knä och sagt: "Si, kåre fader, så will jag göra når jag blifwer döpt, och så stilla will jag ligga på knä; då will jag gifwa Frälsaren mit hela hierta. Och Han skall på den stunden göra mig så salig, at jag beständigt kan förblifwa det." Detta barnets längtan blef ock snart upfyld, och det trifdes sedan rätt wäl.

Emedan den til 200 Engelska mil ifrån Bethlehem belägne post i Pachatgoch, hwarifrån ock Potatik blef besökt, war af den art, at Bröderne, som den betjente, stundom behöfde någon hwila, så höll man för billigt, at tid efter annan aflösa dem. Brodren Senseman begaf sig derföre i Februarii månad 1751 dit, och besörjde själa-wården, församlingsstunderne och Scholen, in til Junii månads slut, då Brodren Büninger, som emedlertid hade hwilat ut i Bethlehem, kom åter dit och fortsatte sit wälsignade arbete. Lemnade detta honom någon tid

öfrig, så sysselsatte han sig på Wälskkorn-fälten, och sökte i alt jemwäl i det yttra, at föregå sina kära Indianer med godt exempel, och at upmuntra dem til flit, på det de om wintren icke måtte lida nöd, såsom hos de andra Indianerne plågar hända. Härigenom blefwo Indianerne så wane wid hans umgänge och hans kärleksfulla upsigt, at de jemwäl då, när de i skördetiden hade arbete hos de hwita, wille hafwa honom hos sig, på det han ständigt måtte warna dem för skada, ty det war dem, såsom de uttryckte sig, lika såsom en sjuk, som begynner bli frisk, och fruktar för alt, som kan wara honom skadeligt, på det han icke må åter blifwa sjuk. Jemwäl samma år gick den ofwan omtalte Chiefen af Westenhuk, som länge warit bekant med Bröderne, och en gång hade besökt i Bethlehem, saligt utur tiden. Alt intil sit slut hade han talt om wår Frälsare, och hans grannar betygade, at de ännu icke sett någon menniska hafwa så förnöjdt dödt, som han.

I Meniolagomekah blefwo omständigheterne detta år mycket betänklige, i det de hwite sökte uttränga samtliga därwarande Indianer och göra dem landets besittning stridig. Merbemälte Chief Augustus förklarade ock i de döptas namn, som icke wille inwekla sig i några widlöftigheter, at de icke skulle wägra flytta utur landet, änskönt de i mannaminne besutit och bebyggt detsamma. All den möda, som Församlingen i Bethlehem gjorde sig at köpa landet, war förgäfwes. Det kom i en Menonists händer, som

icke

icke älskade Indianerne, hwadan de ej sågo annat för sig, än at de med tiden måste tänka på afstågande.

I October detta år återkommo Bröderne Nathanael Seidel och David Zeisberger ifrån Europa til Bethlehem, och besökte genast Församlingen i Gnadenhütten. Med dem kom, ibland andra, Studenten Johan Jacob Schmick til Norra America, til Indianernes tjenst, blef först såsom Scholmästare inställd i Gnadenhütten, och wardt sedan en mycket wälsignad Missionär.

Bröderne Zeisberger och Gottlieb Bezold gjorde kårt derpå en resa åt Susqwehanna til Neskopeko, Schomokin, Wajomik och andra orter, besökte Nantikoks och Schavanos, tröstade de döpta, som för sina yttra omständigheter skull måste bo här och där ibland de wilda, och aflade hwar de kommo witnesbörd om wår Frälsare.

I December återkom äfwen Biskop Spangenberg ifrån Europa, til Församlingarnes i Bethlehem och Gnadenhütten stora förnöjelse, hwilken sistnämde han ock snart besökte, och gjorde dem en werkelig högtids-glädje, då han försäkrade, at samtliga Brödra-församlingarne i Europa älskade dem hjertligen, och tänkte flitigt på dem i sina böner inför Herren.

Tionde Afdelningen.

1752, 1753.

Spangenbergs wälsignade arbete uti Gnadenhütten. Nantikoks och Schavanos sända en stor beskickning til Gnadenhütten och Bethlehem. Deras afhandling derstädes. Man lemnar derom behörig underrättelse til Landets Regering. David Zeisbergers resa til Onondago. Något om Gnadenhütten, Pachatgoch och Meniolagomekah. Förnyad beskickning ifrån Nantikoks och Schavanos. Betänklige följder deraf. Zeisberger besöker å nyo uti Onondago. Hwarjehanda efterrättelser.

Spangenbergs återkomst war för Indianförsamlingen ganska hälsosam, ty han war på det nogaste bekant med densamma ifrån deß första uprinnelse, hade et faderligt hjerta emot henne, wißte at umgås med henne med wishet, tolamod och en kärleksrik alfwarlighet, som det paßade för hennes caracter och omständigheter, och war altså i stånd at behörigen understödja Mißionärerne, samt at wid deras tjenst meddela dem det bästa råd.

Han

Han låt det wara sin första omsorg, at upmuntra de sistnämde, och förband sig å nyo med dem, til at oaktat alla swårigheter tjena Herranom med frögd. Med sina kära Indianer talade han enskilt til hwar och en, och tackade Gud för det saliga hjerte-tilstånd, hwaruti han träffade de flästa, men underlät ock icke at alfwarligt tala med dem om nödwändigheten af god tukt och ordnings i akttagaande, hwilket Gud så wälsignade, at med Församlings-Rådets enhälliga bifall blef, ibland annat, faststäldt: at föräldrarne skulle hafwa bättre upsigt på sina barn: at Scholarne skulle hållas i jemn ordning, och icke utan trängande nödfall försummas: at National-Hjelparne skulle hafwa noga akt i synnerhet på ungdomen i orten, flitigt göra husbesök, och sorgfälligt underrätta sig, om barnen befunno sig hos sina föräldrar eller i Scholen, om främmande woro närwarande, om folk wore tilsammans, som icke tjente hwarannan til nytta, om någon wore sjuk eller mißnögd, och dylikt mer, samt i tid bibringa Mißionärerne hwad de hade anmärkt: At intet tiggeri skulle hafwa rum, utan at en och hwar, så mycket möjeligt wore, skulle äta sit egit bröd, och altså flitigt arbeta: at inwånarne skulle wid köp och salu hos det hwita folket akta sig för at göra skulder, och i allmänhet så inrätta sin hushållning, at de ock öfwer wintren och wåren kunde hafwa sin utkomst: at i synnerhet de ålderstegne, bräcklige och sjuke altid skulle beförjas och i möjligaste måtto skötas: at inwånarne, som wille resa eller gå på jagt, hade at förrut gifwa Mißionärerne

sådant tilkänna: at med skjutande på Sön- och högtidsdagar skulle så wäl i orten, som i negden deromkring, hafwas fördrag; och at Bröderne jemwäl på de andra dagarne skulle wara försigtige wid deras böszors försökande derstädes: at intet slags ofog skulle tålas i Gnadenhütten hwarken af inhemska eder främmande, utan skulle de sistnämde genast bortwisas, men de förre, om de icke låto wisa sig tilrätta, skulle antydas at flytta ifrån Församlingen: at i synnerhet en hwar husegare i Gnadenhütten skulle afgifwa en förskrifning, at i akt taga alla ortens statuter, och i händelse af en framhärdande öfwerträdelse, wilja til köps öfwerlåta sit hus och öfriga byggnader, samt begifwa sig från Församlingen, och dylikt mer.

Hos Indianer, som aldrig warit wane wid dylika ordningar, war det at tilskrifwa blott Guds Nåd, som åstadkom, at då man offentligen kungjorde dem, de med allmän glädje antogos, och efteråt jemwäl willigt åtlyddes.

Uppå de främmande Indianers besök war man ständigt upmärksam, hälst man förnam, at kraften af sanningens ord bewiste sig rätt mägtig på många af dem; Men emedan deras herbergerande och förplägning blef efter hand för inwånarne altför beswärlig, och månge ohöfsade befunno sig ibland dem, hwilkas upförande war för ungdomen anstötande och skadeligt, så beslöt man, at til deras beqwämare herbergering upbygga et särskilt hus, som blef kallat de främmandes Logie. Jemwäl för de troende Indianer, som ifrån Bethlehem, Meniolagomekach,

Pach

Pachgatgoch och andra orter kommo til Gnadenhütten på besök, byggde man ock et egit hus, och kallade det Församlings Logie; hwartil Församlingen i Bethlehem med et willigt hjerta gjorde sammanskott af penningar; men inwånarne af Gnadenhütten hulpo til med handarbetet. Hwardera huset erhöll sedermera sin huswård, som hade at sörja för de besökande och handhafwa en god ordning.

At också göra sången wid Församlingsstunderne angenämare, skänkte Församlingen i Bethlehem itl Indian-Församlingen et Spinett, hwarpå Brodren Schmick spelte, och dermed förorsakades hos alla, och i synnerhet hos barnen, mycken glädje. Jemwål underwiste han en ung Indian deruti, hwilken sedermera dermed fortfor.

Sedan några Nationalhjelpare wårtiden detta år hade besökt sina Landsmän wid Susqvehanna, samt med frimodighet och öppen mun förkunnat dem Evangelii sanning, så skickade Nantikokernes öfwerste Chief, i Maji, 2 deputerade med en fathom off Wampom, at göra mera bekantskap med Bröderne. I Junio gjorde Bröderne Spangenberg, Nathanael Seidel och David Zeisberger besök i Schomokin och Wajomik. Deruppå kom i Julio ifrån sistnämde ort til Gnadenhütten et talrikt budskap af Nantikoks och Schavanos, at sluta et förbund med Bröderne. De woro med sina följeslagare, hwaribland jemwål qwinnor och barn befunno sig, 107 personer. Detta Budskaps förhållande war efter Indianiskt sätt mycket högtidligt

tidligt. Twenne deputerade ifrån Wajomik kommo den 14 Julii, at anmäla detta budskap, hwilket följande dagen skulle ankomma. Alt sattes i rörelse, til at besörja detta talrika sällskaps herbergerande och förplägning. Den 15 sände de, wid paß mil ifrån Gnadenhütten, et bud förrut med 2 String off Wampoms, jemte dessa ord: "Wi äre nu werkeligen på resan til Eder. Gnadenhütten är oß wigtigt, derföre komme wi, så wäl gamle som unge. Wi tänkte at först gå til Bethlehem, och sedermera besöka Eder; men wi äre blefne för trötte och kraftlöse på wägen; hettan har warit stark, och wi hafwe intet haft at äta, utom litet blåbär, derföre wele wi denna gången endast komma til Eder. Bröderne skickade emot dem 4 stora bröd til förfriskning. Deruppå kommo de til Gnadenhütten antågande i rad, den ene efter den andra, under anförarens beständiga frögdesång, och stadnade wid det första huset, til deß Brodren Abraham kom dem til mötes, samt räckte handen til den första, och gick så framför dem intil deras qvarter, där de funno sin mat redan tillagad. Efter slutad måltid bådo de om en predikan; och det war Nationalhjelparen en innerlig förnöjelse, at måla dem för ögonen Jesum den korsfästa.

Uppå erhållen underrättelse om detta märkwärdiga besök, kom Biskop Spangenberg med några flera Bröder, genast den 16, ifrån Bethlehem til Gnadenhütten, sammankallade Mißionärerne och Nationalhjelparne, och lät sedan inbjuda de Indianska Chiefs, hälsade dem på det wänligaste, och bad dem äta aftonmåltid hos sig, tii=

tillika med alt deras folk. Då de deruppå gåfwo at förstå, at deras unga folk, enligit deras wana, torde wilja göra sig lustiga och dansa, så förklarade man dem, at Bröderne icke finna nöje i något sådant, emedan de hade sin glädje uti Gud sin Frälsare; och Spangenberg lade härtil: Bröder! I ären såsom Fäder bland Edert folk, sägen altså til Eder ungdom, dansen icke här; ty Bröderne älska ej sådant; denna förklaring uptogo de rätt wäl, gjorde ock hwad man åstundat. Aftonmåltiden i församlings-salen, som bestod i bröd och thewatten, blef med afsjungande af en vers begynd och slutad.

Den 17 Julii förmiddagen blef det Chiefs på deras förfrågan kungjort, at Bröderne wille eftermiddagen höra deras ord. På det nu alt folket, såsom de hade åstundat, kunde wara närwarande, församlade man sig på en högd under bar himmel. Midt på platsen utbreddes et blått kläde, och på båda sidor blefwo mattor lagde at sitta på, å den ena sidan för Chiefs, och å den andra sidan för Bröderne. De öfrige Nantikoks och Schavanos satte sig omkring sina Chiefs, och Indianerne ifrån Gnadenhütten omkring Bröderne. Men qwinnorne och barnen beslöto i samma ordning en krets på något afstånd, där de dock kunde höra och förstå alt, hälst de talande personerne för hwarje gång upstodo. På båda sidor war en eld uptänd, och en liten korg med tobak framstäld midt emellan.

Sänningebudets talare, en gammal Chief, wid namn Joinnopium, föredrog sin sak i 5 särskilta tal, med mycken alfwarsamhet, lifligit och med eftertryckliga åtbörder. Wid hwarje

tal

tal hade han några Strings eller en Belt off Wampom i handen, och hwarje sats i hans tal, blef med et bifallande utrop ifrån den ena eller andra sidan beslutad. När han war färdig med en hufwuddel af hwad han hade at föredraga, tog en annan Chief, wid namn White, Stringen eller Beltet, och uprepade talet på Engelska. Efter honom tog Nationalhjelparen Nathanael det, och sade de samma orden på Mahikandiska för sina landsmän. Til slut gjorde Spangenberg likaledes på Tyska språket.

I det första talet gjorde Talaren den wanliga ingången, at nemligen de 2 Nationer, Nantikoks och Schavanos, som woro et, rensade med dessa String öronen på sina Bröder, Mahikanderne af Gnadenhütten, hwaunder de ock förstodo de hwita ifrån Bethlehem, rc. rc. Deruppå betygade han, at det warit deras Chiefs wälbehagligt, at Bröderne gerna wille tala med sina wänner, om Honom, som är där uppe. Deras ungdom, deras qwinnor och barn woro ock wäl dermed tilfreds, och det skulle jemwäl wara barnen i moderlifwet kärt, när de en gång komma til werlden, at deras Chiefs gjort detta til deras bästa. Med denna tilläggning beslöt han hwarje tal.

I det andra talet sade han, at de och Mahikanderne hade, för det långa afstånd skull til deras hemwist, blifwit främande för hwarandra; men nu, då de fingo se hwarannan personligen, erkände de Mahikanderne för sinäldre Broder.

Wid den tredje afdelningen af sit föredragande, hade han en Belt i handen, deruti 6

rader

rader Wampom på et särdeles sätt woro inwirkade, dem gaf han den betydelsen, at deras bröderskaps kedja aldrig mer skulle sönderslitas, så länge Gud låter werlden stå.

I det fjerde talet sade han til ingång: "Det är skada, at wi icke förstå hwarannan." och ändock skönt, swarade Spangenberg, at wi förstå hwarannan, ty at det i flera språk blifwer uprepat, det tjenar dertil, at wi wäl gifwe agt på hwarje ord, och icke låta något falla på jorden.

Derefter förklarade Talaren, at de nu å båda sidor ansågo sig som Bröder, derföre wille de efter förmågan komma hwarannan til hjelp i deras lefnadsbehof.

Häruppå följde et allmänt glädjefult bifall. Sedan Talaren nu hade satt sig, och framsökt et trefalt snöre af Wampom, sted han åter up, och fattade det första snöret med de orden: "Nu har jag sagt alt hwad jag har welat säga, och detta är slutet af hela talet." Derefter tog han 2 andra snören och sade: "Min Broder Mahikan och min Broder från Bethlehem: I hafwen satt Eder tilhopa, I ären ock blott En. Efter 3 månader ifrån denna dag tänke wi besöka Bethlehem; Men wi wilje sända et bud 5 dagar före wår ankomst, och i wåra Chiefs namn låta Eder weta den samma. Hwad I denna wårtid hafwen låtit oß weta, at I wiljen säga oß ord om wår Gud och Herre, derom hafwe wi gifwit de 6 Nationer efterrättelse; åfwen ock meddelt dem kunskap om wår broderskaps kedja, som wi hafwe oß emellan, samt om wår

resa hit. De äro dermed wäl tilfreds, och det är dem kärt." Detta alt blef å båda sidor med et frögdefullt utrop beseglat. Häruppå erinrade ännu Chiefen White, at deras qwinnor och barn skulle wäl nu gå ifrån Gnadenhütten tilbaka til Wajomik, men han, och ännu några Chiefs dertil, skulle dock denna gången besöka i Bethlehem.

Klockan emellan 5 och 6 om aftonen slutade sig denne sammankomst, och Nantikoks samt Schawanos satte sig til aftonmåltid. Derefter predikade Spangenberg för dem på Engelska, och förtälde dem, på et enfaldigt men kraftfullt sätt, Historien om Jesu Christo den korsfästa. De woro derwid mycket upmärksamme, och en af Chiefs behöll efter predikan sitt folk qwar, och på sitt sätt anstälde et åter uprepande deraf. Följande dagen woro alle i Gnadenhütten sysselsatte at besörja hwad nödigt war. Indian=systrarne kokade för hela sammankomsten, på det alle, til et slut af förbunds-handlingen, måtte äta tilsamman. Några sammansökte så mycket af Wampom, som i Gnadenhütten war til finnandes, och hopsatte erforderliga Strings och Belt. Atskillige bröder bakade bröd, emedan alt hade dagen förrut blifwit noga förtärt. Emedlertid öfwerlade bröderne ifrån Bethlehem med National=hjelparne, hwad de wille swara uppå Nantikoks och Schawanos fördragande, och förelade sedermera detta swaret inför hela Församlingen wid Gnadenhütten til antagande. Deruppå följde den andra delen af förbunds=handlingen. Sedan hela sällskapet hade lägrat sig lika som dagen förut,

ut, trädde Biskop Spangenberg up och sade: "Bröder! J Chiefs af Nantikoks och Schawanos, som alle äro ett! J hafwen med Edert Folk kommit en lång wäg: J hafwen under wägen utstått mycken hetta, och lidit stor hunger: Edre fötter hafwa blifwit mycket trötte och dammige: Swetten har runnit af Eder kropp, och då J kommit fram til oß, så hafwen J med denna String off Wampom (här upwiste han den första String, som de hade gifwit) twättat wåra ögon och rensat wåra öron, aftorkat wår swett, gjort wår hals glatt och wåra inelswör sunda, at alt ondt måtte komma bårt, och det goda finna rum. Och med samma String hafwen J betygat oß at wårt ord wore Eder angenämt, som wi i wåras med Eder talat: J hafwen ock sagt oß, at Edert unga folk, Edra qwinnor och barn, ja barnen i moderlifwet, skulle glädjas at höra ord om Jesu Christo. Jemwäl hafwen J med denna String sagt, at J och Schawanos äro ett, såsom wi hwite bröder ifrån Bethlehem och de brune bröder från Gnadenhütten. Bröder! tagen denna String off Wampom." — Här höll Spangenberg en dubbel String i högden, och fortfor: — "Wi tacke Eder, at J ären komne til oß; wederqwecken nu Eder åter; aftorken Eder swett, afskudden stoftet af Edra fötter; äten Eder åter måtte; utbwilen Eder, och swalken Eder samt waren förnöjde hos oß. Gud låte det Ord blifwa wälsignat, som wi skole predika för Eder och Edra barn!" Chiefen White tog häruppå benämde String af Spangenbergs hand, och uprepade

detta på Nantikokska Språket, lika som de följande talen, och Indianerne gåfwo wid hwarje period sitt bifall tilkänna med hög röst; Derefter upsteg åter Spangenberg, med det första Belt off Wampom i handen, som Nantikoks och Schawanos hade gifwit, och derwid uprepade hela talet, som dagen förrut war hållit, och Nantikoks samt Schawanos betygade wid hwarje sats, med en mycket hög ton, at dessa woro deras ord; deruppå hängde Spangenberg benämde Belt på sin arm, tog et annat i sin hand och sade: "Bröder! J Chiefs af Nantikoks och Schawanos, som alle ären ett; det är oß en stor frögd, at J åter funnit Edra och wi wåra bröder. Det skal bli wid det, som J hafwen sagt: Wi wilje icke wara twå, utan ett: Såsom J hafwen sagt, så är det. Wi bröder af Bethlehem och bröderne af Gnadenhütten, äre ett. Det skal så förblifwa, så länge Gud låter werlden stå." Sedan Chiefen White uprepat detta alt på Nantikok-språket, upstod Spangenberg för tredje gången, med det andra Belt i sin hand, som Indianerne gifwit, och gjorde dermed såsom med det första; deruppå tog han det Belt i sin hand, som skulle tjena til swar, och sade: "Bröder! J Chiefs af Nantikoks och Schawanos, som ären ett; wi förenade bröder ifrån Bethlehem och Gnadenhütten, wi wilje hålla kedjan oskadd, at ingen länk måtte deraf brista, och ingen råst måtte förtära den. Dertil skall Gud, af hwilken alt godt kommer, gifwa sin nåd: Det skall hos oß och wåra barn räcka så länge werlden står." Sedan detta talet

let war uprepat, upstod han för fjerde gången, gjorde med Strings off Wampom såsom tilförene, och sade: "Bröder! J Chiefs af Nantikoks och Schawanos, hwad J hafwen sagt, är aldeles efter wårt hjerta. Det är oß en glädje, om wi kunne tjena wåra med-menniskor. Om ock wåre fiender behöfwa wår hjelp, så neke wi dem det icke. Om wi altså kunne tjena wåra kära bröder Nantikoks och Schawanos, skole wi det gerna göra. Wåra barn äro deruti ens med oß til sinnes". När Chiefen Withe hade slutat med uprepandet häraf, stod brodren Spangenberg up för femte gången, och med de wanliga ceremonier sade: Bröder! J Chiefs af Nantikoks och Schawanos, wi tacke Eder, at J hafwen welat säga oß så mycket. Wi hafwe upfattat alla Edra ord, och icke låtit något af dem falla på jorden. At J, tre månader ifrån denna dag, wiljen besöka oß i Bethlehem, är ganska godt. När bröder ofta besöka hwarannan, så blifwer mången mißtanka förebygd, och det tjenar jemwäl til kärlekens förnyande inbördes. At J hafwen låtit de sex Nationer weta, hwad wi förleden wåhr sade Eder, nemligen, at wi gerna förkunne wår Gud och Herre ibland Eder, det är oß kärt; det är godt, at alt skjer uppenbarligen. De sex Nationer äro redan för 10 år sedan wåre bröder. Wi hafwe ock besökt dem et par gånger i Onondago, och twå af oß äro här närwarande, som warit däruppe." Slutligen gaf Spangenberg dem i Brödernes namn, en beredd Hjort-hud, dermed skulle de laga sina barns skor, som torde hafwa gått sönder på wägen,

gen; sade dem ock at 60 Buschel mjöl och 80 Skålp. Tobak, stodo dem såsom en skänk i beredskap, hwilket de med stor glädjebetygelse antogo. Derefter blef maten framsatt för dem på samma plats. Genast ordinerade Chiefs några tjenare af deras folk, at utdela den, och det tilgick dermid ganska ordenteligen och stilla. Efter måltiden sade den gamla talaren: "Wi äre rätt förnögde och tacksamme, och skole hwila rätt wäl denna natt. Ännu förrän de skildes åt, stod talaren up, och höll et långt tal för sitt folk, af innehåll: at de hade at anse alla bröderne från Bethlehem och Gnadenhütten såsom sina bröder, och at hje pa dem i hwad måtto de någonsin kunde. Schawanos-Chiefen gjorde så likaledes för sit folk; och så gingo alle rätt förnögde til sina hyddor igen.

Den 19 Julii reste Spangenberg med sitt sällskap åter til Bethlehem, och Nantikoks samt Schawanos beslöto, nästan alle, at beledsaga sina Chiefs dit. Den 20:de gingo några Deputerade ifrån Bethlehem dem til mötes, och bragte dem någon förfriskning; men de sände en budbärare med en String off Wampom förrut, med de orden: "Broder! jag kommer at besöka dig. Jag har intet ärende; men jag gläder mig at se dig i ditt hus." Straxt derefter kommo de antågandes i en rätt artig ordning. Mansfolken buro sina gewär up och nedwände på axlen, och en gammal Chief gick med freds-pipan förut, och söng under wägen dit: Jag gläder mig, at jag kan besöka bröderne. Helt nära Bethlehem gaf Biskop Spangenberg Chiefen

sin

sin hand, wände sig derefter om, och gick med hela sällskapet igenom Bethlehem, hwaräst de under trumpeteklang blefwo af inwånarne hälsade, och i de hyddor herbergerade, som man i hast hade upsatt för dem. Här förblefwo de nu några dagar, och gjorde med bröderne än et särskilt wänskaps-förbund, med lika högtideligheter och i samma ordning, som i Gnadenhütten; endast at denna handling skedde i en Sal. Brödernes förnämsta omsorg gick för öfrigt derpå ut, at göra dessa arma hedningar kände med deras goda Skapare och Herre, som har med Sit egit Blod köpt och förlossat dem.

Spangenberg höll återigen en eftertryckelig predikan för dem. De biwistade twenne dophandlingar med mycken rörelse, och sågo inwånarne af Bethlehem i deras ordenteliga och derwid förnög^a gång, hwilket tycktes göra et särdeles intryck på dem. Tilfälligtwis yttrade sig en af deras äldsta Chiefs öfwer sit och sit folks tilstånd, sägandes: "Bröder! wi äre alt igenom fulle med synd: hafwen tålamod med oß! Innan et par år förflutit, skall det blifwa annorlunda med oß. Wi äre såsom en fåle, som ännu icke har dragit, och man will spänna den före; men Edra ord behaga oß wäl. Wi känne något i hjertat; fastän wi icke förstå det alt så straxt, så fatte wi det dock ändtligen; det går endast långsamt med oß.

Sedan man ännu gifwit dem efterrättelse om det med Irokeserne gjorda och igenom den saliga Camerhof förnyade förbundet, och hade framwisat det deröfwer erhållna Belt off Wam-

pom, så gaf man dem slutligen at öfwerlägga, huru man på det bästa sätt hade at förhålla sig, til at blifwa ännu bekantare med dem, och at förkunna dem Evangelium. Detta updrag togo de med sig, och lofwade at om 3 månader lemna swar. Derefter gaf man dem ännu, å brödernes wägnar, något tobak; och å systrarnes wägnar, tråd, band, sy= och knappnålar, saxar, fingerbårar och dylikt; men å barnens wägnar, små bröd. Ändteligen beslöts hela handlingen dermed, at Talarena betygade sin stora tilfredsställelse och tacksamhet, och de öfrige befästade det samma med et högt frögde=rop, hwarpå de den 2[illegible] Julii gladligen drogo sina färde.

Om detta Sändebud och deß affigt gaf man Landt=Regeringen i Philadelphia ofördröjeligen underrättelse, hwilket war desto nödigare, då redan år 1750, straxt efter den saliga Camerhofs återkomst från Onondago, brödernes motståndare icke hade försumat sig, at i sjelfwa allmänna Tidningarne göra de bittraste anmärkningar öfwer denna resa til Irokeserne, och at oroa Gouvernementet. De förnämsta beskyllningarne woro: Först, at Camerhof wille draga Indianerne på den Fransyska sidan, och altså ifrån de Engelska: För det andra, at han skulle hafwa tilstyrkt dem, at icke mer försälja något land åt Engländarne; och för det tredje, at han hade sökt bringa Regeringens Tolk, Herr Conrad Weisser, i mißtroende hos dem. Änskönt nu Gouvernören af Pensylwanien, Herr Hamilton, redan då war sjelf blifwen, til sin största tilfredsställelse, af brodren Camerhof fulleligen öfwer-

ty=

tygad om dessa och andra dylika beskyllningars osanfärdighet; så tystnade dock ännu icke de offentelige belackare; hwadan Spangenberg, då han om sommaren detta år upwaktade Herr Gouvernören i Philadelphia, såg sig föranlåten, at återigen omständeligen berätta om denna sak, för at än ytterligare tilfredsställa det Engelska Gouvernementet, och på det tydligaste å daga lägga, det bröderne, icke allenast af skyldighet och för Herrans skull, utan ock för sin egen skull, woro det samma med barnslig kärlek och trohet tilgifne, och skulle uppenbarligen handla emot sin egen wälfärd och säkerhet, om de wille tillåta sig wederspelet. Detta gjorde ock den werkan man önskade.

Til Mahikandrernes Stora Råd i Westenhuck, skickade man 2 Deputerade ifrån Gnadenhütten, at också gifwa dem kunskap om Nantikoks och Schawanos besök, hwaröfwer de betygade sin fägnad, och til et bewis af deras tilfredsställelse, utnämde de National-hjelparen Abraham i Gnadenhütten til Capitain, hwilket dock icke war bröderne angenämt, emedan de fruktade, at denna kära mannen skulle derigenom taga skada til sin själ, såsom det ock skedde. Enligt det aftal, som den saliga brodren Camerhof hade gjordt med Irokesernes Hufwudmän i Onondago, ditreste Bröderne David Zeisberger och Gottfrid Rundt, wid slutet af Julii detta år, beledsagade af Brodren Martin Mack, til at bo därstädes en tid bårtåt. Men innan de ännu kommo dit, mötte dem et sällskap om några och tjugu de Oneiders Chiefs,

hwilka, såsom bekant är, höra med til Irokeserne, och som häftigt satte sig emot deras resas widare fortgång, ställande sig ock helt okunniga om brödernes i Onondago gjorda förbund, samt uprepade flera gånger de orden: "I ären elakt folk; wi äre af de hwita warnade för Eder; derföre understån Eder icke, at resa et steg längre, eljest skal det gå Eder illa. Hwad behöfwen I at lära språket? Dertil är annat folk beställt." Bröderne läto sig icke derigenom afskräckas, utan, i förtröstan på Herrans hjelp, utbådo de sig af Chiefs en högtidlig Råds-församling andra dagen. Wid den samma höll Missionären David Zeisberger et så kraftigt Tal til dem, at de blefwo helt annorlunda sinnade, och sedan de hade besett och erhållit uttydning på de Strings off Wampom, som de hade med sig til det stora Rådet i Onondago, blef det bröderne gerna tilstadt at resa längre, med det uttryck: "Wi se at Eder sak icke är elak, utan Edra ord äro goda." Samma afton anlände Bröderne lyckligen til Onondago, och blefwo genast inqwarterade i en Chiefs hydda.

Kårt derefter föredrogo de sin sak inför det Stora Rådet, anmälte Camerhofs död, förnyade på sin sida det för 2 år sedan slutna förbundet, och bådo at Bröderne David Zeisberger och Gottfrid Rundt nu måtte, enligit det då gjorda aftal, tillåtas at bo ibland dem, för at lära deras språk. Redan samma dag lemnade det Stora Rådet Bröderne det swar, at de ägde full frihet at bo ibland dem at lära deras språk. Derjemte betygade de sin sorg öfwer förlusten af en

en sådan man, som Camerhof, hwilken så myc=ket hade älskat Indianerne, och bewisat sig så=som en rättskaffens man, i hwilken ingen falsk=het war. Til slut förnyade de ock på sin sida Förbundet med Bröderne, och för at betyga hu=ru fast det samma wore, tryckte Talaren sina begge händer ganska hårdt tilsamman, och sade: "Så äro alle Chiefs sinnade." Hwilket de öfrige kraftigt bejakade. Här war således intet mot=stånd; mycket mer täflade några af de sex Na=tionerne om den äran, at först hafwa Bröderne **Zeisberger** och **Rundt** hos sig. Desse sökte nu, sedan **Martin Mack** wändt om til Bethle=hem igen, at inrätta sig någorlunda i Ononda=go, och åtnjöto derwid af det Stora Rådet och af de öfriga inwånarne så mycken kärlek, hjelp och wälgjerningar, at de deröfwer blefwo helt förundrade, och sade ofta til hwarannan: Detta gör Herren wår trofaste Gud. De bodde i Chiefens hus, och uppå det Stora Rådets ut=tryckliga godtfinnande, skulle alla Råds försam=lingar hållas i detta huset, på det Bröderne rätt måtte kunna se, huru en sak, efter deras methode, blef afhandlad. Jemwäl skulle alla an=dra hus stå Bröderne öpna, på det de måtte hafwa tilfälle nog at tala med folket och lära språket.

De lefde sålunda här i kärlek och frid, be=sökte i husen, och nyttjade de wänliga samtalen med Indianerne, at förkunna dem Lifsens Ord. För öfrigit sökte de förtjena sig sitt bröd, dels medelst åderlåtande, dels genom annat hand=ar=bete. Föll dem Indianernes supande alt för be=

swär=

swårligt, som då och då starkt idkades, så gingo de i skogen och uppehöllo sig dårstådes, tils larmet war förbi.

Ifrån Onondago besökte de i Tuskarorernes och Cajugernes Land; men i det sistnämde erforo de å det hwita folkets sida mycket motstånd, blefwo af en Romm-såljare så mißhandlade, at Indianerne måste med wåld hindra hans ondska. Då Bröderne återkommo til Onondago, funno de at manfolken lagat sig til at gå på winter-jagt, och at endast qwinfolken skulle blifwa hemma wid husen. De beslöto altså, at uphöra med sitt wistande på denna Ort för det nårwarande, och at återresa til Bethlehem, hwaråst de den 15 December inträffade.

Uti Meniolagomekah bodde detta år Missionåren Grube med sin Hustru i en liten elåndig hydda, och fingo åfwen för sin del, utom andra beswårligheter, erfara den dårstådes då warande hungers-nöden; men woro dock hårwid innerligen förnögde, emedan Guds Ord fann ingång i folkets hjertan.

I Pachatgoch gick det alt skönare til. Spangenberg gjorde dår besök, predikade med Andans och Kraftens bewisning, och en National-hjelpare ifrån Gnadenhütten tolkade hans tal, med stort eftertryck. Efter hand kommo så månge åhörare wid Evangelii förkunnande, at man nödgades besluta bygga et nytt hus dertil, som tillika skulle tjena til Schole-hus. Samtelige Inwånarne befordrade denna byggnad med alla krafter, och arbetade med glådje, så at Mißionårerne med rörda hjertan erkånde Guds nåd,

hwar-

hwarigenom dessa, eljest til låttja så benägna menniskjor, blefwo i den måtto förändrade, at de ock med nöje åtogo sig det swåraste, om de endast wißte, at det hörde til Jesu tjenst. Med tårar tackade man Gud wid detta husets inwigning, i synnerhet ock derföre, at icke det minsta mißnöje hade wid deß upbyggande förekommit. Hwad emedlertid genom Guds Ande skedde uti Indianernes hjertan, derom hörde man mången gång sköna utlåtelser. Så sade en gång några til hwarannan; "Förrut kommo wi tilsammans til at supa, dansa, slåß och för andra liderligheter skull; nu glädjas wi, at Frälsaren befriat oß derifrån, och tacke Honom derföre, at Han dragit oß til Sig." Josua, Samuel och Martin, som blefwo nyttjade til öfwersättning, beslöto sins emellan, at när en af dem icke kände sig rätt warm i kärleken til Frälsaren, han då wille säga det, på det en annan emedlertid måtte tagas til öfwersättande. Petrus sade: "När jag åter inlåter mig med tankar, som jag förr har haft, och jag då will wända mig til Frälsaren, så är det, som wore et ganska högt berg för mig, hwarpå jag knapt kan komma up."

Jemwäl i Gnadenhütten gjorde Brödernes och Systrarnes, ja sjelfwa Barnens utlåtelser, Mißionärerne mycken glädje.

Enligit det förledna året gjorda aftal, kom i Martii 1753 åter et Budskap ifrån Nantikoks och Schawanos öfwer Gnadenhütten til Bethlehem, men bestod denna gången, medföljet inberäknat, endast af 22 personer. Bland de sistnämda, hade David Zeisberger den glädjen,

at

at finna 3 Irokeser, och deribland en Qwinna, i hwilkens hydda han hade logerat, hwilken ock icke mindre gladde sig öfwer honom, hälst då han kunde i hennes egit språk tala med henne. Strart derefter kommo jemwäl ifrån Gnadenhütten och Meniolagomekah många Indian-bröder och Systrar til Bethlehem, til at åfwen biwista afhandlingen med detta budskapet. Deß affigt war, at aflägga deras Nationers tacksägelse til Bröderne, som så kärleks-rikt bistått dem förleden höst, under då warande hungers nöd; i det de, såsom de uttryckte sig, ofelbart hade måst hungra til döds, om Bröderne i Bethlehem icke hade hulpit dem. Tillika anmälte de, at oaktat all öfwerläggning de dock ännu icke wißte något råd, huru de skulle kunna lära Brödernes, icke eller Bröderne deras språk. Jemwäl gåfwo de tilkänna, at Nantikoks, uppå Irokesernes åstundan, flyttat ifrån Wajomik längre up i Landet, men at de dock icke skulle underlåta at underhålla wänskapen med Bröderne, och at besöka dem. Derjemte gåfwo de, på Irokesernes wägnar, det förslag, at Indianerne wid Gnadenhütten nu mera måtte flytta til Wajomik och bo därstädes. Dock skulle det icke ske med twång, utan efter deras fria wilja; men Landet blefwe derigenom icke deras egendom, utan tilhörde altid Irokeserne; hwarwid de dock enständigt bådo, at man icke måtte föreställa sig någon ond affigt derwid, utan snarare tro motsatsen; Bröderne i Bethlehem skulle hålla de troende Indianer från Gnadenhütten i den ena handen, de deremot wille hålla dem i deras andra hand

wäl

wäl fast; och så skulle de emellan dem båda wara i god säkerhet. Wid detta sista föredraget, förlorade Talaren sin wanliga frimodighet; han darrade och båfwade, emedan han wisserligen trodde, at detta förslag skulle hwarken wara Bröderne i Bethlehem, eller dem i Gnadenhütten, wälbehageligt. Desto större war hans och de öfriga Chiefs förnöjelse, då Bröderne i deras swar gåfwo tilkänna at de wäl ingen ting wille inwända deremot, dock med eftertryck stodo deruppå, at å ingendera sidan något slags twång skulle hafwa rum. Likwäl förekom det några Bröder mißtänkt, at Irokeserne, utan den minsta dem gifwen anledning, gjorde wåra Indianer anbud til en sådan förändring, och det ändå icke omedelbart, utan igenom Nantikoks och Schawanos; de förmodade at något betänkligt låg derunder, och hade icke orätt, men de läto sig då icke något märka. Församlingen i Gnadenhütten antog emedlertid anbudet, igenom sina Deputerade, och blott betingade sig den friheten, at få hos sig behålla och med sig taga sina Lärare, Mißionärerne. Sluteligen blef på begge sidor afgjordt, at om hwarannan icke tro några elaka tal och kringlöpande rykten, utan, när saken wore af någon wigt, underrätta sig hos hwarannan derom, och hålla endast det för sant, som man på detta sätt erfore. Wid denna afhandling gick det lika så högtidligt til, och man i agttog å begge sidor samma formaliteter, som med Sände-budet förledit år.

Wid de många Församling-stunder, som för dessa Hedningars skull höllos nästan alle i

det

det Engelska språket, och dem de med stor upmärksamhet biwistade, upstego rätt många suckar til Gud wår Frälsare, at Han wille låta Sitt Ord hos dem werka en bliswande frugt. Ocksä förmärkte man på dem, at de icke förgäfwes hörde Ordet om Jesu marter och död. Wid betraktande af en Bild, som förestälde wår Förlossare på korset, woro de mycket förundrade, och den ene sade til den andra: "Si, huru många sår Han har, och huru mycket blod derutur flyter! Jag har ock hört af Bröderne, at Han warit mycket bedröfwad och häftigt bedit, men derefter så starkt swettats, at swetten flutit Honom af kroppen såsom blod:" o. s. w. Under denna berättelse, stod den andre full af förundran, och man kunde se på honom, at han deröfwer råkade i djupt eftertänkande. Mycket förnögde öfwer sitt åtta dagars wistande i Bethlehem, reste de wid slutet af Martii åter til Wajomik igen.

Emedlertid wisade det sig efteråt, at dessa slags besök woro för Indian församlingen i Gnadenhütten mera skadliga, än gagneliga. Icke allenast fick alt folket et otidigt tycke för förbindelser med andra Indianska Nationer, utan ock månge Bröder, som ännu icke woro rätt rotade och grundade i JEsu Christo, blefwo härigenom åter påminte om sina förra hedniska sedwanor. Någre råkade deraf i sådan förwirring, at de rent af öfwergåfwo Församlingen, och störtade sig sjelfwa i jämmer och nöd. Andre, hos hwilka det icke gick så wida, förlorade dock sitt förnögda wäsende, blefwo tungsinte och skygtre,

och

och gingo månader, ja wäl ock år förbi, innan de åter helt kunde komma til rätta. Wid Missionärernes öma smärta öfwer sådana händelser, tjente det dem i någon måtto til tröst, at de, som skildt sig wid Församlingen, blefwo dock icke gerna widrige och fiendtlige, utan behöllo agtning för Guds Ord, hwars kraft de hade känt, så ock kärlek för Bröderne. Man såg, enligit Missionärernes uttryck, rätt ögonskenligt, at wår Frälsare werkeligen hade bemästrat sig alla Döptas hjertan, och at Han icke släppte dem handlöst, faståen de gingo i willone, utan höll dem med et ganska långt tålamods- och kärleks-band; såsom ock de fleste, antingen snart eller ock före deras åndalykt, låto sig af Guds Ande åter bringa til rätta igen, och såsom benådade själar gingo utur tiden. Man behöfde altså icke glädjas altför mycket öfwer de döpta Indianernes gång, men ock icke eller för mycket bedröfwa sig deröfwer.

Emedlertid måste man dock til Guds lof betyga, at de fleste förblefwo trogne, emotstodo försökelsen til det onda, och hängde i Tron fast wid Christum, intil åndan. Ibland dessa bewiste sig Jesu kärlek icke allenast kraftigt i deras församlings-stunder, i synnerhet wid högtids-dagarnes begående, utan Mißionärerne blefwo ock rätt ofta, wid sina besök hema hos dem, innerligen gladde igenom deras hugneliga yttrande om sitt hjertas wälstånd. Så uttryckte sig t. ex. Brodren Michael, angående sitt boende i Gnadenhütten, med dessa orden til sin Lärare: "Jag har warit i Schekomeko; där har Frälsaren gått

efter mig; derifrån gick jag til Gnadenhütten, och Frälsaren med mig. Här har jag hört söta Ord om Frälsaren, som smaka mitt hjerta så skönt och göra det saligt. Dessa Ord hörer jag ännu dageligen, och mitt hjerta wederqwickes deraf. Förr skall min kropp komma i jorden, än någon skulle kunna öfwertala mig at öfwergifwa Gnadenhütten". En Syster betygade en gång wid et sådant besök, at hon en tid bortåt haft umgånge med Frälsaren, så wäl i skogen, som hemma, det wore henne rätt wäl derwid, och hennes hjerta är derigenom wordet ömare emot Honom och Hans sår. Hon wille aldrig underläta omgånget med Honom". Lika så hugneligt yttrade sig en liten Flicka för Mißionären, som henne besökte: "Jag hafwer Frälsaren kär; Han är i mitt hjerta; jag älskar Honom, efter Han låtit slå sig så många sår i hufwud, i händer, i fötter och i sidan, för mig." En Mißionär fann Brodren Benjamin syssélsatt med, at på en tafla afmåla Frälsaren på korßet, och under Bilden hade han skrifwit den versen: Mina Jesu sår, mina, ja mina! Mitt hjerta är armt, sade en annan Broder, men sådant är det Frälsarens, och hwad jag hafwer, det hafwer jag af Honom, eljest hafwer jag intet; jag umgås med Frälsaren beständigt: Det är mig wäl wid Hans sår. Jag är hungrig och törstig, och har långesedan frögdat mig åt den stora Nattwards-dagen. Eljest är jag salig: Jag will gerna förblifwa Frälsarens egendom, och jag tänker: Han skal wäl ock bibehålla mig så."

Af det tröstefulla mod, hwarmed de aflidande gingo döden til mötes, såg man, at de hade lefwat i Guds Sons Tro, och blifwit beseglade med et lefwande hopp til ewinnerligit Lif. Deribland war detta år Brodren Gottlibs, förstlingens af Delawar-Nationen, åndalykt i synnerhet glädjefull. Kårt förut sade han til Brodren Mack: "Jag skall nu snart gå til min kåra Frålsare, deröfwer frögdar jag mig, och det af hjertat, efter jag wet och känner, at jag såsom en arm, genom Hans Blod försonad syndare går hem." Under dessa orden war hans hjerta så ömt och hans ögon så fulla af tårar, at han måste uphöra at tala. Straxt derpå insomnade han ganska ljuft och saligt, under benämde Broders inwälsignande.

Jemwäl hos de döpta, wiste sig wid slutet af deras lefnad mer tro på Jesum, än man hade förmodat. En moder, ibland andra, som bitterligen gret och klagade öfwer sin odöpta sons tilstånd, hwilken låg dödssjuk i Susqwehanna, där ingen Mißionär war at tilgå, blef af sonen sjelf, då hon besökte honom, tröstad: Kära moder, sade han, jag är wäl mycket sjuk och skall snart dö; men gråt dock icke så mycket, jag skall icke gå förlorad: För mig är det i hjertat wißt, at jag kommer til Frälsaren, til Brödernes Gud, som har sår i händer och fötter." Hwarpå han med glädje afsomnade.

Den 22 April detta år, reste Brodren David Zeisberger åter igen til Onondago, tog denna gången Brodren Henrich Frey med sig til sällskap, och begge Bröderne njöto därstädes å

nyo en allmän kärlek och wänskap, så ock den hjerteligaste gästfrihet, så länge de stackars Indianerne sjelfwe hade något. Ingen ting oroade dem där, mer än kriget emellan Engländarne och Fransoserne, hwarwid det Stora Rådet gaf dem tilkänna, at om kriget komme ännu närmare, wore det icke godt för dem at blifwa i Onondago; man wille altså warna dem i tid. I öfrigit besökte Bröderne härifrån andra närgränsande Orter, hwarwid de blefwo mycket swage och sjuke, och hade af den där då warande hungers-nöden mycket at utstå. Sedan nu Zeisberger jemwäl denna gången, jemte underrättelsers inhämtande i språket, betjent sig af alla tilfällen at här göra Jesum och Hans Salighet bekant, så reste han, efter et halft års härwaro, uppå det Stora Rådets tilstyrkande, för krigs-oroligheterne skull, åter med sin Rese-camrat til Bethlehem.

Ifrån Wechqwatnach, hwaräst en liten hop troende Indianer åter hade samlat sig, blefwo de samme nu mera af deras grannar utträngde, och några Döpte begåfwo sig til Wajomik, men 34 til Gnadenhütten, sedan de sistnämde dertil förrut hade utbedt sig tilstånd, som de ock erhållit efter föregången pröfning af deras egentliga affigt.

Med Meniolagomekah gick den owänlige ågaren detta år icke så långt, som det war kommit med Wechqwatnach; och Evangelii wälsignelse tilwäxte därstädes. Wanligen begaf sig dit en National hjelpare ifrån Gnadenhütten, alla söndagar, at tjena såsom tolk wid predikan, som

Bro

Brodren Büninger, hade at jemte Scholen besörja. Wid denna Schole gjorde honom en broder, wid namn Nathanel, den han underwiste i skrifwande, en gång en särdeles glädje medelst et bref, som han i sitt hjertas enfald hade skrifwit til Frälsaren, och lydde sålunda: "Min käre Frälsare! Mitt namn heter Nathanael; jag wil säga Dig mitt hjerta: Jag skrifwer det här i mitt bref: Jag är ganska arm; jag har ännu icke gifwit Dig mit hela hjerta, och Du är ändå död för mig. Jesu Christe! jag önskar det wore så, at Du kunde glädjas öfwer mig. Käre Frälsare! jag will lefwa så, som det Dig är täckligt." Ibland dem, som ditkommo på besök, inlät sig en twå och sjuttio-årig gammal man, med Brodren Büninger i et särskilt samtal, hwarwid han yttrade sig, at han tilbragt den mästa tiden i Jersey ibland de hwita och talt med många om Religion. Men de woro Presbyterianer, Qwäkare, af den Engelska Kyrkan, Wederdöpare och Bröder; Han måtte dock weta, hwilkendera Religion wore den bästa af alla. Mißionären swarade, at det icke wore hans sak at deröfwer döma; men hwarpå det hos hwar och en menniskja ankommer, wore det, at känna Jesum Christum, all tings Skapare, som för wår skull är blefwen en menniskja, för oß dödt och åter upstått, samt at tro på Honom och älska Honom. Den som detta i sitt hjerta känner och har, den blir salig och hafwer redan här det ewiga Lifwet.

I Schomokin besökte Bröderne Martin Mack och Grube, och derifrån på många Orter

ter wid Susqwehanna, samt bemödade sig, dels at åter upsöka de förwillade, dels at upwäcka wilda Indianer utur deras synda-sömn. I samma afsigt gjorde Brodren Grube besök en annan gång allena, ifrån Schomokin til åtskilliga närbelägna Orter, och erfor derwid många gånger Guds bewarande. På en Ort kommo några onde Schawanos och Delawarer, Grube owetande, in til hans huswärd, och fordrade honom af wärdens hand, emedan han wore en elak menniskja, en Indianernes förförare, och de wille döda honom. Men wärden swarade dem härpå: I tagen wisse om denna menniskjan: Jag har icke sedt något ondt af honom: Han är uti mitt hus, där will jag beskydda honom, och ingen menniskja skall tilfoga honom något ondt. Den andra dagen helt bittida förde han Broder Grube et godt stycke wäg sjöledes til Schomokin, men sade honom intet om den fara däruti han warit. Denne mannen omwände sig sedermera til Herren, då man först fick weta denna händelsen af honom.

I Jerseys besökte Brodren Christian Frölich de förströdda Negrer på åtskilliga Orter, blef allestädes med glädje emottagen, predikade för inemot hundrade af dem den Korsfästa Frälsaren, med intryck på deras hjertan, och besökte dem jemwäl wid deras arbete. På denna resa kom han til Ny york, hörde därstädes om en missdådare, som dagen derpå skulle hängas, gick med en annan Broder til honom i fängelset, och med et warmt hjerta beprisade för honom Jesu syndare-kärlek, hwarwid han sökte upmuntra honom

med

med den benådade röfwarens exempel på korset. Han hade ock den glädjen, at denne arme, döden så nära mannen, med många tårar anammade detta Tröste-ordet.

Elofte Afdelningen.

1774.

En begynnelse til bedröfliga oroligheter. Många af inwånarne i Gnadenhütten lemna denna plats. Meniolagomekah öfwergifwes. Oroligheterne afstadna för en tid. Gnadenhütten flyttas på et annat ställe. Martin Mack besöker i Wajomik. Hwarjehanda efterrättelser.

Hittils hade Indian-församlingens tilstånd wid alla bristfälligheter och många slags omwäxlingar, dock i det hela, warit hugneligt och åfwen ostört. Men nu begyntes oroligheter som hade bedröfliga följder.. Den första anledning dertil gaf det i gång komna bortflyttande ifrån Gnadenhütten til Wajomik.

Af åtskilliga förrut omtalte grunder hade Bröderne i Bethlehem redan länge önskat, at de troende Indianer skulle efter hand flytta til därwarande trakter, och där nedsätta sig. Men småningom begynte man tydligen märka, at de wilde redan woro i tysthet sinnade, at bryta med Engelsmännerne och slå sig til det Fransyska partiet. Men förut wille de bringa sina landsmän, Indianerne i Gnadenhütten, i säkerhet, på det de sedermera kunde desto friare anfalla det hwita folket i denna negd. För den orsaken hade Irokeserne kallat Nantikoks ifrån Wajomik närmare til sig, at de måtte få en beqwäm plats för Indianerne från Gnadenhütten, hwilket de desto mer trodde skulle wara Bröderne i Bethlehem kärt, som Biskop Spangenberg, redan för 9 år sedan, hade hos det stora Rådet i Onondago utwerkat tilstånd för de troende Indianer, som bodde i Schekomeko, at få flytta dit. Det tycktes således wara en wäl öfwerlagd Operations-plan af de wilda, hwartil Indian-församlingens så trägna bjudande at flytta til Wajomik jemwäl hörde.

Nu mera kunde wäl Bröderne i Bethlehem icke mycket fägna sig öfwer nämde anbud. Ännu mindre kunde Mißionärerne upmuntra sina kära Indianer, at efterkomma det; och dock tordes de icke eller afråda dem derifrån, emedan sådant lätteligen kunnat uttydas på det sättet, som woro de troende deras slafwar, och icke mer så frie, som de wilde Indianer. De måste således låta det ankomma på Gnadenhüttens inwånares egna beslut. Hos deßa förspordes wäl

nu

nu en stor obenägenhet at öfwergifwa sin ort, hälst då de förmärkte de wildas egentliga affigt, och måste befrukta, det de skulle söka at med tiden beröfwa dem deras Lärare, och efter hand försätta dem utur alt sammanhang med Bröderne. Men åtskillige satte sig dock öfwer all denna betänklighet, och beslöto at flytta til Wajomik.

Abraham och Gideon woro derwid serdeles beställsamme. Den sistnämde, som war den förr omtalte eljest så kallade Taddeuskund, den Bröderne hade låtit så länge wänta på dopet, wisade snart med hela sit upförande, at Brödernes betänklighet icke warit ogrundad. Han wacklade som et rör, än på den ena, än på den andra sidan. Då han nu fullelligen förnam, at de wilde Delavarer hade utsedt honom til sin Chief, så trädde han med full ifwer på Abrahams sida, hwilken såsom Mahikandrernes Capitain påstod, at emedan Indian-församligen en gång antagit kallelsen til Wajomik, måste de ock efterkomma densamma. Deße begge sökte altså göra sig et anhang, hwarmed det i begynnelsen gick swårt, i det månner och hustrur, föräldrar och barn råkade derom i oenighet. Imedlertid lyckades det dem dock på slutet, i så måtto, at de den 24 April flyttade med 65 personer, dem sedan 5 efterfölgde, ifrån Gnadenhütten til Wajomik, utan at taga en Lärare med sig. De flaste flöto wid atskedstagandet i tårar, och utlofwade at de likafullt wille tilhöra Jesum Christum, och förblifwa honom trogne. Andre 15 flyttade ända til Neskopeko, dit de icke woro kallade, och alla föreställningar om den ofelbara

skada, de dymedelst ådrogo sig, woro förgäfwes. Mißionärerne släpte derföre så deßa, som de förra, med en djup smärta, men kunde, likasom Äldsten-Collegium uti Bethlehem, icke annat göra derwid, än se uppå och tänka: Fienden menar wäl ondt, men Gud kan annorlunda styra det, och jemwäl derstädes någon gång werka något godt häraf.

Knapt hade Gnadenhütten lidit en så stor förlust på innewånare, så blef den til större delen åter ersatt. Den nya jordägaren til Meniolagomekah påstod nu högeligen, at Indianerne skulle rymma landet. Den där befintlige lilla hop troende Indianer wände sig i denna förlägenhet til Bröderne, som läto dem genom Mißionären Mack weta, det man wore beredd at emottaga dem allesaman i Gnadenhütten. Deras glädje deröfwer war osägelig. "O! sade de til hwarannan, låt oß nu gå, wåre Bröder hafwa öpnat armarne, och i wår nöd bjuda de oß til sig." Nu hastade de, och wid April månads slut drog hela den lilla hopen, 49 personer til antalet, in i Gnadenhütten.

Här repade National Hjelparne å nyo modet, at söka sit folks sanskyldiga bästa, erkände sit tilbakablifwande i kärleken til wår Frälsare, följaktligen ock i inbördes kärlek och enighet, hwarhwaraf trögheten wid utöfningen af deras kall warit en följd, och förbundo sig til ny trohet emot Herran och Församlingen.

Strax härefter måste Gnadenhütten, dels emedan landet wid Mahony war medtagit, dels för andra omständigheter skull, flyttas på en annan

nan plats norr om Lecha, hwarwid Hjelparen Jacob, i hänsee ude til Församlingens tilkommande inre gång, betiente sig af en artig liknelse: "Om wåren, sade han, komma ormarne fram ur jorden, och då hafwa de ännu qwar sit gamla winterskin; men de krypa igenom någon trångsel, då afstrykes det gamla skinnet på en gång, och de se åter helt nya ut; så önskar jag, wi måtte qwarlemna på det gamla stället alt hwarmed wi under den förra tiden hafwe bedröfwat wår Frälsare, och icke taga något med oß til det nya, hwaröfwer Han icke kan glädja sig."

Wid denna flyttning af samtliga byggnader, Församlingshuset undantagit, kommo Församlingarne i Bethlehem, Nazareth, Christiansbrun och Gnadenthal Indian församlingen kärleksfullt til hjelp, dels med folk och dragare, dels ock med penningar, Victualier och dylikt. Hjertlig kärlek, endrägtighet, frid, lust och flit befordrade så detta arbetet, at de första 20 husen redan den 4 Junii blefwo bebodde, och at grundstenen til det nya församlingshuset den 11, efter et af Biskop Spangenberg under bön och tårar hållit tal blef lagd; och snart derefter gjordes ock de öfriga husen färdiga, dem man nu sökte så inrätta, at ungdomen af bägge könen, kunde hållas uti en nödig och skicklig afsöndring från hwarandra. Tillika woro boningsplatserne så anordnade, at Mahikandrerne hade de sina tilsamans, och likaså Delawarerne.

Bröderne i Bethlehem åtogo sig landet wid Mahony, och gjorde deraf en plantage til Indianförsamlingens bästa, låto ock det gamla försam-

ings-

liugs-huset blifwa qwarstående til en boning för de Bröder och Systrar, som besorjde Plantaden, och til et Pilgerhus för de ifrån besök återkommande utskickade til Hedningarne. Jemwäl hölls härstädes detta år ifrån den 6 til den 11 Augusti en Brödra Synod, wid hwilket tilfälle församlingshuset eller Kyrkan i nya Gnadenhütten inwigdes. Många National Hjelpare biwistade denna Synod, hwars hufwud åndamål tillika war, at inför Herren behjerta Församlingens tilstånd.

Wid slutet af Junii månad, då just watnet hade stigit til owanlig högd, kände Mißionären Martin Mack likafullt hos sig en sådan drift at besöka de arma Indianerne, som flyttat til Wajomik, at han intet aktade de ögonskenligaste lifsfaror, utan med Brodren Gottfrid Rößler begaf sig frimodigt på resan. Gud låt ock icke hans tro komma på skam, låt honom röna den ena underbara räddningen efter den andra, och bragte honom lyckligt til dem. Han fann til sin stora tröst, at de med sina hjertan icke hade afwikit ifrån Christum, men twärt om, at några, med hwilkas upförande i Gnadenhütten man icke kunnat wara nögd, här kommit til kännedom af sit werkliga tilstånd, wändt sig til Frälsaren, och erhållit et förnöjdt hjerta. Nu woro de ock betänkte på at hafwa en Lärare hos sig, samt wille för den orsaken skicka deputerade til Onondago, och tillika yrka derpå, at Irokeserne måtte öfwerlemna dem et stycke land wid Susqwehanna, til arf och egit, på det de obehindrat kunde såsom Guds barn bo tilsamans.

Ibland

Ibland de därwarande wilda hade ock några redan aflagt witnesbörd om Jesu Christo, hwarföre Mißionären jemwäl hos dem, som hittils hade satt särdeles mycket uti sina hedniska offer, war wälkommen, och blef af dem anmodad om lifsens ord. "Jag är den mannen, sade en af dem, som gerna wille höra dig, ty jag tror at jag är wilsefarande och icke på rätta wägen, jag har redan länge warit mycket orolig, och wille gerna weta den rätta wägen." På et dylikt sätt förklarade sig flere, och Mack uplät sin mun ofta med glädje, wisade dem rätta wägen och med warmt hjerta kallade alla til et tröstrikt åtnjutande af Jesu försonings-offer. Det mäst fägnande för honom war, at här finna några af de i Schekomeko förwillade får, och at kunna med kärlek å nyo fatta dem. Men oangenämt war det honom, at i därwarande negd träffa på en Indiansk bok, om hwilken de wilde påstodo, at alt stod deruti, hwad de om Gud, om werlden, om jagt och dylikt hade nödigt at weta; hwilket wißerligen kunde något bidraga dertil, at ännu mer förwirra de arma wilda. I öfrigt fann Mißionären, at wid Susqwehanna woro alle upfylde med fruktan och ängest, dels för Catavas, med hwilka Irokeserne åter woro i krig inweklade, dels för Fransoserne, som hotade Indianerne med eld och swärd, om de icke wille hålla med dem emot Engländarne; dels ock för inwånarne af nya England, hwilka i förmågo af deras ifrån Engelska Kronan erhållne Charters gjorde anspråk på Wajomik, och wille med wäld där sätta sig neder.

Strax

Straxt efter Macks återkomst afreste Bröderne Grube och Gottfrid Rundt, besökte åter i Wajomik, gingo ock til Neskopeko, och den förstnämde höll i negden af bägge trakterne åtskilliga wälsignade Tal, som woro Indianerne så angenäma, at de genom tolken läto uprepa dem, och somliga tal twå gånger.

At Bröderne, wid sit arbete bland hedningarne, här och där ännu måste nyttja folk, war dem altid en oangenäm omständighet. Af denordsaken hade man ifrån början tagit den författning, at för hwarje Nation, som man med Evangelio hade at betjena, erhålla en eller några Bröder, som lärde sig deras tungomål; och derföre reste jemwäl detta år de twå Studiosi Fabricius och Wedstädt til Gnadenhütten, at grundeligen lära, den förre det Delavariska, och den senare det Schavanosiska språket. Fabricius bragte det inom kårt så wida, at han gjorde Delavariska verser, och öfwersatte några stycken af Biblen. Brodren Grube gjorde ock sammaledes, och höll Delavariska sång-scholor med gåssarne och med Bröderne, hwarwid han sjelf kom alt längre i språket, i det Indianerne wisade honom til rätta, där han hade felat, men desse lärde sig derwid verser och melodier, och en af dem bragte honom en gång just en Delavarisk vers, som han sjelf författat, och med egen hand hade skrifwit. Brodren Schmick kom i Mahikander-språket snart så wida, at han kunde predika deruti; han öfwersatte wår Frälsares Lidandes-Historia, då och då jemwäl efterrättelser, rörande de omwända Grönländares

och

och Negrers tilstånd, och gjorde jemwäl sånger. David Zeisberger kunde redan tämligen färdigt tala Maqvaiska språket. Likafullt brast mycket deruti, at rätt lära dessa i sig sjelf så swåra tungomål, emedan aldeles inga hjelpemedel dertil woro för handen.

I Pachgatgoch war ännu detta år den lilla hopens inre gång, som bestod af mer än 100 personer, rätt fägnesam. I synnerhet tackade man Gud för den öpenhjertighet, hwarmed Indianerne gåfwo sit tilstånd tilkänna. En, ibland andra, betygade, det han icke wißte huru det ännu skulle gå med honom, ty han kände sit hjerta långt obändigare, än et oförnuftigt djur; ty då en man hafwer en häst, som är helt wild, och han blott kunde laga så, at han en gång toge salt utur hans hand, så kommer han sedermera åter ständigt til honom; han deremot kände sig icke så emot Frälsaren, som utur Sin hand altid tilbjuder honom Sin nåd. Han har ock redan en gång emottagit nåd af Hans hand, men hans hjerta wille dock ständigt löpa ifrån Honom, ja han löper werkligen ofta bårt ifrån Honom, just då Han i Sin hand håller nåden för honom: Så dumme wore Indianerne, at de en gång icke hade så mycket förstånd, som et kreatur.

Men i det yttra begynte det, redan wid slutet af detta år, at blifwa mycket oroligt; Fyra hwite hade af okände Indianer blifwit i Stockbridge mördade, deröfwer kommo alla, i nästgränsade ort, Scharen (Sharen i frugton, och Magistraten sände befallning til Pachgatgoch, at ingen Indian skulle understå sig, at låta sig se

se i deras Gebit, så framt han wille undgå at blifwa ihjälskuten; jemwäl måste man, för at undwika mißtanka, at hafwa tagit någon af mördarne i beskydd, låta sig behaga oangenäma undersökningar å bemälte Magistrats sida, då det snart wisade sig at mißtankarne woro utan grund.

Brodren David Zeisberger begaf sig ock detta år på sin post ibland Irokeserne, tog Brodren Carl Fredric med sig i sällskap, och uppehöll sig denna gången nästan et helt år hos dem. Det stora Rådet höll åter sina sammankomster i det hus, där Bröderne bodde, af hwilka en strax efter deras ankomst war i synnerhet märkwärdig. Den angick följande budskap ifrå Nantikoks: At de, Irokeserne, måtte dock betänka hwadan det härrörde, at nu woro färre Indianer än förr. Det komme endast deraf, at de söpo så mycken Rom, de skulle dock försöka, at blott i 4 år intet supa, så skulle de se at de inom kort tid skulle föröka sig, icke eller skulle de wara så sjuklige och så tidigt dö; ty det härrörde endast af Romen; Och at Indianerne icke planterade i rättan tid, och derföre måste lida så mycken hunger, komme jemwäl endast af mycket supande." Detta blef dem ännu alfwarligare förestält, medelst et bref af träd, hwarpå de med några swarta strek hade utmärkt, huru Gud jemwäl såg alla dem, som hemligen woro begifne på dryckenskap, och huru djefwulen efter döden skulle plåga dem, som här hade supit så mycket.

Men så alfwarsam denna Indianernes föreställning än war, så kunde stora Rådet, efter alla öfwerläggningar, dock icke besluta, at antaga

taga den; utan det förblef med supandet derefter, likasom förrut; hwilket war för Bröderne ofta så tryckande, at de åndteligen måste yrka på at få bygga sig et eget hus, hwartil de ock utan swårighet erhöllo det stora Rådets tilstånd. Uti detta deras nya lilla hus, som wäl war det minsta, men det skönaste hus i Onondago, war dem nu så drägligt, at de beslöto förblifwa öfwer wintren på sin post. I det yttra försörjde de sig med skogsfällande, yxors slipande, och förnämligast derigenom, at de upbygde små hus för andra; men de fingo likwäl ofta känna brist på lifsmedel; då gingo de på jagt, eller sökte de rötter i skogen at stilla sin hunger med, hwarwid Indianerne ofta icke litet förundrade sig, at Bröderne, som i sin hemort kunnat må så wäl, dock af kärlek til dem, höllo til godo en så slät kost, ja ock aldeles ledo hunger. Men Bröderne ansågo sig fulleligen skadeslösa, om de ock endast då och då i wänliga samtal med hedningarne kunde nämna deras Förloßare, och för dem beprisa Hans kärlek til menniskor.

I nya Gnadenhütten war emedlertid Församlinges inre gång rätt önskelig. Spangenberg, som ifrån Europa, dit han förledit år afrest, nu war återkommen, gaf sig mycken möda at lära, förmana och trösta Församlingen så i gemen, som i hwarje deß afdelning, underrättade i synnerhet föräldrarne i affigt på en rätt barnaupfostran, och sysselsatte sig med barnen på et lärorikt sätt. Uppå detta hans arbete lade Gud Sin wälsignelse, och Mißionärerne woro

derföre emot honom mycket tacksamme. De hade ock detta året, wid alla smärtor öfwer förr omtalte tilfällen, ganska mycken glädje, dels öfwer besökande wilda Indianer, af hwilka icke få blefwo genom Evangelii kraft wunne, dels öfwer dem, som med gladt mod gingo utur tiden. Ibland de sistnämde war et kärt barn, wid paß om 8 år, som kårt för sin död såg sin moder gråta, och sade til henne: "Du arma moder, hwarföre gråter du så? öfwer mig behöfwer du intet gräma dig, jag går ju til Frälsaren." Jemwäl war en öfwer hundrade är gammal Broders, wid namn Jephtas, ändalyckt rätt upbyggelig, hwilken hade med sina barn et beweklig afsked, och tog löfte af dem at förblifwa wid Christum och Hans församling, och at icke låta sig förwillas af någon ting; hwarefter han gaf tilkänna sin längtan at wara hemma när Herranom, och afsomnade ljuft. Han hade warit en ansedd Indian och rättmätig jordägare af et stort district land i Nyyorkska Gouvernementet, men blifwit derifrån uttrångd af de hwita.

Men utanifrån blef Gnadenhütten altjemt oroat. Icke allenast hade inwånarena redan sommartiden detta år måst til Irokeserne betala en taxa til betygande af sin underdånighet; utan de erhöllo ock af dem, wid slutet af året, et serskilt budskap, som den omförmälte gamla Schavanos Chief, wid namn Paxnous, jemte den otrogen blefne Gideon Tadeuskund, dem öfwerlämnade, af innehåll: Det stora Hufwudet,

det

det är, Irokesernes stora Råd, talar sanning och ljuger icke; gläder sig mål deråt, at en del af inwånarne flyttat til Wajomik; men tager ock härmed de öfriga Mahikandrer och Delavarer, och sätter dem neder i Wajomik; därstädes wore en eld tilredd för dem; och där skulle de plantera sig och tänka på Gud; och om de intet wille höra, så skulle det stora Hufwudet rensa deras öron med et glödande jern, det är: sticka deras hus i brand och skjuta dem kulor genom hufwudet, hwarpå Paxnous wände sig i synnerhet til Missionärerne och i det stora Hufwudets namn åskade alswarligen, at de icke måtte hindra sina Indianer at flytta til Wajomik; wägen dit wore ju banad, de kunde derföre därstädes besöka sina wänner, förblifwa hos dem, tils de blefwo ledsne, och då wända åter til sit land igen. Deßa sista ord i synnerhet, förorsakade hos de troende Indianer mycken eftertanka och stort mißnöje, emedan de deraf trodde sig tydligen se, at Irokeserne föregåfwo godt, men mente ondt; också lemnade de icke annat swar på budskapet, än at de wille öfwerlägga härom med sit stora Råd i Bethlehem.

Tolfte Afdelningen.

1755.

Gnadenhütten blifwer å nyo oroat. Besök wid Susqwehanna, uti Pachatgoch och Schomokin. Plötsligt krigs-utbrott af de wilda. Mord-bränneri wid Schomokin. Förwirrat tilstånd i Pensylvanien. Mißionärernes hus wid Mahony öfwerfalles af de wilda. Ellofwa personer blifwa mördade. Församlingen i Gnadenhütten räddas. Brödernes högstfarliga belägenhet i Bethlehem.

Under slika omständigheter inträdde man året 1755, som war en synnerligt märkwärdig och med wederwärdighet upfyld tid.

Ju mer innewånarne af Gnadenhütten betänkte ofwanberörde uti Irokesernes namn erhållna budskap, och med hwarannan derom öfwerlade, desto mer yppades ibland dem oro och serskilta tankesätt. En del wille följa kallelsen til Wajomik, den andra icke. Brödernes motståndare, förnämligast de i Neskopeko, gåfwo sig all uptänklig möda, at förstärka deras partie, som wille lemna Gnadenhütten; hwarwid de i synnerhet förestälde dem den förskräckliga fara deri de skulle begifwa sig, om de wo-

re

ro Irokeserne ohörsame; och deße föreställningar funno ock alt för mycken ingång, hälst som man icke wäl kunde förgäta den hotelsen, at öronen skulle med et glödande jern rensas.

Emedlertid hade man erhållit i Bethlehem tilförlåtelig efterrättelse, at bjudningen til Wajomik icke war kommen ifrån Irokeserne samfällt, utan at blott en af deßa sex Nationer, nemligen Oneyderne, jemte de wilde Delavarer och Mahikandrer, som woro benägne för krig, hade samansmidt detta förslag, och derwid mißbrukat Irokesernes stora Råds namn. Tillika hade man uptäckt, at jemwäl många ansenlige p rsoner i Pensylvanien arbetade derpå, at flytta Församlingen i Gnadenhütten til Wajomik, emedan de förmodade derigenom hindra Nya Englands inwånare at bemägtiga sig denna negd, hwarpå de gjordt starkt anspråk, såsom förr är nämt. Dertil kom, at man med bedröfwelse hade erfarit, huru den goda gången iband dem, som flyttat til Wajomik, icke haft bestånd, utan at många af deßa arma menniskor hade gjort lika så mycken skada, som de sjelfwe lidit. Detta tilsamans tagit gjorde Bröderne alt mer och mer betänkliga öfwer wåra Indianers bortflyttande, och faståln man icke tordes säga dem något om Oneydernes, Mahikandrernes och Delavarernes uptäckta list, icke eller om Pensylvanernes afsigt, så trodde man sig dock icke handla trogit, om man lemnade dem utan warning. Äldsten-Collegium i Bethlehem skickade i denna afsigt i början af Februario Bröderne Christian Henric Rauch, Nathanael Seidel och Christian Seidel, til Gnadenhütten

såsom deputerade, där de låto alla döpta, som woro fullwäxte, komma tilsaman, och talade så hjerligt, förtroligt och kärleksfullt med dem, som en öm moder med sit älskade barn. De påminte om den dem så rikeligen wederfarna Guds wår Frälsares nåd, betygade dem Brödra-församlingens djupt gående smärta öfwer en hwar, som undfingo dena nåden förgäfwes, och lät sig åter til hedendom förledas; afskildrade för dem en sådan själs olycka med bedröfliga exempel, som förekommit, sökte at sätta den närwarande frestelsens stund i sit rätta ljus, förestälte dem den uppenbara själafara, deruti de skulle råka, om de än ytterligare gåfwo dem gehör, som woro utgångne at förföra dm, och at slita dem ifrån hwarannan; samt slutade med den förklaring, at man aldeles icke förböd någon at flytta ifrån Gnadenhütten, men at man härmed warnade dem för skada och olycka, och wille en gång beropa sig derpå, at man gjort sådant i tid. Härwid föllo de med Församlingen på knä inför Gud, och med heta tårar anbefalde henne uti Hans kärlek och förbarmande beskydd.

Detta förklarande gjorde hos de flesta en god werkan. Åtskillige, som icke allenast sjelfwe woro förwillade, utan jemwäl sökt förwilla andra, erkände sit förgående, och bådo i Församlingens närwaro om förlåtelse, som man ock med glädje gaf dem. Hwarwid Mißionärerne i sina berättelser anmärka, at man icke nog kunde beundra den mägtiga Guds nåd, som bringar den eljest så egensinniga Indianen derhän, at han af egen böjelse framställer sig för en mängd folk,

så-

såsom en bögd syndare, och hos Gud och menniskor beder om förlåtelse. Men somlige läto dock icke säga sig, emedan de ännu ständigt höllo förrberörda uti Irokesernes namn framförda budskap för rättskaffens, och trodde sig böra följa dem, såsom barn sina föräldrar. Emedlertid förenade man sig så wida, at man, då Paxnous den 11 Februarii tillika med 13 personer återkom, och wille hafwa beskéd på sit wid slutet af förra året framförda ord, meddelte honom i Bethlehem, jemte et Belt off Wampom, det swar, at Bröderne wille sjelfwe tala med Irokeserne om den anmodan, at Indianerne af Gnadenhütten skulle flytta til Wajomik.

Paxnous, hwilken endast handlade såsom sändningebud, war dermed gerna tilfreds, och gjorde wid detta tilfälle ännu mer bekantskap med Bröderne, än det förra året. Men hans hustru, som han hade med sig, blef genom lifsens ord, det hon nu så rikeligen fick höra, om sit sanna tilstånd så öfwertygad, at hon gret om Jesu nåd och med tårar anhöll om dopet. Hennes man, med hwilken hon redan i 30 år lefwat i et förnöjdt ägtenskap, gaf gerna sit samtycke dertil, blef för den orsaken skull ännu längre qwar i Bethlehem, och biwistade sjelf med mycken rörelse den församlingsstunden, i hwilken hon af Biskop Spangenberg, under en genomträngande känsla af Guds kraft, blef döpt i Jesu död. Den följande dagen afreste de bägge ganska tacksamme åter, ifrån Bethlehem, hwarwid den nydöpta betygade, det hon förekom sig sjelf, som et nyfödt barn, som Frälsaren hade satt i Sit sköte. Fredric Post gick med dem

Wajomik, at för den tiden bo där; dels til at antaga sig de wid Susqwehanna här och där boende döpta, dels för at herbergera de til deras betjenande ifrån Gnadenhütten kommande Bröder.

Icke långt derefter kom åter et budskap ifrån Wajomik til Gnadenhütten, hwarigenom inwånarne, och det för sista gången, blefwo strängeligen befalte at flytta til Wajomik. Men deße swarade nu mycket oförskräckt, "Det har ingen menniska öfwertalt oß at flytta til Gnadenhütten, utan wårt eget hjerta har öfwertalt oß dertil; och derföre wilje wi ock där förblifwa; ty där kunne wi höra ord om Frålsaren och lefwa i ro och frid." En Indian-Broder sade wid samma tilfälle; "Hwad kan dock den store Capitainen för de förente Nationerne gifwa för mit hjerta? Han lär wißerligen icke bekymra sig om mig, huru det går mig dermed." En annan yttrae sig sålunda: "Gud, som har gjort och förlossat mig, Han kan ock skydda mig, om Han will; Jag frugtar mig icke för menniskors wrede; ty utan Herrans wilje, kan intet hår falla af mit hufwud." Ännu en annan betygade: "Om än någon uplyste en bila och sade: afstå ifrån Frålsaren och Bröderne; så skulle jag dock icke kunna det." På dylikt sätt förklarade sig de fläste, och woro wid godt mod.

Nu war det för någon tid utanifrån stilla; i Gnadenhütten gick alt i sin wälsignade gång åter fort, och Bröderne gjorde sig denna tidepunct til nytta, dels at på Synoderne och i andra

andra Conferentzer förnya de i hedninga-saken widtagna grundsatser, dels at, medelst ordet och Sacramenterne, genom Mißionärerne betjena de på åtskilliga orter boende döpta Indianer, och tillika at efter möjligheten utbreda försoningens ord.

Bröderne **Christian Seidel** och **Henric Frey** besökte til den ändan i Wajomik och Neskopeko. Wid deras afresa ifrån sistnämde ort, erforo de et synnerligt bewarande: Någre Indianer, hwilkom Guds ords förkunnande war widrigt, lurade efter dem på den wägen, som de hade at gå, i tanke at slå eller skjuta ihjäl dem; men Bröderne gingo wilse, och undkommo derigenom lyckligen.

Christian Seidel gick ock detta år twå gånger til Pachatgoch, döpte derstädes åtskilliga, höll Nattwarden, besökte derifrån uti Oblong, Salisbury, Schekomeko och Reinbeck, och hans Evangeliska witnesbörd fann allestädes önskad ingång. I synnerhet gladde han sig öfwer den sköna lilla Guds församling i Pachatgoch, dem man werkligen så kunde anse, såsom en därwarande döpt Indian uttryckte sig: "Jag tänker, sade han: wi äre et sädeskorn, som en man sätter i jorden, det ligger där först en tid, sedan går det up, och warder snart derpå rensat och omgräfwit, får derefter ax och blifwer mogot. Et sådant litet sädeskorn har Frälsaren här satt ned, kornet är upgångit, och blifwer nu skött och wårdat. Jag önskar at wi alle måtte lyckas och bringa frugt." Jemwäl woro de sina Christna grannar til upbyggelse.*) En af dem, til e-

xempel hade samtal med en Separatist intil midnatten om sin wäckelse, och hwad Gud hans själ gjort hade; hwilket hos den förra och hela hans famille gjorde et stort intryck. En annan, som af et sällskap Christna blef frågad om fruktan för döden, swarade: Jag fruktar mig intet, ty jag har icke mer et ondt samwete: Min Frälsare har dödt för mig på korßet: Jag tror på Honom, och skal ewigt lefwa med Honom; det har Han sjelf sagt." Hwarefter man i förundran skildes wid honom med de orden: Du är en särdeles Indian." Men i det yttra blef det i Pachatgoch alt oroligare: I granskapet war man full af frugtan för de Franska, och sökte derföre jemwäl i Pachatgoch at wärfwa ungt manskap emot dem; hwartil ock några döpte läto til sin stora skada förleda sig, och sedan försent ångrade det.

Wid den wästra armen af Susqwehannah särdeles i Qweenischaschachki, hwarest några döpte men sedan förwillade Indianer då bodde, gjorde Mißionären Grube besök, fann motstånd af därwarande Chjef, men han underlät dock icke at utströ Evangelii säd.

I Junio och Julio blef Wajomik samt negden deromkring wid Susqwehanna åter besökt af Brodren Christian Seidel samt Brodren David Zeisberger, som war kommen tilbaka från Onondago; och de läto hwarken af faror eller beswärligheter afhålla sig, at för de arma Indianerne, som just nu befunno sig i stor hungersnöd, desto mera beprisa den dem så nödiga Nåden i Jesu.

Efter dem kom jämwäl **Martin Mack** med en National-hjelpare från Gnadenhütten i denna negd, och förkunnade med stor kraft Evangelium på många orter i Mahikander-språket. En sådan predikan biwistades en gång af en Indian med owanlig stor upmärksamhet, hwilken hade öfwer 60 Tyska mil Nordwäst härifrån hitkommit, och efteråt berättade om anledningen til denna Resa på följande sätt. "Hans äldste Broder, som hos honom bodde, hade en lång tid dag och natt warit mycket bekymrad, huru han måtte komma dertil, at lära känna Gud. Ändtligen hade han helt allena begifwit sig til skogs, i hopp at Gud skulle förr blifwa honom bekant, om han wore skild från alla menniskjor. Sedan han där tilbragt många weckor i stort bekymmer, hade för honom wisat sig en Man af et Majestätiskt utseende, som sagt honom, at i Südost bodde Indianer, hwilka kände Gud och weta lifsens wäg: Han skulle nu gå hem och göra folket kunnigt hwad han sett och hört. Si min wän, fortfor Indianen, detta är ordsaken hwarföre jag är hitkommen. Jag hade hört detta af min Broder, och mig blef det strax så: Jag will gå dit, til äfwentyrs finner jag det folket, som min Broder omtalt, nu har jag hört predikan, och deßa ord hafwa behagat mit hjerta wäl." Han reste derpå med stor glädje hem igen, til at förkunna sit folk hwad han hade uptäckt.

Icke långt efter **Macks** återkomst, besökte Mißionären Schmick med sin hustru och en National-Hjelpare negden wid Susqvehannah, och

och många döptas och odöptas utlåtelser bewisade tydeligen, at Gud war med honom och wälsignade hans ord. Jemwäl i Schomokin, där Bröderne i det yttra hade alt mer och mer at utstå, så at det nästan blef dem odrägligt, förkunnade de likwäl wid alla tilfällen tröstefullt och gladligen Herrans död, och blefwo til sin upmuntran besökte ifrån Bethlehem.

I Gnadenhütten hade man emedlertid njutit en önskelig ro. Men plötsligen förwandlade sig densamma i fruktan, förskräckelse och obeskriflig nöd. Et grufligt krig af de wilda, en följd af då warande krig emellan Engländarne och de Franska, utbrast på en gång i ljusan låga, och satte många trakter, men i synnerhet hela Pensylvanien, i yttersta ångest och förwirring.

Den 18 October skedde det första mordbränneriet, ungefär en Tysk mil ifrån Schomokin; hwaräst Fransyska Indianer öfwerföllo 6 Engelska plantager, plundrade, brände och mördade 14 Personer. Härigenom råkade de då i Schomokin boende tre Bröder, Kiefer, Rösler och Wesa i en ganska farlig belägenhet, men som de icke utan Brödernes råd wille öfwergifwa sin post, så gick Brodren Wesa derföre til Bethlehem, och Rysler beledsagade honom et stycke på wägen; men då den sistnämde åter wille wända om til Schomokin, blef han af de hwita anhållen, och såg sig nödsakad at ock taga sin wäg åt Bethlehem. Kiefer blef altså qwar i Schomokin helt allena; men Brodren Anton Schmidt och Henrich Frey begåfwo sig ofördrö-

dröjligen ifrån Bethlehem at afhämta honom, men blefwo i Tulpehokin hållne för öfwerlöpare, släpptes altså icke fram, utan kommo åter tilbaka.

Man lät sig dock icke derigenom afskräckas, utan Bröderne Schmick och Hinrich Frey skyndade sig til Wajomik med et bref til Chjefen Paxnous af innehåll: "Skaffen oß wår Broder som är i Schomokin." Denne affärdade ock genast twå af sina Söner, och underrättade dem, huru de skulle ställa til för at sätta Brodren Kiefer i frihet, om han ock redan wore i Fiendernes händer. Emedlertid hade Kiefer begifwit sig sjelf helt allena bårt ifrån Schomokin på wägen til Wajomik, och mötte Paxnous Söner, som då med glädje togo honom med sig tilbaka, och hulpo honom derifrån i säkerhet til Gnadenhütten.

Nu erhöll man alla dagar tidningar om nya grymheter, som än här än där blifwit af de wilda föröswade. Hela landet war i upror, och folket wißte icke hwad de skulle begynna. Några flyktade til Öster, andre åter til wäster; och många sökte sin säkerhet där, hwarifrån andre hade bortflyktat. Jemwäl Brödernes grannar i Bethlehem och Gnadenhütten togo flykten, af fruktan för de Franska Indianerne. Men Bröderne hade sins emellan öfwerenskommit och fulleligen beslutit at förblifwa där, hwaräst Guds hand hade satt dem. Hans frid omgaf ock deras hjertan, och bewarade dem för ångslig fruktan.

Emedlertid försummade man icke at iagttaga all nödig försigtighet, och emedan de hwite woro upretade emot alt hwad Indian hette, så fogade man det så, at inwånarne i Gnadenhütten skulle så litet, som möjeligt war, låta se sig af de hwita, icke eller köpa krut och kulor, samt således wara omtänkte huru de, utan at gå på jagt, kunde komma igenom, hwilket alt de låto sig gerna behaga.

Den 18 November kommo några budskap ifrån Wajomik til Gnadenhütten, samt gjorde sig mycket ömklige, sägande: "Wi, det Engelska Gauvernementets wänner, äre i stor frugtan. Wi stå i fara at blifwa anfallne af deß Fiender, ty de äro mycket grymme. Wi frukte ock för de hwita, ty de lära tänka, det wi haft del i de dråp, som här och där blifwit föröfwade. Derom wille wi nu gerna tala med Gouverneuren i Philadelphia. Men huru kunne wi komma til honom, om wi icke hafwe et säkert lejde-bref? Wi stå i fara at bli dräpne af det hwita folket, låt oß derföre weta huru wi skole göra!" Härnppå kunde Bröderne i Bethlehem icke gifwa något swar; ty de woro med deßa Indianer i lika belägenhet, och wißte at de wildas grymhet förnämligast syftade på dem. Man sände altså til Domstolarne i Grefskapet North-Hampton och lät dem weta Wajomikernes budskap, hwarpå de samma enhålligt beslöto at meddela det åskade lejde-brefwet. Af deßa omständigheter och andra efterrättelser, som man i de dagarne erhöll, kunde altså slutas, at Gnadenhütten, hwars innewånare likaledes blefwo af

de

de Franska Indianerne ansedde som Engelska Regeringens anhängare, war i största fara, at af dem anfallas och förstöras; hwadan ock, då sådana försårliga rykten följde tått på hwarandra, åtskillige i Gnadenhütten blefwo försatte i sådan frugtan, at de flydde i skogen. Men de fleste förblefwo dock qwar, woro Herrans wilje undergifne, och man hörde de skönaste utlåtelser huru de intil sista andedrägten icke wille öfwergifwa hwarannan, och huru beredde de woro at gå i döden.

Men Gud hade annorlunda beslutit. Förrän man wißte ordet af, blef Brödernes hus wid Mahony, som i förra afdelningen är omnämt, den 24 November om aftonen af Fienteliga Indianer öfwerfallit och upbränt samt 11 Personer mördade, nämligen Brodren Gottlieb Anders och hans hustru, emte en liten Dotter om fem fjerdedels år: Martin Nitschman och hans hustru Susanna; Gifta Systren Anna Catharina Senseman; Enklingen Leonhard Gattermeyer och de lediga Bröderne Georg Christian Fabricius, Georg Schweigert, Martin Preßer och Johan Fredrich Lesly. De suto just til bords, då hundens starka skällande gjorde dem upmärksamma, hwarföre Brodren Senseman gick ut genom bakporten at efterse ordsaken; men strax derpå hörde de et skott, och några af dem hastade til husdörren at öpna den. Men här stode fienderne redan med gewär färdige, de gåfwo eld, och Martin Nitschman blef på stället, hans hustru och några deßutom sårades, men de flydde jemte de öfriga på winden

den och tilspärrade trappan med fångställen. Men Brodren Partsch sprang ut genom et bakfönster och kom undan; jemwäl den i andra byggningen warande sjuke Brodren Worbas, ehuru fienden hade satt wagt för dörren, sprang ut genom bakfönstret och räddade sig. Emedlertid förfölgde fienderne de Bröder och Systrar, som hade flydt på winden, och gåfwo sig mycken möda at slå sönder dörren; men då de icke det förmådde, satte de huset i brand, och det stod snart i låga; Gåßen Sturgeous (Sturtschius) sprang ifrån det i brand stående taket neder; Et skott hade redan, innan han kom til bakporten, sårat hans kinben och swedt hans hår, jemwäl war den ena sidan af hufwudet mycket skadat af lågan; likafullt kom han lyckligt undan. Det gaf Systren Partsch mod, at hon wågade et lika språng från det brinnande taket: Det lyckades henne, hon undkom fienderne, och således blef hennes mans bönhörd, hwilken, då han sprang ut genom fönstret, suckat til Gud, at Han ock måtte rädda hans Hustru. Nu sprang ock Fabricius lyckligen ned af taket; men i det han wille löpa undan, blefwo fienderne honom warse och skjöto honom med twå kulor genom lifwet. Blott denne blef under deras händer behandlad som et slagtfår, ty de höggo sin bila i hans kropp, scalpade honom sedan och låto honom så ligga. De öfrige blefwo alle lefwandes upbrände, och Brodren Senseman, som genom bakdörren war utgången, hade den obeskrifliga smärtan at se sin älskade hustru åfwen upbrännas. Den undankomna Systren

Partsch

Partsch hade för ångest och bedröfwelse skull icke kunnat springa långt, utan på et berg nära intil huset gömt sig bakom et träd. Derifrån såg hon Systren Senseman, då hon redan stod i lågan, huru hon knäpte ihop sina händer, och hörde henne utropa: Nå, kära Frälsare, det har jag wäl tänkt; Sedan nu huset war nedbrunnit, itände mördarne åfwen ladorne och husen för Kreaturen, hwarigenom de upbrände så wäl hö och annan gröda, som ock Boskapen. Til slut skiftade de bytet, betade sönder bröd i mjölk, det de med god smak förtärde, samt gingo derifrån; hwilket alt Syster Partsch ännu åskådade.

Detta tjente emedlertid Indian-Församlingen i Gnadenhütten til räddning; Ty då man derstädes hörde skjutandet och såg lågan, samt straxt derpå af de undkomna bröder förnam ordsaken, kommo wäl Indian-Bröderne til Mißionärerne löpande, och erbödo sig at genast angripa de fienteliga Indianer; men då sådant blef dem afrådt, togo alle flygten til skogs, och Gnadenhütten war inom få minuter tomt. Några, som redan gådt til sängs, hade i hastigheten knapt tagit med sig så mycket, at de kunde skyla sig.

Emedlertid hade Brodren David Zeisberger, hwilken just nu war ifrån Bethlehem kommen til Gnadenhütten, skyndat sig ridande tilbaka, at berätta hwad som händt för den i anmarsch warande Engelska Milice, hwilken låg endast en liten Tysk mil därifrån; men deße

hade icke mod nog at i mörka natten marschera dit.

Den 25 November klockan 3 om morgonen kom Zeisberger fram til Bethlehem med den bedröfliga tidningen om mordet på så många Bröder och Systrar, och redan klockan 5 blef det kungjort den tilhopa kallade Församlingen: Under hwad för känsla och med hwad allmänt smärtefullt deltagande, det kan man lättare tänka än beskrifwa. Dock war det allom så, at man derwid i ödmjukhet wördade Herrans wilje, som icke låfwat at ifrån jordenes nöd förskona dem som hålla sig til, och tjena Honom, utan snarare wäntar af dem, at ock de gerna och tåligt lida de wedermödor, som deras medmenniskjor hafwa at erfara, och at de sig derwid så upföra, som det ägnar Guds barn. Straxt efteråt ankommo jemwäl de ifrån mördarne undkomne Bröder Worbas och Partsch med deß hustru hit, och med deras berättelse fulleligen uplyste denna hjerterörande händelse.

Emedlertid hade en del af den undanflydda Indian-Församlingen återigen samlat sig, dels til den likaledes undkomna Brodren Senseman, dels til Mißionärerne Martin Mack, Schmick och Grube samt deras hustrur, och hade oaktat mörkret begifwit sig med dem på wägen til Bethlehem, hwaräst de, medelst Guds underbara förande och bewarande, lyckligen anlände. Men Broder Schebosch blef helt allena qwar i Gnadenhütten, gick den andra dagen af och an på gatorne därstädes, och lockade dermed många af de öfriga Indian-Bröder och Systrar, som

som befunno sig nära derintil i skogen, åter tilsammans. Martin Mack och Grube gingo ock åter til Gnadenhütten, at likaledes upsöka dem af deras folk, som ännu fattades; ty de woro icke allenast i fara at bli dödade af de fienteliga Indianerne, utan ock af de hwita, som woro högeligen förbittrade på Indianerne. Gud lät det ock lyckas för Bröderne at finna igen de flesta, hwarefter de, jemte dem, som Brodren Schebosch hade samlat, upfylde af lof och tack för Herrans godhet och trohet inträffade i Bethlehem, och blefwo därstädes, så godt som skje kunde, tillika med de öfriga herbärgerade och med mycken kärlek försörgde. Hwaräst de ännu saknade Inwånare af Gnadenhütten hade tagit wägen, wißte man icke, men försporde sedermera at de flyktat til Wajomik, och hade alle räddat sig.

Så snart de fiendtelige Indianer woro ifrån negden bortskrämde, sökte man de förbrända Bröders ock Systrars ben med mycken sorgfällighet tilsamman utur Askan, och begrof dem under oräkneliga tårar. Man tackade derwid Herren af hjertat, at Brödernes och Systrarnes kroppar icke blifwit skamligen handterade: Blott at Fabricius war af husens brand på den ena sidan stekt: En trogen hund hade sedermera lagt sig wid hans döda kropp, och bewarat densamma ifrån wilddjuren, blef ock qwar derwid, til deß kroppen jordades.

Bröderne, som icke blott i Politiskt afseende betraktade denna bedröfliga händelse, utan mera sökte derwid at lära känna Herrans wägar, blefwo snart nog öfwertygade, at Han, me-

delst tilstådjelse af et mindre ondt, hade nådeligen afwändt et långt större, i det man förrut icke syftat på något mindre, än at förstöra alt Guds werk, som i Norra America war Bröderne anförtrodt, samt at utrota samtliga därwarande Brödra-Församlingar. En ondskefull menniskja, kanske utan at tänka at det skulle hafwa så förskräckliga följder, hade diktat et bref, såsom wore det skrifwit af en Fransk Officer från Quebeck, och af Engländarne upsnappat; Detta bref kungjordes i alla tidningar; deß innehåll war: "At de Franske icke twiflade, det de ju snart skulle wara färdige med Engländarne; Ty de hade icke allenast Indianerne på sin sida, utan Bröderne wore ock deras gode wänner, och skulle trogit hjelpa dem." Härtil kom ännu Brödernes stilla och trygga förhållande, och den munterhet, som härrörde af deras öfwerlåtande i Guds wilja; hwarmedelst de, alla hotande faror oaktat, förrättade obehindrat sina wanliga göromål. Detta gaf anledning til en allmän sägen ibland det andra folket:" Om Bröderne icke höllo med de Franska och Indianerne, så skulle de icke kunna wara så trygge och stille, fortfara i sina kallelser, och se så frimodige ut." Pöbeln blef genom detta talet så upretad emot Bröderne, at man måste befara et uplopp, som är det hiskeligaste man kan föreställa sig, när man wet hwad en i Engelska länder uphitsad Pöbel är i stånd at göra. Och Landt-Regeringen, oaktat de kände Bröderne bättre, och icke twiflade på deras oskuld, hade dock icke kunnat skydda dem ifrån Pöbelns raseri. Resande brö-

der

det woro på gator och i wårdshus icke mera säkre om sit lif. Det hände sjelfwa Biskop Spangenberg, at en Wårdshus-Wärd, hos hwilken han på resan hade tagit herberge, wille med et wedträd slå ihjäl honom, hwarwid han höll tidningen i handen, deruti förenämde diktade bref war aftryckt. Spangenberg wille upplysa honom; men han swarade honom med mycken wrede: "Wore det icke sant, som där står om Bröderne, så skulle man ju icke hafwa tryckt det." Uti Jerseys blef det redan genom Trumslag kungjort, at Bethlehem skulle i grund förstöras, hwarwid man öfwerljudt hade den hiskeliga utlåtelsen, at i Bethlehem, Gnadenhütten och de öfriga Brödra-Orterne skulle anställas et sådant blodbad, hwars like man i America ännu aldrig sett eller hört. Bröderne erforo ock sedan tilförlåteligen, at en hop af wid paß 100 Man, som werkeligen kommo til Bethlehem, icke hade haft annat ärende, än at söka åstadkomma et uplopp, hwarifrån de endast blefwo hindrade genom den wänlighet och gästfrihet, som dem bewistes af Inwånarne, hwilka då icke hade sig bekant deras onda afsigt. I alla Engelska Provincier trodde man alt wißare, at Bröderne höllo med de Franska, och at man således hyste en Fiende i barmen. Men nu, sedan öfwerwåldet wid Mahony för sig gått och blifwit rygtbart, war det likasom fjällen hade fallit af folkets ögon. Ännu förrän de mördade Bröders och Systrars ben kunde bli begrafna, kommo många hundrade menniskjor jemwäl ifrån aflägsna orter dit, beſågo husens förstöring, och

de dels förbrända, dels scalpade kroppar, och blefwo derigenom på en gång fulleligen öfwertygade om Brödernes oskuld. Många föllo i gråt, slogo sig för sit bröst, och några sade med grämelse inför alt folket: 'Ack Gud, huru hafwa icke nästan alla försyndat sig på Bröderne, och beskyllt dem, at de woro et med de Franska och Indianerne emot Engländarne. Jag sjelf, så talade än den ene än den andre, har tänkt så hårdt emot dem: och nu är det icke allenast uppenbart, at de äro oskyldige, utan de förste i hela denna negd, som blifwit et offer för Hedningarnes grymhet. O hwad för en skuld hade wi icke kunnat ådraga oß, om wi, i tanke at Bröderne woro wåre fiender, hade utrotat dem med qwinnor och barn.

Alt ifrån den tiden förlorade försmädaren gadden i den delen; och Bröderne sågo med innerligaste tacksamhet emot Herren, huru derigenom, at fienden fick tillstånd utgjuta et litet antal Bröders och Systrars blod, och öfwerlemna dem åt Elden, förstördes och til intet gjordes hans egentliga plan, at gifwa hela Brödra-församlingen til skößwels åt den bedragna Pöbelns raseri. O! hur tacksam war man nu icke för Herrans wisa skickelse, at Gnadenhütten i rätt tan tid war flyttat ifrån det gamla til det nya stället; ty annars hade förmodeligen Indian-församlingen, i stället för de hwita Bröderne och Systrarne, blifwit öfwerfallen, hwaraf et än förskräckeligare blodbad kunnat följa. Men nu hade man ock den tröst, at ingen af Bröderne söelat sin hand i fiendernes blod; och alle förenade

sig

sig desto mer med glädje, at, i gemenskap med de mördade Bröders och Systrars blod, ropa til Gud för mördarena, icke om hämd, utan om benådande.

Hwilka desse fientelige Indianer warit, wiste man då icke förwisso; men förmodade, at de dels hörde til Schawanos, som annars bodt i Wajomik, och för 10 år sedan hopetals gått öfwer til de Franska, dels til Delawarerne, hwilka hyste, så wäl emot det Engelska Gouvernementet, som ock emot Irokeserne, et stort hat, men derwid altid föregåfwo, at de sistnämde satt dem Bilan i handen och förmått dem til kriget.

Wid dessa omständigheter öfwerlemnade den til Bethlehem flyktade Indian-församlingen, en Böneskrift til Landt-Regeringen, hwaruti den förklarade sitt tankesätt, och anbefallte sig i Höga Öfwerhetens beskydd, hwarom den ock i December genom et nådigt swar blef försäkrad, samt anwist, at för denna tid qwarblifwa i Bethlehem. Och emedan den samma, så wäl som Mißionärerne, hade lemnat i Gnadenhütten hela deras års gröda och öfriga Egodelar, så blefwo några Troppar af Regeringen ditsände, at rädda deras Egendom, och tillika betäcka hela den trakten. Dock detta manskap blef därstädes, Nyårs-dagen 1756, af de Wilda angripit, och hela Gnadenhütten, jemte Brödernes qwarn och Indian-församlingens hela förmögenhet, lagd i aska; hwilken således, jemte sina Lärare, härwid försattes i yttersta fattigdom.

Men i Bethlehem war än mera Brödernes belägenhet, som hade mitt ibland sig boende en

sådan myckenhet Indianer, i högsta måtton betänkelig; ty dels yrkade de Wilde enständigt derpå, at de förre skulle jemte dem fäkta mot Engländarne, eller wille de döda dem med egen hand, dels stodo et besynnerligit slag så kallade Christne, eller rättare sagt, Swärmare i den tanken, at man aldeles måtte utrota Indianerne, om man icke wille åsamka sig Guds wrede, såsom fordom Israeliterne, då de ej utrotade de Cananiter; hwadan de högeligen woro förbittrade på den Bethlehemska Församlingen, för det kärleksfulla beskydd, som de lemnade wåra Indianer. Bröderne och Systrarne i Bethlehem måste altså ännu ständigt anse sig som Får, de där skulle låta slakta sig. Den som lade sig at sofwa, tänkte: Ho wet om jag upstår igen! Fader och Moder kunde icke utan tårar se sina barn, då de föreställte sig huru det skulle gå dem under wildarnes grymma händer. Emedlertid woro de Herranom i alt undergifne, ingen wille söka rädda sitt lif på en annan Ort, utan deras gemensamma hufwud ändamål war, at hwarje stund wara färdige och beredde at framställas inför Gud, och at ingå i den ewiga hwilan. Då de til slut fingo höra, at ej allenast de Wilde hade sagt: "Wi wilje dock se, om Brödernes Gud kan frälsa dem ifrån wår Bila;" utan ock at en Christen granne sålunda yttrat sig: "Bröderne hafwa beständigt talt så mycket om Frälsaren och altid bedit til Honom: Nu får man dock se, om Han kan rädda dem:" så blefwo de alle ens at frimodigt anropa Gud: "Herre hjelp oß för Din egen och för Din Ära skull!" Han bön-

hör-

hörde dem, och upfylde deras hjertan med en helt besynnerlig frimodighet och med det barnsligaste förtroende til Hans Trofasthet, låt i alla församlings-stunder en så mäktig nåd och öfweralt i Församlingen en så öm broderlig kärlek råda, at man, i alla berättelser om då warande tid, icke kunde deröfwer nog tacksamt uttrycka sig.

At nu Bröderne med oförskräkt mod qwarblefwo wid sina poster, det tjente deras grannar til beskydd; ty om de hade wikit undan, så hade ingen ting mer kunnat hämma strömmen; hela Landet ifrån Bethlehem til Philadelphia skulle då warit utsatt för Wildarnes rof; och i sjelfwa Philadelphia hade ingen trodt sig säker; hwadan ock Gouvernementet ansåg Brödra-orten nu mera såsom en förmur för hela Provinzen. Man erfor äfwen sedermera, at i de krigförande Indianers Råds-församlingar ofta blifwit påstått, at om de allenast först finge Bröderne undan, så skulle alt fly för dem; och at de derföre åtskillga resor welat med samlad magt angripa brödra-orterne.

Men wid alt tröstefult förtroende til Herrans hjelp, underläto Bröderne icke at göra alla möjeliga anstalter til farans afböjande. Man tog barnen från de aflägsna anstalterne til Bethlehem, omgaf denna Ort med Pallisader, och höll så wäl dag som natt god wackt, hwartil alle fullwäxte mans-personer, så hwita som bruna, läto bruka sig med hjertligaste willighet, oaktat detta war med icke ringa möda förknippat, i det ofta på en enda natt 40 Man måste gå ut på wakt, och kunde ändå icke om dagen få den hwi-

 la,

la, ſom behöfdes. Wid hwardera af de öfriga brödra-platſerne war en Man, ſom hade mod och inſigt at alt behörigen dirigera; och öfwer alt låt man hålla ſträng Wackt. Det ſidſta ſkedde ock ſedermera wid arbetet på Fälten, då i ſynnerhet Indian-bröderne gjorde godt biſtånd, och räknade äfwen ſådant för en Herrans Nåd, hwartil de icke höllo ſig wärdiga. "Ack! Ho är jag," ſade en af dem, "at jag ſkall bewaka Guds barn? Jag arma menniſkja är det icke wärd. Men hur kan jag ock göra det? Waka Du ſjelf öfwer dem, Du käre Frälſare! Ty Du allena kan det."

En ſådan wakſamhet war lika ſå nödig, ſom af god werkan; Ty Bröderne woro då, enligt deras uttryck, ſåſom mitt ibland Ulfwar, Panter-djur, Tigrar och grymma Hundar, i det de gryme Wilde ännu ſtändigt fortforo, at med mördande, härjande och brännande ödelägga Landet, och at, hwar de kommo, göra ſå mycken ſkada de någonſin kunde. Atſkillige Orter, ſom af dem förhärjades och brändes, lågo ſå när til Bethlehem, at man därifrån tydeligen kunde ſe lågorne. Någre mord-brännare kommo ock med bränder ſmygandes intil Bethlehem, andre förſökte, at ſkjuta brinnande luntor på taken. Fem til 6 ſärſkilte gånger, kommo de Wilde nattetid tågande, at öfwerfalla deſſa och andra Brödernes platſer; men då deras Spioner, dem de altid plåga ſkicka förut, funno ſå god wackt öfwer alt, bleſwo de rädde och weko tilbaka; hwilket alt man ſedermera af dem ſjelfwa fick weta. En gång, juſt på ljuſa dagen, wille de Wilde öfwerfalla et

et fält, där wid paß 40 Systrar uphämtade Lin; dem wille de bemägtiga sig, woro ock helt nära och lurade, liggande efter deras wana tätt wid jorden på magen. Men just då de emnade springa up, blefwo de Indian-bröderne warse, som med laddade gewär höllo wakt omkring fältet, och det förjagade dem. Det kom altså aldrig til någon fäktning, hwaröfwer man hwarje gång bordt anställa en Tacksäjelse Fäst, emedan Bröderne, som icke wilja utgjuta sina fienders blod, dock hade lika så fast beslutit, at af alla krafter förswara de under deras bewakning anförtrodda Systrar och Barn, då det icke lätteligen hade aflupit utan blods-utgjutelse; hwarwid ock mången fiende kunnat bringas om lifwet, hwilket skulle hafwa förordsakat en oförgätelig smärta.

Mången olycka blef ock afwärd genom wänner, dem Gud hade skänkt Bröderne midt ibland de wilda. Så hade en gång 4 Soldater, som legat i Easton, men rymt ifrån sitt Regemente, kommit til de fiendtliga wilda, och berättat dem, at de kommo ifrån Bethlehem, och sielfwe där hade sedt, huru Bröderne på alla de Indianer, som ifrån Gnadenhütten flyktat til dem, afhuggit deras hufwud, lagt dem i säckar och fört på häst til Philadelphia, där man gifwit dem 50 Spanska daler för hwarje hufwud. Endast 2 Indianer hade de låtit lefwa, dem de wille nyttja som Partigängare. Genom denna berättelse, blefwo de Wilde, som utom deß icke wille Indian-församlingen wäl, så upretade, at de genast til en stor hop gjorde sig färdiga, i affigt at ombringa alla Bröderne, och at förstöra deras hus.

Men

Men Paxnous, den ofwanomtalte Schawanos Chief, en ibland ſitt Folk mycket anſedd Man, fick höra detta onda förehafwande, och ſkickade oförtöfwat bud efter dem, med denna befallning: "Gören Bröderne intet ondt; de äro wiſſerligen oſkyldige, underſöken det allenaſt, ſå ſkolen I finna det ſå." Och när de Wilde likafullt wille fullfölja ſin föreſats, ſände han än et bud med en ſtark Belt off Wampom, och med ſträng befallning, "at de genaſt ſkulle wända om, ty han wore wiß, at det folket, ſom de wille tilfoga ondt, wore godt folk." Då åtlydde honom många ſamt wände om, och de öfrige höllo ſig nu icke nog ſtarka, at angripa Bröderne, hwilka wid all wakſamhet, dock ſwårligen hade kunnat emotſtå en ſå ſtor magt, om de alla förblifwit tilſammans. Jemwäl hände, at wänligt ſinnade Indianer, då de förnummit något ondt företagande af Krigarne, lupo hela natten för at warna Bröderne, hwarigenom deſſas upſåt gjordes til intet. At förtiga andra bewis af Guds nådiga omwårdnad.

Denna Brödernes ſtåndaktighet och goda yttra författning gjorde, at deras af ångeſt betagne grannar i ſtor myckenhet togo ſin tilflygt til dem. Ja ifrån aflägsna Orter kommo folk hundradetals, i ſynnerhet qwinnor och barn under gråt och ſkrän, til dem flyktande, många ſå, ſom de nattetid, utan at kunna taga kläder eller eljeſt något med ſig, ſkyndat utur ſina hemwiſt. En gång hände, at någre Bröder ifrån Bethlehem woro med 3 wagnar på wägen til en qwarn på andra ſidan om de blå bergen, at häm-

hämta måld; men förrän de hunno fram, mötte dem en del af denna Ortens Inwånare, under gråt och jämrande, emedan de Wilde hade därstädes fallit in, mördat och satt alt i brand. Genast wände de om med sina wagnar; och i stället för förwäntade målden bragte de hem en mängd eländiga menniskjor, hwilka nästan nakne woro undankomne. Man emottog med glädje alt hwad på något sätt möjeligen stod at räddas. Bethlehem, Nazareth, Fridenstahl, Christiansbrunn och Rose woro denna tiden idel tilflyktsorter för arma flyktingar, som igenom de Wildas mord-bränneri woro försatte i jämmer och nöd. Jemwäl Anstalts-husen, hwarifrån barnen woro flyttade, så ock Brödernes qwarnar, blefwo til deras herbergerande nyttjade.

Sålunda hade Guds Wishet wändt saken så wäl, at samma Brödra-folk, som man förrut mißtänkt, at deß förtröstan på Gud icke wore sanning, utan at fast mer et hemligt förstånd med fienden låge därunder förborgat, nu mera tjente til frälsning och räddning för de nödlidande i hela Orten, af hwilka ocksä många i sin owetenhet hade försmädat dem.

At Bröderne, under sådana omständigheter, medelst de utomordentliga utgifter, som härwid woro oundwikelige, kommo i et swårt oeconomiskt trångmål, är lätt at finna. De hade då just haft en torr sommar, och deras skjörd hade icke blifwit hälften så god som eljest; Förlusten, som de lidit igenom plantagens ödeläggande wid Mahony, jemte Församlings-ortens Gnadenhütten och deras där egande qwarns förstöring, belopp

sig mycket högt. Utom deß woro af de Wilda upbrände mer än tusende Büschel korn, som de på en annan Ort hade liggande. Deras handteringar hade, igenom oroligheterne, naturligtwis afstadnat. Hela den til Bethlehem flyktade och aldeles utfattiga Indian-församlingen, blef i alt afseende af dem besörgd; de ifrån så många orter til dem kommande flyktingar blefwo alle herbergerade, bespisade, til större delen jemwäl klädde, och den myckenhet framgående Troupper, ofta öfwer tusende på en wecka, utan betalning, med mat och drick betjente. Men jemwäl i detta stycket låto Bröderne icke modet falla, sörgde nu endast derföre, at ingen måtte hafwa ordsak at klaga öfwer brist på det nödwändiga, räknade i öfrigit på wår kära Himmelska Faders utomordenteliga wälsignelse, och på et werksamt medlidande af Brödra-församlingarne i Europa; och intetdera slog dem felt.

Trettonde Afdelningen.

1756, 1757, 1758.

Indian-församlingens tilstånd i Bethlehem. Krigets fresättning af de wilda. Begynnelse til freds-underhandlingar. De Wilde fortfara icke deßmindre med mordbrännerier. Församlingens tilstånd i Pachgatgoch, samt de

de Döpta Indianers wid Susquehanna. Nain uppbygges. Krigs oroligheterne draga sig ifrån Pensylwaniens gränsor. Hwarjehanda efterrättelser.

Indian-Församlingen befann sig nu i Bethlehem så wäl, som et barn i moders-skötet, war en daglig glädje för den Bethlehemska Församlingen, och njöt af den samma all kärlek och wänskap. Mißionärerne Mack, Grube och Schmick, samt deras hustrur, betjente henne. Sedan de hittils hade bodt ganska trångt tilsammans ända til 70 personer i et hus, så byggde man åt dem om wåren 2 Sommar-hyddor til, och deßutom en särskilt hydda til deras sammankomster, hwilka, lika som Scholarne, höllos i möjeligaste ordning. Jemwäl biwistade wåre Indianer ofta Bethlehemska Församlingens sammankomster, och både gamle och unge tilwärte i Jesu Christi nåd. Åtskillige funno hos sig en besynnerlig drift, at med kropp och själ tjena den Trogna Frälsaren.

Men en swår omständighet war det för wåra Indianer, at de ej kunde gå på Jagt, emedan den Engelska Regeringen hade utlåfwat 150 Stück von Achten för en lefwande Delawar, och 130 för en Scalp. Indianerne i Bethlehem woro wäl uttryckligen derifrån undantagne, men om de låtit sig finna långt ifrån Orten, så hade de, under förewändning, at man hållit dem för fiendtliga Indianer, ganska lätt kunnat ihjälskju-

skjutas, åfwen utaf de hwita, som på alla Indianer woro så förbittrade; hwadan Pensylwaniske Gouvernören sjelf skrifteligen tilstyrkte dem, at icke begifwa sig långt ifrån Bethlehem. Detta lofwade de, och Bröderne höllo deröfwer, at intet deremot blef handlat; Men de bådo ock hjerteligen til Herran, at Han icke allenast måtte bewara de dem anförtrodda Indianer, utan jemwäl icke tillåta, at någonsin en fiendtlig Indian måtte af deras natt-wackt blifwa skuten, häst då genast kunnat utspridas det rykte, som sökte också Bröderne at rikta sig af Indianernes hufwudswålar. Och denna bönen hörde Gud nådeligen.

Emedlertid förtjente Indian-bröderne likwäl något med allehanda arbete, inom och nära inwid Orten. Under skördetiden året 1756 woro de skördemännens wäktare på alla Brödra-platser. Systrarne gjorde korgar, qwastar och annat arbete; dock skulle alt hwad de på detta sätt förwärfde sig, icke på långt när warit tilräckeligit til deras yttra utkomst, om de af Brödraförsamlingen icke blifwit understödde.

Emedlertid gick de Wildas owäsende ännu ständigt fort, hwadan Gouvernören af Pensylwanien lät utgå en Proclamation, hwaruti han formeligen förklarade krig emot alla Indianer, som wille framhärda i fiendtligheter, men böd alla dem til en Freds-underhandling, som wille nedlägga Bilan. Öfwersten Johnson och Herr Crogshan begåfwo sig til Onondago, at med Irokeserne handla om frid. I dylik affikt skickade Gouvernören ock til Delawarerne, hwilka dock

dock ännu talade utur en mycket hög ton. Likaledes sände han et budskap til Indianerne wid Susqvehanna, med hwilket också en af Indianbröderne ifrån Bethlehem, på uttrycklig begäran, måste wara dit följaktig.

Många antogo Regeringens anbud, och begåfwo sig til Bethlehem, där de uppå Gouvernörens begäran blefwo wänligt emottagne och undfägnade. Förtroendet til Bröderne gick nu så wida, at så wäl Engländarne, som ock Indianerne 2:ne gånger med all magt yrkade derpå, at Freds-Congressen skulle hållas i Bethlehem. Den sidsta gången kom ock Herr Croghan med en Öfwerste ifrån Onondagerne dit, och gjorde med mycken ifwer et dylikt påstående, under försäkran, at ock Irokeserne hade så beslutit. Då nu Biskop Spangenberg aldeles icke kunde beweka honom, at afstå derifrån; så bad han honom til slut, at man likwäl för de många i Bethlehem befinteliga barnens skull, ej måtte yrka derpå, i thy, at dessa wid et slikt tilfälle kunde komma at se och höra mycket, hwarigenom deras i owetenhet om onda ting hittils bibehållna späda själar lätteligen kunde taga förargelse. Uppå denna föreställning wände man sina tankar från Bethlehem, och höll Freds-underhandlingen i Easton, dit man med säker convoy beledsagade de til den ändan ankomna Indianer. Men de Wildas Capitain, hwilken hade öfwerfallit Brödernes hus wid Mahony, blef på denna wägen af meranämde Taddeuskund i en häftig strid om lifwet bragt.

Men i Easton blef ingen ting widare uträttat, än at Indianerne emottogo skänker af Engelska Gouvernementet, och låswade om någon tid komma igen. Taddeuskund, som upförde sig såsom en Indian-Konung, och med skäl kunde kallas Krigs-Trumpeten, åtog sig det erendet at resa til alla de folkslag, som hade upblystat bilan, och bewека dem til en beständig fred.

Wid tilfälle af denna underhandling, så ock efteråt, hade man i Bethlehem starka besök af främmande Indianer, hwilka dock blefwo inqwarterade i de hus, som Bröderne tilhörde på andra sidan af Lecka; och för säkerhet skull, blef en hwar lagligen befrågad af Bethlehemska Freds-domaren, om ordsaken til sitt uppehåll derstädes. Derigenom höll man dem i respect; men åtskillige woro dock med sina besök Indian-församlingen til skada. I synnerhet war det mycket smärtande, at den af Bröderne döpte Gideon-Taddeuskund icke allenast war blifwen de fiendtliga Wildas hufwud-anförare, utan at han ock hemligen gaf sig all möda, at stifta oenighet ibland wåra Indianer i Bethlehem, och at afwända dem ifrån gemenskapen med Bröderne. Men det lyckades honom då ännu icke; utan sjelfwa hans hustru, som ock war döpt, betygade, at hon hörde til Jesu folk, och wille lefwa och dö med Bröderne. Andre åter låto sitt boende och wistande så nära Bethlehem tjena til sin ewiga salighet. De hörde ordet, som predikar nåd och Försoning, erkände sina synder, smakade Evangelii tröst, sågo lefwande bewis för sina ögon af

den

den stora sanningen, at JEsus Christus gör syndare saliga, och längtade efter deras gemenskap.

Ibland dem, som denna tiden sökte och erhöllo tilstånd, at få bo hos Bröderne, förklarade sig en, med särdeles eftertryck: "Nu, sade han, är jag här, och beder at Bröderne måtte tilstädja mig at förblifwa här: Jag will icke wara blott några dagar eller år hos Bröderne, utan så länge jag lefwer; och om alla Bröder skola bringas om lifwet, så will jag ock låta mig ombringas med dem. Det är mitt beslut. Jag söker intet at rädda mitt lif, om jag än kunde, söker ej eller goda dagar eller något dylikt hos Bröderne, utan endast at min Själ måtte lefwa." Derpå begynte han at hjertligen gråta och sade: "Nu weten I hwarföre jag är hitkomen." Hugnelig war ock en Indianskas utlåtelse: "Jag har warit, sade hon, några dagar mycket bedröfwad, och önskar, at Frälsaren måtte förbarma sig öfwer mig och skänka mig tro: Jag anser Systrarne såsom det fina mjölet; men jag är endast såsom kli, och tror, at jag icke blifwer salig, icke eller kan komma til Frälsaren, om jag ej blifwer döpt med Hans Blod och rentwagen från alla mina synder." Denna nåd wederfors henne ock, såsom åfwen åtskilliga andra. Utaf sielfwa mord-brännarne kommo många med qwinnor och barn til Bethlehem, emedan de woro i hungers-nöd, hwaråst man, på Engelska Gouvernörens begäran, tilstadde dem at för en tid wistas på andra sidan om Lecka. Där fingo de dageligen sitt nödwändiga, och Bröderne tröstade sig dermed, at Gud

härigenom skaffat dem tilfälle, at göra sina fiender godt.

Men ehuru wänligt man, så wäl på Regeringens som på Brödernes sida, bewiste sig emot de Wilda, så mördade de dock åter i Allemängel, och några borttappade matpersedlar förrådde dem, at de warit af samma folk, med hwilka man i Easton öfwerlade om frid. Förnämligast oroade deras ströfwande partier gränsorne, landswägarne och sådana orter, där de icke hade at befara något motstånd: hwadan ock den lilla Brödernes landsförsamling uti Allemängel och Bethel, wid Swatara, efter et långt tålamodigt uthärdande, dock nödgades wika undan och flykta, den första til Bethlehem, den sednare til Libanon.

Wid hwarje sådan händelse, stodo Indianerne i Bethlehem i ny fara för de hwita, hwaraf månge ännu icke kunde blifwa öfwertygade om deras fredliga tankesätt. Men Gud skyddade dem, och bibehöll dem wid den höga Regeringens bewågenhet, såsom Herr Gouvernören ock sjelf den 17 Nov. 1756 besökte dem, beság deras boningar, betygade sin förnöjelse öfwer deras inrättning, och bewiste sig mycket wänlig emot alla.

Wid slutet af året utbrusto kopporne ibland dem, och man gjorde genast anstalt, at alle, som kände sig deraf smittade, fördes på andra sidan af Lecka, och blefwo där behörigen skötte.

Pachgatgoch blef under dessa oroligheter icke af Bröderne försummat. Mißionären Jungman, jemte hans hustru, samt Bröderne Eberhard

hard och Utley bodde därstädes, hꝍllo Gudstjensten och Scholarna til wälsignelse, och åtnjöto det beskydd, de begärt af sin Öfwerhet, til hwilken de på deß begäran gerna lemnade del af alla sina bref, för at icke gifwa styrka til den hemligen på dem fallna mißtankan, som woro de anhängare til de Franska. I öfrigit war det icke eller brist på smärtande händelser. Åtskillige döpte weko af ifrån tron på Jesum Christum, och begåfwo sig åter i syndens tjenst. Några af dem omkommo derigenom ömkeligen. En störtade sig under sit fylleri i en öfwer elden hängande Sopp-kjettel, och upbrände derwid hela kroppen. En annan stack ihjäl sin hustru, sårade dertilmed dödligt en Indian, och stack slutligen ihjäl sig sjelf. Sådana förskräckliga exempel förordsakade hos de öfriga en djup eftertanka och en hälsosam öfwerläggning, huru olyckliga de göra sig, som förtrampa Guds Nåd.

Ifrån Wajomik flyttade år 1756 samtlige Indianerne bårt, och satte sig ned, dels uti, dels ofwanom Tiaogu. Deribland woro åtskillige, som af Bröderne blifwit döpte, hwilka wäl aldeles afhållit sig ifrån krigsoroligheterne, men hade dock til sina själar lidit icke ringa skada af den allmänna förwirringen i denna tiden. Här befunno de sig nu länge i daglig lifsfara; På ena sidan förblefwo de ståndagtigt derwid, at de hörde til Bröderne, och wille icke taga någon del i kriget, hwadan de fiendtligen sinnade Indianer alt ständigt hotade at hugga dem bilan i hufwudet; På andra sidan måste de frukta för de hwita, som, i afseende på det högt utsatta

pris å hwarje Delavar-scalp, lurade efter alla Indianer, och sökte döda dem; hwarföre de ock icke tordes tänka på någon bårtflyttning. Derjemte hade de at utstå stor hungersnöd, woro så sönderslitne, at de knapt kunde skyla sig; och Bröderne sågo til sin smärta ingen möjelighet at komma dem til hjelp.

I Januarii 1757 begyntes i Bethlehem med offentlig predikan för Indianerne. Jemwäl bad man med dem Kyrko-Litanien, hwilken Mißionären Schmick öfwersatt på Mahikandiska, äfwen som ock mycket, så i detta som i Delavariska språket, blef öfwersatt, jemwäl til bruk för Scholorna. Ofta söngo barnen om Frälsaren och Hans sår rätt angenämt i tyska, Mahikandiska och Delavariska werser.

Emedlertid hörde man ständigt talas om de wildas ströfwerier, som gingo 20 til 30 i sender ut at mörda. Några af wåra Indianer i Bethlehem erhöllo derföre budskap ifrån sina ännu oomwända wänner wid Susqvehanna, at de måtte komma til dem, men de skickade dem detta swar: Wi wilje häldre med Bröderne dö och låta bränna oß, om Frälsaren så behagar, än blifwa Honom otrogne."

Under denna tid gick Taddeuskund med en stor hop wilda af och til, under förewändning at arbeta på fred, samt gjorde ock ofta besök i Bethlehem; men hans och andra wildas afsigt gick mera derpå ut, at draga Indian-Församlingen ifrån Bethlehem til Wajomik; och som de hwarken genom öfwertalande eller hotelser kunde bewekas dertil, så anmälte de med

myc-

mycken dristighet wid en fridsunderhandling, som hölls i April samma år i Lancaster, at deras wänner i Bethlehem hölles såsom fångar, ja icke en gång tordes jaga, och begärte derföre, at man skulle låta dem flytta til Wajomik; deruppå blef wäl å Regeringens sida ingen ting widare swarat: än at Indianerne, såsom fritt folk, kunde altid begifwa sig hwarthän de wille; Men Bröderne blefwo dock härigenom, såsom ock af andra omständigheter, föranlåtne, at nu mera tänka på, huru Indian-Församlingen, hwilken hittils likasom camperat i Bethlehem, åter måtte förskaffas en egen boningsplats. Nationalhjelparne och de öfrige husfäder woro enhälligt af den tanken, at de, efter de icke wille lefwa på fädernes sätt, utan efter Jesu sinne och bud, nödwändigt måste bo för sig allena, och icke ibland andra Indianer, där de sjelfwe och deras barn kunde och skulle lida skada, såsom erfarenheten sådant redan tilräckeligen hade lärt. Härom lemnade man det Engelska Gouvernementet behörig kunskap; och Indian-Församlingen wände sig i synnerhet til Herr Gouvernören, anbefalte sig i hans ytterligare wård, och bad om tilstånd at få sätta sig neder i negden af Bethlehem. Denna deras begäran blef nådigt beswarad; och man anwiste dem, med Regeringens tilstådjelse, et Bröderne tilhörigt stycke land, som ifrån Bethlehem war endast en god Engelsk mil belägit, at bebygga til en egen församlings-ort, som sedan blef kallad Nain.

Emedlertid flyttade i Maji detta år några familier, som woro af Delavar-Nationen, til

Gnadenthal, som ock tilhörde Bröderne, och blefwo därstädes betjente af Brodren Grube, som med sin hustru bodde hos dem.

Den 10 Junii nedsattes den första bopålen i Nain, hwars bebyggande dock, för de ännu warande krigsoroligheter, gick mycket långsamt. Emedlertid förblef Indian-församlingen, så wäl i Bethlehem som i Pachgatgoch, i en wälsignad ställning. På bägge orterne hörde wäl hundrade af de wilda det saliggörande Evangelium; åtskillige af dem blefwo döpte, hwaribland woro 2, som warit med wid mordbränneriet, fastän de sjelfwe icke hade mördat.

Wid slutet af år 1757, syntes det i dessa trakter nu åter komma til en waraktig frid. Deremot hörde man desto mera oroligheter wid Susqvehanna, hwarifrån de Franske sökt draga Indianerne til Ohjo, på det de, i gemenskap med Irokeserne, kunde fägta emot Engländarne. Månge hade ock låtit öfwertala sig dertil. Sjelfwa den oftanämde Chiefen Paxnous, och någre, som af Bröderne blifwit döpte, woro med häruti inweckiade; och änskönt de icke drogo med i fält, så råkade de dock på alt sätt i stort elände, hwaruti Indian-Församlingen tog en smärtande del. Men sedermera kommo dock någre af dem åter til rätta, erkände sin afwikelse, och affomnade sluteligen tröstade och förnöjde i tron på Jesu förtjenst. De öfrige kommo efter hand åter i Församlingens sköte; deribland woro några af Gnadenhüttens fordna inwånare, dem man måste anse, som half upätna får, i det de genom otroheter gjort sig djupa själasår.

Desto

Desto mer antog man sig dem med förbarmande och kärlek, och det war icke förgäfwes.

I allmänhet såg man år 1758 många hugnande spår af den goda Herdens trohet, som söker de förwillade fåren och går efter dem. Benjamin t. ex. ; lät skrifwa et bref til Indian-Församlingen, bekände sina synder och begret dem bitterligen. Hans hustru Abigail berättade, at hon ganska ofta gått allena i skogen och bedit Frälsaren, at Han dock en gång måte bringa henne til Sina barn: at hon haft en mycket swår tid hos de wilda, så länge hon måst bo i bland dem, och hade ofta tänkt, at hon bodde ibland djeflar; men det har ock blifwit henne klart, at Frälsaren ej lårit henne råka i den olyckan, om hennes hjerta tilförene hade warit rättskaffens. Hennes moder sade: "Då jag hörde, at så många af mina kära Bröder och Syst ar blifwit af de elaka wilda dödade, gret jag mycket, och war länge så bedröfwad, at jag ofta önskade, det jag warit med och låtit mig med dem dödas! Jag har räknat alla dagar och weckor, och när 4 weckor warit förbi, så har jag altid gjort en knut, och så har jag gjort 20 knutar; så länge har jag måst wara ibland de onda menniskjorne. Nu beder jag Församlingen af hjertat, at förlåta mig alt, hwarmed jag har bedröfwat Frälsaren och Församlingen. Tagen mig dock åter an; jag har helt och hållit öfwerlemnat mig åt Frälsaren; så länge jag än lefwer i denna werlden, will jag endast lefwa Honom!"

Förnöjelsen öfwer sådana förwillade fårs återkomst kunde wäl icke blandas med något mera bittert, än då andre deremot, hwilka hittils i de största faror förblifwit trogne, nu läto af bi-afsigter förleda sig, at förbyta sit hjertas saliga tilstånd til oro och nöd, såsom det i detta år, til hela Församlingens smärta, skedde med den eljest så brukbara National-hjelparen Augustus, hwilken deß swåger, merabnämde Taddeuskund, aldeles förförde ifrån enfaldigheten i Christo Jesu, medelst föreställningar, at han i Wajomik kunde blifwa en långt större man, än han war i Bethlehem. Man gaf sig nu wäl all möda, at icke allenast med kärlek wisa Augustus til rätta, utan ock föra Taddeuskund sjelf, som detta år bodde, tillika med mer än 100 af sit folk, en lång tid i Bethlehem, åter på lifsfens wäg. I början wisade sig äfwen en god liknelse dertil. Han erkände sina förskräckliga förseelser, och war deröfwer bekymrad;" I yttra mål, sade han en gång, har jag alt hwad jag nånsin kan begära, men det hjelper mig intet: Jag har derwid dock altid et oroligt hjerta; jag wet ännu wäl at besinna mig, hwad det will säga, at känna sit hjerta, men jag har förlorat alt." Jemwäl lät han bedja Bröderne, at en Lärare måtte esomoftast predika på den sidan af Lecha, hwaräst han och de öfrige främande Indianer woro inqwarterade, emedan så månge af dem skämdes at gå i predikan til Bethlehem. Men det slog snart åter om med honom, och alt hopp til hans sinnes förändring förswann. Nu företog han sig

rent af at störa hela Indian-Församlingen i deß ro.

Tilfälle dertil gåfwo fredsunderhandlingarne, hwilka ändteligen kommit så wida, at det Engelska Gouvernementet med 300 Indianska deputerade, som å 10 Nationers wägnar infunnit sig, gjorde i Easton frid, hwarwid, som man påstod, det åfwen skulle hafwa warit et hemligt förbehåll, at Gouvernementet skulle bygga för Indianerne en Stad wid Susqvehanna, skicka och underhålla Lärare för dem, och at de Indianer, somt bodde ibland Bröderne, likaledes skulle flytta dit. Ifrån Regeringens sida erhöllo Bröderne icke det minsta hårom; Men Taddeuskund föregaf, at honom af Regeringen blifwit updragit, at föra alla Indianer, så ock dem i Bethlehem, med sig til Wajomik, och åskade, at de dertil skulle beqwäma sig; det skulle för dem upplöjas fält wid Susqvehanna til plantering, byggas hus och skaffas bröd. De skulle ock taga med sig sina nu warande Lärare; de skulle ostördt bo där, och han sjelf, Taddeuskund, wille ingen annan Lärare hafwa: jemwäl skulle de hafwa frihet utwälja sig en plats, där de kunde bo allena. Men Indian-bröderne gåfwo til swar: "At de rätt gerna bodde där de nu woro, ty deras unga folk, hustrur och barn mådde där wäl; han måtte altså häldre hjelpa dem, at där få förblifwa i ro. De wille derföre icke skilja sig ifrån honom, utan förblifwa goda wänner." Med detta swar war Taddeuskund illa tilfreds, upförde sig mycket wildt, och efter hårda hotelser

ser afreste han med mycken illwilja til Philadelphia.

Här skulle nu en allmän fred slutas med Indian-Nationerne, och dertil skulle jemwäl de Indianer bjudas, som hade flyttat ifrån Susqvehanna til Ohjo, och icke i ofwanämde fredsslut i Easton tagit någon del. Emedan Regeringen nu ej kunde finna någon Europee willig til detta med lifsfara förknippade budskap, så lät ändteligen Brodren Fredric Post, som under de wildas krig hade flytt från Wajomik til Bethlehem, beweka sig, at det samma sig åtaga. Han bragte det ock, sedan han twå gånger rest til Ohjo, hos därwarande wilda så wida, at de skickade sina deputerade til Fredsunderhandlingen. Med dem kom han d. 1 Julii til Bethlehem och gick derifrån til Philadelphia, dit ock, på anmodan, 3 deputerade ifrån Indian-Församlingen begåfwo sig, dem Mißionären Sensemann beledsagade, och gaf dem sedermera det witnesbörd, at deras Jesu sinne likmätiga förhållande hade gjordt et besynnerligt intryck på Herrarne af Regeringen.

Emedlertid sökte den arma Augustus at intala hela Indian-Församlingen, at alle Indianer, som ännu bodde ibland de hwita, måste flytta til Wajomik, men i synnerhet de från Bethlehem: Och änskönt wid fredsslutet i Philadelphia denna sak offenteligen aldeles icke blifwit omnämd, så kom dock Indian-Föşamlingen deröfwer i förlägenhet; emedan han altid så dristigt inblandade Gouvernementet med häruti. Utomdeß erhöll man säker underrättelse, at åtskillige

lige hemlige fiender til hedningarnes omwändelse woro i mjugg mycket werksamme, at helt och hållit förskingra Indian-Församlingarne i Bethlehem och Pachgatgoch. Då derföre Taddeuskund kom tilbaka från Philadelphia, och med håftighet affordrade wåra Indianers sidsta swar, höllo de rådeligt at gifwa honom följande: "Om det werkeligen är en af Chiefs och Gouvernören beslutad sak, at wi icke skole bo här, så wilje wi flytta til Susqvehanna, men blott för det, at wi så skole och måste; dock kunne wi ännu i detta år icke flytta, emedan wi hafwe många barn och gammalt folk."

Härmed måste Taddeuskund åtnöjas, och man skulle hjertligen hafwa fägnat sig åt hans afresa, om icke den genom honom förförde Augustus, tillika med hela sin familie, hade följt med honom, och således skilgt sig från Församlingen. Men Gud afwärde dock, at detta icke hade et sådant inflytande på de andra, som man tilförene befarat. Twärtom förklarade sig åtskillige mycket alfwarligt, at de icke skulle flytta bårt, efter det icke wore dem så i deras hjertan. "Jag kan icke tänka, sade Jacob, ibland andra, at jag annorstädes kan lefwa än hos Församlingen. Jag har nu i 16 år warit hos Bröderne, och jag anser mig såsom et barn af et halft års ålder; när twå händer fatta barnet under armarne, så kan det gå, men så snart det släppes handlöst, så faller det til marken; så ser jag mig an; Bröderne fatta mig under armarne och föra mig gerad til Frälsaren; ginge jag bårt ifrån dem, så hade jag ingen Ledare

mer,

mer, och då skulle jag falla. Men för at tilstoppa munnen på försmädarne, uprepade man några gånger den declaration, at en hwar, som wille flytta från Bethlehem, hade all frihet dertil; och eho, som icke ordenteligen upförde sig, skulle man tilsäga at flytta.

Under alla dessa omständigheter war det med Nains bebyggande så wida kommit, at man til hösten kunde flytta in i denna ort, och församlingssalen den 18 October inwigas, hwaröfwer Indian-Församlingens glädje war öfwermåttan stor. Här blef nu åter all ting lika inrättat, som det warit i Gnadenhütten. Sammankomsterne til Gudsjensten, til hwars besörjande Lärare ifrån Bethlehem måstadels ankommo, woro rätt wälsignade. De yttra ordningarne handhades af dertil förordnade personer; och uppå Scholorna anwände man stor flit, såsom man ock i allmänhet låt sig denna tiden i synnerhet angelägen wara ungdomens rätta skö sel, äfwen hos deras Föräldrar, hwarwid Nationalhjelparne igenom sina hjertliga erinringar ofta gjorde god tjenst. Såsom t. ex. en gång, då några mödrar, uti hjelparen Josuä närwaro, med en Naturs hetta bestraffade sina barn för lättsinnighet och olydnad, så gaf han en ganska alfwarsam erinran och sade: "I kära Systrar! jag ser, at I, i anseende til Edra barn, stån i en aldeles förwänd tanke. Detta är icke Brödernes sätt at umgås och tala med barnen; Ty hwadan hafwa barnen det onda och olydnaden? De hafwa ju det alt af Eder, deröfwer, bören I skämmas och bedja Frälsaren om förlåtelse, så ock om

om nåd, at I hädanefter mågen kunna gifwa barnen bättre exempel, och om I derwid mera anropade Frälsaren om Edra barns salighet, så skullen I uträtta långt mer hos dem, ty de äro ännu lika som unga träd, men I måsten nyttja den rätta methoden til at böja dem"! Denna förmaning antogo mödrarne med blygsel och tacksamhet, och den hade goda följder.

Såsom tilförene Bethlehem, blef ock nu Nain ömnogt besökt af främmande Indianer, hwarwid Mißionärerne en gång med 20 Indianer, som af Catholska präster blifwit döpte, utförligen talade om nödwändigheten af en sann och lefwande tro på Jesum, och wisade dem, huru illa den bedrager sig, som lefwer i syndens tjenst, och will trösta sig dermed, at han dock är döpt.

Ibland de besökande befann sig ock en ung wild Indian, med hwilken man hade et särdeles medlidande. Han war just inne i stugan, då det ringdes til Scholen och et 3 års barn sade: jag will gå i Scholen och sjunga werser. Då han detta hörde, sade han til barnets fader: Jag har ännu icke förlåtit min moder, at hon tagit mig från Bröderne; mitt hjerta hade känt något af Frälsaren, och jag har, sedan jag war bårta, ofta i andanom sett barnen sitta i Scholen, och det war mig, som hörde jag dem sjunga; men då jag nu beskädar mig, hwad för en slät lefnad jag förer, och huru förwildrad jag är, så tänker jag: min moder är skuld dertil. Det har wäl nu på en tid fallit mig rätt ofta in, at jag skall omwända

mig,

mig, men jag kan ej mera komma til rätta dermed, jag arma människja!"

I öfrigt kommo nu de döpte, som år 1754 woro flyttade til Wajomik, eller under de wildas anfall wid Mahony flyktat up til Susqvehanna, nästan alle tilbaka, och wille gerna bo med i Nain; men de måste uppehålla sig på andra sidan om Lecha, tils man hade tilräckeliga bewis om deras föregifna ånger och hjerteförändring, då man icke förwägrade dem, at åter bli uptagne.

I deßa åren nådde rätt många Indian-Bröder och Systrar sin tros ändamål; och det förekom derwid ofta, at de döende ännu i de sista stunderne upfordrade sina närmaste slägtingar, at gifwa sig handen derpå, at de intil ändan wille förblifwa Frälsaren trogne, och icke öfwergifwa Församlingen; hwilket altid gjorde et djupt intryck. Särdeles upbyggelig war den gamla Brodren Michaels sista stund, hwilken Mißionärerne i sina berättelser plägade kalla Indian-församlingens krona. I sin ungdom war han en erfaren man och tapper krigsman, och har, ibland annat, en gång modigt uthärdat en 6 til 8 timmars fäcktning, då wäl 20 kulor träffat i det träd, hwarwid han hade sin post. Sedermera war han en af förstlingarne som omwände sig til Herren; blef år 1742 döpt, och förblef från den tiden i en salig gång; utan mycket wäsende, utan många omwärlingar, wandrade han Christo til ära, war altid förnögd, affomnade ock med mycken glädje. Hans förnöjda blick i likkistan, utgjorde tillika med

med de figurer, som han under sin krigstid undfått i sit ansigte, en artig Contrast. På den högra sidan wid tinningen war en stor orm, och midtpå nedra läppen begyntes et strek, likt en stång, som gick öfwer nåsan fram emellan ögonen, ånda öfwer pannan upåt hufwudet; på denna stång fans wid hwar fjerdedels tum en rund figur, såsom en scalp; på det wänstra kindbenet hade han twå spetsar korswis öfwer hwarannan, och wid käften et wildswins hufwud, alt ganska nätt gjordt.

Fjortonde Afdelningen.

1759, 1760, 1761, 1762.

Nain gläder sig öfwer den slutna freden och wäxer til. Något om Pachgatgoch. Wechqwetanks anläggning. Hwarjehanda efterrättelser. Spangenberg återreser til Europa. Bedröfligt tilstånd i Pachgatgoch. Fredric Posts företagande wid Ohjo mißlyckas.

Sedan de Franske sjelfwe språngt och upbrändt Fort Duqwesne, som de hade eröfrat,

och derifrån afflyttat, men Engländarne på samma ställe hade byggt en ny Fort, med namn Pittsburg, så förändrade sig, som bekant är, hela krigs-scenen i Norra America, och ifrån början af året 1759 blef Pensylvanien och näst-gränsande Provincer icke af de wilda ytterligare beswårade, hwarföre man på alla Brödernes orter, men förnämligast i Nain, lofwade Gud med högt jubilerande, prisade Honom ock i synnerhet derföre, at Han, under deßa häftigaste skakningar och skarpaste pröfningar, icke allenast hållit Indian-Församlingen tilsamans och allmänt wid et sinne, utan ock midt under kriget låtit sit nådewerk fortgå ibland sjelfwa de wilda Indianerne, i det altid några blifwit medelst Hans ord upwäckte utur syndasömnen och i Hans namn döpte.

Nain tiltog nu och blef en rätt angenäm ort, fick sin egen kyrkogård och en klocka at ringa med, hwilken inwånarne sjelfwe betalte af den besparing de hade af hwad de förtjent. Jemwäl de Indianer, som eljest bodt wid Nazareth, flyttade hit, ock kommo i en saligare hjertegång. För de lediga Indian-Bröderne blef et egit hus upbygt, hwaruti Brodren Rothe hade i synnerhet upsigt öfwer dem, med hwilken de då flitigt höllo samtal om sit själa-tilstånd. Här hade de ock sina Chor-församlingsstunder, och såsom han sökte tjena dem med lärande, tröst och förmaning, så tjente honom igen deras umgänge dertil, at han lättare och snarare lärde Delavar-språket.

Mäß-

Mäßlingen, som i Marts år 1759 utbrast i Nain, förorsakade wäl i början, såsom något owanligt, icke liten skräck; men som af 47 sjuka ingen enda dog, så skämdes de klenmodige, at de wid detta tilfället inlåtit sig med någon frugtan för döden, då de dock, medelst det lekamliga afsomnandet, komme til Jesum Christum, sin bästa wän.

I det yttra war detta år owanligen wälsignat: fält och trägårdar buro långt rikligare än man hade wäntat, och jagten war mycket indrägtig; hwarwid man tillika erkände Guds myckna bewarande med lof och tacksägelse. Ibland andra, war den unga Indianen Josua en gång i stor lifsfara: Han sköt efter en ung Björn, och wid deß jämmerliga skrik, kom den gamla Björninnan med et stort rytande framlöpandes på Josua, men blef af hans häftiga skriande tilbaka skrämd, så at han lyckligen kom undan.

Bland de främmande Indianer, som på detta år besökte i Nain, war den hedniske Läraren i Machwihilusing, wid namn Papunhank, i synnerhet märkwärdig. Han hade med mycken ifwer drifwit sin hedniska sedolära i många år; men då han sjelf och hans åhörare derwid föllo alt djupare i de grösta laster, och blefwo i sina hiertan orolige; då begynte månge af hans folk twifla, om han ock wore en sanfärdig Lärare, och han sjelf tilstod uprigtigt för dem, at han intet kunde göra det, som han lärde dem. Då han nu i Nain hörde predikas om tron på den korßfästa Christum, betygade han,

det han hittils wäl trodt en Gud, men at Gud blifwit en menniska och dödt för menniskor, det har warit honom förborgat; och han börjar tro det detta honom fattas. Ändtligen utbrast han i tårar och sade: "Ack Gud! förbarma Dig öfwer mig, och hielp mig, at Din död måtte blifwa klar för mit hierta!" Han blwistade derpå en dophandling i Bethlehem, och yttrade sig efteråt för en Broder: at det derwid warit honom så til mods, at han i sit tungomål icke finner något ord, at deröfwer tydligen uttrycka sig. Han önskade endast, at den Guden, som Läraren före döpelsen hade beskrifwit, måtte snart uppenbara sig för hans hjerta. I denna sinnesställning gick han åter hem, kallade sit folk genast tilsamans, och med stort eftertryck gjorde dem kunnigt hwad han erfarit. "I godt folk, sade han derwid: Jag har hittils sagt eder mycket godt och lärt eder en god wäg, men jag finner, at den dock icke är den rätta. Om wi wilje blifwa salige, så måste wi antaga Brödernes lära."

I Pachatgoch uppehöll sig Mißionären Grube en tid detta år, och hans offentliga föredrag woro inhemska och främmande til stor wälsignelse. Här hade ock Mißionärerne tilfälle at blifwa bekante med separatistiske Indianer, som af Presbyterianerne blifwit döpte, men sedermera från dem åter utstötte, hwilka nu höllo sig tilsaman, och hade ibland sig utwalt en til deras Präst, med hwilken en gång 17 personer kommo på besök til Pachatgoch, och höllo där dagligen 3 til 4 sammankomster, och hade mycket at skaffa med In-

Indian = församlingen, men wisade med hela sit wäsende at, de woro beklaganswärda menniskor.

I öfrigt blef Indian=församlingen i Pachatgoch mycket plågad af wårfware; månge unge personer låto, genom deras smickrande föreställningar om krigslefnaden, dertil förföra sig; andre betjente sig af detta tilfälle för at komma undan de hwita, dem de woro skyldige och icke kunde betala. Så stor Mißionärernes smärta hårdfwer än war, så kunde de dock, emedan dessa arma menniskor blifwit i landets Regerings namn wårfwade, ingen ting annat göra derwid, än at beweklIgen erindra dem den dem wederfarna Guds nåd, och bedja för dem, at de en gång måtte frälsas utur det elände, deruti de utan nöd inlupo. Icke mindre smärtande war några Christna grannars hemliga bemödande, at afhålla wäckta Indianer ifrån dopet, hwarigenom detta år hände, at en sådan odöpt blef död, som några år förrut hade haft en långtan efter denna nåden.

Emedlertid infunno sig åter wid Nain ständigt flere af de förwillade, så at man i brist af utrymme såg sig nödsakad, at dela Indian-församlingen. Til den ändan köpte Församlingen i Bethlehem 140 åkerland bakom blå bergen, til andra Mißionsplatsens uppbyggande, hwilken blef kallad Wechqwetank. Redan i April 1760 begaf Mißionären Senseman sig dit, tillika med några och 30 döpta Indianer, dem flere efter handen följde. Byggnaden gick lyckligen och wäl för sig, och all ting blef här så inrättat, som i Nain. Den 28 April blef den första församlingsstunden

derstädes hållen under bar himmel, och den nya orten anbefald i Guds nåd och beskydd. Den 6 Maji kunde redan Mißionären flytta in sit upstimrade hus, och den 26 Junii blef jemwäl församlingshuset eller kyrkan med lof och tacksägelse inwigd. Wechqwetank blef sedan af Biskop Spangenberg och andra Bröder flitigt besökt, och förblef utom deß i beständig förbindelse och gemenskap med Nain.

På begge orterne fortsattes nu med stor wälsignelse Jesu försonings-döds offenteliga förkunnande, Församlings-lemmarnes själaskötsel, ungdomens underwisande och en kärleksrik anfattning af de ömnigt besökande främmande Indianer. Ibland deßa infann sig åter den förledna året omwände Papunhank medsin hustru och ännu 33 personer, hos hwilka det icke warit förgäfwes, hwad som i Nain skedt med deras själar. Så hjertligen man deröfwer gladde sig, så litet war man tilfreds med Nantikoks, som kommo ifrån Scheninge, och åter gjorde försök at draga Indian-församlingen til Susqwehanna, hwilken likwäl utan omswep wiste dem ifrån sig, och bekräftade hwad Mißionärerne förklarat, at ingen hindras flytta bårt, och at således en hwar, som blir qwar i Nain eller Wechqwetanck, gör det derföre, at det så behagar honom sjelf.

I Augusti detta år kom efterrättelsen til Bethlehem om den wärda Herr Grefwen von Zinzendorfs död, och den blef jemwäl i Nain, Wechqwetank och Pachatgoch offentligen kunnig gjord; hwarwid på det angenämaste wisade sig, hu-

huru allmänt ibland Indianerne denne dyre Guds tjenare och Jesu trogne lärjunge war älskad och ärad. Otalige tårar flöto efter honom, och de tackade derwid den goda Frälsaren för all den wälsignelse, som Han medelst denna sin så owanligen wärksamma tjenares åtgärd, hade låtit dem tilflyta. "Ack! sade, ibland andra, den gamle Jacob: denna efterrättelse gör mig rätt ondt: Jag har wid mit dop i Oley fått mycken kärlek för denna Guds mannen, och trodde altid at ännu få se honom här. Nu är det hoppet til ända; men så länge jag lefwer, skal jag aldrig förgäta honom." "Han war den förste, sade Esther, som nämde och beskref Jesu sår för mig i Schekomeko. Det for då strax in i mit hjerta, och jag kände kärlek til Frälsaren, och blef jemwäl genast willig, at helt öfwergifwa mig åt Honom. Nu är han förr hos Frälsaren än jag, och kan hälsa och kyssa Hans sår, och så widare. Deßa och dylika utlåtelser hörde man ganska många af dem, som personligen känt denna til Jesu tjenst så helt öfwerlåtna mannen, och hwilka ofta omtalt honom för de öfriga.

Af barnen hade man detta år mycken glädje. En liten Rosina t. er. hwilken, såsom Fader- och moderlös blef skött af en gamwal odöpt anförwandt, sade natten förut, innan hon afled, til henne: "Jag är nu döpt, kära Mormor, med Frälsarens blod, och skall snart gå til Honom, jag beder dig rätt mycket, låt ocksä dig snart twås med Frälsarens blod och göras salig, på det du må kunna gå til Honom så saligt, som jag; men eljest kommer du icke til Frälsaren."

Denna barnets predikan gjorde et sådant intryck på den gamla gumman, at hon öfwer sig sielf blef mycket bekymrad, längtade efter syndernas förlåtelse och benådande wid Jesu fötter, och bad snart om dopet, som ock icke långt derefter henne meddeltes. En liten Ludvig om 5 år, hwilkens Fader ännu war odöpt och en wild Krigsman, förmanade honom ofta, at han måtte omwända sig, och utbrast ändtligen en gång i de orden: Fader, du gör rätt illa, och om du icke will blifwa annorlunda, så gå häldre utur huset, jag kan icke mer se på dit onda lefwerne. Strax derpå afsomnade barnet rätt förnögdt. Den lilla Rahel trodde sig en dag ej wara sedd eller hörd af någon, och gjorde följande bön: käre Frälsare, tag mig dock snart til Dig, jag är trött at lefwa här längre: Mit arma hjerta längtar at wara hos Dig; Du wet ock at det för mig arma barn är mycket bättre, om jag är hos Dig." Et annat barn wid namn Sophia, som förmodeligen hört berättas, at bößan sprungit af för en Indian-Broder på jagten, och at kulan gått genom munnen och uprifwit det ena Kinbenet på honom, bad med tårar för sin Fader, som ock war på jagt, och sade: "Käre Frälsare, Du wet at min Fader är i skogen: Du ser honom ock alla dagar: jag beder Dig, behåll honom helbregda, och bringa honom jemwäl frisk åter til oß igen. Jag will ock då tacka Dig mycket." Och denna bön blef ock hörd.

Mißionären Schmick betiente år 1760 Församlingen i Nain, men Mack gick til Pachgat-

gatgoch, aflöste dår Brodren Grube, och fortsatte trogit hans wälsignade arbete. Wid den dår ännu fortfarande wårfning, frågade en gång en Engelsk Capitain en döpt Indian, om han intet wille låta wårfwa sig? Nei, sade denne, jag år redan wårfwad; Hwem år din Capitain? swar: Jag har en ganska god och förträffelig Capitain, det år Jesus Christus, Honom wil jag ewigt tjena och mit lif upoffra; hwarpå den Engelska Capitainen helt flat gick bårt.

Nain blef nu alt mer och mer bekant i landet, och wann jemwål sina Europeiska grannars kärlek och förtroende. I synnerhet då Inwånarne aflade onekliga bewis, at de woro det hwita folkets sannskyldiga wånner. Genom deras bemödande blefwo åtskilliga hwita barn, som under förra kriget med de wilda warit fångna bortförde, men wid Fredsslutet åter icke utlefwererade, nu befriade utur fångenskapen, och återlemnades åt Föråldrarne til deras obeskrifliga glådje, som redan hade begråtit dem såsom döda.

I Februarii 1761 kom en hwit man med gråt och jåmrande til Nain, och bad at et par Indian Bröder måtte hjelpa honom och hans Hustru, at åter upsöka deras dagen förrut förlorade lilla Dotter. Straxt gjorde sig några bröder fårdiga, funno snart spåren efter barnet, och åndteligen, twå Engelska mil ifrån Föråldrarnes hus, sjelfwa barnet, betäckt med en gammal kålt, wål ännu lefwande, men af kölden nåstan stelt. De glada Föråldrarne utbredde nu öfwer alt, huru skickligt och tillika tjenstaktigt folk deße

Indianer woro: och slike händelser gjorde, at granskapet af en Indian-Stad icke mer ansågs af deß hwita grannar för farligt, utan fast mera at det blefwe med tiden rätt angenämt.

I Augusti 1761 höll Engelska Gouvernementet et samtal i Easton med Deputerade af många Indian-Stämmor, och Nain hade wid det tilfället starka besök, så wäl af Taddeus-Kund och hans sällskap, hwilket åter utgjorde öfwer hundrade Personer, som åfwen af många andra, såsom man ock hela året igenom räknade 652 främmande Indianer, hwilka här gjorde besök, och blefwo alle försedde med mat och drick, hwartil ock Församlingen i Bethlehem biträdde. Då war Mißionärernes och National-hjelparnes förnämsta göromål så wäl här, som uti Wechqwetank, hwa räst jemwäl många kommo på besök, at för alla, som wille höra, rikligen förkunna Guds ord, hwars kraft jemwäl på det härligaste bewiste sig på ganska många. Men hos meranämde Papunhank fann man, at han wäl gerna wille lära känna sin Gud och Skapare, men också derjämte gerna förblifwa en Lärare bland sit folk, samt wille öfwertala sig sjelf och andra, at hans tro nog wore den rätta. Brodren Schmick höll derföre nödigt, at emellan fyra ögon säga honom sanningen rent ut, och önskade honom til slut en af den Heliga Anda wärkad kännedom af sit elände, sin otro, och en alfwarlig längtan efter sina synders förlåtelse, då han snart skulle lära känna Jesum Christum såsom sin Gud, Herre och Försonare, och erfara Hans heliga blods mägtiga kraft. Til detta samtal

kom

kom National-Hjelparen Joachim, och sade sedan til Papunhank: "Du talar så mycket om din tro, och har intet: när man tror, så har man ock. Din tro är just sådan, som om jag nu wille eller skulle tro, at jag hade strumpor på mina ben, och hade dock inga, det wore ju underligt.

Om hösten 1761 erhöll man i Nain den förskräckande underrättelsen, at i Jerseys hade en Indian blifwit af en hwit Man ihjälslagen. Hela landet, som ännu hade i friskt minne det med de Wilda knapt slutade krigets grufligheter, blef härigenom försatt i en ny fruktan och skräck. Taddeus-Kund kom ock med den bedröfliga efterrättelsen ifrån Philadelphia, at kriget snart åter skulle begynnas, hwartil Indianerne endast tilskrefwo de Christna och deras Romhandel hafwa gifwit anledning. Mycket folk begåfwo sig redan på flygten, och på Brödernes sida begynte man blifwa mycket bekymrad om Wechquetank, som låg faran närmast. Men oroligheterne afstadnade åter för denna iden, och alt förblef i sin wanliga gång.

Om wåren 1762 besökte Mißionären David Zeisberger de til Wajomik återkomna kända Indianer, i synnerhet den gamla Abraham, som låtit Bröderne weta, det han war sjuk. Alle hörde återigen med begär Evangelii ljufwa röst, och månge beklagade sit bedröfliga tilstånd, hwaruti de emot alla, så wäl Brödernes, som sina egna hjertans warningar hade störtat sig. Den förr omtalte, igenom Taddeus-Kund förförde, Augustus och hans hustru Augustina gjorde derpå besök i Nain, talade

med

med Mißionären under många tårar om sin osäliga gång, och wille gerna wända om, allenast de af Frälsaren och Bröderne blefwo åter antagne. Emedan nu deras ånger war alfwarlig, förlåt man dem hjerteligen gerna, antog dem åter til Församlings-lemmar, och Guds tröstande nåd upfylde deras hjertan igen med frid och frögd. Sedan reste de åter til Wajomik. Men efter några månader utbrast Röd-soten derstädes, och de siuke sände genast til Bethlehem och bådo at få besök af en Broder. David Zeisberger gick altså åter dit, och hade det nöjet at trösta åtskilliga i deras sista stunder, och at se dem i tron på Jesum och Hans förtjenst saligt afsomna. Deribland war jemwäl den nyß nämde Augustus, hwilken kårt förr sit aflidande lät kalla sina wänner tilsammans, och sade til dem: "I weten, at så länge jag warit här, har jag lefwat ganska slätt och osaligt, jemwäl ock i det yttra fattig, emedan jag warit olydig och otrogen. Förgäten det alt, och tänken icke mer derpå; ty jag har wändt mig til Frälsaren, bedt om Nåd, och mina synders förlåtelse, och den goda kära Frälsaren, så wäl som Bröderne, hafwa förbarmat sig öfwer mig och förlåtit mig alla mina synder: Nu är mit arma, fruktande hjerta tilfredsstält, och jag skall snart gå til Frälsaren, derföre tänken icke mer på min släta lefnad, följen icke mitt onda exempel, utan tänken på Frälsaren och lyden Honom och Bröderne, så går det eder wäl, eljest icke." Därpå sade han ännu: "Nu will jag åter lägga mig, och som han så lade sig, afsomnade han. Hans hustru hade några dagar

förrut

förrut likaledes aflidit, och hennes Syster, Taddeus Kunds hustru, följde dem rätt saligt efter. En annan döpt, wid namn Daniel, gick emedlertid til Nain och sade: At wid sjukdomen i Wajomik hade en fruktan öfwerfallit honom, at han ock skulle dö, derföre hade han beslutit at gå til Nain, där han, om han blefwe sjuk, likwäl dagligen fick höra om Frälsaren; han lades ock märkeligen snart ned i rödsoten, och war full med långtan efter Jesu tröst och Nåd, hwaraf han ock i sit hjerta bekom en Gudomlig försäkran. Härefter blef hans trångtan rätt stor, at wara hemma när Herranom; och hans åndalykt war rätt upbygglig. Så räddade den gode Herden dessa arma fåren, om hwilka man framför andra warit mycket bekymrad, och om hwilkas återkomst man knapt mera hade gjort sig hopp.

I Nain wisade sig, wid de fortfarande besök af främmande Indianer, wälsignade frugter af Evangelii predikan, i synnerhet året 1762, då om sommaren åter en underhandling hölls i Lancaster, emellan Engelska Gouvernementet och Irokeser, Delavarer samt andra Indianer, hwilka måst alle besökte Nain, och fingo höra ordet om korßet, til deras själars ewiga salighet." Ack, sade en af dem, såbant har jag ännu aldrig hördt, at wår Gud och Skapare emottager syndare och will wara dem nådig, när de komma til Honom, och at de, sådane som de äro, med alla sina synder och med sin armod, få komma til Honom. Gud skje lof, at jag kommit hit och fådt höra deßa sköna och frögdefulla ord," hwarwid han utbrast i et öfwer-
ljudt

ljudt gråtande. En annan Nantikok, en ung Man, som i 4 weckor flitigt biwistat Församlings-stunderne i Nain, men gick sedan åter til Philadelphia, och dog därstädes, sade förr sin åndalykt til sina twå Bröder, "J Nain hafwa de den rätta tron, där har jag ofta hördt, at wår Skapare blifwit en menniskja, och för wåra synder dödt på Korßet, at man begrafwit Honom, at Han åter upstått och farit til himla, och at den, som på Honom tror, blir salig, och når man dör, kommer man til Honom och lefwer ewigt wål och saligt. Om J detta gerna welen höra, så gån dit, och om jag här dör, så låten mina ben hwila i jorden, och tagen dem icke bårt, efter eder plågsed." Hans Bröder kommo ock snart til Nain, berättade detta och lade härtil, at deras Broder ända til sin död hade bedit mycket til Gud, och anropat Honom om nåd och förbarmande.

Detta år 1762, hade Indian-Församlingen den smärta, at den af henne så mycket älskade Biskop Spangenberg tog för altidsit afsked från henne, och följde sin erhållna kallelse til Europa, sedan han, ifrån 1736 och i synnerhet sedan 1744, tjent Herren i America med stor sorgfällighet och ögonskenlig wälsignelse, samt hade på det werksammaste bewisat i synnerhet den bruna Hjorden en oförgätelig kärlek och trohet. Biskoparne Petrus Böhler och Nathanael Seidel åtogo sig nu hans Embete, at i det Hela betjena det Guds wärk i America, som Bröderne war anförtrott, och de läto åfwen i synner-
het

het wåra Indianers wälfärd warq sig ömt om hjertat.

Ibland denna Församlingens medlemmar, som år 1762 med deras sista stunder bewisade, at de i Guds Sons tro hade lefwat, war i synnerhet Abigail, med sit ljusa och glada wäsende och med sin åstundan at wara när Christo, alla dem, som henne besökte, til stor upbyggelse. Ibland annat sade hon til Systrarna: Jag går gerad til min kära Frälsare, som älskat mig intil döden, Jag känner Honom i mit hjerta. O huru glad och tacksam är jag, at Han antagit mig arma Synderska til nåde." Hon förmante ock sin man och slägtingar, at helt öfwerlemna sig åt Frälsaren, och at förblifwa när Honom; samt afsomnade derpå rätt förnögd i sit 25:te års ålder. Så saligt afled ock Petrus, hwilken ännu kårt förrut sade til sin Lärare, som besökte honom: "Min kropp är mycket siuk, men mitt hjerta är friskt och dag och natt hos Frälsaren. Jag går rätt gerna til Honom."

En liten Abraham, som ännu icke war 4 år gammal, war under sin sjukdom icke allenast tålig och förnögd, utan ock sin Fader, hwars sinne just då icke war klart, til blifwande wälsignelse. Dagen förr sin hädanfärd frågade han honom: Fader, har du mig kär? ja, sade Fadren; barnet uprepade denna frågan, och Fadren försäkrade honom åter derom. Ändtligen frågade barnet Fadren: men har du också Frälsaren kär? Nej, sade Fadren, jag är nu ganska arm och eländig; Ja om du icke hafwer

Fräl-

Frälsaren kär, swarade barnet åter, så har du ock wißt icke mig rätt kär." Barnets sista ord woro, "Nu går jag til Frälsaren." Et annat sjukt barn begärde, så ofta det hörde ringas, at föräldrarne skulle bära det i Församlings stunden, och när deße sade: Du är ju sjuk, blif man liggande, så swarade barnet igen, Nej, först i Församlingsstunden, för at höra något om Frälsaren, derefter will jag lägga mig igen. I denna längtan efter den stora barna-wännen förblef han, til deß hans själ gick öfwer til Honom.

I Pachatgock bibehöll sig Indian-Församlingen ännu år 1762, ehuru under många swårigheter. Det altför tälrika granskapet af de Hwita, bragte henne ålt mer och mer i trångsel. Man afhände henne det ena stycket land efter det andra. Deßa Indianers utkomst i det yttra blef dymedelst år från år swårare, de råkade i skulder, och måste alt mer och mer sprida sig ibland de hwita, til at förtjena något. Och hwad de likafullt icke kunde betala, blef med sådan stränghet utkraft, at til och med det arma folkets ringa husgeråd borttogs. Detta de hwitas förhållande gjorde de oomwända Indianer så motwilliga, at de än här, än där, på sjelfwa Landswägarne anföllo de troende Indianer, dem de utomdeß woro gramse, foro illa med dem, och slogo några blodiga. Den bedröfliga påfölgden af alt detta war, at åtskillige döpte wände sit öga bårt ifrån Frälsaren och Hans hjelp, och inläto sig med saker, som förmörkade deras sinne. Några unge personer blefwo rent af förförde til synd, och störtade sig

i

i stor jämmer. Detta förorsakade hos Församlingen i allmänhet et nedslagit wäsende, och Mißionären sjelf kände sig på wißt sätt modfält, men Gud styrkte honom åter, i synnerhet medelst den wid ordets offentliga förkunnande kraftigt rådande nåd, hwarwid han ofta hade åfwen så många hwita, som Indianer, til upmärksamma åhörare. Jemwäl tjente honom det fortfarande goda förstånd med därwarande Öfwerhet til icke ringa understöd. Ty Freds-Domaren förmante sjelf wid alla tilfällen Indian-Församlingen til lydnad emot sin lärare, och at, då något betänkeligt förekom, altid först säga det åt honom och öfwerlemna det til hans godtfinnande, om saken wore af den beskaffenhet, at den borde Öfwerheten föreläggas. Derigenom blefwo många klagomål afböjde, i thy Mißionärerne altid hade den tanken, at de, som waro i deras skötsel, skulle, enligt Apostlens föreskrift, häldre lida orätt, än inför Domstolen klaga deröfwer.

Wid Ohio, hwaräst sedan sista kriget ännu några af Bröderne döpte Indianer sig befunno, war ännu för denna tiden icke något at uträtta. Dock bodde Brodren Fredrich Post, ehuruwäl efter egit wal, inemot 100 Engelska mil bakom Pittsburg i Tuskaroratovn, och hade den afsigt at ibland därwarande Indianer begynna en Mißion. Bröderne önskade honom Guds wälsignelse dertil, och då han bad om en hjelpare, som kunde bistå honom i den yttra hushållningen och derjemte lära Delavariska språket, kungjorde man det församlingen i Bethle-

hem, då ock Brodren Johan Heckewälder friwilligt resolverade sig dertil, begaf sig dithån, lärde sig ock werkeligen språket, men Posts Mißions-affigt ernåddes icke.

Femtonde Afdelningen.

1763.

Hugneligt tilstånd i Nain och Weqvetank. David Zeisbergers besök i Machvihilusing wid Susqvehannah. Et förnyat Krigs utbrott af de wilda. Indian-Församlingens farliga belägenhet i Nain och Weqvetank. De wildas infall uti et Iriskt nybygge. Församlingen i Weqvetank flyktar til Nazareth. Nain är såsom inspärrat. Hela Indian-Församlingen bringas i säkerhet til Provincen Eiland på andra sidan om Philadelphia. En bedröflig håndelse i Canestoga och Lancaster. Indian-Församlingen oroas på Provins Eiland.

De första månaderne af året 1763, hade Församlingarne i Nain och Weqvetank

en särdeles angenäm tid. De inrättade sig alt bättre i det yttra, utwidgade sig ännu mer, och man kunde icke se deras Orter utan förnöjelse. I Nain lades deßutom den 2 Mars, til Församlingens glädje, grundstenen til et nytt och mycket rymligare Församlings-Hus, hwilket redan den 29 Maj kunde inwigas.

Men det angenämaste war Guds wår Frälsares wänliga Nåde-besök, som i synnerhet wid Paßions- och Påsktiden bewiste sig på wåra Indianers hjertan så mägtigt, at de å nyo med kropp och själ öfwerlemnade sig åt Honom til ewig Egendom. Nästan alla betygade, at de uti deßa stora dagarne hade åtnjutit något outsäjeligt i sina hjertan, och at det warit dem så, som hade Frälsaren just då för deras ögon warit Korsfästad. "Wi känne det, sade en, at wi hafwe förordsakat Honom alla Hans smärtor; men wi äre ock glade at Han öfwerstått alt, och nu ewigt lefwer." En gammal blind Syster kunde icke nog tacksamt uttrycka sig deröfwer, huru den trogna Frälsaren wore hennes själ så nådig, och huru Han nedlät Sig til henne, at göra all hennes nöd dräglig. Så snart något wille bli henne för swårt, nalkade Han Sig til hennes hjerta, och wisade henne i Andanom Sin öpna sida och Sina genombårade händer och fötter, och då förswinner alt, sade hon, som kunde störa mig en salig förnöjelse.

Wid denna allmänna frögden i Herranom, på bägge orterne, tänkte man ock flitigt på de ännu i willone löpande Församlingens fordna

medlemmar, hwilka alla man gerna redan här i tiden hade sedt räddade, tröstade och förnögde; Desto smärtefullare war den efterrättelse, som man i Aprill erhöll, at den ofta omnämde otrogne blefne Taddeuskund, utan at förrut wara kommen til sjelfkännedom, hade i Wajomik, genom en i hans hus upkommen eld, tagit en ynklig ända, hwaruppå de druckne Indianer antändt hela hans by, och lagt den i aska. Deremot hade man den tröst, at se andra förwillade komma åter til rätta. Deribland war den gamla Sara, Abrahams Enka, som med sin dotter och yngsta Son wände sig ifrån Susqvehannah til Weqvetank, och ganska mycket bad at åter blifwa antagen. Hon betygade, det hon icke gerna lemnat Församlingen, men hade dock måst följa sin Man. Han hade ock före sin död sagt til henne: "Jag är skulden at du är kommen hit, förlåt mig det; gå du åter tilbaka och bed, at Frälsaren och Bröderne förbarma sig öfwer dig, och antaga dig igen." Det skedde ock; Inwånarne i Wechqvetank gladdes öfwer hennes återkomst, och byggde åt henne genast et litet hus.

I Maji 1763 gjorde Brodren David Zeisberger jemte Indianen Anton en resa på besök wid Susqwehanna: ända up til Machwihilusing, hwarifrån man erhållit underrättelse, det et allmänt bekymmer om saligheten förspports bland därwarande Indianer, men at ingen wore där, som wißte at säga dem, som sökte ro för sina hjertan, ehuru de kunde komma dertil. Ty Papunhank, deras därwarande hedniska

Lä-

Lärare, hade hos dem förlorat alt förtroende. Innan nu Dawid Zeisberger hann fram, mötte honom en Inwånare ifrån Machwihilusing, wid namn Job Scheloway, som kunde tala wäl Engelska, och berättade honom, at de redan i 6 dagar hållit råd, huru de kunde bekomma en rätt Lärare; men de hade ännu icke kunnat förena sig närmare, än at de intet wille höra Papunhank, efter de trodde, at han intet predikade dem det rätta Guds ord. Zeisberger, som hade en efter de arma hedningars salighet brinnande längtan, såg häraf, at han kom likasom kallad, hastade in i orten, blef af Papunhank kärleksrikt emottagen och herbergerad; hade ock redan samma afton den glädjen, at hela byen kom tilsammans, och begärde af honom höra Guds ord. "Wi woro alle rätt glade, sade de, då I trädde hit in, och wi sade til hwarandra: där kommer det folket, som wi redan länge wäntat på, de skola wisa oß den rätta wägen, uppå hwilken wi kunne blifwa salige." Derom flödade nu Zeisbergers mun öfwer, och han förkunnade Försoningens ord med stor kraft. "Detta är, sade han til slut, den rätta, rena och sanna läran; så står det i Biblen; så har jag erfarit det på mit hjerta. Jag är wiß om saken och försäkrar eder det ingen annan wäg gifwes at blifwa salig, än allena genom Jesum Christum, som för oß blifwit menniska, är worden död och är åter upstånden." Anton bekräftade detta med ord jemwäl med sin erfarenhet, och lät ingen trötthet hindra sig at för sina landsmän tils sent inpå natten deprisa Jesu Christi blods kraft. Morgonen derpå, redan klockan 5, blef åter en sammankomst hållen, emedan qwinfolken, som just nu woro syßelsatte med planterande, wille gerna höra något,

förr än de gingo til sit arbete. Så fortsattes det alla dagar, så länge besöket warode. De Indianer, som kårt förut hade flyttat ifrån denna by, wid paß 20 Engelska mil längre up, blefwo genom budskap jemwäl hitbragte, åhörde med stort begär lifsens ord, och Zeisberger erfor här, på et synnerligt sätt, huru angenämt det är at predika för sådana själar, som redan genom Guds Anda äro upwäckte at se sig om efter en Frälsare och Saliggörare. Och emedan han förmärkte, at somlige af dem hade fallit deruppå, at i egen kraft föra et fromt lefwerne, och göra goda gerningar, til at dermed förtjena sig himmelen; så wisade han dem i et tal, at detta icke är den rätta wägen at komma til Gud, utan at wi alle, den ena så wäl som den andra, måste först såsom fördömanswärde syndare komma til Jesum, och genom Honom låta förändra wåra hjertan, sedan kunne wi ock utöfwa goda gerningar til Guds wälbehag, ja det blir då wår lust at göra godt.

Den saliga rörelse, som på denna ort medelst Zeisbergers föredrag upkom, war allmän. Många greto dag och natt efter tröst öfwer sina synder, och Papunhank sjelf blef i sammankomsterne så medtagen at han, såsom de andre, skriade efter Jesu nåd. Husfäderne kommo sluteligen öfwerens, at på högtidligt sätt hos Bröderne i Bethlehem anhålla, at de måtte sända dem en lärare, som bodde hos dem och förkunnade dem Evangelium. Med detta uppdrag återreste Zeisberger, jemte sin resekamrat, helt förnögd til Bethlehem, hwarest efter en mogen öfwerläggning ansågs bäst, at han åter ginge

ge til Machwihilusing, och för den tiden bodde där, såsom Mißionär. Han begaf sig med glädje genast på resan. En dag, då han skulle fästa sit natt-tält, högg han sig i foten, och blef af det starka blödandet wanmägtig. National-Hjelparen Nathanael, som honom beledsagade, hämtade genast en honom kånd ört, lade den på såret, och Zeisberger återhämtade sig icke blott ifrån sin wanmagt, utan såret helnade ock så snart, at det förekom honom obegripligt. Efter en swår och beswärlig resa, kommo de lyckligt fram til Machwihilusing, woro för Papunhank och alla öfriga ganska wälkomne, och Zeisberger fann folket ännu lika så hungrigt efter ordet om Guds kärlek, som då han lemnade dem.

Snart derefter kommo ock til Machwihilusing några wälmenande män af en annan Christlig författning, hwilka af Indianer på andra orter warit ombudne at predika. Zeisberger war wänlig emot dem, och låt gerna ske at de höllo sammankomster. Men Indianerne, af egen drift, gjorde anstalt til en Rådsförsamling af alla manspersoner, både ofwannämde män ock dertil, och Papunhank berättade dem helt enfaldigt, huru det har gått dem denna tiden, och at de nu til sina lärare hade antagit Bröderne, som Gud uppå deras bön hade sändt til dem: Wid hwilkas ord de ock hade känt något besynnerligt, så at de nu mera höllo deras lära för den rätta, och åstundade icke någon annan; hwarmed ofwennämde män ock woro tilfreds, samt önskade Brodren Zeisberger god framgång, med det tillägg, at han åtagit sig

något stort, och ålagt sig en tung börda. Missionären, som til detta Indianernes beslut icke det minsta bidragit, blef härigenom å nyo upmuntrad, at outtröttligen för deras hjertan beprisa tron på Jesum Christum. Härtil infunno sig ock åhörare ifrån Wajomik och andra orter, af hwilka några woro boende derifrån wäl 100 Engelska mil och deröfwer. Många, som nu icke kunde komma, beslöto at, så snart möjeligt wore, också flytta dit, för at njuta hans underwisning, och det syntes, som wille Frälsaren här hafwa Sin eld och ugn. Papunhank, denne eljest så inbillske man, blef inom kort tid af ordets kraft om korßet så genomträngd, at han lät gerna fara all egen rättfärdighet, och nu endast gret och jämrade sig öfwer sina synder och det hiskliga förderf han hos sig befann. En hwar kunde se, at något utomordentligt hos honom föregick: han kunde hwarken äta eller dricka: ändtligen talade han grundligt ut med Brodren Zeisberger om sin hittils förda wandel; bekände sina synder, och bad trägit och ödmjukt om dopet, hwartil han ock kom den 26 Junii. Förut aflade han med många tårar infför alt Folk et skönt witnesbörd, och berättade, huru den trogne Frälsaren låtit honom känna sit stora elände och förderf. Han hade tilförene predikat för dem, och trott om sig, at något godt wore hos honom, men hade icke wetat, at han wore en så slät menniska, ja, den wärsta syndaren af dem alla; de måtte dock nu förlåta honom alt, och förgäta hwad han hittils gjort. Efter denna öpenhjertiga förklaring, döpte Zeisber-

ger

ger denna förstlingen af Machwihilusing, med sit hjertas innerligaste rörelse, och under en så mägtig känsla af Guds närwaro, at hela Församlingen blef deraf likasom hänryckt och upfyld med wördnad. Denne bekom i dopet det namnet Johannes, och war sedermera werkligen i i hela sit wäsende såsom å nyo född. En annan, som eljest hade warit Papunhanks motståndare, och hwilken strax efter honom döptes och kallades Petrus, kunde icke nogsamt betyga, huru lätt honom hans hjerta nu har blifwit, då det förrut warit honom så tungt, at han icke kunnat stå ut dermed.

Men Zeisberger måste midt uti sin glädje öfwer denna Evangelii wälsignelse kallas tilbaka til Bethlehem, emedan man, redan i början af Junii, derstädes erhöll fruktanswärda tidningar om Indianernes fiendtligheter wid Canada och wid Ohjo, där de hade mördat många hundrade hwita. Nu föllo de ock in i Pensylvanien, och man förwäntade sig et likaså hiskeligt skådespel, som det war år 1755. De swärmare, om hwilka jag nyßnämde år berättat, waknade nu åter up, utspridde öfwer alt, at detta nya krig wore et Guds straff, emedan de, likasom Israeliterne, icke hade utrotat alla Cananiter, och wille nu, at samtelige Indianerne utan åtskilnad, skulle förgöras.

Inwånarne i Nain och Wechqwetank råkade deröfwer i serdeles förlägenhet. Alle manspersoner, som til en del woro långt utgångne på jagt, hemkallades genast genom budskap: Jemwäl afsände bägge deße Orter gemensamt en underdånig adreß til Gou-

vernören i Pensylvanien, deruti de betygade sin afsky för de wildas fiendtligheter, och bådo om beskydd, hwarom de jemwäl i ynnestfullaste uttryck af denna Herre blefwo försäkrade, så länge de icke blandade sig uti kriget.

Nu hette det wäl altjämt, at Irokeserne icke wille tillåta, at mord skulle föröfwas på östra sidan om Susqwehannah; och som jemwäl Provinsen Pensylvanien hade wårswat några Compagnier Soldater, som til större delen gingo klädde såsom Indianer, och ströfwade omkring ända intil granskapet af församlings Orterne, så trodde man sig icke så lätt blifwa af fiendtliga Indianer öfwerfallen; men just det, hwarwid man som måst wille trygga sig, blef källan til en obeskriflig ångest och nöd. Fyra främmande Indianer kommo nemligen ifrån Ohjo til Bethlehem, Nain och Wechqwetank, hwilka föregåfwo alt godt, men efteråt erfor man, at de åfwen hörde til et band mördare, som emnat göra infall, men wille förut bårthämta från Wechqwetank sina anförwanter; och då de sågo, at så många Soldater ströfwade här och där i skogen, skyndade de sig med fruktan och skräck derifrån igen. Derigenom kommo wåre Indianer hos Soldaterne i den mißtanke, som underhöllo de med fienderne et farligt samråd. Och som de nu icke eller woro säkre för anfall af de hwita, så afgjorde de sins emellan, at de emot dem icke skulle förswara sig, men at tappert emotstå de wilda. Jemwäl låto de sig behaga at, på begäran af Befälhafwarne öfwer Troupperne, båra et serskilt tekn, då de gingo til de hwita, hwaraf man skulle igenkänna dem för fredliga Indianer.

ner. I öfrigt stälde alla grannarne omkring Wechqwetank sina ögon på denna ort, som mänge kallade sin endaste tröst, blefwo stilla, så länge Indian församlingen icke flyttade, men bådo flera gånger at, om det skulle komma dertil, man måtte genast låta dem weta, efter de då wille ock taga flykten.

I Augusti kom Zacharias med sin hustru, som förrut någon tid hade skilt sig ifrån Församlingen i Wechqwetank, åter dit på besök, och bidrogo hwad de kunde, at göra inwånarne fruktande för de hwita. En Hustru, wid namn Zipora, gick ock werkeligen bårt med dem; men på deßa arma menniskorne inträffade det ordet rätt, "Den som will behålla sit lif, han skall mista det." De togo herberge öfwer natten i Buchkbuchka, och emedan Engelska Capitainen Wetterhold låg där med Soldater, så sofwo de på skullen uti en lada helt obekymrade; men om natten blefwo de just af samma Soldater öfwerfallne; Zipora nedstörtades på logen, och blef ihjälslagen; Zacharias lopp undan; men de förföljde och mördade honom, likaledes deß lilla barn och hans hustru, oaktat den sistnämde föll på knä för dem och bad om sit lif.

Soldaterne trodde nu wåra Indianer än mindre, ty de förmodade at Zachariä fyra bröder, som bodde i Wechqwetank skulle, i gemenskap med de öfriga Ortens inwånare, söka at hämnas hans död. De wille derföre icke längre tillåta dem at gå på jagt, och hotade med döden den första Indian, som de skulle träffa i skogen.

Dock

Dock igenom Mißionären Grubes ståndaktiga och förnyade föreställningar, låt ändtligen Capitain Wetterhold afhålla sig derifrån. Detta halp för en liten tid, och det war en lycka för Wechqvetank, at det denna tiden hade en så braf Mißionär, hwilken på ena sidan oaflåtligen tröstade sina Indianer, förmante dem til enighet, och yrkade alwarligen derpå, at det icke borde falla någon in at ensamt flykta, emedan alle borde samfält hålla ut til slut, och gemensamt båra den tyngden at waka, men på andra sidan sörgde han ock faderligen för sitt folk, och låt sig icke förtryta, at för deras båsta uthärda mången swår stund med milicens befälhafware. Det swåraste hade han med et Irländskt Fri-Compagnie, som oblygt antydde inwånarne, at ingen skulle låta finna sig i skogen, som icke wille på stället bli nedskuten, samt at, om endast en hwit blefwe i denna negd mördad, så skulle hela Irländska Nybygget upresa sig, och döda alt i Wechqvetank, utan at derom afwakta Gouvernörens eller Freds-domarens befallning.

Dylike hotelser kommo jemwäl til Nain, och fastän de arma Indianerne äfwen här stodo under Gouvernementets beskydd, och på alla sina wägar, jemwäl då de endast nära derintil gingo på jagt, woro med behöriga paß försedde, så war det dock altid nästan et under, då de kommo helbregda hem igen. Rätt ofta förskräcktes de af et blindt larm; Men den 8 October, erhöll man med et budskap wid midnattstid den wissa efterrättelsen, at fiendtlige Wilde hade öfwerfallit et Irländskt Nybygge, 8 engelska mil ifrån

ifrån Bethlehem, och at de hade dödat Capitain Wetterhold, hans Lieutenant, några Soldater och Herr Stanton, hwilkens hustru medelst oförsiktigt tal om några Indianer, som hos dem tagit herberge, war skuld til denna olycka; men hon undkom deras händer.

Denne bedröflige händelse satte wåra Indianer i Nain och Wechqvetank, jemte deras Lärare, i dubbel fara at blifwa ombragte, antingen af de Wilda, eller af de hwita, hwilka sidstnämnde nu woro ytterst förbittrade och likasom ursinnige emot samtliga Indianerne. Men Bröderne kunde derwid icke göra annat, än öfwerlemna sig åt Sin trogna Gud och Herre i all Hans wilja, och at blott wänta af Honom den dem så nödiga hjelpen. Emedlertid hölls god wakt natt och dag på begge Orterne. Indianbröderne hade derwid et tröstfullt mod och sade: "De onda menniskjorne äro ju blott små maskar emot Frälsaren: Han kan wäl taga oß i Sitt beskydd och låta en räddhåga komma öfwer dem." Detta skedde ock werkligen dagen derpå den 9 October, då 50 fiendtlige hwite hade församlat sig på andra sidan om Lecka, til at nätten derpå öfwerfalla Nain och mörda alla. Men en wälment granne gjorde detta förehafwande för fienderne så betänkligt och farligt, at de afstodo derifrån och gingo åter hem. Denna nådiga och nästan underbara räddning upeldade Indian-församlingen, at hjertligen låfwa Gud och i ödmjukhet tilbedja Honom för Hans trohet.

På samma dag, som det såg så wådeligt ut med Nain, kom ock et Irländskt Fri-Compag-

pagnie til Wechqvetank, för at ombringa alla därwarande Indianer, dem de med gruflig bitterhet beskylde, at hafwa föröfwat den mordiska gerningen i deras Nybygge. Grube hade full syßla at hålla dem tilbaka, och at öfwertyga dem om omöjligheten af deras föregifwande, i det han och hans folk woro dagligen i fara, at af de Wilda bli öfwerfallne, och således icke tordts begifwa sig från sin Ort; Ja han måste, då det upretade folket ännu icke wille afstå från sin föresats, at på dessa oskyldiga fåren hämnas det på deras Ort af de Wilda utgutna blod, taga sin tilflykt til wälgerningar, och sätta mat och dryck för dem, hwarigenom de ändtligen stillades. Likwäl låto de wid afresan förstå at, om Wechqvetankerne icke snart bortflyttade, så skulle de komma igen och öselbart ännu utföra sitt förehafwande. Den dagens lösen: Gud hjelper dem bittida, låg Brodren Grube derwid beständigt i åtanka, tröstade honom, och i aftonförsamlings stunden tröstade han ock dermed den beängstade Församlingen, och upmuntrade henne at icke twifla om Guds hjelp. Den följande natten wakade alle. Man blef warse Spioner omkring Orten, såg ock en eld, som utmärkte et läger, och man förwäntade et anfall, hwilket Gud dock, förmodeligen genom det starka regnet, som föll under denna stock-mörka natten, förhindrade.

Emedlertid såg man nu wäl, at det skulle wara en förmätenhet, at än längre upskjuta med flyktande, och Mißionären erhöll från Bethlehem den högst påyrkande tilsäjelse, at ofördröfwat upbry-

bryta med hela sin Församling och hasta til Nazareth, hwarifrån man wille sända dem några wagnar til mötes. Men just då alt war färdigt til afresan, hörde man nära intil Orten 10 skott. Wåre Indianer tänkte, at de Wilde hade öfwerfallit soldaterne, och wille hasta de sistnämda til hjelp. Men när Mißionären det icke tilstadde, gjorde de sig i Orten färdiga til motwärn, och formerade sig i en stor krets. Då nu Brodren **Grube**, under det at hans hustru tröstade Systrarne, upmuntrade Bröderne och förmante dem, at förbida Guds hjelp, sade Indian-brodren **Petrus** til honom: "Ja, det är godt; men stå du icke här framför mig, utan stig bak efter mig, ty jag wil häldre at jag förr blir skuten, än du. Men strax derefter tog det Partiet, emot hwilket man wille wärja sig, sin afmarche med et Indianskt krigs-rop, och man erfor sedermera, at det warit et Compagnie soldater, som welat läcka wåra Indianer utom Orten, at fäkta med dem.

Sedan nu wagnarne woro framkomne ifrån Nazareth, gick aftågandet för sig den 11 October om middagen, icke utan bedröfwelse at de så snart nödgades wända ryggen til det sköna Wechqvetank, där de med så mycken möda hade byggt åt sig, och at de måste lemna hela sin gröda, jemte en del af boskapen, i sticket. Bröderne höllo genom skogen god wakt på begge sidor om wågen, i synnerhet om natten, då de lågo under bar Himmel; och så förde Gud dem den följande dagen lyckligen til Nazareth, til hela därwarande Församlingens stora glädje, hwilken

ock

ock nu, såsom den Bethlehemiska år 1755, fick en Indian-församling at på någon tid herbergera och förpläga, samt emottog nu densamma ganska hjertligt med en kärleks-måltid, och begåfwade henne rikligen med kläder.

Efter några dagar blef Brodren Grube kallad til Gouvernören i Philadelphia, som talade med honom öfwer de om Bröderne utspridda hårda beskyllningar, insåg nogsamt oriktigheten deraf, och yttrade sig såsom en god fader, hwaröfwer wåre Indianer wid Mißionäreus återkomst betygade en barnslig glädje, och hade nu några weckor en angenäm wederqweckelses tid, hwarunder de woro Församlingen til upbyggelse och förnöjelse.

Församlingen i Nain war emedlertid såsom innesluten, särdeles som de Wildas mord och brand beständigt fortsattes, såsom ock Ny-Engländarne i Wajomik af dem blefwo, på 7 man när, ombragte, hwarigenom de hwitas fiendskap emot alt hwad Indian hette, steg alt högre, så at Inwånarne af Nain tordes icke ens i Bethlehem nu mera låta se sig, emedan de ditkommande flyktingar också där anföllo dem, och kastade stenar efter dem. De måste altså söka at genom en hwit Broder få ifrån Bethlehem alt, hwad de nödwändigt behöfde. Ingen Indian-broder tordes ens gå ut at hämta wed, eller at se efter sin boskap, utan at hafwa en hwit Broder eller et paß med sig, eljest war han i fara at blifwa skuten. Hemma måste de fortfara med den strängaste wakthållning dag och natt, at de måtte ostördt kunna hålla sina församlings-stunder,

der, och at Systrarne måtte med säkerhet få inberga sitt Turkiska Hwete, och med sina barn såfwa i ro om natten. I öfrigit gjorde de det aftal, at om de skulle blifwa af hwita öfwerfallne, så skulle Systrarne, så snart tekn gafs med klockan, samla sig med sina barn på församlings-salen, samt de öfrige Bröder och Gässar begifwa sig i några dertil utsedde hus. Men Mißionären Schmick, som för den tiden stod såsom Lärare i Nain, skulle gå emot hopen, och söka afbringa dem från deras förehafwande. Skulle de Wilde komma, så wille Indian-bröderne wara de förste at gå dem til mötes, med den tröstfulla tro, at Herren skulle bistå dem och de öfwerwinna sina fiender.

Under dessa swåra omständigheter, höllo de med tålamod ut i 4 weckor, ehuru det myckna wakandet och natt-kölden icke litet angrep dem. Men Guds frid, och kärleken, som war rådande ibland dem, uppehöll dem undergifna, muntra och tröstfulla. Glad och tacksam war dock en hwar, då en natt war förbi, och man åter såg hwarannan på Salen wid lif, och kunde å nyo gemensamt trösta och stärka sig med Guds dyra Ord.

Då de nu wid så god författning icke blefwo af någon fiende angripne, begynte man redan smickra sig med det hopp, at Gouvernementet skulle eftertryckligare antaga sig dem, och förskaffa dem mera ro och säkerhet för deras Ort. Men det gick helt annorlunda til. Oförmodat blef den oskyldige Indian-brodren Renatus, den gamla ärewördiga Jacobs son, angifwen såsom

den wid Irländska Nybygget dödade Herr Stantons mördare, och af des änka med en Ed derföre anklagad, samt den 29 October ifrån Nain afhämtad til Philadelphia, och där i fängelse lagd.

Man kan lätt tänka, huru hastigt ryktet derom utbredde sig öfwer alt, och hwad den arma Församlingen i Nain nu hade at i rågat mått förwänta af de uphetsade hwita. Alla beredde sig ock derföre til en gruflig död. Men Gud bögde Landets Öfwerhets hjerta, at just nu i rättan tid antaga sig dem. Den 6 Novemb. kom en befallning från Gouvernementet, at alle wåre Indianer af Nain och Wechqvetank skulle bringas til Philadelphia och där blifwa skyddade, men de skulle förrut aflefwerera sina gewär. Detta blef redan samma dag Församlingen i Bethlehem förständigat, at i Bön hos Gud wår Frälsare anhålla, det måtte Han afwända all härigenom befarad skada för Sitt ibland hedningarne påbegynta nådewerk, och skänka wåra Indianer kraft at bewisa sig såsom troende, och at fatta sina själar uti tålamod. När nu denna höga Lands-Öfwerhetens wilje kungjordes de troende Indianer i Nain, och de med den dagens lösen: "När jag fruktar mig, så hoppas jag på Dig," blifwit tröstade, så war wäl et allmänt gråtande, dock underkastade de sig alt, och betygade, at de gerna wille gå dit de skulle; Men om deras Lärare icke ginge med, så wille de häldre låta slå ihjäl sig på stället. När de nu erhöllo den försäkran, at Mißionärerne icke skulle öfwergifwa dem, så gjorde de sig den 7:de Novemb. resfärdiga, och Församlingen i Bethlehem skänk-

te dem många klädes persedlar, dem de ock hade myckel af nöden. Så snart Cherifen Herr Jennings ankom, lemnade bröderne sina gewär åt honom med en öfwerlåtenhet, som war et bewis af deras sinnes förändring, då en Indian eljest häldre lemnar sitt hufwud än sin bössa.

Emedlertid blef ock denna Öfwerhetens befallning förständigad Weqvetankerne i Nazareth, hwilka derwid förhöllo sig lika så önskeligt. Den 8 November bittida bröto de up ifrån Nazareth på wagnar, och den därwarande Församlingen såg med gråtande hjerta och ögon efter dem, såsom ock desse med synbar smärta lemnade denna hwiloplats, som warit dem så wälsignad. Wid middagen ankommo de til Bethlehem, blefwo förde på Församlings-salen, och Biskop Petrus Böhler höll för dem et tröstligt afskeds-tal öfwer dagens passande Lösen: "Bana Din wäg för mig." Hwarpå jemwäl de blefwo af Bethlehemiska Församlingen med mycket kläder och linne begåfwade, och med öm kärlek förafskedade.

Emedlertid skedde ock på samma dag, eftermiddagen, Församlingens i Nain smärtliga upbrott ifrån sistnämnde ställe; denna för dem så ogement kära Ort, där Herren så känbarligt hade wandrat midt ibland dem, lemnade de nu med suckan, och wandrade under en stilla gråt ända til Lecka. Här stötte nu de från Weqvetank til dem, och så förenade sig dessa 2 Församlingar åter i sit Pilgerskap, hwilket de nu i Herrans namn anträdde, under ymniga tårar af den Bethlehemiska Församlingen, som sände öma blickar efter dem. Det war en mycket rörande syn at

se detta kära folket, och deribland så många gamla, sjuka, swaga, hafwande och dia gifwande, nu med tålamod aftåga, i en frugtande wäntan på hwad man nu wille med dem företaga. Til deras stora tröst följde dem deras trogne Lärare, Bröderne Grube och Schmick, jemte deras Hustrur, likaledes ock Bröderne David Zeisberger och Rothe: några Bröder beledsagade dem, och Cherifen sörgde för dem, som en Fader för sina Barn. De ålderstegnaste, swagaste och Barnen blefwo förde på wagnar, tillika med Bagaget. De öfrige gingo til fots, och hade under starkt regn en rätt beswärlig wäg. Månge blefwo utmattade, en föll och bröt armen ur led, och 2 personer kommo i mörkret bårt ifrån sällskapet. Utom deß hade de mycket at utstå af de hwitas fiendtliga bemötande, som träffade dem på wägen, och som ymnigt öfwerhopade dem med smäde- och skälls ord. Då de passerade genom Germantown, samlade sig många owänliga menniskjor omkring dem, och talade intet annat än om brännande, hängande, och dylika plågosätt, som dem skulle tilfogas. Ja et wißt parti hade på denna Orten förbundit sig, at wid deras genomtåg fara illa med dem, hwilket dock medelst den infallande natten och det häftiga regnet blef förhindrat.

Då de den 11 November ankommo til Barackerne wid Philadelphia, hwaräst de på Regeringens befallning skulle inqvarteras, blefwo de af soldaterne, som där lågo, rätt illa emottagne, och med wåld hindrade at där gå in, utan at desse brydde sig om Gouvernörens befallning.

Der-

Derigenom måste wåre arme Indianer stå på gatan ifrån kl. 10 förmiddagen intil kl. 3 eftermiddagen, under hwilken tid en förfärlig Pöbel samlade sig omkring dem, som grufligen försmädade, bespottade och beskyllde dem för alla de Wildas begångna mord, hotandes at på stället nedergöra dem; hwilket wäl ock hade skedt, om wåre Indianer betalt skäls-ord med skäls-ord; men de tego stilla och tröstade sig, såsom de sedermera berättade, med Jesu lidande, spott och hån, samt hwad Han för wår skuld hade utstått. Mißionärerne, hwilkas bemödande för sitt folk endast med spott och försmädelse här bemöttes, ansågo likwäl det för et Guds under, at icke denna farliga Pöbel aldeles nedergjorde dem.

Då nu sielfwa Öfwerhetens Soldater icke woro i stånd at skaffa wåra Indianer in i Barackerne, så ankom ändtligen efter 5 timars tid befallning, at de sistnämde skulle marchera widare; de drogo således hela denna stora staden igenom; tusende personer förföljde dem med et wildt skriande, och de woro här werkligen såsom får ibland ulfwar. Således fördes de 6 Engelska mil på andra sidan om Philadelphia til Provinz-Eiland, en i Delawar-floden belägen och med fasta landet genom en dam förbunden Ö, samt inqvarterades i några därstädes befintliga stora byggnader, hwilket de efteråt erkände med barnslig tacksägelse, såsom en synnerlig Guds Försyn; hälst det i den wefwan icke warit at tänka på någon ro för dem i Barackerne; hwarföre ock den dagens Lösen: **Jag will underwisa dig och leda dig den wägen,**

som du wandra skall, war dem mycket märkwärdig.

Här inrättade de sig nu så drägligt, och Mißionärerne gjorde så goda ordningar, som omständigheterne medgåfwo; höllo dageligen sina församlings-stunder, hwilka woro för dem under denna tiden särdeles wederqweckande; och i öfrigt sökte en hwar sysselsätta sig med något nyttigt, så mycket möjeligt war. I början fattades dem wäl wed och lifsmedel, men på David Zeisbergers anhållan, drog Regeringen försorg, at de bekommo alt det nödtorftiga, så at de ock för det tilkommande aldrig hade at klaga öfwer brist derpå. Jemwäl funnos bland Inwånarne i Philadelphia, särdeles ibland Qwäkarne, åtskillige menniskjo-wänner, de där medelst wälgjerningar sökte lätta deras utomordentliga belägenhet.

Under denna tiden, då wåre Indianer wäl blefwo af nyfikna ifrån Philadelphia här flitigt besökte, men dock til sin wederqweckelse önskade at få njuta stillhet, blef Mißions-platsen Wechqvetank af de hwita upbränd; jemwäl den 18 November wid midnatt sattes eld i Bethlehem; Olje-qwarnen afbrann och gaf en förskräcklig eld, så at man med största möda kunde rädda watnwerket och dymedelst de öfriga byggnader i Orten.

Wid denna månads slut, kom Johannes Papunhank jemte 21 personer ifrån Machwihilusing til Bethlehem, at där söka säkerhet, men blef hänwist til Philadelphia, och efter någon tid därifrån, til wåra Indianer; af kärlek til dem, uphöll sig Brodren Fredrich Wilhelm von Mar-

Marschall ifrån Bethlehem då för tiden i Philadelphia, och war deras trogne Agent hos Regeringen.

At denna förfölgda Församling nu mera befann sig här under Lands-Öfwerhetens beskydd, erkände man alt mer och mer med lifligaste tacksäjelse, särdeles när man med afsky och skräck erfor, at et antal fridsame Indianer, som i långliga tider hade bodt i ro midt ibland de hwita, blifwit den 14 December i sina små hus wid Canestoga, ej långt från Lancaster, af 57 man så kallade Christna ifrån Paxton i daggryningen öfwerfallne, och 14 personer i sina hyddor af dem mördade. De öfrige flydde til Lancaster, där de af Magistraten blefwo emottagne och inqwarterade i Arbets-huset, som war en stark och fast byggnad; men mördarne kommo efter dem, tågade wid ljusa middagstiden in i Lancaster, bröto sig in i Arbets-huset med wåld, och oaktat de arme Indianer på knä bådo om sitt lif, så mördade dock desse Barbarer dem på det grufligaste, kastade deras sönderhuggna kroppar på gatorne, och drogo med et gråseligt seger-skri derifrån, samt hotade at det nu skulle gå likaså med Indianerne på Provinz-Eiland.

Det Engelska Gouvernementet låt wäl genast utgå en eftertrycklig kungörelse i afseende på detta grufliga förfarande, förböd på det skarpaste, at antasta Indianerne på Provintz-Eiland, och utlofwade 200 Pund Sterling åt dem, som kunde gripa och i fängsligt förwar bringa mördarnes tre Anförare; men det wisade sig snart, at en otrolig myckenhet af annat Folk, och der-

ibland icke få bland sjelfwa Inwånarne i Philadelphia, stodo i hemlig förbindelse med Anförarne, och aktningen för Landets Regering war så liten, at ingen af nämde Anförare blef arresterad, änskönt de begge straxt derefter gingo offentligen på gatorne i Philadelphia, ja ända til Gouvernörens portar, at trotsa hans magt, den han, af frugtan för et allmänt uplopp, så litet dristade sig brukä, at han måste ställa sig, som wiste eller märkte han intet af dem. Derigenom blefwo uprorsmännerne alt dristigare, deras antal ökade sig, och många hundrade menniskjer i Paxton och andra Orter, i Grefskapet Lancaster, förbundo sig at tåga til Philadelphia och icke gifwa sig förr ro, än de där i beskydd tagne Indianer woro alle om lifwet bragte.

Den 29 December kom ock werkeligen den efterrättelsen til Philadelphia, at et starkt partie af desamma woro redan i anmarsche at öfwerfalla wåra Indianer; hwadan ock Gouvernementet genast derom underrättade Mißionärerne, rådde dem at hålla god wakt, och då faran den 31 December bittida syntes komma närmare, skickade han dem några stora fartyg, med befallning at ofördröjeligen begifwa sig derpå med sit folk och taga flygten. Innan kårt war all ting om bord; och så rodde de sig fram til Leek-Eiland, där de wille afwakta ytterligare befallning. Efter några timmar erhöllo Mißionärerne en skrifwelse ifrån Gouvernören, deruti han gaf tilkänna, at alt hade blott warit et blindt larm, de kunde derföre återgå til Provintz-Eiland, där man så snart möjeligt wore wille skicka dem be-

tåck-

täckning, och qwarlemna fartygen til deras nyttjande i all händelse. Således wände de om med glädje til sin förra boning, och wederqwickte sig gemensamt af den dagens sköna lösen: Herren är min starkhet och min sköld. Uppå Honom hoppas mit hjerta: och de beslöto detta för dem, af pröfning och Herrans hjelp, så märkwärdiga året med tacksamhets och glädje-tårar wid Hans fötter.

Sextonde Afdelningen.

1764, 1765.

Indian församlingen skulle föras til den Engelska Armeen, men blifwer på halfwa wägen wisad tilbaka, och inqwarterad uti Barackerne wid Philadelphia. Ängestfulla dagar derstädes. Och widare dels wälsignat, dels mödosamt wistande på samma ställe. Indianen Renatus förlossas utur fångenskapen. Det blifwer fred. Indian-församlingens aftågande utur Barackerne. Hennes beswärliga wandring til Machwihilusing wid Susqwehanna.

Knapt hade Indian-församlingen, wid början af år 1764, begått den heliga Nattwarden, och å nyo förbundit sig at med hela sin lefnad och wandel förkunna Herrans död, så begyntes oroligheterne återigen.

Gouvernementet hade inhämtat säkrare efterrättelser om de uproriskas omenskliga afsigter, wille bringa den förföljda Församlingen i bättre säkerhet, och beslöt derföre at låta den aftåga

öfwer Nyyork til Kongl. Armeen, och i synnerhet til Generalen Sir Wilhelm Johnßon, såsom af Konungen befullmägtigad hos de Nordiska Indianerne. Den 4 Januarii sent om aftonen, erhöllo Mißionärerne befallning at oförtöfwat göra sig med sina Indianer färdiga til denna resa; och redan wid midnattstid anträddes resan sjöledes tils wid paß 5 Engelska mil från Philadelphia, där de funno Herrar Ludvig och Jacob Weiß til deras widare fortskaffande för sig, och kommo helt bittida den 5:te, nästan oförmärkt dels åkande dels til fot, igenom staden, til det därwarande Brödrahuset, och blefwo af många Bröder och Systrar med hjerlig kärlek emottagne, och på Salen med frukost undfägnade. Här besökte dem Herr Fox, hwilken såsom Regeringens Commißarius hade at dirigera deras transport; Han blef wid åsynen af deßa fattiga flycktingar mycket rörd, och lät utdela et antal ylletäcken ibland dem, at de dermed måtte bättre kunna betäcka sig emot den stränga kölden. Derefter fördes de sjuke, blinde, gamle och barnen tillika med detnödiga Bagaget på wagnar, och nu anträdde de, tillika med sina Lärare, i Jesu namn sin ytterligare resa, under et så starkt tillopp af folk, at de knapt kunde tränga sig igenom. En stor mångd åtfölgde dem under hiskeliga eder och skällsord, tils utanför staden; dock lade ingen hand på dem. Åtskillige Bröder gingo et stycke wäg med dem, och några mil ifrån staden träffades den til deras betäckning skickade Capitainen Robertsson, med 70 man Högländare eller Berg Skottar, som hade biwistat sista slagt-

nin

ningen med Indianerne. Deße Soldater upförde sig i början wildt och plumpt, och föllo med sit tal, i synnerhet de unga af qwinnokönet, mycket beswärlige, men låto dock litet efter hand bringa sig til tukt och ordning. Såsom Regeringens Commißarier, de där försörjde dem med alt nödigt, reste Herrarne Fox och Logan med dem alt intil Trenton, hwarest den sistnämde höll i Regeringens namn et tal til dem, ådagalade för dem Gouvernementets tanke, rörande det i Canestoga och Lancaster uppå de oskyldiga Indianer begångna mordet, och öfwerlemnade twå Belt off Wampoms, som de skulle skicka til Irokeserne. Det första skulle säga dem, at de wål måtte göra frid, emedan de uton orsak hade begynt kriget; med det andra Beltet följde några stycken swart kläde och några näsdukar, som skulle gifwas åt deras wänner, hwilka wid benämde 2:ne orter blifwit dödade; och skulle detta Belt betäcka deßas Grafwar, samt aftorka anförwanternes ögon, och derhos tilkänna gifwa, at Gouvernören wille befordra mördarne til straff.

Efter detta tal togo wåre Indianer af bägge Herrarne afsked, samt tackade dem ödmjukeligen, och genom dem Herr Gouverneuren, för alla dem ertedde godheter. Ifrån Trenton följde Herr Epty såsom Commißarius med dem, och drog försorg för deras fortkomst.

På alla orter, serdeles i de städer wåre resande foro igenom, skockade sig Pöblen, och en del upförde sig rätt oregerligt. Dock afwärde Gud all olycka, och bragte dem oskadda til Amboy

boy, hwaråst 2 slupar lågo i beredskap at öfwerföra dem til Nyyork; men då de den 11 Januarii wille gå om bord, ankom oförmodeligen et Stadsbud ifrån Gouvernementet i Nyyork, med strängaste befallning, at wåre Indianer icke skulle understå sig sätta sin fot på Nyyorkska gebitet. Jemwäl erhöll Capitain Robertson ordres ifrån General Gage, at icke låta Indianerne gå widare; så blefwo ock alle Formän wid straff anmydde, at icke sätta dem öfwer floden. Herr Epty anmälte detta hinder til Philadelphia, och begärde befallning huru härmed förhållas skulle.

Emedlertid låg den resande Församlingen stilla i Barackerne wid Amboy, fick et angenämt besök, af Bröderne Nathanael Seidel ifrån Bethlehem och Gambolt från Nyyork, hade dagligen församlingsstunder i känning af Guds frid, och blef besökt af en myckenhet folk, för hwilka Mißionären Grube, uppå deras begäran, en gång under bar himmel, höll en Evangelisk predikan. De hwite, som nu talrikt besökte våra Indianers församlingsstunder, kunde icke nogsamt förundra sig i synnerhet öfwer deras sköna sång, och fingo en helt annan tanke om dem, än de förrut haft. En Soldat utbrast en gång offenligen i deßa ord: gifwe Gud, at alt det hwita folket wore så gode Christne, som deße Indianer."

Uppå erhållen befallning ifrån Gouverneuren i Philadelphia, anträdde wåre resande den 18 Januarii med hjertlig förnöjelse sin återresa, och trodde barnsligt, at deras fram och tilbakatågande

warit

warit af Herren Sjelf för wisa ordsaker beslutit, hwadan de ock icke aktade alla beswärligheter, som wid den stränga wintertiden i synnerhet wore oundwikelige. Deras hittils warande escorte under Capitaine Robertßon aflöstes nu med 170 man Kongliga Trouppet af General Gatges Armee, under Capitain Schloßers befäl, hwaraf en del anförde, och den andra beslöt tåget. Detta manskap war då nyligen återkommit från Niagara, hade wid sjön Erie lidit mycket af de wilda, och upförde sig derföre i början så fiendtligt emot wåra resande, at man icke wäntade sig något godt af deras beledsagande; men Gud böjde deras hjertan rätt snart, och förwandlade deras owilja uti et rätt wänligt bemötande, så at de slutligen blefwo helt förtrolige med Indianerne, och förtälde dem omständeligen alt hwad de hade utstått i kriget med de wilda.

Jemwäl på detta återtåg kunde wåre resande ostördt hålla sina dagliga församligsstunder, då det altid war et starkt tillopp, och mänge hwite åhörde dem med förundran och upbyggelse. Wid Brunschwig funno de at det war mycket farligt at komma öfwer isen, och de swage, gamle, och blinde måste på händer och fötter krypa öfwer floden. Emedlertid blef ingen derwid skadad, och hela resan war lycklig. Den 24 Januarii inträffade de åter i Philadelphia, blefwo nu inqwarterade i Barackerne, och deras första göromål war, at prisa Guds godhet och tilbedja Honom för all åtnjuten trohet, bewarande och och hjelp på denna besynnerliga resa, samt förnämligast derföre, at de ibland de grofwa

Sol=

Soldaterne icke lidit någon skada til sina själar.

Här blefwo de nu dag och natt af Soldaterne bewakade, inrättade sig ordentligen, och hoppades wara rätt i ro och säkerhet; Men de blefwo icke allenast strax efter sin ankomst af Pöblen, serdeles af det unga folket i staden, på sådant sätt öfwerlupne, at wakten icke kunde skydda dem deremot, utan de uproriske sökte ock nu utföra sina onda anslag med wåld emot dem, marscherade i stora skockar löst på Philadelphia, och utspridde öfwer alt, at de genom Gouvernementets ofwannämde Kungörelse woro högst mißfirmade, och wille nu icke gifwa sig tilfreds, förr än man åt dem utlefwererade alla i beskydd tagna Indianer.

Uppå denna efterrättelse blef wakten ikring Barackerne fördubblad, och Regeringen såg sig omsider nödsakad, at göra nödiga anstalter til at dämpa wåld med wåld. Til den ändan blefwo den 3 Februarii åtta swåra Canoner planterade framför Barackerne, och et bröstwärn upkastades midt på platsen. Borgarena i staden, ja ock många unge Qwäkare, grepo til gewär och begåfwo sig til Barackerne, för at, jemte de där liggande Soldater, förswara wåra arma Indianer, hwilka emedlertid skyndsamt måste flytta utur den nedra up i den öfra wåningen. Herr Gouvernören besökte sjelf wid midnattstiden wåra Indianer i deras rum, upmuntrade dem och gladde dem högeligen med sin wänlighet. Jemwäl kom ock annat förnämt folk til dem, och betygade sit kärleksfulla deltagande; några blefwo

aldeles qwar hos dem, och sökte i Barackerne den säkerhet, som de icke trodde sig hafwa i staden.

Den 4 Febr. inlopp tidning, at rebellerne, til et stort antal, redan wore helt nära, alla gjorde sig således redo til at fäkta, och det blef et håftigt larm. Man hörde några skott, och soldaterne gjorde et förfärligt skri. De Adertonpundige Canonerne blefwo loßade och förskräkte wåra arma Indianer, som icke woro wane wid sådant, så mycket mer, som Canonerne stodo huset så nära, at wid deras loßande många fönster sönderssprungo. Emedlertid wågade rebellerne sig icke ännu aldeles fram, utan det blef endast wid förskräckelsen; och Borgarne aftågade igen. Men natten emellan den 5 och 6, erhöll man tidning om deras annalkande, hwarigenom hela staden kom i rörelse. Det ringdes flera gånger i klockorne, i Staden uptändes ljus, Inwånarne wäcktes och upkallades til Rådhuset, gewär och Patroner utdeltes. Twå Compagnier Borgare ryckte åter in Barackerne, och ännu 4 Canoner blefwo där upförde, och hela dagen tilbragtes i den fasligaste oro och ständig wäntan på fienden; hwarwid medlemmarne af Brödra-Församlingen i Philadelphia blefwo öfwerhopade med försmädelser och förbannelser af många illa underrättade menniskjor, de där tilskrefwo Bröderne skulden til all denna orolighet.

Ware Indianer, som wißte och jemwäl ofta hörde uprepas, huru blodtörstigt Rebellerne traktade efter deras lif, ansågo sig nu, som lågo de redan på slaktbänken, och wid alla anstal-

ter

ter til deras förswar, dem de med tack erkände, förlåto de sig dock icke på menniskjors, utan endast på Herrans hjelp. "Han kan hjelpa oß, om det Honom täckes; men är det icke Hans wilje, så wele wi nu ock gerna dö?" Så yttrade sig de fläste med en förundranswärd öfwerlåtenhet och stillhet. Men några undersökte sina hjertan, woro deröfwer bekymrade, at de ännu icke med en rätt wißhet och frimodighet kunde gå utur werlden, och wände sig dermed til wår Frälsare, Hwilken ock lät denna pröfning tjena deras hjertan til wälsignelse; så at Mißionärerne i stillhet hjerteligen prisade Herren derföre, at hedningarnes omwändelse, under denna bedröfwelses tid, legitimerade sig, icke såsom menniskjos utan såsom Guds werk.

Efter 4 swåra dygns förlopp erfor man ändtligen, at rebellerne genom de til deras motande gjorde anstalter, blifwit rädde, och framryckte icke widare. Några Herrar af Regeringen blefwo fördenskull til de uproriska affände, at af dem inhämta, hwad de egentligen begärde, då de nu, efter många öfwermodiga utlåtelser, slutligen endast påstodo, at ibland wåra Indianer skulle wara några mördare, som de hade sett wid Pittsburg, och hwilka de wille hafwa utlefwererade. För at nu tilfredsställa dem, blef det en deras anförare tillåtit, at komma i Barackerne och utwisa de föregifna mördare. Han kom, besåg Indianerne, person för person, men igenkände ingen. Nu hette det, at qwäkarne hade hemligen utur Barackerne afhämtat och undangömt 6 af wåra Indianer. Också detta

blef

blef på det nogaste undersökt och falskt befunnit, hwarpå Rebellerne aftågade och för denna gången, såsom de sade, öfwergåfwo sit förehafwande. Efteråt wisade sig tydligit nog, at deras egentliga plan hade warit, först at mörda wåra Indianer, och sedan de dymedelst hade försatt alt i fruktan och förskräckelse, at då omkullstörta hela Gouvernementet, hwaraf en oändlig jämmer skulle warit följden.

Wåre Indianer i Barackerne woro nu upfylde med lof och tack, at Gud hade så nådligen bewarat dem för deras blodtörstiga fienders händer; hwarwid Mißionärerne anmärka, at deßa ångestfulla dagars lösen warit ogement paßande: På de 2 swåraste dagarne hette den förstas lösen: "War tröst och ganska frimodig," och den andras: "Det är Herranom icke swårt at hjelpa, med få eller många." Och på Rebellernes aftågsdag, hette det: "Alt hitintils hafwer Herren hulpit oß."

Nu begyntes å nyo med besök uti Barackerne, och de blefwo alt starkare. Folk af allehanda stånd och tankesätt kommo ifrån Staden och nästgränsande negd, at se wåra Indianer, som nu måste wara, just efter bokstafwen, et widunder för många tusende menniskjor, hwilkas omdömen woro ganska skiljaktiga. Någre kunde ej dölja, det de icke wille hwarken dem eller Bröderne i allmänhet wäl; men månge betygade et sannskylligt deltagande i det lidande, som de hade utstått, och önskade dem lycka til sin räddning. För många war det obegripligt, huru Mißionärerne wid så swåra omständigheter

kunde hårda ut bland sit folk, och åswen nu icke öfwergifwa dem. Dessas tålamod och kärlek för de i deras sköte anförtrodde, war dem årewärdigt, och de wißte icke, huru de skulle nogsamt ådagalägga sin högaktning för så trogna Jesu tjenare. Jemwäl blefwo Indianernes församlingsstunder, i synnerhet om Söndagarne, så ymnigt besökte, at ofta mer än hälften måste stå utanföre dörarne, och likwäl hörde de på med största stillhet och upmärksamhet. Många fästade sig endast wid Indian-Församlingens sköna sång, hos andra uplät Herren hjertat, at de anamade försoningens ord; och det bar en salig frukt. I synnerhet word månge soldater, som warit länge i kriget, ganska glade, at de efter 6 til 7 år åter en gång fingo höra det söta Evangelium. Icke mindre de förr omnämde, som ifrån Machwihilusing med Johannes Papunhank til dem ditflyttat, än ocksa Indianerne ifrån Jerseys, hwilka begifwit sig under Gouvernementets beskydd, och jemwäl blifwit i Barackerne inqvarterade, hade här bästa tilfälle, at höra det saliggörande ordet om korßet, och de fleste blefwo wunne för Jesum.

Nu blefwo ock de 4 ogifta Indianskorne, hwilka redan några år bodt i Systerhuset wid Bethlehem, men woro där icke mera säkra, förda til Barackerne, och af alla, som dem sågo, beundrade för deras sedosamma och ljusa wäsende samt förståndiga upförande. Sjelfwa soldaterne hade aktning för dem, och kommo icke deras kamrar för nära; såsom man ock måste lemna de sistnämde det witnesbörd, at de altid

med

med wänlighet behandlat wåra Indianer, hwarjemte Officerarnes kärleksfulla och kloka upförande, samt den goda ordning de höllo med manskapet, icke nogsamt kan berömmas.

Emedan man nu, efter et åter mißlyckat försök at bringa Indianerne til den Engelska Armeen, wäl insåg, at det ännu icke war at tänka på någon snar afflyttning, begynte Brodren Grube med det unga folket en Engelsk Schole, hwartil de läto förmärka mycken håg, och öfwerhufwud inrättade man sig, så godt möjeligit war, på et långwarigt qwarblifwande. Mißionärerne höllo 2 församlingsstunder om dagen; begingo esomoftast med deras församling den heliga Nattwarden; hade jemwäl den glädjen at til Jesu död döpa åtskilliga af dem, som här blifwit troende på Honom; och Guds nåd bewiste sig rätt kraftig på Församlingen i det hela. Jemwäl i det yttra drog Gouvernementet altid en rätt faderlig omsorg för wåra Indianer, så at de ej hade någon werklig brist, och de fortfarande ymniga besök, så beswärliga de än i och för sig sjelfwa ofta woro, tjente dock dertil, at många förrut widrige personer blefwo helt annorlunda sinnade emot dem, så at de til Herrans pris erkände ej allenast deras oskuld, utan ock det, som Herren hade gjort med deras själar.

Likwäl war deras då warande belägenhet en egen Schole för dem, hwilken föll mången af dem swårare, än all hittils åkommen wedermöda. Ehuru mycket man böd til at lätta deras tilstånd, kom det dem likwäl altid så före,

som woro de uti et slags fängelse. Den eljest goda maten, hwarwid de dock icke från barndomen woro wane, war för dem likaså litet passande, som bristen på nödig kroppsrörelse och tjenliga göromål. At bo så trängt tilsamman wille bli dem mer och mer odrägligt. Manfolken fingo icke gå til skogs, icke på jagt; en omständighet, som efter deras natur war dem widrig. Frihets-Andan och at wara independente upwaknade, i synnerhet hos det unga folket; en hop af dem blefwo mißnöjde och många aldeles otålige och upstudsige. Umgänget med de Indianer, som icke hörde til Bröderne men, som sagt är, likwäl bodde i Barackerne, war til ögonskenlig skada för några; så at Mißionärerne, för hwilka de mißnöjde dagligen förebragte sina klagomål, men af hwilka Gouvernementet åter förwäntade at de skulle bibehålla sit folk i ordning och stillhet, hade wäl wid denna tiden deras aldra swåraste period.

Redan i början af Martii månad hade wåre Indianer afsändt Johannes Papunhank och ännu en ibland sig, såsom fredsbudskap, til de krigande Indianer, at försäkra dem det de ännu alle lefde, och beweka dem at nedlägga krigsbilan. Upmuntrade af de efterrättelser, som de wid dessa budskaps återkemst erhöllo, wände de sig i Maji månad til Regeringen och bådo enständigt, at man med säkerhet måtte allenast föra dem til gränsen af det Pensylwanska Gouvernementet, så skulle de sedermera sjelfwe se til, huru de måtte taga sig fram och komma til General Wiljam Johnson. Men som kriget med de

Wil-

Wilda ännu städse fortfor, så kunde Regeringen icke sämtycka denna begäran. Af et slikt wågande blefwo deras sinnen än mera nedslagna, och nöden tiltog. Dertil kom, at hetsige febrar och koppor inritade sig wid sommartiden bland wåra Indianer, hwarigenom åtskillige råkade i sådan ängest, at de wille rymma utur Barackerne och löpa til skogs.

Emedlertid wälsignade Gud så Mißionärernes idkeliga och kärleksfulla föreställningar, at de mißnögde ändteligen läto beqwäma sig, och all oro förwandlades til öfwerlåtande i Herrans wilje. Och nu war det et nöje, at se de sjuka, hwilkas utlåtelser, som witnade om deras lefwande tro på Jesum, och et sanskyldigt hopp om det ewiga lifwet, woro många besökande til upbyggelse och wälsignelse. Den Människjoälskande Herr Jacob Weiß i Philadelphia bewisade derwid deßa sjuka på alt sätt en kärlek och trohet, den endast Gud kan belöna honom.

Sex och femtio af dem hade den lyckan at deras jämmer, bedröfwelse och elände wid detta tilfället nådde et saligt slut. "Med hwad glädje, skrifwa Mißionärerne, och med hwad längtan at se sin Frälsare, de fleste af dem gingo utur tiden, kunne wi aldeles icke beskrifwa. Wi sågo med förundran hwad Jesu blod kan göra på syndare." Den märkwärdigaste ibland dem war den gamle Jacob, Fader til den i fångenskapen sittande Renatus. Han war den siste af de tre Förstlingar, som år 1742 döptes i Oley, fortfor i en salig gång, blef af en hwar älskad och ärad som en Fader, och war nögd

och ljus. Men den smärtande händelsen med hans son, angrep honom häftigt, han wißte at denne led oskyldigt, och war mycket bekymrad om honom, at han icke måtte i fängelset bli willrådig om Gud sin Frälsares trohet och rättfärdighet, och icke eller af onda menniskjor låta förleda sig til dryckenskap; han gick fördenskull til honom i fängelset, tilbragte den mästa tiden hos honom, och dog i kopporne med tröstfullt mod. Bröderne i Philadelphia hade gerna welat begrafwa honom på sin kyrkogård; grafwen war ock redan färdig; men illsinta menniskjor kastade igen densamma om natten. Derföre blef liket, under en Liturgie af Mißionären Schmick, bragt til sin hwila på den allmänna begrafnings-platsen De öfriga afsomnades kroppar blefwo samtligen jordfäste på en Qwäkarne tilhörig Kyrkogård, Krukomakare-åkren kallad. Åtta dagar efter den gamla Jacob afsomnade ock hans Sonahustru, och snart derefter jemwälhennes lilla Son. Då nu den arma Renatus efterhand fick weta alt detta, gret han bitterligen och sade: "Det är likwäl altför swårt för mig, at jag mistat min Fader, min hustru och mit barn, och måste sjelf sitta fången."

Men Herren förbarmade sig i rättan tid också öfwer denna elända, och loßade honom utur hans bojor, i hwilka han då och då blifwit af Mißionärerne besökt, och tilbragt sin tid hälst med läsande i en Psalmbok, som man til hans tröst lemnat honom. Efter en 8 månaders fångenskap, och efter många undersökningar och med nya edeligen bekräftade beskyllningar, at han skulle hafwa dödat ofwannämde Herr Stanton

uti

uti Irländska Nybygget, blef han den 14 Junii, under bewakning afförd ifrån Philadelphia til Easton, där saken skulle slutligen afdömas, dit ock samteliga witnen, både de som warit med, och de som warit emot honom, blifwit hänwiste. Ibland de förra war Mißionären Schmick, som af Brödren Rothe dit beledsagades. Den 19 Junii skedde förhöret, och sedan målet, enligt Engelskt bruk, war til slutligt afdömande öfwerlemnat til Jury, eller de 12 Edswurna, hwilka hela natten hade setat deröfwer, blef Renati fullkomliga oskuld af dem enhälligt erkänd, och Domaren afsade den 21 Junii Domen: Han är oskyldig: Hwaruppå han ock straxt blef försatt i frihet. Märkwärdig war den dagens lösen: Gud tänkte göra godt med det Han gjorde, såsom det nu uppenbart är, för at bibehålla mycket folk. Så war det ock i sjelfwa wärket. Genom detta Domslut blef fiendernes affigt med de troende Indianer, nemligen at derigenom bringa dem alla i olycka, och at göra Brödernes arbete ibland dem mißtänkt, til intet gjord, och Bröderne tackade Gud af hjertat för denna utgång på saken, hwarigenom ock Domstolen blef hos samtliga Indianerne legitimerad, hwilka eljest hyst en slät tanke om den Christna Öfwerhetens kärlek för Rättwisan.

Den 4 Julii hade wåre Indianer den glädjen, at se sin i så lång tid begråtna Renatus ankomma til Baracherne, och wißte icke huru de nogsamt skulle tilkänna gifwa sin tacksamhet emot Gud, för det at hans lif blifwit

så nådigt räddat. Men aldramåst öfwerflödade hans egen mun af det låf, hwaraf hans hjerta war upfylt emot sin Förbarmare.

Om hösten detta år sökte å nyo wåre inneslutne Resande, at komma utur sina tränga skrankor, och några af de äldsta och måst beprofwade män erhöllo jemwäl Regeringens paß, at gå til Susqwehanna; men de öfrige kunde ännu icke få frihet at komma ut, och det mißnöje, som häröfwer åter upsteg hos några af det unga folket, gjorde Mißionärerne nytt bekymmer och nöd, hwilka utom deß sielfwe hade at kämpa med sjukdomar. Men de förgåto, efter deras egit uttryck, alla swårigheter, så ofta de tänkte på, huru wår Herre och Frälsare för wår skuld måst möda Sig natt och dag, och utgifwit Sig sielf helt och hållen för oß.

Emedlertid arbetades ifrigt derpå, at bilägga Indian-krigets oroligheter. Irokeserne försonade sig med de Engelska Colonierne, och nödgade de öfriga krigande Indianer at nedlägga wapen och göra Fred.

Den 4:de December war den länge efterlängtade dagen, då efterrättelsen derom ankom til Philadelphia, hwarpå ock i tidningen för den 6:te war införd Gouverneurens kungörelse, at inga fientligheter mer skulle föröfwas emot Indianerne, hwilket en myckenhet af Stads-folket genast kungjorde wåra Indianer, som deröfwer moro obeskrifligt glade, samt med hjerta och mun beprisade Herren, hwilken all magt gifwen är i Himmelen och på jorden. Straxt derefter kommo ock de Indian-Bröder tilbaka til Phila-

delphia, som warit wid Susqwehanna, och medbragte omständeliga berättelser om det elände, som de där warande Indianer hade måst utstå under kriget, hwaruti de icke welat deltaga. "Wi hafwe tänkt, sade Josua, at det war oß mycket swårt i Barackerne, men det är icke at likna emot hwad Indianerne i skogen hafwa lidit. Nu erkänne wi at Frälsaren Sjelf har utstakat och styrt wåra omständigheter, såsom wåre Lärare ofta sagt oß."

Församlingen i Pachatqoch, hwars belägenhet redan år 1762 såg ganska betänklig ut, hade likaledes under påstående Krigs-oroligheter blifwit alt mer och mer trångd, samt slutligen helt och hållen förströdd, och war henne icke mera öfrigt lemnat, än hoppet at deß medlemmar skulle med tiden åter samla sig.

Sedan nu stillheten war tämligen återståld; tänkte man i Bethlehem med mycken omsorg derpå, hwaråst de troende Indianer kunde för framtiden sig uppehålla, och som man icke hade at räkna på någon stadigwarande fred för dem, så länge de bodde i Granskapet med de hwita, så tilstyrkte man dem, at sätta sig ned i Indian-landet wid Susqwehanna, och de beslöto för det första, at begifwa sig til Machwihilusing, som under kriget war af deß Inwånare öfwergifwit, men hwaråst ännu gamla hyddor woro qwarstående. Til följe häraf bemödade sig nu Mißionärerne, tillika med National-hjelparne, hos Gouvernementet, åfwensom Gouvernementet hos General Johnson, at förhjelpa dem dit, och dermed kom jemwål så wida,

at den 27 Februarii 1765 förkunnades dem, til deras outsägliga glädje, tilstånd at få afresa; Dertil beredde de sig de följande dagarne, och blefwo med det nödwändiga kärleksrikt understödde af Regeringen, hos hwilken Herr Fox deßutom utwärkade at wåre Indianer, til deß det planterade Turkiska hwetet blefwe mogit, skulle få mjöl och bröd up wid Susqvehanna, och de skulle få hämta det samma ifrån Fort Allen, som war upbygd på det upbrända stället, där Gnadenhütten stått; Och detta war dem en rätt stor wälgerning.

Emedlertid ankom Mißionären Grube, som året förrut hade för sjukdom skull måst wända om til Bethlehem, nu åter derifrån til Philadelphia, at än en gång se sit kära folk i Barackerne, och hade med sig kallelsen åt Mißionärerne Schmick och David Zeisberger, at begifwa sig åt Susqvehanna til Indian-Församlingens tjenst; hwilken kallelse de ock med hjertligaste willighet antogo, och erhöllo dertil straxt Regeringens bifall. —

Deruppå öfwerlemnade wåre Indianer den 18 Martii til Herr Gouvernören följande af dem sjelfwa författade tacksägelse-bref: "Wi Indianer i Barackerne tänke nu at med våra qwinnor och barn åter begifwa oß i wårt land, och wi komme derföre at taga afsked af dig, och at hjertligen tacka dig. Wi erkänne alle af hjertat din stora kärlek och wänskap, som du oß bewist, i synnerhet under de sista krigstider, ty wårt lif war i stor fara. Du har tagit oß i beskydd och förswarat oß emot wåra fiender, så at wi

här

här kunnat bo i fred. Dertilmed har du som en Fader sörgt för oß med kläder och föda. Under wåra sjukdomar har du låtit sköta oß, och wåra döda har du låtit begrafwa. Til wår glädje hafwe wi ock hört, at du framgent will försörja oß med mjöl, tils wi kunne äta wårt egna Turkiska hwete. Wi äre ock i synnerhet tacksamme derföre, at wi i wåra swåra omständigheter kunnat hafwa wåra lårare hos oß, som dagligen underwist oß i Guds ord. Deße äro de, som wisat oß rätta wägen til saligheten, at wi blifwit bekante med wår Skapare, och kunne älska alla menniskjor. Det är oß altså ganska kärt, at wåre Lårare Schmick och David Zeisberger skola draga med oß i Indian-landet, och än ytterligare underwisa oß i wår salighets kännedom. Din kärlek, beskydd och dine wälgerningar äro oß stora, och skola aldrig af oß förgätas, utan wi skole bära dem med oß i wåra hjertan, och berätta för andra Indianer derom. Wi skole, så länge wi lefwe, förblifwa Engländarnes trogne wänner. Ännu bedje wi om et, at du på wår långa och beswärliga resa wille gifwa oß något krut och kulor, at wi måtte kunna skjuta något til wårt uppehälle. Slutligen önske wi, at wår Gud måtte wälsigna dig. Wi nedanskrefne göre detta i alla måns, qwinnors och barns namn, och förblifwe dine trogne wänner: Johannes Papunhank, Josua, Anton, Sam. Evans."

Denne skriftlige tacksägelse blef ganska nådigt emottagen, hwaruppå Mißionärerne derjemte särskilt aflade den warmaste tacksägelse hos

den

den wördade Herr Gouvernören, så wäl som hos den goda Herr Fox, hwilken med oaflåtlig sorgfällighet och trohet, ifrån början til slut, hade såsom Regeringens Comißarius antagit sig wåra Indianer. Med wåta ögon sade den sistnämde härwid: "Jag har gerna gjordt hwad jag kunnat, emedan jag wißte, at det är et oskyldigt folk." Jemwäl tackade Nationalhjelparen Josua honom än widare, i alla sina Bröders och Systrars namn, hwilket Herr Fox ganska wäl uptog.

Den 2 Martii, då lösen hette: "Abraham stod bittida om morgonen up, och gick til den ort Gud honom befalt hade," skedde ändteligen i önskelig stillhet den glada afresan ifrån Philadelphiska Barackerne i närwaro af några wänner ifrån Staden, som önskade oß wälsignelse; och blef tusendfalt tacksägelse hembragt wår kära Himmelska Fader, för all den af Honom rikligen åtnjutna kärlek, nåd, bewarande och hjelp, dessa sexton månader igenom.

Efter en beswärlig dock lycklig resa, inträffade denna wandrande Församlingen åter i Nain, blef af Bethlehemska Församlingen med öm kärlek emottagen, och hwilade någon tid ut på denna för deß fordna inwånare så angenäma ort, då de dagliga församlingsstunderne höllos i sin wanliga ordning och til deras stora tröst.

Sedan nu om alt det nödwändiga war öfwerlagt och reglerat, och några Indianer jemwäl hade försålt sina hus i Nain til Bröderne i Bethlehem, så höll Biskop Nathanael Seidel med Indian-Församlingen et högtidligt och myc-

mycket rörande afskedstal, i en del af Bethlehemska Församlingens närwaro; Men Mißionären Grube höll den sista församlingsstunden i Nain, anbefalte den bruna hjorden åt den goda Herden, som lätit sit lif jemwäl för dessa fåren, och beslöt dermed sit 13 åriga wälsignade arbete bland detta kära folket.

Den 3:dje April bröto wåre Resande i Jesu namn åter up, och drogo genom Bethlehem, at än en gång til et afsked hälsa dessa deras mång-åriga trogna grannar, och med dem så nära förbundna Bröder och Systrar, hwarwid många kärleks- och wänskapstårar flöto å begge sidor. På Landets Regerings wägnar, hade, för deras betäckning til en bestämd ort, infunnit sig från Philadelphia Fredsdomaren Moore, Öfwer-Cherifen Kuhlin, Lieutenanten Hundsecker och Herr Epty, hwilkas namn jag här gerna anteknar, på det den trohet, som de under denna resa bewisat wåra Indianer, icke skall förgätas: Likaledes gingo ock några Bröder ifrån Bethlehem med til deras beledsagande.

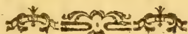
Til sin lättnad hade de fått wagnar för sina sjuka, swaga och barn, så ock för bagaget; men i öfrigt war denna wandring öfwermåttan swår och tryckande. För många hwitas ännu fortfarande widrighet skull, oaktat freden, måste de taga en stor och beswärlig omwäg. Det regnade ofta och mycket, snögade jemwäl då och då. Nattherberget togs merendels i skogarne, där en hwar Familie måste bygga åt sig en hydda, och underhålla där en eld hela natten. Ofta hwilade de öfwer natten midt i träsken, efter

ins

ingen annan plats war på långt nära där omkring til finnandes. Uppehållet måste til större delen först sökas genom jagt. Öfwer de höga branta och steniga bergen, måste de hjelpas åt at båra de bördor, som icke kunde bergas på wagn, och altså gå samma wäg mer än en gång. På några trakter måste först wäg uthuggas, ibland annat, på et ställe til 5 Engelska mil. Bröderne wadade igenom många floder och strömar, för Systrarne och barnen nedfälldes stora träd, dem de lade twärts öfwer, men af hwilka träd många, och en gång 25 stycken efter hwarandra, blefwo af den strida strömen bårtförde, innan man fått nyttja dem. Några watten woro så breda och så djupa, at de måste ligga stilla och först göra sig båtar til öfwerfarten. Det swåraste war hungern, då de kommo på ställen, där hwarken fanns fiske eller jagt; då delte de, som ännu hade något, til dem som intet hade; Ändtligen blef det ock slut med deras mjöl, och det war en bedröflig syn, då den sista portionen deraf skulle utdelas. Ofta woro de glade, då de blott kunde finna wilda jordpäron, hwilkas oangenäma smak blef af hungerns wåld försötmad. För at någorlunda stilla barnen, som greto för hunger, togo de de barken af Castanieträd och gåfwo dem den söta saften at sleka, hwarmed de fullwåxte jemwäl sökte wederqwicka sig. Icke sällan måste de stilla sin törst utur grumliga pussar. Någre personer afledo under resan, och deras lik måste begrafwas i skogen. En natt oroades de af en stor skogseld, som brann omkring dem ifrån klockan 10 tils eftermidnatten

kl. 1. Då de woro komne til Susqvehanna, erhöllo de båtar ifrån Lechawachneck til sin fortkomst, och några gingo förrut til Machwihilusing och skaffade jemwäl några båtar derifrån, men månge måste dock, i brist af båtar, fortsätta sin marsch til fots längs med stranden, och hade, under starkt regn, många mödosamma fjät öfwer branta och steniga berg. Men detta alt blef mycket lättat igenom den i deras dagliga församlingsstunder rådande tröstrika känslan af Guds närhet. De höllo sina församlingsstunder om aftnarne under bar himmel omkring en eld, firade på denna wägen marterweckan, närde sig i Jesu försoning, frögdade sig om Påskedagen öfwer Hans härliga upståndelse, samt erindrade sig derwid med synnerlig ömhet sina i Philadelphia saligt insomnade 56 Bröder, Systrar och barn, tröstande sig med hoppet, at jemwäl hinna dit, hwaräst man ser Herran ansigte emot ansigte, och fri från synd låfwar Honom. Hans öfweralt beledsagande närhet, bibehöll dem förnöjda och muntra wid alla beswärligheter; och då de d. 9 Maji, efter 5 weckors resa, lyckligen anlände til Machwihilusing, förgåto de gerna alt det beswärliga, glade at hafwa hunnit fram til sin bestämda ort.

Sålunda slutades Indian-Församlingens swåra wandringsskap, som med flygtandet ifrån Wechqwetank och Nain hade tagit sin början; och alle betygade såsom en man: Hade Gud icke Sjelf utbredt sina wingar öfwer oß, så hade wi icke kommit igenom. Honom tilhör Äran.

Historisk Beskrifning

öfwer

Mißionen

ibland

Indianerne i Norra America.

Tredje Delen.

Tredje Delens

Första Afdelning.

1765, 1766.

Hugnelig början med Friedenshütten wid Susqwehannah. David Zeisbergers resa til Cajugu och Onondago. Indian-församligen njuter frid och förkofrar sig.

Såsom det är enom, då man efter en stark och långwarig storm upnår den önskade hamnen, så war det nu wåra Indianer och deras trogna Lärare. De glömde gerna sin förra ångest och nöd, och önskade nu af tacksamhet at endast lefwa den nådiga och trogna Herren til ära, som hade hulpit dem så wida, at de åter kunde hwila sin fot. Med gladt mod begynte de sit arbete, utsökte med god öfwerläggning en en skicklig plats wid Susqwehannah, och upbygde på densamma en rätt skön församlingsort, som blef kallad Fridenshütten. Då densamma war färdig, bestod den af mer än 40 trädbyggningar, hwilka på Europeiskt sätt woro brädslagne, med spån betäckte samt med fönster

och skorrstenar försedde, så ock 13 hyddor. Härtil kom Mißionärernes, fastän lilla, dock beqwämliga boningshus. Likaledes en rätt artig åfwen med spån betäckt kyrka, som stod midtpå en gata af öfwer 80 fots bredd. Wid byggningarne woro sköne trägårdar anlagde, och emellan församlingsorten och floden, hwaråst hwar Familie hade sin egen båt, såg man 250 åkerland för Turkiskt hwete rätt ordentligt inhägnade. På andra sidan om orten war kyrkogården på något afstånd belägen.

Medan denna ortens byggnad påstod, woro de sjuke, swage och barnen inqwarterade i de trähyddor, som där förut befunnos. De öfrige camperade uti fälthyddor af bark, och hölls Gudstjensten wid torr wäderlek under bar himmel, men i regnwäder blef den offenteliga inställd; och besöngs Herrans godhet och trohet endast sällskapswis i hyddorne. Hans frid och den ibland wåra Indianer rådande kärleken och enigheten stärkte dem ock i arbetet, och man kunde icke utan innerlig förnöjelse beskåda deras wälbetänkta idoghet. De woro såsom bien, en hwar wißte hwad han hade at göra, och gjorde det omant. En del woro flitige at bygga, en del at rödja fälten, en del at jaga och fiska, samt at förskaffa nödigt uppehälle, en del hade åter andra nödiga förrätningar. Också Mißionärerne lade handen derwid, och uparbetade sjelfwe sina åkrar och trägårdar.

Emedlertid blef wåra Indianers brödförråd alt, hwilket de köpt af grannarne, hwarföre et sällskap af 40 personer begaf sig på wägen at ifrån

Fort-

Fort-Allen afhämta en del af det mjöl, som Pensylvanska Regeringen hade skänkt dem. Men de måste wända om på halfwa wägen, emedan den tidning mötte dem, at de hwite i det Irländska Nybygget woro å nyo upretade, i det återigen 2 män nyligen blifwit mördade, för hwilkas död man beskyllde wåra Indianer, änskönt det war omöjligt, at de deruti kunde hafwa minsta del. Måste altså nu örter och rötter tjena i stället för bröd, tils den efterrättelsen kom, at frid med samtliga Indian-Nationerne war slutad uti Konungens af England namn, genom General Sir Wiljam Johnsson, hwarmedelst man fick läglighet at ifrån Fort Allen afhämta besagde mjöl; til den ändan begåfwo sig nästan alle manspersoner twå gånger dit, och bragte altsammans lyckligen til Fridenshütten, samt wälsignade hjertligen den Engelska Regeringen för sin godhet. Denne hjelp war tilräcklig alt intil deras första skörd af Turkiskt hwete, som war så rik, at det fattades rum til at bärga alt hwad Guds milda hand hade gifwit.

Sedan man nu med Fridenshüttens bebyggande war kommen så wida, at man kunde förnya och faställa de nödiga Församlings-ordningarne och ortsstadgarne, så skedde sådant högtidligen med allmänt samtycke, och öfwer hufwud blef alt så inrättat, som i Gnadenhütten, Nain och Wechqwetank. Men hwad Församlingens inra tilstånd beträffar, så war det icke annorlunda, än som wår Herre Jesus Christus hade fördubblat Sin nåd, och företagit Sig

at mer än någonsin tilförene, wälsigna denna Sin bruna hjord. Hans wandrande ibland dem wid det kostliga Evangelii förkunnande, wid Sacramenternes begående, och de öfriga församlingsstunderne, war så utmärkt, så känbart och spordes ofta så kraftigt, at Mißionärerne rätt ofta med djup böjelse måste utropa: huru har Han folken så kär, och huru stor är Hans lust at bo bland deßa menniskobarn!

Den 20 October 1765 war här den första dophandling, då denna nåd wederfors Sakimå Hustru, hwilken efteråt så uttryckte sig, at man kunde hjertligen glädjas deröfwer. "Det är mig rätt wäl, sade hon, och jag är rätt salig efter dopet; men jag tänker icke, at det är dermed giordt, och at jag redan hafwer nog, utan mit hjerta längtar ständigt mera efter Frälsaren: jag känner Honom ännu icke på långt när nog." Hennes odöpte man war närwarande wid hennes dop, kunde knapt se derpå för tårar, och sprang genast derefter i skogen at gråta sig mätt; men då han kom hem igen och hälsade sin hustru, utbrast han å nyo i tårar och sade: O huru gläder det mig, at du är twagen med Frälsarens blod! när skall det ock blifwa så wäl med mig?" och ännu innan årets slut, eller den första Juldagen, wederfors honom detta, hwarwid en så genomtrångande rörelse spordes, at hela församligen gret tillika med döplingen samt den som förrättade dopet, och ådagalade på sådant sätt sin glädje och tacksamhet emot den goda Herren, som så wänligt antager syndare. Många odöpte blefwo derwid så kraftigt fattade,

at

at de af hjertat åfwen längtade efter samma nåd. "Då jag, sade en af dem, nu ser döpelse-watnet båras in på Salen, och jag hörer Brodren, som förrättar dopet, säga: Nå den som nu gerna wil blifwa döpt, han komme hit, så är det mig så, som wille jag wara denförste."

Johannes Papunhank, den förste, som blef döpt uti denna Ort, hwilken då ännu kallades Machwihilusing, war ock den förste, som kom at här första gången åtnjuta Jesu lekamen och blod i den heliga Nattwarden, och det bewiste sig alt tydligare, at hans omwändelse war et Guds werk. Hans förra widsträckta kundbarhet, men än mera ryktet om Fridenshüt-ten, drog nu hit talrika besök af främmande Indianer, och Mißionärerne, som i Augusti detta år fingo Brodren Rothe ifrån Bethlehem til hjelp, hade de önskligaste tilfälle, at bepriſa Jesu förbarmansfulla hjerta för en myckenhet syndare, af hwilka rätt månge anammade detta tröstrika ord, och blefwo upfylde med frid och frögd i den Heliga Anda. Månge, som icke så strax hade rätt kunnat förstå alt, båda National-Hjelparne at åter uprepa predikan, hwilka ock efterkommo det, och åtnjöto derwid sjelfwe å nyo kraften af det predikade Evangelium.

Ibland deßa besökande woro månge Cajuger, som hörde til de sex Nationer eller Irokeserne, och som syntes wara skickligare til Guds rike, upriktigare och icke i statssaker så mycket inweklade, som de öfrige Irokeser. Man förmärkte derwid med nöje, at Brodren David Zeisbergers förnyade wistande i Onondago ha-

de werkat stor kärlek til Bröderne. Då denna Brodren en gång war bortrest från Friedens-hütten kommo några Cajuger dit på besök, och Mißionären Schmick frågade dem, om de kände Zeisberger. Knapt hörde de hans namn, så betygade de en stor glädje, lade twå finger tilsamman och sade: wi äre aldeles et, är du ock et med honom? Swar, ja! wi äre Bröder: är du ock af Bröderne ifrån Bethlehem? Swar, ja, de äro mine Bröder. Nä så måste du, utropade de kärligt, komma til oß och bygga dig et hus hos oß. De kommo ock derpå i församlingsstunderne, sågo och hörde hwad dem ännu aldrig war förekommit, och blefwo af Jesu Christi kärlek kraftigt fattade.

Jemwäl utom de til offenteliga Gudstjensten faststälda stunder, måste Mißionärerne rätt ofta uplåta sin mun och predika om den oß uppenbarade Herrans nåd, ty de besökande kommo til dem i huset, bådo om än flera ord til tröst för sina hjertan, och det war, som kunde de icke höra sig mätta, så at de mången gång icke lemnade Mißionärerne tid at äta. En så kallad hexmästare, som bodde i grannskapet af Fridens-hütten, men icke tiltrodde sig komma in i kyrkan, utan hörde på utanför fönstret, sade efteråt til en Indian Broder: "Jag är wäl en ganska elak menniska, det wet jag, och har många synder på mig, ja, jag är så belastad med synder at jag måste gå helt krokug; men wißte jag allenast at Frälsaren wille antaga och hjelpa mig, så skulle jag dock gå til honom och bedja honom derom."

På det nu wåre Indianer måtte wid denna nya Ort kunna lefwa såkert och i ostörd ro, så hade de strax efter sin ankomst afsåndt til de i Cajugu boende Irokesers fullmägtige, hwilka trodde sig hafwa herrawäldet öfwer detta Land wid Susqvehanna, et Budskap med et String off Wampom, för at hos sina Oncles anmäla, huru wänligt det Pensylwanska Gouvernementet tagit dem i beskydd emot de fiendtliga hwitas grymhet, samt hade försörgt dem öfwer år och dag med alla nödtorfter, och at de hade med deß samtycke begifwit sig til Susqvehanna samt där utwalt sig en negd, där de, om deras Oncles så behagade, wille bygga och där med hustrur och barn bo i frid. Tillika bådo de om tilstånd, at hafwa såsom Lärare hos sig Bröder ifrån Bethlehem, som sagt dem goda ord om deras Gud och Skapare, såsom det redan skedt flera år bortåt, de där älskade dem, deras barn, ja ock alla Indianerne, och gerna underrättade dem om salighetens wäg, utom hwilkas tjenst de icke kunde lefwa allena eller komma til rätta. Detta förebringande antog Chiefen i Cajugu, meddelte det Stora Rådet i Onondago detsamma, och efter erhållit swar bödd några Deputerade ifrån Fridenshütten til sig, dem han i Irokesernes namn ganska wänligt emottog, med wanliga Ceremonier tröstade dem öfwer förlusten af deras wänner i Philadelphia, och förkunnade dem den nu mera slutna freden, men gaf på wåra Indianers egentliga ansökning det owäntade swar, at den af dem utwalde plats icke wore god för dem, emedan alt wore i samma negd med blod

besläckat; derföre wille han taga dem och sätta dem neder på en annan Ort, nemligen wid öfra ändan af Cajuger-sjön; det skulle wara en bättre Ort för dem. Sina Lärare kunde de taga med sig, och beträffande deras tro, så kunde de tro hwad de wille, och ostörde fortsätta sin Gudstjenst; det skulle ingen lägga dem något i wägen eller derifrån afhålla dem. Så wälment detta förslag än kunde wara at flytta up til Cajuger-sjön, så war det dock icke efter wåra Indianers tycke, emedan i den nejden fattades jagt, hwarförutan de icke kunde bestå. De drögde altså med swaret, oaktat deras Deputerade gifwit Cajuger-Chiefen hopp at få det samma når Turkiska hwetet blefwe moget. Han sände derföre om wåren 1766 et Budskap til Fridenshütten med dessa ord: "Han wißte icke hwad de därwarande Indianer hade för slags Turkiskt hwete; de hade lofwat honom swar, då det blefwe moget: hans wore långesedan moget och nästan förtärt; han tänker snart at plantera å nyo; de borde wackert hålla sitt löfte." Som det nu emedlertid tydligt nog wisat sig, at wåre Indianer hälst förblefwo qwar i Fridenshütten, så utwaldes 4 Deputerade, med hwilka Mißionären David Zeisberger den 23 April afreste til Cajugu, dit de anlände den 30:de, och togo qvarter hos sjelfwa Chiefen, som Broder Zeisberger redan i Onondago lärt rätt wäl känna. Han emottog wäl sina gäster kärligt, men tyktes icke wara serdeles wäl tilfreds med deras erende, och i allmänhet yttrade han sig om Brödernes arbete ibland hans Landsmän något föragteligt, emedan

dan han, som han sade, hade i Canada sett många Döpta Indianer, men alldeles icke funnit i deras lefnad och wandel någon åtskilnad emellan dem och de odöpta. Detta gjorde at Deputerade blefwo betänklige wid at föredraga Rådet deras sak: Men Zeisberger upmuntrade dem och försäkrade, at Gud ock wore närwarande i detta Rad, och skulle böja alt efter Sin wilje. De erforo det också, ty deras föredrag gjorde et önskat intryck. Hufwudsakliga innehållet deraf war: "At de fordom icke wetat något om Gud, men hade nu lärt at känna Honom såsom sin Skapare och Förlossare, bekommit lif och salighet i hjertat, och hade Honom mycket kär, efter Han älskade dem ganska mycket. Derföre kunde och wille de icke mer så lefwa, som Indianerne i allmänhet plågade, utan emedan de funnit sin lust och förnöjelse i wår Frälsare, så hade de helt och hållit affagt sig det syndiga wäsendet, och wille nu mycket hällre förhålla sig efter Guds Ord, som de altså flitigt måste höra, och derföre dageligen komma tilhopa twå gånger at låta underrätta sig af sina Lärare: Sina Barn sökte de bewara för onda ting: Med krig wille de icke hafwa något at beställa, utan lefwa fredligt med hwar man, och lika så litet wille de blanda sig i Regerings-saker. För alla dessa ordsakers skull, kunde de icke beqwämligen bo nära wid en annan Indian-by, och emedan belägenheten af Fridenshütten passade in med deras afsigter, de ock där redan hade byggdt åt sig, så bådo de, at man måtte låta dem förblifwa på denna Ort." Som Cajugerne lika så litet förstå-

stodo de Deputerades språk, som desse deras, och Rådets Tolk kom til kårta wid detta föredraget, hwars like han förrut aldrig hade hört, så måste Mißionåren, som kunde så wål tala Delawariska som Cajugiska, uppå Rådets begäran, uttyda det, hwilket han ock med nöje gjorde, och sedermera i de hwita Brödernes namn tillade följande: "Broder! Du har nu åhördt dina Cousiners åliggande och begäran, du ser at de hafwa en god sak, och du ålskar ju det goda. Du har tagit dem i dina armar. Det är mycket at du detta gjordt; jag och mine Bröder åro derföre mycket tacksamme. Men låt ock nu din bewågenhet emot dem gå ån widare, och bewilja deras bön, på det jag och mine Bröder i Bethlehem måge kunna tillika med dina Cousiner glådja oß öfwer dig. I hafwen ju Land nog; gifwen dock Edra Cousiner, som blifwit troende på Gud, et litet stycke, dår de kunna lefwa i ro och frid. Detta förord bidrog ock dertil, at Rådet icke allenast bewiljade dem alt hwad de hade begärt, utan inrymde dem ock af egen böjelse en wida större Landsstråcka ån de åstundat, ånda up öfwer Tiaogu, den de skulle anse och nyttja såsom sin egendom, och icke tillåta andra Indianer, som ej tilhörde dem, at bo dårstådes. Jemwål blef dem tilstadt, at hafwa sina Lårare, och de förmantes at wara dem lydige; hwarpå man gjorde det aftal, hwilket aldrig för ofta kunde förnyas, at emedan så mycken lögn ginge i swang, så skulle den ene icke tro något illa om den andra, tils det behörigen wore undersökt.

De:

Deputerade blefwo öfwer denna oförmodade utgång af saken nästan utom sig för glädje, och då man, wid deras återkomst, gaf den tilhopakallade Församlingen efterrättelse derom, war den allmänna förnöjelsen deröfwer så stor, at man här ock där hörde utropas: Det har HErren gjordt: Wi kunne nu rätt se, at Han har oß kär.

Men denna glädje blef efter någon tid åter störd genom en Irokes från Zeninge, som kom til Fridenshütten, och omständeligen berättade, huru Irokeserne i Zeninge hade i hans närwaro hållit et Stort Råd, och ställt Cajugu-Chiefen til answar, för det han, ensidigt och utan deras samtycke, hade inrymt Indianerne i Fridenshütten landet: Han wißte ju wäl, at samma plats wore gifwen til andra Indianer, som under sista Kriget blott bade förstrött sig: Då nu desse skulle återkomma och uppsöka sin förra boningsplats, så skulle de endast plåga wåra Indianer; hwaruppå Cajugu-Chiefen hade så ursäktat sig, at han af medlidande och hjertlig ömhet icke kunnat afslå Deputerades begäran; men at förrut meddela detta åt det Stora Rådet, dertil hade tiden warit för kårt.

Emedan man nu städse warit i den tanka, at Cajugu Chiefen gjordt detta allt med det Stora Rådets samtycke, men Zeningerns berättelse hade sannolikhet, och elaka följder häraf wore at befara, så reste Zeisberger derföre til Bethlehem, där man fann saken af den wigt, at man gaf honom det rådet, at sielf gå til Onondago för at rätt inhämta sanningen, och tillika förnya sin gamla bekantskap och wänskap med Irokeserne.

ne. Zeisberger war dertil willig, tog Brodren Gottlob Senseman ifrån Bethlehem med sig, och afreste med honom och en Indian-broder i medio October 1766 ifrån Fridenshütten.

I Zeninge försökte de at hos Inwånarne bibringa et ord om wår Frälsare, men funno ingen hunger derefter; mycket mer yttrade sig deras Chief, at fastän de icke hörde någon predikan och icke et Guds ord, woro de dock de bäste af Indianerne, emedan ingen kunde tala illa om dem. Men detta erforo Bröderne helt annorlunda, då de til sitt icke ringa betryck funno dem ännu samma dag så af dryckenskap öfwerlastade, at man icke kunde se det utan wämjelse.

Efter en ganska swår resa, den de gjorde dels til sjöß, dels til lands, ankommo de d. 26 October til Onondago, och blefwo wänligt emottagne i samma hus, där Zeisberger förr hade bodt. På deras begäran samlade sig det Stora Rådet genast den följande dagen; lät dem til ära den Engelska Flaggen swäfwa på Rådhuset, och åhörde med upmärksamhet Brodren Zeisbergers föredrag, hwaruti han gaf dem omständeliga efterrättelser om Brödernes arbete bland hedningarne, och deras afsigt derwid, om Indian-församlingens händelser, men förnämligast om den förelupna af handlingen med Chiefen i Cajugu, och slöt med den begäran, at Irokesernes Stora Råd nu wille upriktigt och tydligt förklara, om alt hwad benämde Chief gjordt och utlofwat til de Deputerade från Fridenshütten, hade skedt med deras wettskap och fulla samtycke, eller om han sådant gjordt blott på egit bewåg?

Chie-

Chieferne underrättade sig härpå ganska noga om hela inrättningen och författningen wid Fridenshütten, och betygade derwid sin synnerliga kärlek för Brodren Zeisberger, den de ansägo för en Irokes, hwarwid han icke underlåt at försäkra dem på det hjertligaste om sin genkärlek, men ännu mer om deras Skapares och Förlossares stora kärlek emot dem. Men swaret på häns föredrag upskjöto de efter sin plågsed, til deß de fått öfwerlägga derom.

Bröderne betjente sig af denna mellantid at göra en resa til Cajugu, på hwilken de kunde räkna för en lycka, at de öfwer utloppet af en stor Insjö, som war ganska djup, kommo wäl fram på 2:ne deröfwer liggande smala träd, hwilka bögde sig så under deras fötter, at de måste gå i wattnet til knäen.

I Cajugu hade de et wänligt samtal med meranämde där warande Chief, och erforo at den förromtalte ifrån Zeninge erhållne oroande efterrättelse war ogrundad; de förklarade sig äfwen öfwer åtskilliga lögner, som Brödernes motståndare hade fört til dem, och hastade åter til Onondago, där de ock nu med wanliga högtideligheter erhöllo det Stora Rådets swar, hwars innehåll bestod däruti; at Chiefen i Cajugu wisserligen wore deras befullmägtigade och upsyningsman öfwer hela negden där wid Susqvehanna: At alt, hwad han med Deputerade från Fridenshütten afhandlat, wore skedt med hela det Stora Rådets fulkomliga samtycke, såsom det ock wore dem rätt kärt, at Indian-församlingen hade nedsatt sig i Fridenshütten, hwaräst det Stora

ra Rådet hade en Råds-eld, den de altså nu anförtrodde wåra Indianer, och som icke wore en ringa sak; at det Stora Rådet åfwenwål aldeles bifôll, at hwite Brôder, såsom Lärare, bodde bland Indianerne wid Susqvehanna och underrättade dem i det goda, hwilket i synnerhet Delawarerne hade mycket af nöden, emedan de, såsom man i sednaste Kriget blifwit warse, woro framför andra benägne til det onda. At det ock wore det Stora Rådet angenämt, om med författningen och Gudstjensten wid Församlingen i Fridenshütten så fortfor, som hittils skedt." Och om Edre Indianer, wåre Cousiner, hette det til slut, hafwa något at föredraga eller at tala med oß, så skall det altid stå dem öpet at sjelfwe tala med oß, och sina saker hos oß föredraga, utan at nyttja en annan Chief, som icke med dem är lika sinnad.

Medelst denna Irokesernes Stora Råds wål öfwerwägade förklaring, erhöllo Bröderne således för första gången en lagligmätig frihet at förkunna Evangelium i det egentliga Indianlandet. Men hos sjelfwa det Stora Rådet märktes ännu icke någon längtan derefter; Twärtom berättade en deß Ledamot för Brodren David Zeisberger, at en Präst från Nya Engeland hade för någon tid sedan kommit dit, tilbudit sig at bo ibland dem och predika för dem, men at de affärdat honom med detta swar: "När de blefwo derom angelägne, wille de låta honom weta det, men för denna tiden kunde han åter gå hem igen." Denna berättelse skulle twifwels utan wara för Bröderne en wink, at med

sit bemödande icke gå för widt in uti Irokesernes land. Bröderne Zeisberger och Senseman tackade Gud för lyckeligt utförande af deras wärf, och åstadkommo med sin berättelse derom wid återkomsten en rätt stor glädje hos Församlingen i Fridenshütten.

Här war ock nu deß inre och yttre gång år 1766 ogement wålsignad, och främmande Indianers besök utom ordentligt talrika, hwilka icke allenast til sin förnöjelse betraktade den yttra inrättningen wid Fridenshütten, och enhålligt betygade, at det wore den skönaste och ordentligaste Indian-stad de någosin sett, utan de hörde ock Guds ord med stor upmärksamhet, hwarwid man ofta med förundran blef warse, huru kraftigt det bewiste sig på många af dem. Ofta war rörelsen i församlingsstunderne så stor, och gråtandet blef så allmänt och öfwerljudt, at Mißionärerne måste stadna och lemna sina egna tårar fritt lopp. Hos många förmärktes, at de, då de för första gången hörde Evangelium, blefwo så håftigt fattade, at alla deras leder skälfde och darrade, likasom hela deras Natur hade kommit i häpenhet för Christi kraft. Efter hand minskades detta håftiga darrande och förwandlade sig gemenligen i suckningar, tårar och jämrande öfwer känslan af deras elände, då altså Försoningens ord smakade deras hjertan alt sötare, hwarefter de ock gemenligen snart yttrade sin åstundan, at få bo bland de troende. En man, til exempel, som under marter-weckan och Påskhelgen warit med sin hustru i Fridenshütten, talade sedermera med henne om alt hwad

för dem under dessa dagar blifwit sagt och låsit om wår Frälsare och Hans kärlek til menniskjor." Något sådant, sade hustrun, har jag ännu icke hört: och hwad jag derwid känt, kan jag icke uttala, men mitt hjerta har gråtit mycket." Härpå frågade mannen henne: Hwad är nu din åstundan? Det wille jag gerna weta. "Det är mig kärt, swarade hon, at du frågar mig; jag wäntar endast på dig, ty jag will gerna älska Frälsaren och tro på Honom; men utom dig skulle det dock blifwa mig swårt. Allena kan jag icke bo här, och dig kan jag icke eller öfwergifwa." Mannen swarade: Jag will icke wara dig i wägen; ty om jag afhölle dig derifrån och du gick förlorad, så droge jag ock dina synder uppå mig, och jag har nog sådana sjelf. Derföre beware mig Gud! wi wilje hälldre begge bedja om låf, at få bo här, på det wi dagligen må höra om Frälsaren, få Honom kär och begge blifwa saliga menniskjor. Detta samtal berättade de sedermera sjelfwe, framförde utan upskåf sin begäran, och den blef dem bewiljad. Denna hustruns Syster yttrade sig i synnerhet deröfwer, huru det warit henne wid föreläsningen af Paßions-Historien, och sade: "All marter, ångst och nöd, såren, blodsutgjutelsen och döden har jag förordsakat Frälsaren med mina synder; så sade mig mitt hjerta. Och när jag hörde, at Han alt detta gjort för mig, til at förloßa mig syndabarn från satan, synden och ewig död, samt gifwit mig lifwet, så sade mig mitt hjerta: "Honom måste du söka at få kär och tro på Honom, på det du må blifwa

sa-

salig, eljest går du ewigt förlorad." "Jag förskräckes mången gång för mig sjelf, sade en annan, då jag betänker, at jag redan nästan et helt år hört om Frälsaren och eger ännu icke den saliggörande tron."

Wid slika tilfällen woro Nationalhjelparne rätt beställsamme och just i deras Element. Intet gladde dem mer, än då de besökande med sina utlåtelser likasom öpnade dem munnen, och lockade af dem sanningens witnesbörd. Hjelparen Joseph, til ex. talade en dag med Delavar-Chiefen Nevalliks hustru, om wår Frälsares kärlek til syndare, den han på sit egit hjerta erfarit och dagligen kände. "Det kan wara, swarade hon, men jag kan icke erhålla någon förlåtelse för mina synder, ty jag har syndat ganska mycket." Joseph swarade: "Å jo tilräckelig förlåtelse kan du hos Frälsaren få; det är wißt. Jag tänkte ock i början likasom du, men har dock erfarit och funnit det annorlunda. Frälsaren har förlåtit mig alla mina synder, som ock woro ganska många. Han är ännu den samma goda Frälsaren, som åfwen är död för dina synder, och har på korßets träd utgjutit Sitt blod: om du allenast kan tro det, så får du ock känna Hans kärlek och alla dina synders förlåtelse." En annan besökande, som fått försäkran at bli Capitain, men af egen drift återgifwit det honom deröfwer meddelta Belt off Wampom, yttrade sig härom til hjelparens hjertliga förnöjelse, och sade: "Jag är bekymrad om min salighet: Mina synder, dem jag i myckenhet bedrifwit, trycka mig; mången gång har jag tänkt:

Pp 2 för

för mig är wäl ingen hjelp, men efter jag hört, at Frälsaren jemwäl antager de största syndare, så har jag ännu hopp om min räddning. Jag har bedt Frälsaren: Förbarma Dig då öfwer mig och låt mig känna. at det ännu är nåd för mig! Han har bönhört mig och för mitt hjerta framstält Sig med Sina sår; dessa såren har jag tilfogat Honom med mina synder: gråta måste jag deröfwer. Jag sade derpå: käre Frälsare, måtte jag genom Dina sår blifwa helbregda och salig gjord, och genom Ditt blod twagen från synderna. Härefter har det ofta fallit mig in, och jag har jemwäl känt, at om jag will omwända mig til Frälsaren, måste jag förrut göra mig lös från werlden; derföre gaf jag igen detta Belt off Wampom. Jag åstundar ingen sådan Indian ära, om jag blott får den äran at finna nåd hos Frälsaren, erhålla mina synders förlåtelse, blifwa antagen til Hans barn, och bland Hans folk lefwa salig: det är min åstundan." En främmande Indian frågade hjelparen Abraham mycket och mångahanda, men icke något, som kunde tjena til wälsignelse för hans själ;" hwarföre denne efter en stund sade til honom: "Jag måste mycket förundra mig öfwer dig; du har så stort begär at weta alt; men det är en sak, som du aldeles icke frågar efter: Känner du din Skapare? Det är det nödwändigaste. Bekymra dig derom, så skall du ännu erfara många saker, som du icke wet."

Af dem, som under warande Krigsoroligheter råkat i w[illegible], infunno sig åter många, och man uptog dem [illegible]na igen, serdeles när de wo-

ro så långtande efter Jesu nåd, som en af dem uttryckte sig: Det är mig, sade han, just likaså, som en hwilken står i watten och alla ögnablick skall förlora lifwet, om jag icke blifwer af Frälsaren och Församlingen hulpen medelst mina synders förlåtelse." Ibland de upwäckta, som bådo om döpelse, utmärkte sig en ung Nantikok i synnerhet: Jag har i dag, sade han en gång, känt något utomordentligt i mit hjerta; Jag har en stor längtan at blifwa salig; men jag är en satans tjenare, och det är mig, som hölle han mig bunden och wille icke släppa mig lös. Likwål måtte jag gerna wara lös från honom: Jag will blifwa en Frälsarens egendom. En annan gång utbrast han, under en flod af tårar, i följande ord: "Bröder, förbarmen Eder dock öfwer mig! jag är den eländigaste menniskja, som kan gifwas i werlden. Alt sedan i går morgon känner jag icke något annat än ångest, oro och smärta; jag kan icke finna något ställe, där det wore mig ens någorlunda drägligt: hela denna eftermiddag har jag legat såsom död; det är ingen kraft mer uti mig; jag är aldeles utmärglad. Förbarmen dock Eder öfwer mig; twån mig med Frälsarens blod ifrån mina synder, det skall hjelpa mig, och jag skall få ro i mitt hjerta." Men emedan med undfången döpelse åtföljde at blifwa boende i Fridenshütten, så kunde man icke så strart resolvera sig at döpa honom, hälst man i anseende til Nantikoks war mycket betänkelig, för den ordsaken skull, at hos denna Nation, såsom i första delen är anmärkt, den besynnerliga plågseden är

införd, at, då en af dem dör och blifwer begrafwen, ehwarest det ock wore, så komma deß slägtingar dit, upgräfwa liket och afskilja alt köttet från benen, dem de taga med sig. Detta oaktat, kunde man dock slutligen icke draga öfwer sit hjerta, at låta denna bekymrade syndaren bedja förgäfwes; Han blef således, såsom förstlingen af Nantikoks Nationen, til sin outsägeliga tröst, döpt af Brodren David Zeisberger, och kallad Samuel.

Den synbara förändring, som i alla affeenden föregick med dem, hwilka på Jesum blefwo troende och döpte, war för de besökande ofta obegriplig, ock låckade fram den bekännelsen af många, at Brödernes ord nödwändigt måste wara sanning, efter det eljest wore omöjeligt, at igenom antagandet deraf kunde werkas en så willig försakelse af werldsliga lustar och fåfängligheter, samt tillika et så förnögdt och ljust wäsende.

Men så gerna man unnade dem, at med egna ögon se slika lefwande och onekeliga bewis på försonings ordets sanning, så förordsakade dock ofta den omständigheten stort bekymmer, at åtskillige främmande uppehöllo sig en lång tid i Fridenshütten, utan at man wißte hwad man om dem skulle tro, och således måste befrukta allehanda skada deraf, i synnerhet ungdomens förförelse. Mißionärerne kommo altså öfwerens at göra en inrättning, som kunde alt framgent hafwa bestånd. Til den ändan utwalde de några af de äldste och erfarnaste Församlingens Ledamöter, och updrogo dem at gemensamt tala

med

med alla främmande Indianer, i synnerhet sådana, som wille bo i Fridenshütten, at inhämta deras afsigt, och at på et kärligt sätt, men ock tillika ståndaktigt, förklara, at eho, som icke med alfwar wore sinnad at omwända sig til wår Gud och Frälsare, kunde aldeles icke få bo i denna Orten, icke eller uppehålla sig här flera månader. Detta skedde, och man kunde icke utan upbyggelse höra och se, huru trogit, förståndigt och oförskräckt deße män wid fullgörandet häraf sig förhöllo, och huru de altid handlade rätt fram, utan anseende til personen, samt skonade åfwen så litet sina egna blods-förwanter som andra. Detta hade den goda wärkan, at man blef qwitt några betänkliga personer, ibland andra, en så kallad Doctor, som war en Nantikok, och som medelst sina elaka konstgrep redan bragt många af sin Nation om lifwet, och hade, såsom det tycktes, åfwen härstädes dylika afsigter.

En annan förlägenhet upkom öfwer Romhandeln, den främmande Indianer ofta wille idka, jemwäl i Fridenshütten; och man såg sig nödsakad, göra den ordning, at de som betjente de främmande, skulle tilfråga sådana Handlande genast efter deras ankomst, om de wille förblifwa qwar öfwer natten? swarade de då ja dertil, så tog den, som betjente de främmande, deras Rom i sit förwar, och återstälde dem det wid deras afresa. Den som icke wille låta sig denna ordning behaga, blef antydd at strax begifwa sig ifrån Ortens gränsor; och häröfwer höll man en noga hand.

Den största nöden förorsakade de hwite handlande, som icke allenast drefwo här sin näring, utan wille ock göra Fridenshütten aldeles til sin nederlags plats, såsom det hände det a år 1766. Då et helt sällskap sådant folk, som woro komne ifrån Paxton, sökte innästla sig härstädes, och låg här mången gång några weckor å rad, hwarigenom mycken lättsinnighet blef införd bland ungdomen. Häruti kunde Mißionärerne icke sjelfwe wara werksamme, för at ej bli ansedde af de hwita såsom folkets Domare; De öfwerlemnade det altså til National-hjelparne, hwilkas åliggande war at handhafwa de yttra ordningarne, hwilka ock detta owäsende på slutet gick så nära, at de sins emellan kommo öfwerens at med behjertenhet sätta sig häremot. De församlade sig således, läto Paxtonerne komma för sig, och Hjelparen Anton antydde dem i allas namn, det man hädanefter icke kunde tillåta, at de gjorde denna plats til sin handels plats: de skulle här icke hafwa något nederlag, icke uppehålla sig här öfwer twå eller tre dagar, utan derefter resa sin kos. En del Handlande blefwo onde häröfwer; men Hjelparne förblefwo wid sit yttrande, och de förre måste lyda; hwilket war desto nödigare, som Irokeserne redan några gånger hos wåra Indianer yrkat derpå, at sådane icke skulle tålas i Fridenshütten.

Detta år kom et högtideligt budskap från Delavarerne i Goschgoschunck wid Ohjo, af Delamattenoos och af Gachpas, å egna och ännu 13 andra folkslags wägnar, til Fridenshütten, som

som foro öfwer Zeninge til Onondago, och derifrån åter hem igen. Deras afsigt war at uprätta en fullständig fred emellan Indian-Nationerne. Alle, til hwilka de kommo, blefwo altså tilbudne at häruti deltaga, och den det icke wille, skulle anses som fiende. Wåre Indianer medsände derföre en String of Wampom, til betygande och bekräftande af deras åstundan, at hafwa del i freden.

Atskillige gånger erhöllo de ock budskap, hwarmedelst antingen hela folkslags fattigdom och hungersnöd hos dem anmältes, til at med werksam hjelp i deras nöd taga del, eller ock gafs af stora sällskaper tilkänna, at de emnade sig resa härigenom, och åstundade bli herbergerade och undfägnade: Och wårt folks hjertliga beredwillighet, at tjena och hjelpa sina medmenniskjor, blef derigenom snart kunnig både widt och bredt.

Förmedelst dylika kärleks-bewisningar råkade de sjelfwe mången gång i stor brist, men njöto derwid den Guds barns förmån, at icke plåga sig med ångsliga närings-omsorger, utan låta sig nöja med litet, och at dagligen lefwa af den goda himmelska Fadrens hand, som icke förgäter någon af Sina barn. Wid et sådant tilfälle sade en gång en torftig moder: "Jag tänkte wid mig sjelf: Jag är i lekamlig måtto mycket fattig, och har nästan alsintet, och hwar skall jag få något för mig och mit barn? men wid deßa tankar war det mig icke wäl i hjertat. Så snart jag det kände, sade jag: Käre Frälsare, förlåt mig at jag så tänker på det lekamliga, Du har ju Sjelf warit ganska fattig i

werlden, och icke en gång haft så godt som jag nu har: detta har genast tröstat mig och ställt mitt hjerta tilfreds.

Förutan den nöd, som af altför starka besök förordsakades wåra Indianer, gjorde ock gräshoppor år 1766 mycken skada, så wäl på åkerfälten som i Trägårdarne; De woro enligt Mißionärernes berättelse många Millioner.

I öfrigt war Hjort- Elg- och Björn-jagten, så ock Bäfwer- Räf- och Racoon-fång en hufwud-artikel för wåra Indianers bergning. Men som Bröderne måste för den ordsaken ofta gå hela dags-resor och än längre hemifrån, så höllo Mißionärerne för sin plikt at warna dem, at icke begifwa sig in i de nejder, där de, genom onyttigt umgänge med de wilda Indianer, kunde lida skada til hjertat, hwaraf man redan hade haft bedröfliga exempel. Et annat för deras utkomst nödigt arbete war det i första delen beskrefne sockerkokande, hwarwid i Församlings-Rådet den ordning blef gjord, at de, som dermed sysslesatte sig, skulle så mycket möjeligt wore hålla sig på et District tilsammans, på det de i nödfall kunde bistå hwarandra, samt då och då hafwa sina Församlings-stunder. Den detta rådet icke följde, råkade mången gång i fara, ock såg sig då hjelplös, såsom det ibland andra hände en Indianska, hwilken hade begifwit sig ifrån de öfriga; en natt bröt en ström ut och öfwerswämmade hela negden så starkt, at hon med sin späda dotter måste fly up på taket af sin hydda och bli där, tils watnet hade af-

afrunnit, hwarwid hon war i fara at dö af hunger.

Andra Afdelningen.

1767. 1768.

Något om Fridenshütten. David Zeisbergers resa til Goschgoschunk wid Ohjo. Liknelse til et nytt krig med de wilda, som dock lyckligen blef afwändt. Zeisberger reser andra gången til Goschgoschunck at där inrätta en Mißion. Finner i förstone god ingång, sedermera häftigt motstånd.

Fridenshütten wärte så til, och där infunno sig wid Evangelii predikan så många åhörare, at redan den 2 Jan. 1767 måste en början göras at bygga en ny och långt rymligare Kyrka, som ock den 18 Februarii blef inwigd, under mycken rörelse hos den tacksamma Församlingen, samt derwid hela wår Ort med tårar anbefald Herranom til wälsignande och bewarande ifrån alt ondt.

De främmande Indianer, som kommo dit, wero af allehanda Nationer, i synnerhet Mohaks

haks, Cajuger, Senneker, Tutelarer, Delavarer, Mahikander, Wampanos, Nantikoks och Tuskarorer. Många af dem drefwos wäl af då warande stora hungersnöd til Fridenshütten, andre, som ämnade sig längre up i Indian-landet, togo hälst sin wäg genom denna Ort, som war så berömd för sin gästfrihet, såsom en gång detta år sjuttio fem Tuskarorer ifrån Carolina, och åter en annan gång femtio sju Nantikoks ifrån Maryland infunno sig samfält just uthungrade, och förblefwo här en hel wecka och längre. Men wid det tilfället fingo de tillika höra ewiga lifsens ord, som gingo igenom hiertat på många, och mången tackade sedan Gud för hungersnöden, emedan han den förutan icke hade upsökt Fridenshütten, och altså icke eller fått höra det saliggörande Evangelium. Af denna ordsak woro wåre Indianer städse benägne at bespisa de hungriga, och öfwersågo med det mißbruk, som några gjorde af deras godwillighet, hwilka förtärde långa tiden af deras förråd, men woro derwid late och liderlige, och gittade också icke höra Guds ord.

I öfrigt war ej eller här någon brist på motståndare, som i synnerhet kastade sin wederwilja på Mißionärerne, emedan de trodde dem wara helt allena skulden dertil, at wåre Indianer söndrade sig från dem, woro et apart folk, som icke mer lefde efter Indianernes egentliga sätt, och dertilmed wille ändå ubreda sig alt widare. Framför andra betedde sig Nantikoks i Scheninge rätt ondskefullt, och hotade uttryckeligen Brodren Schmick at döda honom, medan han,

som

som de sade, redan hade så många Indianer i sina armar, hölle dem fast och sökte ännu at bekomma flera, hwarmedelst de förlorade sina wänner. Honom war derwid den dagens lösen, då han fick kunskap om denna hotelse, märkwärdig och tröstelig: den lydde så: **Herren är med mig, derföre fruktar jag mig icke. Hwad kunna menniskjor göra mig.**

Emot Pingst detta år började kopporne at gå i Fridenshütten, då man åter betjente sig af samma methode, som man i akttog i Bethlehem wid mäßlingen, förde de sjuka på andra sidan floden i där befintliga hus, gaf dem sjukwaktare, som behörigen skötte dem. Deße kunde sedermera icke nog förtälja, hwad stor barmhertighet Gud hade bewisat på dem och de sjuka, huru salige de warit i Hans närhet alla dagar, och hwad för tröst de gemensamt hade funnit i Hans ords bete.

Om hösten detta år 1767 gjorde Mißionären **David Zeisberger** en resa wid Ohjo, hwarifrån man erhållit efterrättelser, at i den negden bodde Indianer, som hade begär at höra Evangelium. Han tog National-Hjelparne **Anton** och **Johannes Papunhank** med sig, afreste den 30 Sept. ifrån Fridenshütten, och blef med Församlingens hjertligaste wälsignelser beledsagad på denna farliga resa. Han gick öfwer Tiaogu, genom Delavarernes land och et stycke af Seneker-landet, och war hans hufwudaffigt at besöka uti Indian-staden Goschgoschunck wid Ohjo, om hwars inwånare han wäl under wägen fick idel obehagliga beskrifningar, men

lå-

låt åfwen så litet derigenom afskräcka sig, som af resans beswärligheter, hwilka skulle förekomma en Europee nästan otrolige. Han hade med sina resekamrater, paßerat slätter, som woro hela milen långa med så högt gräs bewäxta, at det stod en ridande öfwer hufwudet; när det nu af regn och dagg war fuktat, så blefwo wåre resande deraf så genomwäte, at intet på dem war torrt; och sådana slätter förekommo ganska ofta.

Den 6 October hunno de fram til en Indian-stad, som nu mera war öde, dit Fredric Post under sistförflutna krig hade hunnit. Och nu kom Zeisberger in i trakter där, efter Indianernes påstående, ingen hwit ännu warit sedd. Omkring källorne wid Ohjo såg han til sin örnöjelse den första Tallskog i norra America. Hans twänne Indianer, som följde honom, kände aldeles icke detta trädslag.

Ju widare wåre resande kommo, desto hiskligare funno de ödemarken, den de med obeskriflig möda måste arbeta sig igenom, och efter fyra dagars wandring genom sådana trakter, dem Missionären icke kunde beskrifwa så fasliga och ohyggliga som de werkligen woro, träffade de den första hydda i skogen, där de hwilade öfwer natten; ty hittils hade de altjämt sofwit under bar himmel, blott swepat om sig sina yllna täcken, och utstått mycket under det ständigt fortfarande regnwädret.

Då de häruppå kommo i en Senecker-by, gjorde det stor upmärksamhet hos inwånarne, at se en hwit man, hwilket war för dem owanligt. En Senecker satte sig genast til häst, hastande sig til nästa större by, som war åtminstone sex tyska mil derifrån belägen, för at måla detta widunder för därwarande Chief. Zeisberger förwäntade sig altså där et besynnerligt emottagande, blef ock wid sin ankomst af Chiefen rätt alfwarsamt hälsad. Men hans wänliga upförande förmådde dock så mycket, at Chiefen förde honom i sit hus och satte fram mat för honom. Härpå följde et twå timars samtal, deruti Chiefen gaf tilkänna sin förundran öfwer hans resa, hälst ingen hwit menniska hade hittils kommit denna wägen; och han wille noga weta affigten dermed. Mißionären nyttjade detta goda tilfället at förkunna honom Evangelium. Men Chiefen påstod på det högsta, at et sådant Guds ord aldeles icke tilhörde Indianerne. "Om det är sant, sade han ibland annat, at himmelens och jordenes Skapare är kommen i werlden, blifwit en menniska och lidit så mycket, så äro Indianerne wißt icke skulden til Hans död, utan de hwita. Dem allena har Gud gifwit Skriften; men Indianerne har Han skapat annorlunda; Han har gifwit dem wildbråd til föda, det måste de upsöka i skogen, det är deras handtering; Om Skriften weta de intet: den kunna de icke eller lära, det är altför swårt för dem." Deßa och flera utlåtelser beswarade Mißionären med sådant eftertryck, at Chiefen ändtligen gaf swiga, blef helt wänlig och tilstod, at han hållit Brodren Zeisberger för en spion

från de hwita; derföre hade han i början talt så strängt med honom. Men som han nu wore öfwertygad, at hans förehafwande war godt, så wille han icke wara hinderlig i fortsättningen af resan til Goschoschunk; men warnade honom nästan med ångslan för den ortens inwånare, som i ondska och lust til mord icke skulle hafwa deras like. Zeisberger betygade honom, at om så wore, så hade detta folket desto mer af nöden at höra ordet om deras Förlossare, och at han i alla fall icke fruktade för dem, emedan de icke kunde göra honom något, utan hans Guds wilje, på hwilken han trodde.

Han kom derefter med sina resekamrater i en annan Seneck-by, hwarest man just då begick en stor fest. Där måste han, för at icke ådraga sig deras misstanka, såsom föraktade han Indianerne, låta sig behaga, at på deras enständiga bjudande biwista 2:ne festmåltider. Här war altså för honom icke tid at predika Guds ord; desto angelägnare suckade han i sit hjerta til wår Frälsare, at Han snart wille låta dessa arma hedningar erfara hwad det wil säga, at hafwa glädje i Herranom.

Den 16 October ankommo ändteligen wåre resande til Goschgoschunk, blefwo til sin förundran ganska kärleksrikt emottagne, och af en Johannes Papunhanks slägtinge wänligt herbergerade.

Goschgoschunk, en Delavarernes stad, bestod af tre wid Ohjo liggande byar. I den medlersta hade Missionären tagit herberge, och lät genast

näst efter ankomsten genom sina resekamrater anmoda innewånarne, at de tillika med dem, som bebodde de andra twänne byarne, måtte församla sig, emedan han hade ord at säga dem. Til sin förnöjelse fann han här många, som kände honom, emedan de wid hans besök i Machwihilusing år 1763 äfwen warit där och biwistat hans predikningar. Deße hade då gifwit akt på Brödernes yttra ordning, och då Innewånarne samlade sig, beskyrde de så, at mans och qwinfolken icke sutto hwar om annan, utan hwart kön för sig. Härpå anmälte Mißionären för dem, at han icke wore i någon annan afsigt kommen, än at bibringa dem det goda och stora budskap, huru de genom tron på Jesum Christum måtte komma utur mörkret til ljuset, i en sann gemenskap med Gud och til åtnjutande af en ewig salighet. Det war honom, enligt hans berättelse, wid detta första Evangeliska witnesbördet i denna wilda nejden, ganska wäl til hjertat, och han kunde med frimodighet förkunna Jesu död, som är wårt lif. Indianer, som för första gången hörde Evangelium, blefwo wäl ofta warse en besynnerlig Guds kraft wid detta dem så nya föredrag, men orden och uttrycken woro dem ofta swåra at förstå, derföre begärte de merendels sjelfwe, at flera gånger få höra dem uprepas; så gick det ock här: Anton och Johannes måste intil sent på natten förklara och göra dem Zeisbergers budskap tydligt. Derwid witnade de rätt oförskräckt emot det hedniska wäsendet, emot wantron och

otron, och framstälde sig sielfwa såsom lefwande bewis på Jesu Christi blods kraft.

Goschgoschunk war nu full med glädje öfwer det erhållna besöket. Många kunde, såsom Zeisberger uttrycker sig, icke höra sig nog mätta af den efterrättelsen, at syndare hade en Frälsare. Åtskillige utropade derwid gång efter annan: "Ja! det är wißerligen så, som wi det nu hafwe hört; detta är rätta wägen til saligheten." En blind Chief, wid namn Allemevi, war i synnerhet fattad, likaledes en hundrade tjugu års gammal hustru, som hade låtit bära sig ifrån den nedersta til den medlersta byen, för at ännu höra de goda orden om hennes Skapare och Förloßare.

Wid alt detta fann dock Zeisberger, at den släta beskrifning, som ofwannämde Chief i Senecker-byen hade gjort för honom om Goschgoschunk, war altförwäl grundad. Ännu hade han aldrig sedt någorstädes en så hiskelig hedendom. "Här, skrifwer han, har Satan en stor magt; här sitter han på thronen, blir af hedningarne tilbeden, och har sit werk i mörksens barn." Men hwad som mäst smärtade honom, war det skändeliga mißbruk, som wid den afskywärdaste diefla-tjensten bedrefs med Guds heliga namn. Detta härrörde ifrån de Indianska Prästerne, om hwilka jag nämt i den Första Delen, de där talade mycket om Gud, och wid det grofwaste afguderiet påstodo, at alt hwad de gjorde, skedde til Hans ära, ja wäl ock på Hans befalning.

En sådan Pråst, wid namn Wangomen, befann sig ock hår i Goschgoschunk, som ofta hade offentligen sagt til sit folk i deras sammankomster, at han likasom hade sin boning i Guds sida, går dår ut och in, och år dår så såkert förwarad, at hwarken synd eller satan kan något skada honom, men om den Guden, som Bröderne predikade, som skall hafwa blifwit menniska och på korßet dödad, wißte han intet, erkände Honom ock icke för den råtta Guden, och dylikt mer. Naturligt wis war detta Brodren Zeisbergers besök honom i högsta måtton emot. Likafullt biwistade han alla sammankomsterne med stillhet och upmårksamhet, talade ock ofta rått omståndeligen med Zeisberger och hans resekamrater, och det såg ut, som om han, genom deras öfwertygande witnesbörd om sanningen, åtminstone blef modlös at fortsåtta sit falska predikande, och at emotstå Evangelium. Men til slut wisade det sig annorlunda; ty då Mißionåren förr sin afresa låt samtliga fullwåxta manfolken komma tilsammans, och frågade dem, om de wille gerna åter hafwa en sådan påhålsning? så bejakades denna fråga enhålligt af alla, endast Wangomen teg stilla; och då de andre yrkade derpå, at ock han måtte förklara sig, begynte han offenteligen at disputera, samt med en tekning på jorden wisa, at det wore twå wågar til saligheten, och at Indianernes wåg förde genare och snarare til Gud, ån de hwitas wåg. Zeisberger sökte ock nu på et saktmodigt sått uplysa honom; men Wangomen blef desto djerfware, och påstod, at han redan

i många år känner Gud och har et förtroligt umgänge med honom; men at Gud wore blefwen menniska och utgjutit sit blod, derom wißte han intet; det måste således icke wara den rätta Guden, eljest skulle ock han weta deraf. Deruppå betygade Zeisberger honom med stor kraft, at den Guden som han (Wangomen) predikar för Indianerne, och hwilkens tjenare han war, wore djefwulen, som är lögnenes fader, o. s. w. Härpå swarade Wangomen något modfäldt: Men jag kan icke förstå din lära; den är helt och hållen ny för mig, och förekommer mig främmande. "Jag will säga dig, fortsatte Zeisberger, huru det kommer til: Satan är mörksens förste; där han är, där är ej annat än mörker, och han bor i dig, derföre äst du ock helt förmörkad, så at du icke kan förstå något om Gud och Hans ord. Men om du wänder om, och kommer til Frälsaren såsom en arm, eländig och förlorad menniska, och anropar Honom om nåd och barmhertighet, så torde Han ännu förbarma sig öfwer dig och förloßa dig utur satans wåld; då är det först en möjlighet at du lärer förstå något om Gud och Hans ord; men nu är det icke möjligt: Ännu är tid; Frälsaren gifwer dig ännu rådrum: om du wänder dig til Honom, så kan dig ännu blifwa hulpit. Men töfwa icke, utan hasta och rädda din arma själ." Efter denna eldiga dock af et kärleksfullt hjerta flytande förmaning, war Wangomen likasom slagen, bekände at han ock wore arm, och bad likaledes om et förnyat besök. Ändtligen fattade Indianerne i deras Råd, hwilket ock Wangomen biwistade

de, aldeles det beslut, at anhålla hos Bröderne om en ständig Predikant, och öfwerlemnade denna begäran åt Mißionären, hwilken derpå ännu höll några sammankomster, hwarwid Guds Ande bewisade sig så kraftigt på deras hjertan, at månge tårar efter Jesu nåd blefwo utgutne. Hjertligen glad deröfwer och tacksam för Guds mägtiga hjelp, anträdde han med sina kamrater återresan, och war wid hunger, wäta och köld innerligen förnögd, inträffade den 5 November åter i Fridenshütten, och upwäckte derstädes, medelst sina berättelser om detta besök, et frögdefullt Guds lof; derpå afreste han til Bethlehem at afgifwa berättelse om tilståndet wid Ohjo.

I Februarii 1768 blef Fridenshütten på nytt förskräckt, då den bedröfliga efterrättelsen inlopp, at en hwit man wid namn Stumpf, hade i negen af Schomokin mördat 10 Indianer, nemligen 4 män, 4 qwinnor och 2 barn. Wåre Indianer kommo deröfwer i stor förlägenhet, emedan de för denna mordiska gernings skull befarade nya oroligheter bland Indian-Nationerne. Men i synnerhet woro de bekymrade om sina älskade Lärare, som nu aldeles stodo i fara at blifwa et offer för de wildas hämdgirighet, och måste anse sig för fogelfria, ferdeles som de wilde wid slika tilfällen aldeles icke pläga fråga efter, om någon är skyldig eller oskyldig. Har någon hwit hud, så är det tilräcklig orsak nog at på honom hämnas mordiska gerningar, som af hwita blifwit på Indianer föröfwade. Wåre Indianer beslöto derföre, at aldrig lemna sina Lärare allena, utan ständigt

hålla god wakt om dem. Imedlertid blef denna bedröfliga händelsen anmäld så wäl hos Engelska Gouvernementet, som hos Generalen Sir Wiljam Johnßon. Det förstnämnde lät genast utgå 2 kungörelser, utsatte deruti 200 Pund Sterling på dens hufwud, som mördat de 10 Indianer, lofwade at straffa honom til lifwet, så snart han kunde ertappas, och skickade denna kungörelsen, jemte twå Belt off Wampom, til samtliga Indianerne wid Susqvehanna, på det de icke måtte bryta freden och wänskapen. Detta budskap kom ock til Fridenshütten, blef af Mißionären, uppå Gouvernörens uti Pensylvanien uttryckliga begäran, wåra Indianer offenteligen meddelt, och sedermera befordrat widare. Håruppå kom ifrån Sir Wiljam Johnßon än et särskildt budskap til wåra Indianer, med begäran, at om de kände några anförwanter af de nedan om Schomokin mördade Indianer, de då wille skicka dem til honom, på det han måtte kunna aftorka deras tårar, stilla deras bedröfwade hjertan och tilfredsställa dem uti alt.

Bemälte General böd wid samma tid Chiefs för Irokeserne och de öfriga Indian-Nationerne wid Susqwehanna och wid Ohjo, til sig at wänligt samtalas. Härtil skulle ock Fridenshütten skicka deputerade, och man blef derom af ärskilliga i granskapet warande Chiefs några gånger alfwarligt anmanad. Men wåre Indianer hade ingen böjelse härtil, dels emedan de i allmänhet wille icke gerna blanda sig uti politiska saker, dels emedan erfarenheten hade

lärt

lärt, at slika resor och förrättningar, gemenligen warit de deputerade sjelfwa mera skadeliga än nyttiga. De gåfwo således häldre Cajugu Chiefen fullmagt, at jemwäl i deras namn inställa sig, at tala och afhandla. Detta tilfället nyttjade motståndarne til at plåga wåra Indianer, i det de efter någon tid bragte den wißa underrättelsen til dem, at de, för sit wägrande at sända deputerade, blifwit så wäl af General Johnßon som af samtliga Chiefs ansedde som fiender, hwadan beslutat wore, at utrota dem och förstöra deras Ort. Så föga sannolikt detta föregifwande än war, så upkom dock härigenom en icke ringa oro i Fridenshütten, och Mißionären Schmick hade mycket göra at stilla wåra Indianers sinnen. Det lyckades honom likwäl, och man förnam åfwen snart, at bemälte General, långt ifrån at wara mißnögd med wåra Indianer, fast mer hade offentligen berömt dem, och önskat hafwa många sådana Indian-städer, som Fridenshütten; samt at Irokesernes Chiefs också betygat mycken högaktning för denna Ort.

Då nu, igenom förenämde sammankomst hos General Johnßon, freden och wänskapen emellan Engländarne och Indianerne å nyo blifwit stadfäst, Irokeserne jemwäl hade gjort fred med Cherokeserne, så förswann fruktan för et förnyat krig, alt blef åter stilla, och Cherokesernes så kallade Konung, beledsagad af en Oder-Chief, fördes högtidligen genom Irokesernes land, wisades såsom wän, och kom på sådant sätt jemwäl til Fridenshütten.

Wid detta tilfälle betygade Oneider-Chiefen sin och hela det stora Rådets i Onondago hjertliga glädje deröfwer, at wåre Indianer lärde känna Gud och hade Lärare hos sig, som un-

derwisade dem i Guds wägar, och de förmante dem at icke gå derifrån, utan derwid förblifwa. Härtil gaf han en String off Wampom; hwarpå wåre Indianer, genom en annan String, betygade honom och hans Sällskap, at det wore deras innerligaste åstundan, at dagligen alt bättre lära känna Gud sin Skapare och Frälsare, med den hjertliga önskan, at alla Nationer måtte äfwenså bli bekante med deras Gud och Skapare; då skulle ock frid och kärlek städse regera hos alla.

Men det som, uti wåra Indianers då warande glädje öfwer den förnyade freden, icke litet störde dem och förekom dem sällsamt, war den oförmodade efterrättelse, de samma tid erhöllo, at Irokeserne hade til Engländarne bortsålt alt landet på östra sidan om Ohjo, hwaruti Fridenshüttens negd war med inbegripen, hwaraf man måste förwänta sig nya oroligheter, som ock sedermera wisat sig.

Emedlertid hade Indianerne i Goschgoschunk wid Ohjo blifwit af en hedninsk Lärare, som bodde wid paß en dagsresa derifrån, föranlåtne at sända et budskap til Fridenshütten. Denne hade hört om Brodren David Zeisbergers besök förledit år, och sökt göra sig noga underrättad om hans lära, och då ingen kunnat gifwa honom et önskat besked derom, hade han betygat sin bedröfwelse deröfwer, med tilläggning, det han wäl ock wore en Präst, men alt hwad han sade, wore icke rätt och sant. Han hade äfwen hört många andra Präster, men hwilka icke eller predikade sanning. Detta hade han erfarit genom en dröm, i hwilken han sedt någon, som til honom sagt, at de alle icke lärde rätt. Af

den-

denna ordsak önskade han högeligen at höra Brödernes lära, emedan det kunde wäl wara, at detta wore den rätta wägen til Gud. Sändebuden anhöllo derföre enständigt at snart få et nytt besök, eller häldre at den åskade ständiga Predikanten måtte snart komma til Goschgoschunk.

Emedlertid war i Bethlehem redan beslutit, at Zeisberger återigen skulle begifwa sig dit, och taga med sig Brodren Gottlob Senseman från Bethlehem, jemte några Indiän-familier ifrån Fridenshütten, at för en tid bo där och, om möjligt wore, derstädes inrätta en ny Mißion. Han och Senseman afreste altså uti April 1768 ifrån Bethlehem; och Brodren Ettwein, nu warande Biskop, beledsagade dem til Fridenshütten, där de träffade förenämde sänningebud, som nu gladligen skyndade tilbaka hem, med den efterrättelse, at Bröderne redan befunno sig på wägen til Goschgoschunk. Men wåre resande jemte Indian-Bröderne Anton, Abraham och Petrus, med sina familier, upbröto den 9 Maji i Guds namn, och gjorde sin resa, dels til sjös öfwer Susqwehanna, Tiaogu och Ohjo, dels til lands. Men de hade icke länge warit på wägen, innan de funno sig hafwa felat deruti, at de icke gifwit Irokeserne behörig kunskap om denna resa, och förrut inhämtat deras bifall dertil. Redan wid Tiaogu hastade 20 hufwudmän efter dem, och wille med et Belt of Wampom, uti Irokesernes namn, förbjuda dem resan wid Ohjo, och twinga dem at wända om. Men Zeisberger talade oförskräckt med dem, underrättade dem om afsigten med resan, gaf dem deras Belt tilbaka, förså-

krandes dem, det han sjelf wille draga försorg derföre, at alt hwad man wore Irokeserne skyldig skulle i akttagas, hwarmed de ändtligen gåfwo sig tilfreds. Jemwäl ankom til Fridenshütten för samma orsak et budskap ifrån Cajuger-Chiefen, men hwilken strax härefter sjelf besökte denna Ort, och sedan man erkänt sit fel och bedt honom om förlåtelse, blef han lätteligen tilfredsstäld. Wåre resande fortsatte emedlertid frimodigt sin kosa. De som gingo landwägen måste några dagar wandra genom idel skogseld, som gjorde luften mycket het, och hwars rök och ånga war ogement beswärlig. Åtskilliga nätter oroades de af Wargar, icke allenast med deras tjutande, utan ock af deras djerfhet, i det de ofta kommo Brödernes eld så nära, at de måste kasta eldbrandar efter dem. I öfrigt gick alt wäl. Efter en nästan fem weckors resa anlände de den 9 Junii i Goschgoschunk, hwarifrån man hade sändt dem til mötes en båt med lifsmedel, et godt stycke wäg upföre Ohjo. Här blefwo de nu icke allenast med en nästan allmän glädje emottagne, utan ock til sin förundran inqwarterade uti den förenämde hedniska Lärarens Wangomens egit hus, hwilket, såsom större än de öfriga, han af kärlek inrymt dem, och sjelf inqwarterat sig med de sina uti et annat.

Ifrån Goschgoschunk gaf Zeisberger til Cajuger-Chiefen omständelig berättelse om sit wistande på denna ort, och om affigten som han derwid hade; och Chiefen Allemewi sände til Seuecker-Chiefen uti Zoneschio, hwilken landet wid Ohjo tilhörde, där Goschgoschunk låg, et

et budskap, med de orden: Oncle! jag låter dig härmed weta, at några af wåra wänner, jemte 2 hwita Bröder, äro komne til oß, dem wi hafwe kallat, för at säga oß goda ord om wår Gud och Skapare. Du har esomoftast sändt oß budskap, at wi skulle föra en god lefnad och efterfölja det goda; detta hafwe wi hittils icke gjort; men nu hafwe wi beslutit, at föra en annan lefnad, och at skaffa ifrån oß alla hedniska saker, såsom deras fester, dans och supande; och wåre Bröder, som äro komne til oß, skola underrätta oß uti Guds ord."

Detta war ock då Brödernes förnämsta syßla. Zeisberger predikade rätt flitigt, inrättade dagliga morgon- och afton-sammankomster, och söng derwid sånger, som woro öfwersatte på Delavariska, hwilket war för hans nu warande åhörare något helt nytt.

Alle deße sammankomster blefwo i början hoptals besökte, och det war en artig syn, at se så många röd- och swartmålade ansigten med fjäderbuskar och råsswansar på hufwudet, hwilket i synnerhet hos det unga folket, war ganska brukligt. Derwid förspordе man en stor uppmärksamhet och begär efter försoningens ord, och känningen af Guds kraft war öfwer måttan tröstlig.

För at än ostördare drifwa Evangelii predikan, och jemwäl för at bo mer afskildt, beslöto Bröderne snart at bygga sig et egit hus af timmer, utwalde dertil en tjenlig plats, som låg något litet från byn; och emedan inwånarne, samt i synnerhet det unga folket, med stor willig-

willighet woro dem på alt sätt härwid behjelplige, så blefwo de snart färdige med denna byggnad. Jemwäl planterade de för sit uppehälle Turkiskt hwete, hwartil inwånarne gåfwo dem uprödjd mark, och hulpo dem at plantera. Omkring Brödernes hus upslogo de troende Indianer, och likaledes de 2 förenämde til Fridenshütten skickade sändebud, samt dertil med några familier från Goschgoschunk, sina hyddor, och formerade på sådant sätt nästan en egen liten by, som nu blef flitigt besökt, och hwarest dag och natt nästan intet stillatigande war om den stora sanningen, at Gud war i Christo och försonade werlden med Sig Sjelf.

Men det wisade sig ock här, hwad man finner öfwer alt, at den naturliga menniskan icke är benägen at hålla sig för så slät och förderfwad, som hon werkligen är, och det höll hårdt, at öfwertyga de wilda, at det wore den största synd, at icke tro på Jesum Christum. Ibland andra försäkrade en Mißionären, det han icke wißte någon annan synd med sig, än at han från de hwita hade stulit twå får och en höna.

Sedan nu Evangelium en tid bortåt blifwit med stor kraft predikat, uphof sig et rätt häftigt motstånd. Den förnämsta ordsaken härtil, såsom man sedermera af Chiefen Allemevi erfor, war hos folkets hufwudmän, som hade sig emellan en wiß hexeri-hemlighet, at kunna bringa menniskjor oförmärkt om lifwet, at förgifta brunnar och floder, och at kunna smitta hela Landskap med sjukdomar; och desse befarade, at om någon af deras sällskap omwände sig, skul-

skulle detta bli omtalt, och de sättas i fara, at af det upretade folket warda dödade. Uppå deras hemliga uphitsande wisade sig, då man minst förmodade det, en mängd rätt werksamme fiender. I synnerhet upstodo de gamla qwinnorne emot Missionären och klagade offentligen, at Turkiska hwetet frös bort, eller af maskar blef förtärt, at hjortar och alt annat wildt flydde utur hela negden, jemwäl at Castanier och Bläbär icke mera wäxte, blott derföre at Zeisberger predikade där, och at Indianerne nu wille begynna en annan lefnadsart och tro på Gud. I synnerhet war en gammal hustru mycket oförskämd emot honom och hans lära, och bedyrade, at den som ginge i hans Sammankomster, och blefwe troende, skulle få anfäktningar af satan, och af honom plågas; hwarföre en hwar skulle wakta sig för den hwita Läraren. Hexmästarne anställde högtidliga offer, at medelst slaktade swin åter försona andarne, som efter deras föregifwande woro förtörnade öfwer Brödernes härwaro. En Indian, som icke af Bröderne, utan af andra, blifwit döpt, och hwilken warit i Nya England, gjorde många åhörare betänkliga, i det han försäkrade dem, at det hwita folket gjorde en hwar, som blef troende och döpt, til träl, så hade han sedt det i Nya England och i Fridenshütten. Andre förebragte den nyheten, at någre Indianer från Nya England hade warit öfwer det stora watnet, och medbragt et bref ifrån Konungen i England til alla Indianer i America, deruti han warnade dem för Bröderne i Bethlehem, at de icke mätte tro dem, ty de skulle föra

ra dem ända til helfwetet. Åter andre skrämde Inwånarne med det föregifwande, at när Bröderne blott först blefwo nog manstarke, och de döpte Indianer fingo öfwerhanden, så skulle de då bringa alla odöpta om lifwet. Jemwäl af Seneckerne, som i allmänhet icke allenast woro de wildaste och måst ohöfsade, utan ock de falskaste Indianer, och i widskepelser likasom förfoffade samt måst widrige emot Evangelium, kommo til Goschgoschunk 5, af hwilka den ene war en Chief, och yttrade sig wara ganska mißnöjda deröfwer, at Inwånarne tålte de hwita ibland sig. Senecker-Chiefen i Zoneschio war i synnerhet ond, och wille aldeles icke tilstädja, at Bröder bodde i Goschgoschunk, ty han fruktade, at snart flere hwite skulle följa dem efter, bygga en Fästning och taga besittning af Landet. Han sände derföre et Budskap genom hela Indianlandet, alt ned til Schawanos, med de orden: "Mine Cousiner! jag ser, at en man i en swart räck, det är en predikant, har kommit til Eder, han lär förföra Eder, och, om I hören honom, göra Eder affälliga från Edra Förfäders seder och bruk. Jag warnar Eder, hören intet på honom, utan skaffen honom ifrån Eder; hwarock icke, så kan det hända, at I en gång finnen honom död på wägen." Utom deß ankom i samteliga Irokesernes namn det ena Budskapet efter det andra med hemliga wärf, hwilkas affigt, såsom man det sedermera med nog wißhet erfor, ingen annan war, än at göra Inwånarne i Goschgoschunk betänkliga öfwer Brödernes wistande där, och at de icke skulle gifwa sig tilfreds, förrän

de

de antingen bortjagat eller dödat dem. Mer än en gång råkade ock hela orten, medelst slika budskap, i yttersta bestörtning och förwirring. Och det war en lycka, at Chief Allemevi upförde sig såsom en wän af Evangelio och förblef ståndaktig. Ifrån Gekelmukpechunck, där hedendomen war drifwen i wederstyggeligaste måtto, och den, som wille säga et ord om Gud, war genast icke mera säker om sit lif, kom i det affeende en så kallad Trollkarl til Goschgoschunk, at göra Brodren Zeisberger til skam för alt folk, men hwilket lyckades honom illa. En tämelig långt aflägsen hednisk Lärare skickade åt Chief Allemevi en Belt, med hotelse, at solen nästa sommar skulle komma at stå gerad öfwer hans hufwud, och at det skulle wara så hett, at alt skulle bortbrännas och icke något Turkiskt Hwete wäxa.

Som nu dylika Budskap hastigt blefwo bekanta, så tog motståndarenas fräckhet alt mer til, och de åstadkommo mången gång under församlings-stunderne et sådant larm omkring huset, at Mißionären måste uphöra.

Wangomen, som hittils i stillhet biwistat församlings-stunderne, och upfört sig wänligt emot Bröderne, tog ock ändtligen larfwen af, gick hus från hus i Goschgoschunk, och förböd Inwånarne at gå i Brödernes församlings-stunder. Många, som skydde småleken, blefwo nu borta, eller kommo endast om aftnarne, för at icke blifwa sedde af fienderne. Andre blefwo ståendes utanföre och hörde hemligen på, såsom måste de stjäla åt sig Guds Ord. Några af ungdomen blefwo af sina föräldrar förbudne at gå til Bröder-

derne. Andre föräldrar hade gerna kommit, om de icke af sina barn blifwit förhindrade; men de, som genom alt detta icke låto förwilla sig, icke eller afhålla sig från Församlings-stunderne, blefwo af de andra fiendtligen bemötte och på alt sätt plågade. Åtskillige blefwo utur sina egna hus utkastade, och togo sin tilflygt til Bröderne, och på deras bemedlande gaf dem Chief Allemewi rum i sit hus. Här gick det efter bokstafwen så, som Frälsaren hade förrut sagt. Fadren skall wara emot Sonen och Sonen emot Fadren, Dottren emot Modren, och Modren emot sin Dotter, Swåran emot Sona-hustrun, och Sona-hustrun emot sin Swåra, och egit husfolk skulle wara de argaste fiender.

Bröderne war det wid den tiden så, enligit deras utsago, som befunno de sig uti en swår och tryckande luft, ty de sågo sig omgifna af de bittraste fiender, som hwar dag gerna hade rögt dem utur wägen. Också några af dem, som i högsta måtto frögdat sig öfwer deras ankomst, woro så förändrade, at de nu hälst hade med stenar bårtjagat dem. Många sade öfwerljudt, at man skulle slå ihjäl de hwita, andre tilstyrkte, at man icke allenast borde förgöra dem, utan ock de troende Indianerne, och kasta dem i Ohjo, och Brödernes wänner woro i mycken fruktan, at man en gång nattetid skulle öfwerfalla och mörda dem. Twå Indianer förbundo sig ock werkligen med hwarannan, at mörda Mißionären. En gång fingo Bröderne sent om aftonen et rätt oangenämt besök af några wilda, dem ingen annan än en mord-anda hade fört dit, men hwilka

ka dock icke hade mod nog, at utföra sit onda förehafwande. Bröderne höllo derföre sjelfwe icke rädligt, at blifwa ensamme i sina hus, utan hade altid några troende Indianer hos sig; jemwäl ock desse dristade sig icke gå 20 steg från sina hus, utan at hafwa en yxe eller något annat gewär med sig, at skräma dessa bofwar med.

Men Bröderne wille likwäl icke, för dessa oroligheter skull, öfwergifwa sin post, utan twärtom upbygde de åt sig än et litet winter-hus, på det de, emedan deras större hus nästan aldrig war ledigt från besökande, stundom måtte kunna wederqwicka sig, samt med de troende Indianer begå den Heliga Nattwarden och hålla andra Församlings-stunder. Också inställde de icke Evangelii Predikan, utan Mißionären förblef wid det fasta beslut, at, oaktat alt fiendens häftiga raseri, i ringhet och ödmjukhet frimodigt förkunna Lifsens Ord, men öfwerlämna til Herren sit bewarande och förswar, til Hwilkens pris man ock måste bekänna, at Han utomordentligt styrkte honom och Brodren Senseman så, at de wid alla dessa trångmål icke aldeles nedtrycktes. Också blefwo de med sina Troende Indianer i hjertlig kärlek förbundne, och den ene upmuntrade den andra, at i tålamod uthärda, och just i sådana swåra omständigheter med ord och wandel aldramäst bewisa, hwars Andas Barn de woro.

I denna trångsel af nöd och bedröfwelse, war det för Bröderne en icke ringa upmuntran, at en Indianska kom til dem, och under många tårar berättade, hwad för salig werkan för-

soningens ord hade haft på henne, och huru Jesus Christus uppenbarat sig för hennes hjerta, såsom hennes Gud och Förlossare. Också på den ofwannämde blinda Chiefen Allemewi, bewisade sig Evangelii kraft på et serdeles skönt sätt, och han sade åndtligen fritt ut, at han hade den åstundan at tro på Jesum Christum, och endast lefwa för Honom. Bröderne sågo altså, at deras arbete icke war förgåfwes, och förbundo sig å nyo desto hjertligare at för Jesu skull gerna undergå nöd och död.

Märkeligt war ock det, at under denna tiden, då man dagligen hotade dem med döden, hade likwäl deras alfwarliga föreställningar hos de flesta inwånarne så mycken wigt, at Romhandlen, som eljest i Goschgoschunk ganska starkt idkades, helt och hållit blef instäld, och hwarken Indianerne eller de hwita mer tillåtit at ditföra denna förderfweliga dryck. Utan at detta blifwit inställt, hade det warit Bröderne omöjligt at derstädes qwarblifwa. Ändtligen delte sig inwånarne i Goschgoschunk helt uppenbart i twå partier, af hwilka det ena aldeles icke wille höra Evangelium, men det andra wille anamma det, och för den orsaken häldre öfwergifwa Goschgoschunk och nedsätta sig i någon annan trakt. Och nu hade ljuset likasom skilgt sig ifrån mörkret. Alle som längtade efter en Frälsare, woro icke mera fruktande, utan biwistade församlingsstunderne offentligen och flitigt, läto ock icke genom swåraste wäderlek afhålla sig derifrån. Fördenskull blefwo de ock af de öfriga äfwen så offentligt hatade och kallade Söndags-Indianer, ja ock

Schwo-

Schwonaks, det är hwita, som skulle wara det wärsta öknamn.

I October detta år gjorde Bröderne Zeisberger och Senseman en resa på 3 weckor til Seneckernes fiendtligt sinnade Chief i Zoneschio, för at gifwa honom och deß Råd et riktigt begrep om deras wistande och arbete ibland Indianerne wid Ohjo; och af Chief Allemewi, som stod i spetsen för de innewånare af Goschgoschunk, som wille antaga Guds ord, ditsändes åfwen wid samma tid 2 Deputerade med följande budskap: "Oncle! jag låter dig härmed weta, at jag gerna och med glädje anammat det goda Guds ord, som de Bröder, hwilka du nu ser för dig, hafwa bragt til mig. Detta kostliga Guds ord hörer jag gerna alla dagar, ty det är icke nog, at jag hörer det blott en, twå eller några gånger, utan jag måste deruti blifwa dagligen underrättad. Men Goschgoschunk är icke dertil en skickelig ort för oß; min bön och begäran är altså af dig, Oncle! at du måtte taga oß och sätta oß på landet wid Onenge eller wid Wenango, som är beqwämt och godt, och jemwäl är stort nog, för at anlägga en stad och hafwa Plantagerne nära derwid, på det wi kunne wara allena, icke blifwa oroade af de wilda och otrogna, samt at alle de, som framdeles gerna wilja höra om Gud och blifwa troende, måtte åfwen kunna flytta dit til oß."

Med likalydande budskap sände Allemewi på samma tid andra deputerade til Delavar-Chiefen Pakanke i Kakaskunk, och til den så kallade Kung Beaver, som bodde längre wäster

ut. Öfwer alt jemwäl i Zoneschio, blefwo budskapen wäl emottagna, Indianernes förehafwande at flytta från Goschgoschunk til Wenango gillat deras beslut at blifwa troende på Gud wycket beprisat, och de förmantes tillika at wara Bröderne lydige och hörsamme. Men emedan i Zoneschio endast Rådet beswarade Budskapet, och den fiendtligt sinnade Chiefen, på hwilken det måsta derwid ankom, icke war hemma, så blef saken dock oafgjord, och Brödernes med många obehagligheter förknippade resa war förgäfwes.

Tredje Afdelningen.

1769, 1770.

Mißions begynnelse uti Tschechschequannink. Fortfarande wälsignad gång i Fridenshütten. Någon oro och nöd utanifrån. Mißionen blifwer uttrångd ifrån Goschgoschunk. Lawunakhannek bebygges wid Ohjo. Zeisbergers resa derifån til Pittsburg. Första dophandlingen wid Ohjo och deß påföljder. Hwarjehanda efterrättelser. Aftåget från Lawunakhannek.

Fri-

Fridenstads bebyggande wid Biber-floden. Mißionens förhoppningsfulla tilstånd derstädes.

Ibland de orter, från hwilka ymniga besökskommo til Fridenshütten, utmärkte sig i synnerhet Tschechschequwannink, som låg wid paß 6 tyska mil längre up åt Susqwehanna; där började snart en stor wäckelse, emedan de, som återkommo från sina besök, berättade med warma hjertan för de andra, hwad de hade hört och åtnjutit.

Uppå innewånarnes flera gånger gjorde anhållan, beslöt man at där sätta en särskild Missionär, den förr omnämde Brodren Rothe. Men innan deß aktade man nödigt, at denna orts ininwånare skulle genom deputerade hos Cajugu-Chiefen och, genom honom, hos det stora Rådet i Onondago, anhålla om tilstånd at få hafwa en Lärare af Bröderne hos sig til sin underwisning. Detta skedde, och det sökte tilståndet följde utan swårighet, med det bifogande, å Cajugu-Chiefens wägnar, at han nu ofta wille besöka Tschechschequwannink, för at höra de goda orden om Gud, ty han wore öfwertygad, at detta wore den rätta wägen för at komma til Gud och bli bekant med Honom.

Den 4 Febr. 1769 begaf sig altså Brodren Rothe dithän, höll dagen derefter den första predikan för det efter sin salighet begäriga fol-

ket, och sedermera, på Inwånarnes åstundan, 2 församlingsstunder om dagen, hwarwid han hade et stort tillopp; och de mångfaldiga bewis af den derwid rådande Herrans nåd gjorde honom frimodig at för alla syndare beprisa den försoning, som genom Jesum Christum skedd är. Sådane, som med underligt målade ansigten och klingande bjällror wille biwista församlingsstunderne, blefwo i wänlighet antydde, at först twätta sig rena och bortlägga bjällrorne. I Martii flyttade ock et par National-hjelpare dit ifrån Fridenshütten, at med ord och wandel wara därwarande Inwånare til nytta. Tschechschequanink war nu såsom et Annex til Fridenshütten; Och som Brodren Rothe icke ännu war ordinerad, så begaf han sig altid dit med sitt folk til Nattwardens begående, eller när någon dophandling skulle företagas.

En half Engelsk mil från Tschechschequannink höllo de wilde tid efter annan sina Offerfäster, swärmade omkring i sit distrikt såsom onde Andar, och höllo et så hiskeligt skri och buller, at luften widt och bredt upfyldes deraf, men kommo dock icke Inwånarne i Tschechschequannink för nära, utan fast mera hade Evangelii predikan därstädes sin ostörda fortgång, och Guds Ande war mycket werksam på åhörarnes hjertan. En hwit man, som biwistade en församligsstund, och såg at tårarne flöto Indianerne hopetals af kinderne, kom efteråt til Brodren Rothe och sade: "Jag är wäl döpt och kallas en Christen, men så öm är jag icke i mitt hjerta." Öfwer denna hjerterörelsen, som ock ofta

prås-

pråssade tårar utur ögonen, yttrade sig en gång en Indian för Brodren Rothe: "Jag tänkte fordom, sade han, då jag såg en man gråta; är det då en man? Jag skulle icke gråta, om man ock wille slita köttet ifrån benen på mig: Jag är en rätt man. Si et så hårdt hjerta har jag haft. At jag nu gråter, kommer af Gud. Han har upmjukat mitt hårda hjerta." Slika bewis af Guds ords mägtiga kraft förspörde Brodren Rothe rätt många, och det war en tid bortåt icke annorlunda, än som hade alle uti och omkring Tschechschegvannink welat omwända sig.

Men efter någon tids förlopp yttrade sig ock här fiendskap emot Evangelium. Några sade rent ut: "Wi kunne icke lefwa så, som wi höre at Bröderne lefwa; och om wi så skulle lefwa, så hade wäl Gud ock låtit oß blifwa födde bland sådant folk." Tillika upkom en twedrägt emellan Ortens och de nästgränsande Tracters Chiefs, af hwilka en wid namn James Davis, war Evangelio lydig, och blef derföre af de andra hatad och plågad. Hexmästarne hotade honom at först skulle hans boskap, sedan han sielf, och efter honom den hwita Läraren dö. Icke mindre blefwo andre, som til Christum omwände sig, förföljde af de fiendtligt sinnade Chiefs, af Hexmästarne, och af sina närmaste blodsförwanter.

Dock kunde detta alt icke hindra Evangelii framgång; och redan den 18 Maji detta år hade Brodren Rothe den glädjen, at se Chief James Davis, såsom förstlingen af Tschechschegvannink, blifwa döpt i Fridenshütten. Honom

nom följde snart flere, som af lika nåd blefwo delaktige, och med sit förnöjda wäsende, så wäl som sin wandel, ådagalade sit hjertas saliga förändring. Jemwäl inläto sig de döpte af egen drift med de främmande, och woro med sina eftertryckeliga utlåtelser dem ofta til wälsignelse. Samuel, t. ex., tilstyrkte en främmande Indian, som betygade det han ock wille tro på Christum, at han måtte wäl öfwerlägga det hos sig. "Man måste weta, sade han, hwad man gör, och om man i all sin lifstid will förblifwa hos Frälsaren; eljest blir man sju gånger wärre än man war." Ja, sade den främmande, djefwulen är mycket stark. Men, swarade Samuel: Frälsaren är mycket starkare."

I Fridenshütten gick emedlertid Guds härliga werk jemwäl år 1769 helt obehindrat fort. De troende tilwäxte i Jesu Christi nåd, och af de besökande wilda blefwo många wäkte ur syndasömnen. Icke så af dem hade warit röfware och mördare; nu instälte de sig såsom nådehungrige syndare, hwilkas okonstlade utlåtelser gjorde Mißionären mången högtids-glädje. Då, t. ex. en sådan blef af Brodren Schmick tilspord, hwarföre han gret så mycket, och hwad han åstundade? gaf han til swar: "Ack jag wille gerna lefwa! Efter Frälsaren och Hans blod längtar mitt syndiga hjerta. Du wet, jag har redan flera gånger åstundat det, och jemwäl sagt dig det; men i dag har jag i alla församlings-stunder känt en sådan längtan efter Frälsaren, at jag för mitt hjertas oro icke wet hwad jag skall göra. Mitt hjerta ropar altjemt: Herre, förbarma

ma Dig öfwer mig! Tänk ock på mig stora syndare! Förlåt mig dock alla mina synder, och twå mig i Ditt blod. Tag mit onda hjerta, min kropp och själ, och gör mig salig! "En annan hade tilbragt twå nätter merendels uti gråtande. När Mißionären frågade honom om orsaken dertil, swarade han: "Skall jag icke gråta, då jag icke har och icke känner Frälsaren och Hans blod i mit hjerta. Utom detta är jag ju en förlorad menniskja, och jag wille dock gerna blifwa salig, tro på Frälsaren och hafwa Honom kär. Jag har tänkt: hwad månde dock hindra mig häruti? Är det min hustru, eller något annat? Mit hjerta har derpå swarat: Hustrun är det icke; om du ingen hade, skulle du tänka på huru du måtte få en. Det är något annat, det är hjertat sjelft." Då sådane om nåd och förbarmande ropande syndare blefwo i Jesu namn absolverade och döpte, så war deras och hela Församlingens glädje obeskrifligt stor. En 90 års gammal gubbe blef innom 5 dygn döpt, sjuk, död och begrafwen, och alle låfwade Gud derföre, at han ännu på sin höga ålder warit så lycklig, och at hans afsked utur werlden warit så förnöjt och angenämt, såsom ock i allmänhet skilnaden emellan de troende och de wilda Indianer aldrig wisade sig tydligare, än på dödssängen..

Också i det yttra war gången i Fridenshütten rätt angenäm och upbyggelig. I synnerhet gjorde wåra Indianers flit, deras lust til arbete, deras begär at lära något, deras wälwilliga upförande emot hwar man, Mißionärer-

ne mycket nöje. En Chief från Ohio, som hade hört mycket berömligt men ock mycket däligt om Fridenshütten, kom just derföre dit, at sjelf se wåra Indianer och utröna sanningen; han sade ibland annat: "Jag har hört, at när en främmande Indian kommer til Eder, blir han icke mycket aktad af Eder, och at J ären et högmodigt folk; men nu ser jag at det är osanning, och altså tror jag intet af det öfriga onda, som man om Eder och om denna ort har berättat mig."

Då sådane Chiefs besökte i Fridenshütten, så plägade ock Mißionären Schmick taga i synnerhet Irokeser-Chiefs med sig til bords; och et slikt kärleksfullt bemötande, hwilket de hos de hwita icke woro wane wid, gjorde altid en rätt god werkan hos dem, lände wåra Indianer ofta til nytta, och mycket mißförständ blef dymedelst förebygt, i det Mißionären derwid hade bästa tilfälle, at af Chiefs sjelfwa, hwilka woro otroligt upmärksamme på de minsta omständigheter, inhämta och genast förklara deras anmärkningar och betänkligheter; t. ex. öfwer markens Geometriska afmätning, hwilket häde redan hos en och annan wäckt den mißtankan, som skedde sådant i affigt, at tilägna sig, eller ock rent af styckewis försälja landet til de hwita. Gemenligen förde man dem omkring i Mißionshuset, så ock i kyrkan, och de bilder, som föreställde Jesu födelse, Hans lidande wid Oljoberget och Hans korsfästelse, och som gjorde på de besökande mycket intryck, gåfwo Mißionärerne ofta önskeligt tilfälle, at i kårt sammandrag berätta

wår

wår Frälsares händelser, hwilket på många hade god werkan, och bragte dem til en nyttig eftertanke. Många blefwo genom slika besök Brödernes werklige wänner, och fingo wäl ock derföre lida något. Således blef i detta år en wiß Chief bland Nantikoks, som war en klok och ganska förståndig man, hwilken om Evangelii sanning war öfwertygad och på et wänligt sätt upförde sig emot Bröderne, för den ordsaken skull, af sit egit folk, afsatt ifrån sit embete, men sedermera genom Chiefen i Onondago åter insatt igen. Genast derefter besökte han i Fridenshütten, och sade bland annat: "Mitt folk hafwa wäl tagit Belt och Strings af mig; men mitt förstånd, som Gud skänkt mig, hafwa de dock måst låta mig behålla, det kan jag nu åter bruka til alt godt."

Af sådana besökande Chiefs, erfor man nu mera med wißhet, at Irokeserne werkligen försålt til Engländarne också detta landet, som de år 1765 inrymde wåra Indianer til nyttjande. Man höll altså för nödigt, at skicka Deputerade från Fridenshütten til Philadelphia, at hos Gouvernören öfwer Pensylvanien anhålla om ny försäkran på landet. Denne Herre uptog dem och deras böneskrift mycket wäl, och beswarade den sistnämda i en skrifwelse til Indian-Församlingen, hwaruti han försäkrade dem: "at de, såsom et stilla och fridälskande folk, skulle af ingen menniskja oroas i deras besittning, hwarföre han ock gaf Landtmätarne befallning, at icke utmäta något land på 5 Engelska mils omkrets wid Fridenshütten. Wåre

In-

Indianer kunde således hålla alla ryktena, som skulle deras land tagas ifrån dem, för falska. Och skulle det ändå någonsin falla någon in, at störa dem i deras ro, så wille han skydda dem och låta dem all rättwisa wederfaras. Deremot förwäntade han af dem, at de hädanefter, som hittils, skulle upföra sig ordentligen, och aldrig göra gemensam sak med sådant folk, som begynte oroligheter." En dylik nådig försäkran erhöllo ock de troende Indianer i Tschechschequanink. Men de befarade oredor och små stridigheter blefwo dock icke ute. Innan man wißte ord af, kom än den ene, än den andre, och föregaf, at Gouvernören hade til honom sålt eller bortskänkt detta land, som wåre Indianer bebodde, och twärtemot Gouvernörens uttryckeliga försäkran, insunno sig Landtmätare til at afmäta deras land, och man hade möda at blifwa dem qwitt.

Utomdeß gick det emot hösten något hårdt i det yttra för wåra Indianer. Deras lifsmedel wille icke mera räcka til; hwad ännu war qwar blef af de många besökande och genomresande förtärt, och det war werkeligen ömkanswärdt at se hela Familier med 5 eller 6 barn, som icke hade at äta, och måste gå ända til 10 Engelska mil at söka sig Blåbär. Dock swalt ingen til döds, ja ingen lade sig hungrig til sängs, och ofta hade man ordsak at säga til hwarandra: Gud lefwer och hjelper jemwäl i dag, såsom fordom, då det hette: mjölet i Cad blef icke förtärt, och i Oljo-krukone fattades intet.

Hos

Hos Bröderne, som hade wågat bringa Evangelium til Goschgoschunk, afwäxlade år 1769 ljuft och ledt med hwartannat. Sex Familier och 3 Enkor blefwo ståndaktiga i långtan at lära känna Jesum Christum, och läto hwarken af förakt eller förföljelse skräma sig tilbaka. Deßutom blef än den ene än den andre af de wilda bekymrad om sin salighet, och tog derwid sin tilflygt tli Bröderne. En af dem blef icke allenast en hel dag, utan ock intil midnatt hos dem, och berättade sit lefnadslopp, huru mycken möda han redan hade gjort sig at bli salig, han hade ock derföre gjort alt som Wangomen honom pålagt, samt mycket offrat, hade jemwål redan skänkt honom 12 klaster Wampom, men alt förgäfwes. Han önskade derföre weta, hwilken wore den rätta wägen til Gud, ty han wille dock gerna blifwa salig. Sådana själar omfattade altså Bröderne med synnerlig kärlek, och wisade dem wägen til wår Frälsare, hwilken wäg är så gin, så jemn och lätt at finna, när man werkeligen söker nåd och syndernas förlåtelse. I Februarii hade de ock allaredan fyra personer, dem de kunde anse såsom Candidater til dopet.

Men mörksens makt begynte ock med förnyat raseri at upresa sig emot dem. Wangomen, som imedlertid hade gjort en resa, berättade wid sin återkomst til Goschgoschunk med mycken djerfhet, at några hwite ifrån Viginien warit i Gekelemukpechunk, och där med öfwertygelse hört de Indianska Prästerne, och hade med tårar bekänt, at den rätta läran wore hos Indianerne, hwilkas tro de altså wille antaga,

ty

ty det wille ingen ting mer wäxa i Wirginien; de måste lida hungersnöd, och detta wore et straff öfwer dem, emedan de icke hade den rätta tron. Nästkommande Wår wille de altså omwända sig til Indianerne." - Nu, där sen I ju, utropade Wangomen, at wi hafwe den rätta wägen; ty de hwite wilja sjelfwe utwälja och antaga den; hwarföre wilien I då tro de hwita Bröderne och höra dem?" Tillika anstälde Wangomen flitigt Offer-fester, til at derigenom afhålla Indianerne från Brödernes Församlingsstunder; Och nu begynte hans anhang på at rasa af alla krafter, och i Brödernes åsyn utöfwa alla Hedendomens styggelser. Ändtligen satte de Rom-handeln med wåld igenom, emot alla föreställningar af Mißionären, National-hjelparne och Chjef Allemewi. Detta uptogo Bröderne och deras troende Indianer såsom en wink af Herren, at de icke längre skulle bo här, och begynte göra sig båtar til sin afresa.

Men då de dermed woro syßelsatte, kom en Sennecker-Chjef, jemte 2 andra, til Goschgoschunck, och förböd Mißionären på det strängaste, med en hel swart String of Wampom, som altid har en elak betydelse, at bortflytta från Goschgoschunck, tils närmare befallning från Onondago ankom. Lika strängt warnade han Inwånarne genom en annan String, at icke längre höra på Zeisbergers predikningar, försäkrandes at det icke wore Gud wälbehagligt, om de öfwergåfwo sina forna sed-wanor och bruk, och efterfölgde de hwita.

Men

Men här tog Zeisberger ordet, emotsade Chiefen med stor frimodighet, och nyttjade detta tilfälle, at för alla närwarande med kraft förkunna den oß i Christo uppenbarade Guds kärlek. Sedermera beswarade han, så wäl som Chiefen Allemevi, också den första String, och begge förklarade med ståndaktighet, at om dem icke blefwe tillätit at sätta sig ned wid Wenango, de dock wißt icke förblefwo qwar i Goschgoschunk, utan skulle de då begifwa sig 3 mil längre bort til Lavunakhannek, på den andra sidan om Ohjo.

Detta skedde ock snart. Bröderne utwalde derstädes en tjenlig plats, ehuru helt öde, och anlade här en egen Ort, at med sina troende Indianer samt de upwäckta från Goschgoschunck och dem, som ännu skulle infinna sig där, bo allena, och obehindrat predika Evangelium. Men afsigten war icke, at detta skulle wara en beständig församlings-ort, utan blott en Interims-Inrättning, til deß Indian-Församlingens yttre omständigheter i det hela skulle närmare upklarna.

Den 7 April afflyttade Bröderne och de troende Indianer, fulle af tacksamhet för det hittils åtnjutna Guds underbara bewarande, helt och hållit från Goschgoschunck; och med dem Allemevi samt alle de, som woro sorgfällige om ro för sina själar.

Redan samma afton höllo de på sin nya plats en Församlings-stund, för at låfwa den trogna Herren, som med Sin ögon öfwer alt leder de sina.

Nu hade Wangomen i Goschgoschunck åter fria händer, och regerade likasom oinskränkt. Men af glädje förglömde han sig, predikade ock i fylleri, och förgick sig derwid så mycket, at han måste bindas af sina åhörare, som nu hjertligen skämdes öfwer honom. Imedlertid fortforo de likwäl ännu ständigt i sin fiendskap emot Bröderne, sökte ock at oroa och plåga dem på allehanda sätt, jemwäl i Lawunakhannek, til och med genom updicktade hotande budskap från nästgränsande Chjefs, och de läto wid hwarje tilfälle förspörja sin bitterhet. En hustru t. e. som från Goschgoschunk hade flyttat ned til Lawunakhannek, wille på förstnämde ställe köpa Turkiskt hwete af en Indian; men han gaf henne til swar: "Til Lawunakhannek säljer jag intet, ty I sägen: den som tror på Gud, den är salig; men jag, då jag har nog Turkiskt hwete, så är jag förnögd. I mågen förblifwa wid eder tro, tilbedja Gud och derwid lida hunger; jag will förblifwa wid mit sätt, tilbedja Turkiska hwetet och mätta mig deraf.

Zeisberger fortsatte emedlertid beständigt sit Evangeliska arbete, och National-hjelparne Anton och Abraham bistodo honom trogit. Den sistnämde syßelsatte sig i synnerhet med de upwäckta ännu odöpta Indianer, som bodde hos dem, och upmuntrade dem flitigt at med sin omwändelse icke blifwa stilla stående på halfwa wägen, utan låta sina hjertan, genom kraften af Jesu Christi Försoningsoffer, helt förändras; hälst han hade förmärkt, at några af dem wäl gerna hörde Guds ord, men wille bibehålla det orena

hjer-

hjertat och den fåfängliga wandeln efter Fädernes sätt." Det är, sade han en gång med stort efterttryck, en swår och plågsam lefnad, när man icke har et helt hjerta för Frälsaren, utan will med halfwa hjertat tro på Honom, och med den andra hälften hängla wid werlden; deremot går alt ganska lätt, när man har et helt hjerta för Honom. Si, sade han yttermera, hwad Bröderne för eder skull göra, de kunde bo hemma i sköna hus; men här hafwa de icke en gång et ordentligt hus, utan här måste de sitta i askan; de kunde lefwa wäl, hafwa god mat och dryck; men här måste de njuta skämdt Turkiskt Hwete; detta alt göra de för at kunna säga eder ord om Frälsaren, och wisa eder wägen til saligheten." Med lika ifwer sökte Anton at wara förnämligast dem til wälsignelse, som i myckenhet kommo på besök ifrån Goschgoschunck och andra Orter til Lawunakhannek, och predikade för dem med stor frimodighet. "Jag har icke fått det genom drömar, sade han en gång wid slutet af sit tal, såsom månge Indianer hafwa uppenbarelser och syner i drömar, utan jag war wid sundt förstånd och wid mig sjelf, och så har jag känt och erfarit det på mit hjerta." Det gjorde hos många wilda et djupt intryck. Om någonsin något är sant, sade de ofta sig emellan, så är det denna lära: Bröderne predika wißerligen den rätta wägen til Saligheten.

Den märkwärdigaste bland dem, som gjorde besök, war en wiß Glickikan, en stor Krigs-Capitain, Rådsherre och talare hos Delavar-Chief i Kaskaskunk. Denne kom uti den elaka

afsigt, at affärda och hemskicka Brodren David Zeisberger, såsom han tilförne hade kommit de Fransyska Patres på skam och hemskickat dem, hwilket Chiefs updragit honom såsom den skickligaste. Tillika war han en Predikant hos sit folk, men som icke förblef fast wid sin tanke, utan ändrade sig genast, når han fick bättre insigt. Förrän han afreste ifrån Kaskaskunk öfwerlade han ganska wäl hos sig, såsom han sedermera sjelf berättade, alt hwad han skulle tala och swara, då han komme til Bröderne, och huru han skulle framföra sin sak, samt tyckte sig nu wara til sit förehafwande wäl utrustad: Men når han kom til Lawunakhannek, wißte han alsintet at förebringa; Han beslöt altså, at först höra Bröderne, och sedan tänka deröfwer. Anton, detta outtröttеliga och muntra Jesu witne, som intil sin lefnads-slut war så begärig at bringa själar til Frälsaren, at han derföre gerna åsidosatte at äta, dricka, sofwa och andra förrättningar, uptog honom i sit hus, tillika med Chjefs af Goschgoschunk, som hade kommit med och wille se på huru det skulle aflöpa, gaf dem mat och begynte sedan tiltala dem sålunda: Mine wänner, hören på mig, jag will säga eder något wigtigt: Gud har skapat himmel och jord och hwad deruti är, och det gifwes intet, som Han icke har skapat: Här höll han en liten stund stilla, och sade yttermera: Han har ock skapat oß. Hwilken är nu ibland eder, som känner sin Skapare? Jag säger Eder sanningen. Ingen känner af Naturen wår Skapare, ty wi äre affallne ifrån Gud och igenom syn-

synden helt förderfwade och förmörkade menniskjor." Sedan han åter hållit up en stund, på det de måtte kunna tänka deröfwer, talade han widare och sade: "Gud som har skapat all ting och oß, är kommen i werlden och har blifwit en menniskja, aldeles såsom wi, men har icke haft någon synd uti sig; hwarföre har Han då kommit från himmelen i werlden, och blifwit en menniskja? Tänken litet derpå," härwid höll han åter up en god stund, och sade derefter: "Han har derföre blifwit en menniskja och antagit wårt kött och blod, på det Han kunde utgjuta Sit blod för oß, til wåra synders förlåtelse, och på det Han måtte kunna lida den bittra döden för oß på korßet, hwarigenom Han har förwärfwat oß det ewiga lifwet och saligheten, samt förloßat oß från den ewiga fördömelsen." Och så förelade han dem i kårta satser hela Guds Råd om wår salighet. Derigenom blef **Glickikans** hjerta fångat, han kände detta dyra Ordets kraft, och bekände genast för Chiefs af Goschgoschunk, at alt hwad de nu hade hört wore wißerligen sanning. I nästa sammankomst blef han ogement bestört, då han med öpna ögon såg hwad han för några år sedan hade sedt i en dröm. Han hade nämligen drömt at han kom til en Ort, där han i en Sal såg många Indianer, som icke hade skurna hår och inga ringar i näsan, ibland dem blef han warse en liten hwit man, de winkade åt honom at komma in, då den hwita mannen gaf honom en bok, och sade: läs! Han swarade, jag kan icke läsa, men den hwita mannen swarade åter, om du

blir en tid hos oß, så skall du wäl lära t. Ifrån den tiden har han ofta sagt sit folk, at det helt wißt gifwes hwita, som weta den rätta wägen til Gud; Han hade i drömen sedt dem. Då han nu här fick se Indianerne, tillika med den lilla hwita mannen, Brodren David Zeisberger, just så som han hade sedt dem i drömen, blef hans förundran mycket stor. Nu kom han flitigt til Lawunakhannek, talade grundligt ut med Bröderne, och en gång tiltalade han äfwen de hos dem boende ännu odöpta Indianer för deras långsamhet at omwända sig. "Hwad är det, sade han, I hafwen redan et helt år hört Guds ord, och ingen af eder är ännu troende och döpt? det måste icke wara edert rätta alfware at tro, ty så lång tid behöfwer man wißt icke at bli omwänd." Wid sin återkomst til Kaskaskunk berättade han denna owäntade utgången af sit företagande, och aflade et skönt witnesbörd om Bröderne och deras arbete bland Hedningarne.

I Goschgoschunk blef härpå et offentligt Råd hållit, om Inwånarne wille antaga Evangelium eller icke? rösterne woro delte, men til slut, emot all förmodan, de fleste för det at annamma Guds ord. I följe deraf affärdades til Sennecker-Chjefen, uppå hans förromnämde förbud at icke höra på Brödernes lära, följande swar: Oncle! Du har bragt oß ord hit, at wi icke skulle höra eller tro de hwitas Predikningar, som äro komne til oß. Men härmed må du weta, at alle wåre wänner i Fridenshütten hafwa annamat Guds ord, och hwarföre

skul-

skulle wi icke jemwäl göra så med? Wi wilje ock höra Guds ord, och en hwar har ju frihet at göra som honom godt synes, at höra eller icke höra; Den som icke gerna will höra, kan ju blifwa bärta. Indianerne äro fritt folk, och aldrig Trälar eller Slafwar.

Ifrån denna stunden blef det Bröderne i denna nejden alt lättare om hjertat. En hel annan Ande hade nu öfwerhanden, och det spordes mer och mer en sann längtan efter åtnjutande af wår Frälsares Nåd.

I anseende til yttra utkomsten war det en tid bärtåt rätt swårt för Inwånarne i Lawunakhannek. På deras nya Plantage wäntade de ännu på första skjörden. Deras gamla Turkiska hwete war slött och halfrutit: emedlertid åtnjöto de det med tacksäjelse. Men ändtligen blef ock detta förtärt, och de kunde icke för penningar få något i hela nejden. Bröderne Zeisberger och Senseman reste derföre i Julio med några Indianer-Bröder til Pittsburg, och woro så lyckliga, at de där fingo något deraf.

Men här funno de alla upfylde af fruktan för et nytt krig med de wilda, emedan de trolöse Senecker, oaktadt alla Freds-beslut, hade stulit af de hwita öfwer 150 hästar, ihjälskjutit öfwer 200 Boskaps-kreatur och swin, och äfwen mördat några hwita män, hwilket de ursäktade dermed, at de hwite hade bekommit så mycket Indian-land, at de aldrig kunde för mycket stjäla ifrån dem, och aldrig göra dem för mycken skada. Häraf slutade man i Pittsburg,

at samtliga Indian-Nationerne hade åter brutit freden, hwarföre ock de flesta Inwånarne hade flyktat ifrån de plantager, som woro belägne omkring denna Fästningen. Zeisberger, som om denna sakens rätta beskaffenhet war bättre underrättad, höll för sin skyldighet at gifwa Commendanten och de öfriga Herrar i Pittsburg omständlig underrättelse härom. Han bragte det ock, genom sina föreställningar, werkligen därhän, at man afstod från den tankan, at anse och behandla samtliga Indianerne såsom fiender, men deremot beslöts, at hos Indian-stämmornes förnämsta Hufwudmän, genom utskickade, beklaga sig öfwer Seneckerne och begära satisfaction. Tillika gaf han det råd, at i Pittsburg förordna en egen Agent för Indianerne, som grundeligen borde underrätta sig om deras omständigheter, författningar, förbindelser och sedwanor, förblifwa i ständig bekantskap och wänskap med dem, uptaga deras klagomål öfwer de hwita, och anmäla de hwitas klagan öfwer Indianerne på behörig ort, samt i godo söka bilägga alla förekommande oredor. Detta råd antog man i Pittsburg med tacksäjelse, werkställde det, och följden war önskelig. I så måtto hade Mißionären, til sin innerliga förnöjelse, tilfälle at bewisa hela Landet en wiktig tjenst. Jemwäl lät han under sin återresa til Lawunakhannek, wara sig angelägit at i alla Indian-byar stilla Inwånarne och styrka dem til frid; och Gud gaf wälsignelse til hans bemödande, i så måtto, at denna ortens förnämsta Chiefs, hwaribland Allemevi ifrån Lawunakhannek också war, trädde tilsamman,

man, sände Deputerade til Pittsburg och gåfwo tilkänna deras wälwilja emot Engländarne. De blefwo ock därstädes myckel wäl emottagne, såsom fredsamme Indianer bemötte, och man öfwerlämnade dem en Belt off Wampom til samtliga Indianerne, hwarigenom endast Seneckerne blefwo förklarade för fiender, men de öfrige för oskyldiga och för Engeländarnes wänner. Men då ej allenast Seneckerne fortforo med röfweri och stöld, utan ock de hwite icke sällan bröto sit gifna löfte och, än här, än där, förgrepo sig på Indianerne, så blefwo oroligheterne icke fulleligen stillade, och frids-underhandlingen med Indianerne, som man i Pittsburg förehade, blef afbruten.

Bröderne i Lawunakhannek, som hittils hade hulpit sig fram med en slät Jagt-hydda, lade nu d. 1 September grund til et Församlingshus, som tillika skulle tjena dem til boning. Innan wintren woro de deruti inflyttade, och inwigde det Herranom, upreste ock derinwid en klocka, den de erhållit ifrån Bethlehem.

De hade derefter en rik skörd af Turkiskt hwete, hwarigenom de, som spådt dem mißwäxt derföre, at de trodde på Jesum, kommo uppenbarligen på skam.

Nu slog ock den stunden, den de länge med trängtan hade förbidat, då Mißionären den 3 December hade den stora glädjen at döpa Förstlingarne af denna negd, nemligen et gift par och deras barn, hwilket skedde under en så mägtig känsla af Guds nådiga närwarelse, och som hade en så salig werkan på många af de öfriga

Indianerne, at Bröderne blefwo rikligt tröstade öfwer all här utstånden bedröfwelse, hwadan ock Zeisberger kallade denna dagen en Fest utan like. Den ny-döpte mannen war en af de twå Sändebud, som om wåren 1768 woro skickade ifrån Goschgoschunk til Fridenshütten at begåra et nytt besök af Bröderne, och han kunde nu icke nog uttrycka sin glädje öfwer den honom wederfarna nåden. Hans hustru sade efteråt til en Syster, at det wore henne så, som wore hon i dag en helt annan menniskja, än hon war i går, hon wore så salig, och hade likwäl icke bidragit något dertil.

Åtskillige Inwånare från Goschgoschunk, som tillika biwjstat Dophandlingen, föreslogo nu, at i et allmänt Råd afgöra, at de allesammans skulle antaga Evangelium. Men Mißionären lät dem förstå at deraf blefwe ingen ting; hwar och en skulle häldre hålla råd med sit egit hjerta, om han wille öfwerlemna sig åt Jesum Christum eller icke; det kunde man afgöra med sig sjelf, och behöfde icke dertil begära Chiefs bifall. Straxt derpå lät den blinda Chiefen Allemevi bära sig til Bröderne, war full af bekymmer öfwer sig, och utbraſt i dessa orden: "Bröder! jag kan icke längre uthärda: Jag måste utgjuta mit hjerta för Eder. Jag har redan i tre dagar och nätter hwarken sofwit eller ätit; mit hjerta är lika som swullnat i min kropp, och jag har ingen ro natt eller dag; jag är en förlorad menniskja, det ser och känner jag, och blir det icke snart lättare om mitt hjerta, så är jag en dödsens man, ty så kan jag icke länge härda ut.

Jag

Jag är icke allenast til min själ, utan ock til min kropp, rätt sjuk." Han skalf och darrade, då han talade dessa orden. Man rådde honom ofta, at han rent af skulle besluta at blifwa en Frälsarens egendom, så skulle han snart finna ro til sin själ. Efter långt och hårdnackat motstånd å hans egen hustrus och måsta anförwanters sida, och efter många betänkligheter dem han sjelf gjorde sig, beslöt han ock ändtligen, at med hela sin syndanöd kasta sig i Jesu armar. På hans ofta gjorda begäran, blef han den första Juldagen döpt til Jesu död, och kallad Salomo, och kunde sedan icke nog förtälja hwad Herren med honom hade gjort. "Jag mår, sade han en gång, icke allenast til mitt hjerta rätt wäl, utan min kropp är ock nu helt frisk. Kärteligen det är mig så, som wore jag en annan menniskja; det hade jag icke tänkt, at det skulle bli mig så wäl til mods." Denne Jul-högtid war i allmänhet ogement benådad. Månge, som förrut hade försmådat, blefwo upwäckte, och greto öfwer sit fördömanswärda tilstånd. Någre kommo och bekände sina mißgerningar, och wille gerna hafwa tröst. Andre bådo om Dopet, och Zeisberger såg ock nu i denna negd, med tacksamhet och glädje, at intet motstånd är så hårdnackat, och ingen fiende så mägtig, som icke genom Guds Lams Blod, och genom et trägit witnesbörd om Hans försoning, kan blifwa besegrad och öfwerwunnen.

Fridenshütten tog närmaste del i alt det, som föregick wid Ohjo, och såsom man der flitigt hade suckat til Gud öfwer Brodren Zeisbergers och hans Hjelpares myckna lidande, så

war man nu hjertligen glad och tacksam öfwer den saliga förändringen af omständigheterne derstädes, och erkände både här och uti Tschechschequanninck såsom en icke ringa wälgerning den angenäma ro man ofördryckt åtnjöt. På begge orterne fullföljdes Evangelii prediken året 1770 med stor wälsignelse, och Mißionärerne blefwo ofta af en synnerlig glädje intagne, då de sågo omkring sig så många arma hedningar, och derwid tänkte på försoningsblodet, som ock för dem är utflutit. Derwid woro jemwäl de upwäcktas upriktiga utlåtelser dem til daglig upmuntran, i det de deraf sågo, huru nådigt Gud den Helige Ande syßlesatte sig med själarne och wisade dem alt tydligare, så wäl deras hela förderf, som ock nödwändigheten at öfwerlämna sig åt Jesum Christum. En odöpt, til exempel, sade en gång med stor rörelse: "Det är redan et år, som jag har sagt, at jag will gifwa mit hjerta helt åt Frälsaren; Men jag har icke gjort det, utan bedragit Frälsaren och Bröderne, och lefwat i alla synder, har dock ständigt warit orolig derwid; jag ser mig nu full af synder; hwar jag betraktar mig, så är där synd; ja jag tror, alt intil nageln på mit finger, är synd; och om icke Frälsaren förbarmar Sig och hjelper mig, så blir jag förlorad; jag kan icke hjelpa mig." En bedröfwad odöpt fader bad om sit sjuka barns döpelse, och tillade, "Om det allenast blir twagit med Jesu blod, så är jag tilfreds, om det ock går ur tiden, ty det går til Frälsaren." Han såg sin önskan rätt snart fullbordad, och war deröfwer full af glädje. En

97 år gammal Indianska, som redan genom andra war döpt, blef uptagen i Brödra-församlingen, och affomnade icke långt derefter ljufligt och saligt.

Mycket hugneligt war den Helige Andes arbete jemwäl bland ungdomen, til hwilkas behof byggdes detta år 1770 i Fridenshütten nya och större Scholehus; och det lönte mödan at underwisa dem; ty de woro icke allenast stilla och lydige, utan ock läraktige, och de fleste antogo rätt med nöje hwad man sökte bibringa dem. Derwid war det en serdeles förnöjelse, at så wäl i Scholen som i huset höra barnen, både med Mahikandriska och Delavariska wersar, tacksamt besjunga Jesu menniskjoblifwande, marter och död.

Irokeserne, hwilka, såsom förut är nämdt, handlat så trolöst emot wåra Indianer, och hemligen försålt til Engländarne det land, hwarupå Fridenshütten med deras fulla tilstånd blifwit upbygdt, hade nu den affigten, at blanda dem ihop med de andra wilda Indianerne wid Susqwehanna, och flytta dem alla tilsammans til negden af Aßunßink, där de gemensamt skulle anlägga en stor stad. Til den ändan sände de i April 1770 et budskap til Fridenshütten, som dock icke af wåra Indianer emottogs. Fast mera förehöllo de Irokeserne wid detta tilfälle deras trolöshet, och slogo rent af deras andragande såsom et orimligt tilbud; Men deße sände sedermera andra gången genom et budskap twå Spanska Daler til dem, som skulle wara deras del af de penningar, som upburits för det bortsålda

lan-

landet; hwarwid försäkrades, at oaktat landet wore försäldt, skulle dock Fridenshütten wara derifrån undantagit och förblifwa fritt. Men wåre Indianer skickade deßa twå Daler tilbaka med de orden: "Wi hafwe icke haft något land at sälja, det är edert land, altså ock edra penningar; tagen dem således åter, ty wi åstunde ingen ting af edert arbete och möda." Den bifogade försäkran lämnade man obeswarad, emedan man wißte, at den war ogrundad. Också kommo deßa budskap til Tschechschequannink, blefwo på lika sätt affärdade, och man war på bägge ställen hjertligen glad deröfwer, at de gjorde så litet intryck hos wåra Indianer. Alt förblef i stillhet, och den allmänna önskan war, at än ytterligare så i denna negd åtnjuta Guds salighet i rikt mått, och äfwen wara de omkringliggande orter til wälsignelse och upbyggelse, genom en Christi sinne likmätig wandel och et wänligt samt tjenstwilligt upförande.

Men så mycket Mißionärerne upmuntrade wåra Indianer at kärligt och wänligt umgås med sina grannar, så trogit warnade de dem för onödiga besök på andra orter, emedan de derwid lätteligen kunde råka i mångahanda faror, såsom ock den 11 Maji detta år sig tildrog den bedröfliga händelsen, at en Syster wid et sådant tilfälle fick et slag på hufwudet af en drucken Indian, och föll död ned til marken.

I öfrigt hade Mißionärerne året 1770, i negden af Fridenshütten, tilfälle at lära känna de därwarande wildas bränne-offer, hwarom jag ännu ingen beskrifning hade fått wid mit utkast af denna Historiens

storiens första Del. Dermed är på följande sätt beskaffat: När en Gåße ser en stor Roffogel i drömen, som altid kommer norrifrån, och måste wara så stor som en menniska, och densamma säger til Gåßen: "Du måste steka kött åt mig," så måste Gåßen offra den första hjort eller björn, han skjnter; bestyret derom åtager sig då en gammal man, som ock tillika utnämner ort och dag til offrandet; då utskickas bjudare 3 dagar förut, at bjuda Gästerne, hwilka ofta komma långwäga dertil. Nu församla de sig på en enslig ort i et långt hus, hwaräst är utrymme för tre eldar. Wid den medlersta elden förrättar den gamla mannen offret, uphänger ock offerhuden derstädes. Wid de twå andra kokar man köttet til at äta. Sedan låter den gamla mannen ditföra 12 stycken rakt wuxna smidiga käppar, hwilka i en rundel fastgöras i jorden och med et ylletäcke öfwerhöljas. Härpå låter han ock hämta sig 12 stenar, hwilka, sedan de blifwit i elden glödgade, rullas in i rundelen. Hwardera af deßa stenar är inwigd åt en Gud. Den första stenen är, efter deras talesätt, åt den stora Guden i himmelen, den andra för dagens Gud eller solen, den tredje för nattsolen eller månen, den fjerde för jorden, den femte för elden, den sjette för watnet, den sjunde för Huset eller boningen, den åttonde för Turkiska hwetet, den nionde för wästan, den tionde för Sunnan, den ellofte för östan och den tolfte för nordanwädret. Derpå tager den gamla mannen uti handen en skramla eller kalabasch, hwaruti äro Turkiska hwetekorn, går in i run-

delen med Gåßen, som gifwer offret, kastar en hand full med tobak på de glödande stenarne, och gör et rökwerk, hwarwid han skramlar, ropar hwar och en Gud wid namn och säger: denna Gåßen N. N. gifwer dig en skön fet bock och en fet sapan-wälling, förbarma dig öfwer honom, och gif honom och hans familie lycka! När tobaken begynner brinna, klappar den gamla mannen ihop händerna och fortfar at bedja Gudarne, intil deß tobaken är upbränd. Sedan går han med gästerne til de andra twå eldarne at äta. Emedlertid måste twå andre män framställa sig wid offerhuden, sjunga om sina drömar och syner och hwad fogeln har sagt dem, samt å nyo uprepa detta så länge, tils alle hafwa ätit. Derefter tager en annan skramlan i sin hand, sjunger om sin dröm, och hoppar ifrån den ena ändan af huset til den andra. Slutligen tager den gamla mannen huden, wänder hufwudet och hornen åt norr, håller den så på sin arm, gör derwid et owanligt låte, och detta är slutet.

I Lawunakhannek warade ännu beständigt Guds wår Frälsares saliga nådes besök hela första månaden af året 1770. Åtskillige wilde, som icke emotstodo Guds Anda, kommo genom det heliga dopet i de troendes församling, och inrättades derefter en serskilt sammankomst för de döpta, at erindra om den dem wederfarna wälgerningen, och de tros-frukter man nu förwäntade af dem. Detta gjorde god werkan, och det drögde icke länge, så blefwo jemwäl de nydöpte muntra witnen om Evangelii sanning.

De

De besökte frimodigt sin förra boningsort Goschgoschunk, och bekände för hwar man, hwad för syndatjenare de warit, och huru stor nåd wår Frälsare bewisat dem. Jemwäl detta berättade de för dem, som ifrån Goschgoschunk och andra orter kommo til dem, och det war nu icke något hus i Lawunakhannek, där ju icke lifsens ord rikligen förkunnades för dem, som gjorde besök. Detta gaf ännu mer eftertryck til Mißionärernes offentliga wittnesbörd, och mången på besök ditkommen gick ifrån denna Ort helt annorlunda sinnad, än han ditkommit. En främmande Indian, til exempel, kom til Goschgoschunk med et fat Rom i afsigt at där försälja det; men då han wid et tilfälle kom til Lawunakhannek och hörde Evangelium, blef han rätt snart öfwertygad om sit osaliga tilstånd, beslöt at bo hos Bröderne, föra en annan lefnad, och til Köpmannen i Pittsburg, af hwilken han köpt Romen, återbragte han hela fatet igen, med den utlåtelse, at han intet mer wille dricka eller sälja Rom, ty det wore emot hans samwete; han bad honom altså taga fatet åter, ty han kunde ei hafwa någon ro, så länge han hade det hos sig, men om Köpmannen icke wore willig dertil, så skulle han kasta ut Romen i floden. Köpmannen och andre hwite förundrade sig deröfwer högeligen, och han försäkrade, at det war den första Rom, som blifwit återlämnad, och han återtog gerna fatet af wår Indian.

Under denna angenäma tiden uphörde wäl icke förföljelserne helt och hållit; dock war det som hade fienderne förlorat sin kraft. Ibland andra, kunde en wild, som i förledne året hade åtagit sig at bringa Bröderne om lifwet, ännu icke förgäta sådant, utan wille i Januarii detta år upfylla sit löfte, men söp sig förrut drucken, gick wilse om wägen til Lawunakhannek, natten öfwerföll honom, han somnade, och då han upwaknade nyckter, war modet at mörda förswunnit hos honom. Jemwäl gaf Wangomen sig ny möda, at afhålla Indianerne ifrån sammankomsterne, men hans lögner hade nu mera ingen werkan.

Emedlertid yppade sig en annan omständighet, som föranlät til en ny utwandring. Lawunakhannek blef nemligen öfwermåttan beswärat af krigarne, som så ofta tågade där förbi, emedan de orolige Senecker redan å nyo brutit den med Cherokeserne slutna freden, och hade mördat några af de sistnämde; Cherokeserne fingo sedan fatt på twå Senecker, afhöggo dem alla fingrarne, och sände dem hem med följande budskap: "Wi hafwe med Eder och I med oß gjort en ewig frid; men knapt är friden slutad, så hafwen I sjelfwe genast brutit densamma; I hafwen dyrt och högeligen lofwat oß, at hålla fast wid wänskaps kedjan, men I gören det icke. Emedan I nu icke welen lägga händerne derwid och hålla friden, så wele wi hugga dem af Eder; här hafwen I et mönster och exempel för Eder." Som nu fiendtligheterne häruppå blefwo fortsatte, men Bröderne och deras Indianerne

dia-

dianer önskade sig alt längre bårt ifrån dem, deras lilla hop, som wille blifwa troende och derföre flyttade til Lawunakhannek, jemwäl så ökte sig at rummet där blef för trångt, så kommo de sins emellan öfwerens, at antaga det utaf Chiefen i Kakaskunk ofta förnyade wänliga anbud til dem, at där i negden sätta sig neder.

Tidningen härom åstadkom i Kakaskunk, isynnerhet hos förenämde Glikkikan, stor glädje, och i Lawunakhannek woro alle flitige med förfärdigande af båtar och hwad eljest til resan war nödigt. Men at i tid mota de af fiendtligt sinnat folk yttrade hotelser, at man med wäld wille hindra dem at afflytta, eller at under wägen döda dem, så anmälte Bröderne sit förehafwande hos Rådet i Goschgoschunk, som härpå böd dem til sig, och meddelte dem det åskade samtycket til deras afresa, samt bad äfwen i synnerhet Brodren Zeisberger, at icke mer tänka på den lifsfara, deruti han i deras Ort befunnit sig, då et helt band hade beswurit at döda honom; utan man önskade, at han wille i glömskan begrafwa alt förolämpande. Zeisberger gjorde det hjertligen gerna, och lät i öfrigt icke detta goda tilfället gå förbi, at aflägga et frimodigt witnesbörd om Herran Jesum, hwilkens tjenare han war. I öfrigt hade Rådet beslutit at emedan de hwita Bröderne woro komne til dem i den goda affigt, at predika Guds ord för dem, så wore det nu ock nödigt at sätta deras lif i säkerhet; För den ordsaken skulle Delawar-Nationen, och i synnerhet Monsyostammen, uptaga dem såsom Bröder och likasom naturalise-

ra dem; på det, i händelse et krig skulle upstå, Indianerne icke måtte anse dem såsom andra hwita och dräpa dem, utan skulle de hwita Bröderne bemötas så, som wore de werkligen Delavarer. Detta skulle ock anmälas til bifall af de öfriga Delavar-Chiefs och Råds-församlingar, och så skulle en man utwäljas, hwilkens sak det wore, at tilse och hålla hand deröfwer, at denne fred och förbund, som emellan dem och de hwita Bröderne war stiftat, icke skulle rubbas. Jemwäl detta antogo Bröderne med tacksägelse, emedan det för framtiden kunde wara nödigt och nyttigt.

Den 17 April 1770 skedde upbrottet ifrån Lavunakhannek uti 16 båtar, och resan företogs öfwer Ohjo förbi Pittsburg, alt in til mynningen af den i Ohjo fallande Biberfloden; och så widare på denna flod alt in til de i densamma warande wattufall, då wåre resande måste lasta af, fortskaffa sina saker öfwer land och draga båtarna öfwer. Et af deßa fall war så swårt, at de derwid tilbragte twå dagar. Och som deßa arbeten ofta förekommo, så war det dem en stor wälgerning, at Glikkikan från Kakaskunk kom dem med hästar til hjelp.

Efter en mödosam resa, hwarwid de likwäl, så ofta sig göra låt, höllo sina församlingsstunder och wederqwickte sig med det städse trösterika Guds ord, hunno de den 3 Maji fram til den negden, där de wille bygga, som war til deras affigt likasom utsökt, och de hade där så mycken brukbar jord, at wäl 100:de familier derstädes kunnat nedsätta sig. De anmälte derpå sin ankomst

komst för den öfwersta Chiefen i Kakaskunk, wid namn Pakanke och för deß Råd med wanliga högtidligheter, hwarwid så wäl Zeisberger, som wåra Indianers deputerade, höllo hwardera et utförligt tal, til at genast i början gifwa inwånarne i Kakaskunk et riktigt begrep om sina nya grannar. Hwaruppå Pakanke i lika så många tal bad dem wara wälkomna.

Nu kunde Capitainen Glikkikan icke längre uthärda i Kakaskunk, utan wille ock flytta til Bröderne. Deße gåfwo honom at öfwerwäga, huru det skulle behaga honom, at för Jesu skull förlora embete, ära och wänner, och i des ställe lida smälek, förakt och förföljelse? Men han förklarade sig så hjertligen och ståndaktigt, at de icke kunde undgå bewilja hans begäran.

Wåre Indianer läto det blifwa deras första göromål at indela och uparbeta jorden, bodde emedlertid i fälthyddor, och upslogo jemwäl en stor hydda til Församlings-stunderne, som nu blefwo af inwånarne i Kaskaskunk flitigt besökte.

Församlings-orten, den Bröderne här wille anlägga, kallade de Langundoutemnunk, på Swenska Fridenstad.

Den 12 Junii war derstädes den första dophandling, då den blinda Chiefen Salomos Hustru, som tilförene warit sin man emot, men sedermera kommit til besinnande och jemwäl blifwit bekymrad om sin själs salighet, blef af denna nåden delaktig. Glikkikan och andre, hwilka ännu icke sett en slik handling, blefwo

af förundran och häpenhet likasom betagne, och hela församlingen af den derwid rådande Guds nåd så öfwergjuten, at Bröderne Zeisberger och Senseman blefwo af stor glädje upfylde och fattade nytt mod, at jemwäl under aldra swåraste omständigheter uthärda på sin post, samt med wågande af sit lif framgent af alla krafter bemöda sig, at föra själar til Christum.

Indianerne i hela den nejden woro nu högst förundrade och nästan bestörte, at på en gång se et folk bo midt ibland sig, som så aldeles skilgde sig från dem i seder och bruk, och at höra en lära offentligen predikas, som war helt och hållit ny för dem. Men denna förundran wände sig hos många rätt snart i fiendskap och bitterhet; at Glikkikan hade öfwergifwit Kakaskunk och flyttat til Fridenstad, förordsakade på förstnämde ort et nästan allmänt mißnöje. Hans wänner hade gifwit sig all möda, at med goda ord söka afhålla honom derifrån. Men då sådant icke lyckades dem, så försmädade de honom nu på det argaste, förklarade honom för en Trollkarl, och satte honom derigenom i lifsfara. Den gamle i början wänligt sinnade Chief Pakanke, hwilkens Talman och högra hand Glikkikan warit, förändrade ock nu sit sinnelag, wille icke mer weta af, at han budit de hwita Bröderne til sin negd, sköt skulden dertil på Glikkikan, och sade i et offenteligt Råd helt förtörnad til honom, ibland annat: "Och du har rent af gått bårt ifrån wårt Råd til dem! Du tänker wål också at få en hwit hud? din ena fot skall icke en gång bli hwit, mycket mindre din hela kropp. War du icke

en käck och ärad man, då du satt jemte mig i Rådet, då wi hade en utbredd Blanket och en hop Belt off Wampom för oß liggande? detta alt föraktar du nu, och tänker dig hafwa funnit något bättre, men du skall med tiden finna dig bedragen." Glikkikan swarade honom derpå endast så mycket: Ja, jag är gången til dem, och hwarest de blifwa, där skall jag ock blifwa: Dit de begifwa sig, dit begifwer jag ock mig." Den Engelska Öfwersten Croghan rådde wäl Pakanke, at icke wara Bröderne emot, och at låta alla Indianer, som wille höra Evangelium, gerna så gå til dem, ty de sökte ju Indianernes wälgång och bästa; Pakanke lofwade wäl alt godt, men förblef dock widrigt sinnad, och åtskillige låto derigenom afskräcka sig ifrån församlingsstundernes biwistande i Fridenstad. På andra sidan graßerode då för tiden bland Delavarerne en ganska swår sjukdom, som bortryckte mycket folk, och som allmänt tilskrefs en trolldom, hwadan många Chiefs och Rådspersoner, i synnerhet i Gekelemukpechunk, kommo på de tankar, at detta onda icke på annat sätt kunde motas, än at de alle enhälligt beslöto, at anamma Guds ord. Emedan det nu blef kunnigt, at den gamle Pakanke nu war deremot; så skickade Chiefen och Rådet från Gekelemukpechunk til honom en famns långt helt swart Belt off Wampom, med de orden: "Det är en farsot ibland oß, många Indianer dö bort, och detta har redan fortfarit et par år, wi äre alle om lifwet, så framt icke hjelp skaffas. Hållen råd öfwer detta Belt, och fatten derwid något godt beslut;

 den

den som wägrar sig härtil, och icke will antaga detta Belt, den skal anses som sin Nations fiende och mördare, med hwilken wi skole weta at så förfara, som han det förtjent." Detta klingade gåtelikt, och Pakanke skulle sjelf utfinna deß rätta mening. Men han stälde sig dock, som förstode han icke, at antagandet af Brödernes lära war dermed ment.

I öfrigt funno Bröderne då för tiden wara högst af nöden at häfwa et mißförstånd, som hos de wilda, i anseende til de troende Indianer, hade alt hittils bibehållits, i det de wilde fullt och fast inbillat sig, det skulle deße derigenom, at de förändrat sin lefnad och wandel, och icke mer deltogo i deras synder, äfwen hafwa frisagt sig ifrån alt deltagande i borgeliga beswär, och at de altså, i de händelser då Chiefs, för de wiktiga national-angelägenheternes beförjande, behöfde mycket Wampom, icke wille komma dem deruti til hjelp. Mißionärerne föranstaltade derföre, at wåre Indianer, i alla Orter dår nödigt war, ådagalade och formeligen förklarade sin rätta mening: "at de wäl aldeles intet wille blanda sig hwarken i de wildas Politiska eller krigssaker, men at de gerna wille deltaga i de wanliga National-beswåren uti fredstider, och för sin del altid willigt bidraga til omkostningar i de wärf, som hade Nationens sanna wäl, utan andra Nationers brunas eller hwitas förolämpande, til affigt; men at de derwid gjorde det uttryckliga förbehåll, at Nationernes Chiefs, Rådspersoner och Krigs-Capitainer icke måtte tilwälla sig den minsta magt öfwer de hwita Lärare, utan at det

skulle

skulle städse stå dem fritt at komma och at gå, såsom dem behagade, och at då de återgingo til Bethlehem så skicka andra Bröder i sitt ställe."

Detta förklarande åstadkom öfweralt mycken förnöjelse, blef med fullkomligt bifall och til en del genom högtidliga Budskap beswarat, samt afbögde många fiendtligheter, dem wåre Indianer så wäl som deras Lärare eljest oundwikeligen hade warit utsatte för. Ifrån Goschgoschunck måste den ofanämde Wangomen sjelf wara Deputerad, och bringa Rådets utförliga och i wänligaste uttryck författade swar til Fridensstad; jemwäl måste han gå til Pakanke i Kaskaskunck, och gifwa honom samt deß Råd efterrättelse om de hwita Bröders uptagande i Monsy-Stammen, och yrka derpå, at sådant jemwäl måtte meddelas de öfriga Delawar-Stämmorne och, sedan de bifallit det, likaledes til Irokeserne, Delawattenoos och Schawanos, så ock at den tilförordnade Medlaren, som hade at hålla hand öfwer detta med de hwita Bröder gjorde Förbund, skulle derföre erkännas. Alla dessa Budskap uträttade Wangomen förträffeligt wäl, tycktes hafwa bärtlagt den förra fiendskapen emot Bröderne, och fick af den gamla Pankanke, som wid detta tilfälle stälde sig helt wänligt, det erendet, at ock nu sjelf resa til Fridenshütten, och bjuda de därwarande Troende Indianer, at likaledes komma til nejden af Kaskaskunk och sjelfwe utsöka en plats at upbygga åt sig en egen Stad.

Emedlertid började wåre Indianer den 28 Julii med den nya Församlings-ortens bebyggande

de på wästra sidan om Biber-floden; timrade up trädbyggningar och woro så flitige och lyckliga, at de och deras Lärare kunde redan innan wintrens början flytta i dem, hwarefter nödige Församlings ordningar infördes, och alt inrättades här lika, som uti Fridenshütten.

Den 28 Oct. inträffade Mißionären Jungman med deß Hustru från Bethlehem til härwarande Indian-församlings tjenst; och förde med sig en String off Wampom, som den wänligtsinnade Öfwersten Croghan i Pittsburg hade medsändt til Chiefen Pakanke, af innehåll: "at han måtte wäl emottaga Mißionären och des hustru, emedan de af kärlek för Indianerne kommit hit; och at han wille befordra deras bästa och wälgång. Detta Öfwerstens combudna beňägna förhållande erkände wåre Indianer samt deras Lärare med hjertligaste tacksäjelse, och på Pakanke gjorde det god wärkan. I November reste deremot Brodren Senseman åter til Bethlehem, sedan han hittils gått Brodren Zeisberger med kärlek och trohet tilhanda wid alla göromål och under all wedermöda.

Begge Mißionärerne gladde sig öfwer den synnerliga Nåde-stund, som nu inträffat för hela denna negd. Guds Ande werkade med stor kraft wid förkunnandet af Försoningens ord, och på den ena syndaren efter den andra blef hjertat uplåtit, at gifwa akt på den kärliga kallelsen til Jesum Christum. Ibland andra, blef Glikkikan i en Församlings-stund så fattad, at han efteråt gick öfwerljudt gråtande genom Orten. Alle förundrade sig öfwer, at en så högmodig

Krigs-

Krigs Capitain gret inför sina fordna bekanta, och Bröderne sågo jemwäl här med glädje, at wår Frälsare kan, genom Ordet om Sin Död, förkrossa och ödmjuka de hårdaste och ståltaste Indian-hjertan. En af Pakankes Söner sade efter en predikan, at han hade förstått alt som blifwit talat, och at orden hade farit in i hans hjerta, nu trodde han at det war sanning. "Den som endast tänker litet efter, sade en odöpt til en, som war kommen på besök, den kan klart och tydligt se, at Bröderne hafwa den rätta Läran, och om man äfwen icke med förståndet kan rätt fatta och begripa det, så känner man dock något i hjertat, då man hörer Ordet." Jemwäl kommo rätt månge ifrån andra Orter, i synnerhet från Scheninge, och hörde det tröstrika Evangelium, som gifwer syndare mod at, så förderfwade de äro, wända sig til sin Förbarmare.

I Fridenstad regerade Guds frid, hjertlig broderlig kärlek och en allmän trängtan, at hänga wid Frälsaren och at älska Honom öfwer alt. De Döpte kommo alt mer och mer i en skön, förnögd gång, och skattade sin lycka ganska högt. En af dem sade en gång til en främande: "Jag kan wäl nu icke säga dig mycket, men jag will wäl skaffa dig lägenhet at höra det söta Ordet om Frälsaren, ty dermed är icke at förlikna den kostligaste mat i werlden." Hwarpå han förde honom i Församlings-stunden. En berycktad troll-karl, som war kommen på besök til Fridenstad, hörde en gång på, huru en Indian-syster för några främmande qwins-personer beprisade wår Frälsares nåd, och sade efteråt, at han hade

stor lust at försöka sin konst på denna Systren, och tilfoga henne något; men hon swarade dem, som detta för henne berättade, at hon icke fruktade för Sika hotelser, ty om än ock någon kunde beröfwa henne lifwet, så wißte hon med wißhet, at hon komme til Frälsaren, där hon hoppades få långt mera glädje, än här i lifwet. Jemwäl på barnens hjertan arbetade Guds Helige Ande rätt märkligt, och beredde åt wår Frälsare så mången hjert-glädjande Låssång af dessa omyndigas mun, at Mißionärerne ofta icke utan förundran kunde höra derpå. Hos de odöpta spordes en genomträngande rörelse och en oaflåtelig långtan efter tröst och syndernas förlåtelse. En särdeles förnöjelse hade Mißionärerne ock af den omständigheten, at den förr omnämde berömde Krigs-Capitainen Glikkikan, samt den ifrån Goschgoschunk honom åtföljande Chiefen Gendaskund, nu woro ibland alla odöpta de bögdaste och mäst förödmjukade, som på det upriktigaste talade ut om hela sit hedniska lefnadslopp, långtande endast efter fri nåd och barmhertighet, samt bådo på det hjerteligaste om dopet. Denna lycka wederfors dem begge tilsammans d. 24 December, och begge blefwo ock utmärkta lefwande bewis på den oskattbara sanningen, at ingen syndare är så stält och förderfwad, som icke genom Jesu Christi blods kraft skulle helt och hållit kunna förändras.

Fjerde

Fjerde Afdelningen.

1771, 1772.

Indian-församlingen besluter at aftåga ifrån Fridenshütten och Tschechschequannink. Orolighet på förstnämde ort. Hwarjehanda efterrättelser. Oroligheter i Fridenstad. Zeisberger gör en resa, at undersöka belägenheten wid Muskingum. Schönbruns bebyggande. Indian församlingens upbrått och resa ifrån Susqvehanna til Fridenstad. Begynnelse til Gnadenhütten wid Muskingum. Zeisberger besöker Schawanos. Salig gång uti de tre Församlings-orterne.

Om wåren 1771 kom meranämde Wangomen til Fridenshütten, at hos Indianförsamlingen uträtta sit Budskap ifrån Delawarernes förnämsta Chief; och at bjuda henne jemte Församlingen i Tschechschequannink til Allegene, det är, til negden af Ohjo. Chiefs försäkrade derwid, "at de wille i sin famn emottaga de troende Indianer, som sina wänner, och tilstädja dem at sielfwe utsöka et stycke Land, där de i ro och frid kunde såsom troende bo tilsammans; jemwäl skulle de taga med sig sina hwita Lärare, hälst de ansågo dem så, som woro de af enahanda färg med sig.

På

På Chiefs åstundan, hade Brodren Zeisberger sändt med deras Deputerade en recomendationsskrifwelse, deruti han tillika försäkrade, at wid detta anbud wore ingen ond affigt förborgad, utan fast mera wore nu härwarande Chiefs sorgfällige derom, at de och deras unga folk måtte få höra Evangelium, och dertil åstundade de bröder. Men icke destomindre förekom detta anbud wåra Indianer betänkligt, hwadan de för närwarande gåfwo Wangomen följande kårta swar med sig: "Wi äre glade och tacksamme, at Chief Pakanke och andre därwarande Chiefs hafwa så wänskapsfullt tänkt på oß; men det faller oß ännu tungt at flytta. När det blifwer oß lätt, så wele wi låta Chiefs det weta."

Efter någon tid förnyade Chiefen Netawatwees i Gekelemukpechunk denna anmodan mycket eftertryckeligt, och wåre Indianer anstälde rätt många rådplägningar derom, i synnerhet som de jemwäl af Wyondats eller Huronerne så ock af Delamattaueoos woro anmodade, at flytta til dem wid Ohjo, med den försäkran, at de icke woro sinnade bortsälja deras Land undan deras fötter, såsom Irokeserne hade gjordt.

Men det kom icke til något beslut, alt til Maji månad, då Fridenshütten hade den glädjen, at få et ganska angenämt besök af Bröderne Christian Gregor och Johannes Loretz, medlemmar af Brödra-Unitets Directionen, hwilka nyligen kommit ifrån Europa til Bethlehem, at hålla visitation uti alla i Norra America befintliga Brödra-församlingar. Med dem kom ifrån Bethlehem Biskop Nathanael Seidel,

som

som månge wåre Indianer redan länge känt och älskat. Deras förnöjelse at se dessa tre Bröder midt ibland sig war öfwermåtton stor, och på deras, i synnerhet de begge visitatorernes sida, hwilka för första gången sågo denna bruna hjorden, war icke tacksamheten mindre emot wår Gud och Frälsare, för Hans sköna nådewerk bland Indianerne, hwilket Han redan lyckligt fört fram igenom många och starka prof, och nästan underbarligen widmagt hållit under de hårdaste betryck.

De woro ock nu ditkomne, helt och hållit til den ändan, at tjena denna kära Församling, så ock den i Tschechscheqvannink; De talade enskildt med deß medlemmar, som deraf hade en waraktig wälsignelse; De gladde folket, i synnerhet under Pingest-högtiden, med hjerkliga och upmuntrande Tal, som blefwo af Tolkarne förträffligt wäl öfwersatte; de döpte några personer, besökte i husen, och woro med sina lärorika förmaningar, såsom ock med sin kärlek och wänlighet, allom til upbyggelse. Tillika läto de sig angelägit wara, at noga undersöka hela Mißionens så wäl inre som yttre tilstånd. Och höllo derföre åtskilliga Conferenzer, så wäl med Mißionärerne som med National-hjelparne. I deßa förekom ock Delavarernes förromrörde anbud, och blef afgjordt, (a t sedermera af den sammankallade Församlingen jemwäl samtyckt, at några Familier skulle ännu denna höst flytta ifrån Fridenshütten til Fridensstad, på det dock något måtte blifwa giordt, i afseende på den så ofta förnyade anmodan. Men om hela Indian-Församlingens flyttning wille man i Bethlehem

ännu

ännu grundligare öfwerlägga, dit Visitatorerne med deras sällskap åter afreste, sedan wåre Indianer med stor ömhet och mycken tacksäjelse tagit affked af dem, och anbefalt sig uti Församlingarnes uti Europa ytterligare hjertliga åtanka.

Då Mißionären David Zeisberger häruppå blef kallad från Fridensstad til Bethlehem och belägenheten af hela Mißionen bland Indianerne i hans närwaro betragtades och på det grundligaste öfwerwägades, fann man sig slutligen öfwertygad, at det icke skulle blifwa Församlingarne i Fridenshütten och Tschechschequannink möjeligt at i längden bibehålla sig på deßa orter, dels emedan Irokeserne hade bortsält deras land, och stridigheterne derom icke uphörde, dels för de fortfarande oroligheter emellan Inwånarne i Nya England, och Indianerne i Wajomik, hwarwid Fridenshütten, såsom närmaste granne, hade många obehagligheter at utstå, icke mindre för Seneckernes släta upförande skull, hwilka gjorde wåra Indianer mycken förtret, och oskyldigt wis ådrogo dem den mißtankan hos de hwita, som skulle de spela under et täcke med de förra, men hufwudsakligen för det, at allt flere och flere hwite satte sig ned både ofwan och nedanom Fridenshütten, handlade med Rom och förförde mycken ungdom. Man fattade således det beslut, at tilstyrka Indian-Församlingarne at frimodigt antaga den så ofta förnyade, och förmodligen icke utan Guds wisa skickelse, til dem ankomna kallelsen, at flytta til negden af Ohio.

Detta Brödernes i Bethlehem Råd, kungjorde Zeisberger wid sin återkomst i September,

så

så wäl i Fridenshytten som i Tschechschequamink, och bägge Församlingarne beslöto, at följande Wåhr för det första flytta til Fridensstad, dit genast några Familier begåfwo sig förrut, at anlägga och plantera Wälskkorns-fält åt sig och åt Församlingen, som skulle komma efter.

Emedlertid tildrog sig i Fridenshütten en smärtande händelse; Twänne Bofwar, som hade fattat et synnerligt hat emot den förromnämde Johannes Papunhank, en ganska wärdig man, föregåfwo at de af Chjefs i Zenninge och Hallobanck hade erhållit säker underrättelse, at benämde Johannes wore en Man, som tillagade gift, och wore skulden til åtskilligas under denna tiden timade hastiga dödsfall, såsom ock til de hitintils gångbara smittsamma sjukdomar. Igenom denna lögn råkade hela orten i en bedröflig oro, som warade öfwer 8 dagar Några höllo Johannes för oskyldig, de flästе woro twifwelaktige och betänklige, men några läto af deßa onda belackare så förföra sig, at de trädde på deras sida, och med dem utgjorde en Rote, som traktade efter intet mindre, än at bringa Johannes om lifwet. Mißionären Schmick, som kände denna Brodrens oskuld, gaf sig all uptänkelig möda, at uplysa och tilfredsställa så wäl de bedragnas som de betänkeliga gjordas sinnen, men förgäfwes. Han lät derföre hela Församlingen komma tilhopa, för hwilken Johannes sjelf förklarade sig sålunda: 'At han aldrig haft förgift, icke eller intil denna stund, förstått sig på, eller ämnu förstode, at tillaga gift. Så länge han icke hade känt wår

Fräl=

Frälsare, hade wäl mycket ondt warit i hans hjerta; men han wore i döpelsen medelst Jesu blod från alla sina synder aftwagen, och tilhörde Honom med kropp och själ, hade Honom kär och wille älska Honom och förblifwa hos Honom, så länge han lefwer." Detta hjertliga och ödmjuka förklarande tilfredsstälde de flesta; Men den förromnämde Roten blef derigenom än mer förbittrad, och anföll Johannes en gång utom Orten med det grymma påstående, at han antingen skulle genast gifwa fram sit gift eller dö; Men Johannes helt stilla och saktmodigt åberopade sig sin offentligen gifna försäkran, gick sagta derifrån, och de andre hade ej mod nog at utföra sia onda föresats. Jemwäl war han under hela denna för honom så äfwentyrliga händelse rätt frimodig, förlitade sig på Guds beskydd, och sade en gång: "Om Han will hafwa och tillåter det, at jag för sådana mig pådiktade lögner skall tilsätta lifwet, så förlorar jag intet, utan blifwer på en gång förloßad af all nöd, och kommer til Frälsaren. Det gör mig endast ondt om min Hustru och Barn." Men hans hustru war jemwäl til allas förundran öfwerlåten, och höll sig, likasom han, til den kära Frälsaren, såsom den trognaste wän i nöd, som så wäl wet at hjelpa och rädda. Men at rätt grundeligen öfwertyga de oroade sinnen om sin oskuld, sände han twänne budskap med et Belt of Wampom til förenämde twå Chiefs, at af dem förnimma, om de hade beskyllt honom för sådana grofwa brott? Deße kunde icke nog ådagalägga sin förundran deröfwer, försäkrade honom

nom i sit swar på det högtidligaste, at de icke wißte det ringaste af hela detta föregifwande; och Johannes Papunhanks oskuld blef derigenom lika så uppenbar, som Belackarnes sataniska ondska, hwilka nu mera icke dristade wisa sig för Inwånarne, dem deras Broders oförtjenta lidande gick djupt til hjertat. Alle tackade Herren för den lyckliga utgången af denna wederstyggliga sak. Men öfwer de af bofwarne förförde Bröder war man hjertligen bedröfwad. De erkände wäl sit förgående, både ock offenteligen om förlåtelse, och erhöllo densamma, men det warade dock länge, innan de åter kunde repa sig, och de tjente til märkligt exempel derpå, hwad för en styggelse belackande och deltagande därnti är uti Guds ögon.

I Tschechschequannink flödade Susquehanna-floden detta år 1771 en gång så häftigt öfwer, at samtlige Inwånarne måste på båtar söka sin säkerhet i skogen, de kunde först efter 4 dagar åter flytta in i husen, och hade mycket göra at sätta sina förstörda Plantager åter i stånd. I öfrigt förblefwo de döpte här i en salig gång, och woro ofta til tröst och wälsignelse för de odöpta och dem, som kommo på besök. Nathanael t. ex. sade en gång til en öfwer et tilstånd mycket bekymrad Indian: "Det är ganska lätt at få et saligt hjerta, om man endast will helt affäga sig alla syndiga ting, och tror hwad man hörer om Frälsaren; Ty när man beder Honom, så blir det enom gifwit. Men wi äre obenägne at bedja och tigga, derföre få wi ock intet. Sådan har ock jag tilförne

ne warit; Men då jag flere gånger hörde af Bröderne, huru wål et förloßat hjerta kan må, så begynte jag på at bedja och tigga, tils Frälsaren skänkte mig det. Och alt ifrån min döpelse tyckes mig, som blefwe jag alt saligare, ja, det är mig mången gång så wål, som kunde jag se Frälsaren; så nära är Han mig, och mitt hjerta blir så fullt af fröjd, som om det skulle le." Samuel uttryckte sig en dag på följande sätt: "Jag är mycket tacksam mot Frälsaren, at Han har bragt mig til Sina barn, jag inser nu alt mer och mer, huru wål Han har ment och ännu menar emot mig. Många ord, så wål i Verser som i Bibeln, dem jag städse hört, men af hwilka jag ingen erfarenhet haft, äro nu för mit hjerta rätt söta, och jag gläder mig, at jag alt mer och mer lär at känna Frälsaren. Ehwar jag går och står, kan jag nu ock tala ut med Honom öfwer mit arma hjerta, och ser städse gerna på Honom och Hans sår, ty jag erfar, at Hans Marter och Död har något, som förlamar synden och skaffar den ur wägen.

Sådane kärnfulle utlåtelser af folk, som förrut warit uppenbare syndens Trälar, gåfwo de upwäckta mod, och öpnade dem munnen. Många af dem bekände med stor grämelse sina synder och mißgerningar, och war det ofta rätt rörande at höra huru de uttryckte sig öfwer sit hjerte-tilstånd. En främmande t. ex. sade efter en predikan: O jag arme menniskja, jag har wål förstått alt, och tror at det är sant; men mit hjerta har derwid båfwat och darrat, ty jag

jag sitter midt i synden, eller i en natt, och I deremot i ljuset.'' En annan bekände: "Jag har nu för första gången sett i mit hjerta, at högmod är en så wederstyggelig sak; förrut har jag altid tänkt, jag wore icke högmodig, men nu ser jag, at jag är en ganska högmodig menniskja, ja, mit högmod har hällit mig tilbaka från Frälsaren, at jag ännu icke är rätt troende på Honom." Densamme sade äfwen en annan gång: "Broder: jag will dock säga dig huru det har warit mig i går och i natt. Jag stötte mig i går mot en rot, så at jag föll til jorden, och då jag deröfwer blef otålig, war det som hade någon bestraffat mig i hjertat med de orden, Si dock på Frälsaren huru tålig Han är; Där står Han, din Skapare, och ser huru Krigsknektarne gräfwa hålet för Hans kors, låter willigt utsträcka sig på korßens stam, och slå igenom sina händer och fötter med spikar; Detta war mig en förunderlig syn, och jag kunde för beundran af Hans kärlek och barmhertighet icke såfwa hela natten." Fägnande war ock at höra en mycket sjuk gåßes yttrande, som sade til Läraren hwilken besökte honom: Et ting fattas mig, och det är Frälsarens blod; dermed är jag ännu icke twagen ifrån min synda-sjukdom. Om jag nu icke får det, och skulle dö, så som jag nu är, så kommer jag ju icke til Frälsaren, utan skulle gå förlorad, och det will jag dock icke; derföre beder jag Frälsaren, at Han dock måtte förbarma Sig öfwer mig arma barn, och twå mig med Sitt blod; om jag erhåller detta, så behöfwer jag icke frukta för döden, utan jag

kan glädja mig at jag kommer til Frälsaren. Detta är min bön och åstundan." Och denna hans saliga trängtan blef snart derpå stillad genom det honom meddelte heliga Dopets bad.

Ifrån Goschgoschunk wid Ohjo flyttade emedlertid alt flere och flere til Bröderne wid Biberfloden, och några af dem nedsatte sig i Kakaskunk, andre som yttrade en alfwarlig längtan at omwända sig, och lofwade förhålla sig efter de dem förelagde församlingsordningar, erhöllo tilstånd at bo i Fridenstad.

Hwad som då för tiden åstadkom Bröderne mycken nöd och bekymmer, war de wildas dristiga lögn, hwilka bragte til och med updiktade bref och budskap i Chiefs namn til dem. Sålunda tildrog sig i början af år 1771, at et hårdt budskap i Chiefs och Rådets namn i Gekelemukpechunk ankom til Fridenstad med tilsägelse, at en Indianska, som ifrån förstnämde ort flyttat til Bröderne och hade omwändt sig til Christum och blifwit döpt, skulle åter genast utlefwereras, eller skulle man hämta henne med wåld. Emedan nu sådant kunde hafwa haft äfwentyrliga följder, så reste Zeisberger sjelf med 3 Indian-Bröder den 5 Martii dit, hade wid den på många ställen knäsdjupa snön och stora wattufloder en rätt besmärlig wäg, och kom först den 13 fram til Gekelemukpechunk, tog sit herberge hos den förnämsta Chiefen Netawatwees, blef wänligt emottagen, hade genast tilfälle at för de talrikt församlade Inwånarne förkunna den korßfästa Jesum, anhöll om en Rådsförsamling, och uplåste i densamma offentligen berörde hårda bref,

dess

då det befans, at hwarken Chiefs eller Rådet wißte det minsta deraf, utan endast at en ibland dem, hwilken ock nu war närwarande, hade på egit bewåg skrifwit detta bref, men underteknat det med 2:ne främmande namn, och måste nu derföre skämas inför alla. Hela det öfriga Rådet förklarade sig nu på det alfwarligaste emot detta brefs innehåll, och war af enahanda tanke med Mißionären, hwilken i alla Brödernes namn påstod, at lika så litet de kunde någorstädes öfwertala eller rent af twinga någon menniska, at förblifwa qwar wid deras Ort, lika så litet skulle någon böra med wåld bortagas ifrån dem, hälst Indianer woro fritt folk, och kunde i slika fall handla efter egit behag. Zeisberger blef ännu qwar några dagar, predikade Evangelium med mycken frimodighet, och hade många begäriga åhörare; men fann ock rätt bittra fiender, som wäl icke offentligen sade honom sjelf emot, men kunde aldeles icke tåla de witnesbörd, som National-Hjelparne, hwilka woro med honom, aflade, utan foro ut emot dem med wildhet och grymhet. Hwarföre kommen I hit, sade en af dem til Isak, och bringen en helt ny lära ibland wårt folk? Jag kunde sparka ut eder allesamman utur huset, och om än alle Indianer antogo Eder lära och trodde edra ord, så will jag dock icke göra det." Detta motstånd härrörde likaledes ifrån oftanämnde Indiska Predikanter, som förnämligast på denna ort hade så högt recommenderat den utwägen, at igenom kräkmedel skilja synden ifrån sig, at detta war nästan öfweralt infört. Jemwäl derom ta-

lade Mißionären med Inwånarne, wisade dem huru genom kråkmedel wål magen kunde rensas, men icke hjertat, och bepriſade desto mer för dem Jesu Christi Guds Sons blods kraft, som endast förmår at rena och omwända det orena hjertat; anbefalde dem sedan i Guds nåd, och reste med sit sällskap åter til Fridenstad.

Men knapt war Zeisberger afrest från Gekelemukpechunk, så kom en berömd hedniſk Lärare dit, och bragte där alt åter i förwirring, i det han offentligen påstod, at Mißionären war en man, som ock ibland de hwita war känd för den, som förförde Indianerne, hwilken, när han hade dragit til sig et betydligt partie, skulle föra dem öfwer det stora watnet och sälja dem til slafwar; där skulle man, i stället för hästar, spänna dem för plogen, och gå efter dem med piskan. Igenom deßa och andra skrämskott, injagade han hos de arma Inwånarne en sådan farhåga, at en stor del föllo honom til, och Bröderne sågo deraf, huru swårt det skulle bli at med Evangelium tränga igenom i deßa negder, dit Församlingen i Fridenshütten och Tschechschequannink likwäl woro budne. "Där måste Gud, skrifwer Zeisberger, wißerligen göra under, ty alt är där såsom förskansat och med bålwerk omgifwit.

Jemwäl i Kakaskunk blef bitterheten emot Bröderne alt allmännare, hwartil den nyßnämde i Gekelemukpechunk utspridde lögn, som ock war nu hitkommen, bidrog hwad den kunde; och ehuru man snart förnam, at den Indianska Predikanten, som upspunnit och utbredt densamma,

icke

icke långt derefter war kommen ifrån sina sinnen, och nu lopp som en rasande omkring i skogen, så blef dock derigenom fiendskapen emot Bröderne och alla dem, som deras församlings-stunder biwistade, icke förminskad.

Deßutom gingo ock då förfärliga krigsryktem omkring; och man hörde ofta omtalas mord, som de hwita hade, än här och än där, föröfwat på Indianer. Deröfwer kommo ganska många i stor räddhoga, öfwergåfwo sina hemwist, flyttade i negden af Kakaskunk, och det töfwade ej länge, så war Fridenstad omgifwen med wilda, af hwilka man hade at befara icke ringa ofog, såsom det ock alt för snart wisade sig. Mänge, som blott några dagar uppehöllo sig wid Fridenstad och sedermera drogo längre bårt, oroade Församlingen med sit förskräckliga supande och andra utswäfningar, hwarwid de många gånger hotade at mörda alt, och at aldeles ödelägga Orten, hwilken war dem såsom törne i ögat. I synnerhet war den ibland Indianerne nu mera både widt och bredt bekanta Brodren Zeisberger et föremål för deras hat, och mer än en gång i fara at blifwa ihjälskuten. Några sådane främmande ondsinte menniskor kommo en gång sent om afton til Fridenstad med Rom, och wille twinga inwånarne at supa; då detta icke lyckades, hotade de at först ombringa deras Lärare, och derefter dem sjelfwa, och gjorde et så förfärligt larm, at Systrarne flydde til skogs, och Bröderne funno nödigt at wål bewaka Mißionärernes hus.

Under alla deßa omständigheter fortgick Guds werk rätt skönt i Fridenstad, och Församlingen förkofrade sig i alla afseenden. Den 27 Maji detta år lade man grunden til et hus för sammankomsterne, och inwigde detsamma den 20 Junii med låf och tack, bön och åkallan, såsom et ställe där dem fattigom skulle predikas Evangelium, til hwars åhörande alt flere infunno sig. Ibland deßa war en, som redan en gång blifwit i krig scalpad; likaledes en af de mördare, som 1755 öfwerföllo Brödernes hus wid Mahony, hwilken nu i församlingsstunderne ofta war så rörd, at han icke kunde afhålla sig från tårar. En annan, som kommit på besök, betygade sin åstundan at en gång med wißhet få erfara hwad som wore den rätta wägen til saltgheten, ty Qwäkarne säga sig hafwa den rena läran, de Engelske säga detsamma om sig, och så hörde han ock af Bröderne at de lärde det sanna Guds ord. National Hjelparne gåfwo honom til swar, at om han wore bekymrad at blifwa wiß om den saken, skulle han då endast anropa den Guden, som blifwit menniska och låtit särga Sig, Han skulle snart uppenbara Sig för honom, och göra honom wiß om saken; men Honom måste han ock då lyda.

Efter långt motstånd och besinnande beslöt också ändteligen Chiefen Pakanke, som hittils warit så ganska owänlig, at göra besök i Fridenstad; han uppehöll sig några dagar derstädes, hörde Evangelium med stor uppmärksamhet, och blef derigenom så förändrad, at han nu tilstyrkte

sina

sina egna barn at gå til Bröderne, och blifwa troende på Jesum.

Ifrån Bethlehem kom Brodren Johan Heckewälder den 21 October til Fridenstad, såsom hjelp wid Mißionen; och den 27 November inträffade ock här lycklgen de 4 familier, som ifrån Fridenshütten woro hitstämde. Alla frögdade sig nu i hoppet om bägge Församlingarnes ankomst, och en hwar biträdde willigt at plantera Turkiskt hwete för dem.

Men som de flesta Inwånarnes i Kakaskunk, och andra wilda grannars fiendtligt sinnade upförande blef alt wärre, de sistnämde jemwäl trängde sig alt närmare in på Fridenstad, så anhöllo wåre Indianer i början af år 1772 hos Chiefen och Rådet i Kakaskunk om beskydd, men fingo til swar, at man dertil wore oförmögen. Emedan nu Bröderne på samma tid af Chiefs i Gekelemukpechunk erhöllo et wänligt anbud at, tillika med Indianerne från Fridenshütten och Tschechschequanink, nedsätta sig i deras trakt wid Mußkingum-floden på de platser, dem sjelfwa behagade, så blef efter mogen öfwerläggning för godt funnit, at Brodren Zeisberger först skulle göra en resa til Mußkingum, at undersöka negden och utfinna en tjenlig plats för en Indian-stads anläggande, samt göra alla nödiga aftal med Chiefs i Gekelemukpechunk, derefter med några familier ditflytta och begynna et nytt Mißions-etablißement; men at Församlingarne i Fridenshütten, Tschechschequanink och Fridenstad skulle uppehålla sig i och wid sistnämde ort, til deß

de jemwäl kunde nedsätta sig wid Mußkingum-floden.

Til följe häraf anträdde Zeisberger den 11 Martii 1772 resan med några Indian-Bröder, och uptäckte den 16 en stor negd, wid påß 6 tyska mil ifrån Gekelemukpechunk belägen icke långt från Mußkingum, wäl försedd med en skön källa, en liten sjö, goda åkerfält, jagt och alt öfrigt, som Indianerne hafwa nödigt til sin bergning, ungefär 10 tyska mil från sjön Erie och 15 från Fridenstad wästerut, hwaräst fordom en stor helt förskansad Indian-stad hade stått, emedan man ännu tydligen såg wallar och andra rudera af 3 fästningar. Efter denna uptäckt gick han med sit resesällskap til Gekelemukpechunk, anmälte inför det församlade Rådet, at Indian-församlingen med tacksamhet hade antagit deras goda anbud, och han begärte för den samma denna nu beskrifna negd, och förnam til sin förnöjelse, at det just war samma plats, som Chiefs och Rådet hade ämnat åt Indian-församlingen, hwarwid det ännu på det nogaste och i högtidligaste måtto blef bestämt, at landet ifrån mynningen af den i Muskingum fallande Gekelemukpechunks-bäcken, alt up til Tuskarawi, skulle tilhöra endast de troende Indianer, och skulle ingen utom dem wara tillåtit at derstädes nedsätta sig. Tillika skulle det kungöras alla de Indianer, som bodde nära deras gränsor, at de skulle upföra sig fridsamt och ordentligt emot de troende Indianer och deras Lärare, icke störa dem i deras Gudstjenst, och icke wägra någon menniska at gå til dem och höra Guds ord.

Zeis-

Zeisberger tackade Herren för Hans nådiga bistånd wid denna wigtiga angelägenhet, besåg ännu en gång den utsökta negden, och tog densamma i besittning uti Indian-församlingens namn, den han wid sin återkomst til Fridensstad rätt hjerteligen gladde med efterrättelsen om sin lyckliga förrättning.

Nu blefwo 5 familier, tilsammans 28 personer, bestämde at begynna med denna nya Mißionsplats, och de antogo rätt gerna kallelsen dertil. Med dem upbröt Zeisberger från Fridensstad den 14 April och anlände, efter en lycklig, fastån långsam och högst beswärlig resa, den 3:dje Maji til den bestämda platsen wid Muskingum, hwaräst plantagerne blefwo dagen derefter utstakade. Här bodde de nu åter i hyddor, och alle woro flitige til at rödja och bereda marken för Turkiskt hwete.

Då ryktet om Brödernes antågande kom til Gekelemukpechunk och den omliggande nejden, förskräcktes de widrigt sinnade så, at många bland dem, af fruktan för Jesu lära, som war så twärt emot deras hedniska styggelser och syndiga lefnad, flyttade derifrån. Ibland andra öfwergaf en närgränsande Chief för samma ordsak sin by, och flyttade med alt sit folk til en långt derifrån aflägsen ort.

Emedlertid begynte Zeisberger genast at predika Evangelium på denna nya plats, som blef kallad Schönbrun, hwartil många begärige åhörare ifrån Gekelemukpechunk och andra orter infunno sig, af hwilka några blefwo af Guds kärleks kraft så fattade, at de, innan man

än

än kunde tänka på husens uppbyggande, redan bådo om tilstånd at bo hos Bröderne, det de jemwäl erhöllo. Straxt derefter kommo deras anförwanter, at med wåld hämta dem derifrån. Men wid detta tilfället fingo de sielfwe höra Evangelium, och kände nådeordets kraft på sådant sätt, at de bortgingo helt annorlunda sinnade, än de woro ditkomne. En annan, som war kommen på besök, betygade at han redan många år sökt den rätta wägen til saligheten, och då han träffat Indianer, om hwilka han trodt, det de wetat mera derom än han, hade han gifwit dem skänker och många Belt off Wampom, i hopp at de skulle säga honom något tilförlåteligt, men han hade ännu icke af någon erfarit, huru man kan blifwa salig. Hjelparne sade honom derpå med glädje, at om han sökte det, så hade han det nu funnit, och behöfde icke söka widare, icke eller gifwa några skänker, de wille gerna säga honom det för intet. En annan sade til Isak: "Du har ju dock äfwen warit en Capitain, förrän du blef troende, och är det ännu, det kan du icke neka; men huru rimmar sig en Capitain med en troende?" Isak swarade honom: "Ja, tilförene war jag en Capitain, men måste altid duka under, synden har altid öfwerwunnit mig, och en rätt Capitain bör aldrig duka under, utan altid segra: Det wetst du wäl. Då jag ock esomoftast satte mig fullt och fast före, at icke mera supa, så kunde jag dock icke afläta det, och måste wara satans träl; men nu först är jag en rätt Capitain, ty nu kan jag altid segra: Synden kan icke mer öfwer-

wäl-

wäldiga mig, såsom förr, ty alla Edra lustbarheter gitter jag icke mera se; jag har icke mera det ringaste tycke derföre, efter jag funnit något bätre, det jag ock önskar dig."

Den 27 Junii begingo Bröderne i Schönbrunn för första gången den Heliga Nattwarden; och den 25 Julii blef platsen til den nya Församlingsorten bestämd och utstakad.

Emedlertid beredde man sig i Fridenshütten och Tschechschegwannink til aftågande. Då sådant kom för Irokeser-Chiefs öron, behagade det dem icke, och de sökte derföre med goda ord och löften, at åter godtgöra deras emot wåra Indianer begångna trolöshet, wille, enligt deras uttryck, utgöra med Indianerne wid Susqvehanna blott en kropp och endast en åder, och undanrödja alt det hittils beswärliga utur wägen, endast derföre at det, som de af en liten fogel hördt omtalas, icke måtte ske. Men wåre Indianer gåfwo dem tilkänna, at de nu mera komma för sent, och kungjorde dem formeligen sit beslut at flytta i nejden omkring Ohjo, hwaröfwer desse betygade sin bedröfwelse, men wille dock förblifwa deras gode wänner, erhöllo ock af wåra Indianer lika försäkran.

Då den skada, som wåre Indianer lidit igenom flyttningen ifrån Fridenshütten, war rätt ansenlig, och det war bewisligit, at de woro til detta steg twungne derigenom, at deras land blifwit försålt til Engländarne, så gjorde Bröderne i Bethlehem på deras wägnar en ansökning hos Regeringen i Philadelphia, at af den

sam-

samma få någon ersättning, hwilken ock til en del efter någon tids förlopp följde.

Emedlertid war ännu Församlingens inre gång på begge orterne rätt angenäm och salig. Ibland barnen wisade sig icke allenast wid deras underwisning i Scholarne mycken hug och flit, utan jemwäl en stor kärlek til wår Frälsare, til hwilkens låf de ofta församlade sig och besjöngo Hans kärlek; Och ibland de fullwäxta förmärkte man en nästan allmän längtan, at i alla stycken wara så sinnad, som ock Jesus Christus war, och at wandra i Hans fotspår. "Jag kan knapt säga dig, yttrade sig en gång en Broder til sin Lärare, huru mig är til mods, då jag föreställer mig Frälsaren såsom et litet barn, såsom en gåsse, huru Han satt bland Lärarne, huru Han sedermera arbetade och predikade, ja, intil döden på korßet. Alt är mig wigtigt, och wid betragtandet deraf känner jag altid något besynnerligt.

Mißionären Schmick, som i så många år uthärdat wid Indian-Församlingens tjenst, och hade derwid bewisat stor trohet, erhöll nu tilstånd at resa tilbaka til Bethlehem, och hwila något efter sit mödosamma arbete. Den 5:te Maji tog han af sit älskade folk et ganska rörande afsked, och reste med sin hustru til Bethlehem. Men Mißionären Rothe updrogs, at jemte sin hustru följa med wåra Indianer, och han åtog sig det med glädje.

Den 23 Maji kom Brodren Ettwein från Bethlehem til Fridenshütten at beledsaga den flyttande Församligen til Fridensstad; brag-

te

te jemwäl många skänker med sig från Bethlehem, som blefwo utdelte emellan wåra Indianer, och woro ganska passande til den förestående wandringen.

Den 6 Junii hade Församlingen här för sista gången den Heliga Nattwarden, firade Pingest-högtiden på et utmärkt saligt sätt, fröjdade sig derwid besynnerligen öfwer det sista dopet på denna ort, hwaraf Johannes Papunhanks dotter blef delaktig, åfwensom hennes fader warit den förste, som denna nåd här wederfarits. Sedan nu alt war färdigt til afresan, hade man bittida den 11 Junii den sista församlingsstunden i det kära Fridenshütten, erinrade sig alla här så rikeligen åtnjutna Guds nåder och wälgerningar, tilbad Honom derföre, samt anbefalde sig i Hans mägtiga beskydd på resan, den de således i Hans namn tröstligt och förnögt anträdde, tilsammans 241 personer, de från Tschechschequannink med inberäknade.

Brodren Ettwein anförde dem, som reste til lands, och Rothe dem, som foro sjöledes, hwilka sistnämde utgiorde största antalet. För deßa 2:ne Bröder war denna långsamma resa en werkelig Schole til öfning i tålamod.

Beswärligheterne wid en slik wandring, i et sådant Land som Norra America, då en hel Församling reser, som förer med sig alla sina egodelar och kreatur, kan en läsare, som sjelf icke sett något dylikt, knapt föreställa sig, och ännu mindre kan en riktig beskrifning göras derpå. De som reste Landwägen, förde med sig inemot 70 styckten nötkreatur och än flera hästar,

och

och hade oändlig möda, at bringa sig sjelfwa och kreaturen igenom de obeskrifligen tjocka skogarne och med buskar bewäxta marker, som ofta woro många mil långa, där de blott sågo en ganska smal gångstig för sig, den de ock icke sällan förlorade. För Brodren Ettwein war det städse obegripligt, huru någonsin en menniskja wågat företaga sig, at genom en så tjock och helt öfwerwäxt skogstrakt, den han höll före wara minst 12 Tyska mil lång, gå och utmärka en gångstig. Och just då, när de måste igenom sådana skogar några dagar å rad mera krypa än gå, regnade det beständigt. I en wiß trakt måste de 36 gånger wada öfwer Munsyfloden, andra swårigheter at förtiga. Detta oaktat höllo de, när någon möjlighet war, sina församlingsstunder; hwilka ock här och där biwistades af främmande, och deribland många hwira, som i synnerhet åhörde med upmärksamhet Brodren Ettweins Föredrag på Engelska språket; och detta allena war tilräckligt at trösta Bröderne öfwer alla deras beswärligheter, hälst de ingen större förnöjelse kände, än at wid hwarje förekommande tilfälle få af egen erfarenhet säga sina medmenniskjor, huru lycklig man är, då man tror på Jesum, och af Honom fått magt at wara et Guds barn.

De som reste sjöledes, måste hwar afton lägga til lands, och där söka sig nattläger, hade ock den mästa tiden at utstå myken köld. Straxt efter afresan bröt mäßlingen ut ibland dem. Ganska månge, och deribland 40 barn, blefwo af denna sjukdom angripne, och deras

skött

skötsel ökade resans beswärligheter. På många ställen blefwo de icke litet beswärade, än af nyfikna, än af drukna menniskjor. De många och til en del mycket farliga wattufall i Susqvehanna förordsakade dem osägelig nöd och arbete. Emedlertid foro de dock, under Guds ledsagande, på Susqvehanna lykligen förbi wid Schomokin, och sedermera, uppå flödens wästra arm, öfwer Long Island intil Stor-Island, hwarifrån de, sedan de resande til Lands hade här stött til dem, samfält den 29 Junii fortsatte resan landwägen. Nu hunno de til de höga bergen, som woro beswärligast för dem at komma öfwer, hälst de fläste måste sjelfwe bära tunga bördor, efter som hästarne icke woro tillräcklige, at fortskaffa deras saker. I en dal öfwerföll dem et gruflig åskwäder med storm och slag-regn. På en stor del af resan plågades de af Skaller-ormar, som lågo wid eller ock på sjelfwa wägen. Ettwein trampade en gång på en 15-årig sådan orm, och förskräktes deröfwer så mycket, at han i några dagar icke kunde, efter sit egit uttryck, taga något steg utan frugtan, och hwarje rusliande löf påminte honom ormen. Medelst dessa giftiga djurens bett miste de några hästar, men icke något Boskaps-Creatur, efter de brukade den försiktighet, at låta dem gå sist.

En synnerlig plåga förordsakades dem och deras Boskap, serdeles i skogarne, af et slags små flugor, som Indianerne kalla Ponks, hwilket betyder lefwande stoft och aska, efter de äro så små, at de knapt kunna skönjas, och där de bita, swider det, som wore man bränd af glö-

dande aska. Derföre så snart eld upgjordes, ru-
sade Boskapen häftigt dit, för at i röken befria
sig från denna ohyra, och störde wåra resande,
både då de skulle äta och sofwa. Ingenstädes
war denna plåga beswärligare, än uti en trakt,
hwilken på Indianska har et namn, som betyder:
ingen uppehåller sig gerna här; ordsaken dertill
war: at wid paß för 30 år sedan skall en In-
diansk Eremit haft sitt tilhåll deromkring på en
klippa, och i allehanda slags skapnad förskräckt
dem, som kommit dit på jagt, och jemwäl bragt
åtskilliga om lifwet; ändtligen hade det lyckats
en modig Indian at döda denna mordiska Ere-
miten, och nu hade man bifogat den dikt, at han
hade upbrändt hans ben, och blåst askan i sko-
gen; denna aska hade sedan fådt lif, och wore
nu desse Ponks. I en annan trakt woro alle
träden, medelst storm och skogs-eld, så om hwar-
annan kastade, at wåre resande esomoftast må-
ste falla och stiga up igen. Etwein störtade en
gång med hästen på et ganska farligt sätt. Sy-
stren Rothe föll med sitt lilla barn fyra gånger
af hästen, och fastnade en gång i stegbygeln; en
annan gång sank hon ned med barnet i et djupt
moras alt öfwer midjan.

Några personer afledo under resan, ibland
andra, en eländig sjuk krympling emellan 10 och
11 år gammal, som modren bar i en korg på
ryggen. Denne blef nu mer och mer swag;
bad med tårar om döpelse, såg sin önskan up-
fyld, och upnådde snart derefter ändan af all nöd.

Mången gång lågo wåre resande stilla en
til twå dagar, at å nyo förse sig med det nöd-
wän-

wändigaste. Öfwer 150 hjortar blefwo på denna resa skutne. På fisk funno de här och där stort öfwerflöd; jemwäl träffades en dem hittils okänd slags Skildpadda, som war stor som en Gås, hade lång hals, spitsigt hufwud och dufweögon; skalet war endast mitt på ryggen och mitt under buken hårdt, men rundt omkring mjukt som läder, och leswerfärgat.

Den 29 Julii kommo de ändtligen öfwer bergen fram til Ohjo, där genast båtar förfärdigades af bark, at låta de gamla och sjuka samt bagaget gå sjöledes. Twå dagar derefter hade de den glädjen, at ifrån Fridenstad kom Brodren Heckewelder, jemte några Indian-bröder, dem til mötes med några hästar, med hwilkas hjelp de den 5:te Augusti på sistnämde ort inträffade, och blefwo med stor glädje emottagne. Men de sjelfwe kunde icke nogsamt berömma och beprisa Herrans nåd och trohet, som på denna åtta weckors resa af så egen art, dock hulpit dem öfwer alt wäl igenom, gifwit dem kraft at utstå så swåra omständigheter, bewarat dem så wäl för hungersnöd, den de i början måst befrugtade, som i de otaliga farligheter för lifsskador, så ock bibehållit kärlek, frid och enighet dem emellan.

Den Himmelska Fadrens försorg för Sin Indian-församling wisade sig nu på et angenämt sätt, och det blef med ödmjukaste tacksäjelse erkändt, at Inwånarne i Fridenstad, så wäl som deras många hästar, icke ledo någon brist, utan at alla blefwo til behagelighet mättade; hwilket rätt många förrut höllo för omöjligt.

Wåre ifrån Susqvehanna flyttade Indianer emottogo jemwål med hjertligaste tacksamhet de af Qwäkarne i Piladelphia dem skänkte 100:de Spanska Daler, dem de anwände at förse sig med bröd för den följande tiden.

Nu infann sig ock snart i Fridensstad, Missionären Zeisberger från Schönbrun; då många Conferentzer blefwo hållna öfwer Mißionen i det hela, då ock alt, som hittils hade blifwit på Delavariska öfwersatt, grundligen öfwersågs, med tilhjelp af några skickliga National-hjelpare, och för hwarje Församlings-ort inrättades en Hjelpare-Conferentz.

Den 19 Augusti afreste bröderne Etwein, Zeisberger och Heckewälder til Schönbrunn, och inträffade därstädes den 23; den förstnämde fägnade sig at se den i alla afseenden sköna nejden, där man såg nästan icke annat än Walnöts- och Lykust-träd; men mycket mera gladde han sig öfwer den angenäma begynnelsen af Församlings-Orten Schönbrun. At förskaffa denna Orten säkerhet för det tilkommande, reste han, i stället för Zeisberger, som då war sjuk, genast tillika med de af Indian-församlingen utnämda Deputerade til Gekelemukpechunk, hwaräst Inwånarena just då hade bekommit 70 fastager Rom och woro i fullt supande stadde, men hwilket upå Chiefen Netavatvees befallning, wid efterrättelsen om Brödernes ankomst, genast blef inställt. Sedan de sofwit ut, och Rådet församlat sig, anmälte desse Deputerade högtidligen Församlingarnes ankomst ifrån Fridenshütten och Tschechschequanninck, samt gaf Rådet derhos tilkänna,

at

at man wore i tanka, at förutan Schönbrun, ännu anlägga en eller twå dylika orter, hwarwid de Deputerades talare, Johannes Papunhank, nyttjade tilfället, at utförligen förklara sig öfwer Indian-församlingens tänkesätt och författning, så ock angående deras Lärare och dessas oumbärlighet. Han gjorde sådant på et rätt wärdigt och manligt sätt, berättade derjemte, hurudan han förrut hade warit, och huru Gud hade förbarmat sig öfwer honom, samt erhöll et wänligt swar, med den tilläggning, at å Rådets sida skulle åfwen et Budskap sändas til Schönbrun.

Bröderne Etwein och Zeisberger fröjdade sig nu med glädje-tårar öfwer Guds underbara förande, som i få måtto hade upsatt Sin Indian-församling, såsom et ljus på ljusastakan, midt ibland Delavarerne samt nära intil Schawanos och Huronerne; hwarefter Etwein, mycket förnögd och med förhoppningsfull utsigt för framtiden, lemnade denna nya ort Schönbrun, och gick öfwer Fridensstad til Bethlehem igen.

Strart derpå flyttade en stor del af wåra Indianer ifrån Fridensstad til Muskingum, för at wid paß 2 Tyska mil ofwanför Schönbrun anlägga den andra Församlings-orten, den man kallade Gnadenhütten.

Under denna tid då dessa begge Församlings-orters bebyggande med munterhet fortsattes, gjorde Mißionären Zeisberger, jemte twå Indian-bröder, wid slutet af detta år den första resan bland Schawanos, som i allmänhet höllos före wara de wildaste ibland de Wilda. I den första af deras Byar togo Bröderne herberge hos

en Son af ofwanomtalte Chief Paxnous, som hjertligen gladde sig deröfwer, åhörde Lifsens ord begärigt, och förklarade sig bland annat sålunda: "Han trodde fullt och fast, at Brödernes Lära wore den rätta, och wisade rätta wägen til saligheten: Schawanos sielfwe hade länge bemödat sig at finna rätta wägen til det Ewiga Lifwet, men sågo at alt hwad de företogo sig och alt deras görande och werkande war fåfängt, de hade altså nästan upgifwit alt hopp, efter de icke wißte hwad mera godt de ännu kunde göra." Han talade god Delavariska, hwarföre det war Bröderne rätt kärt, at han beledsagade dem til de öfriga Schawanos-orterne, dem de denna gången wille besöka. På hans råd togo de i Schawanos Hufwudstad sitt qwarter hos den Hedniska Predikanten, emedan dennes ord gälde mäst hos Inwånarne. Han emottog ock Bröderne wänligt, och då Zeisberger, uppå hans tilsrågan hwad afsigten wore med deras besök, swarade: Det han hade Ewiga Lifsens Ord at säga Inwånarne, gaf han til återswar: Det är oß kärt, det wele wi gerna höra. Genast blef et hus dertil utrymt, och Mißionären, så wäl som hans följeslagare, hade här önskeligt tilfälle, at för en myckenhet begäriga åhörare, som til största delen wäl förstodo Delavariska språket, göra den stora efterrättelsen kunnig, det Gud icke will at någon syndare går förlorad, utan at han genom tron på Jesum Christum må blifwa salig. Detta härliga Evangelium hörde den Hedniska Läraren några dagar helt stilla på, men slutligen kunde han icke emotstå sit hjertas drift, utan ut-

låt sig deröfwer för Mißionären: "Jag hak, begynte han, hela natten icke kunnat sofwa, utan ständigt endast tänkt och mediterat öfwer det, som jag hört. Nu will jag säga dig mit hjerta, jag tror at alt det är sanning, som du predikar: redan år och dag har det warit mig klart, at wi alle med hwarandra äro syndiga menniskjor och, med alt hwad wi göre, gå förlorade; men wi hafwe icke wetat, hwad wi göra skulle och företaga oß, för at blifwa salige; jag har derföre ständigt tröstat mitt folk dermed, at någon skulle komma til oß och wisa oß rätta wägen til saligheten, ty wi äre icke på rätta wägen; och äfwen dagen förr än J kommen hit, har jag sagt dem, at de skulle endast hafwa något litet tålamod, det skulle helt wißt någon snart komma; och efter J nu kommit, så tror jag at Gud har sändt Eder til oß, för at kungöra oß Sitt Ord."

Sedan nu Bröderne hade med stor frimodighet, i denna eljest ganska mörka negd, förkunnat Jesum Christum såsom werldens ljus, och wille taga afsked, erhöll Zeisberger ifrån Chief och Rådet följande budskap, hwarwid den omnämde Läraren war taleman. "Broder! wi glädje oß rätt mycket, at du är kommen at besöka oß, och har bragt til oß Guds ord, det wi gerna höre. Wi wilie nu låta dig weta hwad wi i går i wårt Råd enhälligt beslutit. Qwinfolken woro wäl icke närwarande, emedan de hafwa nu mycket at göra med inbärgningen; men det har intet at betyda; Ty hwad wi männer afgöra, deruti äro de med oß ense. Wi hafwe således med hwarannan kommit öfwerens,

 ens,

ens, at wi ifrån denna dag wilje anamma Guds ord och jemwäl lefwa derefter. Detta säge wi icke blott med munnen, utan af hjertat. Wår åstundan och begär är derföre, at icke allenast troende Indianer, utan jemwäl hwite Bröder måge komma til oß, bo hos oß, och underwisa oß, huru wi kunne bli salige. Detta wårt åliggande framlägge wi för dig. Wi äre wäl et uselt folk, men förakta oß icke derföre och wägra oß icke wår bön." Et sådant tal af Rådet i en Schawanos-stad satte Mißionären i glad förundran, och han låfwade med nöje, at framföra detta deras åliggande för sina Bröder i Bethlehem; men gaf dem at noga öfwerlägga, om det werkeligen wore deras alfware, at lefwa Guds ord likmätigt, emedan då en Lärare från Bröderne skulle bo hos dem, kunde den hedniska wandelen icke fortsättas, utan alt hwad dertil hörer måste blifwa afskaffat? Härtil förklarade de sig icke allenast williga, utan försäkrade äfwen, at de beslutit anlägga en ny stad, där endast sådane Indianer skulle bo, som hade det sinnet at blifwa troende på Gud. Zeisberger föreställde dem häruppå, om de kunde taga et sådant steg, utan at förrut deröfwer gå til råds med Schawanos öfriga Chiefs och med deras farfader Delavar-Nationen? Men de betygade at, efter de någon tid bortåt sökt wägen til det ewiga lifwet, hade de redan affröndrat sig ifrån de förra så wäl som de sednare, och at de i den delen woro aldeles frie.

Helt förnögd öfwer denna sin resa, kom Zeisberger med sina rese-kamrater åter til

Schön-

Schönbrun, hwaräst, såsom ock i Gnadenhütten och Fridensstad, Adwents- och Jule-tiden detta år 1772 war särdeles wälsignad, och glädjen öfwer Guds menniskjoblifwande och deß saliga följder uplifwade gamla och unge. Ibland dem, som woro på besök, war åter en af de wilda, som den 24:de November 1755 mördat de 11 Bröder och Systrar i Mahony; Han uppehöll sig här öfwer 8 dagar, och hörde flitigt på det tröstefulla ordet om Förbarmaren, som icke utkastar någon af alla dem, som komme til Honom. Wid et samtal med en annan, som war på besök, sade en National-hjelpare til slut: "Hwarföre skulle wi då icke tro? Ordet, som för oß predikas, bewisar sig ju på oß." Ja, tillade en annan hjelpare, så snart jag af hela hjertat sökte Frälsaren, så fann jag Honom, och hwad jag af Honom utbedt mig, det har jag erhållit, och nu blir jag alt säligare, så at mitt hjerta mången gång brinner af kärlek, såsom en lågande eld." "Ack, sade en annan, som ock war på besök, alt hitintils har jag endast hördt, men nu tror jag, at min Skapare är ock för mig blefwen menniskja, och har utgiutit Sit blod. Nu längtar jag at blifwa med detta blodet twagen, ty förutan detsamma, kan jag icke lefwa." Et barn omkring 10 år, som sömnlöst och med gråt tilbragt hela natten, swarade på tilfrågan, om det woro sjukt? "Nej, jag har intet ondt, men jag känner mig såsom förlorad, och det är mig til mods, såsom en liten fogel, som mister luften." "Då jag stod inför Honom så förlägen om Tröst (betygade en odöpt) och

tänkte öfwer Hans Jesus-namn, war det mig så, som såge jag Frälsaren med Deß sår i händer, fötter och sida, då blef det mig lätt om hjertat, och jag kände tröst." "Mig är det så, sade Michael, som hade Frälsaren dragit in uti mit hjerta, o! huru wäl är det mig! jag kan intet annat, än gråta och helt å nyo öfwerlemna mig åt Honom." "En sådan Jul som denne, yttrade sig Eva, har jag ännu aldrig haft, jag har erhållit större insigt i hemligheten om Gud min Frälsares menniskjoblifwande." "Hela mit hjerta, sade den gamle Abraham, är fullt af glädje. Huru godt är det likwäl, at man helt och hållit gifwer sig åt Frälsaren!

Femte Afdelningen.

1773. 1774.

Något om Schönbrun och Gnadenhütten. Fridensstad öfwergifwes. Oroligheter utanifrån. Schmick begifwer sig åter til Mißionen. Zeisbergers andra resa til Schawanos. Et förnyat krig af de wilda oroar wäl Indian Församlingen; men störer dock icke deß inra gång. Delavariska Nationen be-

besluter på et högtidligt sätt at a-
namma Guds ord.

I Schönbrun och Gnadenhütten befann Indian-Församlingen sig midt ibland de wilda, och hade all ordsak at wäl wara på sin wakt, dels at bewara ungdomen och sina odöpta för illasinnade grannars listiga förförelser, dels at intet blifwa insnärde i Chiefs Politiska stridigheter. Som nu et noga i aktagande af Församlingsordningarne war det bästa medel häremot, så blef wid förnyandet deraf år 1773 hjertligen talat med Inwånarne, och dem tydligt gjort, at de aldrig hade at anse dem så, som wille man dymedelst herrska öfwer dem, utan endast såsom et godt, men ock oumbärligt råd, wid hwars trogna efterkommande en församlingsort ögonskenligen befann sig wäl, äfwen som det åter noq ligger för en dag, at om man skulle handla deremot, kunde sådant aldrig aflöpa utan skada och mehn; at följakteligen ocksä de sjelfwe, långt mer än deras lärare, hade at hålla hand öfwer, det hwar och en, som uppsäteligen och framhärdande öfwerträdde Församlingsordningen, och icke gaf förmaningar gehör, skulle blifwa ur deras Orter afwiste. Detta blef af Församlingen enhälligt erkänt, bifallit och sedermera äfwen efterlefwat.

Föröfrigt inrättades Gudstjensten, Conferencerne och Scholarne, de fattigas och sjukas skötsel, och deras beförjande, som kommo på be-
sök,

sök, och hwad eljest hörde til begge orternes be
stånd, på lika sätt, som man derwid förhålli
sig på de förra Församlingsorterne.

Gekelemukpechunk blef nu ifrån Schön
brun och Gnadenhütten flitigt besökt, och wår
Indianers witnesbörd om den förloßning, son
genom Jesum Christum skedd är, war mång
til en blifwande wälsignelse. Ännu oftare komm
folk derifrån hit på besök, för hwilka af Mißio
närerne och deras Indianska hjelpare rikeligen
förkunnades Guds ord, som är fullt af tröst
och lif för alla dem som det anamma. Dett
saliga ordet hörde en af Chiefs, wid namn Ech
palawehunt, med sådan öfwertygelse i sit hjer
ta, at han beslöt afsäga sig alt hedniskt wäsende,
och flytta til Bröderne. Men som han war en
myndig man, och hade stort anhang, så upkom
deraf ibland Inwånarne på förenämde ort
mycken förwirring. Någre motståndare gåfwe
sin fiendskap öffentligen tilkänna, och arbetade
derpå, at Mißionärerne, såsom ordsaken til all
deras oro, skulle utur Indian-landet bårtskaffas;
ty tilförene, sade de, hafwa de ostört kunnat
lefwa efter gammal sedwana, men nu måste de
ständigt höra, at än wore det ena än det andra
synd, och at sjelfwa deras offer icke behagade
Gud. Men de öfrige höllo Råd i 3 dagars
tid, och ändtligen beslöto de enhälligt, at de skul-
le ändra sin lefnad, förbjuda fylleri och andra
utswäfningar, icke mer lida de hwita handels-
män, som ständigt bragte än flera synder hos
dem i swang, at de skulle sönderslå Romhand-
larnes fastager, tilsätta 6 Män at hafwa up-
seende

eende öfwer denna ordning, och at de i allmänhet wille, utan tilhjelp af hwita Lärare, wandra lika så, som troende Indianer, då hwarken deras Chief Echpalawehunt, eller eljest någon annan ibland dem, skulle hafwa ordsak at öfwergifwa deras ort och flytta til Bröderne. Men Echpalawehunt, som redan kände rätta källan til lasterne, sökte göra dem begripeligt, at om de wille befria sig derifrån, utan at wända sig til Jesum Christum, så hade de fattat et beslut til hwars utförande fattades dem helt och hållit nödig kraft. Men de wille dock låta se sit alfwar, och gjorde begynnelsen dermed, at de werkligen för en Romhandlare sönderslogo 10 fastager och hälde ut Romen. Det räckte emedlertid icke länge, så förföllo alla goda beslut, och de söpo lika som förrut.

Emedlertid blef Indian-Församlingens belägenhet i Fridensstad mer och mer betänklig. Det altför nära granskapet af wilda förordsakade dagligen ny ängest och nöd, och följderne af den olyckliga Romhandeln blefwo slutligen odrägelige. Mången gång förde de wilde en myckenhet Rom helt nära Fridensstad, söpo och stojade hiskeligen, och i sådan belägenhet kommo de in i Orten, där Inwånarne ofta nödgades tilsluta fönsterluckorne, och på klara dagen bränna ljus, emedan de druckne eljest hade sönderslagit alla fönstren för dem, såsom det ock här och där hade skedt. At orten wid slika tilfällen ej råkat i brand, och at man i allmänhet icke sågt långt flera olyckor; bör endast tilskrifwas Herrans bewarande, Hwilken ock afböjde mången

ofärd

ofärd derigenom, at Han, då de wilde hade nå got ondt i sinnet, lät upkomma oenighet iblan dem, så at de stundom, i stället för at slåg wåra Indianer och deras Lärare, sjelswe an föllo hwarannan med knifwar, och mången kom med sönderskurit och sargat ansigte derifrån. Några slogo likwäl up åtskilliga dörrar med store stenar, trängde in i husen, hotade at mörda alt, och wåre Indianer, ehuru ogerna de giorde det, sågo sig dock nödsakade at gripa och binda så dana odjur, på det de icke skulle åstadkomma än mera skada. En gång kom en wild såsom en ursinnig löpande in i Orten, ropade på gatan, at han wille döda den hwita mannen, sprang ock på den just då sjuka Mißonären Jungmans dörr, sprängde honom up, och rusade in i stugan såsom et rasande wilddjur. Mißionärens häröfwer mycket förskräckta hustru flydde med sit barn undan, men han sjelf satte sig up i sängen, såg denna bofwen med stillhet stint i ögonen, och bragte honom derigenom så i förwirring, at Indian-Bröderne, som emedlertid hastat härtil, lätteligen kunde binda honom. Til hela Församlingens smärta lyckades för de wilda, at en Indian-broders ännu odöpte Son lät af dem locka sig til Kaskaskunk. Der söp han med dem, och då han efteråt wille med en wild gå öfwer den tilfrusna Biberfloden, brast isen undan honom, han försökte 3:ne gånger förgäfwes at rädda sig, då han slutligen utbrast i dessa ord: "Det ser ut, som skulle jag dö: så will jag ock dö:" och dermed for han under isen och drunknade.

För

För alla deßa omständigheter skull, dem man ej kunde ändra, beslöt Församlingen om våren 1773 at öfwergifwa en Ort, som blifwit för dem så obehaglig. Den 11 April war ännu därstädes en salig Dop-handling; och dermed slutade man den offenteliga Gudstjensten i Friedensstad, hjertligen tacksam för all här af Herren så rikligen åtnjuten wälsignelse, hjelp och beskydd. Dagen derpå blef Kyrkan intil grunden nedrifwen, emedan Hedningarne redan låtit förstå, at de wille nyttja densamma til et dans- och offer-hus, och den 13 upbröto wåre Indianer och deras Lärare på 22 båtar, hwarmed de på Biber-floden foro alt intil Ohjo, öfwer densamma ända til mynningen af Muskingum, och uppå denna ända up til Gnadenhütten och Schönbrun.

Också på denna 3 weckors långa resa erforo de nästan dagliga bewis af Guds synnerliga bewarande, förnämligast wid de äfwentyrliga wattufall, öfwer hwilka båtarne måste dragas, då åtskillige Bröder woro i fara at tilsätta lifwet.

Hela Indian-Församlingens förenande, som nu war skedt, förorsakade en allmän frögd och tilfredsställelse. I Schönbrun bodde Delavarerne, i Gnadenhütten Mahikandrerne, och de troende af andra Nationer bodde på bägge Orterne. Emellan alla deßa blefwo nu husen, åkerfälten och Trädgårdarne delte efter behof och omständigheter. De som bodde här förrut, antogo sig de nykomna på alt sätt; och innan kort

såg en hwar med nöje sig wara i ordning och wäl försedd.

Emedlertid blef ock här den utwärtes stillheten ofta störd; Man erhöll den efterrättelse; at Irokeserne hade på egit bewåg afträdt til Engländarne en stor Landsträcka under Cansava, hwartil åtskillige Nationer trodde sig hafwa egande rätt, och redan hade många Hwite nedsatt sig derstädes. Man såg deraf med bekymmer Irokesernes hemliga afsigt, at åter inweckla de öfriga Indian-Nationer i krig med Engländarne, at dymedelst förswaga dem å båda sidor, och at de sjelfwe derwid kunde så fiska i grumligt watten. Också yppades jämt och samt sinå krig, dem de wilde förde med sina Landsmän, hwarigenom wåre Indianer ock beswärades, hälst man ansåg dem höra til Delavar-Nationen, hwilken såsom den gemensamma Fridstifterskan måste taga del i alla mißhälligheter. Så erfor man, ibland annat, at Cherokeserne förklarat Wawiachtanos krig, hade redan härjat en hel by, icke ens skonat de minsta barnen, och togo ingen til fånga, utan hade dödat alla; hwadan Delavar-hufwud-Chiefen i Gekelemukpechunk såg sig nödsakad, at til Cherokeserne affärda et budskap af 12 Man med freds-förslager, som ock blefwo antagna: Til Chiefs nöje gåfwo wåre Indianer härtil 12 famnar Wamponts. Men så williga fann man dem icke, då de blefwo anmodade at deltaga uti et annat til förslag anmält budskap, som Delavarerne wille skicka öfwer det stora watnet til Konungen af England, för at anhålla hos honom, at han wille försona de sins emel-

emellan oförsonliga Irokeser och Schavanos, hwarjämte de ock wille bedja Konungen säja dem, hwilken af alla Christliga Religioner wore den rätta, på det de måtte på en gång komma utur sin owißhet i denna punkt. Man såg förrut, at et sådant företagande icke skulle komma til werkställighet; såsom ock efter många ifriga rådslågningar härom ingen ting blef deraf, och de, som til omkostningarnes bestridande wid detta budskap något bidragit, hade den harmen at se, det Delavar-Chiefs icke gåfwo det åter, utan behöllo det för sig.

Den 4 Julii 1773 hade Mißionärerne i Schönbrun den glädjen, at döpa Förstlingen af Cherokeeser-Nation tillika med deß hustru.

Här, så wäl som i Gnadenhütten, ökade sig nu Mißionärernes arbete så mycket, at de måtte begära hjelp, och til allmän frögd beslöt Mißionären Schmick, som alt ifrån aftågandet från Fridenshütten hade hwilat i Bethlehem, at åter begifwa sig til sina älskade Indianer. Men förrän han anträdde resan, höll man nödigt, at Indian-Församlingens sida afskicka et Sändninge-bud til Chiefs och Rådet i Gekelemückpechunk, dels at anmäla Brodren Schmicks tilämnade ankomst, dels för at än en gång ådagalägga Indian-Församlingens rätta tänkesätt i anseende til lära och lefwerne, och at af Rådet utbedja sig et sådant Swar, hwarmedelst Församlingen kunde ställas i säkerhet för alla wåldsama ankräktningar af de Wilda. Man utwalde dertil Deputerade: Isak Glikkikan war Talemannen som öfwerlemnade åt Rådet, hwartil en stor

hop åhörare samlat sig, de erforderliga String och Belt of Wampom, och höll derwid med ogemen frimodighet några Tal, som giorde djupt intryck. Ibland annat sade han: "Wi hafwe redan förklarat oß i hånseende til wår lära och lefwerne, at wi affagt oß det hedniska wäsendet samt med alla syndiga Indianska bruk och sedwanor; wi wele icke dermed hafwa at skaffa, utan föra et Gudi wålbehagligt lefwerne; men I hafwen ännu icke swarat oß håruppå, fast det nu snart år et år sedan; i det stället hafwen I beswårat oß med edra slåta saker, dem wi dock alle skildt ifrån oß. Wi låte eder altså ännu en gång weta, at wi anammat det söta och saliggörande Guds ord, icke blott med munnen, utan med hela wårt hjerta. Det ordet, som Gud har såndt oß, hafwe wi fört hit med oß, och wi wake städse deröfwer såsom en stor skatt, den wi funnit, och derwid wele wi framhårda intil wår åndalykt. Eho, som nu af Indianer gerna will höra och anamma detsamma, den komme til oß; wi wele göra oß et nöje af at underwisa honom deruti. Skicken fördenskull deßa Belt til edra Barnabarn Schavanos, och til edra Oncles Delamatenoos. o. s. w.

Den underråttelsen, at ännu en hwit Lårare skulle komma, tyckte Delavar-Rådet i början icke om. Den gamla Chiefen Netavatwees mente, at de hade nog med deras nu warande Lårare, hålst den nya Låraren dock icke skulle predika något annat. Men han låt likwål slutligen råtta sig, och gaf sit samtycke dertil: hwaruppå några Indian Bröder afreste til Bethlehem,

hem, då Mißionären Schmick med sin hustru den 18 Augusti inträffade i Gnadenhütten.

I September gjorde Mißionären Zeisberger, beledsagad af de 2 Hjelparne Isak Glikkikan och Wilhelm, åter en resa på besök til Schavanos, hwilkas förnämste Chief de träffade uti en af deras byar, stadd på resa; Han gaf dem med wänlighet handen, och med en hög röst hälsade dem uti följande ord. "Denna dagen har Gud låtit komma, som så har beslutit, at wi skulle til ansigtet få se och tala med hwarandra." Men sedermera sade han rätt omständeligen sin mening ut om de hwita, och deras bedrägliga upförande emot Indianerne, hwilket han med exempel bestyrkte, och slutligen påstod, at de alle gjorde på samma sätt, talade wäl godt, men tänkte i sina hiertan och hade wäl redan beslutit idel ondt emot Indianerne. Som han nu, så ofta han nämde de hwita, pekade på Mißionären, så trodde denne, at han dymedelst wille afskräcka honom ifrån ytterligare besök ibland Schavanos. Han tog sig derföre tilfälle, at eftertryckligen förklara sig för honom öfwer Bröderne och afsigten med deras arbete bland Indianerne, förkunnade honom derwid Försoningens ord, och slöt med den försäkran: "Om du ock icke tror mina ord, så skall likwäl den tiden komma, då du och jag och wi alle skole uppenbaras för Gud, och alt skall komma i daagsljuset; då skall ock det bli uppenbart, och du skall då sielf tilstå, at jag nu har talat sanningen." Men Chiefen war emot de Hwita, dem han tilskref all Indianernes jämmer

så mycket intagen, at Zeisbergers ord fann ringa ingång hos honom. Dock låt han til slut stilla sig, och gaf Mißionären tilstånd, at fortsätta sina besök i Schavanos byar, men tillade at han icke hade annat at förwänta sig, än at man sloge honom ihjäl. Zeisberger låt derigenom icke afskräcka sig, besökte ännu på flera orter, predikade ordet om korßet med stor kraft, och fann icke motstånd, utan sådde, såsom han efteråt uttryckte sig, endast på förhoppning, och såg för öfrigt at den tanken för denna tiden war förgäfwes, at inrätta en Mißion ibland denna Nation.

Straxt efter Zeisbergers återkomst, blefwo de i Schönbrun och Gnadenhütten upbyggda Kyrkor eller Församlings-hus med stor glädje inwigde.

Ibland dem, som år 1773 ingingo i den ewiga hwilan, war meranämde National-hjelparen Anton den märkwärdigaste, och det gjorde Mißionärerne ondt at förlora honom. Han war sedan 1750 en Församlingens trogne medlem, hängde med hela hjertat wid Frälsaren, hade en oförliknelig gåfwa at öfwersätta, och deßutom, jemte en klar insigt uti Evangelii sanning, en stor drift at förkunna för sina Landsmän lifsens ord, hwartil Gud hade gifwit honom en särdeles skicklighet och wißhet at tala. Dermed war han ock ganska många själar til blifwande wälsignelse, och fick fägna sig af deras goda tresnad.

Bedröfwelser, faror och förföljelser, hwaraf i synnerhet i Goschgoschunk mycket drabbade honom

nom, störde honom icke i et trogit skådande på Jesum, utan tjente honom snarare dertil, at han alt bättre lärde känna Honom, som hans själ kär hade, i hwilkens tjenst han war redo at lida, icke allenast spott och försmädelse, utan ock sielfwa döden. Fyra dagar förr sin åndalykt sade han til et sällskap: "Bröder, jag skall nu gå til Frälsaren, och derföre will jag bedja eder, wedersaken icke tron: Rifwen icke ned hwad Frälsaren ibland eder har upbygt, utan hällen hand deröfwer. Lyden edra Lärare, och gören hwad de säga eder, lagen så, at det icke blir tungt för dem, och låten eder icke af någon förwillas. Tänken ock icke, at då jag ej längre blifwer hos eder, skall Frälsarens sak derwid komma at lida. Han skall fortsätta Sit werk ibland Eder, såsom Han alt hittils har gjort, och skall jemwäl utrusta sådana Bröder som Han dertil kan nyttja." Han afsomnade med en rätt förnögd blick i sit 77:de års ålder, och förblef hos alla, som hade känt honom, uti en särdeles god åtanke.

Året 1774 war för Indian-församlingen en rätt oangenäm tid. Et krig dels emellan Wirginerne och Cherokeserne, dels emellan Schawanos och Senekerne utbrast om wåren, satte deßa trakter i en så allmän förwirring, ångest och skrämsel, at bägge orterne Schönbrun och Gnadenhütten, alt intil slutet af November, hade nästan ingen rolig dag. Första anledningen dertil war, at tre Cherokeser, som hade besökt i Schönbrun, strax derefter mördat 2:ne hwita Handlande. En annan hwit man, som war stadd på resan, blef

 med

med bilan dödad af några Senecker. Detta satte ganska snart en del af de hwita i Wirginien på benen, och det töfwade icke länge, så hörde man, at de hade dödat 9 och sårat 2 Senecker, utan at af Gouvernementet i Wirginien dertil hafwa befallning.

Nu utbredde sig oroligheterne öfwer alt. En stor del af Schawanos deltogo i kriget, och gingo i många små partier ut at mörda; Seneckerne gjorde på lika sätt, och Wirginerne åfwensa; Många hwite, som nedsatt sig wid stranden af Ohjo, togo redan flygten. Men de Senecker, som undflytt Wirginernes händer, kommo til Gekelemukpechunk och hotade at mörda alla hwita de fingo se: hwadan ock alle, som för handel skull befunno sig på nyßnämde ort, blefwo af Delavarerne genast undangömde och wäl förwarade.

Så snart man i Schönbrun och Gnadenhütten erfor detta, blefwo wåre Indianer bekymrade om sina Lärare, och höllo åfwen ock god wakt.

Detta förhållande, at de hwita uppenbarligen blefwo skyddade, upfylde Seneckerne, och sedermera åfwen Schawanos, med fiendskap och bitterhet emot Delavarerne, följakteligen ock emot wåra Indianer. På andra sidan blef Delavar Nationen, såsom fredens bewarare, icke allenast af Engelska Gouvernementet, utan jemwäl af de öfriga Indianska Nationer, som icke wille hafwa krig, ifrigt anmanade at taga sit embete i akt, hålla fast öfwer friden, och skilja de stridande partierne ifrån hwarannan. Delavar-

Nationens Chiefs woro ock benägne dertil, gåfwo sig mycken möda at göra slut på fiendtligheterne, och föranstaltade om, åtskilliga fredsunderhandlingar, dem jemwäl deputerade af wåra Indianer biwistade. Men deßa förföllo antingen helt och hållit, eller slöts fred endast til någon del, eller blef den slutna freden strax återigen bruten. Emedlertid blefwo Delavarerne, för all denna deras wälmenta möda, af de krigiskt sinnade wilda mer och mer hotade, slutligen aldeles bespottade, och kallade Schwonaks; det är: hwita menniskor. Detta förtröt Delavarernes unga manskap. De wille icke båro denna skymf, och anhöllo flere gånger hos sina Chiefs och Capitainer, at de måtte få sälla sig til Schavanos och draga i fält emot de hwita. Men Chiefs och Capitainerne afslogo detta hwarje gång, och wille icke höra deraf. Emedan då nu det unga manskapet ansåg ordsaken til detta ståndaktiga wägrande wara det starka inflytande, som wåre Indianer hade på deras stora Råd, såsom wore de af Mißionärerne dertil underwiste och ledde, så blefwo församlingsorterne från denna sida hotade med största fara, emedan det upretade wilda unga folket kunde näppeligen afhållas, at på dem utöfwa sin harm. Dertil kom, at några af Delavarernes förnämsta och äldsta Chiefs begingo den swagheten, at de ock affärdade et högtidligt budskap til Schawanos, med förklaring, at de för ingen del wille kallas Schwonaks, och om man wille med detta öknamn belägga dem derföre, at i Schönbrun och Gnadenhütten woro hwite Lärare, så gåfwo de härmed tilkän-

na, at de, Chiefs nemligen, ingen del hade deruti, och skulle icke til ewig tid anamma Guds ord, än mindre lefwa derefter, hade icke eller kallat de troende Indianer til sin negd, utan fast mera wore det skedt blott af några dårakti- ga menniskor. Ehuru uppenbart falskt detta si- sta föregifwande war, och ehuru påtageligt det war, át nämde Chiefs gjorde detta endast af räddhoga, så fick dock det wilda unga manskapet härigenom et sådant mod, at de med mycken fräckhet kommo i stort antal til Schönbrun och Gnadenhütten, samt tilläto sig derstädes utswäf- ningar, hwilka kunnat hafwa bedröfliga följ- der, om icke Guds hand hade beskyddat deßa Orter.

Under deßa omständigheter, då mißionärer- ne ingen stund woro säkre om sit lif, höll man rådligt, at låta Mißionären Rothe med sin hu- stru, efter de hade 2 små barn, häldre begifwa sig til Bethlehem igen; Och Gud förde dem genom många farligheter lyckligen dit. Men at i möjligaste måtto jemwäl ställa de öfriga Mis- ßionärernes lif i säkerhet, sände wåre Indianer för andra gången et budskap til Delavar- Rådet i Gekelemukpechunk och begärte, at det dock en gång wille offentligen förklara, at det hade kallat Indian-församlingen samt deß Lärare til denna negd. Derjemte anhöllo de, at Mißionä- rerne så måtte blifwa ansedde, som hörde de til Delavar Nationen och med den utgjorde endast en kropp. Detta budskap blef wäl af Rådet ef- ter utsendet benägit uptagit, men swaret upskjöts efter wanligheten til en läglig tid, och således

up-

uphörde icke osäkerheten.

Nu omwäxlade krigs- och freds-ryckten nästan dagligen med hwarandra; och detta ångsliga omskifte warade många månader.

Rätt ofta såg man wilda tåga genom Schönbrun och Gnadenhütten, hwilka utgingo at mörda, eller hemkommo från kriget med scalps och fångar, hwarwid den hotelsen ofta uprepades, at bägge församlings-Orterne skulle blifwa öfwerfallne och ödelagde.

Från Schavanos kommo några budskap til wåra Indianer med warning, at de skyndsamt måtte öfwergifwa sina orter och söka sin säkerhet uti Schawanos byar; hwaraf jemwäl twå familier läto skräma sig, och til sin största skada flyttade ifrån Församlingen. En annan gång kom et rykte, at Schawanos, til 1000 man starke, woro i antågande at upfordra Indianerne i Gekelemukpechunk, Schönbrun och Gnadenhütten, at med dem göra gemensam sak emot Wirginerne, eller skulle de i händelse af wägrande masacrera alt och förhärja deras Orter. Än hette det åter, at Wirginierne woro i anmarsch, hwadan månge inwånare af Gekelemukpechunk redan begynte flyckta, och tilstyrkte wåra Indianer at göra så med. Men deße willa häldre afbida om icke Gud på annat sätt skulle hjelpa dem utur nöden. Efteråt wisade sig, at de fleste af deßa förskräckande ryckten woro blott ilskefulle dikter, hwarigenom någre fiendtligt sinnade inwånare af Gekelemukpechunk wille med oenighet och oro upfylla begge Församlings-Orterne. Emedlertid höllo wåre Indianer alla

sina båtar en lång tid i beredskap, at i nödfal på dem taga flyckten. Åtskillige gånger blefw de jemwål nattetid medelst förfärliga rykten s skrämde, at snart alla wille taga flyckten. Me än en gång skrämdes Systrarne midt på dage från Wälskkorns-fälten, ja det gafs dagar och wecko då inwånarne woro såsom instängde, och torde icke låta se sig utom Orten, emedan ströfwan de partier, som lurade på dem, befunno sig negden. I allmänhet kändes mörksens mag rätt tryckande under denna tiden: hwarwid lik wäl Mißionärerne samt deras kära folk icke kun de annat göra, än dagligen ropa til Gud, oc barnsligen utbedja sig Hans beskydd och mägtig hjelp.

Ändtligen såg det Engelska Gouvernemen tet sig nödsakat at alfwarligen gripa saken an och låt trouppor rycka ut. Deße blefwo wid si uttågande strängt tilsagde, at icke förolämp någon af wåra Indianer, och hwarken marsche ra genom Schönbrun eller Gnadenhütten. Den ne utsände Corps angrep derefter en stor swärn Schawanos, slog dem, tog många fångar, oc ödelade 4 eller 5 deras byar. Men då de än nu icke wille göra fred, ryckte Gouvernören a Wirginien, Lord Dummore, sjelf med tilräck ligt manskap långt in i landet, twang dem ti fred, och at utlefwerera så många af dera hwita fångar, som ännu woro wid lif, tog de ras förnämsta Anförare samt derjemte någr Schawanos och Senecker til gislan, och å terstälde i så måtto lugnet, hwartil Schawano så mycket mer måste beqwäma sig, som alt deras be

mi

mödande war förgäfwes, at draga Irokesernes stora Råd i Onondago och de öfriga Indian-Nationerne på sin sida.

Utaf denna kårta teckning af då warande oroligheter skönjes nogsamt, at Indian-församlingen hade stor orsak at glädja sig då detta uphörde, och hjertligen lofwa och tacka Gud derföre. Hon giorde det icke allenast i stillhet, utan jemwäl högtidligen och gemensamt den 6 November, då hon firade en freds tacksägelse-fest, och med djup böjelse och gladt hjerta erindrade sig Herrans så ögonskenliga bewarande, som icke låtit dem frestas öfwer förmågan, samt at Han så nådigt hulpit dem igenom.

Tacksamheten derföre war desto större, som wid alla oroligheter Församlingens inre gång hade mera wunnit än förlorat. Evangelii offentliga förkunnande fortsattes derunder obehindrat, och de fleste åhörare, hwaribland ock mycket Krigsfolk befann sig, hörde lifsens ord icke förgäfwes. Några, som med mycken rörelse biwistat Församlings-stunderne, begåfwo sig wäl på återresan hemåt, men kommo efter några dagar tilbaka igen, och betygade, at de icke kunnat förgäta hwad de hört, utan måste dag och natt tänka deröfwer, och hade ingen ro förrän de beslöto at wända om igen, til at höra än mer om den goda Frälsaren. En namnkunnig Indiansk Predikant hörde i Schönbrun Evangelium för första gången, och det trängde med sådan kraft in i hans hjerta, at han icke gaf sig tilfreds, förrän han hade erhållit tilstånd at förblifwa där

qwar. Månge sjuke Indianer, qwinnor i baens-nöd, jemwål sådane, som på resor i deßa trakter hade sjuknat, låto föra sig til Schönbrun eller Gnadenhütten, emedan, som de sade, om de än skulle dö, så blefwe dem likwäl det hopp öfrigt, at förr sin åndalykt höra ord om sin Förloßare, och i nöden kunna wända sig til Honom. Fastän nu Mißionärerne wäntade deraf liten eller alsingen frugt, hälst menniskian i nöd företager sig mycket godt, hwarpå hon sedan icke mera tänker, så förekommo dock werkligen åtskilliga exempel, at slike sjuke blefwo wid det tilfället af hjertat troende på Frälsaren.

Jemwål låto wåre Indianer under orolighets-tiderne, änskönt de ofta blefwo störde, dock icke sina yttra göromål blifwa liggande, såsom många af deras grannar gjorde, utan skötte sina åkrar, kryddgårdar och socker sjuderi, såsom wanligt, hade orsak at prisa Guds wälsignelse, och kunde äfwen dela med sig åt nödlidande, såsom, ibland andra, många förbifarande krigare kärleksfullt af dem uptogos och erhöllo mat och drick, hwaröfwer deße icke litet förundrade sig. "Jag har här, sade en gång en Capitain, icke funnit det så, som jag där nedre i wåra byar hört, där hafwa de sagt mig, at då en främmande Indian kommer hit, skal han nödgas göra up eld åt sig i skogen, och får ingen mat. Det ser jag nu helt annorlunda på dem, som komma från oß, de bli härbergerade och få at äta. I Gekelemukpechunk sågo de surt på oß, men här hafwa alle, både män och qwinnor, ja de små barnen hälsat oß wänligt.

Ibland

Ibland dem, som år 1774 sökte och fingo tilstånd at bo i Schönbrun, war jemwål en Familie från Onondago, af Mißionären Zeisbergers därwarande anförwanter. Denne Familie war redan döpt af Catholska Präster, blef altså nu endast i Brödra-Församlingen offentligen upptagen. Mannen betygade, det han redan tilbragt många år uti idel oro til sit hjerta, derwid mycket öfwerlagt och sökt huru det kunde blifwa honom wäl til hjertat, men hade icke funnit det någonstädes förr än nu, då han kommit hit och fått höra om Guds menniskjo-blifwande, lidande och död. "Nu tror jag, sade han, at Christus ock för mig syndare utgutit Sit blod. Hans egendom will jag helt wara: det är icke et hår på mig, som icke skall höra Honom til." Jemwäl den ofwannämde Chief Newallike, sedan han länge stridt med sig sjelf, om han skulle öfwerlemna sig Christo, föranläts af sitt hjertas drift at detta år flytta hit til Schönbrun, tillika med sin egen och ännu en annan Familie ifrån Susqwehanna.

Här och i Gnadenhütten sporde man nu en stor rörelse iblaud de odöpta. Många, som en tid bärtåt gått likanögde, blefwo nu hälsosamt rörde, och erkände sit tilbakablifwande. Här är jag arme syndare, sade en af dem, jag som i många år redan bodt ibland Guds folk, och har ännu icke något lif i hjertat. O huru skämmes jag, då jag tänker på, med hwad tålamod Frälsaren har burit mig hela denna tiden; men nu kan jag icke längre gå så död; jag wille gerna hafwa et nytt lif i mitt hjerta, hwartil jag behöf-

höfwer twagning från mina synder i Jesu blod. En hel Familie, som i lång tid bodt i Schönbrun, och ännu icke låtit spörja något tecken til sann sinnes-förändring hos sig, antyddes at om de icke wißte något skjäl, hwarföre de där wistades, de då gjorde bättre om de flyttade annorstädes. Detta bragte dem til hälsosam eftertanke. Mannen och Hustrun, som hittils warit hwarandra emot, blefwo nu ens til sinnes, bådo om tilstånd at ännu få qwarblifwa, och Mannen betjente sig af detta uttryck: at han wille skatta sig lycklig, om honom endast tilstaddes at wid Församlings-stunderne stå utan för dörren och höra på. Man willfor dem deras begäran, och man ångrade det icke, ty de omwände sig af hjertat, blefwo döpte, och woro trogne medlemmar af Församlingen. En Judanska, som i lång tid warit utan känsla och lif i sit hjerta, gaf nu med många tårar tilkänna, huru Frälsaren hade kommit henne på hjertat, och huru det på en gång blifwit henne så, at hon har kunnat tro, det Han för hennes synders skull fått såren i Sina händer, fötter och i Sin sida. Hon har just kunnat förestålla sig, huru Törnekronan sargat och sårat Hans hufwud; Hennes hjerta wore deraf helt upfyllt, och nu långtade hon mycket at med Hans blod blifwa twagen från alla sina synder. En odöpt, som ifrån Gekelemukpechunk hade flyttat til Schönbrun, och blef af en wild från förstnämde ort derföre hårdt tiltalad, swarade: Det weta alle Indianer, huru gudlöst jag har lefwat; I Gekelemukpechunk fanns icke mer min like,

så

så at min Farfader Netawatwees samt alle mine wänner blefwo mig gramse för min ogudaktiga lefnad skull, och sade mig ofta, at jag skulle packa mig bårt, och icke mer komma för deras ansigte. Men nu, då mine wänner och de andra Indianerne se, at jag är här och will blifwa troende, så förtycka de det mycket mer än min förra ogudaktiga lefnad." En dag kom den odöpta Chjefen Echpalavehunt til Brodren Schmick och sade til honom: I går kom Frälsaren mit hierta nära, och det föll mig in med mycken grämelse: Redan i så många år har du med dina synder bedröfwat Honom. Jag sade då til Frälsaren: Förbarma dig öfwer mig, Du ser och känner dock min armod: Skänk mig nåd och förlåt mig mina synder; Twå mig ren: Jag will gerna gifwa dig mig helt; derpå tänkte jag: Til Frälsarens fötter will jag kasta mig och blifwa där liggande, tils Han förbarmar sig öfwer mig, om jag ock där skulle dö." Hans längtan blef snart stillad, han bekom i Dopet det namnet Petrus, och det dröjde icke länge, så blef han et muntert Jesu witne ibland dem hwilkas Chjef han förrut warit.

Såsom Guds nåd bewiste sig kraftigt ibland de odöpta i allmänhet, så spordes då i synnerhet bland de större gåßar och flickor et grundligt den Helige Andes arbete. Jemwäl upkom bland Barnen en salig wäckelse, och Mißionärerne förmärkte icke utan innerligaste och tacksammaste hjertans rörelse, at ocksä deßa omyndiga, så wäl i deras Församlings stunder som hemma, greto efter Jesu nåd, och lofwade Honom flere

gån-

gånger efter hwarandra, at de med kropp och själ wille tilhöra Honom, som gifwit Sit lif i döden för dem. Den händelsen, at en 10 års flicka, just under det hon höll på at plantera i et Wälskkornsland, blef af et kullfallande träd plötsligen på stället ihjälslagen, gaf anledning at i deras barnsliga samtal anmärka, det jemwäl barnen måste stundligen wara beredde at förnögt gå utur tiden, hälst de icke wißte hwad dem hända kunde.

Såsom något särdeles angenämt anmärktes då det tröstefulla mod, hwarmed National-hjelparne beprisade för sina Landsmän den oß genom Christum förwärfwade salighet. Sådant skedde i sjelfwa offentliga Råds-samlingarne i Gekelemukpechunk, dem de älste och förståndigaste af wåra Indianer, uppå Chjefernes åstundan, måste flitigt biwista, då de icke lätteligen läto något tilfälle fruktlöst gå sig förbi, at de ju aflade et sanningens wittnesbörd. En af dem förklarade sig en gång inför hela Rådet om Mißionärerne, och sade ibland annat: "Wåre Lärare begära intet Land eller något annat til sin fördel, såsom de andre hwite, utan deras sak är at predika Frälsaren för oß, och at dagligen underrätta oß, huru wi må kunna bli bekante med wår Gud och Skapare, genom Honom bekomma frid och ro i hjertat och en salig lefnad. De älska Indianerne, och derföre bo de ibland oß, och wi kunne icke anse wåra Lärare såsom andra hwita, utan såsom wåra rätta och närmaste wänner."

Detta oaktat woro Mißionärerne för åtskilliga Chjefs och en stor del af Rådet uti Gekelemukpechunk ännu stådse en stöte-sten, och man hade några gånger werkligen i sinnet at med wåld jaga dem bort; men Gud gjorde alla deßa anslag til intet, och betjente sig i synnerhet dertil af en Delavarernes förnämsta Krigs-Capitain, wid namn White Eye. Han war den, som höll Chjefs och Rådet i tyglen, at de icke förgrepo sig på Mißionärerne, och ingen ting annat bewekte honom dertil, än den kraftiga öfwertygelse af Evangelii sanning han i sit hjerta fått. Det rönte man tydligen af hans tal, som han höll inför Chjefs och Rådet, til Indian-Församlingarnes och deras Lärares båsta, hwarwid han ofta war så rörd, at tårarne afbröto hans ord. Han betygade ock frimodigt wid alla tilfällen, at det icke kunde gå Indianerne wål, om de icke anammade det saliggörande ordet, som Gud genom Bröderne hade dem tilsändt. Derföre arbetade han af alla krafter derpå, at de dertil måtte resolvera sig, och war otröstelig öfwer några af Chjefs i Gekelemukpechunk på ofwannämde sätt afgifne yttrande, at de aldrig i ewighet wille anamma Guds ord. Men han fick ock lida myckef derföre; I synnerhet sökte den gamle Chjef Netavatwees, som i nyßberörde förklarande hade den största del, at på alt sätt tilfoga honom ondt. Men White Eye förblef ståndaktig, påstod rent af, at de troende uti Indian-landet skulle hafwa fullkomlig samwets-frihet och säkerhet för sina Lärare, hwarwid nödwändigt wore, at de troende skulle

bo allena för sig sielfwa, samt af Chjefs och Rådet blifwa beskyddade emot de otrognas förolämpande. Men då han icke hos Chjefs och Rådet kunde bringa detta igenom, så skilde han sig offentligen ifrån dem. Detta wäckte mycken upmärksamhet; och som han war både för Chjefs, såsom ock för alt folket en nästan oumbärlig Man; så kom det til Underhandlingar, hwarwid några Indian-Bröder måste wara Medlare. Följden war bättre än man hade wäntat; Ty Chjef **Netavatvees** erkände icke allenast, at han hade orätt emot Capitain **White Eye**, utan wardt ock emot de troende Indianer och deras Lärare helt annorlunda sinnad, och förblef deras sanskyldiga wän intil sin åndalykt.

Denna förändrade sinnesförfatning ådagalade han inför hela Rådet, i närwaro af de deputerade från Schönbrun och Gnadenhütten. Capitain **Withe Eye** förnyade härefter sit påstående, hwarmed han förra gången blifwit afwist; Rådet gaf nu sit samtycke, och en act utfärdades i hela Delawar Nationens namn af detta innehåll: Ifrån nu bekänne wi oß dertil, at wi wele ananmma Guds ord; och at de troende Indianer skola hafwa lika så mycken rätt och andel i landet, som de icke troende. Eho af Indianerne, som will wända sig til Bröderne och blifwa troende, skall dertil hafwa frihet, och det skall honom icke förmenas. Deremot skola inge Indianer nedsätta sig nära intil de troende.

Netawatwees betygade sin hjertliga glädje öfwer denna acts utfärdande, och slöt med deßa

deßa orden: "Jag är redan en gammal man, och wet icke huru länge jag än skall lefwa här i werlden; derföre är jag glad, at jag nu kunnat göra detta werk, på det wåra barn och efterkommande må kunna deraf begagna sig; och nu kan jag gå utur tiden, enär Gud behagar. Deßförutan sände han til ofwannämde Chief Pakanke i Kakaskunk följande budskap: "Jag och du äro begge redan gamle, och weta icke huru länge wi än hafwa at lefwa. Så låtom oß då ännu göra en god gerning förr än wi gå ur tiden, och lämna det efter oß til wåra barn och efterkommande, at wi hafwe anammat Guds ord. Låt detta wara wår sista wilja och wårt testamente." Detta tog Pakanke an, och gjorde tillika med andra Chiefs sådant sedermera formligen kunnigt på alla orter, där det war nödigt. Til yttermera säkerhet blef jämwäl afhandlat med Delmattenoos, som wid paß för 30 år sedan hade åt Delavarerne skänkt detta land, och deras tilstånd dertil begärt, åfwen ock åskat, at de troende Indianer skulle hafwa lika rättighet til detta land, som de öfriga Delavarer. För at göra hela denna afhandling efter Indianskt sätt rätt fullgiltig och den utfärdade acten oföränderlig, så skickade wåre Indianer åter et högtidligt budskap til Delavar-Rådet, at hos dem aflägga sin tacksägelse. Härwid uprepade deße deputerade hela Rådets förklarande om de troende Indianer och deras Lärare; och Netawatwees bekände nu än en gång inför alt folket sig dertil, at han hade til denna negd kallat Indian-församlingen samt Mis-

sionärerne, och at alt hwad de deputerade nu hade uprepat, wore werkeligen i Rådet beslutit. Häruppå följde tacksägelsen i begge Församlings-Orternes namn, med några Belt off Wampom, hwilka ock afskickades til de nästgränsande Nationer, och woro de icke gjorde i allahanda figurer, utan helt enkla, så at en hwar genast igenkände dem för de troende Indianers Belt. Och nu först kunde denna sak anses wara fulleligen slutad.

Imedlertid öfwergafs Gekelemukpechunk af deß inwånare, och de anlade en ny stad på östra sidan af Muskingum, just midt emot mynningen af Walhalding, den de kallade Goschachgunk, hwilken stad gamle Chief Netawatwees ocksä utwalde til sit Residenz.

Sjette Afdelningen.

1775. 1776.

Indian-församlingen fortfar uti et hugneligt tilstånd. Lichtenaus bebyggande wid Muskingum. Indian-församlingens betänkliga belägenhet wid ut-

broit

brottet af et långwarigt de wildas krig.

Den stillhet, som Indian-församlingen år 1775 fick njuta, gjorde henne rått godt, och befordrade jemwäl främmandes besök, som ofta woro så talrika, at kyrkosalen i Schönbrun, hwilken inrymde emot 500 personer, war nog för liten.

Ibland deßa besökande befann sig ock Herr Richard Conner, en hwit Maryländare, jemte hans Fru, hwilka i flera år bodt bland Schawanos, men sedermera hade nedsatt sig i Pittsburg. För dem begge war försoningsordet, som de i Schönbrun hörde, en så smaklig föda, at de kommo på de tankar, at lemna Pittsburg och bo bland wåra Indianer. Nu woro wäl Mißionärerne, i hänseende til Indian-Nationens ofta omtalte mißtänksamhet, ganska betänklige wid at uptaga några hwita ibland sig. De gjorde dem derföre många swårigheter, och förestälde dem jemwäl, at det måtte bli ganska swårt at underkasta sig alla de församlings ordningar, som likwäl för wåra Indianer woro nödwändige; Men Conners och hans Fru betygade sig dermed af hjertat nögde, wille icke hafwa det minsta företräde framför de troende Indianer, utan endast rädda sina själar. Och war deras anhållan och bön så enständig, at man, efter föregångit mogit öfwerläggande med Na-

tional-Hjelparne, åndtligen beslöt, at låta deras önskan ernå sin fullbordan. De flyttade derpå från Pittsburg med gladt mod, inrättade sig i Schönbrun på Indianskt sätt, och blefwo medelst uptagelse införlifwade med Brödra-församlingen. Sedermera lyckades dem jemwäl, at efter mycken möda, och för 40 Spanska Daler, återbekomma deras fyra åriga son, den Schawanos med wåld hade qwarhållit hos sig.

En särdeles glädje hade man denna tiden öfwer Delawariske Capitainen Pipes Hustru, hwilken eljest ständigt föregifwit, at alt det icke wore sant, som hos Bröderne predikades; hon wiste det bättre, ty hon hade warit i Andarnes land, där smultron och blåbär woro stora som äplen, och det til öfwerflöd, dit tänkte hon ock at komma; men dithän Bröderne komma, där wille hon icke wara med. Hon gick derefter på lång tid icke eller i någon församlingsstund. Men åndtligen wågade han dock, at biwista en barnastund, hwarwid et barn döptes, och Guds Ande kom henne derwid så kraftigt på hjertat, at hon icke kunde afhålla sig från tårar, och försäkrade at hon ifrån nu, icke wille mer säga, at Bröderne predika osanning, hon hade nu blifwit öfwertygad om annat, och wille gerna blifwa troende. Detta år kom ock den wid Goschgoschunk ofta nämde Predikanten Wangomen til Schönbrun på besök, och bemödade sig at här bibringa sin dåraktiga lära, och at förwilla wåra Indianers sinnen. Men National-Hjelparne woro så alfwarsamme emot honom, at han blef aldeles til skam, och de affärdade honom

nom med de orden: "Gå du häldre i lära hos wåra barn, de kunna än säga dig, hwad som tjenar dig til frälsning."

Efter en slutad predikan i Gnadenhütten, hwilken hade handlat om den obeskrifliga Guds kärlek, som genom Jesu menniskoblifwande och död är worden uppenbarad, tilspordes en Indiansk Syster, af en främmande Mahikander: om ock alle, som woro i kyrkan, kände denna stora Guds kärlek? "Det kan jag icke säga dig, swarade Systren, om alla känna det så i hjertat; men ho som tror på Frälsaren och älskar Honom, den har en känsla deraf. Jag will gifwa dig en liknelse: se, om här stode et bord med skön mat, och myck̄et folk wore inne i stufwan, så skulle endast de kunna säga, huru skönt maten smakat, som deraf hade ätit, men de andre icke. Så är det ock med Frälsaren: endast de, som hafwa smakat Hans kärlek, kunna derom tala, och aldrig förgäta hans kärlek." Härpå sade Mahikandern: "Liknelsen är sann. Jag will ock berätta dig något härwid. Då min Hustru skulle få sit första barn, kunde jag knapt afbida at få se det, och då jag såg det, tänkte jag: detta barnet har dock Gud skapat; och jag fick det så kärt, at jag icke nogsamt kunde betragta det. Men barnet dog strax; då blef jag så bedröfwad, at ingen ting kunde tilfredsställa mig, och jag hade ingen ro. Dag och natt war barnet för mig, efter mit hjerta hängde derwid, och jag hade det så kärt. Jag kunde icke trifwas hemma, utan lopp omkring i skogen, och hade snart förlorat mit förstånd.

Då tilstyrkte mig någre Indianer, at jag skulle taga in kråkmedel, så skulle jag slippa min bedröfwelse. Det gjorde jag, men bedröfwelsen och kärleken til barnet blef qwar. Jag gick åter i skogen, då såg jag foglar och träd, och tänkte: detta har ingen annan än Gud skapat, Han har då jemwäl skapat mit barn, och jag sade: du, o Gud! som skapat alt, jag wet ej hwarest du är, men jag har hört, at du bor i himmelen. Du har tagit mit barn ifrån mig, tag nu ock bårt bedröfwelsen ifrån mig! Detta skedde, och då kunde jag förgäta mit barn. Derwid tänker jag nu: kan hända det är ock så hos dem, som få Gud kär, at de icke kunna sedan förgäta Honom, och hafwa icke ro i andra saker, såsom det war mig med barnet, som jag hade så kärt."

En annan, som kommit på besök, föreföll det främmande, at han icke fick betala något för Mißionärernes lärdomar. "Jag har, sade han, på de 3 dagar, som jag warit här, redan hört många wackra ord, och alla för intet, utan at gifwa ut Wampom. Så är det icke beskaffat hos andra Indianer, utan om man will höra och lära något godt af de gamla kloka män, så måste man gifwa dem String eller Belt of Wampom, eljest säga de enom icke något."

I Maji 1775 hade Gnadenhütten et angenämt 6 dagars besök af Chiefen uti en stor Schawanos-Stad, hwilken med sin Hustru, en Capitain, några Råds-personer samt det öfriga Sällskapet, samfält utgjorde öfwer 30 personer; han biwistade flitigt Församlings-stunderne, tyckes

tes deraf få godt intryck, och uprättade en synnerlig wänskap med Brodren Schmick.

Men begge Orterne hade jemwäl talrika besök och mycken olägenhet af sådana Indianer, hwilka, emedan de under förra årets oroligheter endast syssel satt sig med krigs-händelser, försummat at sköta sin näring och hade nu icke bröd; Sådane fingo ocksä af wåra Indianers förråd, så långt det räckte, men derigenom kommo de sjelfwe slutligen i stor nöd; Och en del husfäder måste gå hela dagsresor långt ut på jagt, för at stilla sin och de sinas hunger. Wid detta tilfälle kom en af dem at gå wilse från sit sällskap, i en stor ödemark, och kom först efter 7 dagar til rätta igen, hans Hustru, Barn och hela Församlingen til outsäjelig glädje, som alla hade hållit honom för död. Han war nästan utswält och aldeles såsom et lik; och det gick swårt at komma så wida med honom, at han åter kunde njuta någon föda. Men hans hjerta war fullt med glädje öfwer Herrans trofasthet, til hwilken han under dessa ängsliga omständigheter barnsligen hade hållit sig. "Den käre Frälsaren ware prisad, sade han til Brodren Schmick, at han uppehållit mig dessa 7 dygn i skogen. Under mitt wilsefarande, bad jag ofta til Honom: Käre Frälsare! Du wet ju hwarföre jag gådt ut på jagt, jag söker intet annat, än blott det nödwändiga til uppehälle för mig, min Hustru och Barn. Hjelp mig åter utur willan hem til min Hustru och Barn, och til mina Bröder: War mig när och styrk mig, som nu redan är så swag! Och det har ock Frälsaren gjort, och

bönhört mig arma: Jag kan icke nogsamt tack Honom derföre."

Ibland dem, som år 1775, blefwo dela tige af det heliga Dopet, befann sig en Son den oftanämde Chief Pakanke i Kaskaskun som hade sjuknat i skogen, och begärt blifwa för til Gnadenhütten. Här hörde han med stort b går Herrens Ord, hwilken så härligen hjelper d elända; han bad med tårar om Dopet, och sad ibland annat: "Jag åstundar intet mera, än blo at blifwa en salig menniskia, at Frälsaren wil med Sit Blod twå mit onda hjerta, förlåta mi alla mina synder, och skänka mig det Ewiga Li wet." Han frågade därpå Brodren Schmick när Juldagen infaller, och då denne sade honom dagen, gret han och utropade: "Ack om Frä saren då wille förbarma sig öfwer mig, och jen wäl skänka mig lif i hjertat; ty på den dage är jag född, och har undfått mit lekamliga lif. Han blef ock werkeligen på denna dag döp En annan odöpt, som för sitt slåta upförand bortwistes från Gnadenhütten, blef deröfwer förbittrad, at han målade sig helt swart, och ondt upsåt trängde sig in i Brodren Schmick hus, med en stor knif. Men han fann enda deß Hustru hemma, då wände han om, besinna de sig, erkände sit osaliga tilstånd, bad med tå rar at åter bli antagen, och icke långt derefte hade Schmick den glädjen at döpa honom Jesu Död. Ännu en annan, som redan wa utnämd til den gamla Netawatwees efterträdar i Chiefs Embetet, afsade sig åter detta, och will

hål

ildre blifwa Troende och döpt, än hafwa den=
a äran.

Ibland dem, som Herren fulländade detta
r, war den ofta omtalte Johannes Papun=
ank, en bepröfwad Man, som i lust och nöd
ändaktigt höll sig fast til wår Frälsare, och ha=
e nogsamt aflagt prof derpå, at hans Tro war
f rätta slaget. Han hade uppå sig omsorgen
ör Församlingens yttra angelägenheter i Schön=
run, war lika som deß Föreståndare, och för=
altade sit Embete med munterhet och trohet.
Den sista tiden war han öfwermåttan förnöjd,
örblef det jemwäl i sin sjukdom, och åstundade
ke at åter warda frisk, utan trångtade at få
kåda sin Herra Jesum ansigte emot ansigte. I
enna längtan afsomnade han, och efterlämnade
os alla närwarande et djupt intryck. Särdeles
änbar för Mißionärerne war förlusten af Na=
onal=hielparen Josua, hwilken, såsom en af
förstlingarne, blifwit redan år 1742 döpt, och
yttiades sedermera såsom hielpare, hwarwid han
ewisade mycken trohet, förkunnade med ensald
ch kraft Herrans död för sina Landsmän, tjente
erna och oförtrutit med sin sköna gåfwa at öf=
wersätta, och njöt allmän kärlek. I Gnaden=
ütten war han utom deß Församlingens Före=
tåndare i deß yttra angelägenheter, höll med wis=
et och ståndaktighet hand öfwer Ortens ordnin=
gar, gick ock sjelf andra före med godt exempel.
Kårt förr sin ändalykt, sade han til Brodren
Schmick: "Jag går hem som en syndare; ty
ag är den armaste och slätaste ibland alla, och
har intet, utan blott Frälsarens blod. Hans

rätt=

rättfärdighet är min klädnad." Och i denna s
na Skruden, som endast gäller inför Gud, g
han in i ewigheten.

I detta år 1775 war det så långt ko
mit med den stora strid, som brast ut emell
Stora Britannien och deß Norra American
Colonier, at man jemwäl i nejden af Ohjo o
Muskingum märkligen fick röna de oangenä
följderne deraf. Jag anförer emedlertid af de
krig endast det, som har affeende på wåra I
dianer, och som icke kan förbigås, då man w
rätt förstå hwad med dem sig tildragit. För t
delighetens skull, kallar jag Stora Britannie
trouppér och anhängare för Engländare, m
de nu warande Fria Stater samt deras trou
per och anhängare för Americaner.

Indian-Församlingen råkade genom de
krig i en utomordentelig trängsel, och är näst
otroligt, hwad stor försigtighet Bröderne då m
ste anwända, för at icke stöta hwarken Englä
darne, eller Americanerne, eller de så skiljakti
sinnade Indian-Nationerne.

I October och November detta år hölls
Pittsburg med Deputerade från 6 Indian-N
tioner en freds-underhandling, hwartil de af A
mericanska Congressen tilförordnade Commissari
jemwäl wänligen kallade Mißionären Zeisbe
ger, med några Deputerade af Indian-Försan
lingen. Zeisberger ursägtade sig höfligen, me
wåra Indianers Deputerade begåfwo sig til Pitt
burg, hwaräst affigten at befästa Freden blef e
dast til en del wunnen, i det de Deputerade frå
Wyondats eller Huronerne gingo mißnögde hem

o

) woro mer benägne at taga Engländarnes
rtie.

Emedlertid betjente sig Capitainen White
ye af detta tilfälle, för at kungöra så wäl
ngressens Commissarier, såsom ock samtliga In-
nska Deputerade, at Delavar-Nationen hade
lutit, at anamma Evangelium om Jesu Chri-
. Härmed syntes äfwen förnämligast Inwå-
rne af Goschgoschunk hafwa fullt alfware, hwar-
wäl det mycket bidrog, at deras gamle Chief
etavatvees rätt ofta och trägit förmante dem
til. Emot slutet af detta år, kom nu et hög-
ligt Budskap i Delavar-Chiefs och Rådets
mn ifrån Goschgoschunk til Schönbrun, med
järan, det måtte ännu den tredje Församlings-
ten anläggas: "Bröder och Wänner, hette det
and annat, I hafwen genast wid Eder an-
nst anmält, det I woren sinnade anlägga 2
er 3 Städer för de Troende Indianer. 2:ne
o färdige, och wi se, at de äro redan tämme-
gen manstarke. Sedan wi nu efter lång öfwer-
ggning enhälligt beslutit at anamma Guds Ord,
tänke wi det wara tid at anlägga den tredje
ten, på det wårt folk måtte kunna se, hwar-
de, så många af dem som wilja blifwa Tro-
de, kunna hafwa et ställe. Derföre bedje wi
der lägga hand derwid, så snart det låter sig
ra. I skolen lägga grundwalen, plantera Guds
rd därstädes, och strart i början göra Inrätt-
ngen såsom I bäst förstån. Denna Inrätt-
ng skall icke blott wara för de gamla och full-
årta, utan ock hufwudsakligen för wåra Barn
h ungdom, ty wår mening och wilje är, at

der-

deraf skal blifwa något ewerdeligt, så länge I
dianer äro til. Wi säge och önskade gerna,
wåra barn måtte underwisas i den Hel. Skrif
läsande, så at det aldrig måtte åter glömma
Wåra ögon se på Eder, ty wi äre icke i stå
at göra sådant. Detta Budskap antogs, o
som de Deputerade hade tillika föreslagit twen
Platser, til en ny Stad, så gjorde Mißionär
Zeisberger om wåren 1776, beledsagad af n
gra National-hjelpare, en resa dit, för at be
de samma, hwarpå man efter mogen öfwerläg
ning, enligit Chiefs och det Stora Delavar-R
dets önskan, utwalde en wid paß 3 Engels
mil nedan om Goschgoschunk på Östra sidan
Muskingum belägen trakt, at där anlägga de
tredje Församlings-orten, den man kallade Lic
tenau.

Chief Netavatwees och de fleste af han
Folk yttrade deröfwer en ogemen stor fägna
men de, som icke hade lust at låta genom E
vangelii predikan störa sig i sin synda tjenst, b
slöto at gå Bröderne utur wägen, och de fly
rade bort.

Den 10 April 1776 förfogade sig Bröde
ne David Zeisberger och Heckewälder, jen
te 8 Indianske Familier, tilsammans 35 pers
ner, ifrån Schönbrun til den negd, som war t
Lichtenaus bebyggande utsedd; och höllo därst
des redan samma afton, under bar himmel, de
första Församlings-stunden til at låfwa Herren
hwilken de här wille tjena, och Honom lefw
De camperade nu åter efter wanligheten uti hyd
dor, anlade åkerfält och trägårdar, samt byg

e långs utmed Muskingum ifrån norr til söder
örsamlings-orten, som bestod af endast en gata
ed Församlings-huset midt uti. Detta swåra
rbete blef mycket lättat derigenom, at icke alle-
ast många Indian-bröder ifrån Schönbrun och
Gnadenhütten bistodo dem trogit, utan kom ock
Chief Netavatvees af egen böjelse dem ganska
sta til hjelp med en stor hop af sitt folk. Ock-
å främmande Indianer, som kommo på besök,
ch ibland andra 4 Cherokeser lade ock hand
id arbetet. På sådant sätt kom det snart så
ida, at wåre hitflyttade Indianer samt deras
ärare kunde med nöje öfwergifwa hyddorne
ch flytta in i sina boningsrum.

Då nu genom Evangelii förkunnande mån-
ge Indianer ifrån Goschgoschunk och andra or-
er blefwo bekymrade om sin salighet, och åt-
killige, uppå begäran, erhöllo tilstånd at få
ygga åt sig i Lichtenau, så tilwäxte denne nya
Ort efter hand, och Mißionärerne hade derwid
en glädjen at se, det ingen bättre predikoplats
unnat för Indianerne utsökas. Också från
ångst aflägsna Trakter kommo wilde dit, och
hörde lifsens ord sig til blifwande wälsignelse.
Ibland deßa utmärkte sig en i synnerhet, som
kommit öfwer 200 Tyska mil derifrån, utur
granskapet af Illinois, och war mycket eftertänk-
sam öfwer det som han hörde. En dag gaf
han sig aldeles i samtal derom med Brodren
Zeisberger, och sade til honom: "Tänker du
werkligen at det är sanning och godt hwad du
predikar? Zeisberger swarade honom: "Jag
predikar Guds ord, och det är sanning, och skall

för-

förblifwa sanning i alla ewighet." "Men jag, sade denne, kan ännu icke tro at det är sanning." Denna redlighet behagade Mißionären, och han tröstade honom dermed, at om han allenast rätt hörde ordet, och finge känsla och lif i hjertat, så skulle han wißerligen erkänna det för sanning.

Den 28 Julii 1776 war den första dophandling i Lichtenau, då en Soneson af **Netawatwees** blef af denna stora nåden delaktig, och kallades **Johannes**. Det drögde icke länge, så war denne nydöpte et muntert sanningens witne ibland sin Nation, utan at frukta för deras försåt, som woro widrige mot Evangelium. Då han altså fick en gång af en wild det råd, at icke omtala för andra hwad han wißte och i sit hjerta kände, utan häldre behålla det inom sig, emedan han eljest lätt kunde mista sit lif, swarade han. "Så will jag desto frimodigare tala derom. Tänker du då, at wi ännu skulle frukta för Indianernes trolldom, och derföre sluta wår mun til och förtiga det, som Frälsaren för oß och alla menniskjor, ocksä för Indianerne, har gjort och lidit, och huru Han utgjutit sit blod för alla? Det ware fjerran! Wi wele gerna säga för alla Indianer, huru de kunna komma til Frälsaren och blifwa salige, och wele icke förtiga det, så länge wi lefwe; Ty det är Guds wilje." **Netawatwees**, som hjertligen frögdade sig öfwer den med hans Soneson föregångna saliga förändring, tillät ock gerna, at hans Son flyttade aldeles med sin familie til Lichtenau, och begynte ändteligen

igen sjelf, at alfwarligt tänka på sit egit hjer-
as tilstånd. Ibland annat berättade han en
ång, at han gjort sig en karfstock, och redan
nteknat 13 söndagar, sedan han i Lichtenau kom-
nit til Församlingsstunderne. När han nu stun-
om tänker deröfwer, at han redan så länge hört
alas om Frälsaren, eller han blott ser på sin
arfstock, så blir hans hjerta så ömt, at han
måste gråta, hwilket han dock sökte dölja.

Ibland dem, som året 1776 drogo til
ichtenau, befann sig ock en Chief från Aßin-
ingk, som hade en hwit hustru, den de wilde
ör 19 år sedan såsom et barn bårtfört utur
Virginien. Då hon biwistade den första mor-
onstunden, sade hon med tårar: "O huru glad
r jag at jag nu en gång är här, och har efter
9 år för första gången åter fått höra Guds
rd. Jag har redan ofta längtat komma til
Eder och bo hos Eder, och nu har Gud förun-
at mig hwad jag åstundat. Jag har ock denna
norgon waknat så förnögd, som jag knapt kan
åminna mig förr hafwa warit."

Emedlertid fick Gnadenhütten återigen et
anska wänligt besök af Schawanos-Chief, som
emenligen kallades Kornstock, hwilken uppehöll
g där et par dagar, tillika med mera än 100
ersoner af sit folk af Män, qwinnor och barn.
han betedde sig särdeles wänlig emot Mißionä-
en Schmick, och lät genom sin tolk, en gam-
al Mulatt, som redan wistats 20 år bland
Schawanos, säga honom ibland annat följande
rd: "Jag är ganska glad at se dig och din
ustru. I synnerhet skall jag aldrig förgäta

 den

den kärlek I bewisten mig, då jag för någo
tid sedan kom hit. Jag anser derföre dig oc
din hustru såsom mina föräldrar, och förklara
samt erkänner Eder å nyo derföre." Schmic
gaf til swar: "Det är för mycken ära för oß
Det skall wara oß nog, om du will antaga mi
för din Broder, och min hustru för din syster.
Dermed war han ock tilfreds, gaf Mißionäre
och deß hustru handen, tackade dem och sade
"Denna nu stiftade wänskap will jag kungör
alla mina wänner."

I Schönbrun och Gnadenhütten begynt man år 1776 at nyttja den Delawariska A b, c = boken, som Mißionären Zeisberger för färdigat, wid ungdomens underwisning, och up wäckte dermed hos dem en stor glädje.

Indian = Församlingen, som wid slutet a år 1775 bestod af 414 personer, bodde nu så ledes uti tre icke långt från hwarandra afläg Orter, som underhöllo med hwarannan en be ständig angenäm gemenskap. På hwarje Or war då för tiden den inre gången i det hel rätt hugnelig. Evangelium bewiste sig gansk kraftigt, så wäl på Inwånarne, som på dem hwilka kommo på besök; af de sistnämde blefw många döpte, och de förre tilwäxte så märklig i Jesu Christi kännedom, at Mißionärerne må ste til Guds låf bekänna, at Mißionen war et blomstrande tilstånd. Men desto betänkligar wisade sig deras yttre belägenhet. Snart ko et budskap i Konungens namn af Engeland hwilken äskade så wäl af wåra Indianer, so af alla Indian = Nationerne, at de icke skull

bry

bryta den med honom gjorda freden, utan hålla fast deröfwer, och förblifwa i stillhet och ro under den med Colonierne påstående strid, hwartil ock wåre Indianer i synnerhet woro benägne och af hjertat willige. Snart åter kom et annat budskap ifrån Congreßen i Philadelphia, som i ganska wänliga uttryck gaf tilkänna, at en Agent för Indianerne wore wid Congreßen utnämd, och at de således hade at hos honom andraga sina angelägenheter. Icke långt derefter erfor man, at Schawanos slagil sig til Engländarne, och gått ut emot Americanerne til at mörda. Ändtligen erhöll man efterrättelse, at samtlige Irokeserne wille taga del i kriget och träda på Engländarnes sida; detta exempel skulle då ock Delamatenoos och flere Indian-Nationer följa; men hos Delavar-Nationen, som hade at hålla hand öfwer freden, skulle sådant icke förr anmälas, än det wore så wida kommit, at kriget icke mer kunde hindras. Desse och flere dylike efterrättelser upwäckte hos wåra Indianer mycken fruktan. Resolverade at icke blanda sig i alla dessa krigs-oroligheter, sågo de dock icke annat för sig, än at de emellan Engländarne, Americanerne och de Indian-Nationer, som med de troende Indianers opartiskhet icke woro til freds, skulle följaktligen råka emellan eldar. Mäst woro de bekymrade öfwer sina älskade Lärare, hwilka wid utbrottet af de wildas krig här i Indianlandet måste antingen skilja sig från Indian-Församlingen, eller tilbringa sina dagar i ständig lifsfara, om de blefwo hos henne.

Delavar-Chiefen Netawatwees gjorde wäl alt hwad möjeligt war, at afhålla Indian-Nationerne från kriget, skickade bud til dem, och lät förmana dem til frid. Deremot fick han af Huronerne et budskap med antydan, at Delavarerne skulle hålla sina skor färdiga at draga i krig. Men han antog icke detta budskap, utan tilstyrkte Huronerne genom några Belt, som han skickade dem, at de måtte sitta stilla, och erinra sig det elände, hwaruti de hade störtat sig derigenom, at de deltogo i sista kriget emellan Engländarne och Fransoserne. Deßa Belt blefwo wäl bragte til Fort Detroit, til Huronernes Hufwudmän, men de kunde icke öfwerlemnas annorlunda än i därwarande Engelska Befälhafwarens öfwerwaro, som genast, likmätigt sin pligt, sönderskar deßa Belt, kastade dem neder för de Deputerades fötter, och befalte deßa sistnämde at inom en tima förfoga sig bårt. Han beskylde jemwäl Capitain Withe Eye, som war en af de deputerade, at han höllo Americanernes Partie och tilsade honom, at om han hade sit hufwud kärt, skulle han i största hast skynda sig sin wäg.

Congreßen tilböd sig härpå at taga i sit beskydd de fridälskande Indianer och försätta dem i en sådan negd, där de skulle wara säkre för all fara. Men ingen Chief understod sig kungöra detta anbud för sit folk, hälst man öfweralt, jemwäl bland Delavarerne, förspord en sådan böjelse til krig, som wid et sådant förslag genast skulle hafwa brustit ut, och gjort det onda mycket wärre.

Ifrå

Ifrån Americanernes sida tilstyrktes altså Mißionärerne, det de, åtminstone för sina egna personer, måtte begifwa sig til Pittsburg under Congreßens beskydd. Men som de wäl wißte, at wåre Indianer utan Lärare och handledare skulle råka i de bedröfligaste omständigheter och snart skingra sig, så inläto de sig icke härmed, och wille häldre hålla ut hos Församlingen, som dem war anförtrodd, om ock faran skulle blifwa än så stor. Til deras hjelp ankom om hösten detta år lediga Brodren Wiljam Eduard ifrån Bethlehem.

Omkring samma tid kommo Mingves och Huronerne Församlings-Orterne ganska nära, och mördade 11 hwita på en Plantage icke långt från Lichtenau. Några af dem smygde sig om nattetid omkring i Goschgoschunk, och sökte utröna om icke några hwite där uppehöllo sig. Ändtligen kommo 6 af dem den 12:te Nov. också til Lichtenau, och Brodren Heckewälder blef icke litet förskräckt, när han om morgonen bittida, då han öpnade Mißionshuset, fick se detta förfärliga folket just för dörren. Imedlertid hastade några Indian-Bröder härtil, för hwilka de, uppå tilfrågan, wäl tilstodo, det de woro komne at söka efter hwita och slå ihjäl dem, men försäkrade dock derjemte, at de icke wille hafwa Indianernes hwita Lärare utlefwererade, utan blott hwita Handelsmän.

Nu läto jemwäl Americanerne Trouppor marchera emot de Indianer, som woro Engländarne tilgifne, och anmodade Delavar-Nationens Chiefs om fritt tågande genom deras Land, med

den försäkran, at dem skulle intet ondt ske, om de sutto stilla. Desse råkade likafult deröfwer i stor bestörtning, hälst de måste wänta sig, at om Americanerne tappade, skulle den eftersättande fienden plundra och ödelägga alla Delavariska byar, hwilket ock då skulle träffa wåra Församlingsorter. Imedlertid kunde genomtågandet icke uttryckligen förwägras; man swarade altså med stillatigande.

Nu wisade det sig tydeligen, hwarföre Lichtenau hade måst byggas så nära Goschachgunk, emedan wåre Indianer hwarken kunnat förswara sig sjelfwa eller sina Lärare emot de krigförande Wilda, så framt de icke haft et dagligt beskydd hos Chiefs och Rådet i Goschachgunk. Derwid aktade de sig likwäl noga, at icke taga minsta del i Delavarernes Budskap, som de låto afgå, än til Engländarne, än til Americanerne, än til andra Indianska Nationer; äfwen som de ock i allmänhet helt och hållit höllo sig ifrån alla Politiska saker.

Emedlertid förekom dock härwid en betänklig omständighet. Delavar-Chiefs erhöllo mången gång bref ifrån Pittsburg och andra Americanska Orter; de kunde sjelfwe icke läsa dem, bådo således Mißionärerne säga sig deras innehåll. Då dessa bref icke innehöllo något, som rörde Kriget eller andra Politiska saker, så läste de dem up för Chiefs; mången gång beswarade de dem ock, på Chiefs begäran, och i deras namn. At neka Chiefs en sådan tjenst, hade icke allenast warit owänligit, utan ock farligt, hälst desse skulle genast hafwa fattat den mißtankan, at Mißionä-

närerne icke woro deras rätte wänner. Men ehuru oskyldige desse saker woro i sig sjelfwa, så hade Mißionärerne dock önskat blifwa dermed förskonte, hälst de befarade, at folk, som icke kände rätta sammanhanget, skulle bli upmärksamme derpå och hälla det för en Politisk correspondence med Americanerne, til Engländarnes nackdel. Påfölgden har ock utwisat, at deras frugtan icke war ogrundad. Ju mera Mißionärerne wid sådana omständigheter hade en förståndig Chiefs umgänge af nöden, til hwilken de fritt kunde anförtro sina bekymmer, desto mera ondt gjorde dem förlusten af den gamla Chief Netavatvees, som emot 1776 års slut dog i Pittsburg. Altsedan han genom Evangelium fått et annat sinne, war han en trogen Brödernes wän, och emedan han tillika war en af de erfarnaste Chiefs på sin tid, så war hans mening ofta ganska nyttig för Bröderne. Hans Testamentariska efterlemnade önskan, at hela Delavariska Nationen måtte anamma Guds Ord af Bröderne, erindrades ofta i Råds-sammankomsterne af hans efterträdare i Chiefs-Embetet, och det Förbundet förnyades åtskilliga gånger, at de wille göra så mycket dem möjeligt wore dertil, at deras gamla wördiga Chiefs yttersta wilje måtte komma i fullbordan. Wid et slikt tilfälle, tog White Eye en gång Biblen och några A b c böcker i sin hand, och sade til hela Rådet, under mycken rörelse och med tårar: "Mine Wänner! J hören nu hwad wår gamle Chief har efterlemnat åt oß. Jag tager fördenskull mit unga folk och barnen tilsammans och knäböier inför Honom, af hwil-

ken de hafwa sit ursprung, och beder Honom, at Han wille förbarma sig öfwer oß och uppenbara oß Sit Ord och Sin wilje. Och emedan wi icke kunne göra detta kunnigt för dem, som ännu icke äro födde; så bedje wi wår kära Herre, at kungöra detta för wåra barn och barnabarn."

Emedlertid fortforo Huronerne at plundra och mörda i de hwitas Orter, som höllo med Americanerne. Delavar-Chiefs blefwo derföre alt mer och mer bekymrade om wåra Mißionärer i Schönbrun och Gnadenhütten, och erbödo sig at taga emot begge Församlingarne til Goschachgunk, för at på det sättet hafwa de hwita Bröderne mitt ibland sig och beskydda dem. Men Mißionärerne höllo icke detta ännu för nödigt, utan satte i gemen sin förtröstan endast uppå den Herren, hwilken redan i så mången nöd hade utbredt Sina wingar öfwer dem.

Straxt derpå ankom åter ett Budskap från Huronerne, med tilkännagifwande, at de ogerna ingingo i kriget, men sågo sig dock dertil twungne; at jemwäl Irokeserne samt alle wästlige Nationer hade såsom en man förenat sig emot Americanerne, och at Delavarerne nu skulle förklara sig, til hwilketdera Partie de wille hålla sig? Men deße gåfwo til swar: at de wille sitta stilla, icke slå sig til någotdera Partiet, utan hafwa fred med hwar man, ty på sådant sätt hoppades de at bäst komma igenom. Detta wore dem ock städse tilstyrkt af Americanerne, hwilka als ingen hjelp äskade af Indianerne. Detta swar, som igenom egna Deputerade sändes til Huroner-

nerne, blef af dem emot förmodan wäl uptagit, och gjorde på dem så mycket intryck, at de inför Engelska Befälhafwaren i Fort Detroit alfwarligen förklarade sig därhän, at då han endast upretade dem at gå i krig emot Americanerne, men satt sielf stilla, och altså wille endast hafwa, at Indianerne blefwo förstörde, så wille de nu tils i morgon, det är tils nästa Wår, se uppå; och om de då funne, at han ingen ting gjorde, wille de kasta alla hans Belt ned för hans fötter, komma til Göschachgunch, åter förnya wänskapen med Delavarerne, och sedan gå med dem til Pittsburg, och göra wänskap med Colonierne. De drogo ock werkligen härpå hem, och slogo kriget för denna tid ur hogen.

Imedlertid war detta Delavarernes så ståndaktigt fredliga tankesätt obegripligt för Engelska Befälhafwaren i Detroit, så wäl som för Huronernes hufwudmän. Ändtligen tilskrefs detta wåra Mißionärer och deras starka inflytande på Delavar-Chiefs rådslag; och då redan fattade man det beslut, som man sedermera förnam, at fasttaga Mißionärerne och föra dem til Detroit.

Sjuende Afdelningen.

1777.

Bedröflig söndring i Schönbrun. Den delen af Församlingen, som förblef Trogen, öfwergifwer denna Ort och flyttar til Gnadenhütten och Lichtenau. Kriget med de Wilda blir alt häftigare. Några af Mißionärerne gå tilbaka til Bethlehem. En Tropp af Huroner sätta Lichtenau och Gnadenhütten i stor fara. Deß afwändande. Ett blindt allarm bringar Indian-Församlingen på flygten. Deß inre gång förblifwer i wälsignelse.

Året 1777 fortforo de utwärtes oroligheterne alt ständigt. Underrättelsen om den seger, som Americanerne hade wunnit öfwer de Engelska Trouppern, ökade förwirringen. Schawanos beslöto åter at föra krig, och wille intet mer höra de Chiefs, som styrkte til fred. Från alla kanter berättades, at de Wilde först wille anfalla de hwita, och sedan äfwen utrota de Indianer, som med dem icke hade dragit ut i kriget. Men förnämligast blefwo wåre Mißionärer rätt ofta hotade med döden, och ändtligen utnämdes tiden, då de skulle mördas.

Emedlertid förblefwo Delavar-Chiefs oryggelige wid sit beslut, at icke taga någon del i kriget emellan England och Colonierne. Men Monsys, som utgör, såsom bekant är, en af de

3 Delavar-Stämorne, umgingo i hemlighet dermed, at skilja sig från de öfriga Delavarer, och slå sig til Mingoes, som är rent af ett mord- och röfware-följe. Men förrän de offentligen gåfwo sina krigiska tankesätt tilkänna, sökte de först göra sig et anhang ibland Brödernes motståndare, hwaruppå i denna negd icke war någon brist. Til slut försökte de äfwen at insmyga sig i Församlings-Orterne, för at, om möjeligit wore, öfwertala några at slå sig til deras Partie.

Nevallike, den Chiefen, som blifwit omnämd uti berättelsen om Fridenshütten wid Susqvehanna, war den förste i Schönbrun, som lät förleda sig at åter wälja Hedendomen, under förebärande, det han, såsom han sade, nu hade försökt at blifwa Troende, men icke kunnat; derföre wore det med hela den saken ingen ting. Men Capitain White Eye, som sjelf icke hörde til de Troende, swarade honom: "Du har gått til Bröderne, emedan du ingenstäds i werlden har kunnat finna något, hwarwid ditt hjerta kunnat wara saligt, och trodde dig hafwa funnit det hos Bröderne, hwilka ord jag hört af dig sjelf; och knapt har du detta än försökt, så öfwergifwer du det och wänder om til det gamla; detta är icke manligt handlat".

Nevallikes elaka exempel drog, ty wärr! många andra efter sig; och förrän man wißte ord utaf, hade man mitt i Schönbrun en hop affälliga, som woro med hwarannan ense, at åter införa Hedendomen. De upsade ock til slut helt

offentligen sit sammanhang med de Troende Indianerne.

Detta war et ondt, som Mißionärerne ännu icke belefwat, och som war dem smärtefullare, än alla de bedröfwelser, som hittils kommit öfwer dem. De underläto wäl icke at försöka alla medel, som kärleken gifwer wid handen, at återbringa de affälliga til hälsosam eftertanke; men alla dessa försök woro förgäfwes. Man beslöt derföre, at häldre gå et sådant farligt Partie utur wägen, än at strida med det samma. Härtil kom, at de sannolikaste underrättelser inlupo från alla kanter, at de wilde, som med de affälliga gjorde et, woro redan i antågande at öfwerfalla Schönbrun. Sålunda blef i slutet af Mars 1777 genom Mißionären David Zeisberger föreslagit de Inwånare, som blifwit ståndaktige i Tron, at öfwergifwa denna Ort, där Guds Ande icke mer kunde allena regera, och för det första flytta til Lichtenau. Detta antogs enhälligt, ehuru wäl icke utan otaliga bittra tårar, och gjordes genast anstalt dertil.

Imedlertid arbetade Monsys tillika med de affälliga derpå, at Mißionärerne skulle föras til Fort Detroit, eller ock blifwa dödade. Men då detta icke lyckades, så utspridde de falska men mycket sannolika ryckten, som woro Mißionärerne, jemte de troende Indianer, i ögonskenlig fara at blifwa af Huronerne öfwerfallne och dödade.

Detta föranlät Brodren Jungman at tillika med sin hustru och Brodren Heckewälder den 3 April, i mörka natten, skyndsammast af-

tåg

våga ifrån Schönbrun med den första Colonnen af de i trone ståndaktiga. Åtskillige af de sistnämde beslöto under wägen, at emedlertid nedsätta sig i Gnadenhütten, hwars inwånare än nu icke wille flytta, utan årnade wänta, til deß faran komme närmare. Med de öfriga ankommo Mißionärerne den 4 April til Lichtenau. Men Heckewälder wände genast om til Schönbrun igen, tröstade de ännu där qwarblefna Indianer, beförgade församlingsstunderne och handhade tukt och ordning så mycket möjeligt war, då allehanda liderligt folk redan där infunnit sig, för at taga de öfwergifna husen i besittning.

Den 19 April höll Zeisberger sista församlingsstunden i Schönbrun, hwilken war ganska rörande, och hwaruti man i synnerhet bad til Gud wår Frälsare, om förbarmande öfwer de affälliga. Efteråt nederrefs församlingshuset, såsom wanligt war, och Schönbrun blef samma dag helt och hållit öfwergifwit.

At detta aftågande från Schönbrun, och at berga så många personer i Lichtenau och Gnadenhütten, war med stora swårigheter förknippat, kan man lätt föreställa sig. Men anledningen dertil war dock det swåraste och för Mißionärerne en oförgätelig sorg.

I samma April månad sände Delawar-Chiefs återigen deputerade, och deribland jemwäl twå Indian-Bröder ifrån Lichtenau, til Huronerne, för at än en gång försäkra dem, at de skulle blifwa neutrale, och låto dem tillika weta, at Delawar-Nationen hade anammat Guds ord, och at de derföre offenteligen togo de hwita Lära-

rarne i Lichtenau och Gnadenhütten i sit beskydd. Härtil förmådde dem Öfwerstens Morgans i Pittsburg yttrade tankar, til hwilken de hemligen hade skrifwit och anmält sit förehafwande at bortskaffa Mißionärerne utur församlingsorterne, önskandes sig så inhämta hans mening deröfwer; men hans swar war: "Jag kan dertil ingen ting säga: Mißionärerne lära sjelfwe weta, hwad derwid är at göra, ty de äro sände af Gud. Men jag tänker, det wore icke godt om de på något sätt blefwo twungne at fara bårt, ty jag anser et slikt företagande icke annorlunda, än för et werk af djefwulen, som will hindra och förstöra den goda saken ibland Indianerne, derföre är mit råd och wilje, at I söken behålla och skydda dem."

Så snart ofwannämde deputerade ankommo til Hurouerne, och det blef kunnigt at twänne troende Indianer woro deribland, och at den ene af dem, Isac Glikkikan, wore sändebudets Taleman, sade genast de förre sig emellan: "Nu skole wi få höra sanningen; ty de troende Indianer ljuga icke. Budskapet blef ock, så wäl af dem, som den Engelska Regeringen i Detroit, wäl uptagit, och i Junio följde på detsamma et mycket tilfredsställande swar, hwaruti man i hänseende til wåra Mißnionärer hade så uttryckt sig: Delawarerne skulle anse sina hwita Lärare såsom et kosteligt klenod, ty de skaffade mycket godt ibland Indianerne, och woro betänkte på deras andeliga och lekamliga wälfärd. De skulle altså skatta sig lyckliga, at desamme wistades hos

dem,

dem, de skulle beskydda dem, och ingalunda släppa dem utur sina händer.

Å andra sidan anstäldes jemwäl af Americanerne, året 1777, åtskilliga fredsunderhandlingar med Indian-Nationerne. Och som ingendera utföll efter önskan, så skulle i Junio detta år bli en sammankomst i Goschachgunk af samtliga Indian-Nationernes deputerade. Men Huronerne, hwilka icke hade rätt alfware med at hålla fred, hindrade detta förehafwande, och samma månad gick en stor hop af dem åter ut at mörda, och kommo i negden af Gnadenhütten. Det fattades icke mycket, så hade wåra Indian-Systrar, som gingo från Gnadenhütten til Lichtenau, fallit i deras händer. Til all lycka hörde de på långt håll deras dödssång, och hade ännu tid at igenom starkt springande komma undan.

Wid slutet af Julii månad blef likwäl åter en freds underhandling hållen i Pittsburg. Men knapt hade den tagit sin början, så förswann alt hopp om fred, emedan en troupp Americaner gifwit eld på et partie Senecker, som just då kommo til besagde fredsunderhandling. Deraf blefwo de wilde å nyo upretade emot de hwita, höllo dem alla för trolösa, och sökte endast tilfälle at hämnas på dem.

Strax derpå ankom til Goschachgunk ifrån Huronerne et budskap bestående af 20 man, som anböd Krigs-beltet tre gånger til Delawarernes stora Råd, och upfordrade detsamma rätt alfwarligt til krig emot Colonierne, hwartil alla Nationerne på denna och andra sidan om sjön

Erie hade förenat sig såsom en man. Men Delawar-Chiefs blefwo ståndaktige i sit fredsamma tänkesätt, gåfwo Krigs-beltet tilbaka, och läto säga Huronernes Chiefs, at de icke kunde willfara deras begäran, emedan de hade lofwat wid fredsslutet efter sista kriget, at icke mer fäkta emot de hwita, så länge solen skulle skina och strömmarne rinna; de hade således ingen hand at fatta Krigs-beltet med. Med detta swar gingo de deputerade mißnöjde tilbaka, och man hade icke annat at förwänta, än at Delawarerne, följakteligen också wåre Indianer, skulle af de uphitsade wilda blifwa angripne.

Nu woro Mißionärerne ingen stund säkre om sit lif. Wåre Indianer höllo wäl wård om dem natt och dag med mycken trohet; men emedan omständigheterne blefwo alt mer betänklige, så beslöt man at förminska Mißionärernes antal i möjeligaste måtto, och lät Mißionären Jungman med sin Hustru åter gå til Bethlehem, dit Brodren Heckewälder redan i Maji också hade begifwit sig. De anträdde denna resa den 6 Augusti efter et mycket rörande afsked, sedan de i sju år trogit betjent Indian-församlingen; och Gud bragte dem genom många farligheter lyckligen til ort och ställe.

Genast dagen efter deras afresa kom den säkra underrättelsen til Lichtenau, at 200 man Huroner under en så kallad Half Konungs anförande, werkligen woro i antågande. Bestörtningen deröfwer war allmän; Men efter mogit öfwerwägande beslöt man at icke låta förmärka någon fruktan, utan at häldre bemöta deßa wilda

ja med wälgerningar. Strax blefwo fördenskull
yrar och swin slagtade, och andra matwaror sam-
ade, och såg man med förundran, huru samt-
ige Indian Bröderne och Systrarne med glädje
bidrogo sit härtil, emedan de höllo detta för det
nda medel, at ställa sina kära Lärares lif i säker-
het, som ännu woro hos dem. Då nu de wil-
de häruppå den 8 Augusti inträffade i Goschach-
gunk, och Indian-Bröderne förde dem där til
nötes den i myckenhet för dem tillagade maten
från Lichtenau, war deras glädje deröfwer oge-
nent stor; Af detta goda lynne sökte National-
Hjelparne at begagna sig, och sände strax derpå
n högtidlig deputation til Half-Konungen och
hans hufwudmän. Isac Glikkikan war Ta-
eman derwid, och höll för dem et tal, som jag
här will bifoga, på det min Läsare jemwäl må
e, huru wåre Indian-Bröder pläga tala med
wilda krigsmän:

"Oncles! Wi edre Cousiner, de troende
Indianer här i Lichtenau och Gnadenhütten,
frögde oß at hafwa tilfälle se och tala med eder.
Wi ränse edra ögon ifrån alt stoft, och hwad
wädret til äfwentyrs deruti må hafwa inblåst,
på det I mågen kunna se edra Cousiner med
klara ögon och muntert ansigte: Wi rense edra
öron och edert hjerta ifrån alla onda rykten, som
t elakt wäder kan hafwa på eder resa hit
bragt i edra öron, ja i edra hiertan." Här
blef en String off Wampom gifwen, och Isac
fortfor: "Oncles! hören de troende Indianers ord,
edra Cousiners här i Lichtenau och i Gnaden-
hütten! Wi låte eder härmed weta, at wi redan

för några och 30 år sedan hafwe anammat Guds ord, och hålle derföre dageligen wåra församlingsstunder morgon och afton. Weten således ock at wi hafwe wåra Lärare hos oß, som underrätta oß och wåra barn i ordet och i Läran. Af Guds ord, som wåre Lärare förkunna oß, läre wi at hafwa frid med alla menniskor, och at lefwa i wänskap med hwar man. Ty så har Gud beat oß göra, hwarföre wi äre et folk, som älskar friden. Deße wåre Lärare äro icke allenast wåre wänner, utan wi anse dem ock och älske dem såsom wårt egit kött och blod. Emedan wi nu äre edre Cousiner, så är wår bön och begäran af eder, Oncles! at I likaledes anseen deßa wåra Lärare såsom Eder kropp och såsom edra Cousiner. Wi äre en kropp med dem, kunne således icke åtskiljas från hwarannan, och hwad I gören dem, det gören I oß, det ware sig godt eller ondt. Härpå öfwerlemnades en String off Wampom af några famnar. Half-Konungen försäkrade häruppå, at deßa ord hade trängt in i hans hjerta. Han wille derföre genast gå til råds med sit krigsfolk derom. Detta gjorde han, och gaf så de deputerade följande swar: "Mine Cousiner! det är mig rätt kärt och jag känner mig rätt wäl derwid, at I hafwen rensat mina ögon, öron och hjerta ifrån alt det onda, som wädret under denna min resa inblåst i mig. Jag är på en resa, som icke är af et wanligt slag; ty jag är en krigsman och går i krig, hwarföre mycket kommer öfwer mig och många onda tankar gå i mit hufwud, och äfwen i mit hjerta. Men jag frögdar mig, at

mig

mina ögon nu äro klara och at jag kan skåda mina Cousiner med klara ögon. Jag gläder mig, at jag med öpna öron kan höra mina Cousiner, och taga deras ord til hjertat." Härpå gaf han en String off Wampom, och nu uprepade han alla de deputerades ord, som angingo Mißionärerne, försäkrade sig wara nögd dermed, och tillade: "Förblifwen derwid, och låten ingen ting störa eder deruti. Waren edra Lärare hörsamme, hwilka icke säga eder annat än det, som godt är, och underwisa eder om Gud, och waren aldeles icke bekymrade, at något ondt skal dem wederfaras. Ingen skall tilfoga dem någon skada. Hållen eder Gudstjenst, och blanden eder icke uti andra saker. I sen wäl, at wi nu gå i kriget; men waren helt stilla och i ro derwid, och tänken icke mycket deröfwer o. s. w."

Medan denna afhandling påstod, war man i Lichtenau uti icke ringa bekymmer, huru dermed skulle aflöpa, hwarföre ock afstal förrut war giort med deputerade, at de, så snart de märkte, at Half-Konungen icke talade utur en wänlig ton, skulle, förrän han slutat sit tal, genast sända bud til Lichtenau, på det de än måtte kunna begifwa sig på flyckten. Desto större war Indian-församlingens glädje öfwer den goda utgången; och alle kände sig bewekta at barnsligen låfwa Herren för nådig bönhörelse af de oräkneliga til Honom i stillhet upsända suckar, och at efterkomma densamma dagens så skönt paßande lösen, som hette: Sjungen gladeliga wårom Gudi,

som är wår starkhet! lofwen Jacobs Gud!

Ännu på samma dag besökte Half-Konungen i Lichtenau, tillika med Öfwerste Capitainen och 82 krigsmän. Först gingo de in i Schole-huset, där de funno Mißionärerne David Zeisberger och Edward, gåfwo samtligen dem handen, kallade dem sin fader, och Half-Konungen sade ibland annat: "Wi glädje oß at hafwa sett wår fader och gifwit honom handen, ifrån denna dagen wele wi ock anse och erkänna eder för wår fader, och I skolen anse och erkänna oß för edra barn, och icke låta någon ting göra eder betänkeliga och willrådiga deruti, utan det skall så förblifwa i ewighet. Wi wilje ock göra det kunnigt för alla Nationer hwad i dag här skedt, och de skola utan twifwel glädjas deröfwer." Zeisberger swarade på et lämpeligt sätt til denna wänliga Compliment; hwaruppå Mißionärerne och några Indian-Bröder spisade med Half-Konungen och hans Officerare uti en löf-hydda: de öfrige krigarne lägrade sig framför Orten uti skuggan, där de så rikeligen blefwo med mat undfägnade, at de emot aftonen, då de rätt förnögde återgingo til Goschachgunk, kunde taga med sig en god portion hwardera. Half-Konungen sände häruppå budskap så wäl til den Engelska Befälhafwaren i Detroit, som ock til Chiefs i Huronerlandet, och gaf dem underrättelse om det med Indian-församlingen gjorda förbund, med den tilläggning, at han och hans krigare, hade antagit de hwita Bröder för sin fader, och wille ewigt erkänna dem derföre.

Imed-

Imedlertid hade man i Gnadenhütten icke nog tidigt kunnat erhålla underrättelse om farans oförmodade afwärjande, hwarföre Mißionären Schmick, uppå de altför rädda National-Hjelparnes trägna föreställning, redan den 9 Augusti flygtat med sin Hustru samt Brodren Schebosch derifrån til Pittsburg, dädan de widare gingo til Bethlehem.

Nu befunno sig således de twå Mißionärerne Zeisberger och Edward helt allena, hade twå församlingar at betjena, hwilka woro på 2 tyska mils afstånd ifrån hwarannan, och hade derwid ingen annan utsigt, än at den ena wedermödan skulle aflösa den andra. Deras bekymmer öfwer denna belägenhet kan man lättare föreställa sig än beskrifwa. Men Gud tröstade deras hjertan och styrkte deras tro så kraftigt, at de å nyo förbundo sig, at under all nöd ståndaktigt hålla ut hos Indian-församlingen. Deras lösen war altså: Kommer jag om, så kommer jag om. Zeisberger förblef i Lichtenau, och Edward begaf sig til Gnadenhütten. Men de besökte hwarannan flitigt, delade ljuft och ledt, och den ene war den andra til tröst och upmuntran. Nu insågo de först rätt hwad wälgerning Gud hade bewisat dem medelst ofwannämde Indian-församlingens förbund med Huronerne; förutan detta hade de antingen aldeles icke kunnat förrätta sina embeten hos wåra Indianer, eller ock måst stjäla sig dertil. Men nu kunde de fritt och säkert öfwer alt gå omkring, ja ock midt ibland det wilda krigsfolket, som bewiste dem all wänskap och wördnad. Många

 af

af dem biwistade med uppmärksamhet församlingsstunderne i Lichtenau, hwilka aldrig behöfde afsägas; och dageligen kommo några at besöka Brodren Zeisberger och at hälsa på honom såsom sin fader. Några woro smälige, och gladde sig öfwer Zeisbergers skicklighet och willighet at öpna ådern på dem.

Här infunno sig nu hos Half-Konungen än flere krigare, så wäl Huroner som Irokeser, Ottawas, Chipawas, Schawanos, Wonpahos, Petawontaks och några Fransoser. Men han höll god disciplin, och tillät icke det minsta utswäfwande. Mången gång lågo öfwer 200 krigare öfwer natten tätt wid Lichtenau, men höllo sig så stilla, at man nästan intet märkte at de woro där, hwilket wißerligen war mycket at undra på hos et så wildt folk och en så blandad hop. I synnerhet höll Half-Konungen sträng hand deröfwer, at hans folk icke måtte råka i fylleri, hälst mord och dråp då warit oundwikeligt. Han underrättade sig äfwen hos Bröderne, om hans folk upförde sig ordentligen, och fägnade sig då han derom försäkrades.

Imedlertid war likwäl så många krigares underhåll och deras dagliga och talrika besök i Lichtenau ganska beswärligt för inwånarne, i synnerhet deras wänliga tiggeri, då ofta et par hundrade kommo på en gång och dansade för hwarje hus, och på sådant sätt begärde något mat och tobak. Man tackade altså Gud, då de den 22 och 23 Augusti marscherade af, och det desto mer, emedan så mycket Rom fördes just sista dagen från Pittsburg til denna negd,

at

åt alle uti granskapet på alla sidor kring Lichtenau woro de följande dagar druckne och gjorde et förfärligt buller.

Men nu befarade man, at detta wånliga bemödande af Huronerne, hwilka woro England tilgifne, skulle hos Congreßen göra et elakt intryck. Delavar Chiefs hade derföre mycket göra at bibehålla sit stridbara folk i stillhet, hwilka ständigt fruktade at blifwa öfwerfallne af Amerikanerne. Man erfor ock sedermera tilförlåtligen, at åtskillige stämplingar då blifwit hopsmidde, at öfwerfalla Lichtenau och Gnadenhütten samt andra Delavar städer. Men Gud hade giordt dem alla til intet.

Emot hösten detta år blefwo omständigheterne ännu mer tryckande. Man erhöll nemligen den förfärliga underrättelsen, at en annan Amerikansk General wore ankommen til Pittsburg, som icke wille gifwa någon Indian pardon, han måtte wara wän eller fiende, utan wille utrota dem allesamman utan åtskillnad. Detta bragte ock slutligen Delavarerne i gewär, och alt Mißionärernes afrådande halp icke, emedan de, som de sade, dock måste dö, antingen de fäktade eller icke. Härtil kom det ryckte, at Amerikanerne inom några dagar skulle inrycka i Goschachgunk, och den ena tidningen efter den andra förkunnade deras annalkande. Delavarernes stridbara manskap förenade sig altså med Huronerne, hwilka ännu woro i negden. Men Indian församlingen, som oafläteligen förblef derwid, at icke taga minsta del i kriget och at icke erkänna den för sin medlem, som det wille göra, kunde nu icke taga annat parti, än at göra sig färdig til flyckten.

En plats wid Walhaldin blef derföre utsedd, hwarest församlingarne i Lichtenau och Gnadenhütten wille stöta tilsamman. Allestädes packade man in och husen utrymdes. Slutligen kom et hastigt bud den 17 September om aftonen til Lichtenau och Gnadenhütten, med den tidningen, at fienderne redan wore helt nära; Bägge Församlingarne togo altså samma natt, tillika med sina Lärare, flyckten på båtar, och det i sådan hast, at det mästa af deras egendom lemnades qwar. De stötte tilsammans på bestämd plats wid Walhaldin, lägrade sig och förwäntade icke annat, än at det följande dagen skulle komma til blodig träffning wid Lichtenau. Men förrän det ännu dagades, kom den oförmodade glada tidningen, at det endast warit en hop hästar ur skogen, dem man ansett för Americanernes Armee. Begge Församlingarne förblefwo emedlertid den 18 i deras läger, at besöka hwarannan, och det war en glädje at se hwad för en kärlek war rådande ibland dem. Följande dagen återwände hwardera församlingen med glädje hem til sin Ort.

Den 23 September, sent om aftonen, kom et budskap från Pittsburg ifrån Americanska Generalen Hand och ofwannämde Öfwerste Morgan med försäkran, at Delavarerne icke hade något at frukta för Americanerne. Men förrän detta ännu kunde blifwa kunnigt, utbredde sig det ryktet i Lichtenau, at en Armee wore i negden, och alle wille redan återigen flyckta. Zeisberger lät derföre församlingen ännu eftermidnatten, komma tilsamman, och fägnade dem

med

med den ifrån Pittsburg erhållna hugneliga tidningen, hwaruppå alle begåfwo sig gladligen til hwila. Jemwål återtogo Delavar-Chiefs sit fredliga system igen.

Wid början af October detta år förefôll en tråffning emellan Huronerne och et friparti Americaner, som twärt emot Regeringens i Pittsburg uttryckeliga förbud, hade tågat ut at öfwerfalla Delavarståder och altså jemwål Församlings-orterne; Men Half-Konungen slog dem, och nedergjorde dem på några få når, hwarefter han med sin segrande skara åter besökte i Lichtenau, men til församlingens stora förnöjelse anträdde åter marschen til sin hemort den 6 October.

Straxt derefter erfor man i Lichtenau, at en del Delavarer, som bodde wid Cajahaja och wid Walhalding, begynte deltaga i kriget. Emedan nu detta hade kunnat draga Indian-Församlingen med uti olyckan, så låt Mißionåren Zeisberger derom göra en rått eftertrycklig föreställning til Delavarernes Stora Råd i Goschachgunk, med den försäkran, at de Troende Indianer hade beslutit at genast skilja sig från Delavarerne, så snart desse låto förmå sig at gå med i kriget. Detta hade den följd, at Delavarernes samtlige Hufwudmän blefwo från alla örter sammankallade til et utomordenteligt Råd, hwaråst den 31 October enhålligt beslutades, at bibehålla Freden och Neutraliteten.

Under hela denna förwirrings- och bedröfwelses-tiden, då mord-anden och mörksens magter wisade sig så beställsamme, fortsattes Guds

werk obehindrat ibland wåra Indianer. Hos de döpta blef man warse, enligit Mißionärernes uttryck, et helt nytt lif af Gud, och en sådan kärleks-eld ibland unga och gamla, som det plägar wara hos dem, som stå i den första kärleken. Wid alla de stora oroligheter, som af de krigande Skärarnes fram och tilbaka genomtågande nästan dagligen förordsakades, blefwo de ej allenast icke modfälte, utan de läto ock de swåra och tryckande tider häldre tjena dertil, at de i Trone höllo sig än närmare til wår Frälsare, och sökte allena hos Honom hjelp och tröst. I Församlings-stunderne war en mägtig Guds nåd rådande, och Evangelii Predikan i Lichtenau blef af främmande Indianer så ymnigt besökt, at det rätt ofta war brist på rum. Många blefwo döpte, och några, som redan woro i andra Kyrkoförfattningar döpte, uptogos i Församlingen. Witnes-Andan uplifwade National-hjelparne då för tiden helt besynnerligt. Många af dem gingo ända til Goschachgunk at beprisa Jesu nåd för de sjuka och ofärdiga, som icke kunde komma til Lichtenau, och funno mycken ingång. Några Indian-predikanter satte sig wäl emot dem, men de kunde icke emotstå den Andan, som talade genom National-hjelparne, utan de måste alle tystna. Hos de odöpta barnen wisade sig i begge Församlings-orterne en så salig rörelse, at Föräldrarne ofta icke wißte sig något råd, huru de skulle trösta sina små, då de så hjertligen bådo om Döpelsen. Ibland dessa woro ock en ännu odöpt Chiefs barn från Aßiningk, wid namn Wekapachtschiechen, som bodde i Lichtenau; den-

enne wände sig til Mißionärerne och sade: Det
inge honom så nära, då han såg sina barn natt
ller dag liggande på ansigtet och gråta, och han
unde dock icke hjelpa dem, utan måste snarare
råta med dem. Han hade derföre tänkt, det
an wäl wore skuld dertil, at hans barn måste
ara så tröstlösa: Han wille altså anbefalla sina
arn åt Mißionärerne och bedja, at de icke måt=
e för hans skull blifwa hållne tilbaka; han skul=
e mycket glädjas, om hans barn kommo fram=
ör honom, och blefwe döpte förrän han. Sam=
na man tiltalade en dag det församlade Rådet i
Hoschachgunk på följande sätt: "Käre Bröder
ch Männer! Emedan wi nu från alla Orter
öra idel fruktanswärda tidningar, så låtom oß
esto ifrigare bedja Frälsaren, at Han hjelper oß
genom dessa farliga tider, ty nu är det oß som
ldranödigast: Jag wågar wäl icke ännu räkna
nig ibland de Troende; men jag kan dock af he=
a hjertat försäkra Eder, at jag will lefwa och
ö hos detta Guds folk. Hwar Bröderne blif=
va, där will jag ock blifwa; såsom det går dem,
å skall det ock gå mig. Jag skal skatta för en
tor nåd, at kunna sluta min lefnad bland dem;
ch skulle jag än icke ernå den nåden at blifwa
döpt, så skal man dock en gång kunna säga om
mig: Här ligger Wekapachtschiechen begraf=
ven, hwilken, oaktat han icke kunnat blifwa döpt,
dock intil sin åndalykt förblef Brödra=Församlin=
gen trogen." Hans slägtingar hotade derpå, at
döda honom, om han icke öfwergåfwo Bröder=
ne; men han lät äfwen så litet förwilla sig der=
igenom, som tilförene genom deras smicker, och
blef

blef kårt derefter döpt. En annan upwäckt In-
dian, som på sin begäran erhållit tilstånd at b
hos Bröderne, gjorde sådant kunnigt inför Rå
det i sin Ort, med försäkran, at han icke all
nast wille affäga sig fylleriet, utan ock hela In-
dianska lefnads-sättet, och flytta til Gnadenhü
ten; Rådets Ledamöter prisade hans företagand
och sade: "Du har utwalt den bästa och säkre
ste wägen; om du flyttar til Gnadenhütten, s
kunne wi tro, at du icke mer will supa, ty d
Troende supa icke, det wete wi.

En besynnerlig glädje gjorde Gud Mißio
närerne dymedelst, at många af dem, som förle
den wår blifwit affällige, ångrade wid slutet a
detta år af hjertat sin otrohet, och bådo om för
låtelse och återantagande. En af dem, som lå
i en smärtefull sjukdom och blef wänligt besökt
tilstod det wäl, at han helt allena wore skulde
til sitt osaliga tilstånd, men betygade, at han
hjerta wore aldeles dödt och hade ingen förtrö
stan til Frälsaren, emedan, om han ock wille å
ter wända sig til Honom, det genast föll honom
in, at han alt för mycket hade försyndat sig e
mot Honom och emot Församlingen, i det ha
icke allenast öfwergifwit henne, utan hade ock i
bland de Wilda utspridt mycket ondt emot hen
ne; hwaruppå han försäkrades, at hos Jesum
Christum wore nåd och förlåtelse at finna, sem
wäl för de affälliga, emedan Han åfwen på kors
set hade bedt för sina mördare. Och detta tröste
ord fann ingång i Hans beängstade hjerta.

Atton

Åttonde Afdelningen.

1778, 1779, 1780, 1781.

De Wildas Krig fortfar. Indian-Församlingens och deras Lårares farliga belägenhet och nådiga bewarande. Gnadenhütten öfwergifwes; blir efter någon tid åter bebodd, och Schönbrun å nyo upbygd. Lichtenau öfwergifwes och Salem bebygges. Under alla oroligheter har Guds werk ibland Indianerne en obehindrad fortgång. Predikanten Grube ifrån Littiz besöker Indian-Församlingen til deß stora Wälsignelse.

Såsom kriget emellan England och de nuwarande Fri-Stater i Norra America ännu ånge fortsattes; så continuerade ock oroligheter e bland Indian Nationerne ännu, dock så, at från början af år 1778 intil hälften af år 1781 ke förekom mycket betydligt, utan merendels enast små stridigheter, hwaraf Indian-församlinen rikligen fick erfara allehanda obehagligheter, ock utan at dymedelst wäsentligen bliswa störd sin gång, hwarföre jag kårtligen sammanfattar essa åren.

En egen tröst war det för Mißionärerne nder denna Period, at i den allmänna förwiringen bref-wäxlingen med Brödra-församlingen i Pen-

i Pensylwanien icke blef afbruten, hwilket tjen
dertil, at som den sistnämde likaledes befann si
i anseende til Krigets fortfarande uti bekymme
fulla omständigheter, de kunde tid efter anna
upmuntra hwarannan at uthärda i tålamod oc
tro, och afwakta Herrens hjelp.

Huronerne fortsatte ständigt under denna t
den sina fiendtligheter emot Fri-Staterne; Oc
man erhöll tid efter annan en hop bedröfliga u
derrättelser om deras och andra Wildas mordisk
infall på de hwitas Plantager, såsom ock om
lika förhållande af de sistnämde mot de Wild
Derwid war det altid för Mißionärerne och de
ras folk en hjertrörande syn, då de Wilda kri
garne återkommo från rof och mord, förande me
sig hwita til en del sårade fångar af begge kö
nen, och deribland små barn, samt hade åfwe
med sig döda och scalps. Wåre Indianer wisa
de sig derwid rätt medlidsamma, gåfwo de fång
na mat, och tilläto aldeles icke, at de i Försam
lings-Orterne blefwo pickade eller på annat sä
mißhandlade, såsom de Wildas plägsed eljest är
så ofta de draga igenom en Ort med fullwärt
fångar. Öfwer detta medlidsamma förbud wor
de Barbariske krigarne ofta mycket förbittrade
men måste dock hörsamma.

Bland dylika fångar befann sig en gån
en 86 års gammal gubbe, jemte 2 unga män
Wåre Indianer hade et särdeles medlidande me
den förstnämde, och erbödo Krigarne en stor sum
ma til at köpa honom lös, men förgäfwes. D
de fångne woro komne til Krigarnes hemwist
blefwo de 2 unge män, på det i Första Delen
sid

sid. 216 beskrifna grufliga sätt marterade och brände. Med Gubben skulle det lika så förfaras; men han erhöll igenom en liten flicka hemlig underrättelse derom, och war så lycklig at han fick en häst och kom undan. De Wilde förföljde honom wäl, men han slapp dock undan til negden af Gnadenhütten, då han för hunger skull icke orkade längre, sedan han i 10 dagar lefwat blott af gräs. I detta tilstånd träffade en Indian-broder honom i skogen, mera lik en död än en lefwande menniskja, så at han hade mycken möda at skaffa honom til Gnadenhütten. Här kom han i god skötsel, och utbrast i de orden: "Ack gode Gud, haf tack, at Du återigen bragt mig arma menniskja til Christna! är det nu Din Wilje, at jag här skall dö, så är jag hjertligt nögd dermed." Men han dog icke, utan skaffades af Bröderne sedermera til Pittsburg.

I öfrigit blefwo under denna tiden rätt månge skarar af de wilda krigarne, genom wåra Indianers kärliga och förnuftiga föreällningar, så rörde, at de afstodo från sit mordiska förehafwande, och wände om hem igen, hwarigenom mycken blods utgjutelse hindrades. Ofta kunde ock wåre Indianer icke annerlunda skydda sig sjelfwa från de genom- och förbifarande wildas ströfwerier, än at de affände deputerade til dem, och föreställde obilligheten af deras upförande, samt öfwerlemnade derwid en String off Wampom.

Wid deßa oroligheter, hwartil jemwäl kom, at fri-partier af de hwita ströfwade alt omkring, war församlingen i Gnadenhütten måst

ut-

utsatt för faran. Hon fick derföre i April 1778 det tilbudet, at för närwarande häldre flytta til Lichtenau. Detta anbud tog hon an, och Gnadenhütten blef öfwergifwit. I så måtto bodde nu 3 Indian-församlingar tilsamman, hwarföre man ansenligt utwidgade församlings-salen i Lichtenau, och ökte Orten med många hus.

Imedlertid blefwo Delavar-Chiefs flere gånger af Engelska Befälhafwaren i Fort Detroit och af Indian Nationerne, som woro på hans sida, alfwarligen och ofta med de skarpaste hotelser upmanade til krig; men de höllo ut en lång tid wid sit förra beslut, utan at wackla, och blefwo deruti genom Mißionärernes och National-Hjelparnes goda råd trogit understödde, hwartil de, så wäl i anseende til Indian-församlingen, som ock til hela landet, trodde sig wara skyldige, hälst det war en afgiord sak, at genom Delavarernes neutralitet, skulle många andre Nationer blifwa i ro, emedan de icke gerna wille göra Delavar-Nationen emot, såsom deras Farfader. Också erkändes detta Brödernes förhållande af Regeringen i Pittsburg såsom en wälgerning emot hela landet; hwilket ock Öfwersten Morgan med tacksamhet betygade, försäkrande at derigenom hade krigarnes grymhet i allmänhet blifwit dämpad.

Nu åtnjöt man lugn en rund tid, som war desto mer wederqwickande, ju längre man stått i erfarenhet af wederspelet. Men de elake Monsys woro emedlertid oaflåtligen syßelsatte at uphetsa de öfriga Nationerne emot Delavarerne, och i synnerhet emot Indian-församlingen och

deras

deras Lärare. Då nu härtil kom, at Delawarerne äfwen af Fristaterne blefwo upfordrade til krig emot de Engelskt sinnade Indianerne, så begynte då ändtligen deras Chiefs at blifwa wacklande, beslöto at göra krig; och sl go sig på Engländarnes sida. Härigenom förswann gemast deras wänskap och förwandlade sig efter handen til fiendskap emot wåra Indianer och Missionärerne, som outtröttligen rådde til fred, ty nu mera war den fredligt sinnade Indian-församlingen dem i wägen, at de icke kunde handla efter sin böjelse. Efter menskligt utseende war det altså ute med församlingen; ty de Engelskt sinnade Indian-Nationerne hade i Detroit enhälligt beslutit, at krigsbilan skulle falla på dens hufwud, som icke wille antaga den. Et dylikt tänkesätt wisade ock de Nationer, som höllo med Fristaterne. Wåre Indianer woro således emellan twänne eldar.

Det första steg man tillät sig emot dem war, at deras unga manskap upfordrades flera gånger af Delavar-Chiefs på det alfwarligaste, at ock gripa til wapen. Deras wägrande war ståndaktigt, men satte dem uti en icke ringa fara, i det Delavarerne sluteligen aldeles utspridde, at Indian-församlingen höll med Americanerne. Ännu farligare blef derigenom Mißionärernes belägenhet, hwilkas råd och anseende man i allmänhet tilskref detta wägrande. Den hotelsen blef derföre af de wilda ganska ofta förnyad, at de antingen skulle dödas eller fångne bortföras, hälst man smickrade sig dermed, at om man

endast hade dem undan, skulle man snart war-färdig med Indian-församlingen.

Nästan otaliga gånger erforo Bröderne Guds bewarande wid denna tiden. Redan om sommaren 1778 erhöllo Mißionärerne den tilförlåteliga underrättelsen, at Gouverneuren i Detroit wille skicka et parti Engländare och Indianer til Lichtenau, och låta afhämta dem; men någon tid derefter fingo de weta, at denna expedition blifwit åter upskuten, emedan Capitainen, som skulle commendera detta parti, blifwit plötsligen död, och en annan i hans ställe war icke genast tilhands. En annan Engelsk Officer hade begärt af de wilda, at de allenast skulle leswerera honom Mißionärerne döda eller leswande. De loswade, men glömde det. Jemwäl om sommaren 1779 swäfwade en stor fara öfwer dem, den de icke sågo någon utwäg at undgå. En Armee Engländare och Indianer ifrån Detroit war uppå sin marsch til Fort Laurentz i Tuskaravi redan kommen på denna sidan om Huronerstäderne, och den commenderande Officeraren hade jemwäl den assigt at rycka in i wåra Indianers negd och taga bårt Mißionärerne. Men i hast kom en tidning om et infall af Americanerne, hwarföre alle Indianer, som woro med, öfwergåfwo honom, at han således måste afstå ifrån sit förehafwande och wända om til Detroit igen. Brodren Scheboschs befann sig en gång på en resa til Pittsburg, men wißte icke at han war emellan twänne partier, af hwilka det ena förföljde det andra, och förnam först efteråt i hwad fara han warit stadd. Atskilliga bud, som

af

Bröderne i nödiga ärender utskickades, blefwo mördarne efterspanade, men de undkommo kligen.

Rätt ofta upfyldes det ordet på dem: Her: n gör hedningarnes rådslag til intet och inder folkens tankar. En gång lät Huroner: s Half-Konung warna Mißionärerne, at wa: på sin wakt, emedan han med wißhet hade nummit, at man traktade efter deras lif, i nerhet Brodren Zeisbergers. Jemwäl ut: idde några illa sinnade menniskor det rycktet, benämde Mißionär syftade derpå, at föra de ende Indianer öfwer til Americanerne. Då den a, hwaruti han härigenom råkade, honom ifteligen tilkänna gafs, swarade han: "Är jag fara, så kan jag icke ändra det, och öfwer: mnar det helt och hållit åt min kära Herre, ilken jag tjenar, huru han förordnar om min och mit öde. För öfrigt är jag öfwerlåten wid godt mod, ehuru jag icke af öfwerdåd l sätta mig i fara." Emedlertid kom dock an honom en gång ganska nära: En hwit n ifrån Sandusky, wid namn Kornick, ha: kommit tilsammans med en annan hwit man, mon Gißley benämd, som war med et an: Mingues utgången at röfwa och mörda, och e af honom hört, det han förhoppades än: wara så lycklig, at bringa antingen alla hwi: Bröder eller åtminstone en af dem til De: t. Kornick berättade sådant för Brodren sberger och warnade honom; men denne, n wid slika hotelser, gjorde ingen ting deraf. n gick i sit kall hwar nödigt war; då han nu

 en

en dag wor stadd på en resa med 2:ne Indian
Bröder, mötte honom Simon Gißley werkli
gen med åtta Mingues och en hwit fånge. S
snart Gißley blef Mißionären warse, ropade ha
til sit sällskap: "Si här kommer den emot oß, so
wi länge önskat få se och gripa, gören nu hwa
eder godt synes; men Anföraren för Mingue
teg stilla och runkade på hufwudet; de gjor
altså blott några frågor och drogo widare. O
så en Officer från Detroit, som år 1779 w
stadd på marsch til Fort Laurentz, hade sagt
förenämde Herr Kornick, at en af hans fö
nämsta ärenden, hwarföre han wille dit, wore
afhämta Mißionärerne, i synnerhet Brodr
Zeisberger. Då nu Kornick förestälde hono
at Mißionärerne ej allenast icke gjorde Englä
darne någon skada, utan twärtom stiftade my
ket godt bland Indianerne, swarade han, det h
helt wäl wißte detta, men om de först ha
Mißionärerne ur wägen, så fingo de ej allen
Delawarerne med sig i kriget, utan ock alla
öfriga Nationerne.

Alla underrättelser, dem man nu mera
höll, stämde öfwerens deri, at man syftade
Indian-församlingens fullkomliga förstöran
Detta war för några, som ännu icke woro
fästade i tron, en frestelse den de ej kunde em
stå. De skilde sig af fruktan ifrån Församli
gen. Men här såg man jemwäl Herrans troh
som har tålamod med swagheter; ty alla de
bewarade han, at de icke under deras bår
warande togo skada til sina själar: De kommo
snart tilbaka och blygdes öfwer sin klenmodigh
Ef

Efter hand blef emedlertid oredan ibland Delavarerne alt wärre. Många af dem begynte at fly och kunde icke säga hwarföre? Likafullt fingo de bärt, och lämnade sin säd och hwad de hade inbergat i sticket. Men wåre Indianer förblefwo stilla, förtröstade på Herren, och många af dem fingo denna tiden tilfälle at aflägga witnesbörd om Sanningen. Bland andra hade en gång Amerikanske Generalen Intosch et långt samtal med en döpt, wid namn Johan Martin, och gjorde honom allehanda frågor i andeliga och andra mål, dem Johan Martin til hans fulla nöje beswarade, så at Generalen icke nog kunde förundra sig deröfwer. "Jag kan wäl icke, sade Johan Martin til slut, läsa Biblen, men jag wet dock, at det så står skrifwit, och så äro wi lärde af wåra Lärare. Generalen kan läsa Biblen, och lär weta om det är sanning hwad jag säger." Du har ganska rätt swarade denne: det är sanning hwad du säger, och det gläder mig mycket at se en sådan Indian. Nu ser jag ock, at I icke mer ären hedningar, utan Christne Indianer, och jag will hjelpa och tjena eder, så mycket som står i min förmåga.

Emedlertid blef dock Indian-församlingen af blindt larm rätt ofta oroad, och försatt i ångslan; hwarföre Americanske Öfwersten Gibson wänligen tilböd Mißionärerne, at med deras folk begifwa sig til Fort Laurentz i säkerhet, eller åtminstone närmare ned til denna fästning, hwilket Regeringen i Pittsburg ock derföre önskade, emedan Fristaternes trouppér måste för wår skull

ofta skona de fiendtliga wilda; men om wi wo-
ro borta, så skulle de blott hafwa sina fiende
för sig. Men man undanbad sig detta anbu[d]
på det höfligaste, hälst kriget måst plågar drag[a]
sig dit där en fästning är;] såsom ock Fort Lau-
rentz blef några gånger af de wilda belägrad
och ändtligen af Americanerne öfwergifwen. Jem-
wäl bödo Schavänos de medlemmar af Indian-
församlingen, som woro Mahikandrer eller Mon-
sys, wänligen at flytta til sig och taga sina Lä-
rare med sig, och ostördt hålla sin Gudstjenst.
Men församlingen blef stilla och tilhopa.

Imedlertid wisade sig at Lichtenau hade för
många inwånare. Man beslöt således år 1779
at åter inflytta i det öfwergifna Gnadenhütten,
och igen upbygga det förstörda Schönbrun, dock
icke på samma plats, som förr, utan på andra
sidan om Muskingum. Gnadenhütten war snart
åter i ordning och betjentes af Brodren Ed-
wards. Men med byggnaden på Schönbrun
gick det icke så snällt, som eljest war wanligt.
Den under Brodren Zeisbergers anförande dit-
flyttade delen af Församlingen måste mer än
hälften af året bo i hyddor, Gudstjensten måste
hållas under bar himmel, och man kunde först i
December 1779 flytta in i det nya Schönbrun,
och inwiga kyrkan, hwilket skedde med stor
glädje.

Den tjenligaste och säkraste Ort för wåra
Indianer hade alt til år 1778 warit Lichtenau,
hwaräst Församlingen betjentes af Brodren Hec-
kewälder, hwilken redan om wåren nyßnämnde
år war til Mißionen återkommen tillika med

Bro-

Brodren Schebosch. Men Inwånarne i Goschachgunk hade nu en lång tid ej upfört sig så wänligt som eljest. Twärtom sökte de på alt sätt oroa wåra Indianer. I synnerhet woro deras tjufnad, grufliga fylleri med deß wederstyggeliga följder, Församlingen til en daglig pläga. Härtil kom, at de wilde krigsmän hade gjort det til en wana, at altid marchera genom Lichtenau, och där hålla rastedag, då de hwar gång måste för intet och rikligen förplågas med mat och dryck, hwilket i längden blef odrägligt. Man höll altså för bäst at efter hand öfwergifwa denna ort, och häldre upbygga en ny i deß ställe. Dertil utwalde man en negd wid Muskingum wid paß en tysk mil nedan om Gnadenhütten, och kallade den orten Salem. Den 30 Mars 1780 hölls den sista Församlingsstunden i Lichtenau, med hjertligt låf til Gud för all i denna Ort så rikligt åtnjuten nåd och wälsignelse. Derefter blef ock Församlingshuset härstädes nederrifwit, och aftågandet börjades. Men emedan det skedde sjöledes och emot strömmen, så tilbragte man öfwer 8 dagar dermed, ehuru Salem låg endast 4 tyska mil från Lichtenau.

Med denna nya Församlings-Ortens bebyggande, hwarwid Inwånarne af Gnadenhütten och Schönbrun trogit hulpo til, gick det så snällt, at kyrkan redan den 22 Maji blef inwigd. Dagen derpå begick Församlingen därstädes för första gången Herrans Nattward; och den 28 war i Salem den första dophandling. I December 1780 war denne Ort aldeles i stånd, och blef af främmande Indianer talrikt besökt.

Men också här wille de fiendtligt sinnade Delavar-Chiefs icke lemna wåra Indianer i ro, och beslöto derföre wid början af år 1781, at alla Inwånare i Goschachgunk, som icke wille draga i fält, skulle nedsätta sig i negden af Salem. Alla föreställningar, som af wåra Indianer skedde deremot, antogos icke. Emedlertid blef dock detta illamenta anslag til intet gjort.

I afseende på Församlingens inra gång, war hela denna Period en i högsta måtton behagelig nådatid. Mißionärerne lefde i liuflig endrägtighet och tiente Herren med frögd. Jemwäl bland de Indianska Bröder och Systrar regerade mycken kärlek, och man sporde med nöje, huru de af sig sielfwa woro omtänkte at rödja alt ur wägen, som kunnat störa densamma. I allmänhet kunde man så tydeligen förmärka den Helige Andes arbete på deras hjertan, at Mißionärerne derwid ofta glömde all jordens nöd. Efter en Predikan t. e. öfwer Evangelium om Sädesmannen, pröfwade sig många, til hwilken Claß de kunde räkna sig: En sade, at han funnit sig träffad, at han wore ibland dem, hos hwilka säden, som föll på wägen, blef förtrampad och af foglarne upäten. En annan fann, at hos honom hade ordet fallit likasom ibland Törne, emedan ännu hos honom låg godt och ondt om hwartannat, och at han icke hade öfwerlemnat alt åt Frälsaren. Den tredje räknade sig bland de stenhårda hjertan, hwaräst ordet ännu icke kunde fatta rötter, o. s. w. Men de fleste, hwilka sielfwe icke kunde neka, at ju den ädla Säden hade hos dem fallit i

god

god jord, tackade Herren derföre i stillhet. Då en Mißionär, wid samtalen til den Heliga Nattwarden, en gång sade åt en Indian-Broder så: "berätta mig då huru det s.r ut i ditt hjerta: "gaf han til swar: Intet angenämare hade du kunnat fråga mig; alla stunder på dagen är jag dertil färdig, och om man i den afsigten wäckte mig om natten, så skulle jag icke behöfwa någon tid at besinna mig, eller först blifwa rätt waken; Ty Frälsaren har så ställt mitt hjerta, at jag lika så gerna lägger fram för mina Bröder min ärmod och bristfällighet, som den salighet jag åtnjuter." En annan döpt beklagade sig för sin Lärare, det han hade förlorat Frälsaren; På tilfrågan, hwarföre det, swarade han: "Jag wille föra en ostraffelig wandel, och uppehöll mig wid några, som i Församlings-nåden äro längre komna än jag, at de stundom kunde inlåta sig med saker, som efter min tanke icke paßa sig för Guds barn. Jag tänkte: så skall det icke blifwa med mig: Hwad jag har lofwat Frälsaren, will jag ock hålla. Äntligen fick jag behag til mig sjelf, glömde Frälsarens hjelp, och nu är jag såsom et öfwergifwit barn." En nydöpt sade til sin moder och slägtingar i Goschachgunk: "I tänken til äfwentyrs, at den stora saken om Frälsaren och Hans Försoning icke har mycket at betyda, och at det blott talas mycket derom; Jag har ock förr tänkt lika så, och gjort spe deraf, men nu kan jag säga eder af erfarenhet, at det är något stort och underbart deruti, och at det kommer en Guds kraft öfwer en, som

förkroßar hjertat, då man hörer hwad Frälsaren för oß har gjort och lidit, och huru mycket det kostat Honom at förloßa oß arma menniskor utur Satans wåld." En gång wille et par främmande åldrige män fråga en döpt Yngling om hans tro, och den ena gamla sade, det han wille med honom tilbringa halfwa natten och se, om han, som ännu wore en Gåße, kunde gifwa en gammal Gubbe swar och besked på alt; men det warade icke länge, så sade Gubben, at han redan hade nog, och förmanade Ynglingen, at förblifwa wid Församlingen så länge han lefde; "Jag, tillade han, är redan för gammal och för mycket förhårdad, at kunna bli troende." En annan döpt uttryckte sig för en som war på besök: "Jag trör hwad de hwite Lärare säga, huru jag skall blifwa salig, icke derföre, at de hafwa sagt det, utan mitt hjerta blef, innan jag ännu war döpt, öfwertygat om sit eländiga tilstånd, och jag lärde tro, at Frälsaren är min Förloßare och Saliggörare. Och sedan jag blef döpt, kände jag at jag war en helt annan menniska än tilförne. Mit hjerta brann, och jag war outsäjligt salig. Så är det mig ännu, och det derföre, at Frälsaren förlåtit mig mina synder, och twagit mig med Sit blod.

I de offentliga Predikningarne war rörelsen ibland Åhörarne ofta helt owanlig, så at Predikanten måste stadna. Många på besök komne blefwo derwid af Jesu nåd fatttade, och så många af dem, som icke stodo den emot, blefwo jemwäl delaktige af den Heliga Döpelsen. Bland

de

de sistnämde befann sig ock et par hwita gifta af Mennonisternes Tänkesätt. Mannen, John Wath benämd, hade redan många år bodt ibland Indianerne, och hans Hustru hade såsom et halft års barn af de wilda blifwit bortförd.

Några främmande Indianer, som besökte i Lichtenau, betygade sig hafwa hört at der skedde underwerk, hwarföre de woro komne at se och höra dem. Indian-Bröderne bekräftade at slika under werkeligen hade tildragit sig och ännu skedde, hwarom de förrut i all sin lifstid til äfwentyrs aldrig hade hört, och begynte derpå berätta för dem, huru Gud alltings Skapare kommit i werlden at göra syndare saliga, hwilket Han ock nu werkeligen gjorde i Lichtenau: denne Guds wår Frälsares kärlek och nåd öfwersteg alt wårt förnuft, och wi skole sjelfwe i ewighet aldrig kunna uphöra at förundra oß öfwer Hans Nådes under. Detta witnesbörd hörde de wilde med stor upmärksamhet, och då Isak Glikkikan, en af deßa Jesu wittnen, gick hem til sit och wille lägga sig at sofwa, efter det redan war midnatt, sade en af de wilda, hans fordna Kamrat, til honom: Wi hafwe ju fordom tilbragt många nätter med hwarandra wid en Fest eller wid dryckeslag, och ingen sömn kom i wåra ögon: Låt oß nu en gång tilbringa en natt med denna stora saken, och deröfwer tala ut med hwarannan! Det giorde Isak gerna, och natten tilbragtes med frågor och swar öfwer det, som Herren har lidit för oß. En Främmande Indian, som war från negden af Mißisippi, besök-

sökte i Salem. Sedan han för Mißionären berättat mycket om sina Resor och Landets beskaffenhet wid Mißisippi samt om de deromkring boende Indianer, tillade han: Så har jag farit omkring på jorden, tils jag är blefwen gammal och, som du ser, gråhärig. Jag har derunder mödat mig mycket, för at finna något godt för mina Barn och efterkommande, och har ingenstädes funnit det ringaste, nu finner jag på en gång hos Eder, hwad jag så länge förgäfwes har sökt, och orsaken, hwarföre jag dröjer så länge här, är den, at jag måtte höra rätt mycket, på det, när jag åter kommer til de mina, jag måtte kunna säga dem något." En främmande hustru sade en gång efter Predikan til en döpt. "Jag kunde wäl bo hos Eder och blifwa troende, ty jag är icke så slät och syndig, som många andra, utan jag har i all min lefnad aktat mig för elaka saker." Men denne swarade henne, "Jag tänkte fordom lika som du, och trodde mig wara rättfärdigare än alla andra; men i en Församlings-stund blef det mig på en gång klart, at jag war den usläste bland alla; ja, jag trodde at Frälsaren för min skull utstått det mästa, derpå kastade jag mig med alla mina synder ned til Hans fötter, och nu wet jag af ingen annan skönhet hos mig, än at jag är en försont syndare och kan tro, at jag ewigt skall lefwa med Frälsaren; och detta är nog för mig." National-Hielparen Abraham slöt en gång sit Tal til dem, som woro på besök, med de orden: Nu hafwe wi sagt eder, huru I kunnen blifwa salige; om I we-

welen anamma det, skolen I erfara at det är sanning. Men tagen I det icke an, så hafwe wi gjort hwad wi äre skyldige at göra, och I skolen icke en gång kunna säja, at I hafwen kommit til de troende, och de hafwa icke sagt Eder hwad I göra skullen för at blifwa saliga." En främmande Indian från Wobasch underrättade sig af Indian-Bröderne om grunden til deras lära, och hwad de då hade sig emellan som höll dem så tilsamman? Han trodde det måste wara en hemlighet; Hwaruppå hans köttslige Broder, en döpt som bodde i Lichtenau, enfaldigt och kraftigt beprisade för honom Jesu nåd. Men han hade icke talat länge, så sade denne: "Nu är det nog, jag beder dig hållt up, ty under det du talar, blifwer det mig helt underligt om hjertat: Jag kan icke säga med ord hwad jag känner, men jag ser redan, at om jag wille tänka mycket deröfwer, så blefwe jag oskicklig at widare uträtta mit wärf at wara Budbärare til Nationerne." En annan främmande Indian kom gråtande til Mißionären och sade: Det har i dag under Predikan något farit in i mit hjerta, som gjort mig helt sjuk; Jag wet nu, at jag är en eländig och förderfwad menniskja, och at den onde Anden har mig helt uti sit wåld, och at min själ måste gå ewigt förlorad, om jag icke blifwer annorlunda." En mördare, som biwistade en Dop-handling, och hade, för at betrakta all ting noga, ställt sig up på bänken, kunde icke länge hålla ut, utan gömde sig snart under bänkarne. Han hade sedermera et samtal med Isak Glik-

tikan, då han bland annat frågade honom: Om han wäl wißte hwaräst Djefwulen hade sin boning? Ja swarade Isak, det kan jag säga dig; Han bor i dit hjerta." En odöpt Schawanos sade en gång ibland annat: "Då jag först kom hit, och hörde så mycket talas om arma syndiga menniskor, tänkte jag wid mig sielf: De troende Indianer måste dock wara rätt elakt folk, och behöfwa wäl at bättra sig. Jag tänkte, så ser det icke ut hos mig, jag wet af ingen synd den jag har hos mig, utan måste wara min Gud täckelig. Jag har ock altid sökt at wara Honom til behag, och har fördenskull flitigt offrat. Men nu för en kårt tid sedan blef något klart för mig i en Församlingsstund, och jag är förwißad at jag är en rätt syndig menniskja, och at det i mit hjerta ser ut såsom i den gamla korgen," (det stod just en korg där med allehanda afskräde.) "Såsom jag, fortfor han, förrut kände mit högmod, och fann icke något at klandra hos mig, så känner jag nu en sådan fattigdom, at jag knapt kan se på en troende, och jag önskar af hjertat, at den barmhertige Frälsaren måtte wara mig syndare nådig, och förlåta mig mina synder." Härwid begynte han at gråta öfwerljudt; och kårt derpå blef han såsom Förstlingen af Schawanos Nation döpt i Jesu död. Han war af denna nåd så betagen, at han några weckor efteråt sade til Brodren Zeisberger: Mina ögon stå hela dagen i tårar, och så ofta jag waknar om natten, så faller mig först in huru Frälsaren för mina synder skull war slagen och pinad.

Han

Han skall ock hafwa mit hela hjerta, min kropp, ja alla benknotor til och med det minsta, som hos mig är." Alt ifrån hans döpelse war Jesu lidande och död honom en så stor och wigtig sak, at han derom begynte tala med en hwar som kom til honom. Jemwäl betygade han, det han icke mer fruktade för döden. Han wißte med wißhet at hans själ war förlöst och frälst.

Särdeles märkbart war den Heliga Andes arbete på de sjuka och döende. En sjuk flicka om 6 år, sade med tårar: Nu åstundar jag intet mer i denna werlden, utan endast det ena, at blifwa aftwagen med Frälsarens blod; sedan will jag gerna gå til Honom." Hon blef ock til sin stora glädje döpt. En Indianska, som denna nåden äfwen wederfors på deß sjuksäng, kunde följande natten icke sofwa för glädje, war outsäjligt salig, och sade: "Nu önskar jag ju förr deß häldre gå til Frälsaren, och önskar icke mera at bli frisk." Dagen förr sit aflidande frågade hon, hwad månde dock hålla Frälsaren tilbaka, at Han icke tager mig til sig?" Hon blef därpå försäkrad, at Han wißt snart skulle komma och stilla hennes längtan. Den följande dagen utropade hon: nu kommer Han. och straxt derpå afled hon. En nydöpt gåße om 8 år lät kårt förr sin åndalykt kalla Brodren Zeisberger til sig, och sade til honom: Nu will jag gå hem, men hwad skall jag kläda på mig? Zeisberger swarade: Du är redan klädd, och har i det heliga dopet blifwit härligt iklädd Christi blod och Rättfärdighet; Du behöfwer icke mer." Wäl, sade gåßen, nu frögdar jag mig, och han afled genast

nast, under Zeisbergers inwälsignande. En sjuk Indianska fördes på hennes trägna begäran til Lichtenau, lät bedia Zeisberger komma til sig, och sade: "O huru glad är jag, at jag är här! Jag är et uselt Kreatur: I all min lifstid har jag icke annat gjort, än begått den ena synden efter den andra. Jag wißte wäl icke hwad jag gjorde, war ock derwid obekymrad, men nu, då jag är sjuk, fruktar jag mig och ängslas. Allt det onda, som jag begått, faller mig in, och jag råd s för döden." Zeisberger wisade henne til Den, som hade betagit döden deß magt. Hon anammade dett ordet, wände sig til Jesum Christum, och blef ock snart derefter döpt i Hans död. Alla närwarande gladde sig öfwer denna synderskan; och hennes ljusa blick, som hon straxt efter dopet bekom, satte hwar man i förundran, i synnerhet de främmande. Hon bad derpå flera gånger å rad: käre Frälsare! Tag mig ock nu genast til Dig." Efter en liten stund sade hon: Snart skall det skje, snart; Frälsaren står redan där. O min Frälsare, tag mig dock til dig." Ändtligen utropade hon: "Nu skjer det, och dermed afsomnade hon. Deßförutan upnådde ännu månge af wåra Indianer på denna tiden slutet af all nöd. Deribland war en, som måste warit öfwer 100 år gammal, ty han wißte berätta om den tid då det första huset byggdes i Philadelphia, hwaruti han såsom Gäße hade bodt.

En Schweitsare, wid namn Lange, som bodde i Goschachgunk, och tjente Indianerne

med

med smeds-handtwärket, lät i sin sista sjukdom draga sig på en släde til Lichtenau, och beklagade för Brodren Zeisberger sin själs uselhet. "O hwad är jag för en syndare, sade han bland annat, det kan omöjeligen gifwas någon större syndare, än jag är! Zeisberger förkunnade honom derpå det dyra Evangelium, at Jesus Christus har för sådana syndare utgutit Sit blod, och emottager en hwar kärleksrikt, ja ock den uslaste, då han af hjertat beder Honom om nåd. Detta tal hade på den sjuka en så salig werkan, at han tröstad och leende afled.

Capitain White Eye, som i alfwarligaste måtto tilstyrkt så många Indianer at bli troende på Jesum Christum, hade för sin egen del altid upskjutit detta, för sina många politiska göromål skull. Men midt under de samma war hans åndalykt förhanden, då han i Pittsburg dog i kopporne. Indian-Församlingen, den han warit til rätt mycken tjenst, tog en synnerlig del i hans död, och det war en allmän önskan, at Gud wår Frälsare måtte hafwa tagit hans själ til nåde.

At wåre Indianer bådo icke allenast för wänner, utan ock för sina fiender, och önskade dem godt, upwäckte hos de wilda särdeles uppmärksamhet och förekom dem nästan obegripligt. Men förnämligast bådo de för dem, som år 1777 i Schönbrun blifwit affälliga och icke återkommit, dem de oaktat deras fiendtliga uppförande dock icke ansågo för sina fiender, utan såsom förwillade får; de hade ock den glädjen at deras bön blef af Herren nådigt hörd, ty de flesta

af deßa olyckliga menniskjor, särdeles den förförda ungdomen, infunno sig igen såsom ångerfulle syndare, bådo med tårar om förlåtelse, och erhöllo densamma offentligen, under Församlingens ymniga tårar, som åter omfattade dem med kärlek. De blefwo ock til större delen uptagne såsom Inwånare i Församlings-Orterne, och några af dem gingo sedermera tröstade och förnögde utur tiden.

I anseende til wåra Indianers utkomst i det yttra, war wår Himmelske Faders trogna försorg under denna tiden ganska ögonskenlig. Utom sina egna behof, hade de många hungriga at mätta, och många nödlidande at sörja före. Men alt det nödwändiga blef dem beskärt. De hade en god jagt, deras skörd war ymnog, och ingen hade at klaga öfwer brist.

I Maj 1780 reste Predikanten Grube ifrån Litiz i Pensylvanien at besöka Indian-Församlingen, och med honom Brodren Senseman jemte hans hustru, som til Mißionens tjenst woro bestämde. Resan skedde til en del öfwer ganska höga berg, ibland andra öfwer Seidel- Allgehene- och Lowel-bergen, och detta föll i synnerhet Brodren Grube rätt swårt, som under resan blifwit slagen af en häst på höften. I Pittsburg predikade han för en hop Tyskt Folk, döpte jemwäl några Barn, emedan i därwarande negd då för tiden ingen Predikant wistades. Härifrån blef han med sit sällskap hämtad af Indian-Brödrr. Befälhafwaren i Pittsburg, Öfwerste Gibson, bemötte deßa resande mycket wänligt, skänkte dem et re-

setält, och war dem til deras fortkomst på alt sätt behjelpelig, hälst wägen derifrån til wåra Indianer war i högsta måtto osäker. Wåre resande erforo ock werkligen något af denna osäkerhet. Tre Hwite, som gerna wille hafwa scalps af Indianerne, emedan derpå war satt et högt pris, lågo wid wägen fördälde, och sköto på en Indian, som gick framför Brodren Grube och hans sällskap, men kulan gick endast genom skjortärmen. Då nu alle häröfwer kommo i allarm, sprungo deße 3 up, som lågo på försåt, och hastade derifrån. Den 30 Junii ankommo wåre resande til Schönbrun, til obeskriswelig glädje för Mißionärerne och deras kära folk.

Grube uppehöll sig nu än i den ena, än i den andra Församlings-Orten, talade med hwarje Församlings medlem särskilt, så ock med barnen, och gladde sig i synnerhet åt den allmänna öppenhjertighet, som han förnam både hos gamla och unga. Deßutom höll han många Conferenßer, så wäl med Mißionärerne, hwilka af hans besök icke blefwo litet upmuntrade, som ock med National-Hjelparne. För Församlingen med deras afdelningar höll han många wälsignade Församlings stunder, och införde jemwäl det i Brödra-Församlingen bekanta stund-bedjande.

Den 15 Augusti anträdde denna wördiga mannen sin återresa, beledsagad af Brodren Scheboschs; och alt folk säg efter honom med tårar. Han war på denna resa mycket sjuk, men fortsatte dock densamma ständigt, och tacka-

de Gud då han den 2 September åter inträffade i Litiz.

I November 1780 kom Brodren Schebosch tilbaka, och med honom Brodren Michael Jung ifrån Bethlehem til Mißionens tjenst. Deremot reste Mißionären Zeisberger om wåren 1781 til Bethlehem, och ehuru osäkre wägarne än woro, halp Gud honom dock lyckligen dit.

Nionde Afdelningen.

1781.

Mißionärerne Zeisberger och Jungman återresa til Mißions platserne. Et kårt utwärtes lugn. Oförmodad ankomst af en Troupp wilda Krigare. Mißionärerne tagas til fånga; blifwa sedermera lösgifne och tillika med hela Församlingen förde til Sandusky. Knappa och tryckande omständigheter därstädes. De fleste Mißionärer kallas til Fort Detroit. De-

was

was förhör. De blifwa frikallade, och anlända åter til sin Församling.

Redan år 1779 war Biskop Johan Fredrik Reichel, medlem af Brödra-Unitetens Direction, kommen såsom Visitator til Norra Amerika, med den innerliga önskan, at jemwäl tjena den beträngda Indian-Församlingen med goda råd. Men de då warande omständigheter och hans öfriga göromål tilstadde honom icke at sjelf resa in uti Indian-Landet. Det war honom derföre rätt angenämt, at icke allenast genom Predikanten Grube, wid dennes återkomst från sit förledit år gjorda besök hos Indian-Församlingen, utan ock genom Mißionären Zeisberger under hans wistande i Bethlehem om Sommaren 1781, blifwa grundligt underrättad om Mißionens hela tilstånd och gång. Med den sistnämde, såsom ock med Mißionären Jungman, hwilken med sin hustru åter wille upoffra sig til Indian-Församlingens tjenst, gjorde han omständeliga aftal angående deß betjenande för det tilkommande. De öfriga Mißionstjenarne, som icke hade kunnat komma til Bethlehem, upmuntrade han skrifteligen til trogit fortfarande uti deras swåra, men saliga tjenst. Jemwäl skref han til Indian-Församlingen et hjertligt och lärorikt bref, deruti han på det ömaste och eftertryckligaste förmanade dem at uthärda i en lefwande tro på Jesum Christum och at wandra i ljuset.

I Julii 1781 återkommo Mißionärerne Zeisberger och Jungman med sina Hustrur lyckligen til Mißionen, och wåre Indianer gladde sig deröfwer, såsom barn öfwer älskade Föräldrars återkomst. Förrberörde bref af Biskop Reichel, som offenteligen uplästes för Indian-Församlingen, war henne til mycken wälsignelse, och hwarje medlem bemannade sig å nyo at hålla sig til Christum, älska Honom öfwer alt, och endast lefwa för Honom.

Samtliga Församlings-Orterne woro ock nu med Lärare wäl försedde. David Zeisberger förestod Mißionen i det hela; men i synnerhet betjente han, jemte Brodren Jungman, Församlingen i Schönbrun. Bröderne Senseman och Edward betjente Församlingen i Gnadenhütten, såsom Bröderne Heckewälder och Michael Jung Församlingen i Salem.

Utwärtes befann sig Församlingen då, och alt sedan förledne höst, i en ostörd ro, wißte och hörde icke något af fiendtliga Indianer, undantagandes at Krigare några gånger tågade igenom, och at en gång et partie af 80 man, som bestod af Wilda af allehanda Nationer, hade gjordt mine at fasttaga och föra med sig til Schawanos Land wåra Indianer och deras Lärare, hwarifrån man likwäl genom wänligt tiltal förmådde dem at afstå. Också ifrån Engelska sidan befarade icke Församlingen något anfall, emedan hon icke det minsta twiflade om uprigtigheten af den i förra Afdelningen omtalta försäkran, som man erhållit från Fort Detroit.

Men

Men denna angenäma wederqweckelses-tid tog i Augusti detta år en oförmodad ända. Indian-församlingen, som jemte sina Lårare synes warit af Gud wår Frälsare helt besynnerligen dertil utwald, at genom myckel lidande beprisa Hans namn, och genom tålamod i bedröfwelse stadfästa sanningen af Hans härliga Evangelium, skulle nu erfara betryck, hwars like ännu aldrig kommit öfwer henne.

Anledningen dertil war, såsom man sedermera tilförlåtligen erfor, den Engelska Regeringens i Fort Detroit mißtanke, som skulle wåre Indianer wara Fri-Staternes hemlige anhängare, och Mißionärerne spioner, som förde en för Engelska Interesset skadlig brefwårling. Denne mißtanke, som blifwit wäckt af Brödernes motståndare, blef ock genom dem wåldeligen underhållen, så at Regeringen i Detroit ändtligen beslöt at med all magt befria sig från denna oro. Til följe häraf begaf sig Engelska Agenten för de Indianska Angelägenheterne til Niagara til Irokesernes Stora Råd, gjorde dem den föreställning, at fasttaga och bortföra Indian-församlingen med deß Lårare, som icke låto skilja sig ifrån hwarandra. Irokeserne samtyckte detta förslag. Men som de icke wille sjelfwe utföra det, så sände de et budskap til Chipawas och Ottawas, och gjorde dem en present af hela Indianska Brödra-Församlingen, til at koka en soppa däraf, hwilket är en Indiansk krigs-term, och will säga så myckel: Wi öfwerlämne Eder dem at slaktas. Men Chipawas och Ottawas afslogo detta, med förklarande, at de dertil icke hade nå-

gon orsak. Nu gjordes den oftanämde Huronernes Half-Konung förestälning hårom med samma ordalag. Denne, som ehjest hade bewisat sig så wänlig emot wåra Indianer och emot Mißionärerne, antog tilbudet, men försäkrade, det han blott derföre gjorde det, at han måtte kunna rädda de Troende Indianerne från undergång och bibehålla dem wid lif. Imedlertid skulle denne Half-Konung wißt icke låtit bruka sig til et slikt företagande, om ej Delawar-Capitain Pipe, en känd Evangelii och Indian-församlingens fiende och deß förnämste åklagare, hade i Detroit uphitsat honom dertil.

Pipe och hans Delawariska anhang förenade sig nu med Half-Konungen och hans Krigare, jemte några få Schawanos, hwaruppå de anstälde en gemensam Fest med en stekt oxe. Här blef nu omständligare aftal gjort om detta företagande, dock så, at endast Capitainerne fingo weta, hwarpå det egentligen syftade: Dem ålades at lefwerera Mißionärerne, antingen lefwande eller döda. Men hela saken drefs i sådan tysthet, at wåre Indianer icke sporde det ringaste hårom, tils i början af Augusti, då man erhöll kunskap om et starkt Parti Krigares anmarsch.

I förstone hoppades man, at det åter igen wore et tomt rykte. Men den 10 Augusti kommo de Wilde werkligen antågandes, först endast 140 man starke, men sedan wäxte hopen efterhand til öfwer 300:de. Deras Anförare woro: Huronernes Half-Konung, en Engelsk Capitain wid namn **Mathias Elliot**, jemte några flera

En-

Engelska Officerare, samt Delawar-Capitainen Pipe. De förde en Engelsk Fana, lät den ock swäfwa i sitt Läger. Wid deras annalkande til Salem, lät Half-Konungen säga til wåra Indianer, det de icke måtte frugta sig, det skulle intet ondt hända dem, ty derföre woro han sjelf kommen at bewara dem för all skada; men han hade något godt at säga, och man måtte derföre låta honom weta på hwilkendera af deras Orter det båst kunde ske. Som nu Gnadenhütten i alt afseende hade båsta belägenheten, så blef denne Ort dertil bestämd. De Wilde upslogo altså den 11 Augusti sit Läger på Wästra sidan om Gnadenhütten, och blefwo af wåra Indianer på det båsta undfägnade.

I början war ock Engelska Officerarnes samt de wildas upförande rätt wänligt. Men den 20 Augusti kallade Half-Konungen tilsammans wåra Indianer och deras Lärare, och höll följande tal til dem: "Mine Cousiner, I troende Indianer i Gnadenhütten, Schönbrun och Salem! Jag är mycket bekymrad öfwer eder, emedan jag ser, at I bon på en ganska farlig Ort. Twenne wäldige, wrede och mägtige Gudar stå och upspänna käftarne widt emot hwarannan, och I sitten emellan dem begge, och ären i fara at antingen förstöras af den ena eller den andra, eller ock tör hända af bägge, och at af deras tänder bli sönderkrossade. Det är derföre icke rådligt för eder at längre qwarblifwa. Tänken på edert unga folk, edra hustrur och barn, at bibehålla dem wid lif, ty här omkommen I alle. Derföre tager jag eder wid handen, lyfter

eder up och sätter eder dit där jag bor, eller åtminstone nära til mig, där J kunnen wara säkre och bo i ro. Gören intet afseende på edra fält och eder hushållning, utan stån up och kommen med mig. Tagen ock edra Lärare med, och hållen Gudstjenst dit J kommen, såsom J ären wane. Lifsmedel skolen J ock där finna; och wår fader öfwer sjön, (Gouvernören af Detroit) skall nog sörja för eder. Detta är det som jag är hitkommen at säga eder." Til bekräftande öfwerlemnade han et String off Wampom.

Öfwer denna owäntade föreställning rådslogo Mißionärerne med National-hjelparne af de tre Orterne, och de sistnämde gåfwo Hals-Konungen den 21 Augusti följande swar: "Oncle! och J Delavarers och Monsys Capitainer, som ären wåre wänner och en Nation med oß! J Schavanos wåra barnabarn, och alle J som här ären församlade! wi hafwe hört edra ord; men wi hafwe alt härtils icke sett någon så stor fara, at wi ju icke kunne blifwa qwar. Wi hafwe frid med alla menniskor, och med kriget ingen ting at göra, önske och begäre jemwäl icke annat, än at man låter oß njuta ro och frid. J sen wä sjelfwe, at wi icke genast kunne upstå och gå med eder, ty wi äre tunge, och det fordras tid dertil. Men wi skole bewara edra ord och öfwerlägga dem, och säga dig, Oncle, swar derpå nästkommande winter, då wi hafwe bergat wåra fält; hwarpå du kan förlita dig."

Med

Med detta swar skulle Half-Konungen twifwelsutan hafwa låtit sig nöja, så framt icke de Engelska Officerarne, jemte Delavar-Capitainen Pipe, så ifrigt och beståndigt nödgat honom at drifwa saken än widare. I synnerhet wisade sig förenämde Capitain Elliot härwid mycket beställsam. Följden deraf war, at Half-Konungen den 25 Augusti gaf i hårda uttryck sit mißnöje öfwer Brödernes swar tilkänna. Men hwaruppå honom åter föreställdes, at hans fordran were altför hård, hwadan han måtte lämna inwånarne af de tre Församlings-Orterne åtminstone så mycken tid, at de kunde bärga in sin skörd, hälst de eljest wäl sågo förut, at de måste råka i hungersnöd och obeskrifligt elände, om de med toma händer skulle begifwa sig på en så widlyftig resa, i en för dem helt okänd negd. Denna föreställning åhörde Half-Konungen och teg.

Emedlertid bemödade sig de gemene wilde at beskrifwa för wåra Indianer den dem tiltänkta negd såsom et Paradis, och hos många okunniga funno deße löguer werkelig ingång, och wäckte lust hos dem at följa Half-Konungen. Nu woro således wåre Indianer inom sig sjelfwa delte. Somlige tilstyrkte at genast stå up och draga med de wilda, utan at widare betänka följderne deraf. Andre, och den mästa delen, woro aldeles deremot och betygade, at de hällre wille dö på stället.

Detta förorsakade Mißionärerne det största bekymret. På deras godtfinnande kom slutligen alt an. Och de sågo nu, at de antingen måste

dermed

dermed göra den ena eller den andra delen emot. Ehuru mycket de än tänkte på medel och utwägar at komma utur denna klämman, så funno de ej annat, än at det på alla kanter war likasom förreglat. Emedlertid höllo de dagligen församlingsstunderne, och underläto icke at förmana, upmuntra och trösta församlingen samt wisa uppå Herren, til Hwilken de sjelfwe ropade dag och natt, men hwilkens wägar denna gången woro dem så förborgade, at de aldeles icke wißte, hwad de egenteligen skulle önska. Öfwerlåtenhet uti Hans altid wisa förande, stillhet och undergifwenhet, samt den bönen: Herre, ske Din wilje, war det enda, som blef för dem öfrigt. Dock höllo de i alla fall för rådligast, at låta det komma til det yttersta, och icke annorlunda än twungne följa de wilda, på det församlingen, om hon kommo i jämmer och nöd, icke måtte kasta skulden på dem, och göra dem förebråelse.

Imedlertid syntes det en gång, som wille Half-Konungen afstå från sit företagande at bruka wåld. Men de Engelska Officerarne sparde ingen möda, at upägga honom och deß Capitainer at taga Mißionärerne til fånga, i det de, om de utan dem kommo til Detroit, icke hade af Gouvernören derstädes at wänta sig någon ynnest. Härtil kom i deßa bedröfwelses dagar den olyckan, at ibland wåra Indianer sjelfwa blefwo några otrogne, och gåfwo de wilda det förslag, at til en början endast arrestera och bortföra de hwita Bröderne, då de troende Indianer skulle wißerligen alle följa dem efter. Andre woro så oförståndige, at de på tilfrågan,

om

om de wille gerna gå med de wilda, gåfwo til swar: "Wi se endast på wåra Lärare, såsom de göra, så wele ock wi göra." På detta sätt föll hela skulden altid på Mißionärerne, hwilka derigenom blefwo de wildas hufwudsakliga föremål. Deßutom tildrog sig en omständighet, som förwärrade deras belägenhet. De hade i tysthet afsärdat 2 Indian-Bröder til Bethlehem, at meddela därwarande församling efterrättelse om sit tilstånd, dock utan at sända något bref med dem. Men deßa bud blefwo af de wilda anhållna, återförde och på det strängaste befrågade. De sade sanningen, och den innebar intet något betänkligt. Men de wilde läto dock icke betaga sig den tanken, at Mißionärerne hade afsändt dem kalla Americanerne sig til hjelp.

Anförarne höllo derföre, såsom man sedermera af några ibland dem fick weta, åtskillige rådplägningar öfwer denna angelägenhet, och beslöto ändtligen enhälligt at förgöra samtliga hwita Bröderne och Systrarne. Emedlertid wille de dock gerna weta, om en af deras gemena krigare, hwilken såsom berömd hexmästare war hos dem i mycken aktning, skulle gilla deras beslut? Men denne swarade dem, det han icke kunde se hwad fördel deraf skulle tilflyta dem at de togo de hwita af daga, de kunde derigenom snarare göra det onda wärre; ty de troende Indianers hufwudmän blefwo ju ändå qwar, änskönt deras Lärare röjdes utur wägen. Capitainerne höllo altså åter rådslag, och beslöto at mörda, jemte de hwita Bröderne, äfwen samtliga National-Hjelparne. Hwarpå de åter inkal-

lade

lade benämde hermästare och uptäckte för honom sit nya beslut. Men han gaf dem til swar: "I hafwen altså beslutat at förgöra mina kötsliga slägtingar, ty de fläste af deras hufwudmän äro mine anförwanter, så endast undantagne. Så framt I gören en enda af dem något ondt, så wet jag i ögnablicket hwad jag skal göra." Detta swar förskräckte dem, och dermed war deras rådslag om intet.

Emedlertid blefwo de wilde alt fräckare, dansade och söpo i Gnadenhütten, och utöfwade alt ondt. Fastän ingen ting nekades dem, utan boskap gafs dem til slagt, så ofta de det åstundade, så sköto de likwäl til döds wåra Indianers boskap och swin på gatan, och läto asen icke borttagas, så at Orten af olidelig stank blef upfyld. Också gingo små partier af dem ut samt bragte fångar til Gnadenhütten, och denne Ort blef således en bedröflig krigets skådeplats.

Slutligen kallade Half-Konungen alla hwita Bröder från Schönbrun och Salem jemte Nationalhjelparne til Gnadenhütten. Åtskillige af dem kunde icke öfwergifwa sina poster, efter de måste handhafwa ordning och bewara Systrarne och barnen för de wildas utswäfningar. Men Mißionärerne David Zeisberger, Senseman och Heckewälder infunno sig den 3 Sept. tillika med några National-Hjelpare, och märkte genast at något swårt förestod dem. Enligt deras uttryck war det dem icke annorlunda, än om luften warit full af onda andar.

Nu blefwo de framkallade för Krigs Rådet; och Half-Konungen ålade dem strängeligen, at

at de, utan at först skiljas åt, genast på stället skulle rent af förklara sig, om de strax wille följa med dem, eller icke? Men då Mißionärerne åberopade sig sit redan meddelta swar, och försäkrade at de förblefwo derwid, upbröto de församlade plötsligen, utan något widare.

Nu underrättades Brodren Zeisberger hemtligen af en Delavar-Capitain, at Delavar-krigarne woro benägne at taga honom i sit beskydd, efter han war i deras Nation uptagen, och wore således deras kött och ben; Men som sådant endast skulle komma honom, och icke hans medarbetare til godo, afslog han detta tilbud. Strax derpå blef han, jemte de twå nämdé Bröder, af några Huroner gripne och för fångar förklarade. Då de nu så bortsläpades, kom en annan Huron med wildhet springandes på dem, och stötte med sit spjut efter Brodren Sensemans hufwud, men träffade icke. Honom följde en Monsey, som fattade Mißionärerne i håret, ruskade dem och sade på spe: waren hälsade mine wänner!

Man förde dem deruppå först i Delavarernes läger, hwarest man genast anstämde dödssången öfwer dem. Medan detta påstod, laddade Huronerne, af fruktan för wåra Indianer, sina bößor på det skyndsammaste, hwarwid de woro så darrande, at de knapt wißte hwad de gjorde. De afklädde derpå Mißionärerne intil bara skjortan, och togo bårt kläderne af dem. Emedlertid lopp hela swärmen af de öfriga wilda in uti Mißions-huset, plundrade och ödelade det på grufligaste sätt. Någre af wåra unga Indianer

ner hade wäl med bilor ställt sig för husets dörr, och wille afhålla röfwarne, men måste wika för öfwermagten. Brodren Edwards, som war i huset, låto de fritt gå ut, men han wille icke wara fri utom sina Bröder, gick til dem i lägret och blef deras medfånge.

Nu bragte man dem i en Engelsk Officerares tält, som wid blicken af deras jämmerliga utseende wisade dem något medlidande, och försäkrade, at meningen aldeles icke warit at på sådant sätt föfara med dem, änskönt Gouvernörens i Detroit uttryckeliga befallning wore, at taga dem med wåld, om de icke godwilligt gingo med. Härifrån blefwo de, sedan de bekommit några gamla slarfwor, nödwändiga at skyla sig med, förde i Huronernes läger och i twå hyddor fångne insatte, Bröderne Zeisberger och Heckewälder i den ena, och Edwards och Senseman i den andra. Den sistnämde wille man sätta i stocken, men på hans föreställning, at det icke wore nödigt, afstodo de dermed. Bröderne blefwo ock icke bundne, såsom de andre fångarne, hwilka woro där, utan blott strängt bewakade. Här sutto de på blotta marken, och hade intet, hwarmed de i kalla natten kunde betäcka sig.

Strax efter sedan de på sådant sätt blifwit inqwarterade, sågo de af en mängd bewäpnade krigare begåfwo sig på wägen til Salem och Schönbrun; och föreställningen af det mißhandlande, som deras anhörige nu hade at förwänta, plågade dem långt mer, än deras egit lidande. Då natten kom, inträffade wid paß 30 wilda i

Sa=

Salem, upbröto med wåld dörren på Mißions-huset, togo Brodren Michael Jung tilfånga, hwars hufwud de så när hade klufwit med bilan, åfwen Systren Heckewälder med deß lilla barn, förde dem utur huset och stälde dem på gatan, plundrade huset, samt togo med sig alt hwad dem anstod, förderfwade det öfriga, och kommo wid midnattstid til Gnadenhütten med Brodren Michael Jung under anstämmande af dödssången, hwarpå han insattes hos Bröderne Zeisberger och Heckewälder. Men Systren Heckewälder hade uppå Indian-Systrarnes förböner, erhållit tilstånd af de wilda at förblifwa i Salem til nästa morgon, då hon med sit barn af Indian-Bröderne åfwen fördes til Gnadenhütten.

Til Schönbrun kommo samma natt endast några Huroner, öfwerföllo Mißionären Jungman med deß Hustru, likaledes Systrarne Zeisberger och Senseman, som redan såfwo, och lemnade dem icke tid at ordentligt påkläda sig, utan ropade af all magt, at 30 til 40 krigare snart kommo efter och skulle bringa dem om lifwet. De skulle derföre skyndsammast gifwa sig i deras händer, så skulle de blifwa wid lif, ty de wille skydda dem. Deras saker wille de packa in och föra med til Gnadenhütten, där skulle de få alt tilbaka. I denna beställning trodde man dem, och Systren Zeisberger halp röfwarne at inpacka sina saker, tils hon såg at de upskuro bålstrarne och utskakade fjädren på gatan, hwilket de wilde åfwen hade gjort i Gnadenhütten och Salem. Sedan nu röfwarne

jemwäl borttagit kyrko-kärilen, gjorde de sig färdiga med sit rof, och foro sålunda med sina fångar derifrån. Mäst af alla war Systren Senseman at beklaga, som först för 3 dagar sedan hade blifwit förlöst i barnsäng, och nu med sit lilla barn måste fara mörka natten, i regn och et så barbariskt sällskap. Men Gud, för hwilken alt är möjeligt, lät icke den ringaste skada wederfaras hwarken henne eller barnet, och styrkte dem rätt underbart. Hade hon warit för swag at följa de wilda, så hade hon med sin lilla Son blifwit mördad, såsom desse barbarer förr gjort med mången fattig Hustru i dylika omständigheter. Den 4 September bittida blef ock detta sällskap under anstämmande af dödssången fört til Gnadenhytten. Här sågo Bröderne Zeisberger och Senseman utur fängelset sina hustrurs intåg, och man kan tänka huru det war dem til mods, hälst då de icke wiste huru med detta alt skulle aflöpa.

Emedlertid erhöllo samtelige fångarne ännu samma dag tilstånd at se och hälsa på hwarandra, hwilket skedde under så många tårar och med sådan hjertlig kärlek, at de wilde sjelfwe deröfwer förundrade sig, och kunde icke dölja sin rörelse. Systrarne, som wid desa omständigheter woro mycket stilla och frimodiga, samt buro alt med tålamod, fingo strax derpå, jemte Broden Jungman, sin frihet, och emedan allting i Missionshuset war förstört, så blefwo de qwar i Brodren Scheboschs hus, hwilken icke war med insatt i fängelse, emedan han ansågs för en Indian, efter han i det yttra hade aldeles antagit deras

lef-

lefnads-art, och åfwen gift sig med en Indianska. Här fingo de fångne stundom komma til dem, såsom ock mången gång blef deßa tillåtit at besöka i deras fängelse. Derwid sågo de, huru de wilde gingo klädde i deras kläder och prunkade, och Systrarne måste just af sit egit lärft, som man röfwat af dem, göra skjortor åt röfwarne.

Den följande natten utspridde några elaka menniskor, at Mißionärernes hustrur hade rymt och gått til Pittsburg. Deröfwer kom alt i allarm, Brodren Heckewälder upwäcktes i sit fängelse och tilfrågades derom, men hans försäkran, at Systrarne wißt icke woro annorstädes tilfinnandes än i deras qwarter och på sit sofställe, troddes icke förr, än saken blifwit å ort och ställe i det nogaste undersökt och så befunnen.

I början af hela detta skådespel blefwo de troende Indianer så bestörte, at de förhöllo sig nästan lika så, som Lärjungarne då wår Frälsare blef griven: De öfwergåfwo sina Lärare och flydde, uphäfde sin röst och greto tilsammans så öfwerljudt, at luften skallade deraf. Men sedan de litet hade hämtat sig, togo de undan röfwarnes händer mycket af rofwet, eller köpte det af dem, och återstälde det til de hwita Bröder och Systrar. Några hade rent af så mycket mod, at de uppenbarligen midt på ljusa dagen gingo in i de wildas läger, och med wåld återtogo åtskilliga af de röfwade persedlarne. Jemwäl smygde de sent om aftnarne in åt de fångna några täcken at hölja på sig, och hämta-

de dem om morgonen åter tilbaka, på det de icke om dagen måtte af de wilda bårtröfwas.

Men nu tildrog sig en än farligare omständighet. En ung Indian-hustru, som kommit med de wilda och hade sett alt, sade til en troende Indianska, at hon aldrig kunde förglömma huru man behandlat de hwita männerne. Hon hade derföre hela natten icke kunnat såfwa. Men utan at widare förklara sig derom, tog hon hemligen Delavar-Capitainen Pipes bästa häst, skyndade dermed til Pittsburg, och bragte dit underrättelsen om Mißionärernes öde. Så snart hennes afresa blef kunnig, eftersattes hon. Men då hon icke stod at uphinna, blefwo de wilde högst förbittrade, och lade skulden på Mißionärerne, om hwilka de trodde at de med denna Hustru hade sändt bref til Pittsburg och til sin frälsning påkallat Americanerne. Men ännu sannolikare syntes dem, at den troende Indianen Isac Glikkikan, med hwilken denna hustru war i skyldskap, hade affärdat henne. De skickade således et partie krigare til Salem, som förde honom bunden under dödssång til Gnadenhütten. Då han blef bunden och märkte, at de wilde woro derwid mycket darrande, upmuntrade han dem sielf och sade: "Fordom, då jag ännu icke kände Gud, hade jag icke tålt, at någon skolat antasta mig, men sedan jag genom Hans nåd omwändt mig til Honom, är jag willig at för Hans skull lida alt." Så snart han war kommen til lägret, upstod bland krigarne et wäldigt larm, och det hette öfwer alt, at den arme Isac skulle med bilan sönderhuggas. Delavarerne, som för hans omwändelse skull woro

hos-

honom i synnerhet gramse, hade ock gerna gjort det; men Half-Konungen lade sig deremot och förbød det. Emedlertid befrågade de honom mycket strängt, och ehuru han war oskyldig, öfwerhopade de honom med många smädeord och hotelser, och läto honom efter några timar åter gå. Sedermera erfor man, at Regeringen i Pittsburg, på förenämde hustrus berättelse, werkligen i början warit sinnad at komma Indianerne och deras Lärare til hjelp, men af betänklighet underlåtit det; hwilket man kunde erkänna för et nådigt Guds bewarande. Ty eljest hade Indian-församligen kommit emellan 2 eldar, och det första, som de wilde gjort, hade warit at döda de hwita Bröderne och Systrarne.

Sedan nu de fem fångne Bröder hade i 4 dagar under en smärtsam erfarenhet känt hwad det wil säga, at befinna sig bland röfware och mördare och i deras wåld, så ingåfwo National-Hjelparne til Half-Konungen och de öfriga Capitainer en böneskrift, och begärde enständigt, at deras Lärare måtte åter lösgifwas. De wilde insågo nu ock sjelfwe, at det skulle blifwa intet af med de troende Indianers aftåg, så länge Mißionärerne dertil icke förde dem an. De läto altså den 6 September om aftonen de fem Bröder komma inför sit Råd, gåfwo dem deras frihet igen och äskade, det de nu skulle upmuntra de troende Indianer at göra sig til aftåg färdiga.

Fulle med låf och tack til Gud wår Frälsare, begåfwo Bröderne sig åter til den dem anförtrodde

 de

de Församlingen, gingo til Salem, kallade ock Församlingarne från Schönbrun och Gnadenhütten dit, och höllo Herrans Nattward, under en intagande känsla af Hans nådiga närwarelse, förkunnade ännu Evangelium, förrättade en dophandling, och upmanade de troende til den trohet, som de wid deßa frestelse stunder wore sin Frälsare skyldige. Serdeles märkwärdige woro för dem de dageliga lösen under hela denna bedröfwelse-tiden, hwilka woro så wäl paßande, som hade man just inrättat dem efter deras omständigheter.

Sedan de sålunda hade wederqweckt sig några dagar, kommo den 10 September inemot 100 man af de wilda också in i Salem, som de under alt detta aldrig hade lämnat ur ögnasigtet, utan på långt håll ständigt omringat, och begingo äfwen här helt oförsynt sina otidigheter. Mißionärerne sågo nu tydligt nog, at för dem och deras församling icke annat råd war öfrigt, än at aftåga, emedan de wilde förföljde dem öfwer alt. De beslöto således at föreslå församlingen detta, hwilken fann sig willig dertil, och de upbröto altså med henne ifrån Salem den 11 September.

Men aldrig hade de ännu afflyttat ifrån någon trakt med sådan wemodighet, som denna gången, då de måste öfwergifwa sina sköna församlingsorter Gnadenhütten, Salem och Schönbrun, samt en stor del af sina egodelar. Öfwer 200 Boskapskreatur och mer än 400 swin hade de redan förut förlorat. Mycket gammalt Wälskkorn, och öfwer 200 åkrar med Wälskkorn, som nås

nästan war megit, Potatoes, grönsaker, rofwor och allehanda wäxter måste de nu wända ryggen til. Endast denne yttre förlust besteg sig efter medelmåttigt wärde til långt mer än 12000 Riksdaler. Men hwad som mäst smärtade dem, war at ungdomens underwisning aldeles uphörde. Böcker och skrifter woro upbrände. Derhos sågo de, såsom Mißionårerne uttalo sig, alsintet för sig, som kunde göra dem någon fägnad, utan idel nöd, elände och fara. De måste emedlertid fatta sina själar i tålamod, och gå dit de ogerna wille. Men Herren war med dem: det kände de, och det styrkte deras mod.

En del af de wilda tillika med Engelska Officerarne drogo med dem, och betäckte deras tåg på et afstånd af några Engelska mil, både framföre, bakefter och på sidorne, så at Indian-Församlingen war helt innesluten. Resan gick öfwer Goschachgunk til lands, alt intil Walhalding, derifrån dels sjöledes på denna ström, dels på deß strand, intil Sanduski floden. Några Fartyg sunko under wattnet, och de, som detta angick, förlorade sin proviant och alt hwad de hade. De som gingo til lands, förde boskapen med sig, hwaraf man likwäl nu hade samlat en stor hjord ifrån Salem och Schönbrunn. Den 19 September ankom Halfkonungen med det öfriga Manskapet ifrån Salem efter dem, där de altsedan Församlingens aftågande hade uppehållit sig, och icke allenast fulleligen utplundrat alla 3 Församlings-Orterne, utan ock bortröfwat så mycket de kunnat igenfinna af hwad wåre Indianer nedgrafwit i skogen.

At denna wandring war i högsta måtto beswärlig och långsam, är lätt at finna, dock tågade alt folket fram med mycket tålamod. Ingen skilde sig ifrån Församlingen wid detta tilfälle. Ingen beskyllde den andra för denna oro och förlust. Icke eller förspordes något mißnöje eller oenighet, utan de höllo i kärleken tilhopa såsom EN Man, woro förnögde i Herren, och höllo under resan dagligen sina Församlings-stunder. Wid Gockhosink, på Swenska, Ugglenäste, som det ock i sielfwa werket war, slutade de sjöresan, och derifrån måste de åter gå til lands; och nu drefwo de wilde dem för sig, ej annorlunda, än hade de warit en hop boskap. Gemenligen befunno de hwite Bröder och Systrar sig under marschen midt ibland Indian-Församlingen. Men en dag, då den sistnämde icke kunde bryta up så bittida, som de wilde åstundade, förfogade deße sig til de hwita Bröder och Systrar, twungo dem at gifwa sig på wägen, jagade dem med hårdhet framför sig, piskade deras hästar, at de blefwo ystre, och gåfwo icke mödrarne så mycken tid, at de kunde stilla sina barn. Dertil med war wägen i högsta måtto elak, emedan den gick igenom idel moras. Systren Zeisberger föll derwid twå gånger af hästen, blef en gång hängande fast i stegbögeln, och släpades fram på detta sätt, men man kom henne snart til hjelp, och det aflopp utan synnerlig skada. Några troende Indianer, som hastade sig efter dem, kunde icke, ehuru de grepo sig an, uphinna dem förr, än wid nattqwarteret, och först nästföljande morgon blefwo de frälste utur de wildas händer.

Den

Den 11 October hunno de ändteligen fram til Sandusky-floden, af hwilken hela nejden har sit namn, och fördelas i öfra och nedra Sandusky, warandes wid paß 25 Tyska mil aflägsen ifrån wåra Indianers boning wid Muskingum. Här öfwergaf dem Half-Konungen med sina Huroner, och förfogade sig til sin hemort, utan at säga dem hwad de nu skulle göra. Der sutto de således med hwarandra i en ödemark, där hwarken jagt eller annan föda war til fångs. Och de som hade låtit förblinda sig af de wildas bedrägliga målning, som skulle de wid Sandusky finna stora yttra förmoner, sågo nu med blygd sin willfarelse.

Efter något fram och återgående och många öfwerläggningar, beslöto de at wistas öfwer wintren i det öfra Sandusky, utwalde dertil en plats, så god den kunde finnas i denna ödetrakt; och upsatte i hast helt små träbyggningar at skydda sig emot kölden, hälst de hade hwarken sängkläder eller ylle-täcken, och måste i alt rätt eländigt hjelpa sig fram, emedan de wilde hade efterhand borttagit alt, icke allenast af Mißionärerne, utan ock från wåra Indianer, och endast lemnat dem nödig redskap til Sockerkokning. Medan byggnaden påstod, blefwo Församlings-stunderne hållne under bar Himmel, och efter detta skedde altid om aftnarne, så gjorde de up 2 eldar på platsen, som tjente dem i stället för ljus.

I gemen föll det dem här så swårt, at de icke en gång wille gifwa denna nybyggde Ort et egit namn. Jag kallar den altså Sandusky ef-

ter negden och floden, hwarwid den war belägen.

Ingen ting tryckte dem så hårdt, som bristen på lifsmedel; och ofta tänkte de på Israels barn i öknen, och på det brödet, som Gud gaf dem af Himmelen. Många hade redan icke haft något at äta, och lefde blott af andras gåfwor, som ännu hade något öfrigt. Också måste Mißionärerne, som eljest altid sjelfwe i det yttra hade försörgt sig, lefwa med de sina af allmosor, hwilka samlades för dem i Församlingen, som sjelf led brist. Så snart derföre någon möjelighet war, reste många af wåra Indianer, jemte Brodren Schebosch, åter til de öfwergifna Församlings-Orterne wid Muskingum, at hämta Wälskkorn, hwaraf, såsom förr är nämnt, en myckenhet war qwarlemnad på fälten.

I öfrigt kommo många wilde til Sandusky på besök, men ingen af begär efter Evangelium, som de fast mera skrattade åt och gjorde spe af. Delavar-Capitain Pipe skröt nu offenteligen deraf, at han tagit de troende Indianer och deras Lärare til fånga, som nu woro hans slafwar; Och Huronernes Half-Konung förkunnade dem wid et besök, at de nu stodo under hans Herradöme, och måste göra alt hwad han af dem åskade, ja om han ock wille upfordra dem til krig. Efter man nu beswarade detta skryt med stilla tigande, så blefwo de wilde alt fräckare, och åsidosatte jemwäl all aktning för Mißionärerne. Ju mindre man altså här kunde bibringa Försoningens ord hos deßa, desto fägnesammare war det, at åtskillige, som för et

år

år sedan och något långre genom allehanda omständigheter råkat på willowägar ifrån Församlingen, nu åter infunno sig härstädes.

Men knapt hade Mißionärerne här fått litet anderum, så infunno sig twänne Delavar-Hufwudmän med et budskap från Engelska Gouverneuren i Fort Detroit til Delavarerne och Huronerne, så lydande: "Mina Barn! Eder Fader öfwer Sjön Erie har blifwit mycket fägnad af underrättelsen, at J hafwen bragt de troende Indianer med deras Lärare til Sandusky, at således nu mera alla Nationer äro Et, och hindren äro ur wägen rögde, så at ock foglarne i skogen icke mer skola sjunga så mycken lögn för Eder, och nu få Virginierne sitta i mörkret, och icke mera höra något om oß, hwaraf wi hoppas många fördelar. Det lemnas til Eder, hwaråst J wiljen sätta de troende Indianer, och hwar de kunna bo. Jnom några dagar skall et Fartyg ankomma ifrån Detroit på Miami-floden med waror för Eder, hwarest Eder Fader skall wäl belöna Eder för Eder goda tjenst, den J bewisat honom. Men Han begär ock, at Capitain Pipe förer til Honom Lärarena, tillika med några de troende Indianers Hufwudmän. Han will gerna se och sjelf tala med dem, och säger: "Jag förstår bättre at tala med dem än J, ty jag känner dem, kan ock bättre förförja och undfägna dem, emedan Jag har förmögenhet dertil."

Bröderne, som länge hade önskat at sjelfwe få tala med bemälte Gouverneur, och i stället för de många lögner han hade hört, säga

Honom sanningen, låta sig detta wäl behaga. Til följe häraf anträdde Mißionären David Zeisberger den 25 October resan til Fort Detroit, tillika med Mißonärerne Senseman, Heckewälder och Edwards, jämte 4 National-Hjelpare; Men Bröderne Jungman och Michael Jung blefwo jämte Systrarne qwar hos Indian Församlingen. At afskedstagandet inbördes war öfwermättan smärtefullt, kan man lätt föreställa sig, dels efter man ej wißte hwad de afresande förestod i Detroit, dels emedan deße måste lemna de sina i en total brist på lifsmedel.

De reste hela wägen til lands, måstadelen långs efter Sjön Erie, genom många moraß, stora öfwerswämmade slätter, sumpiga skogar, och hade många beswärligheter at utstå. Men den swåraste för dem war den underrättelse, som de under resan erhöllo, at några af de troende Indianer, som, enligt hwad förr är nämnt, woro gångne til Muskingum at hämta Wälskkorn, blifwit af de Hwita til fånga tagne och dödade, samt at en stor skara af de Hwita woro i full anmarsch til Sandusky at öfwerfalla samma Ort. Af denna tidning war endast så mycket sant, at Brodren Schebosch, jämte Fem troende Indianer blifwit i Schönbrun til fånga tagne, och förde til Pittsburg. De öfrige kommo lyckligt åter til Sandusky, och bragte med sig wid paß 400 knippor Wälskkorn, dem de med mycken möda hade bekommit. Men wåre Resande fingo icke weta sanningen. Man kan altså lätt föreställa sig huru stor deras be-

störts

ſtörtning war, och med hwad bekymmer de fortſatte ſin reſa.

Den 3 November kommo de fram til Detroit och genaſt til Engelſka Gouverneuren dårſtådes. Han war i början mißnögd dermed, at icke ſamtelige Mißionårerne med de ſina woro komne, efter han warit ſinnad at ſkicka dem alleſamman til Philadelphia. I öfrigt förſåkrade han, det han blott derföre låtit håmta dem från deras platſer wid Muſkingum, at han hört det de hade correſponderat med Americanerne, Engelſka Gouvernementet til ſkada, hwaröfwer många klagomål emot dem inlupit. Mißionårerne ſwarade hårpå, at de aldeles icke hade twiflat, det ju många onda rygten om dem måſte hafwa kommit för hans öron, emedan de nogſamt kunnat ſluta ſådant af det behandlande, ſom dem wederfarits. Men at han fått ganſka oſanna berättelſer, ſkulle wiſa ſig, ſå ſnart man behörigen underſökte ſaken. Tillika yttrade de, at det icke allenaſt wore för dem rått ſmårtefullt, utan wore ock oförſwarligt, om de ſkulle blifwa ſkilde ifrån den dem anförtrodda Mißionen, ſom då ſkulle genaſt gå öfwerånda. Gouvernören låt dem derefter aftråda, och förjde benågit derföre, at de bleſwo ordentligt logerade och med alla nödwåndigheter förſedde. Månge Engelſke, Tyſke och Franſyſke Officerare beſökte dem, och betygade ſit medlidande öfwer det elaka bemötande, dem wederfarits, ſom ånnu nogſamt ſyntes på dem, i det de gingo uti rått uſla och ſönderſlitna klåder. Deremot ſågo de i Detroit åtſkilliga, ſom

som buro många klädes-persedlar, bortröfwade af dem wid Muskingum.

Deras laga förhör blef upskutit intil deras åklagares Delavar-Capitainen Pipes ankomst; och det war dem icke wäl til mods, då de erforo, at domen öfwer dem skulle bero af denna fiendtligt sinnade Mannens utsago. Utwärtes sågo de sig derwid all hjelp beröfwade. Gud war deras enda tilflygt; deraf hade de nog, och Han öfwergaf dem ock icke. Den 9 November gick förhöret för sig. Efter några Ceremonier emellan Gouvernören och Capitain Pipe öfwer de Scalps och Fångar, som han ur Fri-Staterne hade inbragt, stod den sistnämnde up och talade til Gouverneuren: Fader! Du har befalt oß, at ifrån Muskingum afhämta de troende Indianer med deras Lärare. Detta är skjedt. Då wi hade fört dem til Sandusky, lät du säga oß, at wi skulle bringa Lärarne jemte några af Indianernes Hufwudmän til dig. De äro nu här inför dig, och du kan sielf tala med dem, såsom du har begärt. Men du lärer förmodligen tala godt med dem, och jag säger dig, tala wäl med dem, ty de äro mine wänner, och jag ser icke gerna at det förfares hårdt med dem. Detta sista uprepade han twå eller tre gånger. Gouvernören förehöll honom derpå omständeligt hans egna anförda klagomål emot Bröderne, och upfordrade honom at bewisa at de hade grund, och at Mißionärerne werkligen hade correspenderat med Americanerne, til Engelska Gouvernementets nachdel. Pipe swarade, at det måtte wäl något wara i den saken.

Men

Men Mißionärerne skulle nu mera icke göra det, då de woro i Detroit. Detta swar war för Gouvernören icke tilräckligt. Han åskade altså alfwarsamt, at Pipe skulle tydligt förklara sig. Pipe, på hwilken man kunde märka, at han kom i trängsel, lutade sig til sina Rådsmän och frågade dem, hwad han skulle swara? men deße slogo ned ögonen och tego stilla. Han repade sig emedlertid i en hast, stod up och sade til Gouvernören: Jag har sagt dig at något wore i saken, men nu säger jag dig rent ut huru det är. Deße Lärare äro oskyldige, de hafwa icke giort det för sig: De hafwa måst göra det." Derwid slog han sig för bröstet och sade: "Jag är skulden och de Chiefs, som woro med mig i Goschachgunk, wi hafwe twungit dem dertil då de wägrat göra det." Detta hade sit afseende på den i Delavar Chiefs namn oskyldigt förda brefwäxling, hwarom jag ofwanföre har nämnt.

Häruppå frågade Gouvernören Capitainen Pipe om hans och hans medföljes tankar, antingen de wille låta Mißionärerne åter wända om til sina Indianer, eller om de sågo häldre at det icke skedde? Till allas förundran förklarade Pipe sig för det första, och man såg tydeligen at Gud hade böjt hans hjerta. Nu fråg de Gouvernören Mißionärerne om deras ordination och kallelse til Mißionen, men förnämligast angående deras förhållande emot Fristaterne, uppå hwilket sednare de förklarade sig, at de icke utan Congreßens wetskap warit hos Indian Församlingen, och på intet sätt blifwit af

dem

dem hindrade i sit arbete, men icke heller bekommit någon föreskrift, huru de skulle förhålla sig.

Gouverneuren, som i hela saken icke gjort annat, än hwad hans pligt af honom fordrade, betygade häruppå offentligen, at Mißionärerne blifwit falskeligen anklagade, och woro aldeles oskyldige, försäkrade ock om sitt wälbehag i anseende til Indianernes civilicerande och deras underwisning i Christendomen, och gaf Mißionärerne tilstånd at wända åter til sin Församling. Detta tolkades ock för Capitain Pipe och hans Krigare. För National-hjelparne betygade Gouvernören sin fägnad at se dem, förmante dem at framgent lyda sina Lärare och icke blanda sig i Kriget. Derpå gaf han dem handen och lofwade dem, at utan betalning försörja dem med alt nödwändigt, hwilket ock skedde. Men Mißionärerne böd han nu sit hus på det wänligaste, och efter de woro aldeles emot hans wilja och befallning utplundrade, lät han utur det Kongliga Magazinet förse dem med kläder och hwad de eljest behöfde. Jemwäl 4 bör-säcks-ur, som wid deras fångslande i Gnadenhütten blifwit dem beröfwade och til en Köpman i Detroit försålde, kjöpte Gouvernören åter af honom, och tilstälde dem Mißionärerne, med hwilka han nu flera gånger på et kärleksfult och deltagande sätt hade samtal om Mißionen. Slutligen gaf han dem et Paß, med bifogat tilstånd, at ostört fortsätta deras andeliga Embete bland de Christeliga Indianer; hwarpå Mißionärerne widare utbådo sig af honom blott detta, at om klagomål framdeles skulle inkomma emot dem, han då måtte lemna

dem

dem kunskap derom, då de altid skulle berätta honom saken, såsom den i sanning wore. Det låfwade han, och förasskedade dem såsom en wän, hwilken tydligt låt märka, huru ömt det smärtade honom, at de blifwit så illa handterade.

För denna önskeliga utgång af saken, hwarwid Öfwerheten hade bewisat sig såsom en Guds tjenarinna, låfwade Mißionärerne och National-hjelparne HErran i stillhet, reste den 13 Nov. glade åter ifrån Detroit, samt inträffade den 22 i Sandusky hos de Sina och Indian-församlingen. Här blef nu glädjen desto större, som man där icke annat wißte, än at de höllos fångne i Detroit.

Ifrån denna tid blefwo de något litet i ro, och byggde sig et Församlings-hus. Men utkomsten i det yttra förordsakade ännu altständigt mycken nöd och bekymmer. Gemenligen wißte de icke dagen förut hwad de skulle äta nästa morgon. Ofta måste de i de nästbelägna Wildas Byar gå at söka Säd, men fingo endast något litet, och så hulpo de sig fram med möda från en dag til den andra. Åtskilliga gånger war, enligit deras egit yttrande, hungers-nöden obeskrifligt tryckande, och man hörde mången ömkelig klagan. Til deras lycka kommo emot slutet af året en myckenhet Hjortar i negden. Jemwäl 2 deromkring boende Engelske Köpmän, den ofwannämde Herr Mack Kornick och Robins, antogo sig dem, inköpte Wälsk-korn för dem, och tjente dem i alla mål efter förmågan; hwilket de med barnslig tacksäjelse erkände såsom en wår Himmelska Faders försorg.

Den 7 December hade Indian-församlingen den första Församlingsstunden i sit nybyggda Bönehus, och anropade HErren, at Han ock på detta stället wille bo och wandra midt ibland dem, och wälsigna ordet om Hans Lidande och Död, på alla deras hjertan, som där skulle höra det. Också hade de en rätt wälsignad och frögdefull Jul-högtid, och beslöto detta för dem så besynnerliga året med låf och tacksäjelse wid Jesu fötter. Men i brist af Bröd och Win, kunde de icke begå den Heliga Nattwarden.

Tionde Afdelningen.

1782.

Stor Hungers-nöd i Sandusky. Missionärerne blifwa samtligen afhämtade til Fort Detroit. En del af Indian-Församlingen blifwer af et band hwita wid Muskingum anfallne och mördade. Missionärernes ankomst til Detroit. Indian-Församlingen sking-

ras, och undgår dymedelst at helt och hållit utrotas.

Upfyld med tröst och hopp trädde Indian-Församlingen in uti året 1782, utan at förmoda, at det skulle blifwa för henne det aldrahårdaste, hwars like hon ännu icke hade beleswat.

De första månader hölls Gudstjensten i behörig ordning. Och HErren bekände Sig med Nåd dertil. Några wäckte blefwo döpte, och åtskillige döpte, som warit wilsefarande, erhöllo förlåtelse, och kommo åter uti de trognas gemenskap.

Men emedlertid war ingen brist på nöd. Emot slutet af Januarii war kölden så owanligt häftig, at man icke en gång om natten kunde hålla sig nog warm. Sedermera förordsakade watnet, som sprang up ur jorden in i husen, icke ringa olägenhet för dem, som deruti bodde. Boskapen, som wåre Indianer til stort antal hade fört med sig, fann icke sit foder på detta ofruktbara landet. Man kunde ock icke, oaktat all möda, skaffa dem något, och måste således se med smärta, at alt, som icke kunde slaktas, ömkeligen swalt ihjäl. Härtil kom kårt derpå hungers-nöd bland folket, hwilket mycket ökade eländet. Icke en gång för penningar kunde man i hela Negden förskaffa sig något, som wille förslå, och det, som fanns, war jemwäl omåttligt dyrt. Många fattige närde sig endast af wilda Potatoes. Ändtligen steg nöden så högt, at månge

ge måste söka uppehålla lifwet med köttet af störtade Hästar och Kor.

I denna bedröfliga belägenhet besökte Huronernes Half-Konung i Sandusky, tillika med et sällskap af Indianer och hwita. Då man icke nu, såsom wanligen, kunde framsätta mat för dem, så begaf sig en National hjelpare til Half-Konungen och sade honom, det de icke hade annat än kött af sjelfdöda kreatur, och tillade: "Så ofta du war hos oß i Gnadenhütten, gåfwo wi dig ej allenast at äta dig mätt, utan då du åstundade af oß Thee och Socker, Bröd, Smör, Mjölk, Swin- och Ox-kött, eller hwad dig lyste, så gåfwo wi dig det, och wägrade hwarken dig eller dina krigare något. Men du böd oß stå up och gå med dig, och sade: At wi icke skulle bry oß om wåra Plantager, ty wi skulle finna nog at lefwa af. Om någon fängar en fågel eller annat djur, så är han ju strax omtänkt, at skaffa det något til föda; du har fört oß hit, men ännu icke tilbudit oß något Wälskkorn, du har altså nu wunnit ditt ändamål, och är glad at wi här måste swälta ihjäl och jemmerligen förgås." Half-Konungen, öfwertygad i sitt samwete om dessa ordens sanning, teg och gick derifrån. Andre wilde, som kommo på besök til Sandusky, och sågo så många Kreatur ligga döda deromkring, gjorde åtlöje af wåra Indianer och bespottade dem, samt betygade sin glädje deröfwer, at det gick dem så illa. "Nu, sade de, ären I blefne oß like. I måsten icke hafwat bättre än wi."

Dres-

Drefne af hunger begåfwo sig åtskilliga sällskaper från Sandusky til Schönbrun, Gnadenhütten och Salem wid Muskingum, at hämta Provjant, hälst man hörde, det nu mera ingen fara wore där at befrukta. Detta war ock då wåra arma Indianers enda tilflykt för at bekomma lifs-medel; och ehuru deras Wälsk korn därstädes från förra året ännu stod ute på marken, så war det dock mycket bättre, än det som af några utböds i Sandusky til et oerhört pris.

Men det största bekymret för Mißionärerne och deras Församling åstadkommo några oredliga personer ibland dem, hwilka åter walde den syndiga lefnaden, wille gå igenom dermed i Församlingen, och aldeles icke binda sig wid Församlings-ordningarne, än mindre låta bårtwisa sig. Alla til trots blefwo de qwar i Församlings-Orten; wordo wäl ock rätt förtörnade, då man förmante dem, gingo i de Wildas Byar och sökte upwigla dem å nyo emot Mißionärerne.

Nu wisade det sig ock alt tydligare, at Brödernes motståndares egentliga affigt gick derpå ut, at med wåld göra en ända på Evangelii Predikan uti Indian-landet, och at förskingra den förbundna Indian-Församlingen. Gouvernören i Detroit, som hade lofwat Mißionärerne, at de skulle obehindrat kunna fortsätta sit arbete bland Indianerne, såg nu ingen möjelighet at hålla sit gifna löfte, i det Brödernes fiender icke lemnade honom någon ro. Redan strax efter Mißionärernes afresa från Detroit förleden höst, hade några förnäme Delavar-Chiefs, betygat för Gouvernören sin förundran deröfwer, at han släppt

de hwita Lärarne, och at deras hopp slagit dem felt, at en gång blifwa aldeles frie från detta skadliga folket. Men Gouvernören hade med wishet och ståndaktighet afwist dem. Deremot framträdde nu åter Huronernes Half-Konung. Twenne hans söner, som förledne höst woro utgångne at mörda, hade derwid förlorat lifwet. Detta tilskref Fadren Brödernes hemliga tilställningar, lät icke bringa sig utur det sinnet, och tänkte på hämd. Å andra sidan war han i beständig fruktan, at wåre Indianer skulle en gång hämna sig på honom sjelf, för det lidande han tilfogat dem. Han tänkte således ständigt på utwägar at skingra dem, och wißte intet bättre medel dertil, än at skilja deras Lärare ifrån dem. Härtil kom ännu en omständighet: Twenne obetänksamme personer af Indian-församlingen wille besöka sina i Pittsburg fångna sittande slägtingar. Emedan man nu förutsåg, at sådant skulle wäcka ny mißtanke emot Mißionärerne, som skulle de correspondera med Americanerne, så förestälde man dem denna fara, och bad dem afstå från sin föresats. Men de gingo dock hemligen dit. Oansedt nu Mißionären Zeisberger ofördröjligt gaf, så wäl Gouvernören i Detroit, som Huronernes Half-Konung denna händelse tilkänna; så tog dock den sednare häraf anledning, at anklaga Mißionärerne hos Gouvernören, för det de, så länge de warit i Sandusky, hade hwart 10:de dygn skickat Bref til Pittsburg, och skulle wisserligen låcka Americanerne ut, til at utrota Huronerne. I et bref, som han deßutom i detta ämne genom de Hwita låt skrifwa til Gou-

Gouvernören, tillade han ännu: "Det wore honom icke wäl til mods, så länge Lärarena wore qwar i Sandusky, och han befarade en olycka, begärde altså, det Gouvernören ju förr des häldre måtte låta afhämta dem, och om det icke skedde, wißte han wäl hwad han wille göra.

Häruppå kom den 1 Martii 1782 en skriftlig befallning från nämde Befälhafware til Huronernes Halfkonung och til en hos honom wistande Engelsk Officerare, at Mißionärerne tillika med deras Familier skulle föras til Detroit, dock icke plundras, eller eljest illa bemötas. Huru hjertfrätande denna tidning war för Mißionärerne kan man lätt tänka. Enligt deras egen berättelse, hade de mycket häldre gått til döden, än se sig twungne at öfwergifwa sin Församling, den de wida mera älskade, än sit timeliga lif, och at lemna sin hjord likasom åt Ulfwarne til rof. Här stodo deras Sinnen stilla, och deras öfwerläggningar hade en ända. Det war ock werkligen härwid intet annat at göra, än williget gifwa sig däruti, ty den minsta föreställning deremot, hade ej allenast icke hulpit, utan ock gifwit Huronerne tilfälle at å nyo mißhandla Mißionärerne.

Då detta kungjordes för den sammankallade Församlingen, upkom en så jemmerlig gråt, at Mißionärernes hjertan blödde. Den ena efter den andra kom sedan til dem, och de hade mycket göra at höra, förmana och upmuntra dem. Alla sörgde och beklagade, at de innan kårt skulle öfwergifwas såsom får, de där ingen Herde hafwa. Ibland andra uttryckte sig en Indianbro

broder sålunda: "All förlust i det yttra frågar jag icke efter, at jag är blefwen fattig, at jag måste lida hunger, och at jag mist min boskap; alt detta will jag gerna tåla, och icke gräma mig deröfwer; men at de ock slutligen skola beröfwa oß wåra lärare, och wilja betaga oß wår själaföda och salighet, det öfwergår alt annat, och gör mig hjertligen ondt. Men de skola icke få se, at jag håller gemenskap med dem, och äter antager deras hedniska lefnad; de skola icke få mig i sit wåld, eller twinga mig til något, hwarmed jag bedröfwar Frälsaren; häldre will jag gå til skogs, skilja mig från alla människjors sällskap, och i uselhet tilbringa min öfriga lifstid." En annan, som warit otrogen, bekände det offentligt: "Jag, sade han, har mycket försyndat mig, ty jag har anklagat och förrådt mina Lärare, såsom Judas förrådde Frälsaren, och måste nu gå förlorad, om jag icke får förlåtelse." Mißionärerne förläto honom hjertligt gerna, och tröstade de öfriga med Herrans oföränderliga trohet, som wißerligen kröner med et saligt slut alt hwad han gör och låter ske. Af försigtighet kommo de öfwerens, at icke gifwa Nationalhjelparne något råd, hwad de efter deras skilsmäßa skulle göra, utan öfwerlemnade dem endast til Guds Andes ledande, såsom de ock för sig sjelfwa och för de sina icke hade annan tröst, än at de, ehuru lika som i mörkret, dock wisserligen leddes af Herrans goda hand, som skulle wara deras ledstjerna, skydd och beskärm.

Men dagen för deras afresa hade de ännu den obeskrifliga skräck, at en krigsman ankom

ifrån

ifrån negden af Muskingum med den hjertskärande tidningen, at alle wåre Indianer, som befunnit sig i de öfwergifna Församlingsorterne för at hämta lifsmedel, blifwit af Americanerne fångne, til Pittsburg förde, och några bland dem af daga tagne. Helt genomträngde af smärta hårdsmer, måste wåre Mißionårer den 15 Martii werkligen utstå en mer än tiofaldig död och skiljas wid den dem anförtrodde kära Församlingen; de låto den ännu en gång komma tilsammans, och Zeisberger förmante henne med en Faderlig ömhet at, då deras Lärare nu tagas ifrån dem, de desto fastare måtte hålla sig til den trogna Frälsaren, som Sjelf är källan til all sällhet och ordsak til all salighet. Hans förtjenst skulle förblifwa deras dagliga bete och föda, så blefwe de bewarade för werlden och behållne obefläckade från alla synder. Härpå föll han med Församlingen på knä, tackade Herren för alt det goda, som de under all nöd i denna negd af Honom åtnjutit, lade denna bruna hjord, som Han med Sit dyra blod förwärfwat, uppå Hans förbarmansfulla hjerta, anbefallte henne uti den Heliga Andes skötsel och upsikt, samt i wår kära Himmelska Faders beskydd och bewarande, at bibehålla henne wid Ordet om Jesu Försoning och i tron på Honom, tils de åter fingo se hwarannan. De heta tårar, som uti denna Församlingsstunden utgjötos, har Herren allena kunnat räkna. I detta bekymmerfulla tilstånd, då Mißionårerne trodde at en del af Församlingen war fången, samt några deraf mördade, och då

de nu måste öfwergifwa den andra delen, om hwilken de sågo förrut at den jemmerligen skulle förskingras, så anträdde de i Jesu namn sin resa til Detroit, uti Halfkonungens och hans krigares åsyn, beledsagade af en Fransos, som dertil blifwit förordnad af ofwannämde Engelska Officer.

Här lämnar jag nu wåra resande, för at beskrifwa den blodiga händelsen, som emedletid hade tildragit sig wid Muskingum, och hwarom den första omnämde tidningen på långt när icke war så förskräcklig, som sjelfwa förloppet.

Regeringen i Pittsburg hade ansett för billigt at åter försätta i frihet de troende Indianer, hwilka jemte Brodren Schebosch blifwit förledit år i Schönbrun af Americanerne til fånga tagne och förde til Pittsburg. De ankommo ock lyckligen til Sanduski om wåren detta år, utom Brodren Schebosch, som gick ifrån Pittsburg til Betlehem, at där afgifwa mundtlig berättelse om wåra Indianers tilstånd. Detta milda förhållande af Regeringen i Pittsburg förtröt den delen af Americaner, om hwilka redan ofta nämdt är, at de höllo America för det förlåfwade landet, och Indianerne för Cananiter, som helt och hållit måste utrotas. Då de nu erforo, at wåre Indianer i stora sällskap gingo från Sanduski til Muskingum at hämta wälskorn, så förbundo sig wid paß 160 af dem från negden af Monongehella, at öfwerfalla wåra Indianer därstädes, förstöra de 3 Församlingsorterne, och sedan marchera til Sanduski, för at åfwen aldeles utrota den ännu

öf-

öfrigå delen af Indian-Församlingen. Så snart Öfwersten Gibson, Commendant i Pittsburg, fick weta om detta partiets förehafwande, sände han et bud til Muskingum, at warna wåra Indianer; men det kom för sent. Detta oaktat, erhöllo dock deße sistnämde, hwilka nu hade fördelt sig uti de tre Församlingsorterne, så tidig efterrättelse om Americanernes anmarsch, at de wäl ännu hade kunnat flykta: I synnerhet warnade dem en hwit man, som sprungit undan de wilda, hwilka icke långt från Gnadenhütten mördat en hwit hustru och et barn, och upträdt dem på en påle. Strax efter honom följde desse wilde sjelfwe, och sade i Gnadenhütten, at de i anmarsch warande hwite skulle wißt sätta efter dem, och bringa om lifwet hwar Indian de funno. Men wåre Indianer, hwilka eljest altid wisade sig så betänklige, mißtänksamme och rädde, då de förmodade blott den minsta osäkerhet, woro det denna gång aldeles icke, utan gingo med en obegriplig säkerhet den werkliga faran til mötes.

Ostridigt kom detta deraf, at de trodde sig böra blott frukta för de wilda, men tilförsägo sig intet ondt af Americanerne. Ännu den 5 Martii blef National-hjelparen Samuel kallad från Schönbrun til Salem, hwaräst samtlige närwarande hjelpare öfwerlade med hwarannan, om de skulle flykta, i fall de hwite kommo; men så wäl de i Salem, som de från Gnadenhütten, woro alle för at icke taga flykten. Men Samuels råd war, at sådant borde öfwerlemnas til en hwar, at handla i den saken, såsom

deß

deß hjerta wore stält; och så skildes de från hwarannan. Då Samuel gick tilbaka til Schönbrun, beledsagade honom några Bröder et stycke wäg, och han betygade sedermera, at en sådan kärlek och endrägtighet warit bland de Indianska Bröder och Systrar, hwars like han förrut aldrig sedt.

Emedlertid marcherade Americanerne först löst på Gnadenhütten, dit de ankommo den 6 Mars. Wid paß en fjerdedels mil från Orten, träffade de den unga Schebosch i skogen, skjöto efter honom och sårade honom så, at han intet kunde komma undan: Han bad om sit lif, såsom mördarne sjelfwe sedermera berättade, och sade dem at han wore Son af Scheboschs en hwit Christlig Fader. Men de hörde icke derpå, utan sönderhöggo honom med yxor. Härpå begåfwo de sig til wåra Indianer, som nästan alle woro på marken, och omringade dem oförmärkt, men stälde sig wänligt, bådo dem komma in i Orten, lofwade at icke tilfoga dem något ondt, beklagade dem ock öfwer deras lidande af de Engelska och wilda, och försäkrade dem om Americanernes beskydd och wänskap. Wåre arme Indianer, som ingen ting wißte om den unga Scheboschs död, trodde dem i alt, gingo med dem in i Orten, och undfägnade dem efter förmågan. Derwid gåfwo de sig tilkänna såsom Christlige Indianer, hwilka aldrig tagit minsta del i kriget. Om et litet fastage win, som fans hos dem, sade de, at det wore deras Nattwardswin, hwilket de innan sit aftåg förledit år nedgrafwit och nu wille föra til Sandusky.

busky. Men man antydde dem, at de nu skulle föras til Pittsburg, och sålunda sättas i beständig säkerhet för Engländarne och de wilda. Ocksa häröfwer betygade wåre Indianer sig helt förnögda i den tanke, at detta kunde wara den wåg, som Gud hade walt, at göra slut på deras hittils utståndna lidande. Häraf helt intagne aflemnade de med glädje sina gewär, bilor och andra instrumenter, som Americanerne fordrade af dem, under förewändning at de skulle wäl förwara samt i Pittsburg återlämna dem. Jemwäl de saker, som wåre Indianer gömt undan i skogen, anwiste de Americanerne, hulpo til at lägga dem tilsamman at föras til Pittsburg, och uttömde til och med sina Biskockar för sina förmenta wänner.

Emedlertid hade hjelparen Johan Martin gådt til Salem, och bragt de troende Indianer, som där befunno sig, den underrättelsen, at Americanerne woro komne, och wille taga dem uti sit beskydd och försorg, hwarföre de icke behöfde wara betänklige at följa med dem. De i Salem behöfde icke eller lång tid at resolvera sig dertil, och trodde enhälligt, at Gud sändt dessa Americaner at förlossa dem ifrån det för dem så oangenäma Sandusky, och föreställde sig, at om de bara först woro i Pittsburg, skulle de snart komma at anlägga en ny Församlings-Ort uti en säker trakt, och blifwa ifrån Församlingen i Bethlehem trogit understödde med goda råd och broderlig hjelp. Med detta beslut gick Johan Martin tillika med twå Bröder ifrån Salem följande dagen til Gnadenhütten,

at göra detta kunnigt så wäl för sina därwarande Bröder, som ock för Americanerne. De sistnämde betygade derpå en åstundan at se Salem, hwaruppå en troupp af dem blef ditförd och där wänligt undfägnad. Här stälde de sig lika så wänliga som i Gnadenhützen, och öfwertalte wåra Indianer, at genast gå med dem. Det skedde, och under wägen föresöllo många andeliga samtal, hwarwid wåre Indianer, af hwilka några kunde färdigt tala Engelska, grundligen och enligt Skriften beswarade frågor i Religionssaker gjorde af Americanerne, hwilka wille synas wara mycket Gudfrugtige. Med lika upriktighet swarade hjelparne Isak Glikkikan och Israel dem på alla deras Politiska frågor och underrättade dem om Indian-Församlingens tänkesätt och tilstånd, aldeles såsom det i sanning war.

Emedlertid hade wåre helt wärnlöse Indianer i Gnadenhütten blifwit oförmodligen af Americanerne sammandrifne i en hop, och utan motstånd gjorde til fångar, samt bundne. Et lika öde hade ock nu de ifrån Salem. Då de kommo inemot Gnadenhütten, blefwo de plötsligen angripne, deras gewär, ända til knifwarne, dem ifråntagne, och de fördes sjättrade in i Orten. Härpå höllo Americanerne Råd öfwer sina fångar, och beslöto genom flästa rösterne, at nästföljande dag afrätta dem allesamman. De af dem, som woro af annan tanka, wredo sina händer, och anropade Gud til witne, at de icke hade någon del i deßa oskyldiga Christliga Indianers blods utgjutelse. Men de andre läto

icke

icke derigenom hålla sig tilbaka, de woro allenast ännu icke ense om döds-sättet. Åtskillige wille bränna alla fångarne, andre woro af den tankan, at scalpa dem, och desse behöllo öfwerhand; Hwarpå en af dem förfogade sig til wåra Indianer, och kungjorde dem, at som de woro Christlige Indianer, skulle de ock Christligen bereda sig, ty i morgon måste de alle dö.

At de öfwer denna oförwäntade dödsdom häftigt förskräcktes, kan man lätt föreställa sig. Emedlertid sansade de sig snart, och läto helt täligt föra sig in i 2 hus, af hwilka Bröderne inkastades såsom slagtfår i det ena, och Systrarne med barnen i det andra. Bröderne förklarade derwid för sina plågare, at deras fulla oskuld wore Herren Gud kunnig, men at de icke deß mindre woro beredde at willigt gå i döden. Men emedan de wid sin omwändelse och dop hade låfwat Christum, at i alt afseende lefwa endast för Honom och til Hans wälbehag här i werlden, och de likwäl wißte med sig så många förseelser, så önskade de sig så något rådrum at utgjuta sit hjerta för Honom, och anropa Honom om nåd. Detta blef dem förunnat, och de tilbragte sin sista natt härnedre i bön, upmuntrade hwarannan, och den ene förmante den andra at förblifwa trogen intil ändan. En Broder, wid namn Abraham, som en rund tid warit i en elak hjerteställning, då han såg sin ändalykt wara så nära, gjorde han sina Bröder en offentlig bekännelse och sade: "Käre Bröder! Efter alt utseende komma wi alle, den ena med den andra, snart til Frälsaren, ty det är wäl

så

så beslutit öfwer oß. I weten, at jag är en slät menniskja, som har med min olydnad myc- ket bedröfwat Frälsaren och Bröderne, och icke wandrat såsom jag bordt; Men jag will dock hålla mig til Frälsaren intil min åndalykt, och ej släppa Honom ånskönt jag är eländig: Jag tror ock, at Han skall förlåta mig alla mina synder och icke förskjuta mig.' Bröderne för- säkrade honom derpå också om sin förlåtelse, och de, så wål som Systrarne, låto til Gud wår Frälsares åra sina låfsånger högt skalla, uti den glada förhoppning, at nu snart kunna frie från synd låfwa Honom.

Då nu deras dödsdag den 8:de Martii in- föll, blefwo 2:ne hus utsedda til deras afrättan- de, det ena för Bröderne, det andra för Sy- strarne, och kallades derföre af de ilskna mör- darne slagtarhus. Emedlertid begåfwo sig några af dem til de fångna Bröderne, och betygade sin otålighet deröfwer, at afrättandet icke ännu war begynt, hwaruppå Bröderne förklarade, at de nu mera woro redo at dö. De hade anbe- falt Gud sina själar, och Han hade gifwit dem den försäkran i deras hjertan, at de skulle kom- ma til Honom och ewigt förblifwa når Honom.

Straxt efter detta förklarande begyntes blod- badet. De oskyldige Indian bröderne och Sy- strarne blefwo tillika med barnen, twå och twå i sender, af deras pinare med streck införde i besagde twänne slagthus, därstädes scalpade och så mördade.

De woro derwid, efter några deras mör- dares egna witnesbörd, ogement tålige, och gin-

go

go sin död nögde och öfwerlåtne til mötes. Förenämde Abraham war det första slagtoffret. En Syster wid namn Christina, hwilken förr detta hade bodt i Systerhuset i Bethlehem och kunde tala wäl Tyska och Engelska, föll wäl för Americanska Capitainen på knä och bad om sit lif; men fick til swar, at han icke kunde hjelpa henne.

Nittiosex personer woro de, som genom detta dödssätt prisade Herren, nemligen 62 fullwäxte, hwaribland 5 woro de wärdigaste National hjelparne, och 34 större och mindre barn.

Endast 2 ynglingar, begge 15 til 16 år gamle, undsluppo på et nästan underbart sätt mördarnes händer. Den ene, då han såg at det blef alfware af med mördandet, gjorde sig lyckligt lös utur sina bojor, smygde sig oförmärkt utur hopen, och kröp igenom en trång fönstergluggg in i källaren under huset, hwaräst Systrarne blefwo afrättade, hwilkas blod strax därpå trängde sig genom troßbottnen ned i källaren och, såsom han sade, flöt strömwis ned, hwaraf man kan sluta, det Systrarne, åtminstone många af dem, icke endast blifwit scalpade, utan förmodligen förrut med yxor eller swärd mördade. Ynglingen, til hwars lycka ingen kom i källaren, höll sig därinne gömd tils emot aftonen, då lyckades honom, efter myckén möda, at arbeta sig up til gluggen, tränga sig derigenom, och komma undan i en närbelägen skog. Den andra ynglingen, wid namn Thomas, hade mördarne endast gifwit et slag, afdragit hufwudswålen och då hållit honom för död. Men som

wid scalpningen den fina huden, som låg närmast hufwudskålen, icke blifwit på honom skadad, så kom han efter en liten stund sig åter före, och såg sig omgifwen af idel blodiga lik. Ibland dessa märkte han en wid namn Abel, som rörde sig och sökte resa sig up. Men Thomas höll sig helt stilla, just som han wore död, och det war hans lycka; Ty straxt derpå såg han en af mördarne komma derin, som betraktade liken, blef Abels rörelse warse, och dödade honom genast med några hugg. Wär Thomas förblef nu under osäjliga smärtor ständigt stilla liggande, tils det blef mörkt. Nu wågade han at krypa ända til dörren, och som han icke då förmärkte någon menniskja deromkring, smög han sig långsamt bårt, kom åfwen undan i skogen, och gömde sig där natten öfwer. Desse bägge ynglingar råkade hwarandra sedan i skogen, och Gud bragte dem genom omwägar, många farer och mycken nöd åter til Sandusky. Men innan de lemnade negden af Gnadenhütten, märkte de utur skogen, at mördarne wisade sig mycket förnögda öfwer utförandet af sit företagande, och at de slutligen satte de begge slagthusen fulla med döda kroppar i brand.

Alle troende Indianer, som då befunno sig i Schönbrun, blefwo samtligen räddade. Mißionärerne, nemligen, hade på den underrättelsen, at de skulle komma til Detroit, hastigt affändt et bud til Muskingum, at kalla wåra Indianer hem, för at än en gång se dem, och tillika få hästar af dem til resan. Detta bud inträffade i Schönbrun just den dagen då mördarne ankom-

kommo til Gnadenhûten, och han uträttade sit ärende. De i Schönbrun skickade derföre genast et annat bud til Indianerne i Gnadenhütten, at jemwäl gifwa så wäl dessa som dem i Salem samma underrättelse. Men innan denne budbäraren kom fram til Gnadenhütten, fann han den unga Schebosch liggande död och scalpad wid wägen, och då han såg sig om, blef han på långt håll warse en myckenhet hwita i Gnadenhûtten. Upfyld af förskräckelse wände han genast om til Schönbrun och gaf detta där tilkänna. Hwarpå alle togo til flykten, och aldraförst gömde sig i skogarne. Här kunde de länge icke fatta något beslut, hwarthän de skulle wända sig, och på hwad sätt de widare skulle komma fort. Då sedermera mördarne ankommo til Schönbrun, woro wåre Indianer ännu i negden af Orten, gåfwo akt på alt hwad där föregick, och hade ganska lätt kunnat blifwa uptäckte. Men mördarne woro här likasom slagne med blindhet. Då de icke träffade någon, förstörde och upbrände de endast Orten, och drogo sin wäg. Lika så gjorde de ock med Gnadenhütten och Salem, togo de oskyldiga slagtoffrens hufwudswålar med sig, derjemte wid paß 50 hästar, en hop Blänkets och andra saker, marscherande til Pittsburg, at jemwäl afhända de få Indianer lifwet, som nu någon tid hade uppehållit sig på Norra sidan om Ohjo midt emot nyßnämde fästning. Ätskillige af dem blefwo et offer för deras omenskliga raseri, men några undflydde. Bland de sistnämde war Anton, en medlem af Indian-Församlingen,

 hwil-

hwilken just då befann sig i Pittsburg, och undkom lyckligen til Sandusky, hwarast jemwäl de ifrån Schönbrun, sedan de öfwerstått mycken nöd och fara, oskadde inträffade.

Föreståënde Berättelse grundar sig dels på Mördarnes egna utsagor i Pittsburg, dels på den berättelse ofwannämde 2 undsluppne ynglingar gjorde, så wäl som National-hjelparen Samuels från Schönbrun och den nyßnämde Antons, hwilka, efter noga jämförelse med hwarannan, funnos i hufwud-omständigheterne fulleligen öfwerensstämmande.

Utaf Nyyorkska Tidningarne, där de troende Indianer blefwo kallade Måhriske Indianer, och afmålades på en mycket förhatlig sida, såg man sedermera, at denne mordiske Rote, blifwit för denna gången hindrad i des förehafwande, at jemwäl marschera til Sandusky och likaledes skaffa de än öfriga troende Indianer utur werlden.

Några Wilde yttrade sig öfwer denna händelse med dessa orden: "Wi wille draga wåra wänner, de troende Indianer, åter in uti Hedendomen til oß; men Gud har icke welat hafwa det, och har derföre tagit dem til Sig." Men Indian-församlingens bestörtning och smärta öfwer et så stort antal medlemmars ömkliga afrättande, står icke at beskrifwa. Föräldrar begreto sina mördade Barn, Männer och Hustrur sina Makar, Barn sina Föräldrar, Bröder och Systrar sina Syskon; och som de ock nu icke mera hade sina Lärare, hwilka eljest deltogo i alt deras lidande och stärkte dem i förtröstan på

Guds

Guds trohet, så war deras smärta nästan odräglig. Likwäl knorrade de icke, än mindre ropade om hämd, utan häldre bådo de för mördarne, och tröstade sig slutligen dermed, at deras anhörige woro förlossade från alt elende och hemma när HErranom.

Brodren Schebosch fick i Bethlehem weta sin Sons grufliga död, då man erhöll den första underrättelsen om blod-badet wid Muskingum af folk, som i Pittsburg biwistat en Auction, den mördarne anstälde på de ifrån wåra Indianer plundrade saker, hwarwid de ock upwisat deras hufwudswålar. Scheboschs bestörtning war utomordentlig, och icke mindre wemodigt deltogo häruti alla Brödra-församlingarne i America och Europa. Men som Gud wisserligen altid har sina heliga och wisa orsaker, hwarföre Han läter komma et sådant lidande öfwer sina barn, så kunde man ock wid denna hiskliga och obegripliga händelse icke göra annat, än lägga hand på munnen, och tilbedja HErren, hwilkens wägar äro outransakelige, men altid gode. Det tyckes wäl wara afgjort, at wåre Indianers mördare icke just för Jesu namn skull tagit lifwet af dem, utan blott derföre at de woro Indianer, hwadan de icke eller skonade de smärsta barn. Jag will också fördenskull icke aldeles likna dem wid den första Christliga Kyrkans Martyrer, då jemwäl ofta hela hopar af Christna blefwo för deras tro skull afrättade. Emedlertid är dock så mycket wißt, at de intil sin ändalykt förhöllo sig såsom frimodige Jesu bekännare, och ehuru de wäl kände sin fullkomliga oskuld, läto de dock

utan motstånd behandla sig såsom slagt=får, anbefalde sina själar åt sin Trogna Skapare och Förlossare, öfwerlämnade sig tåligt i sina blod=törstiga mördares händer, och hafwa på sådant sätt med sin död bekräftat och förhärligat Evangelii sanning, såsom deras mördare också sjelfwe enhälligt bekänt, at de warit gode Indianer, ty de hade sungit och bedit altintil sin död. Detta sanningens witnesbörd skall predika, så länge åminnelsen af denna förskräckliga mordiska gerning warar.

I öfrigt ärkände man nu mera i synnerhet tre omständigheter, såsom wår HErres wisa skickelse. Först at Indian=församlingen förleden höst blifwit bärtförd ifrån negden af Muskingum. Hade hon där warit qwar, skulle hon sannolikt blifwit aldeles utrotad. Men nu blefwo dock mer än twå tredjedelar deraf räddade. För det andra, at då wåre Indianer wille anträda sin resa til Muskingum, och Mißionärerne, för at undgå all mißtanka, anmälte detta för Huronerne, på det några af dem måtte gå med, sådant likwäl icke skedde. Hade de sistnämde gått med, så hade de wäl icke kunnat skydda de troende, men de hade gifwit mördarne en anledning at behandla wåra Indianer lika med Huronerne såsom Krigare, och dymedelst skulle deras död hafwa i werldens ögon blifwit mycket twetydigt ansedd. Den tredje märkwärdiga omständigheten war Mißionärernes bortkallelse til Detroit just på den tid och stund, då det kunde tjena dertil, at alla troende Indianer, som woro i Schönbrun, blefwo wid lif behållne. Wid all bedröfwelse, fann man

dock

dock således mycken ordsak at låfwa och prisa HErren. Ehuru wi icke förstå Hans wägar, och wåra ögon äro för kårtsynta och swaga at utröna Hans afsigter, så wete wi dock, med en orygglig wißhet, at Han är trofast och wänder alt til sina barns wälsignelse.

Jag kommer nu åter til wåra Mißionärer, som wid deras och deras anhörigas afresa från Sandusky beledsagades af en stor del ibland den gråtande Församlingen ännu et stycke wäg, och af åtskilliga ända til Nedra Sandusky. De hade icke kunnat samla så många hästar, som behöfdes, derföre måste några af dem gå til fots genom watten och moras, hwaraf Brodren Eduards fick et lamt ben. Derjemte måste de mången gång ligga om natten under bar himmel, och hade at utstå stor köld, andra swåra omständigheter at förtiga. Men Gud höll sin hand i synnerhet öfwer Systrarne och Barnen, at de icke upgåfwos. Deras beledsagare, Fransosen, upförde sig rätt wäl emot dem. Och då de hade brist på Lifsmedel, så upwäckte Gud här och där wälgörare, som hulpo dem utur nöden, hwaribland i synnerhet några Köpmän från Detroit utmärkte sig, hwilka uppehöllo sig i Nedra Sandusky, där wåre resande länge måste blifwa liggande. Desse uptogo dem i sina hus, och försörgde dem på kärligaste wis med alt hwad de behöfde. Här måste de den 21 Martii utstå en ny smärta, då de troende Indianer, som beledsagat dem alt dit, nu skildes ifrån dem under otaliga tårar och återgingo til de sina.

Nu sågo Mißionärerne sig således helt afskurna från sin kära Församling; en omständighet, som wid alla hittils förefallna bedröfwelser, ännu icke träffat dem, och hwilket förekom dem så obegripligt, at derwid ganska ofta föll dem in: Nu will det nästan se så ut, som öfwergåfwe Gud de Sina. Kårt derpå fingo de här af några Indian-bröder, som kommo efter dem med deras bagage, underrättelse om mordet på wåra Indianer wid Muskingum, med alla deß omständigheter, och smärtan deröfwer betog dem så, som hade de, på detta grufweliga sätt, förlorat sina egna barn. Det war, som de skrifwa, en hjertfrätande berättelse för dem, och Gud allena kunde trösta dem.

Emedan de måste wid Nedra Sandusky längre wänta på Fartyg til resans fortsättande, än man hade förmodat, så blefwo de därstädes ännu besökte af åtskilliga wåra Indianer från Sandusky. Men ock denna omständighet gjorde dem nöd; i det de närwarande Huroner en dag uphofwo et wäldigt rop, och utspridde, at de troende Indianer, som gjorde besök, hade mördat några Huron-hustrur. Detta blef emedlertid på stället undersökt och til belackarenas blygd falskt befunnit.

Den 11 April kom den Engländaren, som af Regeringen i Detroit hade befallning at ditföra Mißionärerne, men hwilken dertil anordnat meranämde Fransos, hit til Nedra Sandusky med Wilda ifrån Kriget, och upförde sig emot Mißionärerne såsom en ursinnig, swor och hotade, den ena gången efter den andra, at hugga Bilan

lan i huswudet på dem. Natten igenom söp han i huset, där de woro, och förhöll sig wärre än en drucken Hedning. Men HErren bewarade dem och deras anhöriga också här från all skada. Ändtligen skickade Gouvernören från Detroit twenne Fartyg, jemte en Sergeant och 14 Jägare, med skriftlig befallning, at ifrån Nedra Sandusky afhämta Mißionärerne, i alt afseende upföra sig wäl emot dem, och icke sätta dem i någon fara på Sjön Erie, om det skulle blifwa storm, med tillägg, at eho som tilfogade dem minsta ondt, skulle derföre ställas til answar. Denne hotelse förskräckte den ofwannämde elaka Engländaren. Han blef altså, til wåra Resandes nöje, qwar i Nedra Sandusky.

Den 14 April lade de af härifrån och kommo öfwer Sjön Erie, och hunno ändtligen genom de trånga passen emellan denna och Huronsjön den 20:de lyckligen fram til Detroit. Här blef dem, på Regeringens befallning, inrymt et stort rum i Barackerne, som blifwit helt nytt tillagat för Officerare. Snart derefter kom Gouvernören til dem och försäkrade dem, at wäl många nya klagomål emot dem hade inlupit hos honom, men at han hållit dem för ogrundade, och hade icke derföre, utan för deras egen säkerhet skull, afhämtat dem ifrån Sandusky, i det han hade säker underrättelse, at deras lif warit i stor fara, om de därstädes längre hade qwarblifwit. Han stälde det helt och hållit i deras egit behag, om de wille förblifwa i Detroit, eller gå tilbaka til Bethlehem, och lät i öfrigit på det bästa förse dem med alt hwad de behöfde.

Efter några weckor öfwergåfwo de Barackerne med hans tilstådjelse, och flyttade i et hus utanför Staden, dår de kunde njuta mera stillhet.

Emedlertid råkade Indian-församlingen i den betänkligaste belägenhet. Efter Mißionårernes afresa, fortforo wål National-hjelparne ännu någon tid at hålla Församlings-stunderne i sin ordning, hwarom en Engelsk Köpman, som gjort besök i Sandusky och biwistat desamma, sedermera berättade i Detroit för Mißionårerne, at han hört dem gemensamt sjunga och förmana hwarannan, tils de grätit tilsammans såsom barn, hwilket hade warit honom mycket intryckligt. Men snart upreste någre otrogne ibland dem hufwudet, gåfwo Mißionårerne öfwerljudt skulden dertil, at det gick de troende Indianer så illa, och påstodo rent af, at de woro ordsaken til de mördades död: Detta alt hade de wål wetat förrut, och derföre gådt ifrån dem. Sådant dåraktigt tal, som af den trogna delen af Församlingen icke utan mißnöje kunde åhöras, förordsakade mycken otålighet och oro. Dertil kom, at det onda samwetet plågade så Huronernes Half-Konung, at han icke kunde gifwa sig til freds, förrän alle troende Indianer woro bårta ifrån negden, hälst deras närwarelse beständigt erinrade honom hans trolösa och förrädiska upförande emot dem och deras Lärare. Han förkunnade dem altså slutligen med fullt alfware, at de skulle begifwa sig bårt utur Negden och söka sig någon annan Ort til boning. Det såg således ut, som wore ingen plats mera til finnandes för wåra arma Indianer, dår de kunde wara säkre. Midt emellan

twå

twå ſtridande Partier, blefwo de af det ena tilfånga tagne och plundrade, och af det andra til en del mördade. Af de hwita hade de intet beſkydd at hoppas, och för Hedningarne måſte de wara oſäkre och flyktige, woro ſåledes ſåſom fogelfrie. Men detta war och förblef deras mägtige tröſt: HErren wår Gud lefwer än, och Han ſkall icke öfwergifwa oß. På det ömmaſte ſmärtade dem de Wildas beſpottelſer, hwilka offentligen ſade: 'Wi wilje ſe, om deras Gud, hwilken de ſå mycket predika, och hwaraf de göra ſå ſtort wäſende, och på hwilken de altid förtröſta, kan beſkydda och frälſa dem, och om Han är ſtarkare än wår Gud."

Emedlertid beſlöto de ock denna gång, at icke med wåld emotſtå, utan, då det ſyntes wara Guds wilje och tillåtelſe, häldre ſkiljas åt. Det ſkedde. En del af Förſamlingen flyttade in i Schavanos land, de öfriga nedſatte ſig i negden af Pipes Town, men tänkte icke eller at förblifwa där, utan emnade ſig längre fram til Miami.

Genom denna förſkingring likaſom uphörde Indian-Förſamlingen at wara til. Men det drögde icke länge, ſå ſporde man jemwäl här Guds finger och Hans trogna förſorg. Benämde mördare, ſom hade anſtält blodbadet wid Muſkingum, låto icke fara ſit upſkutna blodtorſtiga förehafwande i hänſeende til den öfriga delen af Indian-Förſamlingen; utan gingo i Maji 1782 gerade löſt på Sanduſky, men träffade nu mera ingen ſjäl där. Det war alt ſå helt uppenbarligen en ſkickelſe af Herranom, at Mißionärerne blefwo

af-

afhämtade til Detroit. Hade detta icke skedt, så hade wåre Indianer icke förskingrat sig, och blifwit twifwelsutan wid detta tilfället allesammans mördade. Följakteligen hade denna bårtkallelse, som i förstone syntes förkunna hela Mißionens förströdelse, räddat twänne gånger wåra Indianers lif. Mördarne träffade kårt derpå i handgemäng med en Corps Engländare och Engelskt sinnade Indianer, och blefwo alle samtligen nedergjorde.

Elofte Afdelningen.

1782, 1783, 1784.

Den förströdda Indian-Församlingen begynner åter samla sig til sina Lärare. Nya Gnadenhüttens bebyggande wid Huron. Framgången af et jämt bemödande at bringa den förströdda Hjorden tilsammans. Owanligt stark winter. Hungersnöd och deß afhjelpande. Man ser sig nödsakad göra an-

anstalt, at åter igen öfwergifwa Nya Gnadenhütten.

Förromnämde wåra Indianers förskingring gick wåra Mißionärer ganska nära, hälst då de med skäl fruktade, at de ibland de wilda skulle taga en icke ringa skada til sina själar. De woro derföre wida skilde ifrån at tänka på återresan til Bethlehem, som Gouvernören stält i deras fria wal. Plikt och kärlek bragte dem til det beslut, at göra alt hwad möjeligit war, til at efter hand åter samla den skingrade hjorden. Til följe häraf woro de betänkte på anläggande af en ny Församlings-Ort, och at bjuda de troende Indianer dit. De öfwerlade härom med Gouvernören, som med nöje bifôll deras förehafwande, och föreslog dem en negd wid Huron-floden, wid paß 5 Tyska mil från Detroit, den de ock funno fullkomligt passande til sin affigt; Men Chiefs för Chipawas, hwilken detta land tilhörde, måste först meddela tilstånd dertil. Gouvernören talade altså med dem derom, och på den enda inwändning de gjorde, at Delavarerne kanske icke wore dermed tilfreds, och skulle förebrå dem, at de gjorde deras wänner affälliga från dem, swarade han, at då Delavarerne uttrångt de Christliga Lärarne, så hade de dermed ock fördrifwit de Christliga Indianerne sjelfwa. Desse måste se sig om, huruwida någon wille uptaga dem; Och Delavarerne kunde deremot ingen ting inwända, om de icke wille

wille uptäcka sin egen blygd. Chipavas gåfwo derpå sit samtycke, med wanlig högtidlighet, och den wälgörande Gouvernören skickade genast et budskap med et String off Wampom til de kringströdda troende Indianer, at derom underrätta dem, och bjuda dem allesamman komma åter til sina Lärare, där de skulle åtnjuta fullkomlig frihet, och med lifsmedel samt andra behof tilräckeligen blifwa försedde.

Följden deraf war, at Mißionärerne den 8 Julii hade den stora glädjen, at åter kunna hos sig wänligt emottaga 2 Familier af den bruna hjorden, hwikas wärdige National-hjelpare Abraham med de sina och ännu en Familie snart efterfölgde. Alle desse upslogo sina hyddor omkring Mißionärernes hus i Detroit. Jemwäl infann sig i Detroit Brodren Conner med de sina. En annan af de förströdde kom med de wilda krigare til Detroit, och war äfwen målad såsom en wild. Han hade icke wetat, at Mißionärerne woro ännu qwar därstädes, och sade då han såg dem: "I sen wäl, mine Bröder, at jag nu icke ser ut, som en Broder. Jag hade redan gifwit alt hopp förlorat, at någonsin mer få tilfälle at hos Bröderne höra Guds ord, derföre tänkte jag at jag måste göra et med de Wildä och ställa mig dem lik, til at icke blifwa förföljd. Men då jag ser, at Indian-Församlingen åter samlar sig, och at Bröderne äro hos dem, så will jag bedja, at de dock åter antaga mig." Och det skedde med glädje. De öfrige troende Indianer blefwo af Gouvernörens och Mißionärernes kärleksfulla budskap

lika-

likaledes högeligen fägnade, men genom falska underrättelser af elaka menniskjor, som wille hindra dem at återwända til sina Lärare, låto de å nyo förwilla sig, och wille ännu något litet se sig före. Emedlertid begynte Mißionärerne återigen at til Herrans låf hålla Församlings-stunderne i Detroit med sina kära Indianer, som skedde, i brist af rum, under bar himmel. Härtil infunno sig då gemenligen deras grannar, fångarne och många andre. Detta war för alla något nytt, hwars like de hos Indianerne ännu aldrig sett. I synnerhet war dem et under, at de troende kunde sjunga så skönt. Här aflade Mißionärerne många witnesbörd om Jesu kärlek, kallade alla nådehungriga syndare til Honom, och hade utom deß, då de blefwo anmodade at döpa barn, eller förrätta begrafningar, önskligt tilfälle, at i det Engelska och Tyska språket förkunna Herrans död. Jemwäl predikade Zeisberger några gånger för därwarande fångar, hwarwid ock många Inwånare i Detroit infunno sig.

Sedan nu en liten hop af 28 troende Indianer hade åter samlat sig til Mißionärerne, beslöto de med Gouvernörens samtycke, at i Guds namn begynna byggnaden af en ny Församlings-Ort uti ofwannämde negd wid floden Huron, i det wissa hopp, at ständigt flere af den skingrade Församlingen skulle hos dem infinna sig. Gouvernören war dem derwid på alt sätt behjelplig, och låt förse dem med proviant, båtar, bräder, och nödiga werktyg utur det Kongliga Magazinet, likaledes med några håstar och kor.

Också denna goda Herrens Fru begåfwade dem med hwarjehanda slags frön, och begge gåfwo dem ömniga wedermålen af sin ynnest och bewågenhet. Särdeles tacksamme woro Mißionärerne derföre, at Gouvernören halp dem bringa åter i gång den afbrutna Correspondancen med Pensylvanien och Europa, hwarifrån man understödde dem med penningar, som de fingo lyfta i Montreal.

Den 20 Julii 1782 begåfwo sig Bröderne **Zeisberger** och **Jungman** med sina hustrur och de twänne lediga Bröderne **Edvards** och **Michael Liung**, jemte 19 troende Indianer, tacksamme och glade ifrån Detroit, hwilkas Inwånare fått kärlek för dem, och nu til en del icke kunde utan tårar se deras afresa. Bröderne **Senseman** och **Heckewälder** med de sina samt de öfriga Indianer blefwo ännu för en tid qwar i Detroit, at besörja därwarande göromål för Mißionen, som nu åter började uplifwas. Men wåre Resande foro öfwer sjön Sinclair in uti floden Huron, hunno den 21:sta om aftonen fram til den bestämda negden, och utwalde följande dagen på södra sidan om floden en tjenlig plats til Församlings-Orts bebyggande, den de, til åminnelse af deras boning wid Muskingum, kallade Gnadenhütten, men hwilken jag, för mera tydlighet skull, kallar Nya Gnadenhütten. Ännu samma afton låfwade de Herren gemensamt med glädje, och anropade Honom om nåd, hjelp och bewarande.

Nu grepo de arbetet frimodigt an, byggde sig hyddor af bark, anlade kryddgårdar och åker-fält, hwartil de funno önskelig jordmån, och lef-de derjämte af jagt och fiske. Lönn, Bok, Ask, Lind, Ek, Poppel och Hickeri woro de allmännaste träd-sorterne; jemwäl funnos här Saßafras-träd af sådan storlek, at de slika til-förne ingenstädes hade sett. Wild hampa funno de häromkring i myckenhet. Men salt war i hela negden något rart, och jemwäl swårt at få för penningar. De erkände således för en stor wälgerning af Gud, at de upfunno salt-källor och kunde koka sig salt. Jemwäl war negden rik på wattu-källor. Wäderleken war icke myc-ket olik den wid Muskingum. Ohyran, hwar-ibland Muskiterne woro de swåraste, plågade dem wäl i så måtto, at de måste sitta i tjock rök, om de wille hafwa någon ro; Men ju mer den wilda tjocka skogen blef undanhuggen, hwarmed hela landet war betäckt, desto drägligare blef det ock i den delen. Ormar hade de ingen-städes sett så få som här.

Redan i Augusti utmätte de Tomterne til den nya Orten, och byggde til en början endast en gata med trä-hus. Wid slutet af denna må-nad kommo ock de i Detroit qwarblefne til Nya Gnadenhütten, hwaräst Mißionärerne strart der-på inflyttade i det Nya Mißions-huset. Den 21:sta September begingo de här för första gån-gen den heliga Nattwarden, hwilket för wåra Indianer war så nytt, som hade de den aldrig åtnjutit.

Litet efter hand infunno sig ännu flere af de förskingrade, som wid et af Americanerne förnyat infall i Schavanos-land råkat i stor fara men hade dock allesamman räddat sig med flykten. Sådane genom Detroit til Nya Gnadenhütten resande troende Indianer låt Gouvernören altid förse med uppehålle, jämwäl ock då det behöfdes med kläder. Inwånarne i Nya Gnadenhütten gingo ock sjelfwe tid efter annan til Detroit at hämta lifsmedel, hwarmed denne Herre så länge försörgde dem, tils de fingo sjelfwe skörda. General Haldimand i Quebek gillade detta Gouvernörens wänliga förhållande, såsom man ock i allmänhet måste gifwa Engelska Regeringen det wittnesbörd, at den emot Mißionen wisade sig öfwermåttan bewågen.

Om Höstetiden 1782 begynte Chipavas at göra besök i Nya Gnadenhütten; de woro wänlige och ordentlige. Men Evangelium, som National-hjelparne förkunnade dem, afhörde de för denna tiden blott med stillatigande. Deße wilde hafwa eljest det beröm, at de äro de bäste och fredligaste Indianer. Men de äro ock mycket late, plantera föga, lefwa mer af jagt, koka ollon til sit kött, äta ock i nödfall köttet af döda hästar, såsom Kallmuckerne.

Den 5:te November inwigde den lilla åter sammankomne Indian-Församlingen, som nu bestod af 53 Personer, sin nybyggda Kyrka, begingo en glad Julehelg, och beslöto detta smärtefulla året likwäl med låf och tacksäjelse samt böjd förundran öfwer Herrans wisa styrelse.

Begynnelsen af året 1783 war angenäm
och wälsignad. Wåre Mißionärer woro rätt
nögde at hafwa undsluppit de wilda Chiefs hän-
der, sedan de nogsamt erfarit huru smärt det är,
at med en Christelig Mißion stå under en hed-
nisk Öfwerhet och deß upsigt.

Nu kom det åter i sin förra gång igen,
så de med glädje kunde upläta sin mun at pre-
dika, och Evangelium bewiste sin kraft på de
wilda som gjorde besök, af hwilka en erhöll i
Januarii tilstånd at bo i Nya Gnadenhütten.
Jemwäl kommo hwite ifrån Detroit, i synner-
het Tyske fångar, hit på besök, hufwudsakligen
at bewista Församlings stunderne.

I det yttra förjde Gud för wåra India-
ner ganska nådigt. Deras Sockerkokning war
mycket lönande. Deras Hjortjagt war lyckelig,
och deras handel bestod deruti, at de i Detroit
mot Kött och Hudar tilbytte sig Wälskkorn
och andra nödiga waror. Jemwäl gjorde de
båtar, korgar och annat handarbete, som de i
Detroit lätt kunde affätta.

I Maii 1783 erhöllo Mißionärerne, til
n stora glädje, den första underrättelse om den
mellan England och Americanska Fristaterne
slutna Fred. Och i Julio hade de det nöjet
t Bröderne Weygand och Schebosch ifrån
Bethlehem, efter 7 weckors resa öfwer Albany,
Oswego, Niagara, Fort Erie och Detroit, in-
träffade i Nya Gnadenhütten, genom hwilka de
först rätt omständligt erforo Församlingarnes i
Europa och America synnerliga deltagande i de-
s öfwerståndna myckna lidande, och blefwo

jemwäl derigenom hjertligt tröstade. Schebosch, hwilkens hustru och barn redan woro i Nya Gnadenhütten, förblef derstädes qwar, men Brodren Weygand reste i September åter til Bethlehem, och med honom gick Brodren Michael Jung.

Största delen af den förra Indian-Församlingen befann sig ännu bland de Wilda, och det för denna tiden i Twichtwees landet, wid paß 60 Tyska mil ifrån Nya Gnadenhütten, wäster ut. Mißionärerne sände derföre wid alla tilfällen nya Budskap til dem, at bjuda dem til sig, men hwilka ofta af ondska blefwo helt förwändt uträttade; Äfwen som Evangelii motståndare gåfwo sig all uptänkelig möda, at underhålla fruktan för de hwita, i synnerhet för Engelska Regeringen, blott at hindra den förströdda Församlingen at åter förenas och, om möjeligt wore, at hålla de flesta under Hedningarnes wälde. Här woro de werkeligen såsom Får ibland Ulfwar, blefwo af de Wilda på alt sätt plågade, och jemwäl på et tjufaktigt wis afhändes dem hwad de ännu kunde ega. Man beskref Nya Gnadenhütten för dem, såsom en ganska eländig och derjämte mycket farlig ort, där en wiß död wäntade dem. Några wilde Chiefs förkunnade dem med stor djerfhet, at de nu icke hade annat, än at åter antaga Hedendomen och lefwa såsom de, ty det skulle icke något Guds ord mer blifwa hördt i Indian-landet. Många swage själar läto derigenom skrämma sig. Några råkade aldeles i försyndande, och lå-

låto sedermera medelst en falsk blygsel afhålla sig at återwända til Församlingen.

Om deßa bedröfliga omständigheter erhöll man i Nya Gnadenhütten tid efter annan kunskap, och ju mindre man kunde göra derwid, desto ifrigare bad Indian-Församlingen til Herren för sina kringspridda Bröder och Systrar, och blef jemwäl bönhörd. Tre af wåra unga Indianer wågade om sommaren 1783 at frimodigt gå til Nya Gnadenhütten, för at med egna ögon se och utröna sanningen. Den ene blef genast qwar, men de andre twå wände med glädje åter tilbaka, och berättade för de arma kringströdda, huru de hade befunnit det.

Nu begåfwo sig 43 af dem genast på wägen, at åter komma til sin hjord; men som de af brist på lifsmedel måste under resan ofta göra halt, och gå på jagt så anmälte de sådant genom et bud hos Bröderne, på hwilkas begäran Gouvernören i Detroit skickade Proviant emot dem. Snart derefter ankommo de alle lyckligen til Indian-Församlingen i Nya Gnadenhütten, och glädjen å båda sidor war outsäjelig.

Tid efter annan följde än flere af de förströdda dem efter, och låto hwarken genom list eller wåld afhålla sig derifrån. En Syster, ibland andra, som war af en förnäm Chiefs-Familie, hotades af sina slägtingar dermed, at de skulle taga hennes kläder bårt, om hon ginge til Bröderne. Men hon förklarade, at de dermed icke eller skulle ernå sin afsigt; hwad som drifwer mig, sade hon, til mina Lärare, är min själs wälfärd och min ewiga salighet. Hwad

hjelper det mig, om I ock gåfwen mig et hus fullt med sköna kläder, silfwer ock kostbara saker, och min själ går förlorad.

Många af dem, som warit kringspridde, hade wißerligen skäl at bittert gråta öfwer den skada de lidit til sina själar ibland de wilda, hwilket nu förorsakade dem mera smärta, än alla olägenheter, som i det yttra hade kommit öfwer dem. Några af dem woro derföre något skygge, och sade wid sin ankomst til Nya Gnadenhütten: "Om wi ock icke erhöllo tilstånd at åter bo hos Eder, så skall det dock wara oß en tröst, at endast på långt håll se Eder Ort. Men man uptog dem åter alla med glädje, och lät dem icke känna annat än et hjerta fullt af kärlek och medlidande. Andre qwarblefwo af räddhåga ännu hos de wilda; Och åtskillige gingo aldeles in i Hedendomen tilbaka.

Af altsammans såg man, at Gud hade funnit för nödigt at låta Indian-Församlingen sållas såsom Hwete, då ock alle, som icke woro redelige, föllo genom sållet. Desto tacksammare war man för den helige Andes arbete på deras hjertan, som återkommit, hwilka dymedelst rätt snart hunno så wida, at de åter kunde hugna sig med et fullt åtnjutande af de trognas gemenskap. Jemwäl en döpt, wid namn Renatus, som i Fridenshütten wid Susqvehanna genom synnerliga omständigheter war från Församlingen bortkommen, och i många år lupit omkring i willo, infann sig här åter, war sjuk, och bad med tårar om antagande och förlåtelse. Då, i närwaro af några Bröder, den ökta förlåtelsen meddeltes honom på hans sjuk-

säng

fång, sade han: "Nu är mig wäl, och jag glä- der mig at få gå til Frälsaren, jag begär icke at åter bli frisk; utan min längtan är, at Han må taga mig til Sig."

Igenom de ifrån förskingringen återkomna fick man weta, at Chjefs för de 3 Delavar-Stämmorne ofta twistade häftigt med hwarandra öfwer Indian-Församlingens öde. De af Wargs-Stämman, hwilka under Capitain Pipes anförande haft til sin enda afsigt denna Församlings förstörande och Evangelii utrotande utur Indian-landet, och derföre uphitsat Huronerne, samt gerna öfwerlemnat dem alt byte wid Muskingum, sågo sin plan likafullt til intet gjord, i det de genom alla sina listfulla ränker dock icke woro i stånd at afhålla de förskingrade troende Indianer, at småningom åter följa sina Lärare. Detta förtröt dem. Desto bittrare förebråddes de för sin otrohet och dårskap, af de andre twå Stämmorne, som icke samtyckt til deras råd. En Delavar-Chjef, som af de andra denna Nations Chjefs blef anmanad at åtminstone anhålla de förskingrade troende Delavarer, och icke låta dem gå til Nya Gnadenhütten, swarade dem: "Jag will icke hindra någon af mina wänner at gå til sina Lärare. Hwarföre hafwen I fördrifwit dem? Jag har sagt Eder förrut, at om I bortjagen deras Lärare, så blifwa icke eller deras Indianer qwar. Men I hafwen dock gjort det, och altså fördrifwit de troende Indianer, tillika med deras Lärare. Hwem har af daga tagit de troende Indianer wid Muskingum? hafwa de hwite gjort det? Nej, de hafwa icke

giort det. Utan I hafwen bragt dem om lifwet. Hwarföre lemnaden I dem icke i ro, där de woro? Haden I låtit blifwa dem där, så woro de ännu alle wid lif, och wi kunde ännu se wåra wänner. Men I hafwen welat så hafwa det." I et Krigs-Råd, som de höllo denna höst, och med hwarannan öfwerlade, huru de kunde nyttja bilan, och på det fördelaktigaste fortsätta kriget, sade de ofwannämnde 2 Stämmor til Warg-Stämman, hwars Hufwud Capitain Pipe war: "Tagen och nyttjen Bilan emot Edra Fiender, lika så som i hafwen nyttjat henne emot Edra wänner, de troende Indianer, som giort Eder så mycket godt, och icke en gång uplyftat en knif emot Eder, at förswara sig, då I förden wåld på dem."

I Nya Gnadenhütten begynte Mißionärerne i November detta år återigen Conferenzen med National-Hjelparne, och förbundo sig med dem å nyo, at med endräat och trohet tjena Herren, och at bemöta sina Bröder och Systrar med tålamod och kärlek.

Ätskillige troende Indianer affomnade året 1783, och deras ändalykt war hugnelig. Ibland andra, afled i lediga Systrarnes Chorhus i Litiz i Pensylvanien en ledig Indianska, Martha, som war född i Schekomeko år 1737, och efterlemnade et egenhändigt skrifwit lefnads-lopp, deruti hon redligt berättade, huru det hade gädt med henne i hedendomen, huru det sedermera blef henne til den största synd, at hon så länge icke trott på sin Skapare och Återlösare, huru Han sedermera uptagit henne i nåde, låtit döpa

pa henne til sin död, och huru saligt Hon förde henne genom denna tiden. "Til slut sade hon, kan jag frimodigt betyga: Jag känner at jag är Hans arma dock försonta Synderska. Jag förlitar mig helt och hållit på Honom. Jag har ingen ting at upwisa, utan endast Hans förtjenst och de såren, som Han för mina synder skull har låtit tilfoga sig." Hon war en af de 4 lediga Indianskor, som året 1764 måste flytta utur Chor-huset i Bethlehem til wåra Indianer i Barackerne wid Philadelphia. Hon hade lärdt Skräddare Handwerket, dref det såsom Mästarinna, tjente ock wid ungdomens upfostran, och bewisade en exemplarisk trohet. Det på en del af hennes kära Folk wid Muskingum föröfwade grufliga mordet gaf hennes hälsa en dödlig stöt. Hon afsomnade rätt förnögd och full af längtan at få skåda sin Förlosare, på den hon trodde, ansigte emot ansigte.

Med 1784 års början inföll i negden af Nya Gnadenhütten en oerhörd sträng köld. Alle floder och sjöar frösö til, och de älste Inwånarne i Detroit betygade, at så länge de derstädes bodt, hade än aldrig fallit så djup snö. På många trakter war den Manshög. Men det beswärligaste war, at denne winter räckte så länge. Den 6 Mars låg snön ännu 2 alnar djup; wid denna månads slut började den småningom gå bårt. Först den 4:de April gick Huron up, och i början af Maj war sjön Sinclair ännu icke fri från Is.

Ingen hade beredt sig på en så hård och långwarig winter, hwarföre man ock icke på långt

när tilräckeligen hade samlat förråd för menniskjor och Boskap. Som nu owanligt tidige Nattfroster den föregående hösten hade förderfwat Indianernes förmodade goda Wälskkornsskörd, så infann sig brist på lifsmedel ganska snart. Hwad man ännu kunde erhålla i Detroit war förskräckeligen dyrt. Man böd en Bagare derstädes t. ex. en Spansk Daler för en mark bröd, och han lemnade det icke derföre. Den djupa snön hindrade jagten. Wåre Indianer måste derföre kringsprida sig, at söka lifsmedel, hwaråst något dylikt kunde finnas. Månge lefde ock blott af wilda örter. Slutligen bröt hungersnöden allmänt in, och den syntes på mångas anleten, ty de woro torra och magra, och de förmådde knapt göra något arbete. Men man såg dem dock derwid ständigt hjertligt förnögda och tilfreds. I rättan tid kom ock Herrans hjelp. Oförmodat infunno sig i negden af Nya Gnadenhütten en mängd hjortar, hwaraf öfwer hundrade blefwo skutne, ehuru kölden war så angripande, at mången Jägare förkylde sina fötter, hwilket med Snöskor lätt kan ske.

Nu hade wåre Indianer altså åter Hjortkött, hwarmed de kunde i Detroit göra utbyte emot Wälskkorn, och derigenom woro de hulpne utur nöden, hwilken eljest hade haft lika så bedröfliga följder, som för 2 år sedan i Sandusky. Så snart snön war bårta, upsökte de wilda jordpäron, och bragte stora bördor hem. En annan hjelp war et owanligt ömnigt fiske, häruppå följde blåbär i stort öfwerflöd, och derefter

ter en så ganska wälsignad wälskkorns-skörd, at altså ingen behöfde klaga öfwer brist på nödig föda.

Wid slutet af Maj 1784 afreste den människo älskande Gouverneuren, nu mera Öfwersten von Peyster, ifrån Detroit til Niagara, och Missionärerne, så wäl som wåre Indianer, beklagade ganska mycket förlusten af denna sin wän och wälgörare; men de funno ock i hans efterträdare, Majoren von Ankrom, en Herre, som uppå sin företrädares kärleksfulla förord betedde sig bewågen och mild emot dem.

Ju mer det goda ryktet om Nya Gnadenhütten utbredde sig, desto ymnigare gjorde de hwita besök derstädes, som icke nog kunde beundra Brödernes inom så kort tid fullkomnade arbete, wid hwilket tilfälle de ock fingo höra flera witnesbörd om Jesu Christo, förmodeligen til deras blifwande wälsignelse. Emedan ingen Protestantisk ordinerad Präst då för tiden befann sig i Detroit, så döpte Missionärerne wid sina besök derstädes åtskilliga barn, hwilkas Föräldrar bådo derom. Andre bragte sina barn i denna afsigt til Nya Gnadenhütten, bland andra en Köpman, som hade 2 odöpta barn. Hans hela Familie beledsagade dem dit; så wäl Fadren som Modren höllo sjelfwe deras barn wid dopet, hwilken handling war dem ogement wördnadswärd och intrycklig. Men at förrätta wigsel, som ock blef begärt, undandrogo sig Missionärerne.

Nya Gnadenhütten war nu medelst wåra Indianers flit blifwen en rätt skön ort. Husen woro så wäl byggda, som hade de welat bo

där

där all sin lifstid. Landet, som förrut hadt warit en ödemark, war så upbrukat, at de nu mera kunde tilräckeligen nära sig deraf. Derjemte bekom dem stillheten utan ifrån rätt wäl, efter en så långwarig oro. Men inemot 1784 års slut wisade sig, at de ock härifrån åter skulle blifwa fördrifne. Några af Chipavas hade redan året förut låtit märka sit mißnöje deröfwer, at wåre Indianer nedsatt sig i den negd, som eljest förnämligast hade tjent dem til Jagt, men de blefwo då deröfwer genom Gouvernören i Detroit behörigen tilfredsstälde. Nu begynte de en ny twist, föregåfwo at de låfwat wåra Indianer bo där, endast tils fred blef sluten, och hotade at mörda några af dem, för at dymedelst förmå de öfriga at flytta bårt. Efter många öfwerläggningar insåg man wäl, at denna Nationens klagomål och grål icke skulle uphöra. Dertil kom at Gouvernören i Detroit antydde wåra Indianer, at de icke mer skulle bygga, emedan icke något wißt kunde afslutas, hwarken i hänseende til Landet eller Regeringen. Mißionärerne höllo altså för bäst wara derpå betänkte, at Indian-Församlingen åter skulle begifwa sig tilbaka öfwer Sjön Erie, och det til en början i negden af Walhalding. Detta förslag blef af Församlingen bifallit; Man anmälte det för Gouvernören i Detroit, och lagade sig til, at redan om wåren 1785 kunna afflytta.

Emedlertid blef i Nya Gnadenhütten den 14 November 1784, den förste fullwäxte person döpt, til mycken upmuntran för så wäl Mißionärerne, som wåra Indianer, hwilka slu-

tade

tade detta år synnerligen förnögde, emedan Församlingens inre gång hade warit utmärkt wälsignad och nåderik.

Tolfte Afdelningen.

1785. 1786.

Den åter uplifwade Mißionens hugneliga fortgång. Några Mißionärer resa tilbaka til Bethlehem. Indian-Församlingens aftågande ifrån Nya Gnadenhütten. Långsam Resa alt intil Cajahaja, där Pilgerruh anlägges. Hwarjehanda efterrättelser.

Mißionens wälsignade inre gång gjorde jemwäl året 1785 til en ganska angenäm tid. Församlings-stunderne fortgingo i en ostörd ordning, woro tröste- och lärorike, och bidrogo icke litet til wåra Indianers tilwäxt uti kännedomen af Jesu Christo och sig sjelfwa.

Mißi-

Mißionärerne hade detta år en synnerlig glädje af deras unga folk, hwilkas goda trefnad öfwerträffade deras förmodan.

Jemwäl förspordes hos de hwita, som kommo på besök, en stor wälsignelse af Evangelii predikan. En af dem, en Skepps-Capitain, sade efter en Församlings-stund, at Predikanten hade haft endast med honom at göra; hela talet hade likasom warit på honom allena syftande, och han hade ock sagt honom alt, huru det såg ut i hans hjerta.

Några sällskap af Chipavas, som kommo til Nya Gnadenhütten, blefwo af wåra Indianer icke allenast wäl undfägnade, utan ock med Evangelio betjente. På Pingest-högtiden hade man derstädes den nu så sällsynta glädjen, at 2 fullwäxte blefwo döpte i Jesu död.

I det yttra förordsakades då någon nöd af wargar, hwilka hopetals ströko omkring, anföllo menniskor, och icke långt från Nya Gnadenhütten refwo ihjäl en Chipavas och deß hustru. En Indian-Broder blef af en hop deßa djur förföljd några mil på isen, men efter han lopp på skridsko, måste de ändtligen lemna honom. En annan olägenhet war, at Mißionärerne förlorade sina hästar, medelst et slags säf som kallas Schäfte, hwarifrån man icke kunde afhålla djuren; ty det är mycket födande, men dödar ofelbart.

Wåre Indianer woro nu helt färdige til aftågande från Nya Gnadenhütten. Jemwäl hade Agenten för de Indianske ärenderne i Detroit, på deras wägnar, redan haft budskap til

Na-

Nationerne på andra sidan om Sjön Erie, at anmäla Indian-Församlingens återresa, med det förord, at wäl emottaga dem, och icke lägga dem något hinder i wägen; Men oförmodade efterrättelser om nya oroligheter i därwarande trakter, och en hop emot hwarannan stridiga rykten, satte åter alt i en sådan owißhet, at sielfwa Gouverneuren i Detroit och nyßnämde Agent afrådde flyttningen för det närwarande; Man beslöt altså at än en gång plantera wid Huron.

I Maj 1785 begåfwo sig Mißionärerne Jungman och Senseman med de sina ifrån Nya Gnadenhütten, och gingo tilbaka til Bethlehem. Deras afsked ifrån Indian-Församlingen, med hwilken och för hwars skull de hade utstått så mycken ångest, nöd och bedröfwelse, war ganska rörande. De reste sjöledes på Huron-floden, in uti Sjön Sinclair ända til Detroit, derifrån på Sjön Erie til Niagara och Osvego, på Osvego-floden alt in i Oneider-Sjön, och derifrån på Waldbach intil Fort Stanwik; der från öfwer et ed, in i Mohacks-floden til Schenekstady, derifrån landwägen til Albany, widare sjöleds til Nya Windsor, och derifrån Landwägen til Bethlehem. Gud upwäckte för dem på denna långa och beswärliga resa många wälgörare, som hulpo dem fort, och Han bewarade dem från alla olyckshändelser. Et synnerligt bewarande rönte, bland andra, Brodren Senseman, då en gång wid det stora seglets uphißande en wäderilning så hastigt slog segelstången om, at han ifrån däcket föll öfwer bord, men blef lyckligt

wis

wis utan skada kastad på en nära intil liggande bräd-flotta.

Wid Mißionen qwarblefwo nu endast Bröderne Zeisberger och Heckewälder med sina Hustrur, samt den ledige Brodren Eduards. Denne sistnämde reste i Julii månad med 3 Indian-Bröder til Pittsburg, at en gång tilförlåteligt få weta, huru det såg ut i Indian-landet, och tillika upsöka en negd wid Walhalding til en Församlings-Orts anläggande. I Pittsburg förnam han, at alt intil Sjön Erie kunde icke mera en fots bredd med wißhet kallas Indian-Land, emedan Fristaterne hade så wida tilägnat sig hela landet, at de wäl icke wille fördrifwa Indianerne, men ändock icke tilstädja dem at bo i de hwitas granskap. Men tillika inhämtade han så wäl af en skrifwelse ifrån Biskop Johannes von Watteville, hwilken såsom Visitator uti de Norra Americanska Brödra-Församlingarne war kommen til Bethlehem, såsom ock af Philadelphiska Tidningen, at Congreßen hade uttryckeligen förbehållit och tilerkändt de Chrlstliga Indianerne deras 3 bonings-platser wid Muskingum, jemte så mycket land, som General-Landtmätaren skulle pröfwa skäligt. Med denna oförwäntade nyhet skyndade sig Eduards jemte sit Rese-sällskap åter hem, och upwäckte stor glädje hos Indian-Församlingen. Eljest går icke gerna en Indian åter til et ställe, där någon af hans Anförwanter blifwit af daga tagen. Men wåre Indianer hade ock lätit denna wantro fara, och önskade ju förr deß häldre wara där.

Emed-

Emedlertid drögde deras aftågande altständigt, dels för då warande oroligheter skull bland Indian Nationerne, som wille hafwa krig med Fristaterne, dels emedan man fick underrättelse, at en stor hop Delavarer och Schavanos wille med wåld sätta sig emot Indian-Församlingens återkomst i därwarande trakter. Detta oaktat låto dock Mißionärerne kungöra de ännu kringspridda Medlemmarne af sin Församling det beslut, som war fattat, at åter flytta til Muskingum, och tilbödo dem, at på andra sidan om Sjön Erie stöta til dem, ehwaråst det för dem wore beqwämligast.

I September 1785 kom et besök til Nya Gnadenhütten af mer än 40 Främmande Indianer, Nantikoks och Mahikandrer. Detta war wid Huron-flodek det första besök af det slaget, och med glädje märkte man hos många, at Försoningens Ord fann ingång. Ibland andra yttrade sig en af dem för en National-hjelpare, at han wore bekymrad om sin salighet, och såg ibland de wilda Indianer ingen wäg dertil, men trodde finna den hos de troende. Blott en ting gjorde honom betänklig och twiflande. Han wore nemligen en stor syndare, och hade under kriget utgutit mycket menniskjo-blod. När han tänkte deröfwer, så wore det honom altid som om någon sade til honom: Det är förgäfwes, låt de tankarne fara; Du kan icke omwända dig, ty du har begått för många synder. Han måtte då altså weta, om han ännu kunde blifwa hulpen, och om någon wore bland de troende Indianer, som warit en så stor syndare, som han?

National-hjelparen beprisade derpå för honom med stor frimodighet Jesu syndare-kärlek, och försäkrade honom, at Han jemwäl benådar mördare, hwilket Han ock redan gjort på Korßet. Den samma wilde berättade för dem, som en gång kommit för sent til Predikan, hwad han deruti hade hört och behållit, nemligen, at wi hafwe at söka wåra synders förlåtelse, nytt lif och salighet, endast hos Jesum Christum, som förwärfwat och förtjent oß alt detta genom Sitt bittra lidande, blod och död; at Han wore den sanna Guden, och at ingen annan wore utom Honom." Det sades ännu mycket mera, tillade han: men så mycket har jag deraf kunnat behålla i minnet."

Straxt efter detta besök kom åter et stort sällskap Delavarer, Mahikandrer och Nantikoks til Nya Gnadenhütten, Mißionärerne och deras folk til mycken glädje; ty de försummade ingen Församlings-stund, hörde Evangelium med begär, läto ordet ännu ytterligare uttydas för sig af National-hjelparne, och man kunde hoppas at det hos många skulle bära en salig frukt.

I början af år 1786 erhöllo wåre Indianer åter budskap, at Chjefen för Chipavas, på hwilkas land de bodde, aldeles icke wille längre tåla dem där. Dertil kom, at en kringswärmande mordisk Rote af Chipavas gjorde negden osäker. Mißionärerne beslöto altså, oaktat alt hotande motstånd af de wilda på andra sidan om Sjön Erie, at denna Wår werkställa Indian-Församlingens aftågande, och med densamma, om de än icke kunde komma alt intil Muskingum

gum, sätta sig neder i den första och bästa Ort de kunde. De erhöllo dertil Gouvernörens i Detroit bifall, hwilken utom deß lät afgå et budskap til deßa wilda, at de icke skulle oroa wåra Indianer; Jemwäl halp han dem dertil, at de för sina hus och fält erhöllo någon ersättning; Han gjorde sielf besök i Nya Gnadenhütten, bewiste sig mycket gunstig, och gladde Missionärerne och deras folk med det oförmodade löfte, at om Wåren, så snart Sjön Erie blefwe öpen, låta med Kongliga Fartyg öfwerföra dem alla på en gång til Cajahaja, och jemwäl förse dem med Proviant. Detta anbud halp dem utur stor förlägenhet; och de erkände med innerligaste tacksamhet Guds nådiga försorg, som kom dem til mötes.

I Mars lät Gouvernementet afmäta deras Land, och afsigten dermed war, at Nya Gnadenhütten skulle bli en liten Stad och af hwita bebos. Ifrån denna tid hade man särdeles många besök ifrån Detroit af folk, som beságo Orten och deras land.

Strart efter Påsk 1786 gjorde Mißionärerne med Indian-Församlingen sig färdiga til aftåget. Den 20 April hade de den sista Församlings-stunden i Nya Gnadenhütten, tackade Herren på sina knän för all här åtnjuten nåd och wälgärning, och afreste derpå allesammans i 22 båtar, undantagande den meranämde Connerska Familien, som blef qwar.

Inwånarne i negden, Fransoser och Engländare, kommo från alla sidor hit, at ännu få se wåra resande, och de betygade sin oro öfwer

deras bårtflyttning, ty de hade gerna at göra med dem. J Detroit blefwo de af Gouvernementet wäl emottagne, och i några dagar undfägnade. Här anstaltade man, med Agentens för Indianska ärenderne goda minne, om en sammankomst med Chipavas-Chjefs, hwilken ock af en Kongl. Tolk biwistades. Någre Deputerade af Indian-Församlingen höllo derwid et tal til ofwannämde Chjefs, betygade dem sin tacksamhet at de uptagit dem, och låtit dem nu snart i 4 år bo i deras land, och anmälte hos dem, at de nu åter begåfwo sig öfwer Sjön Erie til sit hemwist, hwarpå de til erkänsla öfwerlemnade dem en bundt af några tusende Wampom. En af Chjefs upstod då med en String of Wampom i handen och swarade: "Farfader! Wi hafwe dig kär, och sågo häldre at du förblef hos oß, och wände åter om til Huron-floden." Men man ansäg detta blott som en tom höflighet, såsom det ock ännu samma dag återkallades af en annan Chjef.

En omständighet åstadkom här hos Mißionärerne en synnerlig glädje. Hela granskapet kände de troende Indianer icke allenast såsom et flitigt folk, utan ock såsom ärliga menniskor, så at Köpmänner i Detroit gåfwo dem waror på lång tids Credit, utan at wara bekymrade om betalningen. Detta nyttjades af många med icke nog öfwerläggning, i synnerhet medan hungersnöden räckte, såsom, ibland annat, Skulderne blott hos en Köpman belupo sig til 200 Pund Sterling, och man måste befara at det slutligen skulle illa aflöpa. Men wåre Indianer läto sig i

tid

tid wara angelägit, at förtjena något, och erhöllo wid deras aftågande de loford, at de rikt tigt hade betalt alla sina skulder intil sista skärfwen. Blott en fattig, men på barn ganska rik Fader, war något skyldig, som han icke kunde betala; Full af bekymmer klagade han sin nöd för Mißionärerne, och de woro genast betänkte på at hielpa honom. Emedlertid spatserade hustrun med barnen utom staden, och de sistnämde hittade en Guinee, men höllo det för en bit måßing, tils de af Mißionärerne blefwo bättre underrättade. Dermed gick den glada Fadren strax bårt, betalte sin skuld, och hade ändå något i behåll.

Först den 28 April gingo wåre Resande om bord på twå Kongl. Fartyg, Biber och Makina, upfylde af tacksäjelse öfwer Gouvernementets godhet, som jemwäl gaf Skiepps-Capitainerne behörig befallning at på bästa sätt förhålla sig emot de resande, och försigtigt föra dem. Alt gick lyckligt, intil en wiß Ö, midt på sjön Erie, som hade en säker hamn. Här måste de uthärda en werklig tålamods-schole i 4 weckors tid, ty så länge hade de motwind. De upslogo emedlertid på denna Ö sit läger. Men, för at ständigt wara til hands, måste de förändra detta lika så ofta, som Fartygen ombytte sit läge, och de gingo wid hwar liknelse til gynnande omskifte af wind om bord, och åter til lands igen, då winden slog om. En gång lupo de werkligen ut, och kommo med et gynnande starkt wäder så långt, at de redan sågo kusten af Cajahaja tydligen för sig. Men winden kastade sig,

och de måste wända om til sin förra hamn. De fleste af wåra Indianer woro wid denna storm så sjö-sjuke, at de lågo såsom halfdöde, och sköttte icke om hwad som hände. Capitainen lät derföre binda dem fast, emedan han befarade at de skulle falla öfwer bord.

För öfrigt höllo de i sit läger sina dagliga Församlings-stunder at låfwa Herren, hwilken så wida hulpit dem, Den de ock barnsligt tiltrodde, at Han måtte hafwa synnerliga orsaker, hwarföre Han lät dem här ligga så långe stilla. Derwid lefde de af jagt och fiske, så ock af wilda jord-påron, lök, samt andra til föda tjenliga örter, hwaraf de funno en myckenhet derstädes. Men då de efter några weckor intet mera willbråd träffade på sin Ö, så foro de til en annan Ö, som hade en ännu bättre hamn, god jagt, men ock mycket Skallerormar.

Den 28 Maj kom et Fartyg från Detroit seglande efter dem, at underrätta sig om deras tilstånd, i anseende til Skeppens långwariga uteblifwande, och tillika at återhämta det största af dem, som war Biber. Deremot skulle Makina föra dem i twå resor til Cajahaja; men som detta hade dragit alt för långt ut, och bragt dem i nöd genom brist på lifsmedel, så blef uppå Mißionärernes föreställning af Capitainerne beslutit, at Makina skulle i twå Colonner föra dem öfwer til Sanduski-Bay, och sedan med Bagaget fara til Cajahaja. Som nu jemwäl winden blef gynnande, så afseglade den första Colonnen den 29 Maj, hwilken David Zeisberger anförde; men winden kastade sig åter så, at de

kun-

de icke ernå sit föresatta mål; de låto altså sätta sig i land wid Rokypoint, 16 mil ifrån Sanduski Bay. Här måste de klättra sig upföre höga och branta berg, och först bryta igenom en wäg åt sig, at komma upföre dem. Emedlertid woro de glade, at de nu åter kunde sätta sin fot på fasta landet.

Knapt hade de där lägrat sig, så kommo 10 Ottavas, som woro på jagt, ridande til dem, och betygade sin förundran at där träffa en sådan hop folk, hwaräst widt och bredt omkring hwarken fanns wäg eller stig. Wåre Indianer undfägnade dem så godt de kunde; och Ottavas meddelte dem något igen, af sit Hjortkött, och underrättade dem huru de aldrabäst kunde komma igenom skogen, som de hade för sig.

Följande dagen bröto de up til fots, och hade alle, också Mißionären och hans hustru, sin fulla börda at bära, emedan de ock måtte föra lifsmedlen med sig. För dem som gingo förut war det swårast, emedan de först måste göra sig wäg genom skogen. Alle måste wada genom en djup morasig bäck, och månge gingo uti watnet alt under armarne. Barnen blefwo dels burne, dels simmade de öfwer. Zeisberger och hans hustru kommo öfwer på en bår, som bars af 4 Man. När de kommo til Sanduski bay, legde de til öfwerfarten båtar af Ottavas, hwilka flitigt gjorde besök hos dem, så länge de där lågo, och biwistade jemwäl til en del Församlingsstunderne. En afton anstälde de wilde en dans, och efter ingen af wåra Indianer infann sig derwid, som de hade förwäntat, så kommo några

och sökte öfwertala åtminstone det unga folket dertil. Men då det icke lyckades dem med någon, så åskade de af Brodren Zeisberger, at han måtte upmuntra dem dertil. Men denne sade dem, at wåre Indianer icke mer lefwa efter andra Indianers sätt, emedan de funnit något bättre.

Den 3 Junii satte de sig lyckligen öfwer Sanduski Bay, så ock dagen derpå med et Franskt Köpmans Fartyg öfwer Floden Petqvotting. Under denna wandring firade de Pingsthögtiden, och hade den glädjen, at ock främmande Indianer woro upmärksamme åhörare.

Den 4 Junii kom ock den andra Colonnen, under Mißionären Heckewälders anförande, sjöleds efter uti båtar gjorda af bast, dem de sjelfwe i hast hade gjort sig. Emedlertid förde slupen Makina bagaget rätt fram til Cajahaja.

Nu foro wåre Resande tilsammans, fotgångarne gingo på Sjöstranden, och båtarne så nära derintil som möjeligt war. Den 7 Junii kommo de til det namnkunniga 40 til 50 fot höga brådstupande berget wid Sjön Erie, det man sjöledes icke annorlunda kan komma förbi, än med god och sakta wind. Det står til en del lodrätt och jämt som en mur, at man lätt kan swimma, då man där ofwanifrån will se ned i djupet; til en del är det ock af watten så undergräfwit, at man ofwanifrån icke kan se deß fot. På några ställen finnas ränder af många slags färgor, i så räta linier, som woro de gjorde efter snöre. För dem, som gingo til fots, war det angenämt at betrakta detta förfärliga, men prägs

prägtiga Naturens wärk. De som foro sjöledes kunde wäl se det bättre, men utstodo ock myc- ken ångest; ty då wädret blåser ifrån sjön emot bergen, så slå de höga böljorne deremot med sådan wåldsamhet, at intet Fartyg kan rädda sig. De tackade derföre Gud, at winden nu war gynnande och lindrig. Men knapt hade de farit förbi den sista wid paß 2 Tyska mil lån- ga bergsträckan, wid hwilken Öfwersten Broat- scheedt med sin Corps i kriget näst för det sista led skeppsbrott och förlorade mycket folk, så up- hof sig en stark wind, hwarigenom deras sista båt råkade i nöd, men kom dock lyckligt derutur. Så ofta de wilde paßera detta stället, så offra de med tobaks kastande i wattnet. Här är mynningen til Cajahaja floden, hwilken gemenli- gen kallas den stora floden. Här kom ock slu- pen Makina med Bagaget snart efter, och kunde wid et stilla wäder lägga an så nära til sjöstranden, at alt kunde aflastas i små båtar och föras i land; hwarefter slupen återseglade til Detroit.

Brist på lifsmedel tillät icke wåra resan- de at länge uppehålla sig wid mynningen af Cajahaja, de träffade wäl i negden et hus fullt af mjöl; men som ingen menniskja war där, så rörde de det icke, ehuru hungersnöden war stor, och de woro åsyna witnen dertil, at de närboen- de Chipavas borstulo mycket deraf. De bygg- de sig altså båtar, dels af träd, dels af bast, foro längre up i floden, och kommo den 18 Julii til en gammal, wid paß 28 Tyska mil från Pittsburg i wästerut belägen by, den Ot-

tavas fordom bebodt. Detta war den första plats de träffade, hwaräst de kunde nedsätta sig, ty ända dit är alt ifrån flodens mynning idel wild skog.

Här beslöto de altså at förblifwa, åtminstone öfwer sommaren, emedan de woro helt främmande, och icke wißte huru det såg ut widare up i landet. För det första slogo de sit läger på östra sidan om floden på en hög slätt, och byggde sig hyddor i hast, uptogo åkerfält med mycken möda, efter landet war ganska skogslupit, och de wågade ännu plantera Wälskkorn, ehuru det war sent på året. För kortheten skull kallar jag denna ort Pilgerruh.

Här inrättade de sina Församlings-stunder såsom wanligt, förnyade sina Församlings-ordningar, och Gud war med dem. Den 13 Augusti begingo de för första gången på denna Ort den heliga Nattwarden, hwars åtnjutande altid blef dem det högsta och wigtigaste.

Jemwäl i det yttra lät Herren se sin hjelp. Sedan Mißionären Zeisberger hos Commendanten i Pittsburg anmält Indian-Församlingens ankomst til Cajahaja, jemwäl Brodren Scheboſch warit där för nödig proviant skull, så hulpo Herrarne Dunkan och Wilson wåra Indianer dertil, at de erhöllo lifsmedel, dels för redbar betalning, dels på Credit. Congressen sjelf gaf befallning, at understödja dem med något Wälskkorn och Blankets. Ofta gingo ock hwite ifrån Pittsburg til Detroit med mjöl och andra waror, af hwilka de kunde köpa hwad nödigt war. Dertil kom den beqwämligheten, at

de

de kunde fara sjöleds til Sandufki och Pettqvotting, hwaråst åfwen Wålskkorn war til fångs. Wåreln på 200 Dollars, som de erhöllo för sina hus och fält wid Huron, kom dem derwid wål til måtta. Jemwål war Hjort- Elg- och Björnjagten mycket lönande. Utomdeß hade Församlingen i Bethlehem redan året 1783 samlat åt wåra Indianer och sammanlagt en hop saker til deras behof. Men de hade under wågen blifwit uppehållne. Först i Augusti 1786 kommo de til Pilgerruh, och då de blefwo utdelte, så upwåcktes en stor glådje hos gamla och unga, ty hwart och et barn bekom ock något deraf. Blott gjorde dem saltkokningen hår mer möda, ån wid Huron, emedan de hade mycket långt til Saltkållan.

I öfrigt förblef deras affigt, at så snart möjeligt war åter såtta sig ned wid Muskingum. Men de warnades snart af åtskilliga trowårdiga personer at icke gå widare, emedan Köpmansfolk af de hwita hade nyß i Maij detta år wid Muskingum blifwit plundrade och mördade af de wilda. Nu blef det dem klart, at Gud hade af wisa ordsaker uppehållit dem så långe wid Öarne på sjön Erie. Hade deras sjöresa gådt snållt för sig, så hade de hunnit fram til Muskingum förr ån nyßnåmde mord skedde, och altså åter igen råkat i yttersta lifsfara. Några Indian-Bröder, som ifrån Detroit hade gådt landwågen til Muskingum, och dår wille afwakta Indian-Församlingens ankomst, befunno sig uti Schönbrun, just då denna gerning sig tildrog, och hade lått kunnat bli olyckliga, emedan

dan många af de hwita genast eftersatte mördarne, och de hade ofelbart derföre ansett deßa Indian-Bröder, så framt de träffat dem. Men deße hade ännu i tid tagit flygten. Deßutom wiste det sig tydligt nog, at icke någon allmän fred war ibland Indian-Nationerne, och många, om icke de flesta, wäntade ständigt på et nytt krig, emedan, som de sade, Krigsbilan som man gifwit dem ännu icke wore dem fråntagen eller begrafwen, utan endast för en tid å sido lagd. Det bekräftade sig ock, at Americanska Krigsfolket ännu ständigt war mycket uphitsat, och hotade wåra Indaner med en wiß död, om de åter infunno sig wid Muskingum. Man höll altså för bäst at förblifwa i Pilgerruh, tils Herren sjelf gjorde öpning för dem at komma widare, om det wore så hans wilje. Efter hand insåg man at, då så många Nationer satte sig emot Congreßen, och aldeles icke wille tillåta landets afmätning, som hon ansåg för sitt, Indian-Församlingen således bodde långt säkrare wid Cajahaja, än wid Muskingum, dår alle Krigare wanligen pläga hafwa sin Durchmarsch. Jemwäl hade man wid Pilgerruh, i händelse af et tilstundande krig, den fördel, at man icke war långt ifrån Sjön Erie, och kunde lätt flykta til Niagara eller Detroit. Emedlertid förblefwo wåre Indianer derwid, at icke låta fara den af Congreßen dem tilerkända rättigheten til landet wid Muskingum, och at, så snart det lät sig göra, åtminstone taga det i besittning.

Den förste, som i Pilgerruh slöt sin lefnad, war ofwannämde Thomas, hwilken såsom yngling

ling scalpades i Gnadenhütten wid Muskingum, och likafullt kom med lifwet undan, men nu, då han war på fiske, drunknade. Alt sedan han förlorat hufwudswålen, fick han ofta gikt i hufwudet, och war då för någon tid sinnesswag. Twifwelsutan war ock detta en anledning til hans död, ty han war eljest en af de bästa simmare; utomdeß fann man igen hans kropp på et rätt grundt watten.

Pilgerruh fick ofta påhälsning af Chipavas, Ottavas, Delavarer och andra wilda, som betygade en åstundan at höra Evangelium, och det blef dem jemwäl med glädje förkunnat. Men derwid begyntes åter den nöden, hwarmed man warit skont wid Huron, at wilde, som med wåra Indianer woro i slägtskap, kommo dit och sökte förföra de swaga, at åter wända om til Hedendomen. Det lyckades dem ock denna höst at skilja en hustru från sin man, och bortföra henne med sina barn. Men mannen, tillika med några behjertade bröder, eftersatte dem, och återtog hustrun och barnen med wåld, hwaröfwer hon, som redan ångrat sit obetänksamma steg, war hjertligen glad.

I September 1786 skickade Mißionärerne några Fredsbud til de förskingrade, och läto förmana dem, at icke fälla modet eller tänka, at de åter blifwit för mycket wilde och af Gud förkastade såsom oboteliga. Fast mer skulle de fatta nytt mod, at kasta sig i wår medlidande Förbarmares armar, och åter inställa sig hos sina Broder. Derpå kommo ätskillige tilbaka igen. Men en, som wid Bloobadet i Muskingum år

1782

1782 hade förlorat alla sina barn, och nästan hela sin slägt, war deröfwer i sit sinne ganska nedslagen, hade också fattat mißtroende til Mißionärerne, och begifwit sig åter til de wilda; dock hade han derwid ingen ro. Han yppade sig altså wid et tilfälle för Hjelparen Samuel, en af nämde Fredsbud, och sade til honom: Jag har elaka tankar om wåra Lärare, och kan icke hjelpat: desamma falla mig jemt och samt in. Jag tänker, de äro skulden dertil, at så många af wåra wänner omkommit i Gnadenhütten. De hafwa förrådt oß, och gifwit de hwita underrättelse om wårt wistande derstädes, hwarpå de öfwerfallit oß. Nu säg mig: är det så eller icke?" Samuel swarade: "Jag måste först fråga dig et: Är du rätt wid dit förstånd? Din fråga låter så för mig, som fattades dig något derpå: Och är det så, så swarar jag dig häldre intet." Då han nu försäkrade at han war wid sundt förstånd, så bedyrade Samuel för honom ganska eftertryckeligt, at Mißionärerne woro oskyldige. Efter något besinnande gaf han til swar: Jag har nu et ondt och argt hjerta, derföre tänker jag argt. Såsom du finner mig nu utwärtes se ut, så ser det och ut i mit hjerta, (Han war nämligen öfweralt rödmålad, ock gick i en Krigsdrägt.) Hwad wore jag bättre, tilade han, om jag utwärtes wisade mig som en troende, då hjertat likwäl är ondt, dock will jag snart besöka Eder."

Samuel sökte ock at wara sin köttsliga Broder til wälsignelse, men fick af honom det owäntade yttrande: "Mine Förfäder hafwa sa-

rit til Djefwulen, och där de äro, där will jag ock wara." Hwarpå denne swarade honom: "Jag förskräcks deröfwer: Du har talat hårda ord. Men jag will ock säga dig min tanke. Ingen ting i all min lifstid skall skilja mig ifrån Frälsaren och Församlingen, hwarken bedröfwelse eller förföljelse, hwarken fruktan eller hungersnöd, icke eller någon lifsfara. Allt detta aktar jag intet, när jag endast har Frälsaren, och min själ erhåller derigenom saligheten, hwarom jag är förwißad när jag förblifwer hos Honom."

I October 1786 gick Mißionären Heckewälder, efter et rörande afsked, från Indian-Församlingen, den han i så många år med så stor trohet hade betjent, tilbaka til Bethlehem med sin Familie, och alt Folket, hwaraf han war mycket älskad, beledsagade honom med sin wälsignelse.

Trettonde Afdelningen.

1786. 1787.

Indian-Församlingen upmuntras flerestädes ifrån, at åter begifwa sig til

Mu-

Muskingum, men hindras deruti af widriga omständigheter. Hon beslutar at aftåga från Pilgerruh, och sätter sig ned wid Pettqvotting. Nya Salems bebyggande. Hugnelig gång derstädes. Slutet af Historien.

Wid Mißionen befann sig nu således endast Mißionären Zeisberger, med deß hustru och den lediga Brodren Edouards, hwilka ock nyligen haft at utstå swåra sjukdomar, och i allmänhet wid strängt arbete erfarit mycken nöd. Men de woro wid godt mod i Herren och redebogne, at med glädje tilsätta sina yttersta Själs- och Kropps-krafter i hans tjenst.

I Bethlehem hade man emedlertid ifrån Fristaternes Congreß erhållit förnyade försäkringar, at densamma gerna wille understödja Brödernes bemödande, at utbreda Evangelium ibland Indian-Nationerne. Särdeles wänligt bewiste sig Congreßens Secreterare Herr Charles Thomsson, hwilken i en skrifwelse ibland annat sålunda uttryckte sig: "At han skulle skatta sig rätt lycklig, om han ock kunde wara et werktyg at bibehålla den kostbara qwarlefwan af Indian-Församlingen, och i gemen befordra detta fattiga folkets wälgång." Til den ändan recommenderade han denna saken, både hos Herr James White, hwilken war updragit at hafwa omsorg om Indianska Affairerne söder om

Ohjo,

Ohio, och jemwål förnämligast hos Generalen Richard Buttler, som hade samma wärf Norr om denna flod, i hwilket District Pilgerruh war beläget. Denne Herre försäkrade härnppå både mundt- och skrifteligen, det han skulle iakttaga hwart och et tilfälle at befordra Mißionens wäl, och det icke blott för ofwannämde recommendation skull, utan förnämligast af de bewekande orsaker, som Moral och Religion medföra. "Jemwål hade Congreßen meddelt skrifteliga Ordres, at låta wåra Indianer weta, at det warit Congreßen mycket angenämt förnimma deras ankomst på denna sidan om Sjön Erie, at dem war tillåtit återwända til sina förra besittningar wid Muskingum, där de kunde wara försäkrade om de förenade Staters wänskap och beskydd; och at de, genast efter sin ankomst derstädes, skulle utur de wid Ohio befintliga allmänna Magaziner blifwa försedde med 500 knippor Wälskkorn, såsom ock med andra förnödenheter.

Wåre Indianer erkände denna milda försorg med ödmjukaste tacksäjelse, och gladde sig jämt och samt åt den tid, då det skulle lyckas dem at åter intaga sit land wid Muskingum, hwartil jemwål brefwen från Bethlehem hjertligen upmuntrade dem. Alt dertils trodde de dock med wißhet, at de obehindrat skulle få förblifwa i Pilgerruh, och ännu hafwa den tröften at där återfå ibland sig sina ännu förskingrade Bröder och Systrar. Men den 17 October blef denna ro åter störd. Et af Delavar-Capitenen Pipe afsändt bud, bragte sent om aftonen

den tidningen, at Americanerne hade infallit i Schavanos byar, dödat 10 Man, och deribland en Chjef, förhärjat och upbränt alt, samt fångna bortfört 30 Qwinnor och barn. Utomdeß wore en Armee från Pittsburg redan kommen til Tuskarawi, hwarföre Inwånarne i Pilgerruh genast borde flykta, at icke blifwa öfwerfallne. Detta sista war otroligt, hwarföre Mißionärerne gåfwo sig all möda at ställa wåra Indianer tilfreds, men förgäfwes. Den grufliga händelsen wid Muskingum 1782 stod dem strax för ögonen, fruktan och fasa intog dem så, at Systrarne med barnen flydde samma natt långt in i skogen och gömde sig undan. Här upslog man följande dagen hyddor åt dem, för at någorlunda kunna skydda dem för den annalkande kölden; och Bröderne, som gingo af och til, försörgde dem med lifsmedel. Emedlertid affärdades bud til Tuskaravi och på wägen til Pittsburg, af hwilkas berättelse man sedermera fann, at fruktan för en Americansk Armee war aldeles ogrundad. Emedlertid hördes om aftonen den 22 October et starkt dån och en hop Häst-skällor. Mißionärerne förmodade strax at det wore Packhästar, som foro förbi, lastade med mjöl, som det ock efteråt befanns; Men wåre Indianer hörde aldeles icke på deras föreställningar, utan höllo det för den Armeen, som wille öfwerfalla dem, och flydde allesammans til skogs, fulle af bestörtning, så at Mißionärerne helt ensame blefwo qwar i Orten. Dock sansade de sig efter hand följande dagarne, och kommo slutligen alla åter i Församlings-Orten.

Den

Den 10 November blef en skön och rymlig Kyrkosal inwigd. Men af Bonings-hus blefwo så upbyggda. De fleste hulpo sig fram öfwer wintern uti ringa hyddor, som icke kostade myc-ket arbete, emedan de ansågo sig endast här så-som Gäster, derföre de ock plågade kalla denna plats blott et Nattqwarter, det är, Et års tilhåll. Emedlertid hade de mycket at utstå af regn och snö, den sednare war 3 fot djup.

Deras inträde uti året 1787 war mycket angenämt, och de hade den glada utsigt at så sluta detsamma wid Muskingum, och fullt hopp at detta år så njuta fred och ro. Men snart upstego åter mörka måln från de wildas sida.

Redan mot det förra årets slut, hade ofta-nämde Delavar-Capitain Pipe igenom en Belt of Wampom hos wåra Indianer anmält, "at då tiderne ibland Indianerne woro mycket be-tänklige, och et nytt krig högst sannolikt, så at Indian-Församlingen i deras då warande wistan-de wid Cajahaja icke sutto wäl, utan woro ännu altid i fara at af de hwita bli öfwerfallne; så wille han altså derföre sätta dem i Pettqvot-ting, och för dem låta utrymma samma negd, där de altid skulle kunna bo i ro och wara o-störde. Han mente dem wäl, de borde derföre antaga detta tilbud." At nu icke ådraga sig ny fiendskap, hade våre Indianer icke återgifwit denna Belt, och altså icke uttryckligen afslagit anbudet, utan endast tegat stilla. Deremot ha-de de rent af afslagit andra bud från Delava-rerne, som på det trägnaste budit dem til San-duski, hwilket skedt på anstiftande af en benämd

Lucas, som war döpt, men blifwit otrogen. Men i Januarii 1787 blef i et stort Råd af de wilda i Sanduski beslutit, at med alfware förnya Kriget med Fristaterne, och om Indian-Församlingen icke godwilligt beqwämde sig, skulle de med wåld afhålla henne från återflyttning til Muskingum, de hade ock föresatt sig, at icke til fånga taga, utan genast döda Församlingens hwita Lårare, på det en gång måtte blifwa slut med dem. När detta blef kungjort i Pilgerruh, stålde Mißionårerne Församlingen tilfreds med den hjertliga föreställning, at om ock, som war til förmoda, ännu mången hård storm kunde träffa dem, så skulle de likwål wißerligen icke komma på skam med sit fasta och barnsliga förtroende til Gud wår Frälsare. Denna och dylika förmaningar, som ofta förekommo i Mißionärernes Tal på den tiden, hade den goda werkan, at Församlingens gång åter blef stilla och rätt angenäm. Mißionårerne ansågo dock ofwannämde underrättelse såsom en warning, at med fördubblad sorgfällighet behjerta Indian-Församlingens widare ledande. Irokeserne skickade wål samma månad til de krigiskt sinnade Nationerne, i synnerhet til Schavanos, et högtidligt budskap at beweka dem til frid. Jemwål erfor man strax derefter, at 9 til 10 Indian-Nationer, uppå Engelska Gouvernörens i Detroit föreställning, hade förklarat sig för freden, och beslutit at genast straffa dem, som skulle förhålla sig fiendtligt. Men i Mars gaf Öfwerst-Lieutnant Harmar Mißionärerne tilkänna, at wåre Indianer icke skulle först wid Mu-

skingum erhålla, utan kunde nu redan ifrån Intosch afhämta de 500 knippor korn, jämte 100 Blänkets och andra saker, som Congreßen skänkt dem. Wid samma tid tilstyrkte General Buttler i en skrifwelse til Mißionären Zeisberger, at de til en början ännu måtte förblifwa wid Cajahaja, dock utan at anföra orsakerne dertil, dem han icke wille yppa uti et bref. De wilde förnyade ock tid från tid sina ofwannämde fruktanswärda hotelser, så at man icke kunde twifla om deras wilja at werkställa dem.

Genom alla deßa omständigheter råkade Indian-Församlingen åter i trängsel. Deras egen böjelse war at gå til Muskingum. Det instämde ock med Brödernes önskan i Bethlehem. Ifrån Fri-Staternes sida tilstyrktes wåra Indianer at ännu qwarblifwa wid Cajahaja; de Wilde deremot wille icke tåla dem längre här, utan flytta dem i en annan negd. Utan at weta huru ock hwaräst Guds hand nu skulle föra dem, gjorde de likafullt båtar åt sig och alla öfriga anstalter til aftågande, och woro derwid enhälligt öfwerlemnade i Herrans wilje at gå dit, Han sjelf skulle wisa dem wägen. Så tröstligt detta war för Mißionärerne, så stor war deras egen förlägenhet, hälst Indian-Församlingen til slut åndå förwäntade sig det bästa rådet af dem, och altsammans således ankom på deras beslut. Wane at wåga lif och lefwerne i Herrans tjenst, woro de minst bekymrade om sig sjelfwa, och hade endast frågan warit om deras öde, så hade ingen ting afskräckt dem, at åter flytta til Muskingum. Men de kunde icke wå-

ga at åter igen bringa Församlingen, hwilken war anförtrodd i deras omwårdnad, in uti sådana omständigheter, som woro förknippade med fruktan och fara. Fast mera höllo de för sin skyldighet at låta omsorgen för hennes wälfärd och säkerhet öfwerwåga alt annat afseende. De beslöto altså efter mognaste öfwerläggning, at göra sit Folk det förslag, at för denna tiden icke tänka på at åter gå til Muskingum, men icke eller qwarblifwa wid Cajahaja, utan söka sig emellan denna flod och Pettqvotting en fristad, där de kunde sätta sig i ro, och en gång åter njuta säkerhet. Detta förslag blef ock, först af Hjelparne, och sedan af hela Församlingen offenteligen bifallit. Strax derpå ankom et budskap från et Delavarernes Öfwerhufwud til Brodren Zeisberger med de orden: "Farfader! Emedan jag hört at du will draga til Muskingum, så will jag råda dig at denna wår icke gå dit. Jag kan icke egentligen säga dig hwarföre? icke eller om det skall bli krig eller fred, utan så mycket kan jag säga dig, det är ännu icke tid. Tänk icke at jag är deremot, at du lärer Indianerne Guds ord. At du det gör, är mig kärt; men jag råder dig hwad godt är, gå icke til Muskingum." Härigenom stadfästes ock nyßnämde beslut, hwilket ock för den tiden war ostridigt det bästa. Wid början af April gingo derföre några af wåra Indianer ut at upsöka en plats til en ny Församlings-orts anläggande, och funno en, som behagade dem ganska wäl.

Emedlertid begick Indian-Församlingen Paßions-tiden och Påska-högtiden ännu i Pilgers

gerruh, på et öfwermåttan saligt sätt. Det offentliga föreläsandet af wår Herres lidandes historia utmärkte sig derwid rätt besynnerligt, och war med en rik wälsignelse beledsagat. Församlingen kunde icke höra sig mätt derpå, och det war, som hörde de denna i ewighet wigtiga händelsen för första gången.

Den 19 April slöt Indian-Församlingen sin warelse i Pilgerruh, tackade Herren ännu gemensamt på sin i så kort tid nyttjade Kyrkosal, för alla i denna Ort både uti in- och utwärtes mätto åtnjutna wälgerningar, och anträdde återigen derpå sin wandring, dels til lands under David Zeisbergers, dels til sjöß under Eduards anförande. Den sistnämde måste göra största delen af resan på Sjön Erie. Men innan de utur Cajahaja lupo in i den samma, uphof sig ifrån sjön en förfärlig storm, som låg åt landet, hwarwid wågorne slogo med sådan wåldsamhet emot den i förra afdelningen beskrefna och såsom en mur stående bergsträckan, at jorden båswade. Wåre resande woro altså glade, at de ännu befunno sig i säkerhet på floden, och anwände tiden, då de måste ligga stilla, at fiska och förse sig med Proviant. En natt fiskade de wid blåß, och höggo öfwer 300 stora om 3 til 8 Markers wälsmakande fiskar, dem de dels stekte, dels togo med sig half torkade. Den 24 April hunno fotgångarne, och dagen derpå de, som reste på sjön, fram til den bestämda trakten, som såg ut såsom en skön trägård, emedan många wilda Äpple- och Plommon-träd stodo här och där. Ännu hade de aldrig bebodt et

så godt och fruktbart land. De lågrade sig en god Tysk mil ifrån Sjön, som war här ganska fiskrik. Jemwål fans härstädes en myckenhet wilda Jord-päron, en födande spis för Indianerne. Man fägnade sig altså redan öfwer en Församlings Orts byggande i en så angenäm negd, så mycket mer som den war aldeles obebodd, och icke hade några grannar på många mil nära.

Men glädjen räckte ganska kårt, ty redan den 27 April kom en Delavar-Capitain i deras läger, och antydde dem i de tre Hufwud-Chjefs namn af Delavar-Nationen, at de icke skulle förblifwa i denna nejd, utan flytta til dem wid Sanduski, och detta skulle de anse för helt afgjort, och icke först taga det i öfwerwägande. Detta budskap war nu ock, såsom wanligt är, bifogat med de heligaste försäkringar om beskydd ock säkerhet. I synnerhet bedyrade Capitainen, at den dem tiltänkte plats icke wore belägen i nejden af de wildas byar, utan på 2 Tyska mils afstånd derifrån. Til Mißionären Zeisberger hade han ock et särskilt budskap, som så lydde: "Hör min wän! Du är min Farfader. Det är mig icke obekant, at wåre Chjefs hafwa uptagit dig i wår Nation. Dig skall intet ondt ske, och du har icke orsak at hafwa något betänkande wid at komma til Sanduski." Deßa ord bekräftade han med en String of Wampom. Så oangenämt detta tilbud war för wåra Indianer, och ehuru alfwarligt de förehöllo Capitainen Delavar-Chjefs swek, falskhet och otrohet, hwaraf man på 6 til 7 år haft så mån-

många smärtande prof, så kunde dock de, så wäl som Mißionärerne, efter mångfaldiga öfwerläggningar, icke annorlunda besluta, än foga sig efter Chiefs wilje, för at icke ådraga sig nya plågor och förföljelser. De inrättade altså sit swar i likställighet härmed. Också beswarade Mißionären Zeisberger det til honom ställde budskapet på et bejakande sätt, dock med uttryckeligt förbehåll, at ock de öfrige hwite Bröder skulle wara lika så ansedde som han; Så ock at hans efterträdare i Embetet måtte njuta samma rättighet til godo.

Härwid war ingen ting så swårt för Mißionärerne som at se, det Mißionen nu skulle återigen komma at stå under en hednisk Regering. Lika fullt kunde de sjelfwe icke neka, at det war deras kallelse och ändamål likmätigt, at bo mitt ibland Hedningarne, om de wille förkunna dem Evangelium. Wi måste altså, skrifwa de, låta oß behaga, at wara midt i Satans näste, ty det är icke annorlunda, än som bodde uti hwar och en wild Indian en mängd onde andar, emot hwilka wi måste ligga i fält.

I början af Maji hade de i sit Läger den glädjen, at emottaga Bröderne Michael Ljung och Johan Weigand, hwilka såsom hjelpare wid Mißionen blifwit af Församlingen i Bethlehem dem tilskickade. Snart derefter öfwergåfwo de, ehuruwäl ogerna, denna dem så behagliga negd, och reste widare dels til sjöß på Erie, dels til lands på deß stränder, tils de kommo til Pettqwotting, och lägrade sig wid paß en fjerdedels mil från sjön. Här förnummo de,

at förenämde i Delavar=Chjefs namn til dem bragte budskap hade til en del warit bedrägligt, och at icke alt förhölle sig så, som Capitainen hade försäkrat, emedan den til beboende anwiste plats icke war öfwer en half Tysk mil belägen ifrån de wildas byar. För at nu icke åter råka i en snara, beslöto wåre Indianer och Mißionärerne enhälligt, at ej flytta längre, utan för det första nedsätta sig i negden af Pettqvotting, och derwid förblifwa, om det ock wore emot Delavar=Chjefs wilje. De utsökte sig altså wid en flod, som de kallade Huronsström, hwilken wid Pettqvotting faller i sjön Erie, en helt obebodd negd, foro den 11 Maji allesamman sjöledes dit, och ännu, förrän natten kom, stod en hop hyddor där. Härifrån skickade de Deputerade til de wildas Chjefs, at gifwa dem tilkänna sit beslut, jemte ordsakerne dertil, och uträttade dermed så mycket, det de wore säkre at blifwa åtminstone et år lemnade i ro på förenämde plats; hwarjemte de tröstade sig med det hopp, at under den tiden kunde mycket åter förändra sig, och deras wistande i denna negd äfwen blifwa långwarigare.

De anlade således på wästra sidan om floden sina wälskkorns fält, men på den östra, som är mycket högre belägen, bygde de Församlings=Orten, den jag, efter de sjelfwe ännu icke gifwit den något namn, kallar Nya=Salem. Christi Himmelsfärds och Pingest=högtiden firade de under bar himmel; men den 6 Junii hade de den förnöjelsen, at inwiga sin nya kyrkosal, som war bättre och större än den i Pilgerruh.

ruh. Det sista war ock nödigt, ty här infann sig långt mera besök af främmande Indianer, än wid Cajahaja, så at en dag knapt gick förbi utan besök. Den 9 Junii höll Indian=Församligen här den första kärleks=måltiden, hwartil Församlingen i Bethlehem hade skickat dem mjöl. Derjemte blef en ganska kärleksfull skrifwelse af Biskop Johannes von Watteville til wåra Indianer med et allmänt wälsignat intryck offentligt föreläst. Han hade, såsom förr är nämdt, besökt Norra=Americanska Brödra=Församlingarne såsom Visitator, men til sin bedröfwelse icke kunnat göra besök hos Indian=Församlingen, och war redan återrest til Europa. Samma dag begick Församlingen den Heliga Nattwarden, för första gången i Nya Salem; och fröjdade sig i Gudi sin Frälsare, hwars Råd wederqwickte dem outsäjligt.

Ibland de wilda, som år 1787 blefwo bekymrade om sin Salighet, war en berygtad bof, som år 1781 traktat efter Mißionärernes lif, och ofta på deras wägar lagt sig i försåt för dem, men altid förgäfwes. Denne kom på en resa, helt oförmodat för honom sjelf, til Pilgerruh, hörde Försoningens ord med begär, och betygade sin åstundan, at wara befriad från syndens tjenst, stod ock icke mer at skiljas ifrån Indian=Församlingen, å sidosatte ändamålet af sin resa, och blef, då han af hjertat omwände sig til HErran, efter några månader döpt i Nya Salem.

En Huroner, som hade af sin Nation fått anbud på Chjefs Ämbete, afslog det, och kom i stäl=

stället til Nya Salem, emedan han, såsom han betygade, nu i twänne år hade sökt för sit hjerta något bättre, men ingenstädes funnit det. Jag söker ro för mit hjerta, sade han til Bröderne, och tror at finna den här. Min åstundan är derföre at bo hos eder, och åtnjuta det goda som J njuten, och det J talen om." Man beprisade Jesu nåd och Hans syndare-kärlek med glädje för honom. Men som han tänkte at först gå til sina hedniska slägtingar på andra sidan om Fort-Detroit, och taga afsked af dem, så wille man icke förr lämna honom tilstånd at bo i Nya Salem, än han wore återkommen; emedan man förut haft exempel, at för folk, som redan erhållit tilstånd at bo i de troendes Församling, hade et sådant besök, hwarföre wår Frälsare warnar i Luce 9, 62, warit så skadeligt, at de icke mera kommit tilbaka. Han beslöt sedermera at häldre afstå från besöket, berättade sina Anförwandter sit förändrade sinnelag, och förblef hos Församlingen, där hans hjerta fann den ro han så länge sökt.

Af de förwillade själar kommo ock månge tilbaka, ibland andra äfwen den omnämde otrogne Lucas. Han hade warit förnämsta drifjädern til all den oro, som et halft år bortåt blifwit upwäckt af de wildas Chiefs emot Församlingen, emedan han med all magt wille draga henne til Sandusky, där han hade bodt, sedan han skildt sig ifrån Församlingen. Då Hans hustru en gång kom derifrån til Pilgerruh, frågade Mißionären Zeisberger henne, om hon och hennes man nu lefde nögde? "Nej,

sade

sade hon, den ena skyller på den andra, och sä-
ger: "Du är skulden at wi äre från Försam-
lingen affsöndrade." Där sen I, swarade Mis-
sionären, at I icke ären på den rätta wägen.
Ty om så wore, så skullen I njuta frid och ro
i edra hjertan, och det hafwen I icke. Han
förmante henne deruppå, at snart wända om,
emedan ännu wore tid, och at icke wänta til
deß wägen blefwe stängd at komma tilbaka. Hon
längtade ock hjertligen derefter, men hennes
Man ännu icke. Fastmera kom han i början af
Junii detta år til Nya Salem, och gaf sig all
möda at injaga fruktan hos wåra Indianer, och
göra dem betänkliga öfwer sit byggande i denna
nejd. Men han fann icke allenast intet gehör,
utan Mißionären Zeisbergers eftertryckliga sam-
tal, så wäl som samtlige National-hjelparne,
hwilka samfält rätt alfwarsamt syßelsatte sig med
honom, förmådde så mycket, at den arma för-
willade menniskjan kom på en gång åter til be-
sinnande. Han erkände med smärta sina grof-
wa förbrytelser emot Gud och menniskjor, bad
om förlåtelse och at blifwa åter antagen; Han
erhöll bägge delarne til Församlingens stora
tröst, hwilken ofta hade suckat til Herren för
honom och för hans Famille, som genom ho-
nom äfwen blifwit olycklig.

Hos National-Hjelparne förspörde man med
förnöjelse, huru de tilwäxte i sanningens känne-
dom. T. ex. Efter en predikan öfwer Christi
intåg til Jerusalem, mente Samuel, at deßa
Jesu ord, Mit hus skall wara et bönehus för
alt folk, men I hafwen gjort det til en röfwa-

re-kula" äfwen kunde nyttjas på det sättet, at man tänkte derwid på sig sielf: "Wår kropp sade han är et Tempel, et den helige Andes hus. Frälsaren har twagit oß från wåra synder med Sit blod, och jemwäl tilberedt wåra hjertan, at Han deruti må kunna bo. Nu skole wi icke åter orena Guds Tempel, och icke åter insläppa synden och de gamla Oarter, hwarifrån Frälsaren renat oß. Wi måste ständigt betänka, det wi icke äre wåre egne, utan höra med kropp och själ Frälsaren til; och böre altså bewara oß obefläckade." En jemn glädje hade Mißionärerne af det unga folkets goda trefnad, som i Församlingen woro födde och upfostrade, af hwilka många woro widare komne, än de gamle, uti en lefwande tro på Christum, och förde en wandel öfwerensstämmande med Hans Ord.

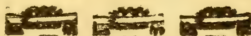
Enligt de nyaste underrättelser, som gå til halfwa Junii 1787, woro wåre Mißionärer fulle af mod och tro at betjena det werk, som Gud anförtrodt dem; äfwen woro de upfylde af tacksamhet emot Herren, som lät dem ögonskenligen se, at deras arbete icke war förgäfwes, ty wåre Judianer åtnjöto werkeligen Guds dyrbara salighet i Christo Jesu, sökte göra det för sina landsmän alt mera bekant, och både stora och små woro muntre och nögde.

Mißionen hade nu, genom Guds mägtiga nåd och hjelp, stått i fulla 45 år. Likmätigt en intil September 1772 förd Catalog, hade ifrån Mißionens början alt dittils 720 Personer genom Brödernes tjenst blifwit införlifwade i de troendes Församling; af hwilka redan de fleste

sa-

saligt afsomnat. Gerna bisogade jag ock deras antal, som sedan den tiden tilkommit; Men jag kan det icke, emedan, wid Mißionärernes fångslande wid Muskingum året 1781, största delen af Kyrko-böckerne, jemte andra skrifter, upbrändes. Men skulle ock deras antal, som ifrån 1772 til 1787 kommit dertil, wara likaså stort, så synes det wäl wara blott en ringa hop för en så lång tid, och för så mycket smärtefullt bemödande af Mißionärerne. Orsaken dertil ligger dels i Indianernes Caracter, dels ock hufwudsakeligen deruti, at wåre Mißionärer wilja föra til Christum, icke just en stor hop af döpta Hedningar, utan fast mera sannfärdigt troende själar. Dock är denna lilla hjord altid stor nog, för at lysa såsom et Herrans ljus för många hedniska Folkslag, til deras ewiga salighet.

Jag lemnar altså Indian-Församlingen i Nya Salem. Om hon skall länge förblifwa där, eller om hon ännu ofta måste wandra och flytta längre bårt skall tiden utwisa. Gud skall ock altid än ytterligare leda henne med sådan nåd, wishet och trohet, at hon til Hans pris måste med tacksäjelse och glädje bekänna: Hans råd är underbart, men Han förer det härligen ut.

Bihang.

Detta Werk war redan öfwerlemnat til trycket, då underrättelse inlopp om en särskilt händelse, hwaraf man kan wänta mycket godt i framtiden för Mißionens wälgång ibland Indianerne.

I likhet med en, redan för 46 år sedan af Bröderne i England uprättad Societet, til Evangelii befordran bland Hedningarne, (*) är ock nu mera en sådan Brödra-Societet, til Evangelii utbredande ibland Hedningarne i Norra Ame-

---

(*) Se den i Barby år 1782 utkomna efterrättelsen om Brödernes arbete bland Hedningarne.

America, kommen i stånd. Den består af Bröder-församlingarnes samtliga Äldste och Predikanter i Norra America, och af et ansenligit antal andra Medlemmar. Den 21 Sept. 1787, hade de sit första Sammanträde i Bethlehem i Pensylwanien; och under den 27 Febr. 1788 blef den af Lagstiftande Magten uti en Sammankomst af Staten i Pensylwanien förklarad för en Laglig Societet, eller Corporation. I den af Pensylwanska Staten häröswer utfärdade Act, som har denna Titel: En Act til Incorporation af Societeten til Evangelii utbredande ibland Hedningarne, som blifwit upråttad af några medlemmar utaf de förenta Bröders Biskopliga Kyrka, eller Unitas Fratrum *), heter det i början. "Sedan hos detta hus blifwit anmält, genom den Årewördige **Johan Ettwein**, Biskop uti Kyrkan kallad Unitas Fratrum, eller de Förente Bröder, samt genom den Årewördige **Johan Meder**, Predikant i besagde Kyrka uti Staden Philadelphia: at alt sedan år efter Christi Börd 1740, då nämde Kyrka begynte nedsätta sig i America, har hufwud-affigten med deras hitkomst ifrån Europa warit, at förkunna de här warande Indianer Evangelii härliga Sanningar; at de oafbrutit fortsatt sitt arbete ibland Indianerne, och äro sinnade, oaktat de mer och mer tiltagande kostnader och andra swårigheter, at af alla krafter fortsätta detta Losliga Werk; och til den an-

*) An Act to incorporate the Society for propagating the Gospel among the Heathen, formed by Membres of the Episcopal Church of the United Brethren or *Unitas Fratrum*.

ändan inrättat en Societet til Evangelii utbredande, samt faststält wissa Statuter för deß förbindelse, (hwaraf en Copia wid deras ansökning är bifogad,) och hafwa anhållit, at bemälte Societet måtte incorporeras.

Och aldenstund Evangelii utbredande ibland Indianerne i America är för denna Stats Inbyggare och för de andra förenade Staterne af stor wigt, och kunde genom Guds wälsignelse mycket bidraga til fred och säkerhet för Inwånarne på wåra gränsor, och de Wilde kunde, genom Mißionärernes och de Omwändas lefwande exempel, föranledas at rikta sin upmärksamhet på den Christliga Religionen, på Industrie och en samhällig lefnad med Inbyggarne af de Förenta Staterne.

Och som detta Hus är benägit at anwända den Lagstiftande Magt det äger, til upmuntran af alla goda och lofliga föremål; Altså warder härigenom förordnat o. s. w.

Nu följer det omständligen, hwarigenom förklaras, at förenämde Societet är en Laglig Corporation, och berättigad til alla de Fri- och Rättigheter, som andra Corporationer i Staten njuta. Då nu Societetens ändamål bäst kan skönjas af deß Statuter, så wele wi härjemte bifoga dem:

Statuter för Brödra Societeten i Norra America, til Evangelii utbredande ibland Hedningarne.

Som wi Underteknade äre öfwertygade om det Christliga Nit och den Gudliga Sorgfällighet hwarmed Evangeliska Brödra Uniteten, ifrån deß för-

första begynnelse bemödat sig at allestådes utbreda Jesu Christi saliggörande Kännedom, och bringa densamma jemwäl til de långst aflägsna Folk och Hedningar, i hwilken afsikt de ock i dessa Länder, redan innemot 50 år sedan, inrättat en Mißion ibland åtskilliga Hedniska Indian-Nationer, och alt hittils oafbrutit fortsatt densamma med wälsignelse och lycklig framgång; och som wi sielfwe såsom Medlemmar stå i förbindelse med denna om menniskjors Salighet så nitiskt sorgfälliga Kyrka; så kunne wi icke annat, än högeligen önska at, på bästa sätt wi möjeligen kunne, befordra detta stora Guds werk.

Wi hafwe derföre i Guds Namn beslutit, at til den ändan inrätta ibland oß et Sällskap, under namn af: **En Brödra-Societet, til Evangelii utbredande ibland Hedningarne**, hwarwid wi hafwe förbundit oß och enhälligt öfwerenskommit om följande Articlar, såsom denna Societetens fastställda Reglor.

1:o Denna Societet skal bestå af Medlemmar uti Brödra-Kyrkan, och hafwa sit Säte i Bethlehem i Northampton County, i Staten Pensylwanien, där den wanligen kommer tilsammans, och hwaråst jemwäl deß Direction skal residera.

2:o Alle i Brödra-Kyrkan ordinerade och wid Församlings-Directionen werkligen förordnade Bröder äro, i kraft af sina Embeten och Characterer, denna Societets Medlemmar. Andre kunna ock, på sin åstundan, dertil föreslås och til Societetens Medlemmar antagas.

3:o Endast de Societetens Medlemmar, som tillika äro Medlemmar af Brödra-Församlingen, hafwa i Societeten Säte och Stämma, och äro at anse såsom werkliga Medlemmar. Men utom dessa, kunna ock Personer af andra Kyrkor och Tänkesätt antagas til Societetens Honorarii-Medlemmar, och tillåtas at biwista deras Allmänna Sammankomster, dock hafwa desse icke något Votum.

4:o Som Societetens affigt endast är, at bistå sådana Mißionärer och deras Hjelpare, som af Directionen öfwer Brödra Mißionerne blifwa sände til Hedningarne, så wilje wi icke inskränka wårt Bistånd blott til milda gåfwor och understöd för deras behof, utan skal det ock ländan oß til stor förnöjelse, at på alla möjliga sätt kunna befrämja detta wälsignade Werk.

5:o Wi akte oß förbundna at, så ofta nöden det kräfwer, med friwilligt sammanskott understödja Brödernes Mißions-werk, och deruti taga en werksam del.

6:o Til denna Societets ständiga Directörer, wälje wi de Bröder, som i det hela förestå samtliga Brödra-Församlingarne i Norra America, och äro kände under namn af Hjelpare-Conferenzen i det hela, samt deras Efterträdare i Embetet, och deßutom tre Hjelpare eller Aßistenter, hwilka Societeten wäljer ibland sina werkliga Medlemmar.

7:o Desse Directionens Hjelpare eller Aßistenter skola årligen, uti en af henne utsatt allmän Societetens sammankomst, genom de flästa röster utnämnas, eller stadfästas.

8:o

8:o Äfwen i denna Sammankomst skal Societetens President, på lika sätt, årligen genom de flästa röster utnämnas eller stadfästas. Dock måste den altid tagas ibland Ledamöterne af förenämde Hielpare-Conferenz i det hela.

9:o Societetens Direction drager försorg, at Berättelser om Mißionernes tilstånd och framgång blifwa tid efter annan Societeten meddelade. Men Unitets-Mißions Collegii Agenter besörja Correspondencen med Mißionärerne och deras Hjelpare, samt förse dem, enligit Directionens godtfinnande, med alt hwad de behöfwa.

10:o En af dessa Mißions Agenter förrättar derföre altid Caßörs- och Bokhållare-sysslan wid Societeten, och har at årligen til henne afgifwa riktig räkning öfwer Inkomster och Utgifter.

11:o Societetens Direction föranstaltar hwarje år åtminstone om en Societetens allmän sammankomst; men kan ock, när göromålen så fordra, deßemellan kalla den tilhopa.

12:o Också är Directionen befogad at wid oförmodat nödfall uplåna, i Societetens namn och til Mißionens behof, en Penninge-summa, dock icke öfwer 500 R:daler, och anwända den efter nödtorften, hwarom Underrättelse skal meddelas Societeten i nästa Allmänna Sammankomst.

13:o Alla Gåfwor, Testamenten eller Arf, som tilfalla Societeten, såsom ock alle deß Egendomar och Effecter, de måge hafwa hwad namn de wilja, skola til ewiga tider icke til annat anordnas, nyttias, brukas och anwändas, än til förmån och befrämjande af Bröddernes Mißionswerk ibland Hedningarne; och hwarje Societe-

 tens

tens Medlem affäger sig härmed uttryckligen alt slags anspråk på Societetens Egendom, och löfwar äfwen, i den händelse något deraf skulle i hans händer anförtros, eller något sättas på hans namn, såsom Trustee, at på intet sätt mißbruka detta förtroende, eller någonsin, hwarken för sig eller sina Arfwingar, göra minsta anspråk eller fordran på hwad honom blifwit anförtrodt, och aldrig dermed annorlunda förfara än efter Societets-Directionens Disposition, samt altid och i alla stycken trogit och noggrant bestrida deß anordningar.

14:o Och som wi med detta icke hafwe annat ändamål, än at befordra och utbreda Jesu Christi Kännedom ibland de arma Hedningarne, och drefne af Christi Kärlek wi hålle det för en nåd, at kunna genom wår ringa tjenst understödja detta Låfliga Werk; så hafwa ock Societetens samtlige Directörer, Aßistenter och Embetsmän härmedelst affagt sig alt anspråk eller fordran på något Salarium eller Belöning för möda och arbete, samt låfwa at så förrätta alt hwad de häruti göra, at de aldrig wilja begära eller förwänta den ringaste timmeliga Belöning derföre.

15:o Och som Societeten är redobogen och willig, at faderligen sörja för Mißionärernes och deras Aßistenters Behof, så ock för deras Enkor och Barn; så skola Mißionärerne och Aßistenterne, enligit Brödernes Regel, med åsidosättande af alla timeliga affigter, wara endast och allenast omtänkte och sorgfällige, at predika Evangelium för Hedningarne, at trogit underwi-

sa

sa dem i Jesu och Hans Apostlars Lära, samt med Ord och Exempel flitigt handleda dem til Sedighet och Arbetsamhet.

16:o Då en eller flere Nye Medlemmar skola föreslås hos Societeten, så har Directionen först at öfwerlägga, om den eller de Personer kunna wara Societeten nyttige til förenämde affigters befrämjande? Och när de af Directionen sålunda föreslagne Personer blifwa, genom Wal af de närwarande Societets-Ledamöterne, enhälligt utnämde, så blifwa de då uptagne såsom deß Medlemmar.

17:o Men skulle ibland Rösterne en wara nekande emot Walet af de föreslagna Personer, så har den eller de Ledamöter, som deremot hafwa något at inwända, at för en Directionens Medlem yppa skälet til sina inwändningar, när saken åter skal tagas i öfwerwägande. Och om inwändningen kan häfwas med hans tilfredsställelse, som den gjordt; så kan den eller de Personer åter blifwa Societeten föreslagne och, om ingen nekande Röst wid Walet förekommer, då antagas til deß Medlem.

18:o Såsom hwarje Medlem af Societeten eger frihet at skilja sig derifrån, så förbehåller sig också häremot Societeten frihet at utesluta någon derifrån, när hon så pröfwar nödigt. Dock skal sådant icke ske annorlunda, än efter Directionens mogna öfwerläggning, och med största delens af Societeten samtycke; och en sådan utesluten Person kan icke annorlunda, än genom nytt Wal, åter blifwa antagen.

19:o

19:o Då nye Ledamöter skola antagas, så måste Societetens Reglor för dem uplåsas, och hwarje ny Medlem har at underskrifwa dem.

20:o Societeten kan, alt som omständigheterne framdeles fordra, fastställa nya Articlar och Reglor: Dock måste de wara öfwerensstämmande med de här föregående och med Societetens bästa öfwerenskomma.

21:o Desse hittils stadgade Articlar kunna, endast efter mogen öfwerläggning och genom de flesta röster, blifwa ändrade. Men de tilgörande ändringar måste för ingen del wara stridande och olika emot Brödra-Kyrkans grundsatser, sådane, som de finnas i den Lilla Boken om Evangeliska Brödernes arbete ibland Hedningarne, och den likaledes på Trycket utgifna Underrättelsen för de Bröder och Systrar, som äro uti Evangelii Tjenst ibland Hedningarne. Hwar och en sådan ändring skal derföre först föreslås i Allmänna Sammankomsten; och på det Societetens Direction, så wäl som hwarje werklig Medlem, må noga kunna pröfwa den samma, så skal den å nyo föreslås i nästa Allmänna Sammankomst, och då afgöras.

Bethlehem d. 21 Septemb. 1787.

Råttelser.

Sid.	Rad.	Står:	Läs:
3.	10.	Chikaavs	Chikaas
15.	26.	gedidigen	gedigen
110.	29.	wibrådet	wildbrådet
190.	21.	erindra	erindrad
198.	20.	oß Wi,	oß. Wi
212.	8.	and	land
217.	26.	Schwanos	Schawanos
237.	26.	åtliga	åtskilliga
349.	32.	af	at
419.	17.	döpta	odöpta
486.	3.	in sit	in i sit
500.	32.	ehuru	huru
694.	20.	han	hon
722.	8.	be-at	befalt

De öfriga Tryckfel i denna Bok äro ej af den beskaffenhet, at de förwilla meningen, utan kan hwar och en Läsare lätt rätta dem.

